

10
HONMŰVÉSZ

REGELŐ

Folyóiratnak

TÁRSA

Kilenczedik Évi Folyamata

1841.^{ki}

I. Kötet.

Alapító és szerkesztő

MÁTRAY GÁBOR.

1917 MARCH 15

HONMŰVÉS Z.

Pesten vasárnap januar 3^{kán} 1841.

KÖLTÉS ZET.

O h a j t á s

az uj év első napján.

Tartsd meg Isten, a' magyart honában,

Ezt a' vész-zilálta nemzetet;

Kül-vezélytől ősi birtokában

Óvd-meg azt, ki túrt már 's szenvedett.

Irtsd-ki mérgit rút viszálkodásnak,

Magvát a' gonosz gyümölcsinek,

Sujtsd-le, kik bős. kárörömmel ásnak

Sirgödört mások jólétinek.

Áld-meg azt is, a' kit bíchorsékben

Főnazyogót, közz élet halák;

Mig kedélye jogszerúségekben

Legfenségesb élvezést talál.

Adj erőt a' honfinak tusára,

Ki javára nemzetének él;

Hogy ha gúny a' lelkes küzdet ára:

Hadd üdüljön szent érzelminél.

És ki méltó lánya e' hazának,

Nem szeg esküt, honfit hűt nevel,

Keble hön tárul-föl hon dalának:

Áldó lelked arra lengjen-el!

Vurga Soma.

D r y d e n.

(Életrajz.)

Él a' hálás hon szivében,

Bár ajkán hattyú-dala

Rég elhalt, — és porlakából

Lelke mennybe szárnyala.

Albionnak ez üdlött költésze, ki fáradhatlan cselekvőségével egy uj, egy nemesebb aerát nyitott a' szini világban, a' northamptoni grófságnak Auldwinkel nevű városkájában tisztos családból vette származatát 1631-ik esztendőben. — Gyermekkorát és serdülő éveit, mellyek az ősi tűzhely körében a' szülők gyöngéd szeretetének 's argusi figyelmének palladiuma alatt virághimizette me

zökben csörgedező patakként vigan szökelték-el a' nélkül, hogy magukon egy szellemi erő - 's tehetségekkel gazdagon fölruházott lélek egykori sas-röptének legkisebb bélyegét is viselnék, hallgatással mellőzván, csak 19-ik événél, midőn t. i. atyja őt a' cambridgei egyetembe küldé, megszerzeni azon tudományokat és ismereteket, mellyekkel az ügyészi pályának dics-koszorúját kivivhatná, kezdjük életének vázlatát.

Mondják: a' lángész nem szenved békót, 's az óriási lélek széttépi azon bilincseket, mellyekkel őt egy idegen kéz tulajdon hajlamával ellenkező életnemhez csatolá, 's önmagának tör ösvényt a' jövendőbe, az örök hir, az örök név csarnokába vezérlőt. Ez történt Dryden-nel is. A' gyönyör, melylyel az akkori jobb elmék termékeit olvasá, utóbb szenvedéllyé változott, melly kiolthatlan vágyat költött benne a' szép-literatura iránt. Hő képzeletében egy pálya tünt-föl, hosszú végtelen, mellyet illatos rózsák környeztek, 's mellynek végczéljánál a' halhatlanság nimbusa lengett. A' költészet vala ez, mellynek gyakorlását, elhagyván előbbi tanulmányait, fő feladatul tűzte-ki magának. Első műve egy magasztaló költemény vala Cromwellre, az angol köztársaság védnökére. Az ünnepélyes tónban szerkesztett hizelgések mikkel e' versezet telve, félreismerhetlenné teszik a' költésznek saját érdekeit tárgyazó czélzatát. Egyébiránt milly kevéssé valának őszinték Cromwellre halmozott tulságos dicséretei kitetszik onnan is, hogy a' köztársaságnak megszűnte 's a' királyi trónnak visszaállítása után az udvar mellett nyilatkozott, 's II-ik Károlynak irántai vonzalmát bizonyítandó, 1660-ban „Astraea redux“ czim alatt egy tisztelkedési költeményt ajánlott. 'S ha a' tetteg kijelentett hajlandóságának egyedüli czélját, a' királynak talentuma 's muzsája iránti figyelmét és pártolását kinem küzdheté, csak azon körülményeknek tulajdonithatni, mellyek őt nemcsak a' művészetek e' legnemesbikét pénzkeresetté aljasítani készteték, hanem szellemi tehetségeit is a' megkezdett józan iránytól elvonván tév-utra téríték.

A' költészet roppant kertjének legszebb, 's eredményeit tekintve leghasznosb része a' drama. Dryden ennek művelésére szentelé magát; 's ha bár a' költészet e' nemére — mint maga megvallá — a' természettől hivatása nem volt, mind azáltal fáradhatlan ipar - 's folytonos tanulmánynyal olly ügyességet szerzett magának, hogy darabjai napi-szönyegre kerülnének; sőt, mi több az angol színészet újra alakításának tervét is megkísértené, mellynek következtében az, az idő tónjához 's közhaladás lépcsőihez szorosabban alkalmazva, egyszersmind a' művészet magasb igényeivel öszhangzatban lenne. Ez csak annyiban sikerült neki, hogy

némelly torz-képeket 's botrányos illetlenségeket, mellyek a' gyöngéd érzést 's finomabb izlést megsértheték, fölháborithaták, a' szinpadról számüzne; azonban ha „Mexico megvétele“ czimú művében Montezuma császárt kinpadra vonatni szemléljük, korán sem következtethetni, hogy földadatát csak igen tökéletlenül oldá-meg, — hanem ezt bizvást a' nép megromlott izlésének rovására tukmálhatjuk, melly érzékeinek az illy borzalmas jelenetek 's idegrendítő látványok általi fölvillányoztatását annyira megszokta már, hogy lehetlen vala azokat egy hirtelen reform által eltörleszteni.

Nincs költész (fussuk-át bár a' régiek, vagy újabbak névsorát), ki vas szorgalmának olly nevezetes gyümölcsét mutathatná, mint Dryden. Ugyan is művészet és szabályok által kivivá azt, mit a' genialitas szükében szellemi tehetségeinek rendkívüli megerőltetése nélkül nem létesithetendett; 's noha dramáiban a' valódi mély érzelmek helyét csak sikerült lelkesülési pillanatok, 's a' jellemek szilárdabb szinlet ét, néhány szerencsésb lélek-rajzi másolat pótolják, mindazáltal az egyes jelenetek, valamint az egész mű kibonyolodásának menetét akként tudá rendezni, hogy hatást soha sem tévesztene. Hátra hagyott 29 dramájának mindenikében, egy a' művészet titkaival közelebbről megbarátkozott észnek nyoma látható, melly hideg megfontolással futja-át tervezetét, 's azon magas eszményt, mit a' lángész villámsebesen idéz lelke elébe, a' művészet szabályait követve lassan 's gondosan szerkeszti össze. 'S ha a' lángészben a' természet kegyenczét csudáljuk, kinek műalkotványai 's örökké fennmaradandó elme-termékei tulajdon szelleméből, mintegy kiapadhatlan kutfőből származnak; nem kevésbbé kell becsülnünk azt, ki akaratjának szilárdsága, folytonos ipar, 's csüggedhetlen állhatatosság mellett eléri, mit a' természet tőle eredetileg megtagadott. Méltó joggal nevezhetni tehát Drydent a' kritika, azaz: a' szép megítélésére szolgáló alapszabályok atyjának, ha bár e' nemben nem irt is egy tökéletes egészet. — Ő ismervén a' pályát, mellyet megfutásul választott, és szem előtt tartván a' költészet magasb rendeltetését, olly állomásba helyezé magát, melly az ékes-szóllás meghatározott vagy honosult formáinál sokkal emelkedettebb vala. Ő a' szépet tulajdon eszméi szerint itélé; az izlés dolgában semmi személyes tekintetnek, semmi megrögzött véleménynek nem hódolt, és így lassanként a' szinpadot a' szabály-kénynek rabszolgaságától egészen fölmenté. Azonban a' művészi ismeretnek e' magas fokát nem a' lángész büvő's fegyverével, hanem fáradhatlan cselekvőségével vívta - ki.

A' literatura fejledező szakában, midőn az izlés még nem eléggé tiszta, midőn szokás, megrögzött vélemény, társulati érdekek, 's a' külföld elmetermékeinek majmolása szabnak irányt a' veszteglést meguntt talentumoknak, ha egy szilárdabb akarattal, 's nem mindennapi tehetségekkel bíró lélek sas - szárnyakat öltve, egy eddig ismeretlen uton törekszik a' művészet magasb' regioja felé, homályt vonván az alant izzadókra, nemde tapasztalásból tudjuk: hogy a' literatura harcát vivó bajnokok serege, 's vele a' bámuló sokaság is pártokra szokott oszlani? 's mig egy rész, mellynek szemei eléggé erősek a' napba tekinthetni, utána csődült egy nemesebb izlés korszakának megnyitására részt veendő; a' másik, melly ez új meteor által magát megsértettnek véli, a' föld porához tapadva huhogja-el bagoly-dalát. Illy körülmények közt vala Dryden is. Mig t. i. baráti 's tisztelői őt, mint a' szinpadnak szerencsés reformatorát, 's első stylistát tömjénezve dicsőíték és stentori hangon hirdetéik érdemeit; nem csekélyebb számú ellenei az elmés Buckingham herczeg zászlója alatt, a' kritika ostorával 's legélesb' gunyorokkal csipkedék őt. Hasztalan törekvének azonban „Sándorünnepe“ című általános ismertt költeményét — melly később Handel remek compositioja által még nagyobb hirre kapott — nevetségessé tenni; mert ez a' közvélemény méltánylásában részesül.

A' katholika hitre áttérése életének 54-dik évében, általános csudálkozást gerjesztett, 's elleneinek számát sokasítá, kik e' lépését anyagi érdekekből származottnak állíták. De e' rágalom ellen eléggé védik őt „a' laikusok religioja“ című oktató - költeményében nyilvánított eszméi. E' mű még a' kath. II-dik Jakabnak uralkodása előtt látott napvilágot, 's belőle kitetszik, hogy írója már akkor a' katholika hittan elvei iránt nem vala közömbös. Dryden udvari költészszé neveztetett. Ifjúsága tündér álmái valószínűsége, 's ő az írói dicsőség tetőpontján, a' britt literatura nemtőjeként imádtatott. Am a' sors, az óriási lelkeknek ez esküdtt ellensége, irigyelvén a' fényes állomást, mellyet költészünk saját erejével vivott-ki magának, elfordítá tőle mosolygó arcát, 's borúval vonta - be a' művész szerencse - csillagát. Ugyan is a' vallási forrongásban levő nemzet kivevén 1689-ben a' türelmes Jakob kezéből a' kormányt, Orániai Vilmosnak adá-át, ki Dryden előbbi hivatalától megfosztá, csupán azért, mivel katholikus vala; 's helyébe egy nyomorul rimelőt nevezett, ki arra sem volt érdemes, hogy elődjének saruit megoldja. — Ez időtől az angol irodalmának e' szép lelkű hőse a' legnyomasztóbb körülmények

közt tölté napjait, 's az éhenhalás ellen magát biztosítandó, művészetét kenyérkeresetté kellett aljasitnia.

Ha igaz, hogy állhatatosság a' nagy lelkek jelleme, ugy Drydent méltán számíthatni ezek sorába; mert a' viszontagságok súlyos igája alatt is állhatatos vala a' honi nyelv mivelésében, 's élte végszakában Virgil és Persius fordításával gazdagítá az angol literatura termékeit. — Meghalt életének 70-ik évében 1707-dik majus elsőjén. Hült tetemei Dr. Garth által indítványozott aláírás utján a' Westmünsterben takarítottak-el, hol csinos emlék-kő is emeltetett neki.

Drydennek a' honi literatura és színészet ügyében szerzett érdemeit később hazája hálásan elismeré, 's hátrahagyott darabjait egy óriási lélek remekléseinek állítá. És méltán; mert ő nyitá-meg a' szinpadi magasb izlésnek ösvényét, 's ő vala szülője az angol dalszínészetnek; csak hogy „Albion és Albanus“ — „az ártatlanság állapotja“ — 's „Arthur király“ című dalműveit nem a' mai opera mérlegével kell fontolgatnunk, 's bennök a' darab szellemével szorosan összhangzó hangászati kezelést nem kell igényelnünk.

V-i Barna.

SZORGALOM.

Légtől hajtott gép. Bizonyos francia eróművész, név szerint Franchot, olly készítményt talált-fel, mellynél a' gőz helyett csupán a' megmelegített lég, melly elsőbben kiterjedési erejénél fogva a' kereket hajtja, és azután gyorsan meghűlvén vissza huzza. — Mi alatt a' szokott gőzönyöknél, Carnot felszámítása szerint, csak hatvanadik része szükséges a' kőszén általkifejtett melegnek, eme készületnél egy tizedrész elegendő. Ennek rajza azonnal a' francia akademiának előterjesztetett, 's a' mint mondják, egy biztosság fog kiküldetni, hogy a' kísérletet nagyobb gépeleknél vizsgálja-meg.

SZOBRÁSZAT.

Adakozások Mátyás király lovagszobrára.

IV. közlemény.

108) Gyűjtő: Malatinszky Ferencz ur n. Zala vármegye fősoldgabirája 51 ft. 31 kr. p. p. Beküldé Kisfaludy Sándor tb. ur.

109) Gyűjtő: Rákóczy János n. Pest megye aljegyzője. Benyovszky Péter tb. 50 ft, Rákóczy Endre Pest megyei főügyvéd 50 ft, Majthényi Ágoston 10 ft, Hegyessy Péter tb. 10 ft, Zsivora György 10 ft, Káldy Kálmán tb. 20 ft, Rutkay János 10 ft, Rutkay Teréz k. a. 1 arany, Rutkay Pollixena 1

arany, Batta Sámuel főszolgabíró 10 ft, Szilassy György főszolgabíró 10 ft, Bitskey Ignác tb. 5 ft, Bitskey Lajos szolgabíró 5 ft, Viczián Jánosné 2 ft, Viczián Teréz, Anna és Eszter k. a. 6 ft, Dubraviczky László cs. k. n. hadnagy 5 ft, Beniczky Florián tb. 5 ft, Zlinszky Antal tb. 3 ft, Segesváry Istv. szolgabíró 4 ft, Ujváry László 2 ft 12 kr., Kosiczky István 4 ft, Vermes Mihály tb. 5 ft, Posch János 5 ft, Parniczky Eduard 2 ft, Vitkovich János 2 ft, Körmöczy János 2 ft, Bellágh Antal 2 ft, Pásztory Zsigmond 2 ft, Bedekovich Vilmos 1 ft, Nagy Pál 1 ft, Hornung Károly 1 ft, Rakita Alajos 1 ft, Panthy Endre 1 ft. Egy valaki 1 ft. A' gyűjtő 5 ft. p. p.

110) Gyűjtő: Oláh Mihály ur. Vally Pál 1 ft. Nagy Antal 1 ft, Oláh Miklós 1 ft. Egy olvashatlan nevű 1 ft, Reszeghy Albert 1 ft, Nábrády József 1 ft 12 kr., Kántor Gábor 1 ft, Mórícz István 1 ft, Várady András 1 ft 50 kr., Takáts Dániel 1 ft, Oláh Sándor 1 ft, Szelemy Mihály 1 ft, Lente Miklós 1 ft. 30 kr., Oláh József 1 ft, Oláh György 1 ft, Kovács Sámuel 1 ft, Mitsko János 1 ft, Varga Lajos 1 ft, Fodor Károly 1 ft, Horváth József 1 ft, Csohány János 1 ft. A' gyűjtő 1 ft.

111) Gyűjtő: Mácsik József ur. Gróf Draskovich Sándor 10 ft, gr. Erdődy Antal 10 ft, Mácsik József 1 ft, Ruzsicska János 1 ft, dr. Pauler Ti-vadar — — —

112) Gyűjtő: Mikusay ur. Szelle Ignác 1 ft, Jilk János Károly 1 ft, Puskavits Mihály 1 ft, Moor Lajos 1 ft, Hohrajter Isidor 2 ft, Szentpéteri Horváth József 10 ft, Parcsetits János 1 ft, Piringer Mihály 1 ft, Martinkovich Károly 1 ft.

(Folytatása következik.)

SZINÉSZET.

Magyar játékszin.

PESTEN, nemzeti szinpadunkon dec. 28-kán „hagyatok olvasni“ vigjáték 1 fvsban (Töpfer után Nagy Ignác) és Phillippe bűvész urnak 5-ik mutatványa — 29-kén a' „feledékenyek“ vigját. 1 fvsban (Kotzebue), erre pedig Phillippe ur 6-dik 's utós mutatványa fordult-meg. Az utóbbit meglehetősen számú nézők látogatók, de jóformán hidegek maradtak a bűvészi mutatványok iránt hihetőleg azon okból, minthogy Phillippe ur kevés változatossággal füszerzi előadásait. A' beszédje közbe szőtt magyar mondásokat a' közönség igen kedvesen fogadta. Mutatvány végén is röviden de magyarul mondá bucsúját 's köszönetét. Egressy Benj. urnak „Hontalan“ czimű új magyar zeneművei az orchestrum által játszatra tetszéssel fogadtattak. — 30-kán „Cillei Fridrik“ és 31-én a' „notre damei toronyőr“ szorgalommal adattak. Ez utóbbiban Eszmeralda szerepét Hubenayné assz. kedvesen személyesíté. László és Szerdahelyi urak szabadsággal műutazáson vannak Pécsen és Szegeden. — Hirlik, hogy Megyeri, Lendvay és Egressy Gábor urak nem sokára nemzeti színésztársaságunk tagjai lesznek. Az operák rövid időn ismét folyamatba jönnek. A' repertoireban „szevillai borbély“ (Rozina szerepében Éder k. a.) — majd Beatrice di Tenda és bájital (Felbér, vagy Éder k. a. a' női főszerepben) — 's Batori Maria (a' czim szerepben Lang k. a.) vannak kítüzve.

R a — m y.

SZEGEDEN, Komlóssy Ferencz társaságának 2-dik havi működése. (Folytatás). — Nov. 15-kén előszer „Zampa“ nagy daljáték teli háznál ke-

rült szinpadra. Kovács a' czimszerepben nem egészen rezgetlen hangja és szabályos éneklése mellett, kissé szilárdabb állás- és tartással kielégíthetett volna; leggyengébb volt bordala; végső párdala azonban Camillával hatástelnekin mondható. Komlóssy Paulina (Camilla) első fvsban az erőteljes ének- 's zenekar mellett nem igen emelkedheték - ki, de utóbb jeleskedék. Havi (Alphonso) és Somogyi (Dandolo) élénk 's pontos játékaik méltányoltattak. A' diszítvények meglepők valának. — 16-kán „Borgia Lucretia“ szomorú. helyes egybevágással adaték. Szakácsy vendégjátékos (Gennaro) 's Komlóssyné (Lucretia) kitüntek, kivéve ez utóbbinak néha tulságokba süllyedtét, 's ezen viszáson illet szerepmondatát „én fiatal vagyok.“ — 17-kén „tréfa és valóság“ Zieglernek katonai gépelyre rántott vízenyös műve unalmas estét szerze. — 19-kén másodsor „Zampa“ az első előadásnál átálján sikerültebben ütött-ki. — 21-kén „Adorjánok és Jenők“ eredeti drama előjátékkal és 3 fvnással előszer Szilágyi József jutalmára elég nézőség előtt fordult-meg. A' jutalmazott (ifj. Jenő), Somogyi (öreg vadász), Komlóssy Ida (Lenka) a' négyes fegyvertáncz és diszítvények köztetszéssel halmozattak: de Baranyi (ör. Jenő) a' hatásgerjesztésre keveset ügyelt. — 22-kén „notredamei toronyör“ ekkorig itt nem ismert 's nem várt készüllettel lépé-meg közönségünket. Kovács (Quasimodo), Szilágyi (Phöbus), Nagy (Greffier), Komlóssyné (Gervaise), K. Ida (Eszmeralda) mitsem hagytak kívánni valót. — Tudósítónak távollétében nov. 24-kén „Zampa“ czimszerepével Erkel a' pesti nemzeti színház tagja megkezdé vendégjátékait. — 25-kén „napló“ vigj. 2 fvsban Bauernfeld után Lukács Lajos előszer; egy uttal Netuschill Antal, a' pragai conservatorium növendékének hangversenye. — 26-án „falusi egyszerűség.“ — 28-án „Hinko“ Szakácsy vendégjátéka. — 29-én „Lumpacivagabundus“ Almássy (Enyves), Somogyi (Czérna) 's Kovácsiban (Csiriz) az aljas bohózat kedvelőit eléggé gyönyörködteté. — Hiteles adatok szerint a' pesti nemzeti színházról dec. 19-től kezdve Szerdahelyi több vendégjátékkal, a' közelebbi farsang alatt pedig Schodelné fogja szinpadunkat néhány előadással szerezéséitni.

Közli Etelkavári.

GYÖRÖTT, öszutó 21-kén Kálmánné jutalmaul adott „Zsigmond király álma, vagy, a' siklósi leányok.“ Mint a' darab tartalma mutatja, az utóbbi czim inkább helyben hagyható; mert Zsigmond király álma bizony kimaradhatna a' nélkül, hogy a' darab érdekéből veszene. Csak foltnak látszik az, melly ép köpenyre borítottatott. Különb is annyival előre álmodni több, mint sok. A' szini hirdetemvényeken e' darab parodiának kereszteltetett. Aligha tudta a' hirdetemvény-író, hol és mi fán terem az a' parodia. Különb jőzanon illy bakot nem lehetett. Dézsi (Zsigmond király) jól működött, különösen a' szives elfogadás czimü szakaszban. Keszinek (Gara) e' mai egyik legjobb játéka volt; Fekete (Bojtivojk) jól felfogta szerepét; főképp a' boszuló-kar czimü szakaszban, midőn nejétől megöletik, szép ügyességet bizonyíta-be; de hangja ma igen kellemetlen volt. Csefalvi (Cserei Pál) látszik, hogy igyekszik: de látszik az is, későn lett avatottja Thalia papjainak, 's nem azon ösztönből, mellyből kell vala. Szuper ur (Czillei) ma szerepét sem tudta. Botos Palóczit adá; játéka valóban boszkonodást gerjeszte annyira, hogy kéntelenek vagyunk az igazgatót figyelmeztetni, hogy ha a' közönséget önként elidegeníteni nem akarja, B. urat többé föllépni ne engedje. Györök Bubeket jól adá. Kár, hogy csak sejtenünk lehet tehetségeit, 's na-

gyobb szerepekben azokat elötüntetve nem láthatjuk. Nem tudom miért? iparát, igyekezetét tapasztalván öt nem okolhatjuk. Fehér (Kanizsai) várakozásunknak megfelelt. Sipos (Hervoja) mit sem ért. Fitos tulzó volt egy kevéssé. Marosy (Orosz Balázs) az iskolamestert természeti hűséggel adá. Ily szerepekben igen örömet látjuk öt. Nőszemélyek közt kitünőbbek voltak Feketéné, Kálmánné. Az utóbbinak éneke meglepő volt. Nézők szép számmal.

Szentivánfai.

HANGÁSZTAT.

Énekiskolai vizsgálat. A^o pestbudai hangászegyesületi énekiskola nevéndékeinek félesztendei nyilvános vizsgálatára jövő csütörtökön, jan. 7-kén, reggeli 9 órakor tartatik Pesten a^o kisebb redutteremben; melyre mind az énekiskolai t. cz. részvényesek, mind a^o hangászegyesületi tagok tisztelettel meghívattatnak. Idegenek és zenekedvelőknek szabad bemenetel engedtetik. — A^o hangászegyesületi igazgató választmány megbízásából

Mátray Gábor m. k.

énekiskolai igazgató.

BUDÁN, a^o színpadon dec. 23-kán estve a^o pestbudai vakok intézete javára adatott nagy hangversenyt szép számú közönség látogató. Tárgyai voltak: a^o „Hugenották“ és „granadai éjszallás“ operák előzenéje; Ceccopieri gyalog ezere hangásza által előadva fuvószereken; — prolog, Klein k. a. budai színész által szavalva; — Kohn D. magyarja, hegedű 's fortepianóra; jelesen előadva Turanich Ant. és Potreba Ján. vak nevéndékek által; — Schubert „vándor“ dalját Reder ur éneklé physharmonica (Dolezsálek ur) kísérete mellett; — Rossini Mozeséből vett preghiera és Bellini „álomjáró nő“ operájából vett motívumok fölött phantasiát (amaz Thalberg-től, ez saját műveiből) játszott Fesc a ur: — L a n g h k. a. „puritanok“ operából nagy ariát énekel; — M o r a l t ur végre „souvenir à Paris“ és Bellini „Straniera“ operájából vett motívumokra phantasiákat játszott köztetszésre. — E^o hangverseny jövedelme egy szegény vak gyermek számára alapítandó tökepenzül van szánva, melly alapítvány Haüy V. (a^o vakok intézete alapítójának emlékére „második Haüy-alapítvány“ nevet fog viselni; minthogy az első a^o mult országgyűlésen volt hazafiaktól adatott öszve. Az ezen adakozásból fennmaradt 785 ft. p. p. t. i. e^o második alapítvány kiegészítésére (mellyre 2400 ft. p. p. kívántatik) rendelteték.

D I V A T.

Parisban a^o szépnem viseletén folyvást divatozik a^o toll, gyöngy, korall ékszer; bárson, atlasz, prémbőr, nehéz selyem, csipke. A^o lila színű bárson kalapot apró gyöngyökből álló félfüzérral ékesítik. A^o fekete csipke most is leginkább kedveltetik. A^o szálás bársonból készült ruhákat két széles lebegénnyel (fekete csipkéből) ékesítik; más ruhák egyiptusi moirból készítettnek, 's ezek fölé fekete csipke-tunikát öltenek. Mások ismét csak egyetlen széles fekete csipkével 's egy virágfüzérral körzik. Köpönyeg helyett sokan fekete koczkás sawt viselnek, vagy pedig kéket, zöldet, sárgát különféle de leginkább török és arab rajzokkal.

Szerkeszti Mátray Gábor, halpiacson, Dencs-ház, 56-dik sz. a.

Nyomatik Trattner-Károlyi^o betűivel, angol vas-sajtón
uri utsza 453.

HONMŰVÉSZ.

Pesten csötörtökön január 7^{kén} 1841.

KÖLTÉSZET.

Valóság és álom.

Nem nyilt nekem öröm még

Egész, ürömtelen, —

A' hú, melly válhatalan

Társom, nagy 's végtelen.

Nem élvezett gyönyört még

E' búsanymarta szív,

Hozzá csak kín — örökje,

Mély bánadalma hív.

Mert sorsom ösztönéből

Nekem születnem ott

Kellett, hol a' szerenése

Nem ad vagyont 's jogot.

Hol nem nyílik reménynek

Mező! 's a' vágy hiú —

Ah illy alatt születtem

Én üdvtelen fiú!

Hova sugár alig hat.

Ott én nem láttatom!

Honnan ha felkönyörgök,

Meg nem, hallgattatom!

Számomra nem virulnak

Szerelmes érzetek,

Csak álom! boldogít, ha

Ólébe mélyedek.

Ehben, — kiért epedtem

Vágyomnak lánghevé.

Kiben imádom Istent,

A' lányt — elnyertem én!

Többé nem száll panasz fel

Belőlem ég felé;

Tudom, mi vár reám ott,

Lelkem már éldele.

Telekesi.

SZORGALOM.

Asszonyi fésűk. — A' fésűk a' némbereknél egész spányol országban évek óta a' fejdisz legfőbb részét teszik. Innét sem

lehet tulzottnak mondani, ha halljuk, hogy Madridban, valamint a többi tartományi városban is, minden tizedik boltban fésüket árulnak. A haute voléeban uri hölgyeket láthatni, kiknek fésűjük egy lábnyi magasak és $\frac{2}{4}$ lábnyi szélesek. Egy fésű, melly csak 12—15 dollarba kerül, még nem tartozik e divatnak legfényesebb pompa - czikkei közé.

Győzhetlen varázs-gép. — Majd nem hihetlen azon találmány, melylyel egy angol kérkedik, s melly röviden abban áll, hogy egy gép segedelmével, melly csolnakra alkalmaztatik, egy egész hadi hajót szétrombolhatni. Angol hirlapok szerint e csudálatos varázs-gép győzhetlennel mondatik.

Óvó mellények. A Pilote du Calvados így ír. A dünkircheni matrózok imént kísérleteket tettek az ugy nevezett óvó mellényekkel, mellyeket egy hollandi talált-fel. Mondatik, hogy a várakozásnak teljesen megfelelték. Midőn tudniillik a mondott mellények az őket hordó férfiúnak legkisebb alkalmatlanságot sem szereznek, csekély önsegéde hozzájárultával őt a vizen fenntartják, így ő az elemmel órákig is daczolhat, ha előbb partra vagy hajóra nem menekülhetne. Az anyag, mellyből a mellény készült, még eddig titokban tartatik. A francziák ezeket gilet-sauveur-nek nevezik.

Összeszorított lég mint mozditó erő a parisi „Globe“ levelezője szerint. — Kitüntetett mérnökök és több tudományos férfiú vala jelen őszelő 26-kán (1840) egy sornyi experimentumoknál, mellyek összeszorított léggel történtek. Ezek Perrier és társa egykori készületi teremében mentek véghez Chaillotban. Andraud ur elsőbben egy kis kocsit mutatott-elő, melly a mondott erő segédével egy kis vas pályára helyeztetett. A koci többször ide s tova mozgott 25 mértföldnyi gyorsággal egy óra alatt. A lég csak mintegy 25 atmosphaerányira volt szorítva, mi kevéssel több mint két harmad része az erőnek, mennyire szét-pattanás veszélye nélkül összeszorittathatik. Ez egy próbált csőben vagy is reservoirban van, melly a pistonokat éppen azon módra, mint a gőzgépeknél szokás, látja-el. Andraud ur állítja, hogy két illy henger elégséges arra, hogy egy locomotivnek a vasuton több mértföldnyi távulságra a szükséges erőt megadja; és mivel a lég majd nem legkisebb költséggel szorittathatik össze mindenütt, hol folyam vagy malom akadályozza a gép mozgását, ujra töltött hengerek állhatnak készen az állomásoknál; ezek azután a gépeknél megerősíttethetnek, mi egy percz alatt könnyen megtörténhetik. Andraud ur találmánya minden légmozditó gépnél, mindenekkel összehasonlítva, mik eddig feltaláltattak, egy Regulator használásából

áll, mellynek segédével a' leghibázhatlanabb szabályosság és biztossággal vitetik véghez, és ez a' mérnök teljes ellenörködése alatt áll, éppen úgy, mint azon igen kimélő módszernél, midőn a' lég melegség által ismét kinyujtatik. A' lég kinyujtásának, ha a' mozditásnak véghez kell mennie, igen gyorsan kell történni; mivel másként a' kocsizás gyorsága nem tartathatik-fel, és a' szokott eljárás mellett csak külső része a' légnek, melly a' meleg befolyásának közvetlenül van kitéve, gyorsan kiterjesztetik, mialatt a' belrészek (mivel a' lég rossz conductor) sok időt kívánnak a' megmelegüléshez. Andraud ur e' nehézségen azzal diadalmaskodik, hogy a' léget hosszú spirál alakú cső által, melly forró ónban nyugszik, vezetí keresztül. E' módszerint az egész egy másod-percznek tizenkettedik része alatt kinyujtatik, és egy ekképpen kinyujtott lég-reservoir 5000 lökést ad a' pistonnak, míg éppen e' mennyiségű nyujtatlan lég csak 2200-t ad. — Egy más kísérlet légágyúval történt. Golyókat hányt ez ki, mellyek 250 yardnyi távulagra lökettek, hol háztetőt lyukasztottak-ki, és nagy erővel törtek-be a' falba, noha a' lég csak 20 fokozatra volt összenyomva. Andraud ur állítja, hogy ágyútelepeket lehet a' várakba sütni összenyomott lég segédével a' helyett, hogy lőpor használnának; minthogy a' költség (hol víz- és szél-erő a' lég összenyomására kéznél van) Poucellit ur szerint csak $\frac{1}{75}$; és hol az összenyomatás gőzgép segédével történik, csak $\frac{1}{50}$ része elégséges a' költségnek, melly a' lőpornál szükséges. Andraud ur hiszi, hogy gyalog-pattantyússág hasonlóképp használhatja a' mondott módszert; minthogy a' lovak, mi alatt az ágyukat csatatérre huzzák, kerek mozgása által a' reservoirokat egy hosszú csatára is elegendő léggel töltik-meg. Az erre következtetett experimentum az összenyomott lég hatását mutatá a' víz emelésénél, akár a' városok szükségére, akár a' mocsárok felszárítására legyen az szükséges. Igen kis kísérlet által egy vizoszlop 75 lábnyi magasságra vitett-fel.

B—gh J—f.

RÉGISÉG.

Philosophiai elmefuttatás, antiquariusi szempontból, az emberi nemzetnek nem olly felette nagyrégiségéről.—Most, midőn az astronomia, a' Chinaiak, Indusok, Egyiptusiak történetirataik 's hagyományuk, Amerika kietlenciben már az emlékezeten túl eső időkben összedült pompás városok romjai, milliárd mumiáknak ottani felfedeztetése, a' cultura fejlődésének hosszú epochája tekintetéből, 's így más számtalan alapos oknál fogva az emberi nem-

zet régiségéről olly sokat kezdnek írni, — magam is kezét fognék ezen tudós urakkal, ha itt szakomat érdeklő két nehézség nem mutatkoznék; 's jöllehet az oldalunkhoz száradt tarka zsidó mythussal nem nevettetem -ki magamat, de a' sok százezer évig egymás után következett chinai császárok dynastiájoknak hitelessége is nehezen állja -ki a' tűzpróbát antiquari tégelyemben. — Ugyanis, ha öröktől fogva, kezdet nélkül, vagy végtelen régi már emberi nemünk: van-e valamely kétséget nem szenvedő zálogunk bár az Egyiptusiak hetedik vizözöne előtt élt Faraóktól? — Vagy, egy pár százezer év alatt minden elenyészik-e? — 's nincs semmi mód végére járni, valljon voltak-e valami régibb lakói földünknek? — vagy a' rendszerint elő fordulni szokott természeti revolutio, a' vizözön, a' mindannyiszor magasra nevedő culturával együtt mindent eltörül, 's visszaveti-e az emberi nemet is a' barbariesbe-! ? mellynél fogva tizezer évvel ez előtt ujabban volt kéntelen egy chinai a' hálókötést feltalálni, Vulkan a' vasat, Ceres a' gabnát, Tárre a' pénzt, egy phenicziai az üveget 's a' t. szintén így hivén a' zsidó - Philosophphal, „Ecce semmi újság a' nap alatt; mert sajtó, mennykőhárító, himlő-beoltás, vasut, gőzhajó 's a' t. már voltak elmúltak, 's állnak ismét elő. — De éppen az a' bökkenő, hogy bámulásig tele a' természet archivuma az ősvilág állatai és növényeinek maradványaival, mellyek arról is tesznek bizonyosságot, hogy volt egy idő, midőn egerek lónagyságúak, szarvasok pedig a' mai elefantnál is nagyobbak éltek. — De mivel azon rengeteg kősziklákban, mellyek gyakran csaknem csontvázakból látszatnak alkotva lenni, még eddigelé óriás vagy embertetem nem találtatott — sőt legkissebb jel sem, mellyből kitetszenék, hogy már, midőn a' számtalan csudaállatok nyüzsögtek a' föld színén, egyetlen egy ember is élt vagy volt volna. — Továbbá megmaradván mind ez ideig az ősvilág számtalan csonthegyei, és kőszénné vált roppant erdei; valamely aranymű pedig, melly csak százezer évekre mutatna is, Europa egy gyűjteményébe sem található; — már pedig ha régi az emberi nemzet, — annak kell lenni a' culturának is, — az arany pedig tartósabb a' fa rügyei 's leveleinél; — sőt ő az az ércz, mellynek a' földbe elrejtett savanyak nem ártnak, — 's mind a' mellett is alig esmerünk régibb aranypénzt, a' macedoni birodalom kezdetinél. A' vulkánoknak sem volt pedig annyi millió év lefolytatól fogva az a' feltett céljok, hogy a' végtelen mennyiségű állati; növényi és ásványi maradványok körül szépen kiszemelve csupán azon tárgyakat olvasszák legyen granithalmokká es lávafolyadékká, mellyekkel az emberi nem ősvilági létét bizonyithatták volna. — Ezzel elmefuttatásomat végezve, mig kis ka-

binétombban egy chalcedonná vált praeadamita ősomet fel nem állíthatom, vagy az első dynastiához tartozott chinai császároknak a? Deucalion előtti tizennegyedik vizözön által eliszapoltt egy skatula arany-medallionjával nem kevélykedhetem, mindaddig budai bortól pirosló poharamat azon nagy férjfiak egészségeért ürítem, kik jelenleg a? hazának minden jót, szükségést és szépet, mi nélkül teremtestől fogva szükölködni látszott, herkulesi erővel kivíva, megszerzették.

L. Nemes Sámuel.

LITERATURA.

Literaturai pártemberek ismertetéseül.

Néhány hét előtt egy, a? Századunkban Radnay Tivadar aláírással közölt cikk Vachot Imrét 's az Athenaeum szerkesztőségét gúnyosan 's véleményem szerint illetlen kicsapongással illeté. Vachot Imre, meg nem foghatom miért? ezen cikk írójának engem gyanított. Én hivatkozva a? mult évi Társalkodók valamelyikében nyilvánított elvemre, bizonyossá tevém, hogy pasquille-írásokra, vagy névtelen embertelenkedésre sem időm, sem becsületesem vesztetni nem való; 's hogy annálfogva ama cikkely keletkezéséről is egyáltalában mitsem tudtam. Azonban ő későbben egy hirlapi cikkben, igen méltatlanul 's botránys kiméletlenséggel reám vonatkozik. Én nem akartam, 's nem fogok soha a? tisztelt közönség bosszontására tollharczot kezdeni; 's e? helyett amaz egyszerű, sajtótörvényhiányban — magamat illető elégtételt vevém, hogy első találkozásom alkalmával őt, mint mások becsületét pusztá gyanúból sérteni merészlöt, érdemlett nevéen szállítám. Erre hozzám egy levelet küldé, mellynek becsmérléseivel a? közönség olvasó asztalát megfertőzteni nem akarom, csak pártnézeti ismertetésül közlöm utószavait tisztelettem mellett:

„Az ön által rajtam elkövetett méltatlanságokat egy feltétel alatt szivesen megbocsátom. Ha ön a? Hirnökkel szövettségéről, 's a? gyűlöletes, bélyegző szemleirásról lemond, feledni, 's feledtetni fogok mindent, 's nem csak én, de mások is azon fognak ügyekezni, hogy őnt mind anyagilag mind szellemileg tehetségök szerint kielégítsék, 's valahára kívánatos lelke nyugalmát eszközölni segítsék. Különben a? literatura harczmezején vegye-fel ön keztyümet, 's csapjunk össze. Vachot Imre.“

Voltam-e, vagyok-e a? Hirnökkel szövettségben? erre felelni a? Hirnök-szerkesztőség erkölcsi kötelessége. Gyűlöletes és bélyegző - e párhét óta megkezdett szemletáram? a? tisztelt közönség ítéletére bízom. Mit mindent? 's kik által akar feledtetni? meg nem foghatom. De hogy hibásan vélt, készkarva félreismert elveimtől magáé- „mások“-éira, az az pártra akar áttéríteni, hogy ezért mint egy Isten, bünbocsánatot, kegyelmet, szellemi 's anyagi jóllétet ígér, ellenesetre pedig harczszal fenyeget: ez sokkal véknyabb álarcz, mintsem alatta a? pártönzés érdekeit félszemü is át ne láthatná. Ime én nem tépem, 's a? rothadó lárva magától kezd leszakadozni. Nekem mindegy. Én soha, sem pártot, sem egyest literaturában meg nem támadtam; 's a? halála felett kelt kárörömből sem kelle osztályrész. Nekem nem kell jutalma; nem félek fenyegetéseitől. 'S bármit tegyen Vachot Imre

szerkesztői és sajtó jóváhagyással, nem felelek reá. Valaki mondá: „írói ellenfelednek csak akkor felelj, ha ezüstkanál-lopással vádol!” — én mondom: akkor sem. Én fel nem veszek egy szemétre vetett keztyűt is, mert csekély erőmmel használni akarok, nem-levegőben hadozni. Jelen eset által sem hagyom munkásságom megzavarni; ’s e’ czikkkel azért valék kénytelen alkalmatlankodni, hogy bemutassam okát alábbi felszólításomnak.

Felhívó kérelem. Minthogy azon botrányos ragályban, másokra névvel, névtelenül vagy álnév alatt, könyvben ’s hirlapokban pasquilleket írni, — mellyet időszaki sajtónk egy ferde szennyes korból öröklött, — némelyek az 1841. év szőgyenére is sinlődnek; ’s minthogy ezen faj, önbecsével mitsem gondolva másokéit is könnyelműleg ’s szemtelenül önszennyébe keverni törekszik; ’s kicsiny nevem iránt is illy nemtelen gyanúsítás vetettet czélba: ezennel a’ testvérhaza minden sajtó- és hirlaptulajdonosát tisztelettel, de a’ becsület ’s emberi és írói méltány nevében egyszersmind komolyan felszólítom, hirdessék-kí a’ közönség előtt, ha valaha akármelly tartalmú vagy irányú, ’s annál inkább másokat érdeklő czikkelyt álnévvel vagy névtelenül adtam, mutattam vagy közölni kértém-e*). ’S minthogy ez megtörténhetlen: míg sajtótörvényink más elégtételt nem rendelendnek, mind azt, ki korra ható munkásság helyett aljas gunyiratokra, ’s idegen becsület gyanúsító rá-galmára vetemül, önpirulatának, ha van, ’s a’ község megvetésének átadom. Költ Pesten dec. 31. 1840.

Kuthy Lajos m. k.

SZINÉSZET.

Magyar játékszin.

PESTEN, a’ nemzeti színház igazgatósága e’ folyó esztendő elejétől fogva, mint már mult évben említettük, további intézkedésig, egy biztosságra szállott által, melly elnök m. b. Orczy György cs. k. aranykulcosos, t. Simoncsics János Pest megyei másod-alispán, t. Patisz Károly, szab. kir. Pest városi főkapitán, és az országos választmány által különösen felszólított m. gr. Ráday Gedeon urakból áll. Ez utóbbi egyszersmind kegyes volt a’ színházi felügyelést és elrendezést jelenleg elvállalni. Kivánni lehet, hogy a’ hazafiságos buzgalmaról ismertt mtgos grófot e’ különben előtte már régibb idők-től óta ismeretes pályán ne érje semmi olyas, mi béketűrését ’s az intézet iránti részvétét megtörje. E’ kívánságomat egyébiránt nyilvánítani nem is bátorokodnám, ha a’ tapasztalás könyve, ezen ős foliantja a’ csalhatlan igazságoknak, nem tanított volna már sokra a’ színházi körülmények közül. — Nemzeti színteremünk jan. 1-jén teljes szeszvilágítással nyitattott-meg. Szigligeti eredeti drámája 4 fvsban „Miczbán családja“ adatott. Mennyire kedves látmány volt a’ szinte nappali fényvilággal mosolygó színterem, éppen olly meglepő a’ hetedfél órakor belépett hazafira nézve a’ közönségnek csekély száma, melly későbbben ugyan, kivált a’ földszini állótérekben ’s karzaton, meglehetősen mennyiségre szaporodék, de azért a’ zártszékek (kivált a’ fizetettek), ugy a’ páholyok nagyobb része üresen maradt. Igaz ugyan, hogy az e’ napon folyvást hullott hó leheté némileg oka e’ szomorító tüneménynek; de megvalljuk, miután Egressy Gáb. urnak, mint ujan szerződött tagnak György szerepében első fellépendése vala hirdetve, ama sok beszéd és irás után még is

*) A’ Regelő — Honművésze nem.

több emberre tartánk számot, valamint sokkal élénkebb taps 's elfogadásra első kiléptekor, mint sem valóban történt. Sajuosan tapasztaljuk, hogy ama decemberi kicsapongástól fogva színházi a' nélkül is csekély közönségünkben valamely neme az egykedvű komolyságnak uralkodik, mely a' régi vidámságnak nem akar helyt adni. Egressy ur jeles színi tehetségeit kiemelni szükségtelennek tartjuk. Közvélemény volt azonban, hogy mai szerepét nem adá ama vidor, romlatlan érzelem és szende könnyűséggel, melylyel előzőke. Egyébiránt több ízben hivatott. Szentpétery ur (Miczbán) a' régi szorgalmas és szeszélyes szereplő volt. Laborfalvi R. felől (Miczbánné) minden jót mondhatunk: ohajtnók még is, hogy lágyabb érzelmektől elfogultságában textusait érthetőbben fejtené-ki, 's illyenkor kivált a' gyors és igen mély hangú beszédet kerülje, ha egyébiránt ezt neki sajátóságos organuma engedheti. Hubenayné, Lendvayné assz. 's Éder L. k. a. (Rózsa, koldusnő és Jolán) valamint a' derék és vas szorgalmú Fánecsy ur (Simon) különösen emlitendők jeles működésökért. — 2-án „Kean“ színj. került első, mellynek főszerepét Egressy G. ur régen ismertt jelességgel adván, a' tegnapiánál még kevesebb közönségtől érdemlett tapsokkal jutalmaztaték. Damby Annát H u b e n a y n é, Helenát Laborfalvi k. a. szokott szorgalommal személyesíték. — 3-án „az arany király“ bohózat adatott. Haris Komáromi ur, Babette Lipcsey k. a. — Benyujtatott-e már Egressy G. urnak azon ezüst billikom, mellyet pesti fiatal tisztelői aláírás utján készítették, 's őt azzal idejőttekor üdvözölni szándékoztak, nem tudom. Én az illyes kitüntető figyelmen már csak azért is örvendek, mert honunkban a' magyar művészeket illyesmivel ritkán üdvözlik, 's ha történik is, nem a' gazdagabb tehetségük nyitják-meg ollyasra erszényeiket, hanem azok, kik szájoktól vonják-meg a' reá adott mennyiséget. Pedig én már valahára ellenkezőt is szeretnék tapasztalni. Azonban e' részben talán első kíváncsiság volna, hogy művészeink is ugy alkalmaznák magukat, miképp' a' felsőbb rendűek 's műveltségüknek figyelmét 's vonzalmát tökélyesen leköteleznék. — F e l b é r k. a. felől azon sajnos hirt halljuk, hogy folyvásti gyengélkedése nehezen engedi-meg neki az olly hamar történhetendő fellépést. — M e g y e r y ur is már Pesten van. — T h e r n Kár. ur a' boldogult Heinisch helyébe második hangász-karmesternek neveztetett-ki.

Ra—my.

KOLOZSVÁRATT, decem. 13-kán ismét megnyitvatván a' színház, ezen estve „kegyenczek“ — 15-én „havasi rózsza“ adattak. — 17-kén a' hajdani színi iskola egyik veteranját, C z e l e s z t i n urat, láttuk Zrinyi Miklós szerepében, és szép emlékezetet költvén-fel, játéka tetszett a' közönségnek; többszöri tapsokban részesült, 's végtül előhivatván érzékeny és igazán szívből ömledezett beszéddel nyilvánítá köszönetét. — 19-kén „ligeti kastély“ és „égett ház“ egy-egy fvsos vigjátékok — 20-kán „Báthory Maria“ kerültek színpadra. Czelesztin vendég, de a' személyzet rajta kívül csak a' régi, 's még mindegyre van időnk várni azon jeleseket, kik után három hónap óta sikeretlenül várakozunk.

E. H.

GYŐRÖTT, öszutó 22-kén ismét „peleskei notarius“ hozatott színre, 's most ugyancsak nagyobb sikerrel. M a r o s y a' czimszerepben, Győ r ö k (Baczur) tapsokban részesültek. Milly rögtön igazoltatik előbbi állításunk! Klára szerepében Augustina k. a. volt hirdetve 's F e k e t é n é lépett-fel. Illyesmi gyakran történik színpadunkon, 's ezért a' gyakori szerep-nem-tudás. Csefalviné (setéség királynéja) 's T e l e p i n é (Toti dorka) egyiránt ro-

szul. Kálmán (Sugár Laczi) türethőleg; Dézsi mult alkalomkor jobban adá. F i t o s, mint vasas német, tulzó volt; mint ifjú Zajtai türethő. Nézők szép számmal. Szentivánfai.

TÁNCZ.

PESTEN, — a' redutteremben I) jövő vasárnap, vagy is j. 10én adja az asz.-i egyesület már multkor is említett álorczás és sorshuzással érdekesített bálját.

II) Ugyan ott tartandó álorczás redutok lesznek e' jövő farsang minden vasárnapján, vagy is jan. 17. 24. 31. 's febr. 7. 14. 's 21-én. A' hangászkar mindenkor Morelli Ferencz ur kormányja alatt lesz, 's így e' részről a' legszebbet 's legjobbbat várhatjuk, kivált miután tudjuk, hogy a' hangász - személyzet válogatott, mind jeles tagokból álland. A' konyhát Zappa Károly francia szakács vezérli. Emmerling Károly haszonbérlo urnak több évtől fogva dicséretesen ismert szorgalmától 's ügyességétől bizton várhatjuk, hogy e' redutok alkalmával minden maga rendjén és legnagyobb pontossággal lesz elintézve, 's a' közönség ez esztendőben is teljes elégteliséggel élvezheti a' farsang kellemeit.

BUDÁN: I) a' várbeli országházban tartandó álorczás táncmulatságok esőtörtökön, jan. 14-én kezdődven, minden esőtörtökön folytattatnak, míg a' 6-ik, vagy is utósó, febr. 18-án megy végbe. Hangászkarigazgató Nittinger ur, vendéglő H idinger ur lesz. Mind a' hatra előfizethetni jan. 13-ig, egy személyre 2 ezüst fttal. Különbön a' bemeneti díj bálnapi délután 4 óráig 1 ft. 40 kr. estve a' pénztárnál két vltó ft. — Jegyet válthatni: Nötzl budai szinigazgató 's bérlő urnál, Gräffl vasáros és Gross fűszeráros uraknál a' vízi városban.

II) A' vizivárosi „fácán“ — terembei álorczás redutok hétfőn jan. 11-kén, 's azután farsangi minden hétfőn tartatnak, 's így 7-szer lesznek. Előfizethetni mind a' nevezett épületben, mind Christen Józ. bérlőnél, az „arany kereszt“ czimű kávéházban valamennyi hétre egy személytől két ezüst fttal. Egyébként a' bemeneti díj 40 kr. pengőben. — A' második és utóelőtti mulatság szünórája alatt mindenkor 12 emléktárgy fog sorshuzás által kijátszatni, melly játékhoz a' t. vendégek sorsjegyeket nyernek. A' hangászkar gr. Ceccopieri ezredeinek zeneművészeiből álland Lippert W. igazgatójuk alatt.

UTASÍTÓ.

Figyelmeztetés a' szépnemhez. — Alábbir t tisztelettel értesíti a' honi szépnemet, hogy mindenkor képes a' legujabb 's tetszetősebb bálruhák mássait bemutatni, vagy olyakat rendelt időre műhelyében teljes elégteliségre előkészíttetni. Intézkedéseit úgy rendezte-el, hogy táncmulatság előtt hat órával is elfogadhat minden rendelményt, 's a' parancsolt ruhákat pontos készülettel szállítja a' kiszabott órában 's kijelelt helyre. Minél fogva teljes tisztelettel ajálja szolgálátját honunk dámáinak

Argauer Antal

hölgyruha-szabómester Pesten (váci ut-sza, a' három Gráciánál, 2-dik emel.)

D I V A T.

1-ső divatkép (Parisból). — Hajdiz boglár és marabu-tollakból, vagy szőlőfürt és lombból. — Bálruhák: — atlaszból angol csipékkel körözve; vagy krepből fodorkörzeménnyel. — Bécsi divat dec. 31-kén: felruha gros d' Afrique selyemből zsinórdisztiménnyel; bárson kap-lap csipkével 's viragokkal.

Szerkeszti Mátray Gábor, halpiaczon, Dencs-ház, 56-dik sz. a.

Nyomatik Trattner-Károlyi' betűivel, angol vas-sajtón
uri utsza 453.

HONMŰVÉS Z.

Pesten vasárnap januar 10^{kén} 1841.

KÖLTÉS ZET.

A' leányrabló.

(Román cz.)

Repül a' mén, ájult leány

A' vad tatár ölében,

Magyar várból ragadta-el

Zajos csaták névében;

A' kised szittyá hős sereg,

Mint bős vilhar, rohanta-meg

Ellenfelét, de vára

Lön testök sirtanyája.

„Ügess, ügess serény fakóm

A' messze bérez tövéhez,

Még alkonyon hadd, érjek-el

A' tábor seregéhez.“

Imigy a' tar, 's kéjlángra kél,

Erény-átkozta szenvedély

Hevül bünös szívében,

Hiúzi két szemében.

Eszmélni kezd a' szép leány —

Kétségbeesve látja,

Hogy végtelen sik közepén

Pogány tatár sajtája;

Rimánkodik, vadul kiált:

„„Pogány! add inkább a' halált;

Tekints reám, tekints ég....

O emberek, segítség!““

De hasztalan, csak a' szellő

Nyögel búsán reája,

Lélektelen körösleg a'

Mező harezdulta tája.

„„Isten, te jó, Isten, te nagy!

Ha még erény védője vagy,

Segíts-ki e' veszélyből,

Rablóm dühös kezéből!““

„Csevegj, csevegj, te kis madár,

Ugy is már nem sokára

Szerelmi csók leszen dicő

Harezom jutalmi ára;

Akkor csevegj örökre bár,

Karom ha majd ölembe zár.“

Kaczag gunyos szavával,

'S rohan sebes lovával.

'S a' mint halad, 's a' mint rohan
 Sűrű por fellegében,
 Daczos hullámu vízfolyam
 Tünik sovár szemében.
 „Csak még, fakóm, ezt” uszad-át,
 'S elérjük a' boldog tanyát.“
 'S végván habzó szügyébe,
 Beszöktet ő a' vízbe.

Uszik, mint győzelem-vitéz,
 Kiizzadott lovával,
 De gyengül az, 's pihegve küzd
 A' sujtoló hab-árral;
 Még egy erőszakos dagály —
 'S a' mélybe gyászos sirt talál
 Erénymentett leánynyal,
 'S vad martalócz urával.

Lakner Sándor.

SZORGALOM.

Vasuti 's gőzhajói veszélyt háritó. — Castrera ur, a' tudományok parisi akademiájában nyilvánosítása szerint, igen elnős bánásmódot talált-fel, melly eszközül szolgál jövőre a' vasuti locomotivok vagy gőzhajók összeütközésének elkerülésére, vagy legalább illy esetnél történhető tetemesb károk elhárítására.

T e h é n - f a l á b. A' „Globe“ szerint öt hónap előtt egy bornyazni készült tehén elesvén, lábát törte. A' baromorvos kijelenté, hogy azt el kell vágni. A' tulajdonos megegyezett benne, 's az orvos csakugyan levágta a' tehén lábát, és helyére falábat alkalmazott. A' tehén azóta megbornyazott, egész kényelemmel jár mankóján, és mint az előtt bőven tejel.

ÉPÍTÉSZET.

S c a m o z z i.

Scamozzi Vincze olasz ország leghiresb építőművészeinek egyike, született 1552-ben, 's kimúlt 1616-ban. Ha a' Temanza által gyűjtött közleményeknek hitelt adhatunk, e' hires architektusnak első tanítója Scamozzi Domonkos volt, ki anyavárosában, Vicenzában, ismeretes levén mint ügyes építő művészetéről, egyszersmind mint jártas mérnök azon rendelést vette, hogy a' városok 's tájékok terveit elkészítse. — E' különféle segédmod által nem csak tisztességes létet, hanem annyit is szerze magának, hogy könnyen kitelt tőle a' családjának adható rendes nevelés. Ez elég bebizonyításaul annak, miért nyert Scamozzi Domonkos fija természetes hajlandóságot az architektura tanulmányához. — Azonban az ország 's idő, hol 's mellyben született, hasonlóan megmagya-

rázzák, miképp? lehetett ő százada legelsőbb rendű architektusainak egyike. Azon korban különös becsben állott az architektura e' művésznak hazájában. Ez olly korszak volt, mellyben a' dús-gazdagok 's méltóságot viselő férfiak közöszöntől serkentve érezék ama szükségét, hogy megkülönböztessék magukat lakásaik által, mi még utódaiknál is bizonyságul szolgált izlésükről 's hajlandóságaikról a' szép művészetek iránt. Velence lön a' polgári építészet főhelye. San - Micheli, Sansovino, és Palladio, ha szabad kimondani, ugyan oda helyezék e' művészet practikai és theoretikai iskoláját. Ide volt utasítva Scamozzi is kiképezéseül. — Már első munkájának néhány gyümölcsei is benne ama nagy mesterek izlésének terjesztőjét, az az, olly egyedet hirdetének, ki érdemes követőnek ígérkezett. E' jeles művész már élte 17-dik évében Godi Sándor és Camillo grófok számára egy palota-javallatot készíté, melly nem valósítottatott ugyan, de megérdemlette volna minden tekintetből, hogy létesíttessék. E' javallatterven különösen csudálják azon ügyességet, melylyel ő egy kiszabott rendetlen házhelyet olly lapos térré tudott átváltoztatni, mellynek összes részei majd csak egészen egyenessé lettek, 's teljes rendességbe hozattak. Scamozzi maga, az ő „*Idea dell' architettura*“-jában (parte prima, lib. III. cap. 16.) átadá nekünk egy helyes nagy mezei palota talp- 's homlokrajzát, mellyet ő Villa-Verlában épített Verlato Lenárd gróf számára, 's mellynél azt állítja, hogy ez egyik volt fiatalági művei közül (secondo nostri giovanili disegni). Ez minden tekintetben izletes épület, mellynek első emete igen magas talapzaton nyugszik bossage-ban. Egy keveset kilépő előépületet képez ott 8 joniai oszlop. Szemlélhetni az udvaroldalon ismételve ugyan azon oszloprendet, 's egy loggiára alkalmazva, mellynek ugralékjában beosztvák a' hágsók. Symmetria a' talprajzban, csinosság a' homlokzatban: itt minden hirdeti a' velencei iskola szép sztiljét. — Azonban a' fiatal Scamozzi jól belátta, hogy ez iskolának más oktatásra is van szüksége, azaz, a' practikai tanításra, mi nélkül az architektus (ha csupán theoretikus) azon kellemetlen helyzetbe jó, hogy valósíthatlan műterveket készít, vagy pedig kénytelenítve látandja magát mások által valósíttatni ideájit, mellyeket pedig azok nem fognak igazán fel, 's így nem képesek megadni szellemét. Ez okból Velenczébe ment, hol azon kor első rendű mestereinek számos emléke éppen akkor épülő félben volt. Ő maga elbeszéli, miként iparkodott az ács-téren megtanulni azon bánásmódokat, mellyeket azok használtak. Kétkedni sem lehet, hogy sokat tanult Palladio műveiből, 's hogy különösen e' nagy architektus sztilje és ismeretei, tartós benyo-

mást okoztak izlésére. Ezt azonban nem bizonyíthatá-be semmi jobban, mint saját műszüleményei; mindazáltal ez nem gátol minket, rajtok magasztalni azt, mit művészi tekintetben dicséretest felmutatnak.

A' művészetek mindenikében van egy időszak, midőn a' genie bizonyos magassági pontot ér-el; azoknak büszkesége, kik ez időszakban élnek, különös módokkal vezérli őket a' dicsőségre. Némellyek azt vélik, hogy ehhez az egyetlen út az ujtás, 's a' régiek dicsősége elérése vagy még felülmulására nem szükséges más egyéb, mint csak több valamit tenni, vagy azt másképp' tenni: ez a' rosz izlés 's bizarreria közönséges elve. Mások ismét, kiknek (köszönet fáradozásuknak) sikerült elérni bizonyos magasságot fáradozás, baj nélkül, hova ők már megnyitva 's kiegyengetve találák az utat, — maguknak tulajdonítják egy talentum érdemét, mellyet ők jobbadán, mások által már előbb — létesített műveknek köszönhetnek. Önvágyból affektálnak ezek mind az iránt megvetést, részvétlenséget, mi előttük már elkészült, 's ámbár másoknak utánzóí maradnak is, eltitkolni ügyekeznek mind e' mellett utánzásaitkat csupán azért, nehogy valakinek köszönettel tartozni látszassanak. — Ezen álnöksággal birt vala Scamozzi is. A' történet, melly ezt számunkra fenntartotta, azt tudatja velünk, hogy az alatt, míg ő Palladio genie-jének titkait tanulta 's kikutatta műveiben 's bánásmódjaiban, azon szint adta magának, mint ha ő sem vele, sem korabeli más egyéb ügyes mesterekkel nem állana érintésben, azon aggodásból, mint mondják, hogy mentt maradhasson ama gyanútól, mint ha ő tanult volna tőlük valamit. Hasonló gondolkozást árul-el irataiban is az architektúráról, hol Palladio ellen éppen olly roszindulatosan, mint megvetőleg nyilatkozik modorja iránt. — Mivel itt azonban nekünk csak Scamozzi talentumával 's műveivel van dolgunk, azt véljük, hogy nem tisztünk e' gondolkozás 's bánásmód belső motívumát közelebbről megvizsgálni. Ha azonban fennhéjázó 's roszul értett versenyzés talán gondolkozásaiban 's véleményeiben elődeinek érdemei iránt az igazuttól őt elvezette, nyilatkoztatnunk kell, hogy szerenesére, Scamozzi műszüleményei, mellyek illy alacsony tette mutatni látszának, tiszteletesb gondolkozásról 's beszédről adnak bizonyítványt. Az architektusok egyike sem bizonyítá-be tisztábban, mi módon lehet nagy mestereket követni, 's hogy' kell műveiket utánozni a' nélkül, hogy másolója lenne. Egyike sem közelit jobban Palladio izléséhez éppen nálánál.

(Folyt. következik.)

SZINÉSZET.

Magyar játékszin.

Csödület a' nemzeti színház igazgatóságára. — Több körülmény a' nemzeti színház tárgyában a' legközelebbi mult országgyűlés 44-dik t. cikkje által kiküldött országos választmányt arra határozta, hogy a' nemzeti színházat jövő 1841-dik esztendő első napján általvevén, annak kezelését erre különösen nevezett tagok által rendelje-el, a' jövő 1841-dik eszt. husvétii ünnep után pedig azt, a' nemzet várakozásának betöltésével és czélba vett diszével, a' maga kebléből rendelt választmány felügyelése alatt e' végre nevezendő igazgató által nyitassa-meg, ennek ügyességétől s buzgóságától várván főként e' nemzeti intézet jövő virágzását. Hogy ennek folytában tehát ezen nagy behatású és diszes hivatal betöltésében mindazokra, kik magukban arra meghívást, kedvet és tehetséget éreznek, tekintettel lehessen, — ezennel közhírré teszi: hogy Pest szab. kir. városában levő nemzeti színház igazgatóságára csödület nyitattik, mellynek határnapja jövő 1841-dik eszt. böjtelő hó 14-kére berekesztőleg olly módon tüzetik-ki, hogy későbbi folyamodások el nem fogadtatván, ugyan csak böjtelő hó 16-kán az igazgató az országos küldöttség által meg fog választatni. Az igazgatónak esztendei fizetése egy ezer ezüst forint, s ezen felül a' színházi tiszta jövedelmekből — ide értvén a' törvény által évenként rendelt s oda fordítandó segedelmet is — száztól tiz. — Az igazgatónak sinórmértékül szolgáló rendszabásokat előleg is megtekinthetni a' főmélt. országbirói ítélőmester Zalay Alajos ur mint egyik országos küldöttségi tagnak, kancellariáján, a' folyamodások pedig az országos küldöttség elnökéhez, n.mélt. széki gróf Teleki József urhoz intézendők és rendes lakásán Budán saját házában beadandók. Pesten karácson hava 30-kán 1840.

Figyelmeztetés Pesten jövő kedden, januar 12-kén Lendvayné jutalmul bérszünettel először adatik „az idegennő“ színjáték 5 fvsban Weisenthurn Franul Janka után Kiss Iván, a' magyar tudós társaság költségén. Mind a' jutalmazandó érdemei, mind azon kedvesség, mellyben a' közönség előtt áll, remélnünk engedi, hogy az előadást számos néző látogatandja.

PESTEN, az igazgató választmány jan. 6-kán nevezé - ki nemzeti színházunk igazgatósági titoknok s előadójává t. Asztalos Károly h. ügyvéd urat, a' pestbudai hangszegyesület igazgató választmányi tagját, s az énekiskola aligazgatóját. — Nemzeti szinpadunkon jan. 4-kén „gazdag és szegény“ drama 5 fvsban (mellynek érdeme és nem-érdeme e' lapok mult évi számaiban eléggé ki volt fejtve) adatott. Hogy illy untató s régi ideákból egybeállított műnek nem nagy közönsége van, láthaták azok, kiket a repertoire-készítés tisztökben áll. — 5-én bérszünettel a' „parisi adós“ vig ját. 1 fvsban (ford Szemere) adatott mulattatólag. László ur utazásáról vizszatérve, mint Gusztáv előszer lépett-fel s előadás végén előtapsoltatott. — Követé ezt a' „molnárók“ czimű 1 fvsos néma és tánczjáték; mellynek némelly részei igen mulattatók voltak; a' tánczok közül különös tetszést nyert a' tréfás hármastáncz Ochsinger k. a. (a' pesti német színházról), Carelle és Hasenhub ur között — ugy a' grotesk kettős Gubicsek k. a. és Rigl ur közt Carelle ur felgyógyulván láb-bajából Rigl urral együtt ma léptek-fel ismét előszer. Közönség igen kevés volt, fájdalom! melly azonban a' nevezett vendégek érdemeit illőleg méltánylá. — 6-kán a' „két alakú“ vig ját. 4 fvsban mulattatá a' meglehetősen számú hallgatókat. A' két alakú sze-

repeket a két Egressy ur meglepőleg személyesíté. — 8-ra volt határozva az idei első opera, és pedig a „bál-éj.“ (Szerdahelyi ur még nem jött vissza.)

ESZTERGOM városnak közönségét a Balog János igazgatósága alatt színész társaság mulattatja előadásaiival. Őszutó 15-kén léptek-fel először a „magyar királyhoz“ czimzett vendéglő tere mében „fiatal házasok“ czimű vigjátékkal. — 17-kén „Saluzzoi Corona“ — 19-kén „veszedelmes nagyné“ — 22-kén „Borszem Jankó“ — 25-én „Enzio király“ — 26-kán „Zolky, a vén diák“ — 28-án „Belle-Isle Gabriella“ — 29-én „bakonyi tolvajok“ — télelő 1-ső napján „molnár és leánya“ — 3-kán „Caesario, a férfi-gyülölő“ — 5-kén „kegyenczek“ — 6-án „peleskei notarius“ — 9-kén „élet iskolája“ — 10-én „örökké“ — 12-én „Margitta“ (Balogné assz. jutalom-játéka) — 13-án „boldogasszony temploma harangozója“ — 14-én „parisi naplopó“ — 19-én „Rózsa“ a tudós társaságtól első pályadíjt nyertt vigjátékot adták (Boer ur jutalomjátékaul). — Mi a személyzetet illeti, számra nézve elég nagy, de nem kielégítő az előadások kivántatóságaira. El lehet felőlük is mondani „nos numero sumus“ — névszerint ezek: Balog, Balogné, Boer, Boerné, Miklósi, Boldog, Miskolczy, Ujhelyi, Váczy, Földy, Ragáliné, Márton, Nagy, Borsódi, Váriné, Almásy, Zsófia, Anasztázia, Izabella k. aa., Tokay; tehát 20-án, kik közül még előttünk többen tehetségeikről ismeretlenek is. Szorgalmukra nézve kitünőleg igen igen dicsérendők Balogné asszony és Boer ur, annyira, hogy ha e kétő a társaságnál nincsen, szívesen elmondjuk nekik az „Isten hoztatókat.“ — Balogné néhány szerepben olly kedves, olly helyén volt, hogy őt tisztelnünk lehet és kell; Boer ur pedig, kiváltmint „Zolki“ minket elbájolt. Mindkettő élénken tudja felfogni, és érzeni jellemét előadásának, és szerepeik betanulásában kitünő szorgalmúak. Különösen Boer urról az a közvélemény, hogy ha ekként halad pályáján, és olly szilárd marad, nevét nem sokára a pesti színezéduán olvasandjuk. Balog ur, ugy látszik, felejt inkább hogy, sem előhaladna. Miklósi ur ollyankor, midőn a színirő számára irt szerepet, jól viseli magát: ámde sokszor tulzó, és feledí, hogy a tréfa semmindenkor alkalmazható. Ragáliné assz. és Boerné a vén szerepeket gyakorta jól adják; utóbbi mint „Sybilla“ igen jeles volt. Boldog ur sokszor boldogtalan; mert a sugótól várja az ihletést. — Többiek bocsássanak-meg! de bizony nincs mondandóm felőlük. Általában igen ohajtható volna a mindenkori szerep-betanulás; mert nehányszor készületlenségük által még jelesebb játékosaikat is zavarba hozák.

Tavali.

PÉCSETT, dec. 10-kén „agg színész és leánya“ adatott. Erdős az agg színészt tökélyesen személyesíté; Pázmánné (leánya) is látszott némi tehetséggel birni, de szorgalom hiányával azt kifejteni soha sem lesz képes. Említést érdemel még Egédi (Fényhalmi) is. Abdayné ugyan nem felelt meg Bájbölgyi Irma szerepének. — 11-kére az „örült nő és gyermeke“ Bartháné assz. jutalomjátékaul és utósó fellépteül volt hirdetve. Mit jelentsen ez? Valóban Erdős igazgató ur megsérti a közönséget, midőn ezt olly csekély belátásúnak hiszi, hogy ezen fogásnak célját el nem értené. De igen is elérte, és éppen azért sokan csak azon okból maradtak honn, mivel a hirdetményen ez állott „utósó fellépte.“ Mire való is volt Bartháné asszonynak két jutalomjáték olly hamar egymásután? midőn még is e mai darab elvégzése után E. ur szerencsésnek jelenti magát B-né asszonyt ismétli szerző-

dés ereje szerint új évig megtarthatni! Legyen szabad ez alkalommal igazgató urat egyszersmind a' hazafiúságra is figyelmeztetnünk. — Megyénk lelkes híjainak, midőn önnek 4 ezer forintnyi biztosítékot adának, bizonyára nem egyéb volt czéljök, mint honi nyelvünknek elnémetesedett városunkban virágzóbb fokra juttatása, szóval, a' nemzetiség. Azért a' mult télen, úgy jelenleg is olly áldozatot tettek, millyet csak tehetek. Mért nem Erdős ur is? Tudták öök jól, hogy nagy és terhes leendő a' küzdés, 's a' kimenet felettébb kétes; mert ott, hol a' polgárság nagyobb része német ajkú, magyar játékszint megalapítani bajos. — De e' bajos körülmény közt önben biztak a' lelkes férfiak! 's Erdős ur még is felejteti látszik azt, mit egy honfinak illy esetben tenni kötelessége volna, azt t. i. hogy jó színészek, darabok választása, 's különösen szerepek felosztása, világítás, kényelem, és szoros rendtartás által megkedveltesse a' magyar színészetet, 's látogatókat édesgessen. Melly bizalmi vizsgálás által Erdős ur nemcsak gátolja a' szép czél elérését, sőt árt önmagának; mert a' felhozott kívántatóságok elmellőzésével soha sem fogja megkedveltetni, 's meghódítani a' művészeti érdem 's ipar becsülésére az ellenkező részt, sőt még tulajdon pártolót is elidegeníti: mit igen bizonyít a' napról napra kevesebb nézők száma. 'S mi okozza ezt? Nem egyéb, mint rossz színészekről rosszul adatott darabok, szerepek gyakori hibás felosztása, rossz világítás még a' teremben is, 's a' felette nagy rendetlenség a' kijelölt óra megtartásában. — Egyébiránt Erdős ma legkevesébbé volt honn szerepében. De hogyan is? midőn Bartháné assz. anyja, Munkácsiné pedig nénye volt. Ez már magában nevetséges felosztás, holott ő olly öregnek látszott, hogy bátran mindkettő atyjának lehetett volna elismerni. Majorosy.

HANGÁSZAT.

PESTEN: I) a' városi vagy is német színházban Pfeiffer Antal ur, az e' színházi hangászkar első flautistája javára dec. 30-án, a' „Kisdedek kegye“ című vig. ját. után adatott hangverseny részei voltak: 1) Rossini „Tell Vilmos“ ouverture-je; — Mozart „Don Juanjából“ nagy aria, előadva Langh Pauline k. a. által; — Drouet változatai „God save the King“ angol népdalra; játszá Pfeiffer ur; — párdal Bellini „Belizárjából“ Sonnenberg 's Hirsch urak által énekelve; — Pechatschek változatai, 's Bellini „Straniera“ motívumaira phantasia; Moralt Péter ur által hegedűn előadva; — Bellini „álmjáró nő“ motívumaira phantasia, 's „morceaux du concert“ fortepianón játszá Fesca Sándor ur. A' nagyon kevés közönség minden számot élénk tapsokkal fogada. Kár hogy idegen művészeink ma is csak a' már hallott versenydarabokat játsszák. Jele, hogy utazóink csak néhány darabbal készülve szeretnek kedveskedni a' különben nálunk változatosság után sovárgó közönségnek.

II) A' nemzeti casino teremében jan. 3-án a' télszaki zenemulatságok utósóját nem sok ugyan de még is szép számú közönség látogató. Részei voltak: 1) Onslow György F-dur quartettje, melly különös zord sajáttsága miatt igen érdekes volt, de csak leginkább műértők előtt. Az első hegedűt Wiest ur, a' cellót Schlesinger ur játszá. — 2) Proch „Isten veled“ dalját fortepiano (Erkel ur) és violoncello (Schlesinger ur) kíséretével igen derekasan, gyönyörű hangja teljes erejű használatával éneklé Stoll dalszínész

ur. — 3) Steinfels Adolf ur phantasiát játszott gitáron, 's ügyes gyakorlottságot bizonyítva különben hatásra nézve hálátlan hangszerén. A' közönség élénk tapsokkal követte minden számot. — A' tavasz-szaki zenemulatságok e' teremben febr. 28-án kezdődnek.

III) Morelli ur, a' pesti Strauss, új esztendő első napi délután 3—6 óra között tartá a' redutteremben első próbáját az idej táncz-zenéből. Bemeneti díj 10 ezüst kr. Mindkét nemű ember volt legalább három vagy negyedfél ezer, 's a' nagy terem olly tömve, hogy mozogni is csak alig lehet. Ez uttal Morelli ur jól rendezett hangászkara magyar bevezetést, keringőket: Lannertól „reménysugárok — udvari bál-tánczok — Strauss tól „táncz-receptek — Caccilia-keringők — Morellitól „farsangi jelképek (Devisen) — Kolombina - keringőket — és egy magyar marsot; — ezeken kívül francia quadrilleket (két rendbeli), 's a' tambour-galoppot játszá, — mellyeket a' közönség élénk tapsokkal fogada. — A' 2-dik próba három király innepén ment végbe. — Ez alkalommal is igen nagy számú hallgatók jelentek meg, habár a' terem nem olly rendkívül tömve volt is, mint multkor; ma legalább köröskörül járkalni és szemlét tartani lehetett.

IV) Mayer ur a' „magyar királynál“ ismeretes kis terémében is főtánczeneprobát tartott ugyan jan. 6-kán 20 ezüst kr. bemeneti díj mellett. A' zenekar azon egyenruhás (veres frakk ezüstre) 21. hangászból állott, kik bécsben a' colosseumi mulatságok élesztői voltak. E' kis teremre nézve e' zenekar elég erős; pontosságra nézve betanultságot bizonyítva. Hallgatók nem sokan. A' zenekart Judex karmester igazgatta. Előadott zeneművei többnyire saját, Fahrbach és Lanner szerzeményei; voltak pedig azok: induló, ouverture, potpourri, operarészek, francia quadrillek.

TÁNCZ.

A' d a b a s gyóni kasinói egyesült társaság 1840. karácson második ünnepén fényes tánczvigalmat ad; hol a' körülfekvő helységek 's városokról, szörnyű hidegünk daczára is, a' mulatni kívánók szép számmal vannak. A' mulatság kilencz óraker kezdődék. N. körösi barnáink hallaták a' jól rendezett, de ollykor gyenge zenét. — Éjjel felé hét tánczkedvelő, a' nőket magukhoz kérve, nemzeti tánczot lejte; a' frisnek végén közkívánat vala „három a' táncz“ 's ez őseinktől fönmaradt kívánatot tánczos páraink közörmömmel teljesíték. — Ezután E...y ur szállított-föl egyes magyarra: de ő botot kérvén, mit nagy ügyességgel forgata kezében, köztetszésre az oláh tánczot járá-el. A' mulatók reggel felé oszlának-el. Az ezután leendő mulatság napját bizonynyal jó eleve jelentendi e' társaság. T.....J....

D I V A T.

Parisban a' karpereczek olly nagyon divatoznak, hogy a' nélkül már a' közép-osztály sem lehet-el. Igaz, hogy a' parisi aranymivesek e' nembeli munkáji valóban csábitók. — A' kazimirt folyvást kedvelik, kivált a' kék színűt, valamint a' koczkás sávlokat is, kivált a' fehér alapszínűt, mellyen sok apró rajz mutatkozik. A' mór burmusz, az egyszínű ruhák napi renden vannak. A' korallok nagy szerepet játszanak.

Szerkeszti Mátray Gábor, halpiaczon, Dencs-ház, 56-dik sz. a.

Nyomatik Trattner-Károlyi' betűivel, angol vas-sajton

ari utsza 453.

HONMŰVÉSZ.

Pesten csötörtökön januar 14^{kén} 1841.

KÖLTÉSZET.

A' koporsó.

Ringó bölcső, ah milly könnyen ringasz!

Könnyü terhed kised csecsemő.

Édes tisztet hű anyával osztasz;

Nyugtot gyakran int tenéked ő!

De bennem nehéz holt teste fekszik; —

Senkivel nem osztom terhemet.

'S bár az élet eltaszít, — enyésztig

Dulja sirban is bús keblemet.

A' sir éje béke 's csend hazája,

Benne holt lakója nyugtot lel:

Ah de nékem férgek unszoltára

Holtból is ott éltet adnom kell.

Lágy ringásod édes dal kíséri:

Hozzám csak setét éj baglya száll;

Tőled emlő-terhed el-elkéri:

Rám az élet könnyekkel hajol!

Mig te rajtad gyenge fátol lebben,

Vagy hiv anya hőszi-keble fed:

Mozdulatlan álló emlékkőnek

Terhe mint lidércz nyom engemet.

'S ha az álom néha, álorczáját

A' haláltól kölcsönözve, jön;

'S éltet fedő rejtődzés fátolát

Elteríti küzdő remegön;

És az éltet álnok keritőként

A' halálnak játsza karjába,

Melylyel ez, mint olcsó áron vett lényt,

Búja kéjjel zár-be ágyába:

O akkor látnád rezgő keblemben

A' kebelrendítő kincsát,

Mellyet a' lét első ébredtében,

Völegényének csók helyett ad.

Bágyadt szemmel kéri a' szokott fényt,

A' jötevő naptól sugarát;

'S vad homály ijesztő kísértetként,

Rémíti a' szem bús világát.

Gyenge ajkkal kéri kedvesének

Emeltére kész 's lány karjait:

És borzadva érzi a' nemlétnek

Visszatartó jégcsap-ujjait.

Rémülés vad 's kínos erőszakkal
 Szűk kebléből jajkiáltást hajt :
 'S a' sir keble durva tompa hanggal
 Vissza-küldi a' kifáradt jajt.

'S ön-kínszülte jajját képzeletje
 Egy rémképnek nyújtja ajkába ,
 Mellyet gúnyolódva ez, 's nevetve ,
 Álhangon sir, 's jajgat utána !

Hajh! őt egy hatalmas ösztön hajtja
 Fel-feltörni a' szűk fedelet
 'S vissza — vissza elhagyott honába !
 'S vérző kézzel dulja keblemet.

De nemlét csillagtalán éjében
 Élet minden — minden elhagyott !
 A' ki táplált, lesz hozzád hivatlen —
 Ön leheleted vad gyilkolód.

És az édes ösztön is, jövendő
 Biztatást sugalló szelleme ,
 Mintegy éhet 's izt vesztett szerető ,
 Sirban nem lesz sorsod feleae !

Mint az álom átadott halálnak ,
 Ő kétségbesés karjába vet ;
 'S ez színére elhülő arczodnak
 Rá lehelli a' kin-bélyeget.

Szűk kebledtől még csak egy leheltet,
 Veszteg álló szívtől egy ütést
 Hasztalan kérsz: — mátkád átölelted,
 'S ez viszonzá a' fagyölelést !

Élet! — Elvetéd hervadt virágod' —
 Vas szegekkel zárád keblemet.

Higyj örök, 's jötevé valóságot: —
 'S én éleltre szülöm terhemet.

Sebestyén János.

ÉPÍTÉSZET.

Scamozzi.

(Folytatása.)

Néhány műdolgozat, mellyek bebizonyíták tetteleg, hogy Scamozzi kész művész 's ügyes építőmester, rövid idő mulva hirt nevet szereztek neki. Tullio Lombardo akkor végezte-be éppen Velenczében a' Megváltó templomát, mikor észrevehék, hogy ott a' szükséges világosság hibázott. Scamozzi, ki azon rendelést kapta, hogy e' hibán javitson, legjobb sikerrel felelt-meg e' feladásnak a' nélkül, hogy ezen egyház belsejében annak fenséges hatásából csak valamit is el vett volna. Ő megelégedett azzal, hogy megnyitá felül annak három kuppoláját, 's lámpával koszorúzta, mi által a' hajó megnyerte a' megkívántatott világosítást. — E' munkákon ki-

vül más tanulmányokkal is foglalatostkodott Scamozzi, mellyek őt beavatták a' hajdanság minden ismeretébe. Ő lefordítá Vitruvot; a' legjobb szerzők olvasásával foglalatostkodék, valamint is a' görög 's romai történettel 's a' perspectiv praxisával, úgy hogy azon életkorban, midőn az ember csak még tanítvány, művészetén kívül másban is adhatott volna már oktatást. Trissini Ferencz gróf palotája, melly Velenczében épült Scamozzi rajzai után az alatt, míg ő Romában tartózkodott, oly művésznek műve látszik lenni, kinek szüksége nincs már tanulásra. — Scamozzi azonban már sokkal többet tudott, hogysem át nem látta volna, miként neki még sok tudni való van hátra. Valóban neki, mint művésznek, ki eredetiségre vágyott, talentumát szükségképp' kora mestereinek művei után nem, hanem a' hajdanság nagy mintái után kellett ügykezni kiképezni, mellyeket e' mesterek maguk képeztek, 's mellyek úgy szóllva az lettek az architektúrára nézve, mi más művészeteknek a' természet: szép 's tiszta elveinek és szabályainak tökélyes példája. Ennélfogva Romába ment, a' hajdansági emlékek maradványainak lemásoló mértékeit, úgy a' Diocletian fürdők 's Coliseum általános tervét, mellyeknek teljes helyreállítását rajzban elkészíté, és sok más egyéb romét. Ugyan azon megvizsgálásokkal foglalatostkodva, hat hónapot töltött Nápolyban 's vidékén. Maga is állítja, hogy azon két esztendőben, mellyet e' munkára fordított, többet tanult, mint sem első tanulmányainak tiz évében. — Scamozzi visszatért Vicenzába 1580-ban, mint anyavárosába; azonban Vicenza nem mutatott neki kilátást olly nagy építvény-vállalatokra, millyenekre tanulmányai 's gyűjtött sok és kiterjedett ismeretei által hivatva érezte magát.

Akkoriban a' hatalmas Velenceze volt azon egyetlen egy látér, melly megfelelt tanulmányának. Palladio nem régiben meghalálozott; itt tehát nagy örökségben lehele részesülni. Egy nagy nemű műnek kelle rövid idő mulva megismertetni azon férfit, kinek kezére ez bizatik. A' kérdéses tárgy vala: del Ponte Miklós dogénak egy pompás siremléket készíteni a' della Carita egyházban, Barbarighi doge mausoleumával szemközt. Scamozzi megbízott ennek készítésével. Könnyű belátni, hogy e' múnél architektura játszotta a' főszerepet. Ez négy korinthis rendű oszlopból áll, mellyek egy igen szép talapzaton emelkednek. Középe egy boltozatot képez, mellyen egy antik formájú urna vagy is hamvveder, 's a' doge mellszobra van. Az oszlopközök fülkéket és szobrokat foglalnak magukban a' kettő fölött. Egy attika, melly a' legjobb sculpturái alakokkal van diszítve, koszorúzza e' tömeget, melly általán isztriai kőből van építve. Ezen ensemble-t úgy tekinték

mindig, mint e' nemű legjobb találmányt. — Azon bizodalomnak, melyet e' műdolgozat szerze neki, köszönheti Scamozzi, hogy két középszerű művésznek elébe helyzetetett az antik szobrok museuma, melly a' sz. Mark könyvtárnak szolgál előteremül, 's a' Procuratie nuove nagy építvény készítésénél, mellynek a' basilika előtt kelle a' nagy tér második szárnyát képeznie. E' két emlék csak nehány év lefolyta után végeztetett-be. Alkalmunk lesz még a' másodikra visszatérni. Némi akadály hátráltatá e' munkák bevégzését.

Elfoglalván V-ik Sixtus pápa Péter székét XIII. Gergely elhunytá után, a' velencei köztársaság négy személyből állott követséget küldé hozzá szerencsét kívánni a' trón-elfoglalásnál. A' követek Scamozzit is kívánták elvinni magukkal. A' művész különös szerencsének tartá ismét láthatni Romát, hogy ott első tanulmányainak sikerülményeit valósíthassa. Akkoriban 5-ik Sixtus pápa éppen azzal foglalatoskodtatá elméjét, mi módokhoz kellessék nyulnia, hogy szerencsésen felállíttassék ama nagy obelisk, melly jelenleg a' sz. Péter-tért disziti. Scamozzit e' vállalat különösen érdekelte, mint egy olly férfit, ki méltánylani tudta érdem szerint Fontana Domonkos architektusnak javalatát. Palladio jobb világra szenderült, mi előtt az olympi theatrumban bevégezhetné volna a' hajdansági színház azon részét Vicenzában, melyet scenának neveztek, nem hagyván hátra semmi rajzot architekturájából. Sylla, annak fíja, kinek folytatni kellett volna e' nagynemű vállalatot, nem birt azon különös ismeretekkel, mellyek e' műhez megkívántattak. Kiki tehát Scamozzira veté pillantatát. Azon ünneplések, mellyek Maria császárné keresztül utazásakor rendeltettek- el, alkalmat nyujtának neki bevégezhetni Palladio emlékét, mi annál tökélyesebben sikerült, miután ő a' hajdanság maradványaiban a' scena tulajdonképpi elintézését 's beosztását az akkori játékszinek szokása 's gyakorlata szerint tanulta-meg. — Egy időben bizonyos nagynemű vállalat foglalatoskodtatá Velenczében mindenki fejét. A' kérdéses tárgy t. i. volt, azon fahidat, melly a' nagy csatorna által elválasztva volt, a' város két részének összekötésére kőhiddal felcserélni. A' legügyesebb architektusok, hosszas időtől gyakorlák talentumokat egy javalaton, melly közhaszonra szolgáló műalkotvány lévén, egyszersmind olly emlék is legyen, melly alkalmas azon város izlését tisztelni, mellynek költségén felépítettett. Azonban a' politikai körülmények kimerítvén a' köztársaság segédforrásait, a' Rialto-hid felépítése csendesebb időre halasztatott. Végre felszóllíttaték Scamozzi, hogy eszméit terjesztené-fel e' hid iránt. Ő ehhez képest két tervet nyujta-be; egyiket csak egy, másikat három bolthajtással. Oeconomiai okok, mint látszik, arra birták a' kormányt, hogy del

Ponte Antal javalatának elsőseget adjon. Legyen ez bármiképp? is, Scamozzi visszakövetelte kiadott értekezésében az architektúráról 's más helyeken is tervszerzőségének dicsőségét a' jelen fennálló Rialto-hidról, melly hirtvágnak azonban a' Temanza által említett más auctoritások ellenmondanak.

(Folytatása következik.)

SZOBRÁSZAT.

Adakozások Mátyás király lovagszobrára.

IV. közlemény.

(Folytatása.)

113) Gyűjtő: Ágoston József ur. Beniczky Márton 5 ft, Fekete András 2 ft, Csesznók István 1 ft, Tornallyai Márton 6 ft, Ágoston Ferencz 4 ft, Ágoston József 10 ft.

114) Gyűjtő: Szemere Bertalan tb. ur. Trefort Ágoston 2 ft, Gróf Serényi László 2 ft, Kóczán József 4 ft, Erdélyi János 2 ft, Fáy Béla 1 ft, Beleznay István 1 ft, Hubay Pál 4 ft, Faragó Sámuel 1 ft, Korbuli Bogdány 1 ft, Rutkay Emil 1 ft, Vachot Sándor 1 ft, Vörös Antal 1 ft, Ardey Károly 1 ft, Kapray Lajos 1 ft, Ujváry Mihály 1 ft, Horváth Sándor 1 ft, Gombos Bertalan 5 ft, Bizony Tamás 1 ft, Dobrossy István 1 ft, Propf György 1 ft, Frejtay József 1 ft, Óváry Pál 1 ft, Podmaniczky Armin 1 ft, Kolosy Sándor 2 ft, Gr. Festetics 1 ft, Zichy Miklós 1 ft, Podmaniczky Friderik 1 ft, Szemere Bertalan 2 ft.

115) Gyűjtő: Slachta Eteleka k. a. 3 ft, Lunkányi 3 ft, B. Buday Lóra 1 ft, Rohonczy Maria 5 ft, Tar János 6 ft, Szürnyeki Horváth József 5 ft. NN. 1 ft, K. A. 40 kr. Vághy Ferencz 1 ft, Unye Károly 1 ft. Stockinger Ágoston 1 ft, Tóth Imre sopronyi convent perjelje 40 kr., Lajtner Ferencz 1 ft.

116) Gyűjtő: Bitnicz Lajos ur 1 ft; Böle András szombathelyi püspök 1 arany, Hettyey János 1 ft, Hettyei Károly 1 ft.

117) Gyűjtő: gróf Bethlen Gábor ur. Gróf Butler János 50 ft, Kálnoky György 10 ft, idősb Matskásy Lajos 5 ft, Pálffy János 1 ft, Sebesy István 1 ft, Pálffy Elek 1 ft, Pálffy Dénes 1 ft. Jakab Lajos 1 ft. Dániel Ferencz 1 ft. Fronius Imre 2 ft, K. Horváth János 2 ft, Fronius Mihály 2 ft, Csongrássy István 1 ft, Maurer András 1 ft, Misze István 1 ft, Képiró Imre 1 ft, Szabó András 20 kr., Dr. Nagy Sándor 1 ft. Földváry Pál 2 ft, Miske László 1 ft. Miske Imre 2 ft, Suskal János 5 ft, Német Abraham 5 ft, ifj. Horváth Dániel 1 ft, Poeta Ferencz 2 ft, Maurer Mihály 1 ft, Csiki Antal 1 ft. A' gyűjtő 7 ft 40 kr.

118) Gyűjtő: Patay Sámuel tb. ur. Kelez Vincze 2 ft, Vitéz István tb. 5 ft, Arany József 20 kr, Szentpétery Józs. 20 kr, Jakabfalvay Ferencz 1 ft, Majzner Ferencz 1 ft, Gálos András 20 kr. Egy valaki 1 ft, Barczay Mihály 2 ft. A' gyűjtő 5 ft.

(Folytatása következik.)

SZINÉSZET.

Magyar játékszin.

PESTEN, a' nemzeti szinpadunkon jan. 7-kén adatott „Belle-Isle Gabriela“ czimű dramában (Dumas után Nagy Elek) Bartháné assz. (Prie

marquisné) műtázásáról visszatérve előszer lépett-fel, 's az igen mérséklett számú közönségtől kedvezőleg fogadtatott. A' czimszerepben Lendvayné assz., d' Aubigny-ében Fán c s y ur különösen kitűntek. — 8-kán „bál-éj“ nagy opera (Scribe után Szerdahelyi, zenéje Aubertól) volt nemében az első ez uj év folytatában. Amalia szerepét Fel b é r k. a., az apródét É d e r k. a. lehető szorgalommal éneklék, 's több izbeli taps-és előhivatással tiszteltettek. Az utóbbi kivált különös tetszéssel fogadtatott, 's méltán, mert e' szerep neki különösen illik, 's jól alkalmazza magát annak jelleméhez. A' 3-dik fvnás után zajosan kétszer is hivatott. A' többi főszerep Erkel (herceg) és Konti (Reiterholm) urak kezeiben szokott jeles előadókra találtak. Ribbing szerepére Mezei urat gyengének vélem, 's megvallom nem látom által okát, mért nem vállalhatná-fel azt sikeres hatást eszközése végett (kivált a' 3-dik fvsí szép terzett miatt is) Joób vagy Bognár ur. Frick urra (Dehorn) nézve csak azon megjegyzésem van, hogy hangja nem elég csengő és erős arra, hogy összes daloknál keresztül hasson. A' játéokban előfordult bál alkalmával más tánczokon kívül C a r e l l e ur egy policinello-, R i g l ur pedig grotesk-tánczot járt-el, mellyek a' közönséget mulattatni látszottak, 's a' két művész-vendég előhivatásra méltatott. — 9-én a' „messinai hölgy“ szom. ját. 4 fvsban (Schiller után Szenvey) adatott. A' szép számú közönség különös kitüntetéssel volt L a b o r f a l v i k. a. (Isabella) F á n c s y (Manuel) és E g r e s s y Gáb. (Caesar) urak iránt, kik valóban diszei voltak ez előadásnak, mellynek érdekét átalján a' többi személyzet szorgalmas működése is nevelni törekvék. — 10-kén „a' tündérvilági leány“ tüneményes vigját 3 fvsban (Raimund után Szerdahelyi) meglehető számú közönséget édesgetett színházunkba. Mai napon a' redut miatt 6 órakor kezdődék a' mutatvány. A' mai előadást leginkább élénkíté szeszélyes és jeles játékaival K o m á r o m i (Ajaxerle) és kivált S z i l á g y i ur (Wurzel) ki több izben megtapsoltatott, jelesen a' hamvszedői dalban, mellybe mind színházunk ügyét beszövény emlité, hogy ez árva intézetünk atyja a' nemzet lön, mind pedig önmagáról éneklé, hogy már 30 éves tagja a' honi színészársaságnak, melly idő alatt több izben de mostohán mosolygott reá a' szerenese. — Megyeri és Lendvay urak még nincsenek Pesten; és így az ebbeli állítás előbbi lapjainkban siettetett volt.

K a s s á n (hir szerint) nagyon elégületlenek a' német társasággal, 's enél fogva oda a' miskolczi magyar társaság hivatott-meg olly feltétellel, hogy a' kassai színpadra német társaság többé nem bocsájtatik.

GYÖRÖTT, öszutó 23-kán „Griseldis, a' szénégető leánya“ hozatott színre. D é z s i ur (Percival), F e k e t e (Cedrik), F e k e t é n é (Griseldis) jól játszottak. K á l m á n n é betegsége miatt ma igen gyenge volt. Nézök szép számmal. — 24-re „Tulokmányi Máté, vagy a' nyiri fi először Pesten“ volt kijelelve; de eljárszását K á l m á n n é betegsége akadályozá, 's helyette „természet és műveltség“ adatott. D é z s i ur a' házasulandó kapitányt türhetőleg adá. Szuper tulzásait már alig türheti a' műveltebb néző. A n t o n i a k. a. (szobaleány) 's M a r o s y kitünőleg működtek. Játék közben F i t o s ur magyar táncza köztetszést nyert. Nézök szép számmal. — 26-kán „a' szerelem gyermeke, vagy fiúi szeretetből lett utonálló“ viggal elegy erkölcsi nézőjáték 5 szak. Kotzebuetól. Fekete (Vadligeti) játéka kielégítő. F e k e t é n é (Rózsa) hiven tükrözé előnkbe az ártatlan leánykát. S z u p e r (gróf Muldai) rontá az e g é s z n e k érdekét. Nézök nem sokan. Szentivánfai.

PÉCSETT, dec. 12-kén „Zrinyi Miklós halála“ számos nézőt gyűjtött, melyben Török (Zrinyi) türehető; Egedi (Juránits) legtöbb tetszést lát-szott nyerni. — 13-kán „peleskei notarius“ sokkal roszabbul adatott, mint minap. Csudálni lehet, hogy e' szerencsétlen darab minél többször, annál roszabbul adatik, mit általános hanyagságnak lehet tulajdonítani. — 14-kén „veszedelmes nagynéne“ czimszerepében Erdősné assz. igen jelesen működött: de kitünőleg kellemetessé tette mai esténket Erdős (b. Emerling) urnak igen jól felfogott és személyesített szerepe, miért többszöri előhivatással tisztelteték-meg. Abday is (Boleman) helyesen személyesíté szerepét — 15-kén „Leonora“ szomorújáték adatott. A' czimszerepet Bartháné assz. és Török (Wilhelm) a' magágét roszul fogá-fel. — 16-án a' „pesti pajkos jurista“ került szinpadra. A' czimszerepben László ur vigszeszélyű kellemes játékával annyira tetszett, hogy örömmel sietünk köszönetünket jeleníteni ezen első fellépte alkalmával szerzett kellemteljes esti órákért. Jeles volt még Abday ur is (Matyi), ki szerepének jó felfogásával várakozásunkat felülmúlá. Említést érdemel még Erdős ur (Csontházy), Erdősné (huga) és Gáál Teréz. Néző kevés. — 17-kére „tizenhat éves királyné“ volt hirdetve, de későbbi jelentés szerint „Miczbán családja“ adatott, s igen okosan; mert különben egy kellemetlen jelenetnek lettünk volna tanúi. — Bartháné assz. (Miczbán neje) igen jelesen fogá-fel szerepét. Egedi ur is általános tetszést nyert. Török ur ma nem annyira, mint minap. — 18-kán „molnár és leánya“ adatott. Erdős a' fősvény molnárt ugy személyesíté, hogy azon bámulást és méltánylást, mellyet e' szerep művészi felfogásában bennünk már többször gerjesztett, bátran ismétljük. László ur is (Konrád) jól működött Bartháné asszonnal együtt (Maria). Azonban László urat vig darabokban szivesebben látjuk. — 19-kén a' „lepke“ czimű vigjáték 5 fvsban került szinpadra. A' czimszerepben László urnak szépen kifejtett tehetségeit és jól intézett mozdulatait ismét örömmel szemléltük. Bene tökélyesen megismertük a' csapodárt. Erdős ur (Jonathan) az együgyű inast ugy személyesíté, hogy jobban kívánnunk nem lehet. Jeles volt még Nagy Antonia k. a. is (Betti), ki ha bár igen fiatal, de szerepét olly kitünőleg vivé, hogy a' köztapsot és többszöri előhivatást László és Erdős urakkal együtt méltán megérdemlé. — 20-kán a' „falusi egyszerűség“ adatott. A' czimszerepet Pázmánné assz. vivé, de nem legjobban. Minck is adnak olly darabot, mellyben a' főszerep vitelére alkalmas személy nincsen? Egyébiránt is ez semmi új, — mint Erdős ur tegnapelőtti hirdetményében igérni sziveskedett. Hiszen ezt már tavál és elégszer láttuk. Erdős ur (Morgi) ma magánosan volt, ki a' tetszést megérdemlé. Török ur (Caesar) illy bohó piperőcz szerepének felfogására és személyesítésére nem képes. Hangja különösen rikitó volt. — 21-kén „örökké“ czimű új vigjáték 2 fvsban adatott. Erdősné assz. (Vámainé) jeles volt. László ur (Ferdinand) ismét kitünt; Pázmánné (Mathilde), Munkátsiné assz. (Amalia) tetszetek.

MAJOROSY.

HANGÁSZAT.

Énekiskolai vizsgálat. — A' pestbudai hangászegyesület igazgatása alatti énekiskola nevéndékeinek első nyilvános vizsgálatá Pesten a' kis redutteremben jan. 7-én délelőtti 9—12 óra közt tartatott. A' kézen forgott névlejstromból kitetszett, hogy a' lefolyt évben 131 felvétetett nevéndék kö-

zül (ezek között 74 leány, 57 ifjú) időközben elmaradt 16 leány 's 21 ifjú. Járt tehát a' leczkékre több 's kevesebb szorgalommal 36 ifjú 58 leány, kiknek nagyobb része e' vizsgálaton jelen is vala. A' vizsgálat tárgyai voltak: 1) zeneművészet 's éneklés-tudomány elemei magyar 's német nyelven; — 2) hangközökre irtt gyakorlatok; — 3) énekgyakorlatok (Engesszer Mátyás és Manner Lajos prof. urak szerzeményeiből; — 4) Preindl énekiskolai Amoll rövid miséje Engesszer ur által négy hangra alkalmazva; — 5) Bartay vocalmiséjéből a' Kyrie; — 6) hat énekszóra irtt két kardal az „aszhorni bányaöböl“ melodramából; — 7) két vers-szak „üdv tetézte Ferdinandot!“ népdalból t. Jakab István ur magyar textusával, mely a' vizsgálatot berekeszté. Volt ugyan ezeken kívül több 's jelesen magyar dal is kijelelve az előadásra, de részint az időnek már délre haladása, részint a' teremnek érzékeny hidege miatt azok elhalasztattak. A' terem tele volt hallgatókkal, kik álmélkodva 's több izbeli tapsok 's éljenzésekkel fogadták az egyes előadásokat. A' hangászegyesületi elnök, mtgos gr. F estetics Leo ur ő nga teljes elégedését nyilvánítá vizsgálat után a' nevendékeknek, 's őket további szorgalomra atyai kegyes szavakkal buzdítani méltóztatott. — Mind ez így levén meglepőleg olvastunk a' Közlemények 6. számában „egy részvényes“ aláíratú tudósítást e' tárgyról, mellyben a' közlő némelly többnyire csekélységekben akad-fel, 's olyanokat említ, mellyeket még egy bülsőjében fekvő vállalat-ról vagy kajánság vagy járatlanság irhat (bizonyítá ez utóbbit a' tudósításban irtt Brindl szó is „Preindl“ helyett). Midőn nagyon kétkedem, valljon részvényes irta-e ama kis recensiót, figyelmeztetem arra, hogy iskolai vizsgálatoknak recensioja nem folyóiratba való. A' részvényesnek, ha egyet más javíttatni kíván, az kötelessége, hogy a' közgyűlésekben mondja-el indítványát, de ne hírlapokban trombitálja. Nevetséges valóban kezdőktől olly pontos előadást kívánni, melly minden kifogáson túl legyen, 's az elrendezésekben olly csekélységekben felakadni, mellyek említésre sem méltók. Nem gondolható-e meg az író ur, hogy a' redutteremben előbbi napon főpróbája levén Morellynak, ott előre semmit sem leheté tenni. Ugy látszik, ő csak irt, hogy recenseálhasson valamit.

TÁNCZ.

PESTEN, a' redutteremekben jan. 10-én adatott asszonyegyesületi táncvigalom olly népes volt, millyen még soha az e' nembeli bálók közt. Az egybegyült közönséget háromezernél többre becsültük. A' nőnem különösen kitünteté magát szebbnél szebb mindenféle színű 's tarkaságú csinos öltözetével; az álruhások közül is sok igen szép öltözetű volt. Uraságaink is nagy számmal vettek részt ez érdekes mulatságban. A' sorshuzás éjfélt után ment végbe. Morelly hangászokra derekasan éleszté a' nagyszámú tánczosokat. A' tánczenék közt voltak keringők „reménysugárok (Lanner), lánczhid (Dobozy Károly), Caecilia (Strauss), udvari báltánczok (Lanner) Kolumbina-, légyot-i-keringők (Morelly), estikék (Lanner), pálmaágak 's tánczadagok (Strauss) — tambourvágató és francia négyes. A' belépti jegyek csupán magyarul, a' tánczrend-czédulák magyarul 's németül voltak nyomtatva.

D I V A T.

2-dik divatkép (Parishól). — Táncmulatsági öltözetek: ruha atlaszból, burnusz kasemirből. Lebegény angol csipkéből. — Bécsi divat jan. 7-kén: magas selyem ruha; fekete selyem-váll kendő; mantilla kasemirből chinchilla-szegélylyel; bársonkalap toll és virágokkal.

Szerkeszti Mátray Gábor, halpiaczon, Dencs-ház, 56-dik sz. a.

Nyomatik Trattner-Károlyi' betűivel, angol vas-sajtón
uri utsza 453.

HONMŰVÉSZ.

Pesten vasárnap januar 17^{kén} 1841.

SZORGALOM.

Rhabarbara-bor.— Stone William, ügyes angol vegynök Winsleyben (Wilts grófság), rhabarbarából olly bort tud készíteni, melyet a' legjobb műértő sem képes megkülönböztetni a' valódi szőlőnedvtől. Minthogy e' mesterséges higany ártalmatlannak találtaték, az angol kormány nem vonakodott a' feltalálónak arra kizáró szabadalmat adni, 's mint mondják, annak használatával már ez első esztendőben is gazdag ember lett.

ÉPÍTÉSZET.

Scamozzi.

(Folytatása.)

Még nagyobb kellemetlenséget kelle tapasztalnia Scamozzinak a' Santa Maria della Celestia kolostor 's egyház építésénél, mellynek ujan felkészítését szükségessé tevék a' történt löpor-gyuladás 's a' fegyvertár meggyuladása 1569-ben. Architektusunk e' célra egy igen szép tervet talált-fel, melly a' kolostor szerzeteseitől helyben is hagyatott. Scamozzi célja volt, ez építvénynél a' romai Pantheont tisztán utánozni. Nem tudjuk, mellyek lehettek azon nehézségek és cselszövények, mellyek által a' végrehajtás félbeszakasztatott. Az építvény felkészülve állott már a' második oszloprend párkányáig, midőn a' munka megszüntetett, 's több évi vita és ellenvetés után az egész elpusztított. — Szerencsésebb volt Scamozzi Gonzaga Vespasiannál, a' sabionettai herczegnél, ki egy színházat emeltetett a' vicenzai játékszin formájára, az az, a' hajdansági színház rendszere szerint. Tudta ő itt, mint érdemes utánzója Palladiónak, kitüntetni magát. Azonban a' sors azt akarta, hogy az ne jusson reánk. Ez építvényről csupán a' művész hátrahagyott rajzaiból szerezhetni magunknak képzeletet.

Duodo Péter senator, egy jeles status-férfi, ki nem csupán a' köztársaságnak tett szolgálatai által szerze magának érdemeket, hanem számos tapasztalásai, ismeretei 's helyes izlése által kitüntetést érdemlett, szives indulattal, barátsággal viseltetek iránta.

Követnek választva lengyel országba, hogy megvigye Zsigmond királynak a' köztársaság szerencsekívánatait, utitársul hívá Scamozzit. A' művész örömmel fogadta e' szives meghívást olly utazásra, melyet eszméinek tágasbitása 's néhány ismeret megszerzésére használhatott, mire szüksége volt nagy művénél, mellynek környeznie kelle az architektura 's minden ország emlékeinek általános történetét. Elfogadta tehát a' tanácsnok ajánlatát, 's így mint utitárs meglátogatta vele német ország legnevezetesebb városait. — Visszatérvén Velenczébe, nagylelkű pártolójának egy palotát épített Santa Maria Giubanica-nál, hol bebizonyítá, hogy a' legegyszerűbb sztilben is lehet kinyomni olly karaktert, melly alkalmas egy Nagynak lakását kitüntetni. Itt ujölag alkalma volt kifejteni talentumát, mit első próbái által is bebizonyita, az az, egy hálátlan földtérnek hasznosan alkalmazása által, kicsikarni tudván makacson e' keskeny térből egy nagy egyetemület tekintetét 's hatását. Nem tudni, mi hátráltatá őt a' nagy csatornánál e' palota javalatának létesítésében Carnara Federigo bibornok számára. Ennek ahhoz képmássának kellett volna lenni, melyet Sansovino építettett egy hasonnevű senatornak. Az elsőnek rajzolata, melyet nekünk Scamozzi fenntarta értekezésében az architekturáról (1-ső rész, 245-dik lap) neveli a' szép architektura barátainak sajnálkozását. Azonban sorsa e' művészetnek az, hogy a' legnagyobb vállalatok legfőbb viszontagságokat tapasztalnak. Szerencések azon talentumok, mellyeknek kedvez a' végzés olly emlékekben mutatni magukat, mellyek reájok érdemesek, az az, mellyeknek nagysága 's fontossága érzelmeiknek hosszas tartósságot ígérnek.

Végre részesült Scamozzi a' szerencséjében is. Midőn éppen azal foglalatzkodott, hogy a' derékföldön néhány pompás palotát, és pedig Castel franco-nál Cornaro Giovani és Giorgio testvérek, 's Loregia-nál Contarini Girolamo számára építsen, Velence egészen lekötelezé őt a' museum és sz. Mark-téri Prokuratorie tereinek bevégzésével. — E' művek elsőjében Scamozzi ritka ügyességet bizonyított. Küzdeni volt kéntelen sok, az első elrendezésből folyó rendetlenséggel, elmulasztván t. i. e' helyzeti ajtó- 's ablaknyílások között symetriai egyformaságot kihozni. Azonban sikerült neki sok harmoniával alkalmazni korinthis rendű pilasztereket. A' tér egyenetlenségét bizonyos részek között olly ügyességgel tudá eltakarni, hogy annak észrevételére annyi figyelem szükséges, mennyire a' nézők közönséges csoportozata nem érett, nem alkalmas. A' helyzet belső elrendezését illetőleg idomzatiban a' sculpturái tárgyakhoz, mellyeket annak ki kelle emelni, nem tagadhat-

juk, hogy nehéz volna gondolni más valamit magunknak, mi jobban megfelelne rendeltetésének. Az oszloprend talapzatának magasságától falak által a terem hosszában három folyosóra felosztott tér alkalmat nyújtott a műtárgyak számára nevelni a térhelyeket, 's akképp kiállítani, hogy a néző könnyen szembefoghassa azokat.

Réa bizatott 1592-ben a Sansovino által elkezdett munkák folytatása azon téren, melly a hercegi palota előtt áll. Rövid idő alatt egy nagy terjedelmű tervet készített. A sz. Mark-téren akkorában csak a két oldal egyike volt felépülve, az t. i. mellyet Procuratie vecchie épületnek neveznek, 's melly már jóval az előtt Buono és Lombardi architektusoktól készítettett. E nagy térrel valóban úgy állott a dolog, miképp szok történni minden nagy architekturái vállalattal. Azok t. i. ritkán következményei valamely egyetemségében feltalált, 's magától a feltalálótól valósitott javalatnak. Scamozzi új rajzot terjeszte-fel, melly az egész sz. Mark-tért magában foglalá, 's csakugyan helybenhagyatott. Ezen eszme szerint annak valamint a könyvtár épülettel (mellynél feltételül szolgált, hogy az előoldal megfeleljen a sz. Mark-egyházi vonaloknak) egyezésbe kellett volna hozatnia. Architektusunk ezen építvényekről famintát készített, 's oda tudta hozni a dolgot, hogy az Grimani doge-től 's a Procuratoroktól helybenhagyást nyert. Ennek következtében készült osztán a Procuratie nuove pompás épület, melly szemközt helyezve a fenn nevezettel, annak képmását ábrázolja. — Azonban itt az történt, mi olly gyakorta 's egészen természetesen szok előfordulni olly vállalatoknál, mellyek külön kor 's egymásra érkező művészek szüleményei. Rendessége és symetriája a sz. Mark-térnek azt kívánta volna, hogy az új épületen, mellynek rendeltetése volt a már fennállónak képpárját képezni, az architektura a régivel megegyező legyen: ellenben már Sansovino a könyvtár homlokzatán a palotatéren, 's hátul a sz. Markénál, egészen más elrendezést választott, mint millyet a Procuratie vecchie homlokzata mutat. Célja az volt, hogy a sz. Mark-tért ugyan azon rajz szerint végezze-be, 's így megelégedett azzal, hogy épületét a Buono és Lombardi architektusokéival csak egyedül a magasságra nézve hagyja-meg egyenlőn. A három emelet helyébe, mellyeket elő de i n e k mű ve kívánt, megelégedett ő kettővel, 's elcélzotta az egyformasághoz szükséges magasságot csupán második oszloprendje párkányának rendkívüli emeltetése által. — Sansovino halála után Scamozzi nem tekintett elődjének célzatára, ki azt állitá, hogy két emelet egyáltalán nem ad elég tért az új lakásokra, mellyeket ez épületben adni kell

a° Procuratoroknak; így tehát egy harmadik emeletet készített. Scamozzinak ez iránt tevék a° legnagyobb kifogást, és szennyezést. E° nagy szárnynak, melly a° sz. Mark-tér bal szárnyát képezi, hátat fordítván a° templomnak, nincs valóban más hasonlatossága azzal, melly homlokokkal áll feléje, mint az, hogy hasonló módon ehhez három emeletben s a° földszini részen nyílt oszlopzatokból áll: azonban megkülönbözteti magát attól egész előoldalának nagyobb magassága által. Ezenkívül még azon rutság bélyegét is hordozza, hogy sokkal magasabb az arra következő épületnél, valamint a° hercegi palotatéren, úgy a° San Geminiano egyházéin is. Mi következik ebből? Az, hogy Scamozzinak tenni kelle, mit már Sansovino tön: az az, ujan felépíteni. Ez közönséges következés minden vállalatnál, mellyeknél több architektus váltja-fel egymást.

(Vége következik.)

FESTÉSZET.

Üveg - festészet. Eme szép találmány a° híres Vigné, parisi művész, által példatlan előmenetelt tett. A° tőle előmutatott próbák, mint mondják, mindent felülmulnak, mi eddig e° régi és újra felélesztett művészetben jeles adatott.

B—gh J—f.

SZOBRÁSZAT.

Beethoven emlék szobra. — Bonnban a° Beethoven emlékszobrának emelésére ügyelő választmány a° plasticai művészekhez kérelmet bocsájtott, hogy a° leendő szobor mintáját és vázlatát beküldjék. Ennek okáért rajzolatok készítendőek és martius 1-ig a° választmánynak küldendőek. Ezek közül a° három legsikerültebbnek mindegyike hús Friedrichsd°rral fog jutalmaztatni, ama feltétellel, hogy készítők az adott felszólítás után kisebbre vett mértékben vegyék a° mintát, és a° választmánynak küldjék-be. Ujabbi vizsgálat után a° három között elhatározó választás fog történni és művésze 300 tallérral jutalmaztatni aranyban. A° mellszobor, melly az emlék lényeges részét teszi, mint hallatszík, nem ércben fog öntetni.

Gluck Parisban. Francia hirlapok szerint egy itteni francia szobrász e° nagy hangszerzőnek emelendő mellszobron dolgozik, melly azonnal a° parisi opera-házban méltó helyet foglaland.

B—gh J—f.

SZINÉSZET.

Magyar játékszin.

PESTEN, nemzeti szinpadunkon jan. 11-kén az „ikrek“ vigját. 4 fvsbau (Schneider után Nagy Ignác) fordult-meg, mellyben Egressy Gáb. (Henr.) Komáromi ur (Hummer), Kovácsné (Kaatsch) és Hubenayné assz. (Luiza) a fő szerepekben dicséretes szorgalmat bizonyítának. — 12-ikén Lendvayné assz. javára bérszünettel előszer került szinpadra „az idegen nő“ színját 5 fvsban, Weissenthurni Franul Janka után ford. Kiss Iván a magy. tud. társ. költségén. Repertoirunk valahára ismét egy okos s a publicum minden osztályától nézhető szinművel gazdagodott, min annyival inkább örvendünk, mert már igazán aggódtunk, hogy ama boldogtalan francia faragványokkal csaknem nyakig halmoztatunk. E szinmű valamint még eddig minden szinpadon, úgy nálunk is igen nagy érdekekkel s tetszéssel fogadtatott: minél fogva a csinos nyelvű fordítónak méltó köszönet! Az előadás egybevágó és szorgalombizonyító volt. Különös, hogy a főszerepet (Marie) nem Lendvayné hanem Hubenayné assz. adá; pedig az utóbbinak itéletem szerint Liza szerepe s amannak ezé jobban illett volna. László urat (gr. Repkényi) némelly hevesebb s kelleténél hangosabb kitöréseinél örömet emlékeztettük volna, hogy ő szalón embere volt, s egy valódi méltóságot mutatott Berkessy grófné (Laborfalvi k. a.) előtt vala többnyire dolga. Különösen hálás szerepe volt Fánesy urnak (varga), ki ebben igen jelesen működék; csak azon egy jelenetben nem egyezhetem-meg egészen vele, midőnt. i. a pénzt olly heves kitöréssel adá vissza a grófnénak. Itéletem szerint ezt mérséklett s a keserűség elfojtott hangján kell vala tennie; mert meg kell gondolni, hogy olly főrendű dámával egy varga csakugyan nem mer olly heves hangon beszélni: különben a dámának a szomszéd előszobában levő emberei egy nyakon ragadnák az illy vargát, hogy az ajtót sem látná, mellyen kiröpült. F-ur egyébiránt igen méltó taps és előhivatásokban részesült L-né a.-nyal együtt. Az alárendelt szerepek vivői közül említendő Petrik ur (Miska inas), ki a maga kevés tenni valóját tulzás nélkül s mulattatólag végzé. Nézők szép számmal, de Lendvaynéra nézve még sem sokan. — 13-án „fekete asszony“ énekes bohózat 3 fvsban (Meissl után Szerdahelyi) adatott elég hanyagul, mint közönségesen illyesmivel történni szokott. Különösen mulattatott Hubenay ur (Csörgő, tanácsszolga). — Örömmel értettük, hogy Neefe Hermann ur, az előtt a pesti német színház főfestője most a nemzeti színházhoz szerzetetett-meg; min annyival inkább örvendhetünk, mert igen jeles tehetségeinek remek bizonyítványait több ízben volt alkalmunk bámulhatni. Ő készíti a soproni új színház számára is a városi ns. tanács által megrendelt diszitményeket.

RA-MY.

Keeske méten télhó 10-kén — Bakynak 14 tagból álló színészársasága, melly öszutó közepe óta — mint félig fagyott folyamon uszó sajka dermesztő jégtorlatok s hőbb napokra emlékeztető játszai hullámok közt — a közönség nagyobb s tehetős szakának részvétlensége s csak a kisebb rész partolása mellett futja körünkben kitézőt pályáját, hallomás szerint Hala sr a szándékozik, megromlott finanzei állapotját helyre állítandó. Városunkban, a csaknem negyven ezer lélekkel bíróban, nehezen létezett szini-testület, melly súlyosabban érzette volna a részvétlenség angyalának átkos csapásait. Pedig sem a társaság egyedeinek tehetsége és ipara, sem a repertoir ellen nem

lehet jogszerű kifogásunk. Ez utóbbi eléggé változatos vala, sőt több újabb eredeti művel is fűszerezett, mit Kúthynak „fehér 's' feketéje“, Gaalnak „pazar fősvényei“, 's' a' szorgalmas Szigligetinek száz arannyal koszorúzott „Rózsája“ — egyebeket hallgatással mellőzvé — váltig bizonyítanak; 's' ha tán néha aljasabb izlésű 's' avultabb szellemű darabok is fordulának-meg szinpadunkon, ez is okszerűleg történt: hogy t. i. az alsóbb néposztálynak, melly borzadalmas, tulvilági szellemekkel bélelt 's' idegrendítő látványokban édes örömet gyönyörködik, nyujtassék élvezet. De a' személyzettel is megelégedhetünk; mert Szalay, Farkas, Gönczy, Könyves és Szaploneczainé tulajdon szerep-szakukban bármilly elhírvült vándor színésztársaságnak haszonvehető tagjai lehetnek. Csak a' costume ellen tehetnénk némi nehézséget: azonban ha fontolóra vesszük azon nyomasztó körülményeket, mellyekkel az illy apróbb, személyzetükben gyakorta változó és szünteleni csatanglásban élő színtestületeknek kell küzdeni, e' részben is engedékenyebbek leendünk. — Voltak, kik az uralkodó hidegben keresték a' nézők gyérségének okát, megfelejtkezvén arról, hogy zsufolt színház enyhébb léget szülne; a' társaság ezen ellenvetést is tehetsége szerint igyekszik elhárítani, 's' Thalia csarnokát f hó 1-től fűteti. Így tehát bármint himezzük hámozzuk is a' dolgot, minmagunkban a' részvétlenségnek eredeti oka, és ez aligha nem szellemi pangás, mitől azonban minden giaurt meentsen-meg az ég ura! V.—Bra.

HANGÁSZAT.

SOPRONBAN, nov. 6-kán hallottuk a' muzsikai egyesület második hangversenyét, mellynek részei: 1) előzene Reissigertől. — 2) „Megismerés“ Vogeltől, zenéje Müllertől; zongora-kisérettel éneklé Thalheim Károly ur, a' nürnbergi városi színház első tenoristája, 's' tiszteletbeli tagja a' laibachi philharmonikai egyesületnek. — 3) Duo concertant svaiczi dalok felett, hegedű és gordonkára, Bohrertől; előadva Thomas Károly ur, Esterházy herczeg egyházi hangászatának kismartoni igazgatója, és Uhl János ugyanannak tagja, mindkettő egyesületünk tiszteletbeli tagjai által. — 4) Soprandal Dessauer „látogatás sz. Cyrben“ operájából; zongora-kisérettel éneklé Knischaurek Eliza. — 5) Grande fantaisie gordonkára, négyes kísérettel, Kummertől; játszá Uhl ur. — 6) Párdal Kreutzer „granadai éjszúllásából“ éneklék Thalheim ur, és Knischaurek Eliza. — 7) Variations concertant hegedű 's' gordonkára négyes kísérettel; Proch és Böhm-től; előadák Thomas és Uhl urak. — 8) Mozart Don Juanhoz az előzene. Thalheim urnak gyenge, de igen kellemes hangja, s nem kitünő ugyan, de igen csinos modorja annyira elbájoló közönségünket, hogy mind magánydalja, mind a' párdal ismétlését zajosan kíváná, mit Th. ur teljesíteni elég szives is volt. — Kár, hogy Knischaurek k. a., kinek hangja csinos ugyan, olly tehetségeihez képest igen is nehéz ariát választott, mellynek nehézségeivel megvívni nemcsak hogy nem sikerült neki; de kellemes benyomás helyett csak kellemetlent nagy mértékben szült. Milly egészen másképp' éneklé a' könnyű párdalt! — Csak szerények maradjunk, 's' ne higyjük elbizottságunkban, hogy a' közönség mindennel megelégszik! — Uhl és Thomas urak jeles működéseit méltánylással fogadá, 's' bő tapssal jutalmazá közönségünk; az ismertt correctség és tisztaság bélyegzé ismét azokat. Kár, hogy olly igen hosszú 's' hálátlan szerze-

ményeket választának. Az előzenék pontos egybevágását nem lehet nem említenem. — Nov. 20-kán adott Thalheim Károly ur a' nürnbergi városi színház első tenoristája, a' soproni muzsikai 's laibachi philharmonikai társaságnak tiszteletbeli tagja, nagy hangversenyt a' városi színházban, mellynek részei: 1) előzene „Egmonthoz“ Beethoventól. — 2) Altató dal, Auber „porticiú némájából“ zongora - kísérettel éneklé Thalheim K. ur. — 3) „Emlékezet Beethovenra“ fantazia zongorára Thalberg Zsigmondtól; 4 kézre alkalmazá Czerny Károly; játszva Klug Alajos ur, az itteni muzsikai egyesület tanítója 's Háspely Zsigmond által. — 4) Aria Rossini „Sigismondo“-jából; zongora-kisérettel, éneklé Knischaurek k. a. — 5) Párdal Donizetti „tengeri-cadettjéből“ éneklék Thalheim ur és Knischaurek k. a. — 6) Verseny-darab zongorára, hangászkar-kisérettel Veber K. Mtól; játszva Klug Alajos ur. — 7) „Siri rózsza“ Grüntől; zenéje Turányi Károlytól; zongora-'s hegedű-kisérettel éneklé Thalheim ur. — 8) „A' csendes menet“ Saphirtól; szavalá Stahl Henrik ur. — 9) Párdal „Porgia (igy) Lucretiából“ Donizettitől, előadva Thalheim ur és Knischaurek k. a. által. — 10) „Öröm, becsülettel“ négyes dal Marschnertől, előadva Klug, Schedl, Lehnert, és Thalheim urak által. — Mennyei Beethoven! neheztelésből sírodból kellene felpattannod, ha színházi hangászkarunktól így elcsorbitva, ennyire megrongálva hallanád gyönyörű szerzeményedet. Valóban illy aljas előadás bűn; 's a' nagy művész hamvainak megszentésgtelenítése! Thalheim ur kellemes énekét ismét nagy lelkesedéssel fogadá közönségünk; első dalját 's az első párdalt ismételni is szives volt. — A' hangverseny utólján már kissé lankadtnak látszott lenni; minek tán az ismétlések lehettek okozóji. — Az első párdal igen kellemes kis szerzemény; melly igen szerencsés választás is volt. Turányi dalja mély érzelmű, szívhez szóló: sok erővel, igen jelesen éneklé azt Thalheim ur. — Ha a' harmadik számra tekintek, 's „Bethoven“-en akad ismét szemem meg, — nem tartóztathatom magamat újabb, mély fohásztól! — A' gyermek iparát nem lehet ugyan nem dicsérni; azonban — jaj nekem! már érzem az éles nyelvek szurdalásait — azonban, kereken kimondom: illyes játék a' szüléknek, rokonoknak örömet szerezhethet ugyan, de nem nagy közönség eléjébe való. Itt nincs legparányibb mechanikai ügyesség. legkisebb csinos előadómód, csak az a' tisztaság, melly dicsérendő ugyan, de hisz' a' játéknak a. b. c.-je. Vegyék szivesen tanácsomat, 's ne játszassák a' szegény gyermeket közönség előtt legalább pár évig, míg valamit tanult; füleink a' sok jó pianistához már igen szokottak! — Biztató tapsokban nem volt hiány. — Knischaurek k. a. csinosan énekelt ma; csak a' párdal Borgia Lucretiából igen is magas volt hangjára nézve. — Klug urnak köszönettel tartozunk, hogy Veber remek szerzeményét velünk hallatá. Kár, hogy tehetségeit nem tűntethető jobb hangszeren előnkbe; mert e' zongora valóban csak tűzre való, tökélyesen hang nélküli. A' német szavalmány derék volt. — Mikor hangzand sükerrel nemzeti nyelvünk szinpadunkon? — A' négyes dal igen pontos 's egybevágó volt. — Nov. 27-kén muzsikai egyesületünk idei 3-dik 's ez úttal igen érdekes hangversenyét hallottuk. Részei: 1) Auber Fra Diavolójához az előzene. — 2) Három dal (kívánatra) a) elhalt szerelem b) válaszc) gyógyszer; zongora-kisérettel, szerzé és éneklé hangász-karigazgató Randhartinger ur, egyesületünk tiszteletbeli tagja. — 3) Notturno vadász-kürtre; szerzé 's játszá Hoschek ur, egyesületünk tiszteletbeli tagja; kíséré

zongorán Randhartinger ur. — 4) Soprandal Ricci „il nuovo Figaro“-jából; éneklé Knischauerek k. a. — 5) Fantazia zongorára Thalberg-től; Stranierából vett tételekre; játszá Riedkircheni Ramming Nante k. a. — 6) „Sz. Farkas taván.“ Skelly Nugenttől, énekre, vadászkiáltás zongora-kísérettel; szerzé Randhartinger ur; előadák ugyanaz, és Hoschek ur. — 7) Előzene Stranierához, Bellinitől. — A' zongoradarab tüstént az előzene után fordult elő. Sok biztosság, tisztaság, erő, 's gyönyörű, gömbölyöz játék bélyegzők a' t. k. a. előadását; csak bocsássam meg figyelmeztetésünket, hogy a' tempókat tán igen is lassún vevé. Randhartinger ur érezesengésű fris hangja, 's a' leggyengédebb, érzésteli, s gyönyörű árnyéklatú éneke, valódi ritka élmény a' műértőnek: holott sok kontár nem értő, 's mégis bírálni vágyótól illy remek előadásmód érdeke fel sem fogatik; mivel az nincs megrakva bár, milly tisztátlan, rossz roulade-okkal. Ez az ének, uraim! ez bensőség; ezek szívhez szólló bájló hangok. — A' „gyógyszer“ cziműt ismételni volt szives. — Hoschek ur művészége igen magas fokon áll. Ezen erő a rendkívüli mély hangokban, 's ezen olvadó elenyésző hangok, elragadóvá teszik játékát. Végül még a' „preghierát“ Othelloból volt szives játszani. — Ennyi jeles között igen szerencsétlen volt Knischauerek k. a. dalja. A' karkiséret valóban minden kritika alatti; mert; egyetlen egy csengő hang sem hallatszott a' gyermekek seregéből: s e' mellett a' dal annyira elhalmazva hangfutásokkal, hogy azokat a' k. a. semmiképp sem énekelheté; tisztátlanul sôpré azokat le. Hangfutásban minden hangot tisztán, csengőn kell hallanunk; nem amugy egy hanggal egész octávát lenyelni. Valóban kár, hogy a' k. a. le nem győzhető nehézségeket hajhászva untalan, ki nem elégithet; noha igen kellemes, szép csengő hangjával, egyszerűbb szereményeket olly nagy sükerrel énekelhetne. — Sajnáljuk, hogy illy kemény ítéletet vagyunk kénytelenek reá mondani: de úgy látszik, senki sem intí őt; 's kik ezt négy szem közt tennék, azokra nem látszik hallgatni. — Az előzenék igen pontos egybevágással adattak elő. Ezen hangversenyen megjelenni, azt egészen végig hallgatni, 's meglegedéséért bő tapsokban nyilvánítani, kegyeskedett fens. cs. k. főherczegünk, Károly Ferdinánd is.

KIESI GYULA.

UTASITÓ.

Figyelmeztetés a' szépnemhez. — Alábbirt tisztelettel értesíti a' honi szépnemet, hogy mindenkor képes a' legujabb 's tetszetősebb báruhák mássait bemutatni, vagy olyakat rendelt időre műhelyében teljes elégűtségre elkészíttetni. Intézkvényeit úgy rendezte-el, hogy táncmulatság előtt hat órával is elfogadhat minden rendelményt, 's a' parancsolt ruhákat pontos készülettel szállítja a' kiszabott órában s kijelelt helyre. Minél fogva teljes tisztelettel ajálja szolgálatját honunk dámáinak

Argauer Antal

hölgyruha-szabómester Pesten (váczi ut-sza, a három Gráciaánál, 2-dik emel.)

D I V A T.

Parisban a' mult év utolsó heteiben uralkodott kemény hideg nagyszámú posztó és kazimir-nőruhákat varázsla elő, melyek egyébíránt legnagyobb egyszerűségben jelentek-meg. Azó részük bő volt, különben több sor korall-gombokkal, agát és opalkövekkel díszítettek. Színök fekete, szürke, és sötétbarna. — Városi látogatásokra foulard, viragos selyem, levantine, csikos krep 's a' t. vétetett. Némelly kasemir ruhát négy lebegény, bárson szegély díszíté; a' pékin ruhát, szürk ujjakkal, igen magas fekete csipke ékesíté; a' foulard és levantine ruhát bárson-szalag és zsinór-körzemény, melly az altestig szolgált-le tette szembetűnővé. Kalapot grauat vagy fekete bársonból, fekete atlaszból, egy fekete 's egy cseresznye színű tollal viseltek.

Szerkeszti Mátray Gábor, halpiaczon, Dencs-ház, 56-dik sz. a.

Nyomatik Trattner-Károlyi' betűivel, angol vas-sajtón
uri utsza 453.

HONMŰVÉS Z.

Pesten csötörtökön januar 21^{kén} 1841.

KÖLTÉS ZET.

Lányka szerelme.

Felszállt belőlem a'
Szív-csend, de mért, 's hova?
Azt én kicsin leány
Nem tudhatom soha.

Nem ismertt érzetek
Futják-át keblemet,
Ez édes baj kinez
És éltet engemet.

Előbb boldog valék,
Ah! most is az vagyok:
Csakhogy kívánatim,
'S igényim olly nagyok.

Egy kedves kép honol
Álmod derült egén:
Ébren 's örökre azt
Vágynám elnyerni én.

TELEKESI.

SZORGALOM.

Uj tunnel. — Rachia tábornagy Turinban az olasz tudósok (Scienziati italiani) gyűlésében azon kormánybeli határozatot közlé a' geologok osztályával, hogy a' Mont Cenis-en, hat ezer lábnyira a' mostani országot felett, uj kocsint készítették, mely 5—6000 lábnyi hosszú tunnelen vezet keresztül. — Ez alkalommal nem lesz érdektelen említeni, hogy Londonban a' Themse-tunnel Rotherthe-nél kezdett bejárásától fogva egész Wapping-ig 1135 lábnyi hosszúságig a' gyaloglók számára elkészült. Az egyes ivhajlások összekötésére szántt nyílások is készen vannak. A' kocsik bejárása 200 lábnyi átmérőjű gömbölyeg uton fog történni. Reménylik, hogy folyó évben a' gyaloglók számára e' tunnel már megnyittatik. Opus aere perennius!

Piano Quarré. E' nevet viseli egy uj nemű fortepiano, melyet Weimarban ama hires hangszerkészítő, Steingräber ur, nem régiben talált-fel. Alakja olyan, mint egy négyszögű asztalé;

előrészén lehet felhangolni, 's minden csekély terjedtsége mellett is a' legerősebb fortepiano hangjával bir. Egyébiránt egészen rokonhasonlatossága van a' mi hárántklavirunkkal (Querforte-piano), ettől azonban belső szerkezetével lényegileg különbözik.

Uj öntetű betűk. — Calson ur, az Echo du monde savant szerint, uj betűket talált-fel, mellyek az eddigieket minden esetre elnyomandják, mivel szokatlanul szilárdok, éppen azon szolgálatokat teszik, millyeket az eddigi legjobbak tettek; nem annyira drágák mint ezek, és a' garantia szabályai szerint a' mindennapi vele élés daczára tiz egész évig tartanak.

Amerikai találmány. — Thorton I. ur, vegytan professora a' philadelphiai egyetemenél és ugyan azon tudományos akademiának tagja, egy találmányt fedezte-fel, melly a' tükör-gyártásban nem kis lázadást okozhat. Ugyan is sikerült neki egy üvegüthető ércz-vegyitményt hozni létre, melly egy tükörlapokkal bevontt sima lemezre terjesztetik, és meghidegüléskor éppen azon tulajdonokkal van felruházva, mint a' kristály tükör, mellyhez legnagyobb hasonlatossággal bir. Belőle tartós, nem könnyen törhető, és mindenféle nagyságú tükrök készíthetők a' nélkül, hogy nagy költségeket kívánna.

ÉPÍTÉSZET.

Scamozzi.

(Vége.)

Egyébiránt ugy látszik, hogy a' sz. Mark-tér rendkívül sokat nyert volna, ha a' Scamozzi rajza szerint rendeztetik el általánosán. Ha, elmellőzve minden más vizsgálatot, a' Procuratie nuove iszonyú épületét magára nézve tekintjük-meg 's méltányoljuk, helyben kell hagynunk, hogy megérdemli a' polgári architektura legszebb műveinek első sorába helyeztetést. Scamozzi három legjobb idomzatú oszloprendet alkalmazott annál a' legnagyobb rendességgel 's pontossággal, minden dűssággal 's a' legjobb, legtisztább izléssel, mi csak megférhet alkalmazásával tömöroszlopokra, arkádokra, 's az ablakszegélyeknél. — Az első oszlopzatok sora, mellyek a' földszini emeletet képezik, doriai rendű oszlopokkal van diszítve. Vannak az archivoltoknak mezeikben szobrászati alakzatok. Mindegyik iv zárköve álorczát képez emelkedetű műből. A' párkány közei (metope) kitöltvék különféle jelképekkel. A' karnies fölött az oszlopok folytonos talapzata emelkedik, az erkélyektől átmetszve a' középső emelet ablakainak kettős ki-

vájolatú balustradjával, mellyek hasonlóan arkadokban állnak, de kevesebb ivnyilással, mint az alsók. Ezen emelet oszloprendje jóniai, melly a' csinosság 's dússág észrevehető progressioját árulja-el. E' pilasztereken kívül, és pedig a' bolthajlatok tömöroszlopain, mellyeknek archivoltja hasonlóan basreliefekkel, vagy fél magaslatú alakokkal van díszítve, ugyanazon rendű; csupán oszlopok gyámolják az arkádok küzdőit. A' nagy oszlopok párkánya végig járó arabesk-lombozattal van díszítve. A' 3-dik emelet korinthiszloprendből áll, ismét oszlopokon alkalmazva az ablakok között, mellyek fölött változtatva hegyes szögű 's ivded frontonok emelkednek, mellyek kisebb oszlopoktól, hasonlóan korinthis rendűektől gyámoltatnak. A' nagy oszlopok hordozzák azon párkányt, melly hosszában fut-el az egész vonalon.

Ezen 3-dik emelet tehát az, mellyért Scamozzit annyira kárhoztatják, rendetlenséget mutatván az a' magasságban a' Procuratie vecchie épülettel, mellynek képmását teszi. Meg kell vallani még is minden műbirónak, hogy ezen emelet a' legszebb valamennyi között, 's lehet mondani, a' legnemesb, leggazdagabb 's jobb rendezetű, mellyet csak látni lehet valamely építvényen. Volt már más helyen szó arról, hogy a' sz. Mark-tér nem járult-ki soha az első 's egyenlő találmányból, hanem következménye volt külön időben elkezdett munkáknak. A' terv rendetlensége, mellynél egy vonal sem egyezik-meg a' másikkal, maga is bizonyítja már, hogy nem lehet azt olly műszüleménynek tekintni, mellynél első feltétel az egység. Tudja-e ezentul valaki, hogy Scamozzinak 's mind azoknak, kik helybenhagyák tervét, nem volt vala czéljük, a' régi Procuratiék architektúráját új által kipótolni? Bár miképp' legyen is, ha megállapodunk annál, hogy megvizsgáljuk részenként Scamozzi művét, nem tagadhatni, hogy ő a' paloták legszebb mintáját teremté, 's hogy sem az előtt, sem az óta nem épült egy olly nagy kiterjedtségű építvény, melly tökéletesb volna egyetlenségében, jobban elrendezve részeiben, nemesb díszítésében, 's egyszerűbb, 's melly végre több változatosságot mutatna. Kevés architektusnak volt adatva három egymásra állított oszloprenddel felépíteni palotát, mellynek előoldala 400 lábat tevén 39 arkádból áll.

Novák Dániel.

FESTÉSZET.

Óriási díj. — Ingrès, a' híres festész, kinek legujabb festvénye, az Odaliske, Parisban hallatlan tetszést nyert és figyelmet gerjesztett, nem régen azon megbízást kapá, hogy a'

pair-kamrában levő trónterem mennyezetét fesse-ki. A' hozzá Romába küldetett rendelés értelme szerint a' művész végzendő munkálataért 100.000 frankot nyerend díjul.

Rivelles és Ribera jelenkori spanyol

k é p i r ó k.

Rivelles y Helip (Josè), spanyol udvari festész 1778-ki majus 20-kán, Valencziában született, 's kimult 1835-ki martius 16-án. Atyja Don José Rivelles maga is festész levén, őt a' festészet elemeiben oktatá. E' művész 1799-ben Madridba ment, hol a' San-Fernando akademia által kitett díjt megnyerte. Művei által ott olly hirre kapott, hogy 1818-ban a' San-Fernando akademia tagjának, 's az akademiai rajz-iskolában a' hajadonok számára, aligazgató-nak neveztetett-ki. 1819-ben a' királytól kamarafestészi czinnel ruháztatott-fel. Rivelles inkább mint rajznok, hogysen festész tün-teté-ki magát. A' spanyol sajtó alól kijutott legtöbb rézmetszvényekhez, vagy az ezekkel diszitett műdolgozatokhoz ő készíté a' rajzokat, mellyek nem csupán hibátlanságuk 's diszességük, hanem a' szép gondolat és szerzemény miatt nyertek tetszést. Ezek között különös említést érdemelnek azon rajzok, mellyeket az akademia rendeléséből az utósó „Don Quijote“ (1819) kiadásnál, készített, — az arczképek Quintaná-hoz „Vidas des Espanoles celebres“ 's a' t. Az igen kellemesen végzett, vizszinekkel festett tartományviseletek spanyol országban („Trajes provinciales de Espana“), nevét spanyolországon kívül is tevék ismeretessé. Részint élefszükségeinek megszerzésére, részint barátságból, Maiquez, a' spanyol Talma, iránt diszítvényeket festett de los Canos del peral és del principe színház számára. Láthatni azonban több olajfestményt 's alfrescót is tőle a' madridi kir. palotában, a' Vista-Alegre mulatóvárban, San-Fernandoi akademia teremeiben 's Real Museóban, mellyeknek érdemei bizonyoságot adnak Goya állításáról, ki a' historiai festészethez megkivántató minden talentumot feltalált benne, 's csupán azt sajnálta, hogy Rivelles kizárólag ez utóbbi nemben az első rendű művészek között nem foglalhatott helyet. Rövid idővel meghalálózása előtt számos képet feste, mellyekben jeleneteket adott „Don Quijote“-ból, 's egy genre-darabot nagyobb alakban, mellyek provincianokat, vagy guipuzcoai lakosokat egy venta-ban összegyűlve mutatnak, és szellemies találmány 's kellemes könnyű stíljek által megnyerék a' műértők tetszését.

(Vége következik.)

RÉGISÉG.

Régi sirkő. Plymouthba nem rég egy Beirutból jött hajón héber feliratú sirkő hozatott Jerusalemból, melly 2028 évesnek mondatik; de hova lett, nem említették. *B—gh J—f.*

SZINÉSZET.

Magyar játékszin.

Utasítás nemzeti színházunk igazgatójának. — Ezt szóról szóra úgy, miként az országos választmány az igazgató számára zsinórmértékül határozó, a' pesti hirlap 4-ik száma, arra tett észrevételeivel együtt következőleg közli: „A' nemzeti színház igazgatójának sinórmértékül szolgáló utmutatás. Az igazgatónak segédül egy tollvivő adatik, és egy gazda rendeltetik. A' gazda, ha lehet, a' színészek közül legyen; ha pedig alkalmas azok között nem találhatik, idegen is lehet. A' tollvivőt és gazdát csak a' biztosság, nem pedig az igazgató teheti-ki hivatalukból: ellenben a' cselédeknek elbocsátása az igazgatót illetvén, a' helyökben történendő ujnakak fölvétele felől a' biztosságot első alkalommal értesíteni fogja.

A' színészek és színésznők felfogadása az igazgató jogaihoz fog tartozni, kiknek havifizetését a' biztosság fogja meghatározni, 's elbocsátásuk is a' biztosság ítéletétől fog függni. A' felfogadáshoz minden színész és színésznő fizetések meghatározása után egyforma szerkezetű 's igazgató által kiadandó szerződő levelek mellett fognak felvétetni, 's kivétel nélkül a' kiadandó törvények rendszabása alatt állani.

Az igazgató semmiféle tárgyoknak vételébe bocsátkozni nem fog, hanem mindeneket egyedül a' gazda, még pedig a' hol eszközölhető árcsökkenés, egyébiránt az igazgatónak jóváhagyásától függő egyezés mellett szerzend-be, 's a' vetteket oklevelekkel tanúsítva, számadás mellett havonként az igazgatónak bemutatja, ki azután a' fizetéseket assignatio mellett eszközlendi, évnegyedenként számadásait a' biztosságnak, melly azokat rögtön megvizsgálni fogja, bemutatván, úgy szinte a' színház pénztárnokától is a' rendes számadásokat a' biztosságnak leendő elémutatás végett évnegyedenként az igazgató bevenni köteleztetik.

A' repertorium megvizsgálása és megitélése a' választmányt fogja illetni, de a' daraboknak adása az igazgatótól fog függni; mindazáltal kötelességévé tétetik, hogy mindennemű játékokat a' lehetőségig egyformán adjon, 's úgy nevezett localis-darabokkal a' színházat el ne öntse.

A' színészek és színésznőkre készítendő törvényeknek végrehajtására az igazgatónak kell felügyelni; hogy azonban nagyobb feladásainak megfelelőhessen, a' rendező annyiszor, mennyiszor a' szükséghez képest minden ülésre változtatván a' tagokat, négy színésztársait maga mellé vévén, 's a' kihágások megitélésére ülést tartván, arról jegyzőkönyvet viend, 's azt az igazgatónak hetenként bemutatandja, 's a' hol az igazgató a' törvények alkalmazását nem helyeslené, azok iránt az ítéletet szóval önmaga mondja-ki.

A' repertoriumot az igazgató mindig egy egész hónapra készítendő-el, s 200 pengő forintnál többe kerülő daraboknak adása iránt a' biztosságnak teendő jelentést. — A' szükséges költségek felszámítását a' gazda minden eset-

ben az igazgatónak előre bemutatni köteleztetik, hogy így az igazgató a' színház pénztára állapotjához a' darabok játzsására nézve is biztosan rendelkezessék.

A' színház felsegélésére megkívántató pénzt elnöki vagy országos küldöttségi utasítványok mellett egyenesen a' pénztárnok fogja az országos pénztárból általvenni, mindazonáltal a' színház pénztárának rendbentartására az igazgató is szorosan felügyelni tartozik, a' felügyelés az országos küldöttségi biztosságnak fenmaradván.

A' színészek és színésznők mindazon rendszabásokra nézve, melyek őket mint színházi személyeket illetik, az igazgatóságának, 's illetőleg a' biztosságának hatósága alá, egyébiránt pedig más büntetést magok után vonó esetekben polgári állásukhoz való törvényhatóság alá fognak tartozni

Egyébiránt minden olly körülményekben, hol biztosan a' felelet terhét magára vállalva, az igazgató nem intézkedhetnék, az országos választmány megbizottságának elnökéhez folyamodand, ki a' tárgynak sürgetős és érdekes volta, 's megszaporodott tárgyához képest a' biztosságot egybe hivandja 's ez teljes hatalommal intézkedendik. Jelentését annak idejében az országos küldöttségnek bemutatni tartozván.

Az igazgatót szükség esetében a' biztosság hivatalától felfüggesztheti; 's ideigleni igazgatót nevezhet; ezt azonban az országos küldöttség elnökének azonnal be fogja jelenteni.“

Eddig az utmutatás. A' legtisztább szándék, 's hazafiság, melly a' n. m. országos választmányt minden lépéseiben vezérlé, kezeskedik nekünk, hogy e' közügyben egy két szóval szerény véleményünket szabad lesz kimondanunk. Különb is alkotmányos honnak polgárai 's a' nyilvánosság korszakát éljük. Mi tehát szerényen megvalljuk 1-ször, miképen a' nemzeti színház igazgatóságát nem tekinthetjük olly nyereszkes vállalatnak, mellynek betöltésére csödhirdetést alkalmas eszköznek ítélnénk. Ohajtjuk, hogy csatlakozunk. De mi attól tartunk, miképen e' csödnök már csak eszméje is épp' azon férfiakat zárja-ki a' választhatásból, kiknek nevét e' nemzeti intézet kormányán a' nemzet lehangosabb helyesléssel fogadná. Illy férfiak nem fognak folyamodni e' hivatalért, 's legyen bár akárki, a' ki folyamodand, és nyer, tartunk tőle, hogy a' legszebb tehetségekkel sem lesz képes állásának olly dísz, magának olly tekintetet szerezni, minővel birnia kívánatos. 2) Csöd mellett, vagy csöd nélkül nem gondoljuk helyesnek a' tiszta jövedelemtől procentuatiót, igazgatási díjpótlékul: gyároknál, jószágkormányzásnál helyén van ez; mert a' kormányzónak érdekét egyesíti a' tulajdonos érdekével. Itt ellenben nézetünk szerint a' procentuatio ellentétbe teszi az igazgató érdekét a' nemzeti játékszín érdekével. Mert ennek végcélja nem pénzhaszon; itt tiszta jövedelem megtakarításán igyekezni tán nem is szabad; igyekezni kell igen is úgy vinni a' törvény által kitűzött irányban az igazgatást, miszerint a' színház minél többet hozzon-be; de a' mit behoz, azt tán nem kellene tiszta jövedelemül megtakarítani; hanem minden fillért czélszerű javításokra, 's az intézet gyarapítására fordítani elannyira, hogy mi pénzkezelés tekintetében azt tartanók legjobb igazgatónak, ki egy fillér adósságot, de egy fillér tiszta jövedelmet sem csinál. 3) Egy olly igazgató, kinek jogaihoz tartozik a' színészeti személyzetet felfogadni, de akkint, hogy a' fizetést más határozzamag; más szóval tehát, kinek a' színészek felfogadása jogaihoz nem tartozik; egy olly igazgató, kitől még csak repertorium sem függ, kinek annyi kö-

re sincs, hogy 201 rba kerülő darabot önhatalmával színre hozhasson; ki még csak a' cselédek változtatására nézve is másoknál tartozik jelentést tenni, a' színészek elbocsátásából pedig, 's így abból, a' mivel minden kitelhető felelőség mellett bár, de birnia kell, ha állásának tekintetét 's hatást ohajtunk, egészen kizárattott, 's a' t. egy illy igazgató, lehet, hogy igazgatónak neveztetetik, de csekély véleményünk szerint minden lesz inkább, csak igazgató nem; olyan legalább bizonyosan nem, kinek a' csödhirdetés szavai szerint „ügyességétől 's buzgóságától váratik főként e' nemzeti intézet fölvirágzása.“ — Nekünk úgy látszik, az országos választmányi biztosság lesz a' tulajdonképi igazgató. — Tehát collegialis igazgatás; mellynek czélszerűtlenségére nem egy okot lehetne felhozni. Meglehet, csalatkozunk, de mi úgy hisszük: ki kellene tüzni az irányt, és szabályokat határozni általában, mik szerint az igazgató hivataloskodjék, 's például fél-évenként mind az irány mind a' szabályok tekintetében töle szorosán számot venni, 's minden lépésére nézve felelőssé tenni; de számadás és felelőség mellett a' gyakorlati működésre szabad kezet engedni, 's minden collegialis avatkozás alól fölmenteni. Végezetül még megjegyezzük: miképen, ha a' fentebbi utmutatás azon szavai, mellyek a' színészeket polgári állásukhoz képesti törvényhatóság alá tartozandóknak vallják; ha színész és színész között törvényhatósági tekintetben különbséget tenni, közfalat vonni akarnak, úgy tömérdek gyakorlati nehézségekre adtak okot 's alkalmat.

Nyilatkozás. A' Budán megjelenni szokott „Spiegel“ folyóirat f. e. 4-dik számának „Localzeitung“ czikkjébe engemet érdeklő következő sorok vétettek-fel:

„Értésünkre esett, hogy Schodelné assz. énekesnőnek még mindig van reménye a' magyar nemzeti színháznál szerződésben maradhatni, de mérsékelt feltételek alatt.“

Ezen állítvány engem kijelenteni kénytet: hogy, miután szerződéseim mult évi dec. 15-kén végére járt, sem én, sem általam meghatalmazott valaki lépést nem tettünk annak megújítására; következőleg mérsékelt vagy nem mérsékelt feltételek felől való dilag senki sem tudhatott valamit, és így a' fennebbi czikk azon alaptalan koholmányok sorába tartozik, mellyekkel egy idő óta jónak tartják személyemre nézve a' publicumot mystificálni.

Pesten 1841. jan. 14.

SCHODEL Rozália.

PESTEN, nemzeti színpadunkon jan. 14-kén az „idegen nő“ szinj. 5 fvs. másodsor adatott, 's habár nem minden tekintetben olly pontossággal, mint előszer, de még is köztetszésre. Egressy G. ur (Henrik) ma némi kedvtelenséget mutatott. — 15-kén „Beatrice di Tenda“ nagy opera 2 fvsban (Romani után Jakab I. zenéje Bellinitől) került színpadra, 's ez második operánk volt ez esztendőben. A' czimzerepben Felbér M. k. a. lépett-fel, Agneseében pedig Éder L. k. a., ki ma is igen kedvesen fogadtatván, az 1-ső fvsban éneklett párdalja Orombellóval (Jobur) kitünő tetszést nyert. E' két művésznő mai öltözete igen izletes és pompás volt. Konti ur (Enrico) több helyen hagyá észrevenni, hogy vagy egészsége nem volt jó rendben, vagy egyéb baja lehetett. A' férfi-karénekesek kivált az ítélőszéki jelenetben vették egymásnak kiáltozással felülmulását. Azonban az összeesküvés dalt ismételniek kellett. Az orchestrum pontosságával sem leheténk tökélyesen megelégedve. Közönség mérsékelt számmal. — Azok, kik ez operát korábbi adatásukból ismerik, kik annak csaknem minden hangját már könyv-

nélkül ismerik, e' mai előadásban az alárendeltt opera némi előképét akarták látni; mit azonban én még most állítani nem mernék, hanem türelemmel akarom elvárni, mit hozand magával a' jó vagy rossz jövőd; 's midőn majd biztosabban állithatok valamit, közleni fogom. — 16-kán „Hamlet“ szom. ját. (Shakspeare után Vajda P.) czimszerepében Egressy G. ur kitünő tetszést nyert; hasonlólag Fánecsy ur (Claudius) 's Lendvayné assz. (Ophelia) — 17-én „Zolky, vén diák“ drama 2 fvsban (Maltitz után Fekete Soma) került színpadra. A' czimszerepet Egressy G. ur kissé hidegebb 's nyersebben fogá-fel. E' drama előtt 's után a' két táncjáték „magyar vigalom — és — molnárok“ ismételteték, mellyben Carelle és Rigl urak már mint ujan szerződött tagok, Kilian Laj. ur pedig (Ország) mint műkedvelő szivesség-ből, léptek-fel. — 18-ra „Marianna“ színjáték volt kijelelve. RA—MY.

Kolozsvárról az Erd. Híradó következőt közöl. — „Színházunk darab időtől fogva némi életszint váltott Czelesztin vendégszerepei által, kít régi barátjai maig sem felejtettek-el. Mostanig Moor Károly, XII. Károly, Cserni György's Molay Jákob fordultak-meg a' színpadon, 's bennök Cz. vendégképpen. Az utóbbi jutalomjátékul adatott számára, nagy számú közönség előtt. Tetszett benne a' Watlet-ezred hangászkarának igen szép muzsikája, 's a' templariusok kardala. Cz. barátai verseket nyomattak tiszteletére, 's egyik színész nő rovására. De már szinte két hónapi pangás után új élet fejlődik ki színházunk körül, mert a' fűtés is alkalmasint sikerül, pártfogás is járult honfaink részéről a' színügyhöz, midőn a' közbelső páholyok csupa hazafiságból kibérelvék darab időre, 's a' mi mindezeknél több, a' derék, a' várva várt Lendvay valahára megérkezett, vendégszerepeit Raupachnak „életiskola“ című dramájában ma el is kezdendő.

GYÖRÖTT, öszutó 28-kán Dézsi ur jutalmaul adatott a', neslei torony' nagy nézőjáték 5 fban. Dumas után németre Dunkel, magyarra Csató. A' szerző s fordítók neveit ugyan megtanulta a' hirdetmény-író, de mit inkább nem élene tudni, azt éppen nem. Részemről szoros értelemben azon közép nemét a' dramának tartom színjátéknak, melly a' szomorú 's vigjáték között helyet foglalja — el, melly komoly cselekvényének szövénye által aggalmat gerjeszt 's részvétre buzdít; de kimenetele szerencsés 's itt éppen ellenkezőt tapasztalni. — Jól működtek Dézsi (Bürüda) Marosy (Orsini) Fekete (Landri) és Györök (Savoysi lovag). Daulnay Sándort Fitos nem igen jól adá; Kálmán Daulnay Robertet rosszul. Kálmán nétől (Burgundi Margit) ma többet vártunk. Nézők szép számmal. — Vasárnap „Tulokmányi Máté“ adatott, mellyre azoban sajnálja a' ref. idejét vesztegetni. Szentivánfai.

TÁNCZ.

Pesten: 1) a' kisedővő intézetek javára a' redutterekben jan. 17-kén adatott bált nem látogaták ugyan a' mulatozók olly nagy számmal, mint ohajtni lehetne 's látni szerettük volna, de mint hallottuk, sokan, kik jegyeket váltottak, nem jelentek-meg, hogy az e' héten tartandó más mulatságokra annál több erőt gyűjtsenek maguknak. Alruhás nem sok, de köztük voltak igen csinosak is. — 2) Ugyan e' napon volt a' „magyar király“ című hotel kis teremében a' második táncmulatság, melly amannak bizonynyal némileg árthatott.

D I V A T.

Rézmetzőnk a' mai napra rendelt divatképet nem készítvén-el, azzal csak jövő számunkban szolgálhatunk.

Szerkeszti Mátray Gábor, halpiacson, Dencs-ház, 56-dik sz. a.

Nyomatik Trattner-Károlyi' betűivel, angol vas-sajton
uri utsza 453.

HONMŰVÉSZ.

Pesten vasárnap január 24^{kén} 1841.

KÖLTÉSZET.

Az árva fiú.

Anyátlan bolyg a' kis fiú,
 Olly bús olly szomorú,
 Képén arasznyi léptivel
 Sulyosbul a' ború.

Tán apja nem vön fa-lovat,
 'S nem mond büvös regét?
 Talán kemény, 's ez dulja-fel
 Kedélye vig egét?

Nem; anyja nincs, ki kéjjel őt
 Ringatta karjain,
 Ki hévvel őt melengeté
 Hó-mellje halmáin.

Ki térdein hintálva őt
 Fűszerzé álmaít,
 'S csókkal ragasztá-be síró
 Piczinke ajkait.

Bár hol van, felkutatja őt
 Hogy enyh legyen baján,
 Pedig rég, ah rég nyelte-el
 A' sír-ür, a' kaján.

Halad, 's nem fél a' kormos éj
 Setét rémvázitól,
 Nem a' gyászfűzek óriás
 Halálszin árnyitól.

Csak a' csillagvilág felé
 Mered tekintete,
 Miként ha tőle esdené
 Anyját bus érzete.

„Amott — rebeg — a' kékes ég
 Felett van egy tanya,
 Atyám mondá: ott van a' szüm-
 Imálda jó anya.

„Pedig mondják, olly messze, 's nagy,
 Hogy benne nincs határ;
 Ah lenne szárny, felszállanék
 Én árva kis madár!

„Ni ott mi rezg a' cserge ér
Ezüstös tükörén?
Rajt' csillag 's hold festvék-le, mint
A' menny azur egén.“

'S borútalan röpiül a' kis
Ér ál-ége felé,
'S olly víg, mivel belőle a'
Kék ég mosolyg elé.

„Az! ám ni itt a' hold; az ott
Kj tünde csillaga,
Épp' olyan, mint az ég ivén!
Hisz' ez a' menny maga!

„Tudok jól uszni, bukni is; —
Beugrom, 's átölel
Az ég, 's az árva kis fiú
A' jó anyára lel.“

Szóll, 's szép mosoly ül ajkain
Olly víg olly kéjteli:
'S az árva kis ábrándozót
A' csermely elnyeli.

Csitt! mi rémhang hasitja-szét
Az éjt, a' zajtalant?
Miként ha sírok öbliben
Dördülne-meg alatt!

Olly szívhatón, olly rémesen
Reszket az éjben el
Mintha az éjféli álmait
Készülne verni-fel.

'S amott kinek kezén remeg
A' pislá lámpafény?
Olly kétesen, mint a' vivő
Szívében a' remény,

'S halványan, mint a' bú, mely kezd
Arezán borongani,
'S még is fut, mintha a' mély éjt
Vágyná felgyujtani.

Apjái e' veszek!ő hang,
'S a' mécs övé vala,
A' hön öleltt kis gyermeket
Keresni indula.

Megáll, hol elbukott fija,
Az ér hús martjain;
'S melljének elhül érzete
Reménye romjain;

Mert hajh! a' szende kis fiú
Többé nem tünt-elé!
Ő, kit olly höniszivelt, anyját
Az égben fellelé.

FESTÉSZET.

**Rivelles és Ribera jelenkori spanyol
k é p i r ó k.***(Vége.)*

Ribera (Juan Antonio) spanyol kamarafestész, Madridban, 1779-ki május 27-kén, született. — Atyja, Don Eusebio Ribera, észrevevén a' fiúnak nagy hajlandóságát a' rajzoláshoz, átadá őt Don José Piquer akademikus és szobrásznak. A' fiú azonban csak hamar elárulá vonzalmát a' festéshez, 's így Don Francisco Bay en lön mestere. Ennél maradt egész meghalálózásaig; 's mivel nem sokára atyját is elveszté, elhagyatva 's nyomorúságnak kitéve látta magát, kénytelen levén arczképfestés által a' kolostorokban keresni kenyerét. Két évig töltve ekképp' az időt, végre belátta, hogy ez úton nem tehet előrehaladást művészetében; mi okból eltökélé magát, anyja házáat, kivel eddigi keresetét becsületesen megosztá, odahagyni. Idősb testvéréhez ment, ki házassági egyenetlenségek miatt nejétől elváltva élt. Ez őt atyailag fogadá, 's észrevevén kitünő talentumát, ösztönzé őt, kísérténé-meglemásolni Rafael hires Spasimóját, 's a' san-fernandoi akademia által kitett díjért versenyezni. Ribera annyi szerencsével tette azt, hogy a' második jutalomdíjt megnyerte, 's miután bátyja ama másolatot 4-dik Károly királynak bemutatá, e' művész számára 7000 real nyugpénzt nyert, hogy ezzel Parisba menjen, 's David hires festész alatt tökélyesithesse magát. Itt tanulta belátni eddigi tanulmányainak, valamint is előbbi mestereinek tévesztett modorját. Ügyekezete és talentuma csak hamar megnyerék David hajlandóságát, 's három esztendő után akkori minden tanítványa között őt jelelé-ki a' legügyesbnek. Ezen epochába tartoznak Rodriguez del Pino arczképe 's Cincinnatus festvénye, mellyek által különösen megnyeré David meglegedését 's magasztalását. Ez és staffellei-festvénye, melly a' szent családot ábrázolja, mint haladásának tanújelei spanyol országba küldettek 4-dik Károlynak, ki nyugpénzét 12.000 realra emelte, azon engedelemmel, hogy egy évig még Parisban maradjon, 's azután Romába menjen. Ribera azonban csak két hónapig részesülhete a' kir. kegyben, mivel spanyol ország elfoglalása által a' Francziáktól ismét minden segedelemtől megfosztva látta magát. Hogy élhessen, lemásolta Domenichino festvényét, sz. Hieronymus áldozását; 's habár e' másolatot minden műértő jelesnek találta, még is kénytelen volt, azt 2000 frankért eladni (1813-ban 24000 frankért árulák). További tartzkodása közben Parisban Rafael, Rubens, Rembrandt 's a' t. elhi-

rültl művészek festvényeiknek másolásával ügyekezett megszerezni az élet szükségéit; és legalább olly szerencsés volt, hogy ezek minden nemzet műértőitől kerestettek 's megvásároltattak. 1812-ben megbizást vön 4-dik Károlytól egy feszületet festeni, melly jelenleg Madridban van a' kir. kápolna szekrestyéjében, és ez után Don Francisco infans 's az etrusiai király tanítójává nevezetett-ki. Ő tehát Marseillebe ment, hol egy festvényt készített élet nagyságú alakokkal, a' sz. Háromságot ábrázolva; sz. János evangelista másolatát is festé Rafael után. Ez után Romába ment 4-ik Károly 's Maria Louisehoz. Az első darab, melly itt általa készült, a' napközök voltak, hasonlólag életnagyságú alakokkal, egyike tempera-ban, a' másik pedig olajban. Itt végzé sz. Mihály másolatát is Guido Reni után, 's az „ördöngösöket“ Domenichino után, új tempera-festvényeket, 's az ó testamentomi történeteket ábrázolva, 's két kis festvényt rézre, Krisztus koronázását 's feltámadását, mellyek összesen kitünők helyes rajzukra nézve, mi Ribera fővonásait teszi, 's mi által megszerzé magának azon tiszteletet, hogy a' san luccai akademia rendes tagjává választatott. 1817-ben kamara-festésznek nevezé-ki 7-dik Ferdinand, 's megbizá, hogy boldogult atyjának festvényeit hozná-meg spanyol országba. Visszatérése után honjába a' san-fernandoi akademia rendes tagjává nevezé-ki őt, 's rövid idő mulva a' leány-rajz-iskola aligazgatójává ezen akademiánál. Ez időben festett négy kis képet a' királyné casinójának számára, mellyek a' napközöket 's az alkonyodásokat igen diszes 's könnyű alakokban terjesztik-elő. Egyéb művei: Wamba, midőn ez visszavonultságában felkerestetik, 's kényszerítették a' Gothok ellen elfogadni a' fejedelmi pálczát, éppen olly költőileg gondolt, mint helyesen végzett szerzemény, 's nem csupán külső alak hanem belső érték által is méltó képmás Cincinnatusá-hoz, mellynek oldalán a' kir. casinóban van az felállitva, 's két fresco-plafondfestvény, egyike a' spanyol Parnaszt a' Pardo mulatóház vagy kastély számára, a' másik pedig szent Ferdinand apotheosisát a' madridi kir. palota számára ábrázolván. Ebben is bebizonyítá, hogy ő az aranykori nagy olaszok érdemes tanítványa. 1820-ban az artistico real museo de pinturas másod igazgatójává nevezetett-ki, 's itt tanítá, miképp' kell kiigazítani a' festvényeket. 1827-ben a' San-Fernando akademia megválasztá őt aligazgatónak, 's 1835-ben a' Fuencarral utszában a' kir. műiskola igazgatója lön. Ő volt, ki a' hires Alvarez szobrászszal küldetett, hogy a' kir. jószágokon kiválassza mind azon képeket, mellyek a' Real Museo-ba illettek. 1833-ban végzett-be a' király meghagyásánál fogva Vista-Alegre-ben a' kir. mulató palotában

egy igen szép mythologiai plafondfestvényt. — Fija is Don Carlos Luis de Ribera mint nagy reménységű történetfestész 's mint atyjának érdemes tanítványa dicsérettel lépett-fel. Az 1835-ki műkiállításnál magára vonta a' közfigyelmet két festvény által, mellyek közül egyik az ajtatos iskolák rendének alapítóját, sz. Calazancz Józsefet ábrázolja, kinek, míg a' gyermekek tanításával foglaltos, az isteni anya megjelenik; másik a' főherceget mutatja, a' későbbi castiliai királyt, III. Don Enrique el Doliente-t, Donna Catarina nevű nejével a' trónon ülve, miképp' az első, — atyjától I. Don Juan-tól, asturiai hercegi czimmel ruháztatik fel. Mind a' két kép éppen olly szerencsés idomokat mint alapos tanulmányokat árul-el. *Novák Dániel.*

LITERATURA.

„Magyar nemzeti színházi zsebkönyv 1841-dik évre.“ Kiadták Gillyén Sándor és Keresztessy Ambrus, magyar nemzeti színház sugói. Pesten 1841. 16-od rét, 128 l. — E' könyvecske jelen évre minden eddigi rokona közt legcsinosabb nyomtatással, velin papíroson jelent-meg, 's közöl mindent, mi nemzeti színházunkban 's érdekében 1839. december 1-től 1840. dec. 15-kig történt. Megelőzi ezeket egy csinos kis naptár, 's befejezi a' Fekete Soma által fordított „száműzött“ című drama 5 fvsban. Czimplapja előtt van Felbér k a. (mint Bátorý Mária) árcsképe, a' drama előtt pedig Szentpétery é facsimiléjével. Amazt Lacatari rajzoló, Perlasca metszé; emezt Schultzer rajzolta 's metszette. Amannak metszése szorgalmas és csinos; emezé az illyesben nem kitünő tehetségre mutat. Mindkettőnek rajza egyébiránt olly szerencsétlen, hogy azokról valóban a' személyeket megismerni képtelenek volnánk. — A' 25. lapon említettik, hogy a' fenn kitett idő közben új eredeti szimű 10, fordított 's előszer adatott drama, szin-, vig és némajáték 31, új opera 4 (két eredeti 's ugyan annyi fordított) hozatott nemzeti szinpadunkra. Itt azonban figyelmeztetnem kell a' zsebkönyv kiadóit, hogy az ujnak mondatott eredeti sziművek és fordított dramák között volt sok nem új is, melly azonban nemzeti szinpadunkon mult évben adatott előszer. Így tehát ezeket a' valóban egészen újaktól elkülönözni kell vala; mert Dugonics Bátorý Erzsébeta, Enzio király, Zsigmond kir. álma 's a' t. csaknem mondható ujnak! — A' pesti német színház idei almanachjában olvassuk, hogy e' német szinpadon 1829. dec. 1-től 1840. nov. 30-ig új vig és szinjáték 29, több évtől fogva nem adatott 's az utóbbi idő közben ujan betanultt vig és szinjáték 42 (ide nem számítva táncz vagy némajátékot) — új opera kettő, új bohózat 17, ujan betanultt opera 3, bohózat 12 fordult elő.

SZINÉSZET.

Magyar játékszin.

PESTEN, nemzeti szinpadunkon, jan. 19-kén „Fra Diavolo“ opera 3 fvs. (Scribe után Szerdahelyi; zenéje Aubertól) adatott. A' főszerepekben Erkel (Diavolo), Konti (lord) és Egressy Benj. (Lorenzo)urak, Felbér (Zer-

lina) és Éder (Pamela) k. a. léptek-fel; a' kisebbekben Sopronyi (Matheo), Udvarhelyi (Peppo) és Petrik (Giacomo) uu. Az előadás sikerültebb volt a' multkori operáénál, 's ma valóban annak korábbi adatásait tekintetbe véve elégedettek leheténk: de tudja az ég, mi szellem szállta-meg publicumunkat; mert ma olly hideg volt művészeink iránt, hogy alig lehetett itt ott egy két sovány tapsot hallani. Petrik urban különösen dicsérhető vala, hogy szerepében nem túlzott. — 20-án „Capriciosa“ vigj. 3 fvsban (Federici után Kovacsóczy) került szinpadra. A' mai jogászbál káros befolyással hatott publicumunk számára, 's így az előadók kedélyére is.

N.VÁRAD. Nemzeti Thaliánk vándor papjai az elenyészett 1840. ősztű 2-kán üték-fel a' város tánczteremében az istennő sátorfáit; kikiről röviden annyit mondhatunk, hogy az egész türhető, gyakran tán meglehető is: de néha a' darabok válogatlan 's tartalmatlansága sokkal oda is hagyatnák a' pénzért boszantó mutatványokat, ha a' honfiség nemesebb érzete rajtunk nem diadalmaskodnék. — Tagadni azonban nem lehet, hogy néhányan (bár kevesen) a' méltánylatra érdemesülni is törekeshnek; mert Szőke az öregek, Mátfy a' bohók előadásában sokszor nyercék teljes elégülését a' közönségnek; Chibainé assz. pedig, kinek csinos külsején és hatást ritkán tévesztő kellemes hangján kívül a' színészi hajlandóság és vas szorgalom is tulajdona méltán övének tarthatja e' társaságban az elsőséget. Ezzel azonban nem azt akarnók mondani, hogy ő hiú 's elbizott lehet hogy a' tapskor olly igen soká várakoztathat, és a' neki szánt koszorút fel nem vétellel megvetheti; mert félhető, ne hogy az illy elbizottság-sértette közönség a' vele éreztetett tetszésnek rák-irányt adjon. — Ebből elég! — Szorosabb értelmű élvezeteink 's kellem-dús estvéink télelő 19-kén vették kezdetüket, midőn t. i. az ország-szerte ismert Lendvay, mint vendég lépett-fel dús eleményű előadásaival. A' ház, mellyben 7-8 száz ember kényelmes befogadtatásra számolhat, mindig tömve volt, 's Lendvaynak minden fellépte zajos tetszéssel fogadtatott. Ha az érdeklött művészek rokon érzetre olvasztó, szomorú csak ugy, mint vig, könnyelmű, pedant, intriguant és hősi jellemeket felfogó lelke annyira ismeretes nem volna, tulajdonait bővebben fejtegetnök: ez azonban több alkalommal bőven történvén, elégnek véljük röviden csak azt mondani, hogy lelkünk vele szomorgott, vele vigadott; dúsán osztottunk mind azon erkölesi nemes érzetekben, mellyeknek rokon harmoniájára olly mesterileg tudott ébreszteni. 'S e' művészi tehetségek méltánylataul a' közönség, jutalomjátékokor egy himzett párnára helyezett 's e' szavakkal: „Lendvaynak emlékül N.Váradon dec. 23-kán 1840.“ — jegyzett ezüst billikomot egy gyűrűvel nyújtatott által; — nem hiányozván egy öt magasztaló bucsú-költevény, 's a' művészek olly kedves vendégei — a' koszorúk. Felépett ezen felül Lendvay a' városunkbani koldulás eltörlésének könnyebb eszközhetésére adatott szinműben — 's még háromszor a' közönség kívánatára, melly is Lendvaynak ön-igérte visszatértére tárt karokkal várakozik. Közlésünket azzal rekesztjük-be, hogy, ha Lendvay hiúság, vagy más szenvedélyektől mentve e' nyomon tovább is törekszik, ugy idővel a' maga nemében első művészek babérrára méltán tarthat számot.

K-y.

TÁNCZ.

PESTEN, a' kereskedői casino részvényesei által nemzeti casinók teremében adatott első tánczvizalom jan. 19-kén olly gyéren látogattatott,

miként e' helyen még soha sem tapasztaltuk, 's ezt bizonyosan csak annak lehetne tulajdonítani, hogy szépeink többnyire a' joghallgatóknak következő napi báljára készültek. Táncospár alig volt 25; a' többi vendégek is igen kevesen. A' tánczosnék öltözete majd mind egyszerű fehér volt (selyem kevés); mindeniknek keblét virágbokréta ékesíté; a' nyak körül igen vékony aranyláncz (gyöngy kevés vala látható); a' hajak simák (függő hajfürt ritkább); a' mélyen lefüggő konty körül virágfűzér; a' kesztyük csipke vagy hattyú-tollal körözve; férflak feketén öltözve; a' hangászkar Morelli igazgatása alatt. — 2) A' joghallgatók táncmulatsága (jan. 20.) a' redutteremben pompára és népességre nézve alkalmasint felülhaladá a' múlt éveiket. A' szépnem vetélkedett a' pompás öltözetek kitüntetésében; voltak ezek között selyem 's egyéb nemű szövetek, mellyek 70—90 ezüst fton vásároltattak a' 'három Grácia' ezimerű szövetárus boltban. Feltűnő volt a' csaknem kirekesztőleg uralkodott társalgási magyar nyelv. — Idő-rövidség miatt bővebb tudósításunkat jövő számunkra halasztjuk.

Kecskeméten télhó 9-kén — Kedves Ninám! Mint Titan tűz-esókjai alatt lankadni kezdő rózsaszál az alkonyi égnek frsítő részvét-könyeit: olly epedve ohajták városunk szépei f. hó 7-kének föltűntét. Ezer vágy, ezer remény vala fűzve e' naphoz, mellyek szünteleni villányozottságban tarták nőink kedélyét, 's csaknem hihetlen cselekvőséget fejlesztének körükben Te, ki olly igen ismered nemednek jellemét, ha hallgatnék is, tudandnád, hogy szépeink e' feszült lélek-állapotjának oka bál vala, és pedig jurista-bál. — A' hön ohajtott idő végre elérkezett, 's mint mekkai zarándok, telve himes remény-képekkel, ballagtam a' casinói épület felé, megtekintendő a' száz kebel ohajtotta farsangi ünnepélyt. A' csarnok küszöbénél vállszalagokkal díszített ifjak fogadának, utat készítők a' vendég néptömegnek. Az ajtó szárnyai kitérültek, 's ha Islam hive vagyok, a' tündéri fényözönben úszó táncztermet Muhamed paradicsomának vélem, hol a' bájló huri-fűzér nyájasan üdvözli a' valódi muzelmant. Minden arczon magasztas öröm honolt, és százan valának ollyanok, kik e' pillanatban boldogságjoknak „netovább“-ját elértnek képzelék; csak szemeim nem találtak üdvítő nyugpontra; — a' keresett tárgy édesem! te valál. Nehány percz mulva fölzajdult a' zenevihar, 's Galvani ereje csillapithatlan hullámmzásba hozá az élő virágtengert. Nemzettel nyitatték-meg a' sorompó, 'a hat betanult jogász ügyesen járta-el a' toborzót. Utána Lanner és Strauss legkedveltebb keringői következtek, 's a' derék katonai hangászkar zenéjénél, mint éjféli szellő bűvös sirámánál, Villik módjára repült a' mindkét nembelli ifjúság kellem-dús öszvege. Éjfél tájban cotillont is tánczolóának. — Mi a' tánczosnék öltözetét illeti, pazarfényűt ugyan nem, de izletest számosat láthatánk. Legkitűnőbb vala azonban egy deli kisasszonynak ég színű atlasz ruhája, 's gyönyörű fejdísz. Mintha halanám csintalan kérdésedet: „hát az ünnepély királynéjának kit koronáznál?“ — Édesem! ha a' helybeli tündérek boszújától nem félnék, megsugnám: hogy egy vidéki, előttem ismeretlen szépet, kit a' parisi szalónok gyermeke is „bon ton de rose“ czimmel illette. — Köz rend- 's kényelemről szalag-himzette egyedek gondoskodtak; ennél fogva tánczosnénk rózsaszín kedvét késő reggelig mi sem háborithatá. — Jogászaink bálját a' benne uralkodó rend, kényelem, esin 's nemesebb tón miatt a' környékbeli tánczvigalmak koronájává emelé a' közvélemény; én pedig jóslani merem, hogy a' letánczolt éjnek emléke horvadhatlan emlény leendő szépeink hókeblén. Virágosák! nem-

de igazolandják önök jóslatokat? — Egyébiránt addig is, míg testvéri csókját ajkdra tűzhetné, táncz-dús farsangi estvéket kíván.

V—i Barna.

Pápa, főhó 14-kén 1841. — Szeretett Jóság! Tán bálmulni fogsz, midőn soraimat innen veszed; de ha a' csinos belépti jegyet a' pápai jogászok tánczvigalmába megmutatnám, szó nélkül értenél. Igen már három hét előtt egy hozzánk érkezett levél az egész győri jogászkart tiszta barátságot jelelő szavakkal hívá-meg a' f. h. 13-kán tartandó vigalomba, 's mi — mert Győrött, fájdalom, idén azt nélkülözni kénytetünk — először szintén levéllel, tegnap pedig hosszú kocsivonallal adtunk barátinknak választ. Hogy szívesen, igen szívesen fogadtatánk, fölösleges mondanom: de ne gyötörj kérdéseiddel; engedj a' griff teremébe sietnem; a' vigadók sorába vegyülnöm. — Nemzeti színű szöveffel bevont lépcsőkön haladánk-fel, 's a' bemenetnél dízes nyomatú tánczrendet, hölgyeink virágosmót is nyervén, a' nemzeti lobogókkal egyszerűn, de csinosan ékitett kis terembe léptünk. Hullámozott már a' vegyes néptömeg, — 's most az ugynevezett Linzerekkel el látott hangászkar a' Rákóczy-menetet kezdé. Következtek a' jogász- (Linzertől), Caecilia- (Strausstól), pozsoni- (Lannertől) 's egyéb keringők, szintugy kedvesek a' halló érzekeknek, mint ingerlők az ifjú-hölgy-csoport lábaira nézve. Szünóra után Rózsavölgyi Censurája, mellynek szivrázó hatását Nyál 's többek nemzeti magány-táncza egészíté-ki, zendült-meg. Ezt követé a' bokortáncz, mellynek vezérletét azonban illőbb lett volna a' vendégeknél átengedni; A' Kalugye-vágató pedig bizton kimaradhat vala. A' Veszprém, Vas, Sopron, Győr megyékből összegyűlt hölgyek társalgási nyelve magyar, öltözete — ej nem ez kölcsönze dísz nekik, magukban lényegült a' kellem. Kérded, hogy' mulattam? Félek, ne hogy elnem érthető élvek után sovárgó lelkeket felizgassam: de mivel jó író, kinek sorai a' leírt helyzetbe varázsolni tudának, nem vagyok, — pótoló-ki hiányomat, festésem gyengeségét, 's helyezd magadat azokba képzeted élénksége által, 's elégté-ki a' költővel, ki szomját neccaral csillapítja, vágyaidat. Keringtem, míg eltikkadva csak szemlélni valék képes a' röpülő fogatlan disz-sorát. Némelyek ifjainknak vigalmait egészen öszerüsíteni akarnák, nem gondolva-meg, hogy a' korszerű, felsőbb érdekekkel nem ellenkező változások soha sem káros befolyásúnak. A' magyar, tagadhatlan, komolyan nemes, méltóságos érzelmeket fejt-ki: de mondd, nem bélyegzi-e egyszerűs mind az ő harcziak tespedését? 's a' frisse is bár sűrög-forog, de csak keskeny körben: míg ez, nézd, az örök haladás leghűbb képe. Tartsuk-meg a' magyart; tartsuk vele a' multtak annyit édes és keserű emléket; örököljük őseink szebb nemesb érzelmeit: de mellette legyen a' most i jel, miképp' hanyagságukból ellenben kiépülve haladunk! De jer, tekints a' mellékteremekbe, a' pápai szép casinóba, melly a' vendégekörnek nyitva állt, 's nézd a' két szomszéd város ifjait csengő poharakkal kezeikben; halld a' legmelegebb barátság szózatát ajkaikról lezengeni; olly barátságának, melly tér 's vallás tekintete nélkül forrasztja egygyé a' szíveket, jelenleg ugyan nem nagy jelentőséggel, de ez ifjak egykor tágas pályára lépnek-ki, hol a' haza, közboldogság érdekei forognak fenn; 's a' most alkotott baráti viszony nem lehetend-e egykor alapja az annyira kívánatos együttértésnek?! Szüksége van egybefont szívekre, hazánknak. — De olly igen elmerültem, hogy csak most veszem észre, miképp' az élydus éj kéjei már mulvák, hogy minden letűnt, képzelte élvezet, csak — de édes — emléke a' multnak. Társaim indulnak; Isten veled; tiszteld P—ch, a' szívódó P—r, H—y, M—ch, P—y barátinkat, 's mindnyájokat, igen egész Szombathelyeket. Jövő héten új vigalom ajánkozik kéjeivel; tudósítandlak (rövidebben is) róla! Csókol barátod —th B—.

D I V A T.

3-dik divatkép (Parisból) — Bál-öltözetek: túllból virágokkal — és bársonból marbutollakkal díszítve.

Szerkeszti Mátray Gábor, halpiacson, Dencs-ház, 56-dik sz. a.

Nyomatik Trattner-Károlyi² betűivel, angol vas-sajtón
uri utsza 453.

HONMŰVÉSZ.

Pesten csötörtökön januar 28^{kán} 1841.

KÖLTÉSZET.

Pápai emlék.

Bájjal, miként a'
Kéj-istenek,
Hölgy, ifju tánczban
Keringenek.

A' lányka mind szép,
Mind olly dicső;
Közöttök még is
Legszebbik ő.

Legszebbik ő a'
Kis csintalan:
Iránta lángom
Határtalan!

Keringtem én is,
Mint a' Jebel,
Melly rózsabokrok
Közt surrán-el.

Ugy van! 's vidám is
Vala keblem;
Mert a' kis angyal
Lejtett velem.

Ha szól a, ajkán
Száz kellem ült,
Hangjára szívem
Megüdvözült.

'S im tőle sorsom
Már messze vont:
Pusztán hagyók a'
Kéj- 's rózsá-hont.

De bár ez édes
Üdv elhala:
Szivemben emlék
Él általa.

szentivánfal.

A' szegénynek képtára.

A' festészet mestermiveket adott, mellyek tárgyai a' közönséges csudálatnak, 's azoknak, kik őket megpillantják, lelkét 's ke-

délyét megvarázsolják 's megihlelik; mestermiveket, mellyek a' legnemesb 's legdicsőbb férfiakat, legszebb 's legrénydúsabb nőket, legnagyobb 's legmegkapóbb tetteket, legnevezetesb eseményeket, a' természet legkedvesb 's legfőnségesb tüneményeit állítják szemeink elébe, 's a' röpke és mulékonynak tartósságot adnak. Azért minden nyeltt nép dicséretesen versenyzett, hogy illy mestermiveket összegyűjtsön, 's gazdagon fölékitett képtárakat alapítson. O boldogok! kik illy mivek éldeletében gyönyörködhetnek! 'S még is vannak köztök, kikben a' nagy és szép iránti érzék, következőleg a' szépnek 's nagynak bármilly előállítására iránti fogékonyság is hiányzik.

Mint kell sajnálnom téged, rongyokba takarttat, kit kétes viszonyok a' művészet templomába lépni tiltanak! A' természet adott tán neked érzéket 's fogékonyságot a' szép 's nagy iránt életben és művészetben: de a' szegénység becsukja előtted a' szent hely kapuját; megtagadja a' mesterművek nézésének szellemi 's szívélvezetét; nélkülözöd a' legpompásbat a' színek 's alakok országában, és a' bensődben szunyadó csirák elenyésznek 's elkorhadnak gyümölcstelenül, fejletlenül a' táp 's ápolás hiánya miatt! — Mindazáltal ne csüggedj-el! Legyenek bár zárvák előtted minden tartománynak legszebb képgyűjteményei, a' föld minden műtemploma, — kövess! Olly képtár szemléletére vezetlek, melly fölülhalad mindent, mit e' földön láthatsz; olly képtárba, melly szived 's lelkedet a' mindenhatóhoz emelendi; — olly képtárba, mellynek fölülmulhatlan dicsősége előtt az ember minden művészete megszágyenyülve 's elnémulva áll, — az ég képtárába!

Tekints-föl az égbolt főnséges fokpolczára! Milly kedves 's nagy képek, ecset 's festéklap nélkül alkattak, sugároznak elődbe! Nézzük előbb a' fellegeképeket. Ül mellém szegény barátom a' zöld fű puha nyug-ágyára; 's emeld szemeid' éghez! Milly szakadatlanul változó alak és szintünemények!

Előszer is csudaszép égbertet pillantasz-meg ott. Ragyogó fehér 's világos vörös felhőcsék virítanak, mint lilium 's rózsák; más apró tarkaszínű fellegek egész virágágyat képeznek, 's aranyfürtű angyalfőcskék látszanak az égvirányok közül leszködvé előpillantani. — O milly szívesen lát a' hívő a' felhőség nyiló pompájából angyalt nézni-le reá! — Semmi festészet sem képes szebb virágágyat alakítani.

Ha a' tájfestés mesterművét akarod látni, tekints nyugot felé! Ott setét erdőbérczekként tornyosulnak a' sötétkék párában mintegy egybeolvadva, 's köröskörül elszéledt felhőcskék pihések és gyapjasok legelő báránynyáját képeznek.

Az ég festész', minő a' földön nincs! A' napsugár kölcsönöz neki színeket, a' felhők alakokat.

Kivánsz - e vadon fönséget, à la Salvator Rosa festményeket látni? Fordítsd szemeidet azon égtáj felé! Felhők usznak ott, mint kopár szirtszigetek a' szürkén hullámzó légtengerben. Nézzd azon fellegzetet! Rémesen föltátott szájú szörnyet képez az, mialatt amott két fekete óriás fellegsereg rohan egymás ellen; — borzasztó küzdés kelletkezik. Milly csatarajz! Iszonyú égcsattanás 's viharüvöltés közt — mellynél égő szövétnekeit szórja-le a' villám — vivnak ők. Az összezuzott góliátküzdők legyőzve hátrálnak; általános futás kezdődik; a' csoportok megoszlanak; a' tág csatater üresen áll. Az utósó felleg, mint győztes, büszkén vonult-el.

Milly szép dicsőítő kép jelenik-meg most! — A' szívárvány, melly legdúsabb színfényben égve körülboltozá az eget, és szellemi pilasztereit földre szállítja; ő a' békeherold, mit egykor Isten küld, kegyelmet hirdetni a' kiirtó vizözön után.

Ne búsulj szegény képbarát, hogy a' deli fény-tünemény olly hamar kihál; gazdag pótlást találansz a' napszállat képében; olly szépen, mint azt itt látandod, sem Poussin sem Claude Lorrain nem képes lerajzolni. Nézzd, mint készítnek a' felhők arany 's biborból nyughelyet a' nap lehunyó királynéjának, míg vele együtt dicsőség tüztengerében elenyésznek! Szép színek, minőket semmi művészet sem képes készíteni; minőknél szebbet álmodban alig láthatsz! — Ha e' kép eltünését fájlalod, nem kárhoztatlak barátom! hisz' maguk az elhomályosultt felhők is gyászba rejtőznek. E' vesztéségedért is káratlanittatol csudaszép éjdarab, 's holdrajz által. — Lássd, milly szeliden 's kegyesen lebeg szent fényével az édesen mosolygó hold a' sötétkék menny közepén. A' szerény csillagok ragyogó udvarnépként környezik őt, 's az apró fellegek koszorút képeznek körülte, mellyet az saját ezüsthényével megdicsőit, mialatt sugarain az elszunyadt földre nyugalom száll alá.

Hajnal hasad, 's föltárja neked a' Fata morgana képét, mellynél szebbet Sicilia partjain is alig láthatsz; a' tarka fellegek leggazdagabb, sok alakú, mozgékony rajzot képeznek, mennyei camera obscurát, mellyben tünemény tüneményre tolul, 's mellyből a' Siciliali jövendőjét, kívánatai 's reményei teljesültét akarja kitudni.

Várj még kevéssé, 's megláthatod az estpirnak biborban született nővérét, a' szerelemizzó korányt, 's olvasztott arany trónon, tüztengerből kiemelkedő napot.

'S a' képtárak e' legszebbike 's legdúsabbika, szegény barátom! mindig nyitva áll neked, 's annak minden képe egyetlen mes-

ter művei! De ha szemgyengesség miatt lehetlen volna a' ragyogó égbe nézned, ezen égi képek másolatainak élvezésében tobzódhatol, midőn azokat a' tiszta folyamok ezüst tükrében lerajzolva, 's utánozva, szelidebb 's nem annyira vakító fényben láthatod.

De ha a' mindenkinek nyitva álló égképtár is meg volna tagadva tőled, némi kárpótlást adhatna a' föld, a' legszebb tájrajzok, virány, gyümölcs 's állatképekben, mellyeket festész nem haladhat felül, 's úgy ad legjobban elő, ha természet után másolja.

Végre szegény barátom! ha nemcsak szegény, de vak is volnál, 's így maga a' föld képtára is megtagadtatnék tőled, a' minden mesterek mestere ezen esetben is gondolt arra, hogy a' legszegényebbek legszegényebbikének szerencsétlenségén is könnyítsen, mialatt a' phantasia 's álom, e' kimeríthetlen művészpár képtárait adá neked, mellyeknek rajzaik fölülmulják mind azt, mit a' való alkot. — De az idővel és minden sorompóval daczoló legszebb 's legpompásabb képtár vár egykor reád: az öröklét képtára, a' teremtő mennyteremében! — Tüj, 's tedd érdemessé magadat a' belépésre!

Csebbi.

SZORGALOM.

Miniatur-gőzgép. — Blankley J., ügyes gépnök 's vasöntő a' Berlin melletti vasöntőgyárban, Charlottenburgban, nem régen egy gőzgépmintát készít en miniature, melly csekély terjedtsége 's kitünő szerkezeténél fogva bizonynyal egyetlen a' maga nemében. Csupán egy hasonmása van, mellyet e' művész az orosz czárnak adott-el. E' gépnek kanyarkereke fél ujnyi átmérőjű, a' gőzhenger $\frac{1}{16}$ ujnyi, a' rud disznóserte vastagságú; egész nehézsége 16 lat. A' mozgógép hasonlít a' zsebóra belsejéhez. Legnevezeteseb, hogy e' gépke mozgásba tétethetik, 's igen rendesen munkálódik. Egy kis bronz szobor tartja egy kezével a' locomotivot, másikkal kis lámpát, a' mellyben levő borszesz fűti a' kis katlant. Egy kávé findsa kanálnyi víz elégséges e' gépet félóráig mozgásban tartani, 's ekkor egy gyűszűnyi borszesz eszközli a' fűtést.

Europa legnagyobb műcsatornája. — Anglia mellett németalföld mutathat ipar-üzésre alkalmazott legtöbb épületet, mellyek az eszme merészsége és kivitel nagyszerűsége által valóban csudálatot érdemelnek. Számtalan vonalok kötik össze az iparos városokat a' gőzerő gyorsága által, és csatornák szeldelik-át a' föld színét minden irányban, 's pedig úgy, hogy az akadályok merész fortélylyal kerültetnek-ki.

B — gh J — f.

SZOBRÁSZAT.

Adakozások Mátyás király lovagszobrára.

IV. közlemény.

(Folytatása.)

119) Gyűjtő: báro Kemény Dénes ur. Olesvári Zsigmond 5 ft, Benedek Sándor 2 ft, Nagy Sámuel 1 ft. Basa István 1 ft, Gyujthó István 3 ft, ifj. Kemény István 8 ft, Derékszék birák 16 ft, egy olvashatlan nevű 5 ft, Teleki Elek 2 ft. Kemény György 5 ft. Zeyk Károly 2 ft, Tudor Elek 4 ft, Zeyk Miklós 2 ft, b. Bánfy Miklós 5 ft, Kemény Antal 16 ft, Valaki 1 ft, b. Rauber Rozália 5 ft, Elekes Antal 2 ft, a' gyűjtő 6 ft.

120) Gyűjtő: Sztrokay Antalné asszony. Rhédey Nina 2 ft, Vass László 3 ft, Birly Krisztina 2 ft, Özv. Mayerfiné 3 ft. Németh Maria 5 ft, Laszlovszky Lóra 2 ft, Kováts Maria 2 ft, Kövesdy Josephina 2 ft, Havas Teréz 2 ft, Tahy József 3 ft, Ensel Sándor tb. 2 ft, Czeh János 2 ft, Závoly János 2 ft, egy névtelen 2 ft. Egy valaki 2 ft, Abaffy Terézia 2 ft, Schedius 2 ft, Moraviczai Szalmássy József 2 ft, Sztrokay Antalné 5 ft, Eötvös Maria 5 ft. Taubner Károly 5 ft, Raits Katalin 2 ft, Hanzély Sidonia 2 ft. Vagner Maria 2 ft, Gömöry Julia 2 ft, Konkoly Istvánné 2 ft. Nádassy István 5 ft. Némelly soproni tanulók 5 ft. 3 kr.

Gyűjtő: Hajnik Pál tb. 10 ft. Müller Antal 5 ft, Mihálovich István 1 ft, Rosti Albert 2 ft, Szekrényesi József 1 ft, Hajnik Pál 5 ft, Czenner Ödön 1 ft, dr. Burghard Ferencz 1 ft. Hengelmüller Mihály 2 ft. Granichstäden 1 ft, özv. Sziklayné Hajnik Francisca 10 ft, Hoffman orvos-tanár 2 ft, Kaján Sándor 1 ft, Tassner Antal 1 ft, Vogel Lajos 5 ft. Hegyi Ferencz 1 ft; Raits József 1 ft. Fodor János 1 ft, Gallovich Vincze 4, Dolezálek Antal 1 ft.

(Vége következik.)

SZINÉSZET.

Magyar játékszin.

FIGYELMEZTETÉS. — Pesten, nemzeti szinpadunkon jövő pénteken, jan. 29-kén Erkel Ferencz 1-ső karmester ur javára bérszünettel adatik „Bátory Maria“ eredeti nagy szomorú opera 2 felv. Irta Egressy Benjamin; zenéjét készítette a' jutalmazandó Erkel Ferencz. — Ez alkalommal Lángh k. a, műkedvelő, lesz szives a' czimszerepben, melly egyszersmind első szini próbája leend, énekelni.

Folyó évi febr. 15-én pedig, bérszünetben, először fog adadni Sziliget i „Ál - Endre“ czimű négy felvonásos eredeti dramája, mellynek a' darabhoz sajátlag tartozó, rendkívül érdekes, egészen új diszitményeit Neefe Herman ur, ismeretes festő művész, most színházunk első rendes diszítője, festette. E' szinmű, belső becséhez méltó, rendkívüli készüllettel kerülend színre.

E' különös érdekű ujdonságok felől sietünk a' t. olvasókat előleg is értesíteni azon reménnyel, hogy azok iránt budapesti t. közönségünk nemcsak kitűnő figyelemmel, hanem méltó pártfogással is fog viseltetni.

PESTEN, nemzeti szinpadunkon jan. 21-kén „haramják“ szom. ját. 5 fvs. (Schiller után Schedel Ferencz) adatott. Szakácsy ur (Károly) mint ven-

dég lépett-fel. Sz. urnak tehetségeit korábbi időkből ismerjük; azokat tehát taglalni szükségtelennek tartjuk. Az idomok nála bőven találkoznak, azoknak finomítását az alkalom, idő és szorgalom eszközlendik. Közönségünk öt méltánylással tisztelé. Egressy G. ur (Ferencz) és Laborfalvi R. (Amalia) e' látványos műnek egyéb hatásos részeit szokott jeles működésökkel emelék-ki. — 22-kén „Beatrice di Tenda“ nagy opera ez idén másodszor került színpadra, és pedig a' multkorinál sikerültebb előadással. A' czimszerepben Felbér k. a. több ízben tapsokat nyert. — 23-kán „Aba“ eredeti szomj. 5 felv. (Szigligetitől) adatott. A' czimszerepben Bartha ur különösen kitünteté magát, 's több izbeli tapsok 's előhivatásban részesült. Laborfalvi k. a. (Sarolta) méltán állott mellette. — 24 kén „peleskei notarius“ eredeti énekes bohózat (szerző Gaál, zenéjét Thern Károly) fordult-meg színpadunkon. A' czimszerepben Szentpétery ur mulattatá a' közönséget. Thern ur mint e' színházhoz ujan szerződött 2-dik karmester, ma igazgatá előszer személyesen a' hangászkart. —

Javitás. A' Honművész m. é. 103-dik számában a' Győrött honoló társaság előadásairól, különösen a' „notre damei toronyőr“ című darabról szóló bírálatban, több, 's köztők a' főszemélyeket is illető megjegyzések — nem ref. hibájából — kihagyattak. Jelesen: „Dézsi (Quasimodo) és Kálmán (vérbíró) urak kitüntetését érdemelnek; Feketé né. asz. (Esmeralda) utósó szakaszokban nem annyira jeles, mint a' 2-dik 's 3-ikban; Fitos ur (Clop-pin) mint koldus türhető, de a' czigány főnökség nem illett neki.“*

GYÖRÖTT, véghó 13-kán Megyery, a' régen vártt, végre csakugyan körünkben van! A' ritka lelkesedést, melly városunk nemesb egyéneit jelenleg szárnyra emeli, nem irhatni-le. Első fellépte „örökségi egyezés“-ben történt. Megjelentekor tapsvihar zugott elébe a' szép számú közönségtől. Ő állt ellöttünk, a' magyar színészet hőse, kedves a' színen kívül, de azon többszerre üdvözöltebb. Egy ref. azt jegyzé-meg róla: Megyery nevét szüzen kell hagyni; az magában ragyogó, 's rajta felületes dicséretnek csak homályos foltok gyanánt tűnnének - fel. 'S én vele tartok. Az egész darabnak csak ő adhatta becsét Daniel szerepében, bár mellette Dézsi (Otmár) szorgalma is igen kitünt. — Színházunk tehát, melly két hét óta majd folyton zárva volt, műélvezőknek ismét nyitva áll! — A' Kálmán-pár beteg. — 15-kén „falusi egyszerűség“ másod ízben jutaszönyegre. Megyery ur (Morgi) a' férj jogait bitorló, szerelemföltő ügyvédnek legtermészetszerűbb képe majd minden jelenetével tetsző zajgást támaszta. Györök urat (Caesar) illy jelesen még alig láttuk; bár ugyan e' szerepben rovatott-meg Szerlakytól szerinte sületlen elménczségeiért: azonban a' maiakat aligha ablaka közé tevé. Igaz ugyan, kissé furcsa satisfactio a' színen viszontorlást gyakorolni: de ha a' kiméletlen ellenféllel egyebütt nem találkozhatik, mittehetni ellene? — Feketé né assz. (Sárika) ismét elemében volt. Dézsi urnak (Feri) ajálhatjuk: frakját vagy egészen gombolja-be, vagy nyitva hagyja: különben fabábos állásával egy kényes — és fontos — rész tetszésére ne számoljon. Közönség igen csekély szám-

*) Ez készakarva történt részint azért, mivel illy nem lényeges észrevételek az olvasó közönséget nem érdeklik, részint hogy illyes hasonlók elhagyása által a' vidékekről a' nélkül is elkésve érkező tudósítások rövidebben ugyan, de annál hamarabb közölthetessenek.

mal — 19-re Schiller, „haramjái“ voltak hirdetve: de részint a zord idő, részint — ’s tagadhatlanul — a közönség részvétlensége miatt elmaradtak. — 20-án „peleskei notarius“ harmadszor is tömött színházatszerze. A czimszerepben a benne hazaszerte híres Megyery. Gaáljelen művében a notarius jellemzésekor valószínűleg Megyeryre gondolt; de kétlem, vala-e gondolatjában illy notariust alkotni. Szerző Zajtayt akarván festeni, Megyeryt esetelt előnkbe: de ez visszaakarván torlani az injuriát, magát Zajtayvá tevő. Györök Baczur Gázsiban első előadás óta haladott. Tel ep in é (Toti Dorka) türhető. A dalok most csakugyan másképp mentek: azonban Kálmán né, ki hosszas betegeskedése után ma lépett-fel — tapsok közt — először, a szobaleány magánydalát ismét kihagyá. Az egésznek hatását a botrányos szerep-nem-tudás nagy mértékben gyengíté. Két sugónk is vala: egy alatt, másik Megyery. A kimenetel szintén némellyek kárhözatos vigyázatlansága miatt csonka volt. Zana t hi.

TÁNCZ.

PESTRŐL. — Hát még mi újság? — kérdé egy hevesmegyei barátom e hó 20-án reggel. — Képzeltetik — mert miért gondolkodják az ember sokat? — Én is hát röviden felelém — semmivel sem szolgálhatok! — de még is — vetém utána kis szünet mulva — ma lesz a jogászbál! — Igen is, kivánsi vidéki és nem vidéki szépeim! e folyó hó 20-án megizelők ama várva vártt gyümölcsöt, melyet száz nyolczvan részvényes jogász három hó óta érlett. A gyümölcs kedves volt; mert mindenkire lánykája, ifja, vagy más de minden esetre kedves kegye mosolygott. A gyümölcs illatos volt; mert a nemzeti színű posztóval heterített ’s két oldalon élő virágnövényekkel ékesített lépcsőn feljutott szépnemnek ésinos, módos ifjak ezüstös kosarakból anynyi bokrétácskát osztának, mennyi képes volt minden más illatot elnyomni. De szép is volt e gyümölcs; hol természet és mesterség mindent kimeritnek, hol két hóig három négyezerlény minduntalan arról álmodozik, tervez, e nagy napon mint legyen érdekesb — ott a szépségek kis fokáról álmodni sem lehet. E folyó hó 20-kán minden szép szebb, minden kellemes kellemesb, minden érdekes érdekesb lett, az az: minden a hasonlító és túlhaladó lépcsőbe lépett-át; e nap mindent kiemelt önmagából; a kedély örömet, vigságot tetőre magasíta; a szabott-árosok műveit felesaptatá, finom szavaikat kimeríté; a bérkocsisok zsebeit megtölté; szóval, az évenkénti jogászbálnak érdemei számíthatlanok. Többek közül egyet. — Ki hitte volna, hogy a jogászbál a nemzetiség előmozdítója? — hogyhogy? — igen is uram! én szavam vissza nem vonom. Lássátok, ez így történik. — Emmerling ur, a városi redutternek bérlője, ötven pengő fittal többet kért, mint mult években. Lelkes jogászaink megígérik azt azon feltétel alatt, ha álorczás multságait ezután nem csupán német, mint eddig, hanem magyar nyelven is hirdeti — E...ur megígért, ’s megteszi. — No ’s mondják-e még többet? — Még egyet sugok. — E bál legalább 30.000 ftot forgásba hozott. — De ugy-e kívánnátok valamit alakjáról is e bálnak? — Jól van; — a meghívó jegyek a nemzet színeit viselék; szintugy a papirra nyomott tánczrend (volt atlaszon is), valamint a szalag, mellyen az ezüst részvényjegyek függöttek e körirattal: „1841. pesti joghallgatók.“ — A részvényjegyeken még mérleg, két kard és jogkönyv, mint igazság, törvény ’s bíróság jelképei láthatók. — A hangászkar Morelli vezérlete alatt a régi jeles. — A tizenkét magyar tánczos és tánczosnók

két izben eljártt hatosa figyelemre méltó. Az utóbbiak veres bárson spenszert, fehér ruhát, sárga topánt viseltek. — Egyébiránt, mint máskor, a' keringőé volt a' főszerep — de — 's a' mi meglepő volt, szünóra után a' kedves és divatos Française is több pár által illedelem 's izléssel, és mennyire a' tömeg szorultsága 's a' rögtönzött ujság engedé, renddel is végeztetett. — A' zenedarabokhoz Höck „Irma szerelme“ — Szabó „magány titkai“ és Kállay Ed. „emlény-sugárok“ című új keringőkkel járultak, mellyek közt az utósó ugy, látszik, legtöbb eredetiséggel bír. — Morelli „nefelejts-bimbó“ című keringőit, mint halljuk, a' jogászoknak ajánlá, kik azt kinyomatni, művész szerzőjét pedig ajándékkal készülnek meglepni. — 'S ennyi előkészület után már a' tánczeremben volnánk; a' háziasszony n.m. Majláth-né assz. mellett ezer ismerős és ismeretlen, érdekes és feltűnő, pompás és egyszerű alak lép előnkbe; mindnyájan vig szeszély, jó kedély, elégtelenség honol; barátság és szeretet karolják egymást; és — és — ez többnyire nemzeti hangon; száműzve innen minden elszigeteltség, minden korlát; — a' kedvnek nincsenek határai, az öröm kiront a' szabályok közül. — Itt a' nemes, polgár és főrangú egy koszorúba olvadt, 's az egyszerű polgárhölgy organdin és túll öltönye meleggel simult — el a' gazdag urnő nehéz nyomatú atlasz vagy bárson ruhája mellett. — Egy értelműleg, fény, kerekdedség, háziasság, 's nemzeti nyelven társalkodás tekintetéből ez idei jogászbál több mult éveket felülhaladott. — Köszönet e' szép estért a' buzgó, munkás ügyvivők és részvényeseknek. — E' napot arany 's vas tollal irák szépeink emlékül naplóikba. Amaz a' becsességet, ez feledhetlenséget bélyegzi. — Ez és azon öntudat, hogy minden lehető létesíteni iparkodtak, nyájas nyugalommal töltheti-be a' részvényesek kebleiket.

P.

PESTEN, 1) a' nemzeti e a s i n o némelly részvényesei által jan. 23-án adatott első táncmulatság az e' nembelieknek egyik legszebbike volt, 's azon tekintetből, hogy a' főrendbeliek 's városunk kitünőbb szépségei jelen levén, valamint azon körülménynél fogva, hogy a' terem nagyságához képest a' vendégeknek száma sem kevés sem tulságos nem vala, a' közös mulatságotmél-tán élénknek lehete mondani. A' tánczosnők öltözete többnyire fehér (atlasz túll, organdi) szalagok 's rózsákkal diszitve; a' dámáké különféle színű nehéz selyem vagy atlasz. A' fiatal személyek hajfürtjei ma többnyire lefüggők valának (nem simák); a' főrendbeliek azzal tünteték-ki magukat, hogy halvány rózsákból font 's a' hajkontyig terjedő diademával ékesíték fejüket. Kitünők voltak ma még a' dámák nyakán igen számosan látható gyönyörű igaz gyöngyök gyémánt boglárokkal. Korall-gyöngy kevés vala látható valamint nehéz aranylánc sem; e' helyett csak vékony aranyláncot viseltek.

2) A' redutteremben jan. 24-én volt tulajdonképpen a' haszonbérlo ur által adatott első redut-mulatság; mellyet meglehető számú népség látogata; e' között álruhások nehányan csinosak.

3) A' magyar királynál ugyan e' napon elég csinos bál adatott.

D I V A T.

4-dik diva tkép (Parisból). — Fejdisz bársonból tolldiszitménnyel, eziüst zsinórokkal. — Táncmulatsági öltözet himzett túllból. — Királykesztyük. — Bécsi divat jan. 21-kén: bálruhák virágokkal ékesítve 's himezve; hajdisz virággal.

Szerkeszti Mátray Gábor, halpiacson, Dencs-ház, 56-dik sz. a.

Nyomatik Trattner-Károlyi² betűivel, angol vas-sajton
uri utsza 453.

HONMŰVÉS Z.

Pesten vasárnap januar 31^{kén} 1841.

KÖLTÉS ZET.

Novaja - z em lai.

A' messzé par ton

Örök kelet

Heviti a' bús

Rideg szivet.

Madárka zeng ott,

'S bűvös dalán

Szerel'mre gyúl a'

Szelid leány.

'S minden bokorban

Ezer virág;

Milly boldog ott az

Egész világ!

Nekem virágot

A' jég terem;

A' zord vihar szél

Dal 's énekem:

Még is szeretlek,

O sarkvidék!

Mert létem benned

Fogantaték.

'S a' szebb vidékre

Sem vágy szivem;

Mert benned él az,

Ki mindenem!

Agg tölgy.

Szigetvár falán.

Miért virulsz, agg-tölgy!

Olly szépen, gazdagon!

Miért a' zöld remény

Övedző lombidon?

Ha érzenéd a' kint

A' nagy fájdalomakat,

Kitépnéd a' gyököt,

Melly véres tápot ad.

Szivetlen aggbarát

Nővérim sarja vagy,

Rideg töved körül
 Apám! nóm vére fagy,
 A' villám csapja-meg
 Viruló lombidat,
 'S ha sirhalom valál
 Fogadd-be esontimat.
 Alattad nyngszom én —
 Kinomrul emlékezz' —
 Fülöttem törzsököd
 Sirom keresztje lesz.

FŐKÖVI RÓZSA.

SZORGALOM.

Ausztriai édességek. Az ausztriai tartományok maguk készítik többnyire édességeiket, és pedig 99 répaczukor-tisztító gyárakban. Köztük legédesebbnek mutatkozik cseh ország 35 gyárával; utána jön magyar ország 32, Galliczia 11, morva ország 10, Illiria 4, stajer tartomány 3, alsó Ausztria 2, felső Ausztria 2 gyárral. Az idegen nyers czukor mennyiségét, melly e' tartományokba hozatik, ezen kívül még Ausztria 26 colonialis czukor-tisztító gyárakban raffinálja. E' nemből legtöbb tisztittatik a' bécsi 7 gyárban. A' nyolczadik alsó ausztriai gyár sz. Veitben van. Vencze 5 illy tisztító gyárt számlál; Lombardia 4, cseh ország 2, Illiria 2, magyar ország 2, morva ország 1, stajer herczegség 1, Tirolis 1-et. Igyhát nem csudálhatni, hogy Tirolis lakói ajkairól sós igazság, nem pedig édességek hangzanak.

ÉPÍTÉSZET.

Ivara és Vanvitelli.

Ivara Fülöp (Messinában született 1685-ben, 's elhunyt 1735-ben) piemonti architektus, azon elhírvült művészek egyike volt, ki számos és helyes műalkotványai által diszité honját ugy annyira, hogy Milizia is érdemesnek tartá ezen művész nevét tudatni az utóvilággal. Midőn már huzamos ideig tartózkodott Romában, a' savoyai herczeg, később pedig siciliai király Messinába, anyavárosába, hivta-meg, 's megbizá, az ujdön emelendő palotához, a' város kikötőjénél, szükséges műtervek készítésével. Miután a' király megváltoztatta lakhelyét, 's Turinba költözött, őt udvari architektusának nevezvén - ki, magával elvitte, 's mindig jobban megelégedve szolgálatával, Selve gazdag apátursággal ajándékozta-meg, melly öt ezer livre évi jövedelmet hozott-be. — Ivara annyit tön Turin diszítésére, mennyit Alessi Genuának emel-

kedésére, mi által Turin a' legpompásb, legtisztább városok egyike lön Európában. Legnevezeteseb építvényei közé számíthatni a' Stupigni palotát. Ez egy vadász-kastélyt ábrázol, mellyben egy különös alkatú teremtet láthatni. Ezen érintett terem egy másik, négy keresztbe helyezett hercegi lakkal áll összeköttetésben, valamint is a' mellék-épületekkel, mellyekben az udvari tisztok 's vadászok egyes hajlékait láthatni.

Ezen architektus leghelyesebb emlékei közé számíthatni a' della Superba nevű egyházat, melly a' király fogadalmának köszöni létét, 's mellynek 1715-ben tétetett-le talpköve. Azon oknál fogva, hogy ez egyház magas dombon fekszik Turin városon kül, miképp' a' templom, ugy a' monostor is, jól kivehető minden oldalról. Azon része az egyháznak, melly félkörben végződik, a' visszavonuló két tömeghez csatolja magát, mellyek az egyház mellett elrendezett monostorral egyesülnek, 's az egyház homlokzatának egyik részét teszik. Az egyház szárnyekainál igen helyesen emelkedik a' két torony, mellyek jó összehangzásban állnak a' nagy kúppal. — Az egyház homlokzata egy porticusból áll négy korinthisz oszloppal, melly a' nélkül, hogy őket igen tisztán készültteknek nevezhetnők, megegyeznek a' többi részszel; minélfogva az egyetemület az egység érdemét viseli ez épület tömegére ugy, miként a' kúpra nézve is. A' kuppola gömbölyűsége 's egyház alapjának összeillesztése okozzák, hogy ez építvényt a' jobbak közé lehet számítani. Az épület szilárdsága párosítva van az egyszerűséggel, mellynél mind a' mellett is nem hibázik a' csin; az összeállítás pedig ezen egyháznál elég oktatást nyújt a' műgyakorlónak, miképp' kell bánni efféle építvények valóításánál, mit a' későbbi mesterek valóban használtak is. A' kuppola átmérőjét illetőleg, annak belső általzója 56', a' külső pedig 80 láb. — E' jeles művész Romában tartózkodván, 's a' művészeteknek szentelvény ott kirekesztőleg magát, terveket dolgozott a' főegyházi sekrestye 's kanonoki terem számára. A' portugalli király megkérvén a' sardiniai fejedelmet, hogy engedné Lissabonba jönni architektusát, ő ott a' patriarchalis egyház 's királyi palota javalatterveit készítette. Meghiva levén Mantuába, itt sz. András templomát, Majlandban pedig sz. Ambrus egyházát építette. Végre felszólítva a' spanyol király által a' királyi palota számára készitendő tervek miatt, ott végpercezig józanon, eszmélve, néhány napi gyöngékedés után elhunyt munkás életpályája 50-dik évében.

Vanvitelli Lajos, nápolyi architektus (született Romában 1700-ban, 's kimult 1773-ban) egyike volt a' 18-dik század legméltóbb művészeinek, 's építője a' Caserta nevezet alatt ismerek

tes királyi palotának, melly nemcsak leghelyesb építvény Nápolyban, de még mind azon palota között az első helyet foglalja - el, mellyek az említett században bárhol is felépültek. — Ezen hirre kapott művész igen korán kezdé feltüntetni ügyességét. Alig számita 20 esztendő, már a' sz. Czezcilia egyházban festette az ereklye-kápolnát frescóban, a' szentek képeit pedig olajban, Aquaviva bibornok parancsára. Mind ezen előjel tanúbizonyságul szolgált, hogy belőle idővel híres művész fog válni, 's ezek reá bírák Kelemen bibornokot, hogy a' művészt Urbinóba vigye magával, hol reá bizta az Albani nevű kastély megújítását. Felépülvén Urbinóban sz. Ferencz és sz. Domonkos egyházai, 's megérvén egyszerre hirneve a' művész lángeszével, kitüntetett szép tulajdonaira és sok oldalú ismereteire nézve a' művészetek minden ágazatában, már élete 26-dik évében a' romai szent Péter főegyház építése főigazgatójává neveztetett-ki. — Ezen elhírvült művész Anconába utazván a' pápa parancsára egy kórház felépítése végett, ezt ő mellék - bástyával, révtöltéssel, 's a' bejárást doriai oszlopokkal diszitette. Mielőtt Vanvitelli oda hagyta volna Anconát, sok rajzot készíte részint új, részint megújítandó építvények számára, mellyek összevéve elegendők lettek volna egy szorgalmas, ügyes architektust egész élte hosszaig foglalatoskodtatni. Roma város is büszkélkedhetik néhány emlékekkel, mellyek e' jeles művésznek köszönik létüket; közöttük nevezetre méltó az Ágoston - kolostor, melly műalkotvány nemcsak egyike ezen architektus leghelyesb dolgozatainak, hanem azon emlékeknek is, mellyek Romában bármellyik korban épültek. Hirt nevet szerze magának Vanvitelli azon elintezés által is, mellyet ő a' szent Péter egyház kuppoláján tön azon hármass vas abroncs által, mellyek a' kúp boltozatát összetartják; 's azoknak használása onnan származik, hogy a' kúpon jelenkező nyílások és repedezések bedüléssel kezdének fenyegetni.

(Vége következik.)

RÉGISÉG.

Romai castrum. — Rövid idő előtt Colombier környékén bizonyos régiség - buvár által egy kastély találtatott-fel, és sajátkezüleg le is iratott. Ő egy igen messzire nyuló romai körfalat talált, és benne jó mélyen föld és homok-torlat alatt fürdő szobákat, termeket és romokat, mellyek romai lakhelyek omladványainak mutatkoztak. Ezeknek egyikében egy triclinium, egy fürdőhely, és egy tornácz elegendé sértetlenül maradt. Legritkább az egészben az, hogy előttünk sem a' régi sem újabb történetekről éppen nem ismeretes, hogy a' Rómaiak e' környéken állomásoltak.

LITERATURA.

„Roth“ eredeti drama három fvsban. Irta dr. Zima János. Pesten esztergami k. Beimel József betűvel 1841. 16-od rétet. 74 lap. — Szini literatúránk e' mult héten megjelent új eredeti dramával szaporodván, arra az illetőket figyelmeztetni sietünk. Irva jambusokban van; esinos alakja és nyomtatása az olvasó kényelmét tökélyesen kielégítendik. Tartalma műbeese felől hihetőleg nem sokára szóllandnak az illetők. — A' könyvecske könyvtárusainknál megszerezhető.

SZINÉSZET.

Magyar játékszin.

PESTEN, nemzeti szinpadunkon a' jan. 25-kén ismételt „moóri vásár“ vigjátékban (Blum után Kiss Iván) László (Sonkolyi) és Szentpétery ur (Gyökönke) 's Lendvayné assz. (Regina) voltak az előadás érdekének szorgalmas fenntartói. — 26-kán a' „bál-éj“ opera került ismét szinpadra a' multkori személyzettel. A' táncokban Carelle 's Rigl urak is részt vettek. — 27-kén a' „kénytelen király“ vigját. 2 flv. (franciából Tóth Lőrincz) adatott, 's ezt követé előszer a' „levelezés“ vigj. 2 fvsban (a' francziából fordítónak neve helyét csillagok foglalák - el). Ez utóbbi kiesinség (összesen négy személyből álló) jó formán mulattatott. Hubenayné assz. (Dorka) László (Késöfi) és Szigligeti ur (Serényi) élénk előadásuk méltán lással fogadtatott. — 28-ára „Antony“ — 29-re „Bátory Maria“ opera volt kijelelve.

Egressy Gábor megtiszteltetése. — F. hó 23-án Egressy Gábort baráti és tisztelőji, kik közt több lelkes nő neve is föl van jegyezve, egy aláírás útján létrehozott antik-idomu (100 pgő for. értékű) nagy ezüst billikommal ajándékozámeg, mellynek födelén a' jelképező Thalia-alak körül illy fölírás olvasható: „Egressy Gábornak. Emlékül. Tisztelőji. Budapest. 1841.“ E' billikomhoz tisztelkedő irat is járulván a' nevezett művész szinte levélben ígéré előadandani megköszönő válaszát. *)

*) A' tisztelkedő irat tartalma ez: „Üdv Egressy Gábor polgártársunknak! — Tisztelt művész! Midőn Önnek ezen érdemeihez képest igen csekély ajándékot a' szeretet és becsülés legszivesebb indulatával adjuk-át, egy közérdekű ügy és személy iránt kívánjuk forró részvétünk 's rokonszenvünk hajlamát nyilvánítani. — Tekintve az egy házban meg nem férhető dalzene - és dramai szinművészet**) közt szükségkép fenforgott ellenséges, viszályos versenygést, mi az elsőbbség koszoruját az utóbbinak szilárd elhatározottsággal nyújtjuk. Mert rendithetlen meggyőződésünk az,

**) Miért nem férhetne meg azon egy házban dalzene (opera) és dramai szinművészet? épen nem látjuk által: sőt nemcsak hiedelmünk, hanem teljes meggyőződésünk, hogy szinészetünk (szinművészetet 's látogató közönséget értve) mostani állapotjában, mig t. i. dalzenház és szinműház önállólag külön nem tarthatják-fenn magukat, ezeknek karöltve 's testvéreleg kell egymást gyámolítaniok.

Kolozsvárról az Erd. Híradó következőt közöl. — Mióta Lendvay ur városunkban mulat, színházunk ismét tömött; minden páholy kibérelve; földszin 's karzat dugva van nézőkkel, mi eléggé kifejlődött arra, hogy a' művészetet méltányolni tudja, csak a' színészek képesek legyenek műkövetésének megfelelni. — L. ur itt léte óta a' „vén diák — babérfa és koldusbot — Hinko — korona és vérpad“ című darabokban lépék-fel, 's mindegyikben a' közönség tetszését teljes mértékben nyerte és érdemelte.

---

hogy míg az általunk is igen tisztelt dalzeneművészet, kizárólag a' szív 's érzeink idegeit ingerli, a' dramai színművészet ezen fölül, egyszersmind a' gondolkozó észre is gyakorolja hatását, 's különösen a' tisztába hozott, szellemdús, válogatott, éles, és mulatva oktató ép eszmék erőteljes közlése által lelket világosít, szellemet művel 's a' különféle cselekvény — helyzet — és lelkületek jellemző főtése által tanulmányink legfőbbikét, az életet, embert és világot tanítja ismerni. Sőt egy perczig sem kétkedünk, miként szivreható erejében is fölülmulja ellenét; mert mitimez soha nem tehet, az erkölcsi élet nemesítésére legnagyobb befolyással bír, 's mert mély, maradandó és valódi érzelmeket támaszt a' keblében; míg a' dalzene bájló igézete a' valódit és szépet ritkán értő és érző tömeg nagy részét többnyire üres, olvadozó érzelgésre vezeti; s innét magyarázható a' régi egyiptusiak azon nem épen igaztalan, de még is egyoldalú közvéleménye: 'miszerint a' zene nemcsak haszontalan, hanem káros is, mert a' férfiak lelkét elpuhítja, elasszonyítja.' 'S elvégre általában mint művészetet is első rangnak ismerjük; mert az eleven természeti valóhoz legközelebb áll, 's a' költészettel testvérileg rokonulván, benne két előkelő művészet hatalmasán összesül. És ha nemzeti szempontból tekintjük ez ügyet, vajjon mi tükrözheti elevenebben 's lélekkrázóbban a' nép multját és jelenét, mint különösen a' honi tárgyú dramák színművészet általani jeles előadása? 'S a' nép szellemei hatásának legistenibb eredménye, a' költészet, hol tűnik-föl illőbb fény-és dicsőséggel, mint színpadon, melly azt úgyszólván megtestesíti; 's mint nyer holt betűje életet, ha nem színpad által? Mert korunk jég-torlásai közt, hol az epos és lyra egykor néplelkesítő zengzete most a' tömegmillio ajkain eleven viszhangra nem talál, vajjon e' fásult korban, hol zendül-meg magasztos költői ihletével a' honszerelem buzdító szózata, ha nem a' színpad nyilvános terén? És a' szunnyadó erőt a' tettek éber tűzére mi ketheti erősebben, mint a' gyakran nagy lelkületeket 's követésre ragadó cselekvényeket föltüntető dramai színművészet? De ha fontolóra vesszük a' többek által olly sokszor elmondott igazságot, miszerint most még nálunk a' dramai színművészet, nyelvünk művelése- 's terjesztésének egyik leghatalmasabb emeltyűje, azt mint nemzetségünk új csarnokának egy szükséges támoszlopát, kétszeresen kell tisztelnünk és ápolnunk. 'S mi nem tartóztatathatjuk-meg magunkat, hogy ez alkalommal ki ne mondjuk méltó neheztelésünket a z o k r a kik e' s z e n t ügyet, főleg egy más érzéki műgyönyör varázsa miatt elhagyák, sőt megveték; 's kétszeres gyalázat azokra, kik fejtétét öldöklő kezekkel gátolák! — És azon rész, melly az ellenkezőt tevé, habár számban gyöngé, és — mint egy sok éneklése miatt már is elrekedt, 's nem sokára koldusbotra jutandó divatlap gúnyosan mondá, anyagilag szegény is; de keblében a' megnyugvás szívemelő erejét 's a' tiszta önértet

GYÖRÖTT, Raupach „molnár és gyermeke“ érzékeny művére a színház üres maradt. **Megyer** ur a fukar molnárt képzetet felülmúló hiveséggel személyesíté; **Kálmán** né assz. (leánya) és **Dézsi** ur (Konrád) jelesek **Marosy** ur (sirásó) türethető; **Antonia** k. a. a csaplórosnő szerepében szorgalommal forgott. Az egész sikerült a jól rendezett szellemmet különös hatást gerjeszte: azonban öltözetükre nézve színészeink mind külön században élnek. — **22-kén** **Fitos** jutalmul „ligeti kastély“ 1 felv. (németh. Csató.) adatott. **Megyer** ur, mit mondani fölösleges, sokszérű szerepében egyiránt jeles. **Kálmán** né assz. (Csillagnó) helyes játékaival, 's **Bajza** „multodban nincs öröm“ gyönyörű dalával, bár a textust 's metrumát pár helyen elferdíté, meglepett. **Fitos** ur az ittas kertész élet hívséggel adá. — Ezt követé „a“ vig szuszterek két hétfője“ (igen mulattató pantomiai vig bohózat két szakaszban többféle táncokkal) A' czim eléggé hosszú, de abból az egy bohózat legmegfelelőbb, hozzá ragasztva még a legaljasb epithetont. Illetlen, a' jobb ízlést sértő, 's csak a' karzat hőseinek élelményt nyujtható jelenetek, mellyek csupa verekedésben, kölcsönös rángatásokban, ügyetlen ugrálásokban (tán balettáncban?) központosulnak, nyerhetnek-e más czimet,

gazdag kincsét hordozza; mert értelmi és hazafiui kötelességét teljesíté, midőn a' közjő ezen előkelő érdekét, tőle kitelhetőleg gyámolítani ügykezett. 'S előre üdv és sok szerencse azoknak, kik mint vezetők, ezen elhanyaglott ügyet hathatósan pártolandják, 's a' lehető legjobb karba helyezendik! — Azonban hogy a' mult, jelen és jövő összetartó láncszemeit ne fűzzük a' végetlenig, sietve közelitünk a' főczélhoz, noha meg vagyunk győződve, hogy Ön, tisztelt művész, a' fölhalmozott 's állásához önkéntesen csatlakozó nézeteket, mint gondolatának rokonit, tőlünk is türelmesen hallgatja. Mi jelenleg leginkább a' főlebb kiemelt közérdekű ügy művészi képviselőinek akarunk üdvöt és hálát mondani, azon derék képviselőeknek, kik megviva az akadályok szörnyeivel, 's legyözve keserű fájalmokat a' közrésztvéltenség 's a' jogtalan megalázási irány súlya fölött, elhagyott 's alárendelt helyzetökben is, csüggedetlen iparral, 's ügyiránti buzgalommal álltak-meg rögzös pályájok küzdterén. — Önt pedig, szeretett polgártársunk, 's tisztelt művésznök! ki a' jelesebbek közt is az elsők sorában foglal helyet, Önt a' kitüntetés jelével üdvözljük, hogy egyszersmind szives örömünket fejezhessük-ki azon kedves körülmény iránt, miszerint a' sok ideig méltatlanul üldöztetett 's körünkből száműzetett színművészt kellő állásába ismét visszahelyezve, éldelet-adó pályájának díszére, előttünk és köztünk szemlélhetjük. Azonban mi Önnek, nemcsak természet és tudomány kívánataival egyező, sok tekintetben genialis bélyegű, változatos, erőhatályos, nemes-finom, és számtalan más jeles tulajdonnal bíró műszakmáját, hanem egyszersmind erre fordított szorgalmas tanulmányát, 's az iránt különösen remekművek színrehozatása, és értelmes iratai által mutatott folytonos buzgalmát, és sükeres fáradozásait is ohajtuk méltányolni. Fogadja Ön csekély, de az ügy- és személytisztelet tiszta forrásából eredő ajánlatunkat a' rokonérzelem kölcsönösen visszaható melegével. És ha e' szives méltánylat nemcsak Önnek, hanem társainak is lelkesítő ösztönül szolgáland, úgy fölöslegesen jutalmazvák Önnek baráti és tisztelőji. Budapest télhó 23-án 1841. (J-R.)

's a' jutalmazott illy komédia által véli a' közönség könnyelműleg eljászott kegyét visszanyerhetni? Reményilem értjük egymást?! Nézök nagy számmal. — 26-kán „sánta orvos“ 3 flv. hozatott szinpadra. Az egész mű silány, szegény tartalmú, anyag-hiányos: csak Megyer y ur kölcsönze neki érdekét. Illy szerepekben kell látni őt, melyek közönséges kezekben minden jelentőség nélküliek, de az övéiben felmagasulnak. Valóban csudálandó a' ritka művészi tapintat, melylyel a' szerepek beljébe hat. Fek et é né assz. (Amalia) kielégített; Dé z si ur ma szerencsésebben alkalmazá magát, mint máskor illynemű fellépteinél. Nézök nem nagy számmal, mi fájdal munkra és — szegyenünkre eléggé bizonyítja, hogy a' külső alak inkább hódítja közönségünket, mint a' belnagyság 's művészet érdeke. — 27-kén „agg színész és leánya“ vjt. 5 fvsban (Bayard és Theaulon u. alk. Fácnsy) jelettetett-ki. Megyer y ur (Sugár) ma különösen mesterileg működött, Fek et é né assz. (Serena) szorgalmat mutatott Ká l má n né assz. (Bájjölgyi Irma) dicséretes. Dé z si ur (journalista) jeleskedett. Mar os y ur (szinköltő) játéka ellenben nagyon erőtetett. Ő hangját legkevésbbé tudja taglejtéséhez, mondásaihoz alkalmazni; untató monotonia bélyegét hordja magán; Gy ö r ö k (Fényhalmi) és Ká l má n (szinigazgató) urak megfeleltek várakozásunknak. A' színház nem egészen telve.

HANGÁSZAT.

É nekiskola. A' pestbudai hangászegyesületi nyilvános énekiskolának t. cz. részvényesei és gyámolói tisztelettel kérettetnek, hogy 1841-re járandó részvényök és gyámpénzeiket az említett énekiskola pénztárnokánál, Kiss Iván urnál (halpiacz, 56. sz. a. Dencs-ház 1-ső emeletében, a' lépcső mellett, Regélő-Honművész folyóirat hivatalában) f. e. febr. 8-ig beküldeni méltóztassanak. A' befizetések naponként 9-12 és 3-5 óra közt fogadtatnak-el. Azokhoz, kik részvényeiket febr. 9-ig be nem adják, a' nyomtatott nyugtatóványok lakásaikra küldetnek. — Az énekiskola tavali számadásai a' t. cz. részvényesek f. e. febr. 28-ki közgyűlésében fognak előterjesztetni. — A' t. közönség ezennel egyszersmind értesittetik, hogy e' jótékony intézet előmozdítói sorába a' szokott részvénydíj lefizetése mellett még mindenki léphet, 's magát alólirtnál beirhatja. — A' pestbudai hangászegyesület igazgató választmányának f. e. jan. 25-i üléséből

MÁTRAY GÁBOR
egyesületi titoknok.

D I V A T.

Paris ban jelenleg az ékes viseletűeknél minden bársonból készül; kalap, mantilla, ruha. — A' kasenir ruhákat lila vagy kék selyemmel himezik; az atlasz és moire ruhákat fekete csipkék körzik; az ékesebb felruhákat két sor nagy gombokkal diszitik. — Bálköntösre fehér tüll használtatik, melly az alsó testen egymásra fekvő három osztályból áll; az ujak és felső test három sor arany és ezüst körzeményt visel. A' róza színű tüll alá hasonló színű atlasz vetetik. — Fekete bárson kalapot róza színű szálás bársonnal bélelnek, 's belsejét ugyan róza színű szalag körzi. A' fehér, zöld, citromsárga bárson is kedves. A' kalap egyéb diszei virágok, tollak.

Szerkeszti Má tray Gá bor, halpiaczon, Dencs-ház, 56-dik sz. a.

Nyomatik Trattner-Károlyi' betűivel, angol vas-sajtón
uri utsza 453.

HONMŰVÉS Z.

Pesten csötörtökön februar 4^{kén} 1841.

KÖLTÉS ZET.

A' parthoz értt.

Vészes fellegek zuhogtak

Egykor én felém,

'S ég villámi rám gördültek

Éltem reggelén.

Sajkámát vihar bánykódva

Hordta a' böszültt

Tenger zajduló hullámin

'S keblem megfeszültt.

Ah de bár a' sors viharja

Zuzta arboczm' :

Mentve még is az, 's a' parthoz

Vonta angyalom.

Most gnyólva nézem a' sors

Csapkodó szelét,'

'S megnyugodva csend körében

Megvetem dühét ;

'S szenvedésimét — zajongott

Sorsom tengerén —

Most szivem könnyen felejtí

Lilla hű ölén.

BADACSONYI VILMOS.

SZORGALOM.

Örök óra. — Egy német mechanicus, ki jelenleg Londonban tartózkodik, 's kinek neve a' hirlapokban nem emlittetik, olly órát talált-fel, melly csupán electromi erővel hozattatik mozgásba. Ha tehát ezen erő soha meg nem gyengül, 's hatása folytonos leend, ugy az örök mozgony végre csakugyan létesülend.

Electro - magnesi gépely. Newyorkban (Északamerika) már több hónaptól fogva egy igen jeles gépet használnak, melylyel electro-magnesi erő mellett kimondhatlan gyorsan egy hirlapot nyomtatnak, melly azért „Electro Magnet and Mechanics Intelligencer“ czimet visel.

A' vad gesztenyefa levelei mostantól fogva (ki hitte volna?) fontos kereskedési cikké válnak; mert vegytani kezelés után tapasztalták, hogy azok igen szép sárga festéket adnak.

Electricai telegraf. — Wheastone, hires angol physicist és gépnök, ismeretes electricai telegrafján minapában nevezetes javítást tön, minthogy azt sokkal egyszerűbb készülétűvé alkotta. Jelenleg csak két ércsodronnyal többet visz végbe, mint az előtt azoknak nagy számával, 's azon nagy tervvel foglalkodik, hogy Dower és Calais között telegraphi egybekötést állítson-fel.

Üvegmetező aczél. — Brecht ur, őrnagy a' württembergi hadseregnél, feltalálta módját, miként lehet az aczél oly keménynyé készíteni, hogy ugy messe-el az üveget, mint a' gyémánt. (E' feltalálás dicsőségét egy francia is követeli.)—Továbbá hirlik, hogy B. ur olly furókat tud készíteni, mellyek az üveget hihetlen gyorsággal képesek keresztülfurni. Az e' móddal keményített aczél ezüstfehérségű, nem feszes törékeny. Tudja a' vasat is ugy megkeményíteni, hogy vele tüzet lehet kiütni, mint a' legjobb aczéllal.

A nometre nevet ada Oslér ur (Birminghamban) azon új eszköznek, melylyel papiroson a' vihart, esőt 's a' t. meteorologi vizsgálatok kedvéért fejleli. E' gépet a' háztetőre állítja, honnan egybekötésbe tétetik egy vele rokon géppel az alól levő szobában. A' szél iránya a' legszélsőbb részen levő tengely segédelmével jeleltetik-meg, melly t. i. a' szél után forog; egy erre megerősített rajz-ón e' szél irányát papirostra jegyzi; más elmés készülétek az eső idejét, viz állását jelelik-meg, 's így az idővizsgálati tudomány valóban nevezetes nyereséghez jutott ez ujan feltalált eszközzel.

ÉPÍTÉSZET.

Ivara és Vanvitelli.

(Vége.)

Vanvitelli hirneve a' legfensőbb fokra jutott részint azon díszítvények által, mellyeket a' sz. Péter főegyháznál legjobb sikerrel használt, részint művészi szelleme által, mellyet valamennyi művénél világosan bebizonyított. 3-dik Károly nápolyi király, később spanyolországi fejdelem, olly palotát akarván emeltetni Casertában, melly a' legnagyobb, 's legpompásb europai paloták között foglaljon helyet, azonnal olly gondolatra jutott, hogy e' mű-

vészt vegye szolgálatába. — Valóban semmi sem képesebb jobban bebizonyítani e' művész remek-elméjét, mint éppen a' Caserta nevezetű palota. Nehezen láthatni Európában az építvények között ennél értelmesebb találmányt, 's műalkotványt, t. i. egy illy terjedtségű, 's a' legegyszerűbb kifejezésre alkalmazott egészt, melly több egyszerűséget mutatna különbféleséggel párosítva minden részében, 's melly bármilly tekintetben is tökélyesebben volna elkészülve, szóval, olly egészt, mellytől valamit elvenni, vagy pedig hozzá tenni lehetlen volna. Általános terve e' fejedelmi palotának hosszas négyszöget képez, melly egy keresztalkatú épület által négy nagy, rendes udvarra osztatik körfalai között. Ámbár kellemesnek látszik is lenni első tekintetnél, középálláspontból áttekinthetni az egész épület terét; mind a' mellett is efféle egyformaság, vagy monotonia, végre unalmas a' szemnek: mivel ha a' vizsgáló már a' négy udvar egyikét látta, mindnyáját is látta. Ha e' palotának alakját azzal hasonlítjuk-össze, mellyet mint fejedelmi lakot Inigo Jones emelt Londonban, azt fogjuk tapasztalni, hogy építvényénél, vagy az alakok választásában, a' művész igen szép rendet tartott, 's hogy minden a' legügyesebben van elmellőzve; 's elrejtve, mi unalmat szerezhetne a' szemnek.

Ha ellenben a' Caserta palota nagyságát, annak merész architekturáját a' Clagni, Luxembourg, Louis, Trianon, franczia országi kastélyokkal összehasonlítjuk, azon észrevételt fogjuk tenni, hogy a' Caserta palota elsőséget érdemel, 's hogy általánosan véve ez több hasznot szerez, mint sem azok. Milly terjedelmű építvénynek kellene bár lenni e' királyi palotának, ha a' helyett, hogy az négyszögben van elrendelve, szárnyékokkal volna el látva. — Nevezetre méltó ez építvénynél még az is, hogy éppen azon művész, ki e' fejedelmi kastély műterveit alkotta, azt tökélyesen be is végezte a' nélkül, hogy csak a' legkevesebb változtatás megtörténhetett volna. Semmi javítás, semmi kiigazítás nem lön szükséges, még a' legkisebb detailban sem, mi idegen lehetett volna a' tervjavaló eredeti ideájának; minél fogva azon művekhez lehet hasonlítani ezen palotát, mellyeket egy-öntés-alakúknak nevezünk. — Ez épület külső homlokzatának diszítését illetőleg, következőt lehet megjegyezni. Ámbár a' Caserta palota nem mutat is fel semmi olyast, mit classikainak nevezhetnénk; nem tűnik azonban a' vizsgáló szemébe semmi, mi képes volna e' helyes emlék érdemét gyengíteni. Általán, az alkalmazott joniai 's korinthetazloporend idomzata helyes, 's a' használtt diszítvények nem önkényesek. Akár hova tekint a' szem, mindenütt észre lehet venni jól végzett profilokat; a' risalitok nem szakasztják-félbe a' formákat 's vonalokat; szóval, a' mértékek mindenütt elmés elrendezést

's egymásra nézve proportionált tekintetet árulnak-el az idomzat-hoz képest. — Azon számos építvény között, mellyeket egyenként előszámolni a' hely szüke nem engedi, nevezetre méltó a' lovag-kaszárnya, melly Nápolyban a' Magdolna-hidon áll. Ez, bár mellyik oldalról 's akár milly tekintetből véve is, egy valóban helyes izléssel készült műalkotvány, melly valamint külső karakterére, ugy a' belső elintézésre nézve is, mindenben megfelel a' várakozásnak.

Novák Dániel.

FESTÉSZET.

Granet Ferencz Marius a' leghiresb francia építészeti-'s egyik legügyesb genre-festész, 1774-ben Aixban, Provenceban, született. Művészete elemeit Aixben Constantin igen jeles festész-től tanulá; de utóbb, szükséges élelemkeresés végett, kénytelen volt a' touloni hajóműhelyekben munkát keresni. Itt megújítja ifjú-kori ismeretségét Forbin Ágoston gróffal, kinek anyja a' két ifjú-nak művészet iránti hajlamát előmozdítá, 's nekik segedelmet adott Parisban David iskolájának, hol Granet 1801-ben egy kolostor bel-seje tekinteteért 1000 livrenyi gyámjuttalmat nyert, 's azután olasz országnak közös meglátogatására. Romában Granet nem sokára föllelé a' mezőt, mellyen magának kitünő mesteriséget gyorsan szerze. E' mező érdekes épületek belsejének tekintete vala hatás-teli megvilágítással, 's tetsző alakokkal élénkitve. Bizonyos val-lásos érzemény, melly jelleme alapvonását teszi, többnyire olly tárgyakat választatott vele, mellyek a' kedélyhez vigasztalva 's nyugtatva szólnak. Azon jelenet leábrázolásával, Poussin egy csür-ben miként fedezi-föl sz. Jeromos hires ur-asztalát, mindenek fö-lött legelőször 1809-ben kiállított kapuczinusaival romai imatere-mökben, kiket 1820-ban tizenkettedszer kellett ismételnie, leábrá-zolásával egy börtön belsejének, mellyben Stella festész a' Ma-donnát gyermekestül falra festi, temetésünnepélyével az assisii al-templomban, novitiusaival sz. Benedek oltára előtt Subiacóban, Granet azóta fölötte utánzott képosztály vezérévé lön. De a' mély tanulmány, igazság, kellem 's kivitel mesteriségében csak kevesen érék őt utól. Az előállítás e' nemét Granet utóbb elhagyá, magasb körökbe emelkedendő; kevesebb gondot fordított a' cselekvés he-lyére, mint magára a' cselekvésre 's ezen új irányzatban is nagy hirt szerze magának. E' tekintetben legjelesb festvényei: Poussin halála 's a' keresztény rabszolgák kiváltása Tunisban, mellyeket 1833-ban festett; — ezeken kívül: a' keresztények a' sirboltok-ban, 's a' mezei termés megáldatása olasz országban. Az e' művész

munkáji utáni kérdezősködés Europa minden tájáról, a' külföldi művész-akademiák serénykedése őt tagjaik közé fölvenni, legjobb bizonyítványul szolgálnak, mi szivrehatólag ért ő alkotni. Hosszas vonakodás után 1827-ben visszatért Parisba, elhagyva Romát, hol vallásos hajlama, eredetisége és becsületessége neki közszeretetet szerze, 's hol annyi sok történeti emlékezet geniusát mindig új művekre izgatni látszék. Talentumát honában előbb Mihályrenddel 's 1833-ban becsületrendi tisztté kineveztetésével ismerék-el.

SZINÉSZET.

Magyar játékszin.

PESTEN, nemzeti szinpadunkon, jan. 28-kán „Antony“ szom. játék (5 fv. Dumas után Szentel) főszerepeiben Egressy G. ur (Antony) Lovdwayné (Adèle) és Laborfalvi k. a. (Lancyné) szokottjeles tehetségöket fejték-ki. A' mai közönségnek olly rendkívül kevés számát alkalmasint a' mai lövészből okozható. Annál örvendetesb volt azonban másnap (29-én) az egész szinteremet olly dugva látni, miként az idén még éppen nem láttuk. Ma t. i. „Bátoria Maria“ eredeti opera adatott, ennek zeneszerzője, Erkel Ferencz ur javára. A' czimszerepben Lángh k. a. műkedvelő (hirdetmény szerint a' jutalmazandó iránti szivességből) első szini próbáját tevő. Itt tehát szó sem lehet a' kritikáról, ha méltányosak akarunk lenni. Legyen elég mondani, hogy L. k. a. igen kedvező szini termetet, fiatal, szép csengő hangot, melly az alsó fokozaton kissé gyenge, de annál erősb a' középen — 's olly tehetségeket ismertete meg, mellyekkel, ha e' pályára adandja magát, folytonos tanulmány jó tanítási rendszer és szorgos gondviselés mellett idővel a' tökély felső fokára juthat. Ez első szini próbája is több volt, mint sem tőle remélhettük. Vajha egy teljesen kimiveltt előképe volna e' pályán, kitől egyet mást saját javára eltanulhatna; mert megvallom, e' mai, több helyen igen nehéz szerepet (melly a' zeneszerző által tulajdonképpen Schodelné számára iratott 's tehetségeihez méretett) nem kis aggodalommal láttam kezeiben Reményilem azonban, hogy midőn idővel a' dramaí játék 's éneklési declamatio ismeretéhez jutand, mik e' szerepet azzá teszik, minek lenni kellene, annak kétszeres érdekelt fog szerezeni. Jó ób ur (István) szorgalommal betanulva és pontosan adá szerepét. Ujan készült ariája karkisérettel az 1-ő fvsban (melly ma előszer fordult elő) nem annyira hatást gerjesztő, mint nehéz, 's alkalmasint csak az ő hangjára iratott. Konti ur (Kálmán) ismét köztetsést nyert a' 2-vik fvsni ariában; ki mondja, hogy a' király“ és a' karral kísért „a' béke anygala“ dalban, melly utóbbi közkívánatra, mint midenkor, ismételtetett. A' kisebb szerepeket Erkel (Miklós), Udvarhelyi (Árvaí) és Egressy Benj. ur (Szepelik) dicséretesen éneklék. A' kardalokokkal nem valánk tökélyesen megelégedve a' vadász- és ivódalnál. Orchestrum 's egyéb elrendezés igen jeles. — 30-án ezen opera bérlet-szűnésel ismételtetvén, a' nézők tegnapi számának felénél kevéssé több lehetett jelen. Lángh k. a. — on ma kevesebb elfogultságot tapasztaltunk. — 31-kén „Adoriának és Jenők“ eredeti szomj. 4 fvsban került szinpadra. Irta báró Jósika Miklós. Szóllottunk annak idejében e' műről bővebben; most csak azt em-

litjük, hogy belső becsét a rajta tett célirányos javítások tetemesen nevelték Bartha ur (Örs), Egressy G. (idősb Jenő Jenő) Laborfalvi k. a. (Jenő Andor) és Lendvayné assz. (Lenke) voltak a főszemélyek. Az előadás kedvezőleg fogadtatott.

Debreczenből következők irnak. — Szellemi életünk másik létege (organja) a kebelbeli színház lenne! de abban részint az eddig színészek lakául szolgált 's most a házbirtokos által koresmának kiadott épületosztály elaljasulása, részint Telepy György színész-igazgató által szerencsétlen csillag alatt egybevert társaság közepszerűsége miatt igen kevés műeleményt élvezhetni. Az igazgatónak (Telepynek) színészi tapintatát, diszitévények ujdontása körül tett fáradozásait, 's azon buzgó igyekezetét, miszerint a közönség kedveltjei közül vendégképen gyakor meghívása által mindig valami újat 's meglepőt kíván előállítani, dicséret és méltány nélkül nem említhetni; mindazáltal ezek ellenére is üres a színház, 's vaczog a kevés nézőség foga úgy annyira, hogy most legközelebb Sore r Miksa, torokhangász (igen, mert torkával némely hangszereket bámulásig utánoz), H a j e k János athleta és H e r c z e g Gyula gymnasta ifjúból a fehérlői nagy terembe volt kénytelen áttalenni, hova fűtött szobára hitta-meg nézőit! Egyébiránt színésztársaságunk egyedei közt látunk egy derék K á d a s y név alatt ismerős férjfiút, kinek hivatása minden más inkább, mint színészet, 's kirőlegész vidékünkön azon hir kering, hogy ő az az egykori vármegyei főjegyző 's országgyűlési követ K. lenne!?

GYÖRÖTT, véghó 28-án a megyei kisebb teremben F e k e t e G. igazgató kérelemlevele, mellyben társasága biztosításaért egy általa alkotott terv szerint a közönséghez folyamodik, felolvasatván, azonnal néhány színbarát által a terv elfogadása némi módosítással indítványoztatott. Bár az egész a Jelenkor 's Hirnök lapjain előbb közöltetett, hogysem mi, késedelmesség emberei, tollat fogtunk: mindazáltal nem lesz fölösleges itt is röviden érinteni. A biztosítás részvényeken alapul; a társaság havonként 500 pftot kíván, 's az ebből hiányzó összeg a pártoló részvényesek közt felosztatik. Száz részvény 's legkisebb bevétel hiánya esetében egy-egy 5 pftot áldoz; de minthogy a közönség illy fokozatú részvétlenségét alig remélhetnök, tehát a veszteség vagy csekély vagy tán semmi sem leend. Az aláírók szaporodtával természetesen a pótolandó összeg egyesekre nézve aránylag kisebbül. A teremben azonnal 75 részvény kelt-el; 's pár óráig tartó nyilvános szócserek oda irányának, miszerint e társaságnak a pesti, mint középponti szintesülettel egybeköttetést 's a szomszéd megyéknek e példa utánzására felszólítása történjék: azonban ez, és egyebek a részvény-társaság által tartandó ülésben hozatnak szorosabb vitátás végett szőnyegre. Így tehát a téli (oct. nov. dec. és febr.-i) estvék unalmi száműzvék, 's egyszersmind a magyar színészetnek is városunkban a németj mellett szerep — bár nem a fő — jutott. Reménylük, e társulat, melly jogává tette ez alkalommal a szini felügyelést, azt nem csak külsőleg, de belrészekre nézve is gyakorlatba veendő, 's mi innen közvetlenül következik a mostani igazgató helyett tulajdon kebléből nevezend; ha pedig ennek kezeiben meghagyja, az eddiginél csakugyan nagyobb pontosságot követelend. Továbbá ohajtanók az általa tett ajánlások, mint a vendégeknek tulajdon költségein elhozatása 's egyebeknek óvatos elfogadását; nehogy ezeknek terhét a társaság is érezni kénytessék, 's így

máshonnan kiküszöbölt 's csak mellékes viszonyok miatt felfogadott egyének a közönség követelését ki nem elégíthetvén a tapasztalttnál is nagyobb részvétlenséget gerjesztenek, mi által a szép kezdet kora gyász, véget ér! — 29-én „ügyvédek“ üres sorompók előtt nem perlekedhettek. — 1841. főhava 1-jén „Hunyady János kulacsa“ Kisfaludy K. 1 flv. vjtkában Megyery ur a kántort meglepő eredetiséggel alakítá. Marosy ur (kisbíró) játéka, actióit tekintve, türhető; de hangja ismét olly sértő, hogy szavalásakor halló érzekeinket nélkülözni ohajtók. Nyakának nevetséges előgörbesztésével mit akar minduntalan? ez nagyon rosszul számított comicai hatás. Antonia k. a. (Erzse) naponként jelesb szini tehetségeket fejt-ki: ma olly helyesen viselé magát, miként csak idősb, nem kezdő színésznőtől várhatjuk. Györök ur, ha Mátyás király nemes tartását nagyobb élénkséggel társítja, teljesen igényelheti vala elégedésünket. Keszzi ur (Upor) csekély szerepében tetszést bíra gerjeszteni. — Ezt követé Kotzebue „tüzpróbája“ mellyben Megyery ur a fegyverhordót személyíté: ismét csekély szerep, csak általa némi jelentőségű; mellette Kálmán ur, leróva feszes állását, mellyet többszöri tanácsunk után sem tud, vagy akar elhagyni, szorgalmat tanúsított. Feketéné assz. utobbi fvshan nagyobb erőt fejte-ki; Antonia k. a. gyenge; Telepiné assz. az öreg Sybillát szerencsésb fogással tünteté-ki. Ma ismét fatalis szerepsere történt. Nézök gyéren. —

TÁNCZ.

PESTEN, folyó évi télhó 28-án adá az itteni polgári lövész-társaság szokott évenkénti álarczos táncmulatságát a városi redut-termekben. Ezt a testvér városi közönség feszült figyelemmel várá, 's mondhatni, egészen kielégíté várakozásait. A nemzeti színü lábszönyegen felhaladt; vendégnek az elő-csarnok ablak hézgaiban négy nagy beesü lövészeti erekye tüntszemébe; a kis teremben meglepő 's figyelemre méltó fegyverek és katonai készületekből művészileg öszerakott három pyramis-alakot leheté látni, mellyek középsője István fens cs. k. főherczegünk igen derekasan sikerült próbálvéseinek emléktábláján 's több lövészi ritkaságokon kívül Illy felírás tündöklött:

„Önöknek
mai meglegedésük
feledhetlen örömet
nyujtand
minden rendü lövésznek“

mit a közönség méltánynyal fogadott. E felirat magyar és német nyelven, a többi latin, magyar és német nyelven vala. — Meglepő volt továbbá a kettős zenekar, mellyeknek egyikét az ismert jelességű Morelly, másikát (a kis teremben) Zöhl's ur, az itteni polgári lövész-zenekar igazgatója, kormányzá. A zenedarabokat Morelly ur „lövész-, Zöhl's ur pedig „Trophäumok“ és „még egy bokkrétácska“ címü keringőkkel növelték. Az utóbbi, táncszünetek alatt több ismeretes operából vett darabokat vala szives előadni. — Nyugóra alatt is zengett a polgári zenészkar jeles zenéje, utána pedig a kedves française is tánczoltatott. — Mi a balsikerét illeti, mondhatni, hogy fényes, 's az itteni e' nemü polgári vigalmak között legnépeseb (a vendégek

száma háromezernél jóval több), és legérdekesb vala. Az igen nagy számú vendégek arczain öröm, meglegedés, és vig kedély volt olvasható; tánczosnő igen sok, kiket egyszerű csinoság és kecs jellemzett; az álruhások között szép és izletes öltönyűek többen. Az intéző urak hármias nemzeti színű szalagon függött lövészi jelt (sejt) viseltek melljeiken csontból. — Mi a' társalgási nyelvet illeti, ez nem kirekesztőleg nemzeti volt ugyan, de örömmel mondhatni, hogy idegen ajkú honosink mindinkább magyarosodása kellemes benyomást tett kebleinkre. A' belépti jegyek magyar 's német köriratúak; a' tánczrend és zenési programma pedig kirekesztőleg magyarul vala nyomatva, mi valóban dicséretére válik az egész társaságnak, valamint az is, hogy a' rend fenntartására (a' nagy tömeg daczára is) lehetőségig ügyeltek; minél fogva szives köszönetet mondunk az érdemes társaság 's intéző uraknak e' kellemes estért, és hazafiságos örömmel üdvözljük őket, a' magyarosodás szent irányja felé haladókat!

B. J.

P e s t e n , a' városi redutteremben jan. 31-kén tartatott táncmulatságot mérséklett számú vendégek látogatók, kik között több csinos álruhás. Hihetőleg, minthogy ma holnap végére jár a' farsang, a' jövő vasárnapi redut népesebb lesz. Mára is több népet reménylénk, miután a' bérlő Emerling ur kieszközlé hogy a' mult lövészbáli fegyver diszitmény ez alkalomra még fennhagyattassék.

F i g y e l m e z t e t é s . — Valamint e' lapok folyamatának mult éveiben, ugy most is több felől irattatnak panaszló levelek a' kiadóhoz az iránt, hogy a' borítékok czimzele roszul van nyomatva, és hogy a' lapok némelly vidékekre divatképek nélkül jutnak-el. Mi az elsőt illeti, annak oka töbnyire az, hogy a' beküldetett czimek roszul 's olvashatlannul irvák; azért nemlehet elegendően kérni a' t. olvasókat, hogy mindenkor nyomattott czimeiket küldjék-be az előfizetési pénzzel, v. ha olyakkal nem bírnának, jól olvasható betűkkel írottakat. — A' másik panaszon fájdalom több évi sikeretlen fáradozás daczára is a' kiadó hivatal nem segíthet; mert innen legnagyobb 's lehetségesb controlleria mellett küldetnek-el mindenkor a' divat- 's egyéb képek. Ha tehát ezek nem jutnak a' t. olvasók kezeibe, bizonyosak lehetnek, hogy utközben vesztek-ki a' lapokból. Mikent esik ez, itt kinyilatkoztatni nem lehet: ha valaki azonban e' kárhozatos, bánás iránt bővebb értesítést kíván, személyesen méltotzassék tudakozódni e' lapok kiadójánál, ki szóbeli felvilágosítást fog adni; de e' büntetésre méltó visszaelésen, habár vállalatának kárával is, segíteni képtelen.

D I V A T.

5-dik divat kép (Parisból) — Tánczöltözetek: ruha tüllből; hajdiz virág és csipkéből — Bécsi divat jan. 28-kán: asszonyi bekes ibolya színű gros d' Afriqueből nyuszt-prémmel és zsinorral ékesítve atlasz kalap blond-füzerrel:

Szerkeszti Mátray Gábor, halpiacson, Dencs-ház, 56-dik sz. a.

Nyomatik Trattner-Károlyi betűivel, angol vas-sajtón
uri utsza 453.

HONMŰVÉSZ.

Pesten vasárnap februar 7^{kén} 1841.

KÖLTÉSNET.

C s a n á d.

T o r s o.

Fön, magas hegy lombos ormozatján,
Hol villámos föllegek nyugodnak,
Állt egy vár, dicsően ősi fényben,
Mint egy emlék ezrek évsorából.
És a' várat ős C s a n á d uralta,
Ős Csanád, a' hirneves magyarfi.

Székbén ült ő, bárson-födte székbén,
Lankadottan, mint az áldozó nap; —
Arczain sötéten hervadozva
Számos évek sáppadott virága;
Szíve telve gondos érzelemmel
Hú Szörényt, egyetlen sarjadékát
Boldogítani nagy családi lánynyal,
Boldogítani népe szent javára.
'S illy beszédet tarta egy fiához:

,Vedd, Szörény, atyádnak szent tanácsit,
Vedd szivedbe, 's nyomdokin haladj-el.
Véghatárin állok életemnek,
Egy nyomot még, 's sir lakója lészek.
'S menyét én ne lássak termeimben?
A' családi várat más bitolja
Nem maradván sarja ős-urának?'

,Van Bugárdnak serdülő leánya,
Gazdag, mint a' napkelet határi,
Álmaid szivedbe nem teremtnék
Szébbet szivre, szébbet testi ékre;
Szép szemének lángoló sugára
Szikla-szívet hamvadottá tenne, —
Az legyen nőd, hozz minél sietvébb,
Hozz gyönyört elaggott éveimnek.'

„Jó apám, beszédid elragadnak,
 Mint a' dülő áradat hullámi,
 És önérzet száll-ki homlokomra,
 'S büszke lennék, hogy ha eljövendne
 A' leányka nagy Csanád fiához.
 'S ha kosárt ad, mint a' nagy szekérkas,
 Merre menjek szégyenülve akkor?!”

„Engedd azt, hogy enmagam keressek
 Szép leánykát, nőmül elveendő.”

Im e' hegynek rétizöld tövében
 Áll egy ház, magában, elhagyottan,
 Széles hársak hűvös árnyzatában;
 Egykor édes boldogság lakozta:
 Most egy üldözöttnek rejtmagánya.
 És ez üldözöttnek van leánya,
 Szebb, miként napot ha festeném-le,
 A' teremtés hajnalában égőt,
 'S a' milyen szép angyal-alkotása
 Olly szelídek szíve gerjedelmi.“

Látszék a' harag Csanád szívében,
 Mit Szörény beszéde költe lángra.
 Mint idős apa lecsillapítá,
 'S elnyomá azt zajló rejtekében,
 Így beszélve nyugtalan fiához:

„Hű Szörény, szivednek hűroztatján
 Gondosan járj lelki ujjaidal.

Kéjt, szerelmet, kincstelen karámban
 Boldogulva 's boldogitva nem lelsz.“

„Mint te most, virultam én is egykor,
 Mély szerelmet hordozék szivemben;
 Egy leányka, pórszülők szülöttje,
 Volt szerelmem hön imádott lénye.

O — a' lányka szíve tiszta volt, mint
 Szentegyház oltárin égő lángok.

Megvetőleg nézte hódolóit,

Csak szivem volt egyetlen kegyeltje. —

Pár levénk. E' vár nagy templomában
 Egyesítvék szíveink örökre.“

„Hétszer hullt-le a' fa lombozatja,
 Boldogan kelt hét tavasz fölöttünk,
 Hű szerelmünk üdvös áldomási
 Egy leány és egy fiú levének. —

Itt az aggnak csöndesült beszéde,
Mint ki ifju álmaít siratja,
Köny fődé-el gyöngé szemvilágít:
'S reszketőleg kezde folytatólag
Bús beszéde búsabb tárgyatahoz.

„Nyolczad éven nőmet hülni láttam,
Arcziról a' szendeség letüne,
'S guny, hiúság keltenek helyére,
Váramat vendégcsoport zajongá,
Köztük a' szerelmikór Salamon.
Szenvedék, mert végtelen szerettem;
Szenvedék, mert türni megtanultam.
„Hívatásom messze űze egykor
Váramtól, 's egy hosszú év letunte
Láta csak a' várba visszatérőt.
'S mit lelék, mi gyászhir szállt előmbe?
Nőm, anyád, a' hitszegő, szökötten
Bujdosott-el. Merre? tudja Isten!
Elvivé szerelmem egy szülöttjét,
Testvéred' — a' szép hajú Milenkát. —
Orkezekkel tépte-el szivemről
Boldogságom élv-adó virágít!'

„Igy mit Isten üdvömül ajánla,
Egy csapás lön életem szakára.
Ez lehet sajátod tükre egykor,
És ezért parancsomat fogadd most:
Az ajánlottam leány és nem más,
Légyen szíved szándokának egyje.'

Búsan néze a' fiú Csanádnak
Homlokára, a' haragfödöttre,
Ajakai szavakra nyiltanak-föl,
De a' szó, keblének fürgetegjén,
Mint a' mécs láng szél között, elalvék.

A' csanádi vár sötét aljában
Csöndesen zúg egy ezüst folyamka
Lágy fővénnyel eltakartt mederben.

Itt közelben álla a' magánylak,
Barna hársak illatos hüsében
Mintegy látomás elől elrejtve.

Fátyolában ül benn a' leányka,
Hű Szörény keblére lankadottan,

Lángszerelmet esküvő örökre,
 Lángszerelmet, égi tisztaságút,
 Millyet egykor angyalok kötének
 A' nagy Isten lába zsámolyánál.

Im az ajtó könnyen felnyilamlík,
 Ősz Csanád és a' karám lakója
 Jöttek-be lassu lépteikkel. —
 Láta ősz Csanád fiát e' lakban,
 Láta és hallotta a' szerelmet;
 És boszú forr fáradott keblében,
 Vértelen kezébe tört ragadva,
 Áldozatja lön a' hű leányka.

„Nagy teremtő! — szóll a' bujdosó agg —
 Mít cselekvél aggott éveidre?
 Kit megöltél, az saját leányod!
 Én, a' bujdosó király Salamon,
 Fölneveltem; mert a' hűtelen nő,
 A' midőn lakodból elfutamlék,
 Udvaromba hozta önmagával.
 'S most azért híválak rejtekembe,
 Hogy szerelmed egyik hű virágát
 Meglepőleg adjam-át kezedbe.
 Nincs a' tollnak olly varázs hatalma,
 Érzelemmel a' továbbit írni:
 Hogy Szörényt a' bánat eltemette,
 És Salamon messzebb bujdokolva
 Nagy sanyarban mult-ki a' világból,
 És Csanád a' várba tántorogva,
 Napjait kinokkal élvedezte,
 Éj-naponta szüntelen üzetve
 Szörnyü tette rémes képzetétől.

Vályi Tamás.

KERTÉSZET.

Tulipán és jáczint. — Azon nevezetes tulipánkiállításon kívül, melly mult évben, Groom kertben, London mellett ment végbe, 's az ottani virágkedvelő világ előtt olly nagy hirre kapott, kitünővé lön azon jáczint-kiállítás is, mellyet Carstens ur mult évi husvéthétfőn Bayswater mellett fekvő kertjében rendezett-el. A' közszemléletre kiállított 600 faj között minden műismerőnek tekintetét magára vonta egy pompás, csaknem fekete jáczint, mellyre „Othello“ neve igen jól illett. Ezt Hollandiában 70

font sterlingen (700 ezüst ft.) vásárlották. — Tökélyes ellentétben állott ezzel egy pompás, vakító fehérségű új faj, melynek „Desdemona“ volt neve. Ez még virágleveleinek rendkívüli nagysága által is különösen kitűnteté magát. E' mellett pompáskodék egy másik hasonló új faj, melyet „Sonntag kisasszony“-nak neveztek.

SZOBRÁSZAT.

Adakozások Mátyás király lovagszobrára.

IV. közlemény.

(Vége.)

122) Gyűjtő: Péchy Benjamin alispán ur 5 ft, gr. Haller Ferencz 5 ft, gr. Szirmay Gellért 5 ft, Petrovay 5 ft, egy olvashatlan nevű 5 ft, Szinnyi László 5 ft, gr. Nyáry Imre 5 ft, Kolosy András 1 ft, Dienes Sándor 2 ft, Semsey Boldizsár 2 ft, Zatorszky Mátyás 1 ft, Bujanovich Eduard 5 ft, Ujházy László 5 ft, Péchy Ferdinand 1 ft, Péchy Gábor 1 ft, Péchy Radó 1 ft, Duka Péter 2 ft, Bujanovich Rudolf 1 ft, Laczkó József 2 ft, Péchy Ödön 1 ft. Tahy Boldizsár 1 ft, Tata tóvárosi casino 26 ft, pp. — A' pécsi fő-iskola részéről — Jónás József ideigleni prodirector és professor 2 arany. N. 1 arany. Vörös Mihály 4 ft, Klump János 1 ft, Ranolder János 1 ft, Virág Mihály 1 ft, Radenits Ferencz 2 ft., Schneider Gáspár 2 ft, Kleizner Sebestyén 1 ft, Khunszt Tamás 1 ft, Farkas Gergely 1 ft. Olniczner Lőrincz 2 ft, Haás Mihály 2 ft. — professorok. — Grósz József 2 ft, Garay Alajos 1 ft, Gajdasik János 1 ft. Szentmiklósi Károly 1 ft, Schulcz Bálint 1 ft, Horváth Antal 1 ft, Otrokóczy Lajos 2 ft, Kriston Leopold 1 ft, Dedeva János 1 ft, Babocsai Pál 1 ft, Zsivich Károly 1 ft, Katona Imre 1 ft. Kramulin István 4 ft, Gauzer János 2 ft, Khallenberger József 1 ft. — Növendék papok, Mátyás Flórian 1 ft, Jeszenszky Ferencz 3 ft, Vasdinyey Sándor 2 ft, Vasdinyey Antal 2 ft. Hegyessy Kálmán 1 ft, B. Lákonyi István 2 ft, Varga János 1 ft, Sarcsevics Ambrus 1 ft, Pribék Károly 1 ft, Hail Márton 2 ft, Marinovich Hugo 1 ft, Kovatsits Ágoston 1 ft. Simon Mihály 1 ft, Divéky József 1 ft, Nagy János 1 ft, Adorján Pongráz 1 ft. Malyjevátz Péter 1 ft, Vinkler Mátyás 1 ft, Prokopcsányi Tivador 1 ft, Aszt Ferdinand 1 ft, Vargay István 1 ft, Kleyn József 1 ft, Mihálovich János 20 kr. Purman József 1 ft, Rehák Miksa 1 ft, Kiss Jakab 1 ft, Verkstadteck János 6 kr., Czoja Endre 10 kr., Gömbös Florentín 40 kr., Löcker, Mihály 50 kr., Szily Dénes 1 ft, Bogdánovits Vilibald 1 ft. — másod évi joghallgatók: Székely Ferencz 5 ft. Verovszky Ferencz 1 ft, Péchy Péter 1 ft, Xivanovich Kozma 20 kr. Pál Antal 1 ft. — Első évi jogászok: Salamon Zsiga 1 ft, Potaczek János 20 kr., Laczkovich Antal 1 ft, Flatt Ágoston 1 ft, Léner Sándor 20 kr., Dobszai Antal 20 kr. Müller Keresztély 40 kr., Klacsányi István 20 kr., Rehák Lajos 20 kr. Rehák Eduard 20 kr. Kraucsek József 1 ft, Piller Ferdinand 1 ft 10 kr. Kiss Sándor 1 ft, Bater József 20 kr. Mayer Herman 1 ft. Vágner József 1 ft 12 kr., Dorotics Ignác 20 kr. Svarcz Károly 20 kr. Peák Béla 1 ft, Amptman Károly 6 kr. Hannauer József

1 ft, Verner Károly 30 kr. Kityin Áron 40 kr. Popátzy Narcisz 20 kr. Görözdös Gentilis 20 kr. Horváth Herman 10 kr. Nyers Sándor 1 ft, Gombárovits Antal 20 kr. Csekulich Avellin 20 kr. Vajchich Máté 40 kr. Manoilovich György 20 kr. Petanyek Eduard 10 kr. Lekovich Sándor 20 kr. Mihalyevits János 20 kr. Krisanits János 3 ft. Marinovich Marczel 1 ft. — Másod évi böleselkedés-tanulók: Darnhoffer Ferencz 1 ft, Demerác Imre 20 kr. Csérik József 20 kr. Zsulevich Demjén 2 ft, Odabasits Péter 30 kr. Tassy Károly 30 kr. Czirer József 1 ft, Biró Antal 1 ft, Mattarich Mátyás 24 kr. Blesich Mátyás 1 ft, Klász József 20 kr. Penjits Illés 20 kr. Hanirich József 1 ft, Kovatsits Emil 20 kr. Hoffmann József 20 kr. Haiczer Antal 20 kr. Hómann Bálint 20 kr. Dempf Kristóf 20 kr. Bunyik Ignázt 1 ft, Kisfaludy Pál 20 kr. Kisfaludy Károly 20 kr. Nagy Béla 20 kr. Szallenbach Sándor 20 kr. Lomcsárevich Péter 20 kr. Klempay Ferdinand 2 ft, Pintess István 10 kr. — Első évi böleselkedés-tanulók. — Polyakovics János első évi jogász 1 ft.

Költ Pesten dec. 15. 1840.

Nyáry Pál.
egyesületi jegyző.

Javítás. — 8-dik számunk „Szobrászat“ czikkjében a' 120-dik gyűjtő „Sztrokay Antalné“ asszonyságnál Mátyás király szobrára gyűlt adakozások sorából kimaradt volt: „Tahy Ilona 2 pgő forint.“

LITERATURA.

„Lehet-e a' vegyes házasságoktul a' beszentelést törvényesen megtagadhatni, vagy reversalist elfogadni? „Második kiadás módosítva és némelly el-
lenvetésekkel bővitve. Pesten nyomtatott Trattner-Károlyi betűivel. 1841. — 8-ad rét 75 lap. — E' könyvecske közelebbi napokban jött-ki sajtó alól. Egenberger könyvtáros urnál megszerezhető. Tartalma csaknem két annyi, mint az első kiadásnak. A' napirendben levő vallás-tárgybeli surlódásoknak kiengeszteléseül méltán ajálhatjuk azt minden vallási felekezetnek. Az író szarény és tiszteletteljes hangja, mely e' könyvecskét kitünőleg jellemzi, biztosít annak kedvező fogadtatása felől. Vajha sikerülne neki a' hajdani esendet és békét visszahozni.

SZINÉSZET.

Magyar játékszin.

PESTEN, nemzeti szinpadunkon febr. 1-jén „tündér-lak“ regényes vig opera 2 fvsban (irta Egressy Benj. zenéjét Szerdahelyi József) került elő. A' zeneszerző (Farkas szerepében) műutazásáról visszatérván ma lépett-fel előszer élénk tapsokkal fogadtatva, 's mulattató játéka következtében felvonások után hasonló bizonyítványok közt a' szépszámú közönség által elötap-soltatva. A' „Mariskám“ párdalt Felbér k. asszonynyal (Marsa) közkívánatra ismételni volt szives. Erkel ur (kisbiró) a' „jaj, jaj, be nagy baj“ dalocskát mámoros álmából felvászorogva is kénytetett a' hosszasan tartott zajos kívánatra ismételni. A' többi szerep Udvarhelyi (Vámházi) Joób és Egressy B. (Lajos és Ferencz) urak, Éder és Szathmáry k. a. (Laura és Zsó-

fin) kezeikben voltak. Az előadásból észre lehetett venni, hogy ez opera hirtelen 's nem elég készület után vétetett elő. — 2-kán „Zolky, vén diák“ drama czimszerepét Egressy G. ur adá. Az erre következett „arlequin, mint angol lovagművész“ pantomia az illyesben gyönyörködöket mulattatá. — 3-kán „Horatiusok és Curatiusok“ sz.j. 4 fvsban (Kollin műve) adatott. A' hajdani korból vett történeti tárgy, melly e' színműben előtűntetik, bizonyosan sokkal érdekesebb, hogy sem az a' közönség minden osztályától kedvesen ne fogadtassék. Vajha illyesek többször is adatnának, és pedig nem illy estvéken, midőn a' publicum egy része máshova (mint ma a' nemzeti casino báljába) hivatalos. Az előadás maga szorgalmas és érdekes volt. A' főszerepek vívőjei Bartha (Horatius Macer), Egressy G. (Victor), Szentpétery (Curatius), Fán c s y (Agricola) urak és Laborfalvi k. a. (Camilla) voltak. — 4-re „szevillai borbély“ opera volt hirdetve.

GYŐRÖTT, főhó 3-kán „veszedelmes nagynéne“ Albinitől Szigligeti színt szép számú közönséget gyűjte színházunkba. Megyery ur *) (b. Emmerling) 's Kálmán né assz. (Vogel) voltak az est dicsőségei; előbbi ugyan művészi fényvel messze haladá utóbbit, de ennek is kitűnő szorgalma a' méltányló közönségtől érdemlett tapsokkal 's előhívásokkal jutalmaztatott. Dicsérettel említendők Fekete ur, ki a' komornok szerepét helyesen fogá fel, 's a' csekély körében majól működött Szuper a' természet- megtagadta tehetségeket vasszorgalommal törekszik kipótolni; mint ollykor játékaiból kitűnik: de figyelmeztetjük, a' valódi szorgalom lényege messze, 's mindenkorra számüzi köréből a' tulzást, melly inkább vakmerészség, mint ipar szüleménye; mire pedig, sajnos, olly számtalanszor csapongott-át. Dézs i urtól (ifjú Emm.) többet várhatni, mint a' társaság bármilly egyénétől, 's köztük ma legroszabbul működött; állása, menése, 's gyakori hörgése, melylyel a' szavalás közötti szünetet akarja kipótolni, boszankodásunkat fő pont-ra csigázák. Ha nem érez hajlamot társalgási szerepekre, mit magunk is hiszünk, sőt tapasztalunk, mért nem engedi-át másnak? Ott van Györök, ki bár színi érdemre néze vele párvonalban nem állhat, de illy botrányok ellen biztosít minket. — Holnap Megyery Károly ur jutalmaul utószor adatik a' „velencei kalmár“ Shakespeartól. Róla, valamint a' bőjti előadásokról tán lesz szives egy más valaki a' szín barátjat tudósítani. Záradékul némi jegyzeteket, több szempontból kieredöket, kellene ide függeszteniünk, de kívánatosb a' gondolatlanul felvállalt, 's kellemetlen teher alól minél előbb szabadulhatnunk, mint sem azokat elősorolni ohajtanók. Végszavaink legyenek: „béke, szerenese velünk!“

Zanathi.

Kolovsárról az Erd. Híradó következő közöl. — Színházunk a' farsangi elszórodások mellett is folyvást sűrűn látogattatik. — 19-kén „Parlagi Jancsi“ — 23-kán az „örültt gyermeke“ adattak, 's Lendvay ur jeles játékaival mindig kielégíté szép számú nézőit. Az utóbbi darabb (örültt gyermeke) L. ur uti költségeinek fedezésére adatott teli színház mellett. A' tulzó francia modorú darab nem elégítette-ki ugyan a' közönséget, de L. ur művészi játéka a' czimszerepben annál inkább. Déri né is, mint örültt nő, köztetszést nyert. Játék végén mind ketten kitapsoltattak; L. ur egyszer fel-

*) Tehát a' „Világ“ és Regelő hirszekevény-írójai hibásan állíták e' napon Pestre érkezettnek.

vonás közt is. — Ez utóbbiról következőleg nyilatkozik a „Mult és Jelen“ folyóirat. — „Folyó jan. 22-kén adták az ide való színházban Soulié ilyen című dramáját: az örültt gyermeke. Dé rin é az örültt anyát jól, sőt mestereleg vitte, mint szintén Lendvay ur Fabius szerepét dicséretesen, és mint szokott, egészen kielégítőleg játszá. E' darab párja a' mult őszzsel szinpadunkon botránkozást okozott Belle-Isle Gabrielának; mindkettő fordítása, mint a' czédulán olvastuk, a' magyar tudós társaságkölségén történt. Kívánatos lenne, hogy akademiánk neve és firmája semmi tekintetben ne legyen kapcsolatban illy erkölcs- és illendőség-sértő darabokkal, miket átáljában nemzeti színházainkból számüzni kellene; különben azok sok erkölctelenség iskoláivá válnak.

HANGÁSZAT.

Hubovszky uj keringőjei. — Éppen most jelentek-meg Haslinger Tobiás es. k. szabadalmú műárusnál Bécsben Hubovszky Fülöpnek „Schwermethebanner“ (búharító) nevű keringőjei, mellyek itt is Pesten minden műárusnál kaphatók. — Hazánkfijának ez uj hangműve bizonyosan méltó helyet foglal-el dicséretes és közkedvességben részesültt régibb műszerzeményei mellett.

TÁNCZ.

PESTEN: 1) feb. 1-jén a' kereskedői casino részvényesei által feb. 1-jén adatott második multság a' casino teremében igen szép, népes és érdekes volt. A' polgári szépnem diszét ma itt egybegyülve láttuk; a' francia négyes tánczot (mellyet fiatalságunk most már igen nagyon megkedvelt, 's ennél fogva szorgalmasan tanulja is) ma három osztályban mintegy 60 pár tánczolta. —

2) A' nemzeti casino némelly részvényesei által febr. 3-kán adatott második tánczvizalom hasonlag igen pompás és fénylő volt. Részt vetek abban az itteni uraságok és a' nemességi szépnem válogatottjai, ugy hogy ezt valóban a' kitünő szépségek koszorújának lehetett nevezni. A' francia négyest több izben, 's mindenkor mintegy 80 pár tánczoló. A' gyönyörű virágos atlasz ruhák számosak; a' dámák nyakát többnyire fehér igaz gyöngyök ékesíték, habár csak egy sorúak is; de voltak 7—9 sorosak is.

D I V A T.

Parisban legközelebbi napok közt a' komikai 's nagy operák színháza teremeiben adatott tánczmultságok alatt a' szépnem ruháinak felső teste mélyen lebocsátkozó volt; gazdag csipkementilla, rövid ujjak két sor csipkével a' váll felé, 's a' kézfühez közel cameliával díszlő szalagbokrokkal ékesítve. Más ruhák lebegény és alençoni csipkével díszített atlaszból, vagy bársonból voltak. Ez utóbbiakon négy sor csipke is büszkélkedék. A' fekete csipkeruhák alól világos színű atlasz tűnt-ki. A' szalagokon goth czifrázatok látszanak.

A' férjfi-köntösök lafanczai folyvást szélesebbek alól mint fölül; így a' hajtókák is. A' rövid felruhák egy sor gombbal készülnek; a' zsebek mélyen vannak. A' nadrágok setét színűek, félbőségűek.

Szerkeszti Mátray Gábor, halpiacson, Dencs-ház, 56-dik sz. a.

Nyomatik Trattner-Károlyi' betűivel, angol vas-sajton
uri utsza 453.

HONMŰVÉSZ.

Pesten csötörtökön február 11^{kén} 1841.

KÖLTÉSZET.

Hervadt virágom felett.

Ah! mért hervadál-el
 Drága szép virágom,
 Díszeid enyészét
 Kétszeresen bánom:
 Mert virág valál, 'a szép,
 Mint, kinek kebléről
 Emlékül nyerélek,
 Szívem kedvesétől.

Gondodat viseltem
 Ablakaim között,
 Ápoló kéz volt, melly
 Tégedet öntözött, —
 'S még is elhervadtál
 Drága szép virágom!
 Megmutattad: ilyen
 Múló en világom.

Ah de mig busongok
 Virágom feletted,
 A' hideg természet
 Megszán, és helyetted
 Ablakom üvegjén
 Jégvirágot természet,
 Néma sóhajombó!
 Mit reája dermeszt.

K. A.

LITERATURA.

Igaz-e; hogy nehéz új jellemeket a' regényekhez találni?

Mondják, Crebillon nem tudott erényes jellemeket festeni; és azon egyetlen regény, mellyben ezt czélul tűzte, egyszersmind gyűjteményében a' legrosszabb. Különös! — hát olly nehéz-e az erényt ecsetelni? hát nem sikerülne-e egy ügyes kéznek ez arczrajzot adni, mig a' bűnnek a' valóhoz olly hú vonásai adatnak? Hiszen nem kerülhet több munkába az egyszerű szabályt leirni,

mint a' bonyolított 's összetett kivételt? Vagy tán csak a' nőnemnél nehéz az erény rajza, és könnyű a' férfiaknál? — Csaknem úgy van. — Az erény fogalmánál kell valami hidegitőnek, fagylasztónak lenni, hogy egy munka szerzője — mellynek a' képzelelőerőt foglalkodtatni és az érzelmeket melengetni kellene — csak bizonyos pontig mer vele foglalkozni. — Diderot mondja, hogy neki lehetlen egészen erényes nőt rajzolni, és azt hiszi, hogy illy lények valólag nem is léteznek, 's csak a' költői beteg képzelő erőnek szüleményei. Ha e' tétel igaz volna, úgy egy nagy száma fölött a' regényeknek töretnék-el a' bot, és a' költészet az emberek nagy részénél igen gyanús hitelbe jőne. — De szerencsére e' tétel csak félig igaz, és így a' moralisták is, a' rossz regények is nyugton lehetnek.

El van ismerve, hogy e' tárgy végetlen harczra adott már okot. A' legnagyobb költők támadtattak-meg; soha sem tekintett az erénynek, mit ők annak vettek, és csak, hol a' bünt és tévelygéseket rajzolák, találtatott, hogy az „rettentő igaz.“ — Nincs viszony, álláspont, és jellem egészen közvetlen; mert határozta-tik, korlátoltatik 's utánoztatik más viszony, állásponttól és jellemektől. — 'S az erény maga állna-e egyedül? — Ez mindig egy 's bizonyos emberben jelentkezik, mindig egyedesített; és hol egyediség uralkodik, ott abstract fogalomnak nincs helye.

„O! — kiáltott A. barátném — ezt előre jósoltam; ezen tárgy-vizsgálat unalmas, hosszadalmas kezd lenni.“

„Csak egy pillanati béketürest! — visszonzám én, ki magamat B.-nek akarom nevezni. — Feltevén az esetet, mi egy erényes nőt akarnánk festeni, tehetjük-e azt másképp?, mintha őt a' bűn karjaiba vezetjük?“

A. — Isten mentsen, úgy nagyon messze vinnők! — már a' bűn közelében is nagyon közel van; és miért éppen az egyenes, világosan kimondott bűn? Nem gyaníthatja-e azt a' költő? Nem elégedhetik-e meg csak czélzásokat adni?

B. — Miről?

A. — No's, hogy van valami, mi nem tisztaság, mi nem erény. Nem gondolná ön, hogy a' vétkeknek ezen örökös rajza egy tiszta 's valóban erényes indulatot mennyire sért. — Az ember a' borzalmakból nem bir kihatni; ezerszer volna kedve a' szerzőt megátkozni, 's könyvét földhöz vágni.

B. — De még sem vágják földhöz. Honnan van ez? Higyje kegyed nekem, ez nem mástól van, mint azon titkos kellemtől, melylyel a' bűn és vétkek reánk hatnak.

A. — Fájdalom igaz; a' költőnek sikerült, olvasóit bizonyos pontig elrontani. Hanem ennek másképp? kell lenni, egészen más-

képp?. Lelkemben egy időt látok közeledni, midőn ismét regényeket fognak írni, à la — —

B. — No's à la — ?

A. — Igazat szólva e' pillanatban egyetlen egy egészen ártatlan regényköltő sem jut eszembe.

B. — És ilyen nem is volt soha; ha csak ide nem számlálnók la Caprenede regényeit, vagy Telemachot, vagy Lamerosen három-szög iránti szerelmét, vagy azon mesterséget, miként lehet egyes szegletű állásokban magát mozgatni. — Megengedve tehát, hogy az erény nem valami légben lebegő körülmény, akkor mind az élet, mind a' regényekben úgy kell neki előtűnni, mint a' viszonyok és álláspontok szüleményének. Az életben e' viszonyok valódilag vannak; a' regényben a' költő tetszésétől függenek: ő költi őket, és mi éppen a' harc közepére jöttünk. Itt fekszenek a' színek, 's a' festő ecsete; és mi ujja mozgalmain látjuk, mint használja őket. De most a' moralista az erényt megmentve, az aestheticus szépnek akarja látni, 's nem jut eszökbe mindkettőt egy alakban keresni: az igaz művésznek azonban csak az szép, mi erényes, és erényes az, mi szép. A' mezetlenített Venus képe az erénynek; bár az erényes apáca még korán sem képe a' szépségnek. Az erkölcs és hit-tannak kevés tételei vannak, mellyeket elismer; a' szenvedélyek neki nem harpyák, mellyek mindent elmocskositnak, mit csak érintnek: hanem mozgó habok, mellyek a' mezetlenített szépséget előtűntetik. A' legneveltségesebb, midőn az aestheticus azt kívánja, hogy a' szépség ne legyen erényes, és a' moralista az erénytől feltétlenül kívánja hogy ocsmány legyen. A' művész azonban hagyja őket veszekedni, és tovább festi a' képet, 's örül, ha a' tömegre hat.

A. — Mi általányosságokba tévedünk. Igyekezünk előlege-sen néhány határozottan vétkes és határozottan erényes regényhősnöket összeállítani. Egyik oldalra állítsuk a' Lucindákat, Laeliákat, Vallykat, és hogy is hívják amaz erkölcstelen személyt, ki a' választott atyafiságban (Wahlverwandschaft) a' mé-szag-ról (gyps) olly sokat csacsog?

B. — Charlotta.

A. — Igaz Charlotta.

B. — De hátha megmutatnám, hogy e' nők az ő teremtoik-től ha nem is mint erény-példányok, de még is mint a' nőképek tökély-képei állittatnak elő?

A. — Ez nem tartozik reánk. — Egy költő képzelhet magának minden lehető a' női tökélynek arcrajza alatt. En erényt akarok, tiszta, egyszerű fogalmát az erénynek.

B. — És kiket számlálna ön az erényes jellemek közé?

A. — Miért nem Rousseau Juliáját?

B. — Micsoda, a' nouvelle Heloïset? Juliát, ki kedvesének ébren vallja, mit Charlotte csak álomszerű képzeletben tett?

A. — Tehát Clarissa.

B. — A' ki megegyez, hogy Lovelace neki levelet írasson, mellyben elragadásról van szó, — és ki magát későbbben csaknem elragadtatja?

A. — Valerie, — Genlis asszonytól. —

B. — Egy királyi kedvenczhölgy?

A. — Atala — Chateaubriandtól.

B. — No, az igaz, a' pusztában nincs alkalom bünködni. Ezen idylli (pásztori) rajzok nélkülöznek minden valódiságot, sőt maguk a' költők sem akartak velök valódi teremtményeket rajzolni; csak a' képzeleterőt akarták gyengéd mozgalomba hozni, 's nem a' szívet megragadni. —

A. — 'S az új angolok Valter Scott, Bulver?

B. — Azokat nem lehet ide számlálni. Az első, ugy nevezett történeti regényeket adott, mellyekben azon előleges tulajdonképpii jellemrajzról, mellyet most szemünk előtt forgatunk, nincs szó. Ezek nagyszerű, szingazdag festmények, mellyek messze századok szokásaikat 's erkölcsöiket rajzolják. Itt az érzetvilágnak a' bonczolásához nem marad-fenn tér; a' tárgyi érdek mindent legyőz. A' második, az igaz, hogy érzemény-rajzokat közöl; hanem népének vizes lelkülete és izlése megtiltja neki többet adni, mint a' mi már egy tucatszor adva volt. Betti naplójának elfogadása bizonyítja, milly kevés értelme van e' népnek bizonyos érzemény-kifejlésekben; azért költőik is tudják, mit és mennyit adjanak nekik. — Hol maradnak hát az erénymesterek? — Igazán egyet sem tudok találni; ha csak néhány elfelejtett regényben, mellyek talán éppen erénybeli tökélyök 's tömötségek miatt méltán felejtettek-el.

A. — Nem érdemes a' fáradságra e' különös jelenetnek alapján gondolkodni.

B. — Az kétség kívül szokásainknak a' természet örökös kivánataival meghasonlásából származik. Vagy erkölcs-tanárinknak kell tanjok néhány fejezetét újra dolgozni, 's mit az előtt zendülésnek neveztek, emancipációnak nevezni; vagy nekünk kell éppen legszeretetre méltóbb nőinket, mint örökre elveszett teremtményeket, megátkozni. — Más kitérő eszköz aligha van.

(Folyt. következik.)

A' Kisfaludi-társaság 4-ik közülését febr. 6-kán tartá 10 's fél órától kezdve 12 's fél óráig a' magy. tud. társaság tanácskozási teremében, melly egészen telve volt mindkét nemű hallgatókkal, kik között a' m. t. társaság elnöke, n. m. gr. Teleki József ur ő excja is részt vön. Az előadott tárgyak voltak:

1) Megnyitó beszéd hazánk jeles férjfiái 's illetőleg Kisfaludy Károlynak halás emlékezzettel dicsőitendése felett. Elmondá Székács József.

2) Tóth Lőrincz, társasági jegyző hivatalos előadása a' mult évre beküldött jutalom-munkák 'sa't. felől. Jelentése szerint a' „mi különbség van a' drama és regény között“ jutalomkérdésre három értekezés küldetéke-be, mellyek közül Schedel F. Szemere P. és Szalay L. bíráló urak a' fő jutalmat (20 arany) Gondol Daniel Bócsben nevelő ur munkájának ítéltek oda Ehhez legközelebb állónak Müller Godofred pesti jogtanár uré állíttatott. — A' költemény-jutalomért 22 munka pályázott; három későn érkezett-be. Közülök a' „Csák és királyleány“ czimű nyeré-el a' jutalmat (12 arany). Szerzője Szilágyi István ur Debreczenben, ugyan az, kitaval a' 2-dik díjt nyeré. Dicsérettel említették még négy (Szilágyi Istváné, Medgyes Lajosé, Tárkányi Egerből, 's Pajer Antalé.) Közülök a' 2-odik díjt Szilágyi István „Fibán“-ja nyerte.

3) Schedel Ferencz felolvasá értekezését „philosophiai elemről a' költészetben, 's különösen Kisfaludy Károly munkáiból; ezekből egyszersmind kivonatokat adván elő.

4) Bártfay L. felolvasá a' mellékdijas „Fibán“ költeményt.

5) Schedel F. felolvasá a' jutalmazott „Csák és király-leány“ költeményét.

6) Székács J. felolvasá b. Jósika Miklós „Helione“ czimű új költeményét.

7) Tóth L. kihirdeté, hogy a' folyó évi nagy jutalom következő kérdés legjobb megfejtőjének „mit értünk nemzetiség és népiesség közt a' költészetben?“ ígértetik. — Pályakölteményül pedig „egy köznépi tárgyra irtt satyra“ jeleltetik-ki. — Végre a' jegyző ur a' társasági jelenleg távol levő elnök (b. Jósika M.) 's a' társaság nevében mind a' jelen volt szép nemnek mind a' többi hallgatónak válogatott szavakban szives köszönetet mondott.

A' szinmütár (kiadja Nagy Ignác) 17-dik füzete mult héten jelent meg szokott csinos alakjában. Tartalma: „Czillei Fridrik“ eredeti drama 3. felvonásban, írta Szigligeti. Ára e' füzetnek is 40 kr p.p. Megszerezhető a' könyvvarusok és kiadónál.

SZINÉSZET.

Magyar játékszin.

PESTEN, nemzeti színházunkban feb. 4-kén „szevillai borbély“ vig opera 2 fvsban adatott Rosina szerepét Felbér k. a. tapsokkal tisztelve éneklé, de ugy látszott, némi elfogultsággal. Szathmáry k.a. Bertát adá. Szerdahelyi ur a' régi mulattató Figaro volt. Joób (Almaviva), Szilágyi (Bartolo) és Udvarhelyi (Basilio) urak szorgalommal törekvének az elő-

adás érdekét emelni. — 5-én „fiatal házasok“ vigj. 3 flvsban (Csató Páltól) került színpadra. Egressy G. Lengy, Lendvayné assz. Rózsa, Bartláné assz. Paulina kitelhető tehetségüket fordíták e' különben kedves színmű kitüntetésére: mind e' mellett általján véve ez előadást némileg hanyag és tűznélkülinek nevezhetjük; mi, hozzá járulván a' nézőknek igen-igen gyér száma, igen kellemetlenül hatott színházunk barátjaira. — 6-kán fens. cs. k. főhercegnádornénk névnapja tiszteletül a' nézőhelynek teljes kivilágítása mellett „Belizár“ adatott szom.ját. (Schenk után Kiss Iván). A' czimszerepben Bart ha ur egészen maga helyén volna, ha némelykor régi hibájiba, t. i. az untató monotonia és tulságos kiáltozásokba nem esnék. Igen jelesek valának Lendvayné assz. (Irene) 's Laborfalvi k.a. (Antonina.) — 7-én „majom és vőlegény“ bohózat 3 fvsban került színpadra. Mammok alakjában Cabelle ur sok ügyességet bizonyita. — A' „bájital“ opera, mint halljuk, jövő pénteken adatik. STOLL ur Nemorino szerepében lépend-fel.

GYÖRÖTT, télhó 4-kén Megyeri Károly ur jutalmára adatott „a' velenzei kalmár“ nagy drama 4 fvsban, angol nyelven írta Shakespeare, fordítá 's magyar színre alkalmazá Lukács Lajos. Megyeri ur (Shylok) játéknak dicséretére tollam gyenge. Elég legyen azt mondanom, hogy őt nem a' szerep emeli, mint némely híresb színészünket, hanem ő emeli a' szerepet, 's a' legcsekélyebbnek is bir adni a' közönség tetszését teljesen megnyerő hatást. — Első felvonás után nagy tapsok, 's két koszorúval tiszteltetett; a' nézőkhez pedig ide melléltt, nemzeti színű papíron nyomatott verszet röppitetett. —

M e g y e r y h e z .

Megszánta Isten a' szegény hazát,
Hogy csillagatlan éj terült felette,
Melly ősi szép hírét is eltemette, —
'S leküldte a' fényszellemekek sorát.

Leküldte köztök szende Tháliát
Az éjt elüzni, melly egét befedte: —
És im! mosolyg a' csillagár felette:
A' hont magas fények derengik-át.

Enyhítve van tehát sötét homálya,
Mig felderülne bájos hajnala; — —
De ott nyílik megint az égi pálya:

Hevülve zeng a' honfiak dala,
'S melly fénykirályként lépe diszhelyére,
Kéjjel tekintünk M e g y e r y nevére.

H --- B ---

Dicséretesek voltak Marosy (marokkói herceg), Kálmán (Bassanio) 's Györök (arragoni herceg). Fekete ur (a' czimszerepben) monoton hangjával, melly elhagyhatlan tulajdona, nem igen felelt-meg a' másképp' kitűnő szerepnek. Dézsi (Gratianóban) helytelen állásaival színi érdekét cson-

kitá. E' szerepben inkább láttuk volna Györököt. Sipo s (Salarino) olly félelemmel lép a' színre, hogy csekély szerepét is alig meri elszavalni. Cs e f a l v i (Solario) hasonlólag nem fog soha hatni a' színészet titkaiba; kiejtése másképp' is németes. F e h é r (Tubal) máskor ne maga rakja a' székeket szini változások közben, midőn már szerepéhez alkalmazott öltözetben van, 's nem sokára meg kell jelennie; mert ez által a' jelenet érdekét csonkítja. A' némberek közül K á l m á n n é (Portia gazdag örököső) 's F e k e t é n é (Nerissza) igen jelesek. Kivánnék a' hazának több illy színésznőt. A n t o n i a k. a. (Jessica) nagy szorgalmat árul-el, 's jeles színésznőt várhatunk belőle.

Ezzel leteszem tollamat. Színészeink bucsút vevének tőlünk, nem sokára ismét közünkbe térendők. Szerencse vezérelje őket göröngyös pályájukon.

S i s s ó i B.

ZALA-EGERSZEGRŐL. Megyénk jan. 11-re közgyűlést hirdetett, mire társaival M u n k á c s i ur is megjelent, és ezóta minket előadásaival igyekezett mulattatni. Ő már jelen volt e' hó 9-én de a' színjátszó-helyet a' vendéglőtől el nem nyerheté, mivel ide érkeztek már tánczvizgalomra volt készítve; (melly januar 13-án tartatott); így tehát csak az említett hó 14-kén leheténk szerencsések mutatványaiiban kedves estvéket lelni, és pedig első este a' „bárson czipő“ czimű, Birchpfeiffer Carolina 5 flvnásos, lovagi nézőjátékában gyönyörködénk. E' darab eljátszásában dicséretre méltók: Gy ö n g y ö s i ur (g. Greifenstein) és H e v e s i ur (g. Feletri), kik szerepöknek és reményünknek tökélyesen megfeleltek. Legnagyobb örömet lelt a' közönség A b d a i n é b a n (Agnes), ki mai estvének fő fűszerzője vala. H e v e s i n é (Irmgard) az agg nőt hiven adá elő. Pompásan játszotta Eliza Mettát, ki játék végén Abdainé asszonyyal előhivatott. Nézők elegen, kik között t. Deák Ferencz ur hazánk dicső fia is tündökölt — Jan. 15-kén „Gáspár, Menyhért, Boldizsár“ eredeti vigjáték 4 felvonásban (irta Gaal) került szinpadra. Gy ö n g y ö s i ur (Gáspár) tetszett; különösen, midőn Esztitől szerelmet esdekelt, és Menyhért őt térdelve lelte. B e r é n y i urat (Menyhért) igen szívesen láttuk; M u n k á c s i ur (Boldizsár), B é k é s i ur (Tihamér) és E l i z a k. a. (Esztí) előttünk valamint mindenkor, ugy ma is kedves jelenetek voltak. A b d a y (Gereblye kertész) nyeré-el ma a' nagy számú nézők zajos tetszését; — 16-kén „Hunyady László halála“ eredeti nemzeti hős rajzolat, 4. flvban. — 17-kén „parisi naplopó“ vigj. 3 felv. — 18-kára „gyász-vitézek“ eredeti nemzeti drama 4 fvsban (irta Szigligeti) adattak, mellyekben részt nem vehettem a' jan. 17-kén Lendván történt casinói tánczvizgalom miatt. — 19-kén szinpadra jött Czelesztin nemzeti színészünk „Toldi Miklós“ czimű munkája, mellyben H e v e s i ur kedvetlenül másolá hazánk kedvelt királyát Mátyást Kár, hogy ma olly sűrűn tekintgetett a' sugóra. Gy ö n g y ö s i ur (Ujlaki) sajnáltuk rekedsége miatt. A b d a i n é (Rozgonyi Margit), H e v e s i n é (g. Ételka), B e r é n y i ur (Toldy Miklós) dicsérendők. Gy ö r i ur (Pechinger) szerep-nem tudást árult-el; tőle többet vártunk. B é k é s y ur (Világfi, dalnok) nevét ezédulán, de magát a' szinpadon nem láttuk. M u n k á c s i ur (Flórián), S z ö l l ő s i ur (Szaniszló), és E l i z a k. a. mulattattak. M. ur és E l i z a k. a. játék végén a' közép-számú nézőktől kihívtak. — 24-én „csal-

fa házas férj, én voltam“ társalkodói vigj. két szakaszban adatott (írta Telepi György Hutt után). — Abday (Szuch Mihály), Abdainé (Margit), Eliza (Rózszi) Hevesy (Péter), Hevesiné (Orsolya) igen kitettek magukért, és mind az öten kihivattak. Nézők kevesen.

T. l. k. si Simon Pál.

HANGÁSZTAT.

¶ Hubovszky új keringőjei. — Éppen most jelentek-meg Haslinger Tobiás cs. k. szabadalmú műárosnál Bécsben Hubovszky Fülöpnek „Schwermethebanner“ (búhárító) nevű keringőjei, melyek itt is Pesten minden műárosnál kaphatók. — Hazánkfijának ez új hangműve bizonyosan méltó helyet foglal-el dicséretes és közkedvességben részesült régibb műszerzeményei mellett.

TÁNCZ.

PESTEN, a' redutteremben febr. 7-kén adatott harmadik álarczos redutbált nagyobb számú közönség látogatója, mint a' többi kettőt. Voltak elég csinos álruhások is, habár nem sokan. E' mulatságra István fens. k. főherczeg is várattott, 's ez okból a' Duna jegén szurok-koszorúk teljes lánggal lobogtak: közbe jött körülmények azonban a' fens. vendéget ez uttal visszatartóztatták.

Székes fejérváratt jan. 26-kán a' városi betegek és kórháza pénztárának gyarapítására álarczos tánczvizalom tartatott. Hogy a' jövedelem annál inkább szaporittassék, a' t. cz. nagylelkű asszonyságok 's kisasszonyok e' czélra számos kézimunkát méltóztattak ajándékozni, melyek ez alkalommal sorshuzás által kijátszattak. Zsufolásig vala tömve a' „fekete sas“ című vendéglő tereme melyet annak haszonbérleje a' sinlödök tekintetéből szives volt minden díjkövetelés nélkül szükséges szobákkal együtt általengedni. Egy igen érdemes 's tisztelt polgártársunk a' szükséges viaszgyertyákat e' tánczvizalomra a' rendes áron jóval alább sziveskedett kiszolgáltatni; a' hangászkar pedig szokott járandó fizetéséből egy harmadát elengedni. Vegyék hálás köszönetemet a' sinlödö szegények nevében valamennyin a' t. cz. adakozók, jótevők, és kik terhes fáradozásait a' szent czélnek illy sikeres előmozdításában nem kimélték A' tánczvizalom egész reggelig tartott.

H. J.

D I V A T.

6 dik kép (Parisból) — Igen csinos parisi álruhák álarczos tánczmulatságokra. — Bécsi divat febr. 4-kén; asszonyi bálöltözet: túll ruha rozákkal ékesítve, baret szálás bársonból túllblond rövid fátýollal.

Szerkeszti Mátray Gábor, halpiaczon, Dencs-ház, 56-dik sz. a.

Nyomatik Trattner-Károlyi' betűivel, angol vas-sajtón
uri utsza 453.

HONMŰVÉSZ.

Pesten vasárnap februar 14^{kén} 1841.

KÖLTÉSZET.

A z a j a k.

Olaszból, Meli szerint.

Méhecske! mondd hova
Repülsz oly sebesen;
Mondd-meg, mi tájra szállsz
A' kora reggelen!

Csak most derüle pir
A' bércek ormain,
Ragyogva leng harnat
Mezőknek halmain.

Nézd, mint nyugosznak még
A' rét virágai,
Miként emelkednek
Ébredve szálai.

Repülsz? hova! mondd-meg
Kis méh oly sebesen,
Mondd-meg, mi tájra szállsz
A' kora reggelen!

Mézet keressz? — Ne fuss
Tedd össze szárnyaid'
Szűnj-meg kutatni a'
Rétnek virányait.

Majd elvezetlek én,
Hol méz elég leszen,
Édesb, mint a' legszebb
Virágos réteken.

Nem ismered-e a'
Bájló szemű Ninát?
Ajkanak bóbora
Legédesb mézet nd.

Jöjj, ott mindenkoron
Szívhatni édesen,
Piros ajkán a' méz
Naponnan éjjelen.

SZEBERÉNYI.

SZORGALOM.

Uj nemű fortepiano. — A' berlini polytechnicai archi-
vumban m. é. dec. 12-én Liebherr lelkész ur jelenti, hogy az
ő unszolására Gleitz H. Z. fiatal hangszerkészítő Erfurtban asz-
tal-alakú hat octávás fortepianót csinált, melylyel aeolodicon is
van egybekötve. A' kétnemű hangszeren egyszerre vagy egyenként
is játszhatni; mindkettő hangját a' műértők nemcsak dicsérték,
hanem kifogás nélkülinek is állíták. Szerintök e' hang olly erős,
hogy bármelly nagyteremet, vagy középtérségű templomot is betölt.

Süketnémák nyomtató intézete. Lustnauban, Tü-
bingen mellett, jelenleg egy nyomtató intézetet állítanak-fel, melly-
be csupán süketnéma szedők és nyomtatók vétetnek-fel. — (Pes-
ten Trattner-Károlyi nyomtató-intézetében is van egy süketnéma,
ki ez intézet legjobb szedői közé számittatik. Minél fogva méltán
ohajtható, hogy a' honunkban netalán létező illy nemű szerencsét-
lenek, szükséges előkészület és tanítás után, e' jutalmas foglalatos-
ságra alkalmaztatnának.)

Fogsajtó. — Lembergben Barra ch dr., „fogsajtó“ czimű esz-
közt talált-fel, mellynek segedelmével a' tetemes fájásnak indultt fog
idege ugy megtompittatik, hogy a' fájdalom azonnal 's örökre megszű-
nik. Vajha e' jótékony szer minél hamarabb nálunk is használatra jutna.

Természetileg festett fa. — A' tudományok parisi
academiájával minapában Bourget dr. ur igen nevezetes és ér-
dekes tudósítást közle a' természeti állapotban levő fának meg-
festése 's eltartása ügyében tett kísérletek 's felfedezések felől.
Ha a' fatörzsnek levágatása után — mond a' tanár ur — alsó ré-
szét mindjárt fa-eczetbe mártjuk, e' savany azonnal az egész törzs-
be szivódik, mi által a' fa megmentetik a' rothadástól. Ha továbbá
e' higanyba festőanyagot keverünk, ez is beszivódik a' fának min-
den pórusába, sőt még a' levelekbe is, 's illy módon olly színűvé
tehetjük a' fát, millyenné akarjuk.

Kovakő felolvasztása. Mind eddig nem tudtuk módját,
miként lehessen követ vagy földnemet (kivevén a' gyémántot) vegy-
tani felolvasztás utján gőzzé párolgtatni. Azonban az edinburghi
reviewben multkor állítatott, hogy Jeffreys ur Glaskowban, a'
tudományok k. britt társasága utósó ülésében igen érdekes beszé-
det tartott a' kérdéses tárgy fölött általa nagyban tett kísérleteiről.
Ő t. i. tetemes mennyiségű kovakövet vizgőzzé olvasztott-fel. A'
gőz 200 font kovafölddel megtöltött olvasztó kemenczébe vezette-
tett egy cső segedelmével, 's a' melegség olly sokra neveltetett,
hogy az érczek olvasztása szokott fokait is felülhaladá. E' szerint
a' kovaföldnek egész tömege nemcsak egészen felolvadott, hanem

így része vizsgálzó is vált, és a' csőhez hó-alakban ülededett. — E' lettdolog a' physicára nézve nagy jelentőségű és fontosságú, mert szemlátomást mutatja a' kovaföld jelenlétét a' meleg forrásokban, főleg Ysland szigetén a' Geysir nevű forró örvényben vagy is vizvulkanban.

FESTÉSZET.

Hora János Lajos festőművész hazánkfija, kiről már néhány év előtti lapjainkban emlékeztünk, miután művészi tapasztalásainak gyarapítása végett ismét több évet tölte külföldön, jelesen Parisban, hol iránta olly kitünő pártolással viseltettek, hogy ott készített minden művét, mellyeket a' parisi műegyesületnek bemutatott, legszigorúbb bírálat után is a' műkiállításba több ízben elfogadták — ismét visszatért honjába, hogy itt dicséretes műtehetségeit a' hazának bemutassa. — Lakik Pesten, miatyánk utzában, 204. sz. a. ház 2-dik emeletében, jobbra. — A' szerény és kellemes társalgású művésznek műtereme mindenki előtt tárva áll, 's a' benne felállított érdekes festvényekből kiki meggyőződhetik e' derék honi művészünk kitünő jeles tehetségei felől. Kívánható, hogy hazánkfijai őt minél több munka készítésével biznák-meg, hogy midőn idegen-földiek nálunk kívántt pártolásban részesülnek, honosink ennek hiánya miatt ne kénytessenek hazájokon kívül oltalmat keresni!

M—y.

LITERATURA.

Igaz-e, hogy nehéz új jellemeket a' regényekhez találni?

(Folytatása.)

A. — Erkölcsünk szigorúságából semmiképp' sem lehet enégednünk, és éppen ezen célra! Megmérgezzük-e az életet, hogy a' regényeket érdekesebbekké tegyük?

B. — Isten ments! de minthogy az élet ugy is meg van mérgeztve, 's minthogy a' regény képe az életnek, nem lehet tőle kívánni, hogy egészen ártatlan legyen. Ez annyi volna, mint egy majmot tükör elébe állítani, 's azt kívánni, hogy szép hölgy-kép tekintsen-ki belőle. — Az első, ki regényt irt, egy kalandos történetet rakott össze, mellybe igyekezett tarkázva mindent egymásra halmozni, mi csak hatalmában állt, hogy olvasóinak képzeletjüket feltüzelje. Ezek voltak a' nyers durva kezdetek, 's innen van, hogy a' miveletlen emberek természetes értelemben, minden

valótlan, hihetlen történetet regénynek neveznek. Később a' pusztá kalandosságot letörlötték, és a' már egyszer teremtett természetre, költői kincseket, finom ember-ismeretet és tapasztalást raktak; de a' legnagyobb lelkek sem akadályozhatták, hogy a' regényen az első kezdet nyomaiból valami ne maradjon, t. i. a' szokatlanság, melly a' képzeletet leginkább foglalatoskodtatja, és gyönyörködteti; 's minthogy e' szokatlant külleg keresni izletlen volt, tehát az érzet bensőjében keresték, 's így fejlett-ki a' vonzalmak világa. A' sziv lett csatahelye a' kalandoknak, melly eddig magános liget 's félre esett vendégház volt. E' nézőpontból lehet megítélni Lucinda, Charlotta, Laelia, 's Corinnákat, végetlen kalandosságát a' szivnek, szabad zsákmánylását a' léleknek, regényes csempészetét a' szabadosságnak. — Nem lehet tagadni, hogy egy tömeg genialis eszme és nézet van e' munkákban letéve; hogy a' regény ez által szellemi magasságra emelte magát, melly őt képessé teszi legfontosabb érdekeit viselni a' miveltségnek. Hát ismét elnyomjuk őt, csak éppen azért, hogy a' teljes körül-
lanoktól felfogva az erkölcsiségnek veszélyes lehetne? Tehát ismét visszavigyük kiskorúságának idejére, vagy ismét mesévé aljassuk? tehát ennyi életesített szellemet ismét átadjunk a' tűznek csak azért, hogy leányaink csendesen alhassanak? Ez még is csak kár lenne!

A. — De hát a' regények ezen mephistophelesi jellemén hogy' kell segíteni?

B. — Egyedül szorgalmas 's végetlen vizsgálása által az életnek. — Adjatok erényes nőket, 's köztök harc és mozgalom erényét, 's mi regényeinkben rajzolandjuk őket. Az idomok örökké változnak; csak, ha a' szerző szobájába zárkozik, agg képeket bámul, 's fáradatlanul annak másolatán dolgozik, mihez eredetiket már nem talál, — csak akkor jó valótlan, piperézett, 's károsító a' litteraturába. — Ha a' regény lépésről lépésre követi az életet, akkor nem hiányzik benne az egészség színe, a' természet illatja; benne, mint az életben, méreg és ellenméreg egymás mellett fekszenek, és egy oldala a' könnynek közvetlenül megfelel egy napi tapasztalásnak; éppen azon gondolat-utat ébresztífel egy fejezete a' könnynek, mellyet egy pillanat a' tömött uton; az utolsó lapon bucsút veszünk a' könyv hősnéjétől, hogy vele a' szomszéd házban ismét találkozunk. 'S ebben fekszik rettentő hatása; de egyszersmind mentsége a' regénynek.

(Folyt. következik.)

SZINÉSZET.

Magyar játékszin.

PESTEN, nemzeti színpadunkon jövő hétfőn (febr. 15-kén) mint előre is hirdetve volt, bérszünettel előadatik „ÁL-ENDRE“ eredeti drama 4 szakaszban. Irta Szigligeti. A 2-dik és 4-dik felvonási egészen új diszitményeket festette Neefe Herman ur; nemz. szính. rend. diszító. — Az új öltözeteket készítette Podhraczký Ferencz, főruhatárnok.

Vörösmarty Mihál legújabb szomorujátéka „az áldozat“ színpadra tanultatik; és a jövő hó elején Fánesy rendező ur jutalomjátékaul fog adatni. Melly érdekes újdonságok iránt, midőn a t. közönséget tudósítani sietünk, azon reményt tápláljuk keblünkben, hogy azokat e nemzeti intézetünk pártfogói számos látogatásra fogják méltatni már azon tekintetből is, hogy Szigligeti és Fánesy urak intézetüknél szerzett érdemeiknél fogva bizonyosan azok, kik hazafiságos kitüntetésre legigazabb joggal számot tarthatnak.

PESTEN, nemzeti színpadunkon, febr. 8-kán „az örült gyermeke“ drama 5 fvsban (Soulié után Nagy Elek) adatott. Lendvayné assz. (örült nő) különös tetszésben részesült. — 9-én „Garrick Bristolban“ vig. ját. 4 fvsban (Deinhardtstein után Csató). A czimszerepben Egressy Gáb. fejtéki jeles tehetségeit. — 10-én „Foszter testvérek“ drama 5 fvsban (Schneider után Joannets). — A két testvért Fánesy és Bartha urak szokott jelességgel adák. — 11-re Szigligeti „Rózsája“ volt hirdetve; 12-ére Stoll ur első fellépte Nemorino szerepében.

Marmaros Szigetről. — A téli estvék unalmait — kinek van — a Tóth István igazgatása alatti színészársaság oszlatja. Méltó dícséretet érdemel e társaság általán fogva, és különösen az igazgató Tóth ur, a maga szakában méltánylandó jeles művész. Városunkban tíz év óta illy társaság, melly annyira mentt volt volna a Thalia vándor papjainál olly ritkán nélkülözhető hiányoktól, nem volt; és ez leginkább jeles igazgatójok érdeme.

H - k.

Löcséről. Nemzeti színészetünk megkedveltetése ide is hatott. Tegnap Löcsén Kisfaludy Károly vigjátéka „a pártütők“ adaték *) — mi kétségkívül a hazát Löcsével, melly a panszlavismusnak csakugyan nem áldozik, ki fogja békéltetni.

H - k.

Zala-Eggerszegről. — A jan. 18-én tartatott közgyűlésünkre összegyűltt uri rendeket Abday, Sándor és Munkácsi Pál igazgatása alatti színészársaság mulattatá, mellynek köztetszést nyert jelesb tagjai: az igazgató urakon kívül Hevesi, Békesi, és Gyöngyösi urak, Abdayné, Hevesiné assz. és Eliza k. a. Jó működésök buzdítá-fel a megye magyar keblű fíjait arra, hogy e társaságot a vándornévtől feloldva honosítsák; mi is a 12-én tartatott közgyűlésen indítványba hozattatván, küldöttség rendeltetett Kisfaludy Sándor táblabíró ur elnöksége alatt (kit hihetőleg főigazgatónak is nyerend a társaság) a rend, törvények és pénztár elrendelésére. A társaság kötelezése az évi négy főgyűlésen való megjelenés; a megye nagyobb városaiban bizonyos időközben mulatása, és július hónapban Balaton-Füreden; fenntartván magának a megye azon kívánatot, minél fogva Abday ur ígérete szerint e társasághoz minden esztendőben Pestről két jelesebb színész hivattassék — meg ven-

*) De milly helyen, és ki által? —

dégszerepekre. Szivből ohajtók t. Vas és Somogy szomszéd megyéknek is ez ügyhez járultát, hogy így együtt kezét fogva, e' jeles társaságot minél fényesebbé alkothatnák!

KIS FARKAS.

HANGÁSZAT.

Sopronban máj. 25-én adatott az itteni muzsikai-egyesület hegedű-és énekiskolájának külön javára szántt nagy hangverseny, mellynek részei: — 1) Előzene Bellini „Piratájához“; — 2) „Souvenirs des Hugénots“ potpourri gordonkára; szerzé és játszá Seib ur Bécsből, egyesületünk tiszteletbeli tagja; — 3) „A' vak“ fantazia Kellertől éneklé n. Za—isa Adèle k. a.; — 4) Változatok Chopin-től; zongorán hangáskarkisérreljátszá Kern Janka k. a. — 5) Párdal „Marino Faliero“-ból; éneklék Purt és Klug urak; — 6) Változatok magyar tételekre; szerzé 's játszá Seib ur; — 7) Cavatina „Montecchi és Capuletti-pártból“ Bellinitől; éneklé Za—isa Adèle k. a. — 8) Két polka; szerzé és játszá Kern Janka; — 9) Előzene Donizetti „Anna Bolenájához.“ — Seib ur különösen második darabjában aratá hallgatói főtetszését: azonban mindegyikét a' finomságnak, érzésnek ama kitünő bélyegével, e' mellett sok bravourral 's gyönyörűen adá elő. Valóban az ő működését a' mai hangverseny egyik fényesillagának mondhatni. — A' másik még pompásabb feltűnősű 's bájló fényű Za—isa Adèle k. a. — Tudtunkra ő először énekelt egy itteni hangversenyben; mi annál becsesebb, mivel mint halljuk, a' mára Bécsbőlváratott de nem jöhetett dalnoknő helyett legnagyobb szívességből vállalá-el a' ma esti működést. A' „vakot“ e' gyönyörű dalt, (mellynek nyomtatott textusa minden belépettnek nyujtatott) valóban remekül éneklé. A' hangnak e' gyönyörű olvadékonyasága, tiszta declamatio, felséges előadásmód 's minden tactus átsugározva a' legbensőbb érzés meleg tüzetől — mind ez valóban felülmulhatlan. Csak kár, hogy igen rossz, hibás építésű termünkben végső, legnagyobb művészséggel éneklött, elhaló hangjai a' hátrább levőktől nem hallattak. Talán ez is okozhatá, hogy e' dal nem hatott olly fényes sikerrel a' nagy közönségre; noha a' műértők tökélyes mélytánylását 's elismerését nyeré, valamint utóbb a' cavatina. Csak itt fejtheté-ki tökélyesen a' k. a. fris érczeljes hangjának egész pompáját, ritka erejét, 's nagy terjedtségét. A' leggyönyörűbb olasz methodussal énekelvén azt, igen kellemesen hatott a' fülre, a' dal ismétléseinél azt mindig változtatva hallani. — Nem tudtuk, merész, legmagasb hangjainak tisztaságát, vagy legmélyebb hangjainak érczesengését, erejét, 's olvadékonyaságát csudáljuk-e inkább? Felsőes volt egyik hangfutása terezekben, igen marquirozva teljes erővel a' magas A-ból a' mélyig; 's így két octavában. — Noha hallgatói lelkesedését leginkább olasz daljában nyeré-el; én még is a' német dalban nyujtok a' k. a.-nak borostyánt; mert ezt teljes felülmulhatlanul dallá. Véleményem szerint még nagyobb sükerrel éneklendi cavináját, ha az adagiót valamicskével gyorsabban veszi. De ez csak egyesnek véleménye, melly semmiképp' sem mondatott azért, hogy a' k. a. művészi 's ritka eleményt nyujtó működéseinek fénykoszorújára legkisebb homályt is vessen. — A' kis Kern Janka tavál óta ismét tanult. Ennyi correctség, gyakorlottság, 's illy csinos előadásmód valóban ritka illy gyermeknél. — De mivel még igen kevés erő van az apró ujjacsákban, tán nem kellett vol-

na oly hosszasan választania, mint Chopin szerzeménye? — A' polkák igen csinosak, 's a' kis introductiók éppen oly kellemesek, mint fényesek. Csak előre, előre, sarjadó talentum! Hiszen legnagyobb művésznök, fényünk, büszkeségünk, Lisztünk is így kezdé! — A' párdalról úgy hiszem, legjobb volna hallgatnom; de mivel annak sikere és nemsikere felől annyi volt a' koczódás, czivódás; úgy csak elmondom én is véleményemet. — Purt urról már maga idején elmondott az ítélet; azonban noha olasz modorról, vagy általán nemesebb előadásmódról fogalma nincs, ő ma még is türethetően énekelt. Textusa gyakran érthető volt, mi már magában is érdem. — Azonban Klug urnak, kit zongora mellett mindig szivesen hallunk — azt tanácsoljuk, hogy, ha az egyesület minden éneklő tanítványát elidegeníteni nem akarja — hagyjon-fel énekével! — Ha a' tanítványok látják, miképp' nevet a' közönség, 's pedig éppen a' mivelődött közönség, tanítójok arczába; miképp' kénytelen a' nem-értők [tapsait sziszegéssel megszüntetni: — akkor hogyan bizzanak tanítójok ügyességében? — Azonban hinni akarjuk, hogy Klug ur nem szerénytelenségből, hanem csak azért énekelt, hogy a' közönséggel a' szép párdalt megismertesse: különben így előadva az csak botrányt szülhet. — Reméljük is, hogy jövőben illyszerencsétlen előadást elhárítand az egyesület ritka műértésű elnöke. — Az előzenék egybevágólag játszottak. Seib ur játékát zongorán kíséré Klug ur. Za — isa k. a. énekét ritka jelességgel az elnök ur. — A' jan. 15-kére hirdetett idei 4-dik hangverseny programja következő volt: 1) előzene „Elena da Feltre“-hez Mercadante-tól; 2) Két dal Schubert-től; zongorakíséréttel, előadja Augusz Antal ur; — 3) „Le fou.“ Scène dramatique pour le pianoforte par Fr. Kalkbrenner. Előadva n. Slachta Etelka k. a. által; — 4) „La Barcarola“ Cabussitól; zongorakíséréttel éneklék m. Bezeredy Everilda asszonyság és t. Augusz Antal ur; — 5) Bravour - dal Donizetti „Elisir d' amore“-jából; előadva kürtön Fousek ur által; — 6) két dal Seuberttől; éneklék t. Augusz ur; — 7) Előzene Auher „porticii némájához.“ — Várva vártuk e' ritka élményeket nyújtandó hangverseny napját: de fájdalom! a' esipős hidegben tett utazás fáradsalmi fátyollal vonván-be nagy hirű hazánkfija hangját, a' hangverseny elmaradt, 's továbbra sem halaszthatott t. Augusz ur pár nappal reá következő elutazta miatt. — Noha a' hangverseny nem létesült, annak programját még is büszkeséggel közlöm; hogy minekutána mi szerencsés Soproniak Lisztet is hallottuk falaink között, fáradsatlan elnök urunk annak egyik barátja bájhangjai hallhatásával akara szerencsésíteni.

KIESI GYULA.

TÁNCZ.

Zala-Egerszegen jan. 13-kán fényes tánczvizalom adatott, melyben szomszéd és saját megyénk nemesb fiai és hölgyei hagyták mulni az élet perczeit az örök enyészethez. — Hogy elmellőzzek minden cifra kifejezést, csak azt mondom e' tánczmulatságról, hogy némbereink egyszerűleg, de csinosan öltözködtek, úgy szintén ifjaink is. Szépeink egyedül nemzeti nyelven zengték egymásnak örömeiket. Cotillon még nyugóra előtt tartatott,

mellyet t. I y K-r ur igen rendezesen vezetett, 's két izben tapsokkal meg is tiszteltették. De sajnos! magyarunk csak egy volt, melylyért B. — ur nyéré-el hála-köszönetünket. Nyugóráig köztünk volt t. Deák Ferencz ur is, ki vígan mulattatá hölgyeinket; mi pedig éji négy óra után léptünk Morpheus karjait ölelni azon reményvel, hogy febr. 3-kán ismét illy örömdús kebellet enyelgünk megyénk szépeivel. T si Simon Pál.

Örö m-h ang C saná dból. Valamint kedvesen fogott velünk kezét be-léptek az 1841. év: ugy, 's még kétszeres örömmel fogadjuk őt mi is. Örö-médélgsünket, mely ma nálunk Makón udvarol, 's minden kebet életet, min-den ajkat csak kedvtöltött tánczvigalmi elragadtatást késztet zajgani, nyil-vánitunk kell. — Ha szólni tudna jelen évünk, büszkénkellene megvallania, hogy tán honunk egy részében sem olly kedves vendég ő ma, mint nálunk; mert bachusi napokat, legvigalmasbakat derite egünkre. Megkezdtük jan. 26-án megyeszéki teremünkben társasági tánczvigalminkat; 's felöle csak azt kell mondanunk, hogy minden, ki csak élt, 's ez éden-kertben jelen volt, hol csak földi gyönyör 's életkéj volt nyerhető, tetteg mutatta-be, 's adta jelét lelke örömmérgésekbeni repkedésének. Milly elegendő ok ez e' barátságos együttlét fennállására! Sokszoros tisztelet, dícséret közösen lelkes höl-gyeinknek, kik kerülve a' minden határt túlható pompa, fény, 's pipere üzés-sét, e' barátságtagalanság, egyenetlenség, szóváltás, sőt gyakran a' páros é-let béke-háborító eszközét, egyszerű de legillendőbb öltönyökben látogaták a' nemzeti színű számos apró zászlócskával, függönyökkel ékített, de különben is legizletesebben alakított termet. — Örö m itt részt venni; örö m bár melly elsőb nőt is vagy hajadont egy fordulóra meghívni; mert büszke, hogy az előtte álló pörde ifjonczhoz honi nyelvén zajoghat, vagy ha fáradt is, bátran esd kis békétürésért, hogy kettős erővel lebeghessen tovább társa karjain. — Adja a' magyarok ura, hogy Csanád, melly első, de ne legyen utósó is e' czélszerű bölcs új szokásban; mert bár ki fürkésszen is e' felett elveket, ezt fogja mondani: „adja Isten! mert így boldogabb jövődöt 's több vig napot várhatni.“ — Ezen egyesületi tánczmulatságok feb. 2. 9. és 16-kán ismétel-tetnek. — A' esinosan nyomatott belépti jegyek egyedül magyar nyelven szerkezték.

FRKS.

D I V A T.

Párisban a' gaze és igaz gyüngyök jelenleg a' kifünőbb díszítmenyek, mellyek bá-lokba menő fiatal hölgyeket leginkább ékesítik. Ruhát gaze-ból, pelerint menyéthölgyprém-ből viselnek. — Társaságokba világos atlasz tunikában 's hasonló alruhában jelennek meg; látható a' róza színű pekin ruha is két nyusztprém körzemenyvel, nmellyeknek egyike a' ruha alrészének két oldalán köténykét képez. — Látható a' róza színű bárson ruha is ezüst rojtok és tollakkal körözve. Körzemenyekre használtatik a' marabu-toll is arany 's ezüst vegyítéssel. — Az indiai kasemir-schawlok ufolag nagyon divatoznak, és pedig minden nemű eredeti rajzokkal 's változatosságban.

Férsiáknál a' fekete ruhák mindig legkedveltebbek; bál- mellényre fehér selyem vagy at-lasz vétetik arany, ezüst, vagy más szines himzemenyekkel, — ezen kívül indiai kasemir is válogatott rajzokkal. Nadrágokra legszamosabban veszik a' szürke színű koczkás szöveteket. A' kalapok magasak, hosszúkások, széles ernyővel. Nyakkötő atlaszból.

Szerkeszti Mátray Gábor, halpiaczn, Dencs-ház, 56-dik sz. a.

Nyomatik Trattner-Károlyi betűvel, angol vas-sajton
uri utsza 453.

HONMŰVÉSZ.

Pesten csötörtökön februar 18^{kán} 1841.

KÖLTÉSNET.

Nöteremtetés.

Ez óriási mindenség fölél
 A' nagy teremtó gondot ültetett,
 'S a' rendben álló milliók közél
 Figyelme egy valóra mélyedett;
 Kit mély, szabad szellemtől áthatott
 Agyag göröngyből urnak alkotott.

És látta bölcsessége fényinél,
 Hogy vágy, remény, és küzdelem karát
 Tára-föl elhajlítani azt, kinél
 Nagy ész mutatta tulnyomó szavát;
 'S megszanva sorsát gyógyszerül legott
 Szivére irt, áldó ígét rakott.

Az álló ige testté változott,
 És lön belöle gyöngéd szende nő,
 Ki búban és örömben osztozott,
 Kinek részvéte és szerelme hő; —
 'S ki férfiúval bajt felejtete,
 Mert sziv-sebére balzsam-irt köte.

Igy lön a' férfi, a' komoly nagy ész
 Egy áldó növel összepárosult, —
 'S midönn felé karát nyitá, a' vész
 A' hő szerelmü lénynél megvonult,
 'S kaczagta a' bájok esáb-ékeit,
 Hogy esalni nem tudák érzelmeit. —

HORVÁTH LAJOS.

INTÉZET.

Nöcselédek menedéke. — Marcenod ur Marseilleben egy intézetet alapított a' szolgálat nélküli néember-cselédeknek menedékeiül, hogy ennél fogva az alsöbbs néposztály erkölcsi romlottsága lehetőleg gátoltassék.

SZOBRÁSZAT.

Minta Napoleon siremlékéhez. — Ingres ur, a' romai festészetet tanító intézetnek eddigi előjárója, egy rajzot

külde Parisba, mely Napoleonnak leendő siremlékét ábrázolja. Ez szigorú egyszerűség és nagyszerű szerzeménye által tűnik ki, 's a' hivatalos szobrász *Marjochetti* elsőségének nem kis akadályaul szolgálhat.

SZINÉSZET.

Magyar játékszin.

Miss *Pardoe* — *Schodelné* felől következőleg nyilatkozik „the City of the Magyar“ Londonban 1840. kijött munkája 2-dik kötetének 143—144. lapjain:

„De a' nemzeti színház büszkesége annak prima donnája; 's így könnyen hihetni, hogy a' vetélkedő két dalkirályné, *Carl* és *Schodel*, a' város hódolataiban osztakozik. Mi engem illet, én kétségeskedés nélkül *Schodelné* mellett tartok, bár mennyire bámulom a' német dalnoknét. *Carl*, mint nő, végtelenül vonzó; de mint színésznő és énekesnének *Schodelné*t jóval elébe teszem. Ez magában egy megtestesült lélek; hangja úgy nyomul elő; mint a' lelkesedése, 's *geniusa* fölött elfeleditek a' művésznőt.“

„Normája felséges; telve egy rémitő érzelemmel, mely titeket elragad, 's ti annál örömebb engedtek a' varázsnak, minél inkább meg vagytok győződve öntudatotokban, hogy ő maga is el van ragadtatva.“

„Az operának egész testülete *Schodelné* assz. által képezte-tett, 's ő a' nehéz feladatot csudálatra méltólag hozá teljesezésbe. A' karok olly számosak és tökélyesek, mint a' másik színházban.“

„*Schodelné* assz., mint nő, éppen olly feddhetlen, miképp' mint dalnoknő tökélyes; 's habár; személyére nézve nem éppen szép, de szép keleti alakot képez, mely szinpadon igen jól hat; játéka mindenkor helyes és bájteljes. Valahányszor szava keresztülhat, mindig electricai az, 's magas hangjai éppen olly tiszták, mint édesek.“

Bucsu - nyilatkozat.

Él szívünkben egy bennszülött érzemény, mely tettvilágunkban felosztja magát, 's mint virágillat hatja-át lelkünk termékeit; egyetlen ur, mellynek érdekeért a' művészet kész meghajolni 's egytetemes világát szűkebb határral irni körül. Kell-e mondanom? hogy e' hatalmas indulat — a' honszerelem! — Keblemet örömmel engedém én is e' nemes vonzalom birtokául, 's midőn művésze-

tünk támadó angyala tette hitt-fel mindent, ki bár mi kis erőt érte magában, szivem ösztönét is mélyen ébreszté szent szózata, 's nemzeti műintézetünk érdekéhez kötelezém-el munkásságomat, hogy kötelességem az áldozattal, melly tőlem telék, lerójam.

És ha volna, ki hinné, hogy hiúság vagy fénykapkodás vezete a' magyar szinpadra, igen csalódnék. Egy bölcsőjéből kelő kezdeményen felülállani nem fény; 's előtanulmányokkal küzdő személyzetnél keresni kitűnést, hiúságnak sem nyujtja élményt: pedig nem köztudat-e, hogy fellépésem korában a' nemzeti dalművészet sorsa ez vala? De én fölléptem, 's ezt akkor tevém, midőn a' túlhaladt külföld művészvilágában nevem már némi visszhangra talált; midőn az önismertetés nehéz munkáján már már tul valék, 's ipardijamul szép jövők csillagát mutatá a' művészet nemtője. Fölléptem mondom, 's az előcsarnok homályos hideg oszlopai között vevék hont, hogy kulcsot segíjek keresni az avatottság templomához, hogy czélt 's irányt tűzzek-ki, 's megkisértsem egyengetni gyakorlati pályáját dalművészetünknek, melly ha a' kezdet csarnokából izlés 's műértelem hajlékaiba lépendett, diszéül legyen nemzetünknek, 's élményt nyujtson a' ház közönségének.

Mennyire felelhetett 's felelt-meg erőm és szorgalmam céloknak? ezt megítélni a' műértő 's elfogulatlan közönség ítéletére bízom. — Mi lön jutalmam? az utóbbi két év története 's bizonyos folyóiratok lapjai felelnek. A' harczot sértett érdek 's önzés kezdé-meg ellenim részéről, 's az első megtámadások már személyes bántalmakat hoztak; de én eltűrém azokat! — eltűrém, mondom; mert egy magasabb, az ügy szerelme, melegité keblemet; mert tapasztalám, hogy a' dalszemélyzet szorgalmát haladó siker kíséri; mert meg valék győződve; hogy a' mindent egyszerre szerezni kénytelen nemzetnél egy ipar-, tan-, vagy művészet-ág sem nélkülözhető, 's kiki miben előviheti a' kort, azt teljes erőből tenni szent kötelessége. És türelmem jutalmazva lön; mert volt idő, mellyben ma gúny és gyanúsító cikkek jelentek-meg ellenem, következő napon a' tisztelt közönség, melly az ügyért, ama szive 's szivem választottaért, küzdeni soha nem szünt, 's miért kedves emlékét siromba viszem, még nagyobb számmal 's olly szivesen, mint én adám, fogadá-el szivteljes működésemet; 's így az est óráji kiegyenliték a' napok fájdalmát. Hittém, hogy a' boszúvágy egy béketűrő 's vállalatának megfelelni kész nő ellenében egykor kifáradand. — Nem így lön. A' művésznővel nem tudának birni; mert a' művésznő minden szorgalmát, lelkét, erejét kötelességének áldozá; mert tanult, tanított, 's bár küzdve, folyton ha-

ladást tön. — Mit tevének hát? A' nőt sérték-meg bennem, 's a' legkeresettebb bántalmak erkölcsi kinjait érezteték velem. Ekkor sem vitatkozám: a' rágalmak ellen pedig mi volt volna könnyebb, mint a' rágalmazókat visszautasítani? Nem vitatkozám, mondom, 's az intézet pártolásával színezett állításokat sem czáfolgatám; pedig én is elmondhattam volna, hogy szerződési kötelességemen kívül mennyit tevék; elmondhattam volna többek között, hogy kevés kivétellel — minden új dalművet közbenjárásomra szerzett-meg az intézet; hogy Döblert — ki tizenkét ezret gyűjte a' pénztárnak, 's másokat — egyedül én nyertem ide; hogy az árviz pusztításai után, míg nekem is könnyű lehetett volna a' pénztár terhére honn kényelemben lennem, megkimélve az intézetet, a' hosszú utazás kellemetlenségét választám; hogy gyöngélkedésem harmadfél hava alatt szerződés szerinti illetéketem (körül belül 1,500 pengő forintot) a' pénztárnak engedém; hogy havi díjamat több ízben hónapig, — hogy jutalomjátékom jövedelmét majd egy egész évig ben hagyám 's a' t. Mind ezt 's még többet felhozhattam volna. Én, mondom, nem vitatkozám; de lelke mélyen elkeserült, 's akaratom ellen egy tompa hidegség kezdte abban hont venni. Nem tagadom, hogy gyűlölet, megvetés kelt szivemen azok ellen, kik rosszul tartak önérekeiket a' dalművészet megbuktatásával keresték kivivni, 's kik szerénytelenül egy nem birt többségi képviselőkül erőködtek feltolakodni. 'S ugy vélem, az igazság-barát nem látandja természet-ellenesnek, ha egy nő azoktól, kik, házi 's nyilvános életét egyiránt elfeketitni törtek, megvetéssel fordult-el.

E' tulidegzett visszásság következménye bucsúvételem 's elhagyása a' kertnek, mellybe a' dalművészet virágít átültetni segítém. De, kik virággyűlöletből a' kertésznőt üldözik, győződjenek-meg, hogy a' virágkedvelés távozással nem leszen kiirtva; mert jelenkorunk jelleme nemcsak egy-oldalúlag az észet, de egyszersmind az érzelmeket is művelni: pedig míg a' műveltség az emberiség feladata lesz; a' dalművészet csillaga nem hanyatlik-le. Nyilatkozatom czélja nem az, hogy ellenimet, kik velem minden emberi jog megsértésével olly kiméletlenek valának, megbántsam; nekik én már rég megbocsáték: nem az, hogy vágyat 's fájdalmat idézzek üres helyemre, melly betölthető leszen; hanem kötelességül tekintém a' tisztelt közönséggel megismértetni a' feladást, mellyet megoldani akartam, — félre magyaráztatott törekvésemet, az irányt, mellyet a' dolog nem miattam, de elle-neim miatt vön, 's a' helyzetet, mellyben eleitől fogva a' szín-háznál valék.

Magyar szinpadi életem egy felhőszőnyeg volt, áthimezve a művészet szép jövője reményvirágival. Feledés egy részről a bánalmakért; más részről hála és köszönet a nagy közönségnek, melly küzdésteli pályámon csüggedni nem hagyta. Lelkem gyakran fölkeresendi a távulban kedves hazámat, 's hazáméval honosim! mindig egyesítendi képeiteket tisztelő emlékezetem.

Schodel Róza.

PESTEN, nemzeti szinpadunkon, febr. 11-kén „Rózsa“ Szigligeti eredeti vígjátéka 3 fvsban adatott ismét. A' czimszerepben ez uttal Laborfalvi k. a. lépett-fel, 's azt illedelmes szerénységgel, habár szavalatában itt ott némi monotonióval, jó kedvvel, és szorgalommal vivé. L. k. a. azonban természeténél fogva nem bir illy szerepekhez kívántató tűz, élénkséggel 's vidorsággal, mi pedig azoknak egyik kitünő jelleme, 's így nem esuda, ha illy nemű előadásán lankadság mutatkozik, ha bár ez nem játéka hanem inkább organumának szüleménye. A' többi személyzet a' régi. Az előadás szeszélylyel ment végig, 's a' számra kevés nézőséget jó formán mulattatá. - 12-kén Felbér Maria k. a. javára bérszünettel „báj-ital“ opera 2 fvsban (Donizetti-től) került szinpadra némelly rövidítésekkel. A' dina szerepében a' jutalmazott k. a. több ízben tetszést nyert. 2-dik felvonási párdalja Dulcamarával megtapsoltatván, annak utóbbi részét ismételni volt szives. A' barcarole-t azonban olly hidegen fogadá a' közönség, mintha mindenikünk keze le volt volna metszve. Stoll ur ma lépett-fel először Nemorino szerepében vendégképpen, és pedig a' jutalmazandó iránti szivességéből, mint a' hirdetmény mondá (de bizonyosan nem ingyen!). Hijában csak meg kell vallani, hogy ámbár St. urnak hangja vesztett kevéssé erejében 's magasságban, de most is gyönyörű az, 's kellemesen hatott reánk tiszta csengése, szabályos előadása 's kivált azzal czélirányosan egybekötött helyes játéka; mindezek enyhíték németes szóejtéseinek hiányait. Szerdahelyi ur a' régi pontos, de nem a' hajdani vig kedvű pajzán Dulcamara volt. Konti ur (Belcore) szava, ugy látszék, még most sincs jól helyén. A' szinterem tömve volt ismét nézőkkel, kik kivált Stoll urat több ízben zajos tapsokkal tisztelék. 13-kán „Lear király“ Shakespear szom.játéka 5 felvspan adatott ismét. A' czimszerep Bartha ur ámbár szorgalommal személyesítő, de szavalata néhol teljesen érthetlen vala szokott hibáji miatt, mellyeken, mint látjuk, ő javítani nem képes, vagy nem akar. László ur (bohóc) viditá némileg a' különben igen komor és gyér közönség kedélyét. — 14-én „francia országi tündér“ dalos bohózat 2 fvsban (Meissl után Szerdahelyi) fordult-meg szinpadunkon. Szerdahelyi ur (Spindelbein) szeszélyes és vidor játékaival igen mulattatá a' közönséget. Barthánéval (Róza) nem valánk tökélyesen megelégedve. Éppen nem illettek szájába Schodelnéra irányzott helytelen czélzásai és durva eleménczései. B-né assz. gondolja-meg, hogy a' Nemesis vele is megismertetheti a' „ma nekem, holnap neked“ szóknak sujtó valódiságát. — E' szinműsztylje is régi már; pórias kifejezésekkel tömve, 's idegen szóktól hemzseg. — 15-re Szigligeti új dramája „Ál-Endre“ volt kijelelve.

Kolozsvárról az Erd. Híradó következőleg értesít. — szinpadunkon jan. 29-én „Hamlet“ adaték. Lendvay ur a' kényes czimszerepet, mellynek szelleme felett a' műbirák nézetei is különböznek, 's melly honi és külföldi szinpadunkon olly gyakran lett már élvezhetlenné a' ferde felfogás és tulzó előadás miatt, várakozást meghaladó jelességgel adta. Játék közben többször 's felvonás után is előtapsoltatott. A' színház főképp' földszint tömve volt, 'sa' közönség színházunkban ritkán tapasztalható figyelemmel kísérte a' remekdarab, remek előadását. Minden dramabarátnak diadalom lett volna látni a' hatást, mellyet ezen nagyszerű mű, 's ezen művészi szereplés osztatlanul gyakorolt a' nézőkre. Ez óta a' farsangi multságok miatt szinmutatványok nem adattak.

TÁNCZ.

PESTEN, 1) a' nemzeti casino némelly részvényesei által febr. 13-án adatott 3-dik 's hihetőleg e' farsangon utósó tánczvizalom csinosság 's népességre nézve éppen nem állott hátrább előzötteinél. Ugy tapasztaltuk, hogy ma csaknem minden második táncz française volt, mellyet most már a' társaságnak majd egész fiatalsága tánczol. Különös érdeket szerze e' mai multságának a' magyar táncz, mellyet még éjfélt előtt mintegy 24 fiatal pár (a' magnási 's nemesi mindkét nemből) járt-el. Megjegyezzük, hogy e' tánczezal még a' mult (2-dik) nemz. casinoi bálban tétetett próba, de csak hajnal felé, midőn már én (a' tudósító) jelenem valék. A' kísérlet olly tetszéssel fogadtatott, hogy azóta e' tánczot az országbíró n. m. Majláth és a' kir. szem. it. helytartója m. Szerencsy uraknál adatott bálokban is lelkesedéssel járták-el. Mint ma láttuk, e' táncz körnemüleg intéztetett-el ollyképpen, mint a' lengyel táncz, 's így olly formán, mint a' hajdani palotás táncz, miként ez honunkban még mintegy 40 év előtt is divatozott, miről bővebben értekezik Garay ur 1834-ki Honművészünk 51. lapján, 's így az ott kijelentett ohajtás, hogy vajha nemzeti multságinkban e' táncz régi jogai-ba helyeztessék (mint értettük, leginkább gr. Forgách Lajos és b. Wenkheim Béla urak indítványa 's törekvése következtében) csakugyan valahára teljesült is. — Legyen bár ennek sok utánzója honunkban!

2) A' febr. 14-ki pesti redutot többen látogaták, mint az előbbieket. Álruhások kivált jó sokan voltak; egyike ezeknek champagnei palaczkot képzett. Egy valaki pedig alarc nélkül csupa torzkép-csinálással voná bámulatára az öt folyvást követőket. Ez alkalommal egy arany nyakláncz, fülbe való és karperecz játszatott-ki emlékül a' szépnemnek. Az első tárgyhoz még hat arany is volt csatolva, melly egy szegény özvegynek adatott.

Csákvár. Az itteni olvasó egyesület mult hó 21-kén tartá nem annyira népes, de külső disz és vigságban a' tavalit jóval felülmuló tánczvizalmát. — Érdekes vala látni a' kevéssé szűk tánczteremnek helybeli kastély-gondnak Rüttmüller ur által különös jó izlésseli feldiszítését, 's nem kevéssbbé kedves vala hallani János főherczeg nehéz lovag ezredének igen jeles zenekarát. — A' vigságba merült fiatalság más nap se tuda kivetközni jó kedvéből, mit az e' napi nyájas utánmultság eléggé bizonyíta. — Örömmel jelenti alólrirt, hogy ezen egyesület valamint tagjaiban növekedik, úgy főbb céljára „az olvasásra“ naponként jobban törekszik.

Fornai Endre.

Győr, másodhó 4-kén. Szeretett Józsim! Városunk örök forrongás helye, szünetlen zajgó kör. Látnád nyaranta kikötönket, az uszó élettárokak ágdunánkon, majd ismét a' nemzeti lobogókkal vigan tovairamló sajkákat, a' martokon zajló csoportot, — valóban a' Themse, vagy Hollandia nagy révét gondolnád előtted feküdni; 's ha innen eltérve kellemes sétatérünkön, a' helyben szállásoló ezredi hangászkar, mint Sirenek bájdallásai körül, az ifjak, hölgyek tarka vegyületét hullámsani szemlélnéd, — hogy tovább ne menjünk a' bécsi népkertbe vélnéd magadat átbüvöltnek, 'S most a' zordon tél szakán sem találnád városunkat kevésbbé élénknek. Folyamink jegesült hátán ugyan és sétányunkon — mert a' körünkben honosultt színésztársaság távoztával farsang végeig Thalia temploma zártan áll — pusztá életteleniség üté-fel komor tanyáját: de helyette népes utszáinkon nappalonta a' szánok vidám csörtetése, esténként pedig a' már távulról, pharusi világító toronyként feltünő redut-épületben 's a' város egyéb részein is zengő hangfuvalmak viszhangzanak a' fülekben; szóval Győr, élénksége 's vigalmai tekintetéből, nem sok vetélytársat számolhat. Nevezetesbek valának a' mult hó 20-kán tartatott piquenique, 's a' 27-iki álarczos vigalom; — Wachatzek ur szolgálati készsége, ügyessége a' táncz 's éttermek rendezetére nézve semmi kifogást nem hagy tennünk. Egy, mi ellen panasz-hangot emelhetünk, hogy a' bemeneti jegyek és zenerend német nyelven — 's mi több egyedül! — nyomatvájk. — Ezek fényét azonban a' tegnapi, régohajtott olvasó-egyesületi tánczvigalom a' megyei nagyobb teremben messze haladá. A' hangászkar a' a' helybeli Don Miguel ezredé, 's barna zenészeink egészíték-ki. Egressy Benj. „hontalan magyar“ című bevezető műve után, magyar négyes (Rózsavölgyitől) üdvözlő-, igénytelen-, egyesüljünk-, karácsonyi ajándék-, (Massak katonai kar-igazgatótól) udvari-vigalom-, reménysugárok-, havasi rózsák- (Lannertől) keringők, továbbá francia négyes, polka, mazur, ismét magyar, végre bokortáncz kerültek váltogatva szőnyegre. Vendégeinknek, kik közt mélt. Stankovits főpapunk, Bartalm. udv. kancz. k. referendarius, 's f. t. Wurda kanonok urat is tisztelhetők, száma majdnem 600-ig terjedt. Szépeink, kik nevezetüket ugyancsak nem bitorolják, mind azonát tánczosainkra nézve aránylag keveseben gyűltek össze. Szünóra alatt a' keblünkben megtelepített színészeket pártoló részvényes társulat alapszabályai, végzései nyomatva osztattak - szét. Ennyit ez estről, melly fájdalom! hamar is elmúlt kéjeivel! Most csak a' jelen hó 10-ei második piquenique, 17-kén az érintettem részvényes egyesület hasznára, 's 23-kán utólján tartandó vigalmak után kelnek sohajink; azután vége kéjkoszorúzott farsangunknak. — Még egyet sugok. Philippet, a' némellyektől annyira magasztalt, mint másoktól kisebbitett bűvészt még e' hónapban városunkba hirlik érkezendőknek. Vajha szelidebb időjáratot tudna varázsolni körünkbe. — Most eleget tevék ígéretemnek; Győr részletesb rajzát adám: rajtad a' sor Szombathelytekről is egy két ecsetvonást tenni. Létesülnek-e nálatok kitünőbb vigalmak tán a' kisededovó intézet, vagy a' casino, 's most alakult gazdasági egyesület részéről? Megyer y kis szinpadtokon nagy lelkesedéssel fogadtatott-e?*)

*) Mint bizonyost állithatom a' t. közönség előtt, mult hó végén „velencei kalmár“ 's „agg színészen“ lépett-fel.

mindenre nézve mély hallgatagság bilincseli-le nyelvetök, tollatokat. Fel a' vesztéglésből; tudass minél többet velünk! tiszteld társidat mindnyájokat; csókol barátod

—TH B—

Ke cske métről, télutó 7-kén. Édes Fannim! A' kietlen alföld zordon sivatagairól is hozzád intézem első leveletem; hozzád, ki a' nemzetisedés szent érzelmeit magyar hölgyhöz illő magasztas kebelrel tudod és szoktad fogadni. Fogadd tehát ezt is nemes szokásod szerint. — E' hó 3-kán nálunk a' casinói egyesület — tőled is ismertt — tágos és izléssel készültt nagy teremében közös tánczvigalom tartatott. Szépeink előre sok szépet álmodának e' vialomról, 's méltán; mert a' — kevés ifjút és vagy négy kisasszonyt kivéve — a' városunk kebeléből összegyültt vendégkoszorú, öröm - élvezet szellemi karjain késő reggelig ringattaték, nehezen tudván megválni azon teremtől, melly szép erőre fejlődő nemzeti érzelmek tanuja lön. Ugyan is nyugóra előtt, de különösen utána több izben a' kellemes magyar táncz öntött hazafiúi érzelmeket a' nemesb keblekbe. Még inkább nevelte pedig ez érzelmeket azon körülmény, hogy egy jogász által a' bájos S—y E.— k. a. kéretett-fel páros magyarra, ki olly kellemes könnyűséggel, 's nemes magatartással lejté nemzeti tánczunkat, hogy mind ezért, mind szépségeért, és magyar szíveért a' vendég-összeség tapsait, éljen kívánatait méltán megérdemlé. Üdv e' valódi magyar hölgynek. Az öltözetekben is — mellyel többnyire választékos izlésre mutattak — kitünő volt a' nemzeti bélyeg, mellynek színei, különösen a' szalagok rendében, nagy szerepet játszottak. — Hát azt ne említsem, hogy a' társalgás is — kevés nagyra látókat kivéve — édes hazai nyelvünkön folyt, és éppen ezért igen élénk, és kedves volt? Azt se említsem, hogy a' nálunk állomásozó ezred derék zene-kara — melly most uj kerिंगőkkel lepett-meg minket — annyira bele tanult már hazai zenészetünk szellemébe, hogy — mit eddig nem tudott — magyar lelket képes honi darabjainkba önteni? szóval édesem! e' tánczvigalom a' nemzetisedés olly szép képeit mutatta elő, hogy méltán örömmre gerjeszté az egész díszes vendég-koszorút. Vajha hazánk minden tánczvigalmába egyszer már otthon találhatnók magunkat! Isten veled édesem! igyekezz minél előbb magyar városunkat meglátogatni, hogy szemtanúja lehess annak, mit most levelemből olvasasz!

V - - i - - .

D I V A T.

7-dik divatkép (Parisból). — Menyasszonyi 's estvélyi öltözet gazdag hímzemenyvel. — Indiai organdi ruha, selyemmel hímzett szalagbokrokkal. — B é c s i divat febr. 11-kén: ruha illusion - blondból atlasz alruhával, sevigné - gallérral; test és öl atlasz - tekerescel.

Szerkeszti Mútray Gábor, halpiacson, Dencs-ház, 56-dik sz. a.

HONMŰVÉSZ.

Pesten vasárnap február 21^{kén} 1841.

KÖLTÉSNET.

T a v a s z k o r.

Kies tavasz,
Kies tavasz!
Ne légy hamis,
Ne légy ravasz.

Felelj, ha kérd
Bús énekem:
Virulsz-e még
Valljon nekem! . .

Vagy o ne szólj! —
Majd megfelel
E' szív kihalt
Reményivel;

Mig kéjeid'
Leédeled,
'S elhervadok
Én is veled!

SZELESTEY.

SZORGALOM.

Kén Anglia 's Irlandban. Az abbeli félelem, hogy Siciliából több ként (Schwefel) nem kapnak, okot szolgáltatott a' régen elhagyatott irlandi és cornwallisi kén-ereknek ujlag megkísértésére. A' vizsgálat olly szerencsés sikerű volt, miképp' hiteles adatok szerint angol ország rövid idő mulva nem szorul idegen kénre.

Tőkehal-halászat. Korábbi francia lapok azt hirdeté, hogy ez éven a' tőkehal-halászat csekély sikerű leend: most ellenben őszhó 15-ről egészen ellenkezőt jelentnek. Egy hajó nem régiben 120.000 tőkehalat szállított Bordeauxba.

Uj bádóg. — Brady ur olly bádógot készített vas- és nikkol-ból, melly a' mostaninál sokkal használhatóbb, 5-ör 6-szor erősebb, 's konyhaedények készítésére rendkívül alkalmas; mert ez nem fest, miként az eddigieknél gyakori eset volt.

LITERATURA.

Igaz-e, hogy nehéz új jellemeket a' regényekhez találni?*(Folytatása.)*

A. — De új jellemelek? hol lehet ezeket találni?

B. — Csak ismét könyvet ne üssünk-fel! — Vonjátok-fel a' lepelt: nézzétek amaz ifjú nőt; illő, nehéz selyemből készültt redős öltönyben ül, haja simán van fésülve halántékára; a' hajlitott arcz korábbi nagy szépség nyomait viseli; a' fehér nyakat fekete szalag körzi, mellyen egy arany szivecske függ; a' kezeket rövid átlátszó keztyűk ékesítik. Jobb lába egy padocsán pihen, mellyen legifjabb lánykája térdel, 's az anyja térdén fekvő könyvből olvas. Egy nagyobb leányka bubával játszik; a' harmadik, már felnőtt, varró asztalnál ül az ablakban. E' rajza a' csendes házi életnek; egységeiben 's az arczrajzra vonatkozó vonásaiban milly ég-messze különbözik ugyan e' tárgyakban — ötven vagy csak húsz évvel ez előttitől. Milly nagy miveltségi előfok fekszik már csak ama nehéz selyem anyagjában az öltönynek? Korábban ugyan ez anyag frivolitással volt párosítva itt, 's most az egyszerű háziassággal. A' philosophiai nyomozásoknak milly rejtek-utjain kell egy emberismerőnek átvándorolni csak azért, hogy azon láncsorát az eszméknek feltalálhassa, mellyet a' padocsán fekvő kötés ébreszt? Mit? hát e' szép nőnek szive kevesebb ujságot szolgáltatna-e, mint öltönye, vagy kötése a' padocsán? — És ha ezzel szolgál a' háziasság, — a' tékozlásnak, koketteriának, szellemi és érzelmi szépség győzelmeinek mennyi képet és eszmét kell szolgáltatnia. Részemről engedjétek a' költőnek az érzelmi méltatlant felfogni; engedjétek anyagját a' gyönyörű sztyl leghizelgőbb édességeibe takarni; engedjétek Múzájának minden gyöngyét és drágaságait reá kiüríteni; csak legyen igaz; — mert ezen igazságában áll azon egyetlen költői jogszerűség, mellyet egy genie munkájától kivánni szabad.

Hogy e' czélt kevesen érik-el, természetes. A' nagyobb rész lomha, 's a' takaréktárból szedik elő a' már kész jellemeket, 's inkább másolják tizenkétszer Werther Lottiját, míg azon fáradságra szánnák magukat, saját házokban egy lépcsővel feljebb emelkedni, hogy ott egy hölgyet találjanak, melly százszor több sajtáságos kecekkel bír, mint amaz elhervadt eredeti. Mások minduntalan visszatérnek az erénytelenség, gyarlóságra, és régi morális következetlenségekre, mellyek most, minthogy őket az élet elhagyá, régen megszűntek jelentőséggel birni. — Ide szövik-be

szellemöket, 's innen származnak amaz árny-alakok, ama rémképek, és a' hazugságoknak ama láncza, mellyek az első legjobb felmelegített hazugsághoz kapcsolódnak, — amaz örült követelések, mellyeknek az élet ellenszólni nem mer; mert a' kezdetet nem értette. Ezt a' könyv-genealogiát, e' törzsökét az alkalmazásra képes eszméknek, ezt a' litteraturai tapasztalást, ezt mind kell a' regénynek kerülni, ha valólag rontó 's ügyetlen nem akar lenni fontos czéljára nézve. Ezzel nem az van mondva, mintha a' költő eszméit nem testesithetné, csakhogy igyekezzék eszméit benső összhangba hozni az étellel. 'S ebben fekszik az eszköz a' veszélyes morálnak ellenmunkálhatni. Indiana, Laelia, Valentina testesített eszmék, de egyszersmind nők; ezek nem könyvtárakból, hanem társaságból jöttek elő, és ugyan azon kör magáéinak ismeri, jutalmazza vagy bünteti őket azon esetben, ha a' költő azt elfelejtette volna. De egy Lucindának genialis szemtelenségét hogy lehet egy tapasztalatlanál bebizonyítani? Ó könyv, nem nő, és hogy benne a' hibákat felfedhessük, nem az életet, hanem a' litteraturát kell tanácsul hívni; nem a' szomszéd nőtől, hanem egy philosophiai rendszertől kell utasítást kérni. Millyen végnélküliség, millyen zavar! Egy könyv nemzi a' másikat; a' hazugság mindig szárazabb, mindig abnormisabb, mindig értetlenebb, 's éppen ezért az emberek egy nagy tömegének mindig csábítóbb lesz.

Hogy a' fennebbi nézetekhez egy példányt csatoljunk, legyen szabad egy rögtöni töredéket ide kapcsolni. Fogadni merek, hogy ha Celine jellemét körülményesen akarnók rajzolni, 's hozzá az idegen nemű sentimentalitásnak semmi keverékét nem vinnők, neki szeretetre méltónak kellene lenni, ámbár moralis elv szerint szerkeztetett.

C e l i n e.

Fürstenfels gróf családja kitünő és régi volt. — Egyik ága birodalmi lovagságon, másik századokon át a' kerület egyházi hercegeinek sorát diszité. A' vértnek jegyei közt látható volt a' bibornoki kalap és hercegi bibor. Gyermeke Lajos tartományi kapitánynya emeltfel egy Fürstenfelst; egy másik a' hosszú hajú Chilperickel a' Rajnán tul ment. Ezek mind kevély emlékek voltak. Midőn a' franczia lázadás kitört, Fürstenfels Gábor mérsékletes jószág birtokában volt, melly nagyrészt Hassziához tarozott. Egy oldal-ág hosszú per utján a' korábbi birtoknak egy részét magához perlé, és e' czímet viselte: „országnagy Fürstenfels-Braunfels. Midőn a' birodalmi lovagság eltörültetett, báró Fürstenfels-Braunfelsnek nevezék magukat, 's egy száz herceg főnökségét ismerék-el.

Gábor gróf a' herceg udvarában lakott Casselben mint főkomornok és titkos tanácsos. A' vestfaliai királyság teremtése után Jeromos, ki bizonyos political elvet követett, és, hol leheté, az előbbi királyság kiszolgált ország-férfiat megtartá, a' grófot generalprocuratorrá 's későbben egy ítélőszék elnökévé nevezte-ki, egyszersmind a' vestfaliai koronarend vitézévé. Rövid vonásokban ezek főbbpontjai a' nemes gróf hatáskörének. — Házi körülményei nem voltak illy kedvezők. Nem tekintve, hogy családjában a' perek örökösödtek, 's a' perlekedések az oldal-ágak és törzs között véget nem értek, a' grófnak házassági szerencséje is kockáztatott. Egy nőt vett-el, kinek rajzát Lavater physiognomiai töredékeibe felvette, 's kit ez a' női erények példányaul jelentett-ki; de ki még is hat héttel az esküvés után a' nagy opera egyik tánczosával megszökött. Korábbi házasságából egy fija Knigge bárótól neveltetett, nevezetes szerzőjéftől e' könyvnek „emberekkel társalkodás“ — azonban e' leirhatlanul magasztos nevelés; rendszer ellenére is a' nevendék némű napi tárgygyá lett következetlenségek miatt kénytetett nevéről 's vértjérről lemondani. Ebből látszik, hogy a' nevezetes emberek sem mindig képesek alapeszméiket papirosról az életbe átvinni. Csak az botránkozttató, hogy éppen a' mi grófunkon bizonyodott-be képtelensége a' „physiognomiai töredékeknek“ és csekély gyakorlati haszna ama könyvnek „az emberekkel társalkodás.“

Szerencsétlen tapasztalásai daczára is az ötven éves férfi nem mondott-le a' szerencsés házasság lehetőségéről; hanem feltette magában, újabb merényénél semmi nemű profétákat tanács-adás végett fel nem szállitni, csak egyedül érzetére bizakodni, melly az őszinte keresőket szerencsés találókká változtatja. Egy szép reggelen, nyitott kocsijában hanyatt dülve utazott, 's egy kis narancshéjat rágsálva, félig csukott szemmel, átengedte magát azon kellemes benyomásnak, mellyet a' fris tavaszi lég, a' vetések ébredező zöldje 's az egyptár száz madárka lyrai hangzatkáji lelkében ébresztettek. Ezen ifjú természetben egy kis kedvesnek képe szállongott elébe, kit néhány héttel ez előtt egy nagybátya házánál látott. — A' nagybátya szegény volt, 's e' mellett nyolcz leánya. A' nyolcz nympaha közül, kik fehér öltönyben voltak, 's csinos csoportozatot képeztek, csak egy zavartt visszemlék ragadtamag az öreg urnak képzetét; csak legifjabbika e' Danaidáknak jött minduntalan lelke elébe. Ez egy kis gyengéd testalkat volt, leirhatlan élénk kifejezéssel a' gyermeki arczon, mellyen különben semmi különös kelleme nem honoltak. Tizennégy éves lehetett, és, mint minden illy életkorú hölgyecskék, sovány volt; kis

kezeckéi mit sem mutattak azon vakító fehérből és kedves tömörségből, melly későbbi években a' test e' részét elfoglalja. Csak a' finom csont-alkat ismerteté a' szilárd szépséget, mellyet a' jövőnek kelle kifejteni. Egy művész rajzát látná benne a' nagyszerű képnek. Egyetlen kelleme, melly már tökélyesen kiképezve látszék lenni, szőke hajának tömege volt, melly mint folyó arany hosszú hajgyűrűkben uszott-le 's takará vállait, mintegy részvétből, hogy a' bimbózdó szépségeket az elhamarzott bírálattól eltakarja.

(Folyt. következik.)

SZINÉSZET.

Magyar játékszin.

PESTEN, nemzeti szinpadunkon febr. 15-kén előszer bérletszünéssel, 17-kén másodszer bérfolyamban adatott „ál-Endre“ eredeti drama 4 szakaszban. Irta Szigligeti. — A' 2-dik 's 4-dik felvonási új diszitményeket festé Neeffe Herman ur, a' nemz. szinh. rendes diszitője. Az új öltözeteket készíté Podhráczky F. ur, főruhátárnok. — E' szinmű rövid tartalma: „Zenomisl, kújávi herczeg (Bartha ur) felzendültt népe elől kibujdosván tartományából, Jeromost (Egressy G. ur) és Fennenát (Hubenayné assz.), még kiskorú gyermekeit, Bécs alatt lakó szegény asszonynak, Évának (Kovácsné a.) adá nevelésül, maga pedig a' szent földre utazott. A' gyermekek felserdülnek szegénységben, nem tudva származatukat. Jeromos nagyra vágyó szellemétől üzetve, szerencsét meg keresni, 's magyar országba a' füleki várba jut Anapesto, szolgálójával (László ur). Nagy hasonlatossága levén az egykorú Endre herczeggel (4-ik László király öcsésével), ki a' szent földön meghalt, nemcsak a' várbeliektől, hanem Endre jegyesétől, Margittól is (Latorfalvy k. a.) — Iván, Hajnácskó urának (Udvarhelyi ur) leányától — a' holtak vélt Endrének tartatik, 's minthogy 4-ik László király éppen ekkor öletett-meg a' Kunoktól, a' magyar korona elfogadására szólíttatik. A' fiatal kalandor e' kedvező körülményektől elvakíttatva enged a' császnak, 's magát Endre herczegnek adja-ki. Megjelenik azonban Johannita öltözetben Zenomisl, 's Jeromosnak megmutatván a' szent földön elhalt Endre herczeg jegygyűrűjét (melly reá jegyeséhez visszavitel végett bizatott), csak azon feltétel alatt igéri Jeromosnak, hogy őt nem árulja-el, ha ez majd királyságra jutva Zenomisl egykor birtt országa visszanyerésére segitendi. Mig ezek történnék, az ugy nevezett velencei Endre herczeg (Fáncsy ur), ki Ausztriában egy idő óta tartozkodva Fennenát magának eljegyzé — hasonlag Kun László holta után más felekezettől a' magyar thrón elfoglalására hivatik-meg; minek engedve, már Fennenát fényes követség akarja Budára vinni királyijegyeséhez. Ekkor jö ehhez atyja Zenomisl, ki a' füleki várból siet egykoron elhagyott gyermekeit felkeresni. Itt érti-meg leánya szép jövendőjét, 's el-siet, hogy az ál-Endrét megbuktsassa. Jeromos értésére adja Fennenának szerencsés állapotját, 's ez férjét kéri, siessen bátyját a' fenyegető veszélytől megmenteni. Mig a' király célhoz érne, Margitnak Zenomisl átadja az elhalt Endre herczegtől kapott gyűrűt, 's felfedezi, hogy mostani jegyese ámitó. Ez iránt Margit kérdőre veszi Jeromost, de ez ismét elámitja a' höl-

gyet, 's Zenomislt emberei által megöletni parancsolja. Ekkor jelenik-meg Fennena 's a' király; Margit előtt az ámitás bizonyossá tétetik, Jeromos pedig az erkélyről mélységbe ugrik. — Ámbár e' mű, mint történeti előadás, érdeket gerjeszt a' nézőben: de azért, ha nem tudná is, hogy azt (bár kissé más alakban) a' szerző már csaknem öt év előtt írta, még is fiatalabb kori 's gyengébb munkáji közé számítná. Ugy látszik, hogy ő ezt maga is érzé, 's azért törekvék Ádám, Endre király kísérorje (Szen t p é t e r y ur) szerepébe némi Fallstafismust, Anapestoéjába pedig elménczséget önteni, hogy ezek habár póriasságokkal is, a' közöket betöltve a' nézőt derültebb szeszélyre hozzák, a' mű menetét vidámbbá, élénkebbé tegyék. Első előadásban ezeknek szájába itt ott tulságokat adott ugyan, de a' másodiknál ezeken czélszerű változtatást vettünk észre, 's maguk az előadók is az előszer használtt tulzást most utóbbszor igen okosan mérséklék. Mind e' mellett nem hagyhatám helyben Anapesto (szolga) szájában a' latin mondásokat, valamint a' Fennena által említett keresztelő levelet; mert azon korban szegény fegyverhordozó szolgák latinul nem igen beszélhettek, 's matriculák sem voltak. Nagy hiba a' szerzőben, midőn illyesekre nem ügyel, meg nem fontolva műve tárgyának korát 's minden körülményét. A' dolog szintérei is majd Bécs alatt, majd Füleken 's a' t. olly rögtön változnak, mintha csak két szomszéd házban menne végbe a' történet. A' darab egyébiránt rövid, 's így a' főszerepek is kicsinyek, mellyeknek előadói (nem valamennyin ugyan) első előadáskor kevesebb szilárdságot bizonyítanak, mint a' másodikban. Első izben szép számú közönség, utóbbiban fájdalom! igen kevés gyült egybe. A' szerző egyébiránt mindkét izben hivatott; multkor Neefe ur is, ki igen csinos diszitményeket készít. Az új öltözetek hasonlag szépek valának. — E' két nap közben (16-án) „Zampa“ opera került színre, mellynek czimzseropét Erkel ur szokott szorgalommal adá, Camillát Felbér k. a. — 18-ra „agg színész és leánya“ volt hirdetve. Sugár szerepében Megyeri ur, mint ujan szerződött tag, előszer lépett-fel — milly sikerrel, jövő számunkban említjük. — Mint halljuk, az országos biztosság most febr. 16-ki ülésében sem választott színházi igazgatót; 's addig is, mig e' választás megtörténik, a' mostani igazgató választmányt megerősíté. — Komáromy ur febr. 17-kén Pestről eltűnt. Ra-my.

A' pesti „Tageblatt“ f. e. 41-ik száma következőt ír. — Schodelné assz. tegnap (febr. 16.) utazott-el innét. — „Les Dieux 's en vont“ mondatik; vagy német szókkal mondvá: „áгат ágra látok dűlni.“ Nem fogjuk ugyan kívánni, hogy ahhoz nyuljanak, mit a' berlini udvari színház felügyelősége jónak tartá tenni egy Löwe Zsófia ellenében; de sajnálnunk kell mind a' művészet érdekében, mind a' nemzeti színpad érdekében, hogy olly jószerű egyezkedés nem tétethetett, melly a' magyar operára nézve e' sokáig kipótolhatlan veszteséget elhárithatta volna. Nem akarunk itt a' kitétetett dalművésznének közösen méltányolt 's megismertt elsőségeiről szólni, hanem csak azon érdemeire figyelmezní, mellyeket a' magyar opera virágzása körül szerze magának, és csak az általunk már egy év előtt említett ama lettdologra hivatkozni, hogy csupán buzgalmának, szorgalmának, művészeti míveltségének, végre fáradhatlan, minden akadályon csaknem férfias akarati tehetséggel 's állhatatossággal diadalmaskodó energiájának tulajdonithatni, miképp két év alatt a' repertoírba 17 legkedvesebb opera iktattaték. Nyílttan nyilatkoztatjuk, hogy nem azon optimisták közé tartozunk, kik szerint, mivel a' jobbat magunktól eltávolítjuk, a' rosztat is jónak tartjuk; sem azon pedant theoretiku-

sokhoz, kik egy elkövetett hibát valamely másikkal vélik helyrehozhatónak. Ha mi a' publicumtól istenített Schodelnének valóban kitünő tehetségei felett is böstörködtünk, mit fogunk majd mondani egy kevésbé előhaladott művészné, vagy éppen kezdőnének működéseiről? Mind azon rágalmak, mellyeket utóbbi időkben ama művészné felől híresztelni merészlettek, most már egy az Athenaeumban nyilvánított levelezés által rozsz akarató semmisségükbe szorítottak vissza, 's világossá lön — mit magunk is bizonyíthatunk — hogy Schodelné assz. mindenkor törekvék a' leghíresebb művészek 's művésznöket nemzeti színházunkhoz vendég szerepre vagy szerződésre megnyerni. Schodelné assz. jelenleg Bécsbe megy, hova vendég szerepekre hivatott; onnan német országba nagyobb műtázásra szándékozik menni. Fájdalmas, hogy itt is meg kell e' közmondatnak valósulni: „nemö propheta in patria!“

Marosvásárhelyről. *) — Édes Elizám! Elváltadkor megígértem, hogy téged tudósítlak színészetünkről. Hisz' te is mükedvelő voltál. Mi az idén e' nyáron is színészedénk a' casino szinpadán, de nem olly sokat, mint tavál. „Az öreg kérök — beszállászás — fátyol titkai — szerelem és champagnei — persely — leégett ház“ kerülhetek csak elő, de korán sem sikerültek ugy, mint tavál. Dienes — Tatárok m. országón. — csalódások — Éva asszony unokája — leány-örzök — D. Juan“ a' nagy hanyagság miatt. Így vagyunk mi Erdélyiek mindennel, casinóval, egyesületekkel, színészetel. A' casino felállítá a' szinpadot, mit Laeko tudatott is a' Társalkodóban anyagi és szellemi haszon tekintetéből. A' szellem csak megjött némüleg: de az elsővel, fájdalom, rozsul ütött-ki; mert félek, életébe került az 1300 r. ftos szinpad. A' tagok 4 évi részvény-fizetésre kötelezék magukat: de a' már 3 évtől fizetninem akarók Verbőczy köpönyege alá vonják magukat. Pénzünk e' szerint nincs, 's ezutáni felállása csak kevesebb kényelemmel lehető. De ne gondold, hogy tán csak a' szinpad lesz sirja casinónknak: ferde gazdálkodás, hideg részvétlenség, és pártra szakadás. Szinpadunk megint üres volt, midőn szinigazgató Kovács—Szákfi, Földvári, Horváth, Bohári, Váry, Nagy Kubasi, Horváthné, Földváriné, Nagyné, társaival ide jött öszhő 13-kán. E' társaság városunkban többször fordult-meg élénkséggel fogadtatva. Czele sz t in hosszas ideig mulattatott Erdélyben voltakor ez előtt 11 évvel, mint Hamlet, Moór, és Báthory M. höse. Most ismét e' honban levén, reméljük, minket is fog szerencsésíteni játékával, hogy tíz éves előmentét láthassuk, mi színészetnél időszak. Göde is többször keresett-fel csapatjával vándor utja közben, és olykor haszon jutalmazá nem betanult játékait is. Mult télen Pályt lön szerencsénk látni ismét, nőjével, a' jeles Kántornéval, és első hösével Szaploneczayval. Óadá csonkítva, muzsika nélkül, sok kihagyással a' „peleskei notariust.“ Említésre méltó még a' töleik látott „vasálarozos, gyászvitézek.“ Szaploneczai (Ráb, Gaston) rekedt hangjával, hibás műszerével, és készületlenségeivel hátra felé siet; a' többi tagok járatlan ifjak; csak egyedül Kántorné hatott a' közönségre. A' jelen társaság adá 15-kén „örökké“-t; 17-én vasálarozost; 18-án Keant; 's az idő mostohasága miatt csak 24-kén a' neslei tornyot, 25-kén Lumpacivagabundust.

Szákfi (mint Gaston) már elején elhibázta a' szerep jellemét; nem adá elegendő könnyűséggel a' természetes ifju Gastont. Reá a' 20 éves hős már nem illő. Játéka vége felé éppen nem láttát 10—20 évi nyargattatásait, redőit, ősz fűrtjeit, elhaló hangját, és tántorgó lépteit csak olykor. A' darab hatása vesztett. Szavatala érthető: de van olykori hibás hangejtése is orrából. Ez szokása néha, 's tán elhagyni nem is akarja. Mint Kean kitüntető művészi jártosságát. Hangja sima, és folyó volt; társalgási jelenéseit gyakorlottság és finomság bélyegzék. E' szerepben kevésnek enged elsőségét. Mint Buridan dicséretet érdemel. Ezt ő méltósággal, érzéssel adá; a' börtöni jelenet, leverttség, elszánttság kimértek voltak. Az est érdemfűzése kétségen kívül méltó joggal őt illeté.

Horváthné (Örökkében Mathild) könnyűsége, sima, folyó hangja tisztán előtüntették, hogy ő keblében bírja az illy leány képzetét. A' vasálarozosban Marit iparral játszá. Benne szorgalom, talantum megvan; de hibázik az iskola, és első rendű színésznőink látása rövid színészeti pályáján: mert 3—4 esztendő ez uton semmi. Saját fogalma és értelme után nem jobbítatva, má-

*) E' cikknek közlését, noha még a' mult évre szöll, a' magyar színészet kezvelőire nézve érdekesnek tartja a' szerk.

soktól nem bírálva, valóban sokat fejte-ki. A' művészet vágya győzze-le akadályait! 's így bizton remélheti jutalmát. De a' vándorszínészet sirja lesz; e' kor haladás kora. Mint Damby Anna köztetszést nyert; ámbár keze helyes mozgásait még nem bírja; érzés nem hibázott. A' neslei toronyban a' nyájas, fájdalmas, szünetelt, hízogó, érzelmekkel viaskodó, és halálos félelemmel küzdő Margitot, hol a' darab minden egyes része feltűnő, nem adó bírálónak egész elégedéseig; gyengébb indulatainak másokra átmentekor nem volt elegendő járatos; némelly helyen azonban, kivált a' börtöni jelenetben dicséretet érdemel. Belőle jeles Margit válhatik.

Kovácsnak St. Mars szerepe, úgy látszik, sajátja. Több igyekezet után kielégítte. Bíráló töle ezt több művészettel látta adatni. Végén az arczon mutatkozott öröm a' halotti harang hallásán, ottani beszéde, mi megrázó, csak felületes volt, 's mutatá, hogy tisztább ábrázolására még több kívántatik. Mint Salamon, sugó, iparral működött; mint Orsini várakozásnak nem megfelelő. A' rögzött bűnöst, kinek lélek-furdalásai is vannak, nem elegendő tisztán tünteté elő.

Földvári (Örökkében Ferdinaud: Keanban Devanighieri herczeg). Betanult szerepei, illedelmes mozgásai, társalgási darabokban öt nélkülözhetlenik. Mint D. Robert végig egyforma tüzzel, kitelhető iparral, és élénken, játszott ugyan, de azért sok kívánni valót hagyott hátra, mivel ő nem bír, 's talán birni nem is fog.

Földváriné. Nem színpadra való szavalattal, feszesen.; Keanben Pistol szerepénél más több iparral töle adva nem láttunk.

Horváth. (D' Aubigné) Ennél hibásabban felfogva szerepet nem láttunk. Hanyag és pontatlansága feltűnő volt; mert ő különben iparral szokott játszani. Keanban mint Coefeld feszesen. D. Sándor-féle szerepekben járatlan: szerelmesnek nem való. Mint Csiriz tulságos komikai mozgásai és fogásai-val aljasságig ment. Csudáljuk, hogy még színész ez erkölcs-sértő szerepben fel mer állani.

Bohári a' mellék-szerepekben ipar után türehető; az öregek inkább sajátjai volnának, ha saját tótos dialectját elhagyná.

Kubasi felől (Darius, kancellar, tiszt) bátran elmondhatjuk, hogy már ennél szerencsétlenebb szavalót nem hallottunk. Ő valóságos botrány. Mint Marini kancellár megint kísérté a' publicumot; készületlensége, akadozása, rosz nyelve, a' sugó iránti szokott vonszódás nyilván mutatják nem színészi hivatását.

Váry (Audoin, Mervil) a' hangokat ejtse tisztábban. Beszéde nagyon is érthetlen, grammatikátlan; járása mozgása kimért machina; be nem tanult játéka másokat is zavar.

Nagy (Keanben fogadós) érthetlenül kiáltoz; a' vas álarczosban mint Louvois, Pompignan, pórias fogásaival jobb volt volna felhagyni, mint türelmünket kísérteni. Játéka méltóság nélküli; bár mit játszik, mindig hős képzetét akarja felfogni, mihez legkevésbbé ért; kiáltozó hangja, csinált torzarca még inkább elferdíték.

Nagnyé. (Örökkében Amália) hideg, érdektelen, színpadon nem honos; játékaról inkább hallgatunk.

Milly varázs erő tudja e' társaságot együtt tartani, nem képzelem; hol Száfi, Horváthné, Földvári a' lélek, tüdő 's vonzó-erő a' mellett, hogy a' nemzetiség ismeretére éppen mit sem tesz, de még valóságos gát a' miveltség terjesztésére. Miért kell Kovácsnak e' haszonvehetlen csapatval vesződni most, midőn a' haladás szelleme őket is megihlelhetné? Vajhamint melegebb éghajlatot szerető feccék ne mentek volna balszelek fúttával Dévára, hol a' telet fogják tölteni. (Vége köv.)

Kenyérvizy.

D I V A T.

Parisban a' bárson és fekete csipkeruhák folyását számosak. Ez utóbbiak alrészre kettős; egyik, a' felső t. i. két oldalról nyíltan áll. — Jelenleg az ugy nevezett igen finom chinai batizt-zsebkendők használatnak estvélyekre. Bárson spenszerekre és felruhákra gyöngy-gombokat vesznek és pedig három sorosan — Parisi lapok bőven írják-le a' szebbnél szebb bárluhákat. Nekünk azokra már most, farsangunk végén, szükségünk nincs; várjuk-el tehát a' tavaszi ruhák leiratait

Szerkeszti Mátray Gábor, halpiacson, Denes-ház, 56-dik sz. a.

Nyomatik Trattner-Károlyi betűivel, angol vas-sajton
uri u s t z a 453.

HONMŰVÉSZ.

Pesten csötörtökön februar 25^{kén} 1841.

KÖLTÉSNET.

Must - dal.

Nyájas örömnök rózsavirága
Ép kebelünkben nyilva mosolyg;
Nedvteli fürtöt terme borága,
Mustja aranyszín tiszta, 's ragyog.
Kelyhet emeljen hát karerővel
A' ki barátnak tartja magát,
'S mondja: Magyarnak lelki örömmel
Áldja-meg Isten kedves honát!
'S gyászba borongó éje homályán,
Égi vezér mint csillagi pályán,
Fényt s sugaroljon honszerelem,
Szívűl özönlött gerjedelem.

HORVÁTH LAJOS.

SZORGALOM.

Angol gazdasági egyesület. Nem régiben egy nagy-brittanni gazdasági egyesület keletkezett, melly alakulása után nem sokára „királyi egyesület“ czimet és jogokat nyert. E' társaság „királyi nagybrittanni gazdasági egyesületi folyóirat“ czimű organumának bevezetésében e' nevezetes számítás olvasható. Angol országban a' buzatermésből általánosan 27 véka esik minden holdföldre. Ha a' szántóföldek állásával és a' vetésmóddal gondosabban bántak volna, vagy csak szaporább faj választatik, a' termésény két annyira vala szaporitható. Most azonban ezen az egész országra nézve minden holdon olly csekélységnek tetsző többség által egész országban 475.000 kilával több terem; mi, ki-íáját 2 $\frac{1}{2}$ font sterlinggel számítva, 1 $\frac{1}{5}$ millio font sterlinggel egyenlő, vagy is 24 millio font sterling tőpénz.

Mellez igarrók. Bizonyos Espic ur, Parisban, patenst nyert cigiarrobéli találmányára, mellyet ő „fumigateur pectorale“-nak nevez, 's azon sajátságot tulajdonítja nekik, hogy hurutok, náthák, asthmák, mell- és szivbajokat, nyak- és fogfájást, migraine-t 's a' t. gyökeresen kigyógyít.

Egy szabó, mint orgonakészítő. — Tomashek ur, a' híres hangmüszerező, egyik levelében, mellyet az „Ost und

West“ folyóiratban közlött, nyilvánítja, hogy Osseg kolostorban Töplicz mellett (cseh ország) egy új orgona készítettett, 's pedig olly férfitől, ki előbb szabó vala. Neve a' művésznak Feller János. Már 8 éves gyermek korában félreismerhetlen hajlamokat mutatott az orgona-csináláshoz, midőn almáriomkát készített bilentyűkkel és sipokkal, 's ezzel szokta mulattatni kortársait. Atyja, ki őt a' szabóságra lépni kényszeríté, meghalálozott e' talentumnak mintegy javára; mert a' fiú elveté tüjét; és gyalu után nyult; röviden, orgona-készítő lett, és most Königsvaldban szerencsésen él közel Töpliczhez, 's a' nála történő megrendeléseket alig képes munkájával kielégíteni.

LITERATURA.

Igaz-e, hogy nehéz új jellemeket a' regényekhez találni?

(Folytatás.)

Mint a' költész, ki az ismét meg ismét előnyomuló eszmetárgyat elutasítani nem tudván, végre elhatározza azt megragadni, 's belőle költeményt készíteni: úgy tett Gábor gróf is. Minthogy a' kis szépet képzetéből el nem üzheté, elhatározá azt nőül venni. — Hiszen ő olly ártatlan! — suttogá magában, miközben a' narancshéjon tovább rágódott — hiszen ő olly gyermekes, a' tiszta erénynek vonásai omlanak-el arczán! Az erénynek olly végetlenül finom vonásai vannak, és milly sok emberismeret kell e' vonásoknak kikutatására; a' physiognomi töredékek soha őket meg nem találhatják. — Hátha még a' házasságból agg házamnak egy csemetéje zödelne-fel?! — 'S a' gróf az útmelléki fiatal zöld vetésre egy szeretettel teljes pillantatot vetett. A' tavaszi szellő kellemesebben játszott arczain; a' szagos fehér felhőcsék fényesebben repültek a' kék egen le. — ,Becsületemre! ez nem volna lehetlen, és szinte szeretnék a' Fürstenfels - Braunfels - háznak egy kis torlást adni! — 'S itt a' gróf gonoszkás nevetésre fakadt. A' koci egy szegletnél befordult; az agg családjóság láthatóvá lett, 's nyárfák mögött a' családi temető. Grófunk elfordult, 's a' koci más oldalán nézett-ki.

Egy évvel később, csaknem ez időtájban, setét szélvész eszettel, Gandersheim városka vendéglőjében egy bepakolt utazókoci állt-meg. Egy tisztos ur és egy fiatal dáma az utasok; senki más, mint a' feljebb nevezett személyek. A' gróf elől ül, hátulját katulyák foglalják-el, 's ezek közé mélyen bedugva, 's drága

szeres üveget tartott, melyet kidugaszolt, 's midőn szájához vivé, kis pisztoltnak tetszett. Éppen e' pillanatban ébredtem-fel.

Az utósó jelenet erős 's élénken tapadt lelkemhez. Azonnal eszembe jutott, hogy ő öngyilkosságról gondolkozott, 's ez azon gyógy mód, mellyről beszélt. Az órára néztem; éjfélt után egy óra volt. Hirtelen felöltözém, 's a' trumpington utszába siettem. Egyik ablakban gyertya égett. Lassan kopogtattam az ajtón, 's a' kilincset ugyan azon perczben megfogám. Ez kinyilt. A' világ után tartva, a' lépcsőken felrohanék, 's a' szobába léptem. Moreton közel az ágyhoz egy kis asztal mellett állt, kezében gyógy-szeres üveg volt, melyet azon pillanatban tön-le, mellyben beléptem. Előugorva megfogám, de már kiüritve volt. — 'O barátom!' — kiáltám! — de még többet szólni nem vala szükség. — Moreton már a' halál martaléka volt.

B—m—i—á—

M a l v e o s i.

Nyári alkonyatkor, lombos fák körzötté tiszta téren, csendes tópart zöld pamlagán ül egy hölgy egyedül. Lábainál eltépett koszorú, mellyen, mint eltűnt boldogsága jelképén, nyugosznak pillantatai. Szemeiben elborult az ég, de ajkain örömkorány látszék földerülni. Haja az éj homályával fedé keble havát, mellyen felül néhány ziláltt fürtöket ingatott az esti szellő, mint sirhalomra borultt szomorú fűz hajlékony ágait. Karjai csüggedten fekszenek ölében, 's csak néha mozdítá-meg azokat, mintha hirtelen föl akarna kelni. Ilyenkor úgy látszott, mintha a' térszin homályos részéről egy alak jőne mindig közelebb hozzá segélyre nyujtott karokkal. Ő leereszté kezét; az alak is megállt, de őrszemei a' hölgynek legkisebb mozdulatát is gondosan kísérek.

Néhány percz mulva fölugrott a' hölgy, 's vadul villogó szemei körüljárták az esti homály-leplezte tó körét. Az alak előtte állott. Egy bánatos arcú asszony vala ez, részvét-könyűvel szemében. A' hölgy rá mereszté láng-pillantatát, melly a' szelidségnek e' képen lassanként kiderült, és bájos lön, mint tavaszi ég villámot lövelő felhők elvonulta után. — 'Szegény Maria!' szóllott ő, hangjának lágy melodiáján. Az asszony szemében ujjabb köny csillogott; nyelve édesen szomorú szavakat törekvék ajkain ellebbenteni; de mozgása hang által nem kísérteték, mint a' huroztatlan zongora billentyűinek lágy megilletése. A' hölgy darab ideig némán nézé a' könyező asszonyt arczvonásainak legkisebb változása nélkül. Egyszer, mint ki valamit hirtelen észre vesz, ujjával oldalra mutat. — 'Nézd csak Maria, mi tündöklik ott? o, mi sok gyöngy!

— jer, szedjük-fel mindeniket, 's fűzzük nyakam körül... Mi szép mi ragyogó és gazdag leszek én! — 's ekkor hévvel tépte lehajoltában a' fűszálakat, — majd fölegyenesült, 's élénk vágygyal nézett tenyerébe, melly kinyilván, a' füvek lehulltak, 's csak a' harmat-cseppnek szétozslott nedve maradt-meg ujjain.

,Senmi sincs! — hova lett a' gyöngy? — Boszorkányok ragadták azt el? — Igaz, a' kincsen ördög ül. — Huh Maria, jer, jer! — ott jó — mindjárt megragad. — Jer, jer! 'S ekkor szaladni kezdé; sikoltva nézett néha hátra, mintha rémek üznék. — Az asszony erejéből siete utána. Eltűnt ő, 's csak sikoltásait visszhangozák a' lombos tölgyek szikla-derekei.

Kérdezitek, ki e' talányos lény? A' mult idő visszazugja: a' szerencsétlen.

A' tóhoz nem messzire fekszik egy falu, 's közepén rémnagyságban mereszkeedik egy épület-rom, daczolva fergeteggel. E' rom néhány évvel még görög izletű pompás lak vala. Ura az egész vidékkel érezteté nemes czélú intézkedéseinek jótéiteit, kegyeinek áldásos malasztját. Járd-meg az egész tájat, nyisd-be a' szegénynek nyikorgó ajtaját, 's minden gunyhótól újabb jeleit hozod a' nagylelkűségnek, mi Békevölgyi Kálmán kitünő jelleme volt. Nője, a' szépség és ártatlanság angyala, jutalmul küldve erényekért a' földre le, — jutalmul férjének, a' világnak boldog házasság példaképeül. Valóban ők felettébb boldogok voltak; tiszta szerelmökre áldást hinte az ég, 's kis fíjokban egyesült két sziv hű vonzalma, két léleknek mondhatlan gyönyöre. — O, de az életben sokáig boldognak lenni felettébb ritka sors!

Békevölgyit családi viszonyok darab időre, elutazásra kényszeríték. Nehéz volt az összeolvadt testnek távulság és idő által szétválasztatnia; de a' minél előbbi viszontlátás reményt adott a' maradónak, vigasztalást nyújtott az elmenőnek. — Ember nem tudja, de néha titkosan sejti a' sors nagy csapásait, mellyeket isteni kéz ir láttatlanul a' halandók élete felett világokat intéző könyvébe. Békevölgyi hosszasan bucsúzott és azután ismét maradt. Isten hozzádot rebegett, ajtóig ment, visszatért, és sűrűn könyezett.

Békevölgyiné csendesen élt őt imádó jobbágyai között, perczig nem szünő emlékében férjének, anyai ápolásában karjain játszó kedves kis fíjának. A' nyári estvéket házát környező pompás kertjében szokta fíjával leenyelgeni. Illyenkor élvezte ő az örömeket, mellyeket Isten kizárólag adott az anyáknak.

Egy illy estvén, midőn a' forró nap magát kihűteni tengerbe bukkant, a' kertész kalap-levéve közelített egy rózsabokornál gyermekével játszó asszonyához.

„Nagyságos asszonyom! egy utazó ur könyörög engedelemért kertünknek megnézhetésére.

„Mondd, hogy hazám és kertem minden vendég előtt nyitva áll!“

A' kertész ment, hirt viendő a' várakozónak. Ő pedig némi igazítást tön fija által rendtelenségbe hozott öltözetén; dajkának adá át a' gyermeket, 's várólag tekintte az ajtó felé, mellyen csinos külsejű, alacsony barna férfi lépett - be. Arczvonalmái vidor élénkségre, de némelly el nem simíthatott redők álnok megrögzött-ségre látszattak mutatni.

„Megenged nagysád egy szenvedélyes utazó ujságvágyainak, láthatni e' szép izletű kertet 's e' kellemes külsejű házat. A' falusi építészetre nézve még nagyon hanyag magyar honban egy művészetbarát kevés éledeletet talál, 's így e' helynek, melly minden vágyom fölött áll, meg nem tekintését csak pótolhatlan veszteség mellett tehettem volna.“

„Ön, mint látszik, a' művészet honából olasz országból jött! Ha igen, úgy itt izlete nagyon kevés éledeletet talál; mert mi, bár hódolunk a' külső szépségnek, de a' benső kényelem építészetünkben még is lényegesebb.“

„Engedelem nagysád! itt mindkettő egyesítve van. E' szép tájon illy kellemes kert-környezte pompás lak csak boldogok szállása lehet.“

„Azt őszintén meg kell vallanom, hogy a' gyönyörteljes olasz országot, a' művelt Francziák földét, 's a' regényes Helvétiát beutazván egykor jó anyámmal, sehol magamat olly jól, olly boldognak, mint itt, nem érezém.“

„Nápolyhoz közel elizeumi mezők virulnak, 's nekem, e' táj szülöttének, szinte fáj, hogy e' bájoló vidéket látván, az elsőbbséget, mit honomnak olly szivesen tartottam volna föl, erre átruházni kénytetem. — És így nem is lehet azt reménylenem, hogy hazámról valami érdekes emléket birhasson nagysád; — pedig mi boldogító öröm külföldön kedvező ítéletet hallani szülőtte földéről egy utazónak!“

„Ön félreértésesen alapított sokat. Nem a' hely szerezte boldogságomat; mert úgy olasz ország lett volna édenem; egy varázs tette azt, melly virágos színbe öltözteti a' kopár hegyet; alkot olasz földön kívül is elizeumi tájt; feledés vékony fátyolával lepeli a' látott vidéket, ismert embereket. E' mindent más alakba változtató bűvész — a' boldog házasság.“

(Vége következik.)

HAZAI HIRLELŐ.

Gyász-hír. — Pozsonban febr. 15-kén hosszas betegeskedés után élete 37-dik évében elhunyt nemes Csátószegi Csátó Pál, a' magyar tudós és Kisfaludy-társaság tagja, a' Hírnök és Századunk segédszerkesztője. Hült maradványait a' városi sirkertbe vitték febr. 16-kán. — Gyászolják halálát hitese nemes Gelle Karolina asszonyság 's leánykája.

PESTI VIZSGÁLÓ.

Gyász-hír. Pesten febr. 16-kán mult-ki hosszas aszkórból élete 47-ik esztendejében t. Hoffner József orvos tanár ur, a' m. kir. egyetemenél általgyógyintézet igazgatója, 's a' magyar tudós társaság levelező tagja. Hült tetemeit az orvosi kar 's tudós társaság tagjai, az orvosi tudományok hallgatóinak igen nagy száma, 's a' boldogultnak baráti, tisztelői kísérték 17-én a' József városi temetőbe.

HIRSZEKRÉNY. — Folyó hónap 17-kétől naponként verőfényes napunk van, 's a' havat, jeget jóformán olvasztgatván utszáinkat lucskossá teszi. — Dunánk jege még mindig mélyen áll, 's emelkedni nem akar. — Álló hidunk czölöpeinek leverésével folyvást dolgoznak, sőt a' közökbe köveket is kezdenek hányni. Mindenki kíváncsilag töprődik azon, valljon az indulandó jég nem fogja-e e' czölöpöket kiemelni állásukból. — Mondják, hogy a' felső vidéken mult napokban 4-5 lábnyi magasságú hó esett, 's ez okozhatá, hogy 17. és 18-kán a' bécsi posta szokott idején tul csak más nap délben érkezett Pestre.

A' nemzeti színházunk ügyeinek elrendezésére kirendelt országos bizottság febr. 16-kán összeült ugyan, de igazgatót ismét nem választott. Mint halljuk, a' recurrensek sem elegendő számmal nem voltak, sem e' hivatalra megkivánt tulajdonokkal bírónak nem találtattak. — Langh k. a., nemz. színházunk első énekesnője, mint értettük, nem sokára „Vergy Gemma“ szerepében, M-ky k. pedig még e' héten, mint Agatha, a' „bűvös vadász“-ban fog fellépni.

TA-RY.

TERMÉSZETI TÖRTÉNET 'S TUDOMÁNY.

Lávahamu-zápor a' világtengeren. A' „Canton Press“ után e' nevezetes adatot közöljük. Niantie, egy Chinába járó britt hajó, néhány hónap előtt, midőn a' keletindiai szigettengerből Macaóba utaznék, Sulu sziget-csoport között egyszerre lávahamu-záportól borították-el, mely mintegy 12 óraig tartott, a' csillagok fényét elhomályosítá, mely sajátlag igen finom permeteg volt, 's a' kötéletet és vitorlákat vastagon lepé-be. Három napmulva, az éjszaki szélesség 8° 25' alatt, egy második hamu-zápor lepte-meg a' hajót, mely amannál finomabb, 's esti 10 órától reggeli négyig tartó volt. Egy czethalász-hajó, melylyel később Niantie találkozott, fennebb említett időben a' luçononiai és mindoroi száraz közt olly ocean-vidéken, melytől 60 német mértföldnyi távulságra kelle akkor a' britt hajónak lenni, hasonló hamuzápor lepte-el. Minthogy vizsgálat után hasonlóknak találtatott e' hamu a' javai és sumbawoi vulkánok tövénel gyűjtötthez, ezeknek kivetéseik pedig néha 120 sőt 160 német mértföldnyire is berepülnek a' tengerbe, abban állapodtak-meg, hogy az említett hamuzápor a' luçononiai, formosai vagy a' tengernek más szigetéről szórattott oda.

publicumból is kürtölik: „nincs fogalma a' színészetről!“ — Önöknek igazuk van színész uraim!“ Ha önöknek szerencsétlen rikácsoló gége-hangjával, értetlen kiáltásaikkal, minden talentum nélküli játékaikkal, a' szinpadon nem honos készültségökkel a' publ. nem barátkozhatik, vagy a' bíráló nézetei olly merészek, hogy a' község tapsai daczára is ellenkezőt nyilvánít: már persze „előítéletesek“ vagyunk „nincs fogalmunk.“

A' dolog orvoslása másutt alapszik. A' színigazgató törekedjék nemcsak anyagi, de szellemileg is befolyni társaira; legyen ügyelettel reájok; példája által vezesse őket; a' gyengéket és művészi fogalom nélkülieket, mint nem alkalmasokat, és társaság gátjait küldje-el: másutt a' politiceai felügye-
lőséggel hatalmazottak olyakat, kik e' művészetet földi aljas értelmökkel felfogni nem képesek, mint hasztalanokat onnan tiltsák-el, 's őket más ke-
resetre késztessek.

Ismerünk egy színigazgatót, az elsők közé tartozót, kinek társai mindig haszonvehetlenek; ő maga Hamlet, Moór; a' többiek lássák! Sámuel 's a' sugó legyen velek; de a' publicum nem miveltt, ha a' színház tömve nincs. „Elő-
ítélet.“

Míg a' nemzet jobban nem ügyel vándor színészeinkre és igazgatóira, az iránt, valljon birja-e a' megkívántató tulajdonokat? szellemileg befolyólag, valljon alkalmas-e iskolát állítani? tud-e nyelvet, nyelveket? hogy már előre ne kelljen irtóznunk csak egy ismeretes idegen szó kimondásától: ezentul ké-
pes-e szinpadjáról botránkoztató, erkölcsöt sértő aljasságot távulítani? és vég-
re, lehet-e alatta, általa (?) a' szinpad mivelődés és józan erkölcsiség temp-
loma? ha ez nincs meg, ugy csak pusztában elhangzott hang minden színé-
szet körüli erőködésünk. Javalom én azon vélekedést, mi szerint, ki vándor
társaságnál kíván igazgató lenni, nyerjen előbb a' pesti színházról arra sza-
badalmat, megvizsgáltatván ott hely színén jártossága és készülete.

De ez nem így van, 's így marad még sokáig. Tudom én azt, hogy az
utósó évtized hatalmasan befolyt a' színészetre és színigazgatókra; mert bár
milly silány társaság főnöke csak meglehetős: de ki a' pesti színészi előha-
ladásról vándor színészetünkre következtetne, ugy csalódnék, mint ki azt gon-
dolná, hogy a' Csikos vagy Csiki vajda nyelvén teszi szerelmi ömlengéseit. —
Még most is minden vándor társaság sok tagjának kevéssel van több fogal-
ma a' színészetről és az erkölcsökre befolyó erejéről, mint a' lámpa-gyújtó-
nak Dague fényképeiről, vagy mint azon katona-örnek, ki Othellót a' szin-
padon meglötte, a' — művészetről. — Ölel Elizám barátod

KENYÉRVIZY.

HANGÁSZAT.

Énekiskola — A' pestbudai hangászegyesület igazgatása alatti nyil-
vános énekiskola t. cz. részvényesei, kik mult és jelen esztendei részvénydi-
jokat már befizették, ezennel a' pesti k. v. redutépületben vasárnap f. e.
febr. 28-kán délelőtti 10 órakor tartandó közgyűlésre tisztelettel meghivat-
tatnak. — A' hangászegyesületi mtgos elnök meghagyásából

MÁTRAY GÁBOR m.k.
e. titoknok.

TÁNCZ.

PESTEN, 1) a' redutépületben farsangvasárnapján tartatott utósó táncz-vigalom („velencei farsang“ czim alatt) ismét kivivá magának azon érdemet, hogy idei redutjaink közt ismét legnépesebb, legszebb volt; mert arra, ki csak jöhetett, megjelent a' pestbudai közönség minden felekezetéből. A' szép-nem nemesak nagy számmal, hanem kitünő öltözetekben is mutatkozott. Álrühás hasonlólag sok vett részt és szebbnél szebb köntösökben. Éjfélkor még alig lehetett járni, 's a' sokaság csak reggel felé kezdé oszlani.

2) A' nemzeti casino némelly részvényesei farsangkedden még egy negyedik bált is adtak, miről máskor.

Esztergom télutó 18-kán. Nálunk sem hiányzanak egészen a' tánczvigalmak, habár azok nem is olly számosak 's rendesek, mint más nagyobb-szerű városokban. Különös említést érdemel a' ns. vmegye tisztikarától néhány előkelő lelkes nőnek indítványa következtében folyó hó 15-én a' vármegyeház nagyobb teremében adatott igen fényes tánczvigalom, melly, mondhatni, mindenkit teljesen kielégite. A' terem, mellynek fala e' célra nemzeti színnel bevonva, és egyéb holmivel igen ügyesen, szép izléssel vala felékesítve, mintegy 300 vendégnek nyujta vigalmi élvezetet, kik mindnyájan csinos virág-bokrocskát nyervén, a' köztiszteletben álló másod - alispán urtól nyájas leereszkedéssel fogadtattak. A' szép számmal egybesereglett hölgy - koszorút izletes és gazdag öltözte, de leginkább fesz nélküli nyájas magaviselete tün-tető-kí. A' társalgási nyelv egészen nemzeti ugyan nem vala, de a' csinos belépti jegy, valamint a' tánczrend is kirekesztőleg magyar nyelven volt nyomatva. — A' vigalmat, mellynek folytatában a' zsámbéki barna hangászok mulattaták a' közönséget, Rákóczy indulója nyitá-meg; ezt követé egy lassú magyar, melly azonban fájdalom! ugy hangzott-el a' teremben, mint a' kiáltónak szava a' pusztában; mert ha azon egyetlen fiatal urfít, ki néhány perczig egyengeté hozzá lábait, kivesszük, minden további süker nélkül maradt; annál többen vevének részt a' reá következőt keringőben, valamint a' köztetszést nyertt française-ban is, mire az egész társaságnak fényes est-cébd kinálkozék, melly, dicséretére legyen mondva a' házi felügyelést csupa szivességből felvállaltt két igen tisztelt asszonyságnak, a' nagy tömeg daczára is, kivevén a' némelly szájhős által okozott zajt és kapzsiságot, a' legszebb rend 's illedelemmel ment véghez. Ezt ismét táncz váltá-fel, melly keringő, cotillon, polka 's egyebekből állván, egész viradtig tartott; midőn a' társaság teljesen megelégedve szétozslék, magával vivén emléket e' kellemes tánczvigalomnak.

D I V A T.

8-dik divatkép (Parisból). — Társalgási és esvélyi öltözet szépnem számára. — Bécsi divat febr. 18-kán: tarlatan-ruhá sűrke moire-ből fekete espikével diszite.

Szerkeszti Mátray Gábor, halpiaczon, Dencs-ház, 56-dik sz. a.

Nyomatik Trattner-Károlyi' betűivel, angol vas-sajton
uri ustza 453.

HONMŰVÉSZ.

Pesten vasárnap februar 28^{skán} 1841.

KÖLTÉSZET.

Bolena Anna

opera 2 felvonásban Donizettitól. Fordítá olaszból
Schodel Róza. 1840. *)

Személyek.

VIII-dik Henrik, angol király.
Bolena Anna, neje.
Seymour Johanna, udvari dáma.
Rochefort lord, Anna bátyja.
Smeton, a' királyné apródja 's zenésze.
Hervey, király tisztje.
Nép.

Történet helye: Windsor és London. — Kor: 1536.

I-ső felvonás.

1-ső jelenet.

(királyi terem kivilágítva.)

Kar egyik része:

Jön a' király?

Kar másik része:

Csend van, még nem közelget.

Első része:

És Anna?

Másik része:

Szive keserg, titkolja bár —

Csillaga lehanyatlik; a' király szive

Nem állandó, 's vágy' új szerel'm után.

*) Közöljük e' töredéket úgy, miként általvetiük. Nemzeti színművészetünk világában Schodelné assz. sokkal szebb hirt 's nevet szerze magának, hogy sem érdekesnek ne tartottuk volna e' nemzeti nyelvünkön

2-dik jelenet.

Johanna. Voltak.

Johanna.

A' királynő figyelmez rám,
 Mi különben nem szokása;
 De miért? Ah milly borzalom,
 Mi sejtés ébred-föl bennem!
 E' sziv talán elárulá
 Forró vágya és kínait! —
 Ah némulj-el lélek szava,
 Vagy számüzd bár szivemből
 E' határtalan érzeményt.

3-ik jelenet.

Anna. Voltak.

Anna.

Miért e' komoly csend a' társalgó teremben?
 (Seymourhoz) Tennen kedélyed is, melly vidám máskor,
 Ma borulva látszik; 's egy arcz sem mutat mosolyt.

Johanna.

Ki mosolyghatna? látva kedvtelen királynéját.

Anna.

Kedvtelen, igaz, az vagyok, és nem tudom miért.
 Aggalom üldöz, távul tőlem a' nyugalom
 Már nehány nap óta.

Smeton.

Szerencsétlen!

Johanna.

Nagy Isten! mint reszketek minden szavánál!

Anna.

Hol van Smeton?

Smeton.

Királyné!

---

saját kezével irtt forditmánynak, 's így magyar irói tollal dícséretes művének is e' lapokban emlék gyanánt fentartását. — A' forditmány sem rimelve, sem vers-nemi mértékre szorítva nincsen; de a' dalok melodiáihoz, egyes hangjaikhoz úgy, mint a' dalmokra nézve a' szótagoknak legkényelmesebb kiejtése kívánja, van mérve a' fordítóné belátása szerint.

Anna.

Jer közelb, önts lelked belénk
A' zene varázs-hangjaival,
Mig jön urunk, a' király.

Johanna.

Ujra lehelek!

Anna.

Ladyk! foglaljanak helyet.

Smeton.

(Szerel'm, o lelkesits!)

Bánatos arczzal e' mosoly
Nem lehet összhangzatban,
Komolyságod fensége győz,
Kedélyed vidámsága igéz;
Ha nincs is kiderülve,
Szép, mint a' hajnal csillaga,
S mint a' nap szelid testvére,
A' hold, halvány arczzal is szép.

Anna (gondolatokba merül)

Smeton (lelkesedve folytatja)

Ki-gondba mélyedve szemlél,
S hallgatásba merülve
Egy szende hölgyet lát benned,
Ki feledve a' trón fényét,
Feledve saját igényét,
Csak szerel'm után sovárg;
Ah! de téged is egy első
Szerel'm lángja lobog-körül.
És ezen első szerel'm —

Anna (elfogódva fölkel)

Hallgass, o hallgass!

Női kar.

Szive mélyen van meghatva.

Anna.

Az ifjú szava fájdalmasan
Hat ah szivem mélyébe!
A' szerel'm első bájérzetét
Riasztá-föl keblemben;

Ő, ki e' szivet birta —
 Soha nem lesz kiirtva.
 Ah! illy végtelen kincscsel
 Király! fényed nem ér-fel.
 De már hiába várunk tovább;
 Éjjél megvan, ugy gondolom.

J o h a n n a.

Virrad már.

A n n a.

Tehát viszontlátásig. Menjünk nyugalomra,
 Nem jó már a' király.

J o h a n n a.

Fel vagy indulva!

A n n a.

O ha láthatnád bús szűm fájalmát,
 Kárhoztatva van hajh! a' bal sorstól
 Mit érez, mindig ah elrejteni,
 'S magányban lakolva elhervadni:
 És ha valaha a' trónnak fénye,
 Hiúsága téged elcsábítana,
 Emlékezz reám: nélkül: milly boldog,
 'S mi szerencsétlen lettem általa.

(távoznak)

4 - i k j e l e n e t.

S e y m o u r (egyedül)

O! mi szókat kelle hallnom,
 Szívem remegett martalékom előtt;
 Azon lény előtt, mellyet én tettem semmivé,
 Szívem veszté bátorságát. (kopogtatnak a' bal ajtón)
 Már itt a' király!

(Folyt. következik.)

SZORGALOM.

Uj nemű fűtés. — Egy polgári bádogos, név szerint D a r e b n y, a' kályháknak bizonyos nemét találta-fel, mellyet ő t a c h y p y r i o n n a k nevez. Ezek borlélletel fűttetnek, és kitűnő melegséget adnak. Készületük bizonynyal érdekes; mivel szerfelett finom és éles tapintatú számítás kívántatik ahhoz, hogy gépet alakithassunk, 's pedig uj találmányút, és olytat, melly által a' fűtés a' nélkül történik, hogy az anyagok árát aránytalanul felszöktesse.

SZINÉSZET.

Magyar játékszin.

PESTEN, nemzeti szinpadunkon, febr. 22-én harmadszor adatott „az idegen nő“ színjáték 5 fvsban (Weissenthurni Franul Janka után Kiss Iván, a magyar tud. társ. költségén). Ez uttal csakugyan azon jó sikert maga után vont változtatás történt, hogy Lendvayné a. Marie, Hubenayné a. Liza szerepét játszá. A csere igen kedvezőleg hatott az előadásra. Fán c s y ur (varga) háladatos szerepét ismét jelesen személyesíté. Sajnáltuk, hogy Egressy G. urban (Henrik) ma ismét némi lankadságot kelle tapasztalnunk. — 23-kán „kalapos és harisnyatakács“ bohózat dalokkal 2 fvsban (Hopp után Balog) igen mulattatólag fordult-meg szinpadunkon; mire leginkább Sz e r d a helyi (kalapos) és Szilágyi ur (takács) járultak szeszélyteljes játékkukkal. Az első közörmöre adá játék-közbe szőtt szavaiban tudunkra, hogy azon hir, minél fogva ő Szegedre menendőnek állittatott, koholmány. — 24-kén (hamvazó szerdán) normanap levén, mutatvány-szünet vala. — 25-re „bájital“ opera volt kihirdetve

Miskolc z. Téli hó 30-án 1841. — Színházunk, miután több hónapig üresen állott, 's olykor olykor némelly gyöngye előadással inkább szellőztetett, mint megnyittatott — folyó hó 23-án a' Balla és Hetényi kormánya alatti társaság által ismét Thalia templomává lön: de Thalia e' vándor művészekének — azért tán, hogy izetlen és sanyar áldozataikkal őt is magukra haragíták — csak olly szűken osztá kegyeit, mint az itteni miveltebb közönség látogatásait, mellynek esti unalmait csak homoeopaticae képes némileg e' társaság orvosolni. Fáy András ismeretes szini becsü „régí pénzei“-vel léptek-föl első izben, 's annyira a' régi modorban játszottak, hogy kevés a' remény, vajjon lehetne-e' a' legujabb pénzzel is az uj szini iskola szabályai szerinti játszáshoz édesgetni őket. Vagy tán visszakivánják varázsolni izlésünket azon megboldogult korba, midőn a' hamis pathosz szüntelen egy körben forgó hü monotonia, tagnyujtások, szemmeresztés, fülsértő kiáltozások, szóval az ugy nevezett szin fal-s z a g g a t á s o k szerzék-meg a' művészi koszorút? Uraim! ezt már ma nálunk a' bűvös Philippe sem tehetné-meg! — Mi az előadás részleteit illeti: Hetényi né (Orsolya) játéka volt csak kielégítő. Balla (Comissarius) felettébb tulzott; 's mig a' darab több elmés helyét kihagyák, ő a' szerepében volt latin szavakat nyolczszorosan is hallatá. Hetényi (Vig Feri) minden erőködése mellett sem tudott vig lenni. Illy szerepekkel örökre felhagynia nagyon tanácsos lenne. Házi egészen elrontá Mindszenti Károly szerepét. Király a' furfangos ravasz uzsorás helyett egy leczkéző szelid oktató, — nejének (Vaszilné) játéka pedig minden kritikán alól volt. Balláné (Tordayné) gyengébb, mint valaha. K. Josepha (Amalia) közepszerűen játszott. Sajnáljuk, hogy ügyetlen példányok után látszik magát képezni; így bár fiatal bírálóktól sem nyerhet a' szép Josepha dicséretet: azonban mindenek felett hangjának. kimívelését ajánljuk szorgalmába, hogy tőle értelmes 's tiszta szavalást hallhassunk. — Ezen előadás megbizonyítá, hogy valóban tartalmas és nagy szini hatású vigjátékot birunk a' „régí pénzek“-ben; mert annyi silány játészó kezei között sem birt megbukni, mulatságot szerzvéen a' közönségnek, bár fele is alig adatott elő. Ne feledjék ezt azon szigorú kritikusok, kik határozottan állitják, hogy még eddig egy

jó magyar vígjátékunk sincs. Balla és Hetényi színészársaságához pedig végzavunk ez uttal az: hogy ha valamely színészársaság magát ennyire elhagyja, igen méltányosan történik, ha azt a közönség is elhagyja.

T. *

TÁNCZ.

PESTEN, 1) a' nemzeti casinóban farsangkedden némely részvényesek által adatott tánczvizgalom nem volt ugyan olly népes, mint multkor, de azért csinosság 's a' vendégek válogatottságára nézve amannak semmiben sem engedett. — A' francia quadrille 's keringők egymást válták-fel ma is mint az előtt, 's a' multság hajnalig tartott.

2) A' kis redutteremben ugyan e' napon a' pesti sütők (pékek) részvényes bált adtak.

Gyöngyös télutó 4. — Kedves Berczim! Igéretem illy későn teljesültét a' Gyöngyösön egymást követő tánczvizgalmaknak tulajdonítsd. — Ugyan is a' gyöngyösi t. cz. casinói egyesület által télhó 31-én tánczvizgalom adatott. Zenészing, Esztei Ferdinand főherczeg lovas ezred hangászkarja, estve 8-kor hallaták a' bevezető Magyar; ezt csak hamar keringők követék. Ne kérdezd, lehetett-e tánczolni? mert a' nemzeti szinnel ékesített, bár jó tágas terem olly tömve volt, hogy ezt szerettem volna még egyszer olly nagyra bővölni. Azonban a' multság élénken folyt; későbbben a' divatos française, mennyire a' tömeg szorultsága engedé, tánczoltatott. — Nyugóra multával P. és K. ifjak disziték magyar tánczokkal a' multságot, mellynek vége csak reggel 5 óra felé lön. — Télutó 2-dik napján olvasható vala egy nyomtatott hirdetmény, melly által a' gyöngyösi t. cz. casinói egyesület engedelmével folyó 1841-ik évi febr. 2-dik napján a' casinói terembe az utszai lámpák éji kivilágítására fenn említett lovas ezred hangász-karának zenéje mellett tartandó tánczvizgalomra a' nagy érdemű közönség minden rendű tagjait tisztelettel meghívja szabadalmas Gyöngyös város birája és tanácsa. Belépti díj egy személytől 40 ezüst kr. Ez éjjel minden lámpa reggelig világita. Három száznál többen lehetek e' multságban; a' hangászkar is, mint hallám, ingyen működött. A' négy pár által tánczolt Française mindkét vizgalomkor, ha jól vélem, abban maradhatott volna; mert gondold Berczim! négy pár végett a' többi 50. vagy 70. párt (kiknek tán csak keringőkre vala kedvők) fél óra hosszágú várati elöttem egy kissé igazságtalan, 's nem fizetett, hanem csupán talán házimultságba való. E' multságban a' szünóra utáni magyar a' társaságtól élénken fogadtaték; egy idegen ifjúnak nemzeti táncza többi közt tapssal jutalmaztatott. Ekkor „három a' táncz“ hallaték: 's e' kívánat tiz, vagy tán több pár által teljesített. Meglepő volt elöttem két leánykát hosszan leeresztett czifra szalagos hajjal szemlélni. Erre talán azt mondod: „kedveli a' nemzetit, 's ősi szokásait nem hagyja-el.“ — Igen! de akkor öltözzék egészen nemzetileg, 's nem a' legújabb divatszert ruhákba. Azonban kiki ugy tesz, mint neki tetszik, tudni illik, ha szabad; mert tudd Berczim! most nem minden szabad. Gondold csak, multkor szánkázni valék, 's fejeér tollat vala szándékom szánkánk ormába dugni. — Pistám — hangzék egy ott lakó barátomtól — vilá-

gért, ne tedd azt! — „Miért? — vizonzám. — Azért, mert Gyöngyös a' fekete tollúhoz tartozik, 's itt nem tanácsos fejéret viselni! — Többnyire maradok barátod
Takács István.

Losonczeról. — Télutó 6-nak alkonya gyér hópihék repdesése közt ölelé-át gyászkarjaival Losonc hópalástú völgyeit, miként a' szerelmes tánczos keringő párját, a' szív- és láb-csiklándozó „leánya szerelme“ tánczolásakor. Képzeltetitek, hány viszonyosan dobogó keblü pár lejte itt egymással, mintegy elárultatva titokszerü szemjátékaiktól. Csudálkoztok ugy-e Libiczki őszinteségén, ki most egy táncz-ünnepélyt ír-le nektek, milyen számos és fényes, Losonczen, még eddig általános állítás szerint nem volt; esendet kérek tehát. Ő holdasszonyosága nyájas arczullattal pillanta-szét az ég sötét légtermén, mintha ő is egy számítva várt tánczünnepeyre készülne. Fénymosolygó csillagseregként lámpák hintének fényt az utsza-közökre, mellyeken több szomszéd megyei hintók robogának-el egymást felváltva. 'S mind e' jelenségek — találd-ki jó olvasó — minek valának előzményei? mert még mind eddig nem tudod. — Öröm-lelkesedés szavaival mondom-ki: „a' jogász bálnak“ — melly 9. óraker nemzeti zenével nyitattva-meg 's ugyan azzal záratva-be, korányviradatig tartott. — A' terembe vezető ajtó fellett illy felirat világotl elő: „Itt hol kedv ünnepele, öröm barátja kell.“ Belépve, csakugyan kéjérzetre gyult a' szív annyi mosolygó arcz szemléletén. A' terem nemes izletü diszitményezése a' vigalomnak érdekszerüségét, mindenki előtt becses szemjátékul szolgálva, emelé. A' terem balra hajló karzatán, hol a' hires Bunkó.Ferkó szokott természetes művésziséggel vele játszá a' tánczok zenéjét, egy felleghullámokból emelkedő, vidor arczú hölgy mutatá a' közönség elébe a' tánczok nemének sorozatát. Az ezzel átellenes karzaton, nagy négyszögü kemény, 's rámába helyezett papirtáblán, a' felvilágítástól mintegy lángbetükkal, — illy jelszó volt olvasható:

„Táncz, zene, társalgás, deli hölgy-koszorúba, virágként,
Nyilnak örömgönyörül a' haza ifjainak.“

A' terem szini emeletén, három pompás tülloszlop emelkedett, nagy, lombos rózsakoszorúkkal körülölelve. Fátyolfüggönyökkel volt az egész terem behálózva. A' falak hazánk nagy férfainak 's követeinek arczképeivel voltak csinszerűleg befüggetve, 's különösen említésre méltó, mi egy szép jellemét árulja-el a' tiszteletnek az ifjak keblében, hogy a' dicsőült nagy jogász Kövinek arczképe borostyánozva tündökölt a' karzat balfeléről. Nagyszerüsíté még a' tereméket Széchényinknek nagy arany rámába foglalt arczképe. Minden jogászt a' frak baloldalára tűzött nemzeti színü szalag különbözteté-meg. A' tánczok nevei közt említésre méltó a' francia négyes, mi két izben is, nyolczasban, hiba nélkül tánczoltatott. — Üdv és köszönet a' nagy érdemü háziasszonynak, ki vendégeit örömlelkedéssel fogadgatá.

Libiczky Ambrús.

Tatáról. — Téli 28-kán és télutó 11-kén a' tatatóvárosi társegyesület (casino) tagjainak nagyobb száma tánczvigalmakat adott. Gondolám, miképp' valaki a' 10 megyéből összesereglett nagy számú 's nevezetes vendégek közül csak tesz róla említést; de reményemben csatlakozám: tehát elhátároztam róla szólni csak azért is, mert a' tavali ugy nevezett reuniókat

mind előkészületeire, mind nemzeti irányára nézve jóval felülhaladta. Már az igen csinos ingyen osztatandó 500 belépti jegy egyedül magyarul nyomtatott Pesten; a' tánczterem és csemegetár földszítésére Komáromból hozatott díszítőnek meghagyatott, hogy csupán nemzeti színü lepleket használhasson. Így minden függöny és karpit nemzeti színt mutatott. A' táncz nemek (kerिंगő, vágató, bokortáncz, franczia, magyar) a' jeles hangászok (vidékünkön szállásozó dragonyos ezredből) előtt fölállított nemzeti színvegyületü virágkoszoróban magyarul tétettek-ki. Voltak hölgyek is, kik ékszereik becsét nemzeti szalaggal emelék. Az estély vidám volt. Könnyü röppel szálltak-körül tánczosink. A' csigás hajfürtök sötét árja, mint vésztlől kergetett, hullámozott a' vállak haván. És van-e bús kedély, melly ennyi gyönyör, ennyi kéj közt örömvillanytól elszigetelve maradhatott volna? 'S még is panasz!... panasz?!... miért?... Még kérdezitek? Hát mondjátok-meg, ha termünkbe lép egy teuton, nem hazája tánczvigalmában véli-e magát, hol az itt-ott látható magyar academicusok vagy utazók a' nép tengerében cseppként vesznek-el? És ti férfiak ne kérdezzétek! Tanú valék 's valának mások is, miképp' magyarul szólló hölgynek németül feleltetek, a' beszédet erővel erre áthurczolandók; holott szintugy beszéltek magyarul mint németül. 'S boldog Isten! hol itt az a' magasb érzelem, melly a' mindennapiság perezi kóján felülemelkedve, testi gyönyöreit szellemibb élvezettel kívánja lelkesíteni? 'S ha fiatalaink — kevés kivétellel — lelketlenül csoportoznak össze, honnan pattogjon-ki akkor a' villanyszikra, melly a' fogékony női kebel oltártüzét nemzeti lánggá élesse-föl? Kivételképp' emlithetjük a' bokortáncz, mellyben N. K. jeles ifjúnak vezérlete alatt magyarul kénytettek beszélni. Volt magyar táncz is, de mindig csak éjjel után egyszer. Egy katonatiszt és Cs. egyik - S. pedig és G. J. kisasszony mindenik vigalomban tánczolták. És a' hölgyek közül csak ezen egyetlen egy, de tán minden hölgy nemzeti lelkét 's érzelmét magában egyesítő. A' bálrendező, elnök, és választmányi tagok dicsérendők, az egésznek mennyiben rajtok állott — nemzeti irányú elrendezéseért; egyedül az volna még ohajtható, hogy magyart több izben játszatnának; mert most, ha akartak volna is többen tánczolni, nem volt alkalmuk.

D I V A T.

Parisban a' női ruhákon ismét divatozni fognak közeledő tavasz ideje alatt a' himzemények, mellyeket a' jövőndő képek nem sokára hihetőleg előnkbe fognak adni. — Utóbbi időkben a' női kesztyük különösen díszítették, u. m. finom gyöngyökkel 's gyöngymakkal; vagy pedig arany és veres szegélylyel, melly karpereczet képzé. Ezek mintegy 300 frankba is kerültek. Másoknak alja fekete bársonból készült, gyöngy, turquoise vagy aranyal segélyezve. Ezeket crispin-kesztyűknek nevezék.

Szerkeszti Mátray Gábor, halpiacson, Dencs-ház, 56-dik sz. a.

Nyomatik Trattner-Károlyi' betüivel, angol vas-sajtón
uri utsza 453.

HONMŰVÉS Z.

Pesten csötörtökön martius 4^{kén} 1841.

KÖLTÉS ZET.

Bolena Anna

opera 2 felvonásban Donizettitól. Fordítá olaszból
Schodel Róza. 1840.

(Folytatás.)

1-ső felvonás.

5-ik Jelenet

Király, Seymour.

Király.

Remegve látlak!

Johanna.

Ugyan reszketek.

Király.

Hol van Anna?

Johanna.

Ő nyugszik.

Király.

Én nem.

Johanna.

Hát nyughatom én?

Utószor, kérlek, legyen ez összjövétel,

Utószor királyom, ezért könyörgök.

Király.

Meglesz majdan; ugy kell lenni.

A' világ lássa és tudja, hogy szeretlek,

A' föld 's az ég legyen tanúja, hogy imádlak.

Johanna.

Nem, nem, soha. A' sir csupán, az felejteti bűnömöt.

Király.

Enrico szerelmét és hódolatát bírá Anna is,

De szemei a' trónt tüzték-ki célul.

Johanna.

A' menyegző után, csupán menyegző után.

Király.

Illy nemben szeret engem Seymour?

Johanna.

És hogy' szeret a' király?

Király.

Hálátlan! mi után vágyol még?

Johanna.

Szerel'm és nagyság után!

Király.

Nagyság! az legyen tied oly nemben,

Mellyhez a' világon nincs hasonló;

Nevem fénye sugározzék rajtad!

Nem lesz Seymournak vágytársa

Ugy, mint a' napfénynek sincs.

Johanna.

Csak az oltár adhat nagyságot,

Másképp' a' gyalázat vár reám,

'S azon oltár előttem zárva van,

Tudja az ég 's királyom is.

Ha becses a' király előtt Seymour,

Akkor óvja is jó nevét.

Király.

Értlek!

Johanna.

Olly nagyon neheztel királyom rám?

Király.

Ez fájdalmas neheztelés.

Johanna.

Királyom!

Király.

A' király az, kit szeretsz?

Vagy tán koronája 's trónja?

Anna szintén szerelmet színle,

D' (de) Anglia trónja volt kívánsága:

A' viszont-ézés nem volt elég,

És a' kevély csak trónra vágyott,

Mellyen már rég ült

A' dagályos arragoni hölgy:

De alig van birtokában,

És alig ragyog homloka,

Hogy lakoljon — im ugy látszik —

Tőle is egy más hölgy

El akarja ragadni.

Johanna.

Ah! nem önkényt nyitám-föl
Sérültt szívem belsejét.
Királyom előtt, szándékom
Ellen, e' sziv tárva volt;
Siratandóbb, mint Bolena,
'S szerencsétlenebb vagyok:
Mert nem a' férj lesz sértve;
Elhagyva tóled — lakolni fogok.

Király.

Te távozol?

Johanna.

Meg kell lenni.

Király.

Maradj és figyelj rám!
Az oltár készen áll előtted
Férjed, trónod 's országod legyen.

Johanna.

Nagy Isten! és Anna?

Király.

Őt gyűlölöm! feltűnt a' büntetés napja.

Johanna.

'S mi vétke?

Király.

Olly szivet adott, melly többé nem volt övé,
És megcsalt, mielőtt nőm lett.

Johanna.

És a' szövetség?

Király.

A' király feloldja.

Johanna.

Mi eszköz által?

Király.

Csupán én tudom.

Johanna.

Ah nincs erőm azt kémleni,
Mint megy végbe 's milly eszköz által,
Csak azon reményt hadd nekem,
Hogy nem leend borzasztón.
Addig nős király!
Én hozzám ne közelíts!.

(Folytatása köv.)

LITERATURA.

Igaz-e, hogy nehéz új jellemeket a' regényekhez találni?*(Vége.)*

Istennek hála! phantasiánk nem olly bénitott, mint a' fennebb leirtt dámáké, 's átugrunk három évi időközt, és Celinet éppen készülni látjuk menyegzőjére, melly készüllet a' grófnak egészen kedve szerint ment. Közben mi sem történt, mi érdekeinek nem volna kedvező. Azonban soha se örüljünk győzelmünknek a' nap vége előtt! Kevés héttel az előtt, hogy az apátságot elhagyta, történt valami az ifjú szépnek életében, mi következéseiben igen fontos lehetendett. Celine egy fiatal férfit kezdett ismerni, az intézet egyik dámájának atyafiját, ki ez apátságot azon figyelem nélküliséggel látogatá-meg, mellyet a' fiatalságnak a' mult század omladozó idomai iránti egykedvősége szokott előteremteni. Itt nincs helye Celine szerelmét az ifjú lovag iránt azon egész terjedtségben leírni, melylyel némelly kedvelt regény-írók munkához fognak, midőn elhatározták, hogy több kötetű regényt irjanak.

Mit fog most Celine tenni? Valljon közli-e hajlamát vén jegyesével? Ezt neki tenni kell; minden Clarissa és Pamela tenné ezt az ő helyén; de a' szerelem a' milly félnék, éppen olly önző is. Celine elhallgatja szenvedélyét, és midőn az idő elközelgett, hogy idős vőlegényét oltárhoz kövesse, e' fontos lépést azon könnyűséggel és öntudattal, hogy szívével senmi igaztalant nem mivel, teszi, mint tenni szoktak a' lányok, kik még gyermekek. — Itt sok erény fekszik — de ez nem a' convenientia erénye.

És most néhány ecsetvonással a' rajzot bevégezzük. — Az öreg gróf azon esetek vészei által, mellyek a' politikai világot akkori epochában kiméletlenül érték, javai 's hivatalától megfosztatott. Celine követi a' számkivítésbe, de a' szerencsétlenséggel érzetének nagykorúsága és szívének öntudata felébred. Első szerelméhez még mindig hív; de semmi sem indíthatja reá, hogy felvett kötelességeit csak legkevésbé is elhanyagolja. A' gróf most már tudja szerelmét, és meghittje neki. — E' viszony tiszta, és bizonyára teljes erénnyel: de ez ismét nem a' convenientia erénye.

Itt lennének a' legfinomabb vonások beszövendők. Itt kellene leggyengédebb részleteit a' regénynek előadni; a' játékszint egy mezei házba lehetne áttenni, ellentétül a' pompás casseli életnek vagy az apátság régiségi coloritjának kiemelésére. Ama tisztas viselet által, mellyet a' gróf felölt, elveszti a' rajz gyengédségét, ama gyűlöletes borzasztó édesnek, és azon accord, melly üttetett

egy szerelmi dal kezdeténél, most egy chorálba megy-át, de ismét nem pedantilag erényes! gouvernante-szerűbe. — 'S ekkor az öregnek halála egyesítné a' fiatal párt.

'S itt van egy jellem, melly levél általi közlés és szóbeli leírás után egészen a' természetből vétetett. — Egy szerető hölgy szerelem nélkül, egy hű nő hűség nélkül, képe az ártatlanság és vidámságnak, a' nélkül hogy vagy egyik vagy másakra jogot 's okot adna a' világ. De valljon a' szerelem, hűség, ártatlanság, vidámság, nem olly fogalmak-e, mellyekkel gonoszul szokás játszani; és nem regényköltőink-e azok éppen, kik velök leggonoszabbul játszanak?!
Pólya Endre.

SZINÉSZET.

Magyar játékszin.

PESTEN, febr. 25-én „bájtal“ vig opera 2 fvsban került szinpadra, talán kissé hamar is a' multkori előadás után, 's e' siettetett lépést, ugy látszott, a' pénztár is érzette. — 26-kán „János, Finnland hercege“ színj 5. fvsban (Weissensturni Franul Johanna műve) adatott. Kötünök voltak: Fán c s y (Erich) 's Bartha ur (János), Laborfalvi k. a. (Katalin) különösen az örültségi jelenetben. Sza k á t s y ur (Richers) mint vendég lépett-fel. Felőle már korábban kimondám véleményemet. Igyekezzék, tanuljon; 's belőle bizonyosan haszonvehető tagja lehet nemzeti színészetünknek. — 27-kén „Bátor Maria“ eredeti opera czimszerepében Langh k. a. harmadszor, és pedig ma mint szerződött tag lépett-fel, 's a' szép számú közönségtől ma is méltánylással fogadtatott. Szép tehetségek birtokában van; legyen bár minél előbb az, minek őt szinpadunkon lenni ohajtjuk. Az előadás ma is szorgalommal ment végbe. — 28-kán előszer adatott „semmi rosztat“ vigját. 3 fvsban (Bon Ferencz Ágoston után eredeti olaszból fordítá Császá r Ferencz.) E' szindarab igen esekély érdekű és szegény; így tehát csupán a' színészektől függ annak némi érdeket szerezni; mit ők hihetőleg előre is láttak, mivel azt elejétől végig lehető szorgalommal adák. Fán c s y urnak (Claudius) alkalmasint valami baja lehetett; mert (mit nála nem igen szoktunk tapasztalni) némi lankadtságot vétetett velünk észre. — Az erre következőt ballet nem igen mulattatá a' középszámú közönséget. Azonban dicsérettel említendő Carrelle és Rigl urak szorgalma, kik bámulatos ügyességet mutattak ez uttal; de köztetszésben a' kivitel gyöngédtelensége miatt nem részesülhettek. Illyesek előadásától megkímélhetné különben is gyér pártfogóit balétunk, valamint a' csikós táncz további előadásától is. Kilian ur magánmagyarja tetszésben részesült. — A' „bűvös vadász“ mint hallám, jövő pénteken kerül szinpadra, mellyben új Agathánk (Mokky k. a.) előszer hallatja magát. A' kellemes fiatal dalnoknénak személyes nagyismeretessége hihetőleg nagy számú hallgatókat fog kecségtetni szinházunkba. — Egresy ur Gábor ur, csak hamar Szentpétery ur után (mint már a' febr. 26-ki szinihirdetmény értesíté) szabadsággal elutazott. Ezt annyival nehezebben vehetjük, mert E. ur csaknem három negyedévig volt műutazáson, 's most alig vala két hónapig szini személyzetünk tagja. De egyébiránt is intézetünk jelen érdeke ki

vánná, hogy most, midőn a' böjt ideje alatt inkább ohajt színházba jární a' közönség, minél, tökélyesebb személyzettel adattassanak a' mutatványok; en- nél fogva a' műutazások nem volnának illő helyöken. RA—MY.

HANGÁSZAT.

PESTEN, 1) a' nemzeti casino tavasszaki zenemulatságai, mint már elő- leg jelentettük, febr. 28-kán kezdődtek olly szép számú hallgatóság előtt, millyent e' mulatságok elsején ritkán láttunk. — Részei voltak: 1) Romberg Bernát (A-dur) versenyquartettje (előadák Kohn és Schlesinger urak a' nem- zeti színház hangművészei) és Kirchlener 's Pfeiffer Ant. uu. (a' német szin- háztól). — 2) Változatok fuvolára, magyar tétel felett szerzé Pfeiffer An- tal ur; játszá (négyes kíséret mellett) a' fiatal Pfeiffer Adolf, a' szerzőnek derék fíja, kinek jeles hangművészi tehetségeiről e' lapok már több ízben tet- tek említést. A' hallgatóság e' fiatal művésznök jeles előadását érdemlett tap- sokkal fogadta. — 3) Onslov György 23-dik igen érdekes és tetszéssel fo- gadtatott (A-moll) quintettjét a' fenn nevezett urak, és Huber ur német szin- házi cellista jelesen adák elő.

2) A' pestbudai hangászegyesület negyedik műelőadása a' folyó V-ik zencévbén jövő vasárnapon, mart. 7-kén délutáni 4 $\frac{1}{2}$ órakor, lesz Pesten a' városi nagy redutteremben. Belépti jegyeiket a' t. cz. egyesületi tagok által- vehetik (de csak biztosító lapjaik előmutatása mellett) folyó hónap 5. és 6-án Pesten egyesületi pénztárnok Klausz E. L. Budán pedig Milecz Imre urnál; előadás napján azonban csupán az egyesületi írószobában.

MÁTRAY GÁBOR m.k.
egyesületi titoknok.

TÁNCZ.

Virágföld. Télihó 7-kén 1841. Édes barátném! Utósó bucsúcsókunk óta igen sok tárgy adta elő magát, mit veled közölni némi kötelességem, nehogy levedre adósod legyek. Fehérmegyei olvasó társaság tánczvigalmáról irtt soraid igen sok jó órát szereztek; ezt viszonznom kell Halld tehát a' jó hi- rek egész seregét rendszerben, millyen egy nőtől kitelhetik.

Tegnap a' szokottnál kedvtelibb vala reggelizésünk. A' mint jó anyám ká- vémat nyújtja, inasunk, Ferkó, egy levéllel toppan-be, anyámnak szálló- val; 's gondold-el, mi volt benne? Pestre hívtak minket tánczvigalomra, mellyet tegnap vala néhány hölgy az angolkirálynő vendéglő termében adandó. Ki sem mondá anyám „elmenjünk-e Minka?“ kérdését, már igen, és kéz- csók repült-le ajkamról, 's a' legboldogabb lény széles e' világon én valék. Tudod kincsem, hogy én nem szeretem azon női tempót, hogy halálíg kéressük magunkat arra, mit élvezni legforróbb kívánságunk. De ugyan nincs-e igazam? Nyakra főre hajhászom a' szobaleányokat, hogy minden vasalót, melly csak házunknál van, tüzesítsenek; 's midőn az örömben sürgők forgok, kopogta- tást hallok az ajtónál. „Herein“ — vagy is — Isten bocsássa bűnömet „sza- bad“ szavamra egy uracs hajlong-be kis szobácskánkba, 's felém félig meg- hajtván magát, anyámnak mondja-el követségét, hogy folyó hó 6-kán tar- tandó tánczvigalomra Baracs-kára megjelenni méltóztatnánk. — „Miért nem tettsett önnek csak vagy fél órával előbb jární?“ — ezzel fogadá anyám

— éppen most kaptunk levelet Pestről, hova szintén ma estvére vagyunk hivatalosak; leányom már oda ígérkezett, 's én kedvét szegni illy dologban éppen nem szeretném. — „Hát a' kisasszonytól mi választ nyerek?“ — szóll hozzám a' hűséges követ. — „Én, hogy őszintén valljak, a' pesti tánczvizgalomra is szeretnék menni, de a' baracskaikról sem szeretnék elmaradni. — „Jaj de ez nem lehet — szóll közbe anyám — választanod kell!“ — „Választanom?“ — nem képzelheted kedves barátném, mi nemes érzelem keltfel keblemben ezen szavakra: „választanod kell!“ — Szabadság érzelmé volt az, melly a' hetedik égbe ragadott, 's fohászt röpitett arra, bárcsak mindenben, mi szívügyünk uradalmaiba való, minmagunknak engedtetnék a' választási jog! Tudod mit? A' baracscai tánczvizgalmat választottam; elsőbben azért, mert közelebb van Pestnél; — más az, hogy falusi multság nem olly feszes, mint a' városi, hol a' barát barátjára nem akar ismerni; — de még azért is, mert falun egyszerűbb öltözetben sem szólnak-meg, és a' társalgás nem németül, sem francziaul, hanem magyarul foly, mi főeleme a' jó mulatásnak: mert így kimondhatjuk, mi szívünkön fekszik; a' franczia beszélgetésben pedig nem dolgot, hanem szavakat kell keresgélünk, 's ez nem természeti. Örömet olvastam a' követ uracs szeméből választásomon: de nem így jó anyámiból. Ő így szólla hozzám: „tudod-e Minka, hogy te szabadszelleme leány valál a' tisztválasztásban? Mit mond a' világ, ha ellenszelleme tánczvizgalomba menendünk?“ — Az uracs pirult erre; mivel ő és a' tánczvizgalmat adó is nem a' szabad szelleme félhez számittatnak: de őn, édes Julesám! tudja Isten, miért, nem hogy pirultam volna, sőt szívemben elégültebb levék választásomon. Én ugyan könyvet keveset olvastám, tudósokkal sem volt vitatkozásom; de a' természeti észből, mellyet a' teremtő nőnemünktől sem tagadott-meg, akképp' okultam, hogy a' tánczvizgalmat szabad és nem szabad szelleme különöztetni úgy, mint az embereket, talán nem lehet. Gyáva az, kit nem belseje, hanem hely tesz szabadszelleme; ki szabad szelleme vesztését félti, ha ellenvéleményük közé vegyülne. Jaj de ezt hibája mondám anyámnak; ő azzal állt elő, hogy a' vendég is a' házi ur inye szerint szóll, és cselekszik, 's kedveskeresésből elfelejtkezik ön magáról és édes honáról. Mit valál teendő e' szigorú censurában? Ritka szülő, ki gyermekének ellenmondására haragra nem gyul, 's ki örül annak, ha szülöttje okosabb igyekszik lenni nálánál. Én tehát önszavaiban kerestem anyámnak kibuvó helyet. — „Lássá jó anyám — ekképp' folytatám — ön maga beszélt nekem, hogy a' hazát úgy kell tekintni, mind egy édes anyát, kinek valamennyi hazafi és hazaleány édes gyermekei, és így ezek, ha még annyian vannak is, mind egy testvérek. Már ha az én testvérem másképp' gondolkodik, mint én, megvessem őt? és szives meghívására meg ne jelenjek? Nem, én ezt nem teszem; sőt ragadva ragadom-meg az alkalmat, hogy ha neki van igaza, ő győzzön-meg engem jobb részre; — ha nekem van igazam, én győzöm és nyerjem őt meg enmagamnak és a' közjónak. Az igaz ügyet féltetni nem kell; az kivívja diadalát; mennél nehezebb, annál dicsőbben. Már én csak azért is a' baracscai bálba kívánok menni, hogy példát mutassak az egyességre. — „Legyen lud ha kövér, legyen-meg kívánsága a' különböznek — szólla jó anyám — úgy is tudom, hol van a' bibe. Azt sejtí a' kis gonosz, hogy a' vizgalmat adó házi ur, mint nőtelen legény, ezen alkalmat tűzé-ki, mellyen nejét leginkább kiválaszthatja; — tessék önnek szives köszönet 's tiszteletünk mellett megvinni, hogy legnagyobb szerencsének tartjuk a' vizgalomban része-

sülhetést. Győztem e' szerint, mint látod, édes angyalom, 's mintha hegyen völgyön lakodalom volt volna, tánczoltak képzetím előre is a' baracscai tánczvigalomban. A' verseny alatt megtüzesültek a' vasalók, 's magam vasaltam-meg először is anyám, azután saját ruháimat, 's délre mindennel készen voltam. Az ebéd ma különösen jól esett; csak ketten ültünk az asztalnál jó anyámmal: de azért itt mind megfordultak, kiket csak a' bálba elmenni elgondolhattam. Ebéd után előállt a' szán, 's két óra alatt Baracsán terménk; de nem is maradt ám el a' kocsisnak szántt borraivaló. A' falu végén emberek álltak-el utunkat nevünk felől kérdezősködők, 's ezt nem tudtam mire magyarázni. Ők azonban megmagyarázták, hogy számunkra szállás van rendelve, 's oda el is vezettek. Szállásunk kényelmes volt, 's benne legjobb az, hogy Pestről is valónak ott vendégek, kik a' pesti farsang, színházról, szóval, a' városi élet-ről elmulattattak minket, 's így az öltözethez jó kedvvel fogánk remélve, hogy ha más tánczos nem lenne is, a' házi vendégek a' házi vendégnőkről megfelejtkezni nem fognak. Hét és fél órakor az igen alkalmas tánczhelyen valánk, minél jobbat falun keresni sem kell. A' tánczot magyaron kezdék. A' zenészek új magyarok vagy is cigányok, nem mondhatnám, hogy virtuóz-játékosok: de nem bálban, hanem hangversenyben kell az igen jó zenét keresni. Tánczos elég mind számra mind szépségre és fiatalságra, 's ennél mi kell több? Az egész báli személyzet vagy 200-ból állt, szabad's nem szabad szelleműekből. Ott volt a' megye két alispánja, 's a' tisztai karnak több számos tagja. Lepkekeringő vezére az évre fiatal, lélekre érett másod alispán volt, társaságban jeles mint közéletben. — Szünórák alatt is sok jó időt töltöttem; mert válogatást udvarlóim közt nem tettem, úgy okoskodva, hogy, ki a' meghívásra érdemesített, az megérdemli a' társalgást, bárha házassági kinézésekre nem a' legte libb zsebbel bírna is. A' bál reggeli 7 óráig tartott, 's ekkor szánra ülve bucsút vevénk a' kedves helytől, melyet nem egy hamar fogok elfelejteni; mert kimulattam, kitánczoltam magamat egész hétre. Tánczosom elég volt; de volt a' tánczvigalom egyéb viráginak is. Az egészről azt mondhatni, hogy dicséretére vált a' házi gazdának. Édességek, 's más étel és ital különb nemei egész özönnel 's izletesek. Ki volt a' bál királynéja? ez volna még megirandó? Ezt a' tánczosok mondhatják-meg legjobban! Annyit mondhatok, hogy egy kis barna gyöngyteremtésnek olly egy pár szeme ragyogott, melyet ha magamévá tehetnék, nem adnám a' chinaí császárságért. Növére e' kis angyalnak hasonlón megállította a' férfiak szeméit, mint Jósue a' napot; mert szép is, derék is, pénzes is, mint egy udvarlójától hallottam. Az olvasó társaság tánczvigalmában ott leszek; ott leszesz te is, ugy-e bár? majd ott megismerheted őket, 's megmondom akkor azt is, ki volt a' legjobb, ki legszebb tánczos? akkorra is maradjon csevegni valónk, hogy ne csak az időről, utról, hanem más okosabbról is tanácskozhasunk.

Leveled' elvárom — csókol barátnéd

MINKA.

D I V A T.

9-dik divat kép (Parisból). — Legujabb férfi-öltözetek oudenot-nyakkötővel 's gombokkal. Használhatók sétálásra és társas körökbe. — Bécsi divat febr. 25-én: sárga krepuha selyem himzeménnyel: turban bársonból arannyal 's paradicsom-madártollal.

Szerkeszti Mátray Gábor, halpiacson, Dencs-ház, 56-dik sz. a.

Nyomatik Trattner-Károlyi' betűivel, angol vas-sajtón
uri utsza 453.

HONMŰVÉSZ.

Pesten vasárnap martius 7^{én} 1841.

KÖLTÉSZET.

Bolena Anna

opera 2 felvonásban Donizettitól. Fordítá olaszból
Schodel Róza. 1840.

I-ső felvonás.

6-ik Jelenet.

Változat kertre.

Rochefort. Percy.

Rochefort.

Kit látok Anglia földén, te vagy Percym?

Percy.

Visszahivat drága barátom! a' király
Kegyelme; itt várom, mig közelget
A' vadász sereg 's a' király velök.
Hosszú száműzés után a' haza
Levegőjét lehelni 's eget láthatni,
Minden szivet megindít, csak enyimet nem.

Rochefort.

Kedves Percym, a' fájdalomnak nem lettél
Martalékja, rád ismerhet bár ki!

Percy.

Te még gunynyal illetsz? te, ki aggódásim?
Jól ismered, mik megemésztenek.
Alig merlek barátom kérdőre vonni:
Boldog testvéred, Anna?

Rochefort.

Ő királyné! ha ez boldogság, ő az!

Percy.

Igaz, mit mond a' hir? ő szerencsétlen,
'S a' király ingadoz'.

Rochefort.

Szerelmét nem bírja többé Anna.

Percy.

O Anna, o Anna!
Elrabolták élted virágait
Ugy, mint éltem reményeit.

Rochefort.

Halkan beszélj!

Percy.

Érhet-e még veszély több?
Miután veszve volt ő nékem
'S a' legszentebb érzés kijátszva;
Távol tőle idegen földön
A' halált imádtam én;
A' napvilág előtt rejtetem,
'S élet-untamban azt ohajtám,
Hogy azon föld, a' melyre csak lépek,
Sirként nyiljék 's nyeljen-el.

Rochefort.

Van erőd, ha őt meglátod,
Szived fájdalmat legyőzni?

Percy.

Szivem fájdalmat legyőzni? —
Ez rég rendeltetésem; de
Csak őt mosolygni lássam,
Akkor eltün' kinom 's fájdalmam.
Ah! e' kéjben o nagy Isten
Halni engedj engemet!

Rochefort.

Halld! készül a' vadász sereg;
Vigyázz, már közelget ő.

Kar. (a' szin belsejében.)

Hamar fogjunk hozzá most
Apródok 's ti fegyverhordók!
Az agarak rendben legyenek,
'S a' lovak nyergeltnen álljanak,
Ma sürgetőbben, mint valaha;
Mert a' királynak van szüksége reá.

Percy.

'S vele jön Anna!
Ah épp' így éreztem akkor,
Midőn virula szivemben
Első szerelm' báj-érzete;
Isteni boldogság rejtett benne.

Ah a' varázs-pillanatok !

Irgalomból Isten, csak még egyszer

Szállítsd kegyedet reám!

Engedd látnom az angyalt,

'S éltem' áldozom neked.

(Folyt. következik.)

INTÉZET.

Egy Pesten alapítandó kisedővő intézet tárgyában. — Tizenhárom év mult-el, mióta nemes lelkű pártolók és az inség könyeit enyhíteni törekvő emberbarátok egy virágot táplálni kezdének, mellynek — mint az életben közönséges — hazánkban növesztett gyökei a' birodalom más részeibe legszebb sikerrel ágaztak-el, és növénynyé emelkedtek; míg szülőföldükön csak törpeségben vesztegelve alig lön mentve az enyészettől. — Így történt a' kisedővő intézettel. — Honunk nyitá-meg a' pályát, mellyen Ausztria olly szépen haladott: — de mi visszamaradtunk, 's jelenleg is csak a' kezdetnél vagyunk. — Mi volt e' hátramaradásunknak oka, — vizsgálni itt sem helyes, sem pedig célra vezető. Mellőzve tehát ezt, édes örömmel tekinthetünk haladó honunknak e' jelen szakára, mellyben a' már fonyadozó növényt hön érző keblek jótékony melegétől ápolva, uj, szebb, és boldog jövendőt ígérő életre emelkedni látjuk. Ugyan is Pest — hazánk disze, és reménye — az emberiségnek használni buzgó vágyától lelkesítve, minden kitelhető törekvéseit egy k i s e d ő v ő i n t é z e t a l a p í t á s á r a fordítá, jól tudván, milly kiszámíthatlan hasznúak eredményei e' szép és nemes vállalatnak.

Van ugyan jelenleg Pesten több illy nemű magán-intézet; 's ámbár ezeknek általános hasznukat kétségbe sem lehet vonni: mind az által ezek mindig a' vállalkozónak személyes érdekeivel levén kapcsolatban, hiányzik bennük az ügynek szentségéhez és fontosságához illő 's minden egyéb egyedet érdeklő, mellékességtől menttnek lenni kellő tiszta ösztön; sőt ingó 's egyedül a' vállalkozó hasznához kötött létük nem engedi elérniek azon fokot, mellyet az emberiség haszna, 's nemzet érdeke egy illy intézettől méltán vár és remél, mint midőn az szilárd alapokon nyugvó nyilvános egyesület által vezéreltetik, kormányoztatik. — Illy nyilvános egyesület — mellynek létre jutása főleg Pest érdemtelves polgármestere t. Tölgyessy János ur fáradhatlan buzgalmának köszönhető — alakult Pesten, és szép feladatának teljes sikert 's állandó lételt szerzendő—szives adakozások, jutalom-játékok, táncz-

vigalmak, 's meghatározott ajánlatok által rendelé beszerezni a' szükséges tőkét, mellynek kamatai az intézet szükségeinek fedezésükre szolgáljanak. — Tagjai ez egyesületnek következők: Tölgyessy János elnök, Feichtinger Domokos alelnök, Gebhardt Ferencz, Mátyus János, Virozil Antal, Appel József, Michel Károly, Schlick Ignác, Vagner János, Varga Péter intézeti tanító, és Ackermann Antal egyesületi jegyző.

Ezen egyesületi tagok télhó 24-én tartott ülésükben Pest várost négy kerületre oszták, mellyeknek mindenikében két egyesületi tag a' nemes keblű lakosokat tehetség és szives akarat szerinti adakozások vagy ajánlatokra felszólítandják, 's az emberiség oltárára teendő áldozatokat átveendik.

Jelenleg az intézet részére már tőkeül összegyűlt 800 p. fton felül, melly öszveg részint az intézet javára adatott két rendbeli tánczvigalmakból, részint Varga Péter ur által közre bocsájtott könyvecskének jövedelméből, részint pedig eddig tett szives adakozásokból keletkezett.

Igy kezdék Pestnek hő keblű lakosai e' hő áldást ígérő egyesületnek létre hozását gyámolítani. A' kezdet meg van, 's nem sokára nyitva leend a' pálya, mellyen a' mostoha sors által már zsengékben üldözött 's inségükön segitni nem tudó szerencsétlen kisderek biztos vezérlet alatt az élet tágas ösvényén haladhatnak. E' szent célnak elérésére tehát felszólittatják mindenki, hogy ez inséget 's nyomorúságot emberfeleink közt enyhíteni 's kevesbitni törekvő egyesületet — melly illy állásában mindent tesz másokért, és semmit önmagáért — szive és tehetsége szerinti adakozások vagy ajánlatok által az emberiség és nemzet iránti magas tekintetből pártolni és gyámolítani kegyeskedjék.

LITERATURA.

Long-Chiva ur, a' keletindiai theaültetvények felügyelője, az assami társulatnál rövid idő előtt Assamban meghalálozott. Született chinai volt, és honában orvosi tudományt gyakorla a' legnagyobb sikerrel; — 1816-ban honosainak üldözései elől bizonyos összeesküvés miatt megszökött, 's erre Bengalba hajózáván, keresztény és hittudományi tanárrá lön. Long-Chiva Europa élő nyelveinek csaknem mindnyáját értette, valamint Ázsiáéit is. Tudott héberül, görögül, latinul; a' szent írást ő fordította chinai nyelvre; hagyományai között maradványokat találtak egy készülőben volt chinai — latin — angol szótárra; töredékeket Xenophon, Thucydides és Aristoteles fordítmányából chinai nyelven.

Buzgó könyvgyűjtőgető is vala, és 30.000 kötetből állott könyvtárt hagyott maga után, mellynek nagy része chinai könyvek, 's a' kalkuttai ázsiai társaság tulajdona lön.

SZINÉSZET.

Magyar játékszin.

Figyelmeztetés. — Pesten, nemzeti szinpadunkon, jövő kedden, mart. 9-én, Udvarhelyi Miklós ur jutalmaul adatik a' „bűvös vadász“ nagy opera 4 fvsban; melly alkalommal Mochonaky Amália kisasszony, műkedvelő, Agatha szerepében első próbáját teendi. — Ezen érdekes ujdonságra sietünk figyelmeztetni a' t. közönséget.

PESTEN, nemzeti szinpadunkon, mart. 1-jén „a' nõtredame-i toronyör“ drama 6 fvsban (ford. Fánecsy Laj.) adatott. Laborfalvi k. a. Gervaise — Hubenayné assz. Esmeralda — Fánecsy ur Claude — Bartha ur Quasimodo. — 2-kán „báléj“ opera került ismét szönyegre. Felbér k. a. Amalia, Erkel ur (Olaf) 's a' t. mint multkor. — 3-kán a' kihirdetett „Luceza-szék“ helyett „pajzán ifjú“ vigjáték adatott. László ur a' czimszerepben különösen mulattató. — 4-kére „enzersdorfi postalegény“ bohózat volt hirdetve.

Külföldi játékszin.

Bécsi hírlapok szerint SCHODELNé assz. oda megérkezvén a' karinthkai udv. dalszínház igazgatóságával egyeztet, hogy itt tizenkét vendégszerpet adand, mellyeknek elsejére „eskü“ operát választá. — Innen Londonba menend, hova igen kedvező feltételek mellett hivatott-meg.

Megátolt tengeri utazás. A' parisi kisebb színházak egyik színésznőjének nem régiben azon gondolatjajó, hogy igazgatójának csak titokban mondvá bucsút, Havreba menjen, 's innen az első gőzösen Lizboába hajózzék, hol egyik nővére a' francia operánál első rangú tag. Midőn a' játéknak vége lön, N. kisasszony gyorskocsira ült, hol már egy fiatal barátja, tengeri útjában kísérendő, reá várakozott. A' gyorskocsi esti 11 óraker indul el Parisból, 's Havreba csak harmad napra érkezik; e' késedelmes ut egész tervét semmivé tette a' költözködő színésznőnek, ki Havreba érkezve nem kevéssé bámult, midőn az őt kocsiból kiemelő személyben rá ismert: kire? igazgatójára, a' hozzá következőleg szóllotta: „kisasszony, a' tenger lázadtabb, mintsem hogy dühén ejk illy jeles talentumot, mint ön é, játéknal engedhessek. Várakozzék ön még 3 hónapig; ekkor kitelik szerződésének ideje, 's ez alatt talán a' tenger is rá gondolja magát a' lecsendesedésre, 's akkor mi is jó barátokként válunk-meg egymástól. Mit gondol ön — mond sugva az igazgató — nem jobb-e ez, mint ama két urat, kik ott állnak, barátságosan tanúknak megkérni?“ — N. k. a. az igazgató által mutatott két férjfra tekinte; 's azok mod nélkül hasonlítani a' francia rendőrtisztekhez. — Igaza van önnek — felelt a' művésznő — a' tenger igen zajos, 's én visszatérek önnel Parisba.

ODRY. Odry varga volt ifjúságában, 's most francia ország székesvárosának negyedik legjelesb komikusá. Odry következőleg szóll magáról:

„Odry, fils de Thalie,
Bercé par la folie.“

Ha e' komikust valamelyik német országban elhirülttel összehasonlítani akarjuk, a' boldogult Raimundot kell előidéznünk. Ez szintén képzeményes regéket 's darabokat irt, mint amaz, 's az eszményre oly bennső kedély-életet lehel, minőt a' francziáknál ritkán találhatni. Odry ingatag 's változó-kony, mint Raimund, ki még a' bűvészek és tündérek honában sem talált nyugalmat, hanem csak a' halálban. De francia ritkán lesz áldozatja a' búskomolyságnak. Odry elégli egyik színpadról másikra vándorlással, 's még csak annyit sem tudhatni felőle, mind ezt művészet vagy pénziránti hajlandóságból teszi-e. Odry szakadatlanul változtatja helyét a' „Varietés — Folies dramatiques“ — és „Porte st. Martin“ között. Az „uszó iskola“ czimű darabban a' physicus szerepét játszván, a' melegítő lámpáról elbeszélést megpukkadásig nevettetőleg adá-elő: de legbámulatosb ezen művésznek mimikája 's taglejtése egy tárgyú pór szerepében, kinek felesége azonnal szájára üt, ha két szónál többet szóll. Csupán azt kifejező némajátékával, hogy neki többet beszélni nem szabad, czélozta-el a' legnagyobb hatást.

HANGÁSZAT.

PESTEN, febr. 28-kán délutáni 3—6 óra közt Emerling és Morelly urak a' pesti redutteremben hangászati reuniót adtak „farsang-beszéd“ czim alatt 10 pengő kr. bemeneti díj mellett, melly alkalommal a' terembe helyezett hangászkar 12 darab tánc-zenét játszék emlékeztetésül a' farsangra. Csaknem két ezer hallgató jelent-meg, kik Morellyt éljenzésekkel halmozák 's egy igen becses koszorúval tisztelék-meg. — Morelly ur innen Bécsbe megy, 's itt fogja magát elhatározni, valljon Indiába menjen-e (Madrasha), hova egy angol ezred hangászkarmesterévé szegődött, vagy a' német rend nagymesterének ezredéhez, hova hasonlólag meghivatott. Ő minden esetre eléggé megkeringtette a' magyarokat!

A' pestbudai hangászegyesület jelen vasárnapi műelőadásának tárgyai következők: 1) Beethoven „Coriolan“ operájának ouverture-je. — 2) Hármás dal karkisérettel Rossini „Richard és Zoraide“ operájából. — 3) Mozart „töredelmes Dávid“ czimű cantatájából a' nagy végkar. — 4) Lindpaintner innepi nagy ouverture-je. — 5) „Az álom“ fantazia fortepianóra Kalkbrenner szerzeményeiből, hangászkar-kisérettel. — 6) „Az első Valpurgis éj“ ballada; írta Göthe, zenéjét a' pestbudai hangászegyesület használatára szerző Grill Ján. ur, a' pesti német színház első hangászkarmestere.

Török Becséről (Torontál vgye) télutó hó 13-án. — A' sik területű Torontálnak Török Becsére febr. 8-kán sereglett számos lakossága örömtelven szemléle a' varázs erejű természetnek egy igen nagy ritkaságú adományát Daniel Maria (csak négy évet haladott) kisasszonyban, 's elbájolva élvezék a' helybeli szegény embertársink 's a' pestbudai hangászegyesületjává nevezett nap estjén Török Becsén adatott hangversenyben azon pillanatot, mellyben a' kedves kised a' fő hangszernek zongoráján vitelében keble zsenge tehetségét, a' szép hangászművészet iránt nemcsak kitünő hajlandóságát, hanem már remek előhaladással csaknem tökélyességig jutott ki-

képzettségét is elragadtatásig tünteté-ki. Nincs a' dologban nagyítás. Kezeskedjék őszinteséggem, mellyről a' mindeneket érlelő idő jövendőben bővebben tolmácsoland. * * *

J e g y z e t. Az említett hangverseny jövedelmének fele (60. pengő forint) a' pestbudai hangászegyesület pénztárába már be is adatott. A' hangászegyesületi igazgató választmány febr. 26-i ülésében e' rendkívüli tünemény példás gyengédségű figyelme 's nagylelkű adományának nemcsak nyilvánossá teendését, hanem külön köszönő levéllel meghálálandását is elhatározta.

TÁNCZ.

M é g e g y s z ó C s a n á d b ó l. — Honművésznök 13-dik száma már el-sejét hirdeté egyszerű, diszes és legbarátságosabb társasági tánczvigalminknak. Az elmúlt jó napok után még csak azt említjük, hogy a' milly egyetemes népszerűséggel kezdtük farsangunkat, azt hasonlólag folytattuk 's végeztük is; mert körünkben az állhatatosság foglalá - el a' vezérhelyet. Farsangunk érdekét nem kis mértékben emelé ama 16. új magyar zenészből álló hangászcsapat, melly egy rendszeresen tanult zenemester oktatása mellett egy év óta annyira tökélyesíté természettől nyertt tehetségeit, hogy minden várakozást felülmult, 's már Norma, Othello operákból 's egyéb táncz-zenék pontos eljátszásával folyvást részesülnek köztetszésben. Megyénk, melly minden szépségnek hatalmas pártfogója, itt is érezteté bőkezűségét; midőn az említett hangszeregnek bizonyos évfizetés mellett különös karmestert tart, sőt azt fuvó hangszerekkel, egyenruhával (kék zrinyidolmán és láböltönyfehér zsinórral) ellátni kegyeskedék. — Főleg hálával tartozunk ez ügyben t. S á n t h a Sándor t. b. urnak, ki példás részvétét e' részben egyéb terhes foglalatosságai mellett csüggedni nem engedé. — Adjon a' haza nemtője sok illyet honunk java előmozdítására!

FRKS.

Nyit r á n valamint tavál, úgy jelen esztendőben is a' „megyei dologház“ javára egy pengő ft. bemeneti díj mellett a' megyeházi teremben két tánczmulatság adatott, u. m. febr. 9. 's 28-kán. E' vigalmak fényre nézve mit sem engedtek a' tavalinak. Az izléssel rendezett teremben örömmel láttuk a' kebelbeli 's vidékekről egybegyűlt szépnem nagyszámát. A' tánczene magyarral kezdetett (mellyet fájdalom! senki sem járt-el); követték azt keringő, franczia négyes, körtáncz, mazur — a' helybeli zsidó hangászkar által jelesen előadatva. A' kivilágítás jó, a' frisitők kiszolgáltatása pontos volt. K-i.

S z o m b a t h e l y. Télutó 19-én. — Bál, és tánczvigalom most közszózatja a' divatvilágnak. Talán midőn az édenben a' Mindenhatónak büntető szava elhangzott, az is volt, hogy Éva utódjait örökös táncz utáni sovár gyötrendi. S valóban a' tapasztalás erősíti, mennyire hat e' viselkedtség lábunkra, innét a' főre. — E' köztörvény alól városunk sem akará magát kihuzni, és az emberiség e' jellemző vonására magát érdemesíteni szándoka levén, már két hét előtt valának válthatók érdemteljes Zs - s István kereskedőnél magyar köriratú 's nemzetünk színeit magukban foglaló belépti jegyek a' szökeföldi vendéglőben tartandó, az az: tegnap fényzőzönnel már tartatott tánczvigalomra. — Már a' vendéglő előházban kezdődő lépesökön, egész a' tánczterem ajtajáig vezető téren, a' pesti jogász- és lövész-bálokat utánzó nemzeti posztó fogadá hölgyeink piczinke lábait magára; az előteremben arra rendeltt

szolgák és örök legnagyobb készséggel vevék a' tisztes vendégek felöltönyeiket, csinos ruhatárba teendők; a' leteremben a' fényözőn minden várakozásunkat felülmulá — a' kivilágítás ugy vala alkalmazva, hogy a' keringők diszes ruhájoknak bemocskitása miatt minden félelemtől felmentettek; a' mellék-terekben a' frisitők francia modorral készítve kínálák magukat a' vendégek izes inyeinek. Zala, Veszprém megyék szépei, mint mindig, központositva gyűlének össze városunk 's tánczvigalmunkba; tarka vegyületben röppenének a' keringők. 20 pár jár a' divatba jött négyes (quadrille) tánczot legnagyobb ügyességgel; de ezek közül még is kitűntek Sz—y, Kr—r M—i; — a' nemzetiben említendők B—cs Gy—gy, és W—k ur. — A' zene-karigazgató vidékszerzte ismeretes Fillipasics Endre volt. Ezen a' testet és lelket olly kellemesen vidító vigalom egy közhasznú intézetnek alapja is lön. Ugyan is a' mulatság közepette aláírási iv forgott a' vendégek közt olly sikerrel, hogy nem sokára városunk keblében is remélhető egy rajz- és zene-iskola létezése Poczmann ur felvívázata alatt.

Nárai Vilmos.

Veszter Debreczenben. — Bajtéló 24-ről. — Kötelességünknek tartjuk Veszter Sándornak, nemzeti remek tánczáról a' kühországbán is nevezetessé lett hazánkfijának, mult éjfélkor bezártt farsangunk eltűnt napjai közben itt mulatása alatt nevendék-gyermekinknek minden nemű tánczok között különösen a' nemzetiben tanítása körül kitűtetett, 's tegnap estve a' casinói egyesület tánczteremében tartott próbatétel alkalmával közelégülésre bebizonyított sikeres munkálódását — közhírré tenni. Ugyan is V. ur kinyervén az egyesülettől a' tánczteremet, hogy tanítványai előmenetének zsengejét bemutatassa, febr. 23-ki estve 6. órakor megnyitattott a' casinói nagy terem, és a' számosan egybegyűlt vidéki 's helybeli szülők és vendégek közörömére gyenge korú nevendékeinek magyar tánczával kezdé-meg a' vigalmat. Örömkönyük gördültek az érzékeny szülők szeméből, látván kisdedeiknek a' nemzeti tánczban ügyes fordulataikat. Különös jelességű volt a' második rendbe állított csinos öltözetű négy kisasszonynak Boka Károly hangászata mellett eljártt magyar toborzó táncza. Ezeket követé R. E. tanítványnak magyar táncza. — Kár, hogy nemzeti öltönyben nem voltak! — Kifáradva a' kis tánczos sereg, egy része a' leánynevelő intézet gondos felügyelőjével visszatért intézetébe; a' többi ott maradván, a' farsangi multságokat kedvelő több számos vendéggel használta a' vigalmi alkalmat, mig ennek is véget vetvén a' hamvazó szerda, farsangunkat Boka barna serege Rákóczy indulójával fejezé-be.

F. K. M. I.

D I V A T.

PARISBAN, a' divat-árusnék egyre foglalkoznak a' közelgő tavaszra alkalmas ruhacikkék készítésével. A' szalmakalapok ismét nagy szerepet fognak játszani a' nyári öltözetek mellett, és pedig minden nemű alakokban. — Városban, sétálás közben, jelenleg számosan látható a' fekete atlaszruha háromsoros prémkörzemenyvel ékesítve. — A' bárson hajtókás 's gyöngyök vagy drágakövekkel 's arany zsinórral diszitett kesztyűket krispin-kesztyűknek nevezik.

Szerkeszti Mátray Gábor, halpiacson, Dencs-ház, 56-dik sz. a.

Nyomatik Trattner-Károlyi' betűivel, angol vas-sajtón
uri utsza 453.

HONMŰVÉSZ.

Pesten esötörtökön martius 11^{kén} 1841.

KÖLTÉSNET.

Bolena Anna

opera 2 felvonásban Donizettitól. Forditá olaszból

Schodel Róza. 1840.

(Folytatása)

I-ső felvonás.

7-ik Jelenet.

Király, királyné, a' kar. (A' voltak hátravonulnak.)

Király (Annához.)

Hogyan? illy jókor távozá a' nyugalom karjaiból?

Anna.

Nagyobb volt a' vágy királyomat látni,
Hatalmasb, mint a' szükség nyugalomra.
E' forró vágy mentse jelenlétem?

Király.

Sok sulyos gondok háborítanak;
De rólad még sem felejtkezém,
Sőt egy pillanat sem vala,
Mellyben nem láttak e' figyelmes szemek.

(lord Percy t meglátván)

Lord Percy itt?

Anna.

Ég! kit látok? Richardo!

Király.

Jöjj közelb!

Percy.

Királyom!

Király.

Sietve jöttél vissza.

Percy.

Királyom kegyelmeért hálaérzetem kitörése egy pillanatnyit sem engedé a' halasztást. Im fogadd király hűségem esküjét! és engedd megcsókolnom azon kezét, melly a' számüöttnek visszaadá hazáját.

Király.

Nem, Enrico kezét! — Hosszú vizsgálat után hűséged iránt meggyőződtem; mert az erősített, a' ki veled felnőtt és neveltetett. Ő ismerte lelked hűségét, 's örülve hittem Anna szavának.

Anna.

O! ne áruld-el magad' szivem!

Percy.

Ak királyném higgyem e' szókat, hogy te nem felejtél-el engem!

Anna (zavarttan)

Hűtlennek nem hiszen Anglia és senki, a' ki téged ismer.

Király.

Ugy van! hűségedre számoltam én is! (Annára mutat) Bizodalmtól igazolni fogja Percy; az egész ország bűnösnek hitte, és Anna még is bizott benned.

Percy (Anna lábaihoz borulva)

Ah királyném!

Anna.

Nagy Isten; kelj-fel!

Rochefort.

Ő elfelejtkezik, és elvész.

Király.

Hervey.

Anna.

Ah szivemben jéggé vál' vérem!

Látom őt könnyüket hullatni.

Soha nem szűn' forró vágyam,

Soha szivem fájdalma.

Király. (Herveyhez halkan)

Bizodalmtól megnyerésére

Rajtad áll most, sikere legyen;

Minden lépése 's pillantása

Legyen tőled őrizve.

Hervey.

Bizodalmad o nagy királyom!

Csalva nem lesz, arra esküszöm.

Intéseite és szándékidban

Eszköz leszek én neked.

Percy.

Azon remény, hogy nem felejté

A' száműzöttnek szenvedését

Uj éltet ad, 's távoznak

Bánatim és fájdalmim.

Rochefort.

Ah örülttség reményben élni

Őt kerülni kötelességed;

Minden lépésid 's pillantásid

Őrizve lesznek kinomra.

Kar.

Mit jelent az? hogy ma királyunk

Olly kegyelmes és nyájas vele:

Ah! arczvonása, ha derültt is

Előjele dühének.

8-ik jelenet.

Királyné szobája (Smeton sietve)

Smeton.

Magamban vagyok; kiki hivatalánál; az udvari dámák szobáikban mulatnak; és ha történetből találának is, tudja bár ki, hogy a királyné néha e' titkos szobába elébe hivat, daljaim által őt mulattatni. Ez, mi engem rablóvá tett; az ő drága képe, melyet vissza kell tennem, mielőtt vakmerőségem felfedeztetnék.

Egy csókot, csak még egy csókot forrón imádott képmással! Légy boldog, Isten hozzád! te nem nyughatol tovább szívemen; alattad dulta 's emészté hőláng azt. — (Kivülről zaj hallik) Valaki közelget! hova rejtsem magam? (ablak-függöny alá rejtezik)

9-ik jelenet.

Királyné. Rochefort.

Királyné.

Hallgass! ne tovább e' veszélyhozó kéréssel.

Rochefort.

Engedd csak egy pillanatra hogy közelgjen. Borzadok rá gondolni, hogy szigorúságod eszének rablója leend.

Anna.

Jaj nekem, mért kelle őt ma látnom? Legyen, hadd jőjjön, 's te őrizz benünket, hogy senki ne közelgjen, ki nem hű irántam.

Rochefort.

Nyugodt légy! (el)

Anna.

Miért engedék? Őt látni tiltja a' sors, tiltja kötelességem. Ah nincs erőm őt olly szigorúan bántani, őt, ki még hévvel éle' beteg szívben. Közelg már! jaj nekem!

10-ik jelenet. Percy Anna.

Anna.

Richardo! vigyázva és csenddel! — Jövé! kérdésre vonni a' megszegett hűségért? Lakoltam, te láttad, még most is lakolok szigorún; büszkeségemnek meglett Anglia koronája, de ah tövissel fonva.

Percy.

Szerencsétlennek látva, távozand haragom, én megbocsájtok, lásd! — Fájdalom üté-fel lakját homlokomon. Közel hozzád érzem, miként lohad keblem vihara; megnyugszom, mint hajós a' biztos révparton felejtí vész dühét, és sorsom borult egén a' jövő szép napnak hajnalaként tünsz-fel.

Anna.

Szerencsétlen! mit remélhetsz te még? Szólj, mit?

Percy.

Ne mond-ki, ezt nem akarom, 's nem kell tudnom. — Anna! enyim vagy, enyim egyedül. — És én nem vagyok azon Richardo többé ki téged imádot 's benned az első szerelmi kéjt ébreszté? A' király gyűlöl téged!

Anna.

Ő gyűlöl engem, az ugyan!

Percy.

Ha ő gyűlöl, én még mindig szeretlek, 's úgy szeretlek, mint akkor szerettelek, míg még alrendűekhez tartozál. Ugy imádlak, mint akkor imádtalak. Érttem felejtse-d el a' hálátlan férjnek megvetését 's gyűlölését; a' szerelme-st, ki imád, ne mellőzd zordon férjedért! ne ne Anna! a' szerelme-st, ki imád.

Anna.

Ah nem tudod! Összeköttetésem olly szent, mint borzasztó, hogy engemet a' trónra kísért gyanúság és a' rémülés. — Ah ha igaz, hogy engem szeretsz, ne szólj szerelemről többé hozzám!

Percy.

Kegyetlen!

Anna.

Térj magadhoz, 's távozz, menj, halld könyörgésem! átléphetlen a' sors határa; az új hajnal ne találjon angol földön!

Percy.

Veled találjon még, vagy holt testemre essék.

Anna.

Ah könyörülj! lásd, rémülés és borzadás fog-el. Könyeimért, nyugalmamért fuss-el innen! A' tenger legyen köztünk; talán találasz ott egy olly szívre, mellynek nem bűn szeretni.

Percy.

Hagyj itt maradni engemet — hagyd sohajtásim' lebegni körülted! Még akkor is, hidd! türve, szenvedve boldog leszek, 's lábaidnál, ha úgy kívánod, előtted gyilkolva halok.

Anna.

Távozz, menj, könyörülj!

Percy.

Jó! megyek, de előbbszólj: látlak még? Igérd-meg, esküdj!

Anna.

Nem, nem soha!

Percy.

(kardját kihuzza, és magát átszurni a karja)
Soha, soha? ez esküdre legyen feleleted.

Anna.

Ah! mit mivelsz?

Smeton.

Megállj!

Anna.

Irgalmas Isten!

Percy.

Távozz tőlem.

Anna.

Megálljatok, ne tovább; én elvagyok veszve, ha közelgnek. Nem türhetek tovább! (elájul)

(Folyt. követhetik.)

SZINÉSZET.

Magyar játékszin.

PESTEN, nemzeti színpadunkon, mart. 4-én „az enzersdorfi postalegény bohózat 3 szakaszban (Told után Balog) adatott. Különösen mulattató volt Szerdahelyi ur a' czimszerepben; tetszésben részesült Lipcsey k. a. (Magdolna) éneke is. — 5-én „Szerelem mindent tehet“ vigj. 4 fvsban (Holbein után Komlóssy) került színpadra. Bartha ur (Kraft) élethű játéka kiemelésre méltó. Sajnálható volt, hogy gyakran elhagyá őt emlékezete, 's akadozva és pontatlanul vala kénytelen improvisálni. Jeles volt Laborfalvi k. a. (Francisca); Petrik ur (Kristóf) igen mulattató. Megyeri ur (Müller) kissé kedvetlennek látszott. — 6-án „gyászvitézek“ drama 5 fvsban (Szigligetitől) adatott. Szakácsi vendégünk (Csanád) játéka nem vala egészen kielégítő. Gyakran ejt szavalatában olly hibákat, mellyek figyelmét elkerülni látszának. Megyeri ur (Ráb) igen jeles. E' mű a' szerzőnek munkáji közül alkalmasint leghatásosabb. — 7-kén „a' levelezés“ vigját. 2 felvsnban (francziából fordítá * * *) élénken 's mulattatólag fordult-megszínpadunkon. Különösen említendő László ur (Késöfi), ki életet önte az előadásba. — Az erre következett némajáték, melly előszer került színpadunkra — „Joko, a' brasíliai majom“ czím alatt 2 fvsban Cabelle ur elrendezése szerint — megállhat hasonnemű társai mellett. Zenéje, mellynek szerzője nem nevezetik, felettébb hosszadalmas.

Német játékszin.

Kassáról tavaszelő 1-jén -- A' jelen esztendőben városunkban létező német dalszínész-társasággal annyiból, mennyiben nemzetit ez idén nem kaphattunk, közönségünk mind eddig megelégedve látszatik lenni, és méltán; mert ha a' nőszemélyzetet tekintetbe vesszük, Zöchmann k. a, mint első dalnokné, könnyeden kifejlő 's kellemteljes csengő hangjára nézve mindenkor kitünő figyelmet és dicséretet érdemel, valamint azt minden felléptekor legnagyobb mértékben aratta is: mert a' jutalmára kapott Somnambula nevű daljátékban (Amina) a' nagy számú közönségnek köztetszésére kitünőleg működvén és az abban előforduló végdalt nemzeti nyelvünkön énekelvén, játék közben négyeszer zajos hivatással és koszorúval tiszteltetett. El nem hallgathatjuk itt Rigó k. a. és Frontini asszonynak figyelemre méltó iparjokat. Az előbbi különös kellemmű sopran, az utóbbi pedig ritka mély alt-hangja miatt említendő. Mi a' férfiszemélyzetet illeti, különös figyelmet gerjeszt nálunk Váray ur, a' bécsi conservatorium nevéndéke, 's kevéssel előbb Pesten a' nemzeti színház tagja, ki jelen műutazása alatt itt vendégképpen mulatván kellemes csengő bariton hangjáról, jó mimika és declamatioja miatt dicsérendő; miért őt az itteni közönség még minden eddigi felléptekor ki istünteté, nevezetesen a' jutalmaul nyertt „báj-ital“ daljátékban koszorúval, 's (mi különös! német színházban!) következő magyar versekkel (ismét egy örvendetes bizonyság városunknak honi nyelvünkhöz vonzalma felől) a' nagy számú közönség tapsai közt tisztelteték:

Várayhoz.

Mi bájjal nyilik a' bimbó
A' természet dús kebelén;
Milly kevés éri - el azonban
Tökélyét pályamezején.

'S ime! örvendve szemléljük,
 Benned miképp' fejlék tökély.
 Művészi pályádon hevülten
 A' honnak még sokáig élj!

melly megtiszteltetést ő a' 4-dik 's végső előhíváskor hasonlólag nemzeti nyelvünkön egész illedelemmel köszöné-meg. Kívánatos volna, hogy V á r a y ur elkezdett 's mind eddig iparteljes pályája folytatásában sok honi dalnokunk módjára olly hamar ki ne fáradna! — Színházunk jelenlegi czélirányos elrendezése és disztiméneinek a' legjobb's ujjab izlés szerinti elkészítettése egyedül a' nemes város hatóságának köszönhető; melly nagyszerű áldozatjaival Thaliának eddigi romladozott teremétrövid idő alatt a' gyönyör helyévé varázsoltatá. A' szinpad legujabb gépezete, ugy a' festmények is egyetemben Otto ur Buda városi rendes disztitől készítvék.—Mi az eddig előadatott dal-és szindarabokat illeti, ezeknek jó karba 's endbe soroztatása Merelly igazgató ur fáradszatlan buzgalmának dicséretére válhatik. Ezek így levén, ugy hiszem, eléggé meg van czáfolva a' nem régeben majd minden hírlapban előfordult névtelen futnoknak koholt elmeképzeménye; melly szerint a' kassai dalszínész-társaságot minden józan logica nélkül kontárságáról és rossz előadásairól vádolja csak azért, hogy német Mi is jobban szerettük volna ugyan ez idén is ugy, mint ennekelötte, komor téli estvéinket nemzeti dalszínész által felvidittatni: de valakit csupán azért, hogy idegen és nem nemzeti nyelvünkön működik, mindjárt minden érdemétől megfosztani, és minden igazság ellenére legyaláznai, ugy hiszem, nincs a' maga rendjén. Legyen azonban szabad említett névtelen urat ezennel közünkbe meghívni, hogy a' dolognak valódiságáról, ha ebben talán kétsége támadna, személyesen is meggyőződhessek.

H. V.

Külföldi játékszin.

Bécsből jött eredeti magyarlevél következőleg szölli S c h o d e l n é asszszonyinak a' karinthkapui udv. dalszínházban első felléptéről. — „Sch. assz. a' bécsi es. k. karinthkapu melletti szinpad igazgatóságával 12. szerepre kötött szerződésének eleget teendő, Mercadante „eskü“ czimű operájában léptéfel először. Ha meggondoljuk, hogy két év előtt a' felülmulhatlan S c h o b e r l e c h n e r ragadá-el a' bécsi szigorú közönséget annyira, hogy mult évben a' nagy U n g h e r sem vala képes minden művészsége mellett ez operának köztetszést szerezni, 's hogy csak egy hónap előtt a' köztiszteletet nyert H a s s e l t - B a r t h, mint Elaiza, hidegen hagyá a' közönséget: — valóban dicsekedhetünk tőlünk elvált 's ki nem pótolható Schodelnének ezen első felléptével; mert ámbár az első felvonásban észrevehető elfogultsága mellett (melly, tekintvén a' nevezett három csillagot, csak dicséretére válhatik) csupán egyes tapsok valának hallhatók: ezek azonban már a' másodikban, ezentul pedig mind inkább élénkebb zajjal törtek-ki, 's annyira nevedek a' művészné énekének 's tüzes játékának általunk sokszor tapasztaltt de nem méltányoltt elragadó hatása, hogy opera végén vagy ötször zajosan hivatott elő. — Borgia Lucretia lesz második szerepe, mellyben az első felléptekor nyertt tetszést minden esetre még nagyobb fokra emelendi.“

HANGÁSZAT.

PESTEN, 1) a nemzeti casinóban mart. 7-én adatott hangászati mulatságot igen nagy számú közönség látogatá. — Részei voltak: 1) Grill János, pesti német színházi első hangászkarmester (G-moll) quartettje. Igen érdekes és jeles szerzemény; előadásra nehéz és kényes; nagy pontosságot kívánó. Az előadók (első violín Khon ur) derekasan megfeleltek a feladatnak. — 2) Weber Kár. Maria verseny-sonatáját fortepianón igen jelesen játszá az e lapokban már gyakran dicsértt Baldieri Nina kisasszony klarinet-kisérettel, melly utóbbit Schindelmeisser Laj. ur, pesti német színházi második hangászkarmester hasonló jelesen adá elő.

2) A hangászegyesület 4-ik műelőadása (mint előre hirdettük) ugyan e fenn nevezett napon, délutáni 4 $\frac{1}{2}$ s 6 $\frac{1}{4}$ óra közt ment végbe, Grill János ur igen ügyes vezérlete alatt; s ámbár a kellemes verőfényes idő sok embert csalt vala ki a szabadban kocsizásra, még is, szokás szerint, igen nagy számú hallgatóktól látogattaték. A nagyszerű előadás ma is (mint e versenyeknél mindenkor) nagy hatású volt, és jelesen sikerült. Különösen említendő a „Richard és Zoraide“ operából vett terzett, a két M-r testvér kisasszonyok s K-b ur által előadva s női kartól igen jelesen kísérvé. M-r kisasszonyok ma léptek - fel előszer nyilvános helyen magánszerepekben, minek méltán tulajdoníthatjuk az elfogultságot, melly énekükben észrevethető volt. Szép tehetségek legszebb reménnyel biztathat jövődöre, kivált ha hangjok további gyakorlat által megerősödik. — Baldieri Nina k. a. Kalkbrenner „álom“ című phantasiáját fortepianón orchestrum-kisérettel hasonló jelesen játszá. — Megható volt Mozart nagy és nehéz fuga-finaléja „töredelmes Dávid“ cantatéból: különös érdekű pedig Grill János ur legújabb szerzeménye „az első Walpurgis-éj“ cantate-alakban, mellynek mind cantabiléjei mind karénekei s hangszerítése igen ügyes és derék[szerzőre mutattak: a felséges kardalok különösen nagyszerűek. A magánszerepek a derék K-b és Hirsch dalszínész urnak kezeiben voltak.

A pestbudai hangászegyesület igazgató választmánya leghálásb köszönettel jelenti, hogy a négy évet még alig túlhaladott Dániel Maria kisasszony azon hangverseny jövedelme felét (60 pgő ft), mellyet f. e. febr. 28-án Törökbeesén (Torontál megye) az ottani szegények és a pestbudai hangászegyesület javára adott, s mellyben ő a zongorán rendkívüli lángeszének bámulatos bizonyítványaival lépé-meg a nagy számú közönséget, — a nevezett egyesületnek szentelni sziveskedett. — Továbbá jelenti, hogy az egyesület tagjai számára alapítandó nyugpénzintézet szabályai legfelsőbb helyen megerősítettvén visszaérkeztek, s a legközelebbi közgyűlésen kihirdettetnek; — végre, hogy az egyesület javára közelebbi husvétvasárnapon a pesti német színházban Mendelssohn Bartholdy Bódog „Pál“ című nagyszerű oratoriuma fog előadatni.

Énekiskola. A pestbudai hangászegyesület igazgatása alatti nyilvános énekiskola részvényesei febr. 28-ki közgyűlésének határozatából jelentik: I) hogy az énekiskolai egyesület 1840-ki jövedelmei (nehány már előre fizetett részvényekkel együtt) 1804 ft., költségei 1203 ft. 6 kr-ra terjedtek ezüst pénzben. Az aláírt mennyiségekből 1840. végeig még be nem fizettetett 243 ft. 20 kr pgőben. A nevezett évre az egyszer mindenkorra ígért adományok 373 ft. 46 kr-ra — évenkénti gyámpénzek 27 ft. — 211 öt forintos részvény 1055 ft. — 9 tiz forintos részvény 90 ft — 1 tizenöt forintos

részvény — s 1 husz ftos² részv. voltak aláírva; ide számítván Liszt Ferencz conservatorium; alapítványának évi kamatját is 82 ft. 40 krral, összesen 1663 ft. 20 kr., mind pőben. — II) A' főpénztárban multévről fennmaradt 600 ft., hozzá adtván a' már jelen évben bejött 400 p. ft. is, és így összesen 1000 p. ft. biztos kamatra adatik. — III) Eddigi pénztárnok Kiss Iván ur f. e. febr. 26-án meghalálozván, az igazgató választmány megbízott, hogy helyébe ideiglen a' részvényesek köréből 60 pő ft. tiszteleti díjjal más valakit iktasson. — IV) Jövő iskolai év kezdetétől egy olasz nyelvmester alkalmazása rendeltetett. — V) Pyrker János László egri patriarcha-éresk ő exejnak folyó esztendőben a' részvényesek közé jelettetése közörmel fogadtatott. — VI) 1840-ki majus 24-től fogva az énekiskola következő ajándékokat nyert: 1) Kohlmann Károly ur, pesti rézmetsző, a' nevendékek nyilvános vizsgálatához meghívó lapnak réztábláját ingyen metszette. Hasonlag a' jelen közgyűlésben tett nyilatkozata szerint a' jövő vizsgálat alkalmakor kiosztandó jutalmakhoz egy diszes czimlapnak ingyen metszését ígérni sziveskedett. — 2) Artaria Ágoston ur bécsi műáros, 23 darab nyomtatott énekhangművet küldött. — 3) Dolezsálek Antal ur, a' pestbudai vakok intézetének igazgatója, két nyomtatott példányban Bartay Endre által szerzett „sz. József-misé“ négy énekszóra. — 4) Ugyan ezt Perlasca Domokos ur egy példányban ajándékozta az intézetnek. — 5) Cibulka Alajos ur két egyházi latin dalt négy énekszóra. (Veni Sancte, és, ad Communionem) kéziratban. — 6) Schodel Rozália asszony asszony Haydn J. „szellemének“ kéziratban. — 7) Mechetti Péter ur, bécsi műáros, 21 füzet nyomtatott énekhangművet. — 8) Titl Emil ur, bécsi hangáskarmester, 3 nyomtatott dalt. — 9) Majer István ur, esztergami káplán, az általa rézbemetszett szentképekből 16 ezüst forint értékű mennyiséget küld az igazgatóság-hoz, s azoknak jövedelmét az énekiskola szegényebb nevendékeinek javára szentelé. Ezeknek eladásából f. e. febr. 28-ig 8 ft. 20 kr. vétetett-be. — VII) Valamint e' nagylelkűségi becses adományokért az egyesület legszivesebb háliját nyilatkoztatja: ugy az intézetet, melly az egykoron keletkezendő nemzeti conservatorium alapjaul szolgáland, a' t. cz. hazafiaknak további pártfogásukba ajánlja, és ujlag felszöllit mindent, ki nemzeti műveltségünk haladását a' szépművészetek körében is valódi szíven viseli, méltóztassék a' részvényesek sorába becses nevének iktatásával e' már eddig is igen kedvező sikert mutató intézetet kegyesen gyámolítani.

MÁTRAY GÁBOR m.k.

egyesületi titoknok, s énekiskolai igazgató.

D I V A T.

10-dik divat kép (Parishól). — Résille- (reczés) kalap: marabu-tollal szegett vállkendő; bárson spenszer; crinoline-ruha. Szürke felruha veres csikos selyemből. Bécsi divat mart. 4-kén: selyem ruhák csipkével díszítve; baret szálás bársonból blond és marabuvál, — vagy krepből blond és egy tollal.

Szerkeszti Mátray Gábor, halpiacson, Dencs-ház, 56-dik sz. a.

Nyomatik Trattner-Károlyi' betűivel, angol vas-sajtón
uri utsza 453.

HONMŰVÉS Z.

Pesten vasárnap martius 14^{kén} 1841.

KÖLTÉS ZET.

Bolena Anna

opera 2 felvonásban Donizettitől. Forditá olaszból

Schodel Róza. 1840.

(Folyt. és Vége);

I-ső felvonás.

11-ik jelenet.

Rochefort. Voltak.

Rochefort.

Ah testvérem!

Smeton.

Ő elalélt.

Rochefort.

Jön a' király!

Smeton és Percy.

A' király!

12-ik jelenet.

Király. Voltak.

Király.

Mit látok? fegyvert kézben e' teremben, 's rántott kardot pa-
lotámban. Jertek örök!

Smeton.

O ellenséges sors!

13-ik jelenet.

Kar. Voltak.

Kar.

Itt vagyunk!

Smeton.

Mit mondjak, mit?

Percy,

O ellenséges sors!

Király.

Mindenki hallgat, 's mindnyájan reszketnek! Milly titok, 's
milly gonosz sors uralkodott itten? Olvashatom arczvonásin, hogy

végre hajtva van gyalázatom. Most tanúja az egész ország, hogy csalva a' király.

Smeton.

Királyom! lábaidnál arra esküszöm, nem úgy van.

Király.

Ennyi vakmerőség! Már nagy mester vagy ravasz hazugságban még legényke.

Smeton.

Ha hazudtam, ölj-meg! im fegyvertelen keblem (kinyitván ruháját, Anna képe melljéből kiesik)

Király.

Mit látok?

Smeton.

Nagy ég, borzasztó sorsom!

Király.

Mi kép ez? Alig hihetek szemeimnek; a' legfeketébb véteteknek tanúja kezemben.

Percy.

Anna képe.

Anna.

Ah, hol vagyok!

Király (dühben reszketve)
Telve a' bünpohár!

Anna.

Ah hol vagyok? ahkirályom! (a' király visszataszítja) Szemeidben olvashatom és látom ellenem gyanúdat; de irgalomból kérlek, ne kárhoztass királyom; engedd előbb szivedet magával kibékülni.

Király.

Im lásd itten kezemben tanújelét gonosz tettednek. Könyeid hasztalan folynak; távozz messze tőlem, 's ha halál karja ölelhetne, jobb lenne tenéked!

Seymour.

Közel a' szerencsétlenhez o sors miért hozál engem? Borzasztó fájdalom emészt; szörnyü bünt rejt szivem, mellyből az irgalom kiirtva, 's minden erény kihalva.

Smeton.

Szerencsétlenség és veszély ah általam halmozva rá; borult ezen nap én nekem; borzasztón kezdett viradni.

Percy.

Ég! ő hát vetélkedőm? ő volt szerencsés vetélkedőm? — Az, ki képes volt megcsalni, meg is vetett miatta.

II-ik felvonás. (Töredék)

Anna.

1-ső jelenet.

Isten! ki előtt szívem tárva, hozzád könyörgök kinaimban! —
Ha e' szégyent érdemlem, te légy birám — birám légy igazságos
Isten!

2-ik jelenet.

Johanna.

Anna könyezik — rá tekintve hogy' ne borzadjak?!

Anna.

A' mit szenvedett miattam első neje, a' sors hatalmasan bo-
szúlja rajtam. Hajh! sok a' gyalázat, mit Nemesis határozott —
igen sok!

Johanna.

Felséges asszonyom!

Anna.

Seymour! hozzám jössz, 's nem felejtél engem? kelj-fel! Mit
látok? te halvány vagy, reszketsz! tán ajkadról uj rémszót kell
hallnom?

Johanna.

Borzasztó, rémitő, hogy én örömet nem hozhatok. Halld, mit
mondandok.

Anna.

Térj magadhoz, és szólj!

Johanna.

Borzadok kimondani; de hallanod kell. A' király, ha itél —
— rettegj — a' birák ismerve kívánatát, helyben hagyják.

Anna.

Mit mondasz?

Johanna.

A' sors, melly üldöz, nem nyit más utat, csak szökést.

Anna.

Barátném hangja volt ez? Illy tanács nem jöhet tőle.

Johanna.

Ah könyörülj!

Anna.

Magam sujtsak gyalázatot önfejemre? Hajh! — te Seymour!
te adhatnál illy tanácsot?

Johanna.

Csak szégyen 's gyalázat vár reád itten királyné! Az égre kér-
lek, engedj! Ez a' király kívánata, és azon boldogtalan könyör-
gése, kivel a' király szerelme a' trónt megosztja.

Anna.

Hah szólj, ki az? te ismered? végezd! ő merészel illy aljas tanácsot adni? 's milly aljast az ő királynéjának! szólj hát, ki ő?

Johanna.

Ő szerencsétlen!

Anna.

Mi én általa lettem.

Utolsó jelenet.

Anna.

Miért könyeztek? El a' sirással! Itt már a' menyegző napja. A' király vár már. Ékesítve van virágokkal az oltár; csak sietve a' fényes palástot; a' hajt diszesítse egy korona rózsából.— Csak Percy meg ne tudja — a' király parancsa. — Ah lám ő búsong. Ki szólla Percyről? — Nem szabad őt látnom! — rejtsetek szeme előtt — hiába, már itt van, engem vádol, engem átkoz; ah ő átkoz és vádol. Ah! engedj-meg nekem, szabadíts e' határtalan nyomorból! Te mosolygasz e' öröm?!

Ah vezess o sors engem, egy olly hon-ligetbe, oda, hol virul a' szerencse lakja, hol a' patak csörgésében a' szerelm' enyelgése hangzik!

RÉGISÉG.

Özönvizelőtti erdő. A' „Manchester Guardian“ szerint Dixonfield közelében igen nevezetes maradványaira találtak egy özönvizelőtti ásványos erdőnek, mellynek látására a' nép közel messziről rajként tódul. Még Agasitz, a' genfi hírneves tannok is, ki huzamósb időtől angol földön tartózkodik, oda utazott, 's Bally, egy más tudós, többet e' fák közül gypszbe nyom-le, mellyek a' manchesteri geologia-társaságnak szánvák.

Régiségi nevezetesség. A' koppenhágai régiségek muzeumának jelentése szerint, Island szigeten nem régiben két darab kuf pénzt találtak, mellyek a' 10-ik századból valók. Ennél fogva következtetni lehet, hogy a' déli ázsiaiak és orosz ország között a' kereskedési közlekedés már akkor egészen e' szigetig terjeszkedett. Eddigelé Norvegia volt a' végpont, hol illy pénzeket találni lehetett.

Gallo-romai pénzek. A' „Journal de Rouen“ szerint Cailly völgyben, Cléves mellett, tetemes nagyságú kő-sarcophagot, 's mellette csontot, fazekak cserepeit, fegyvert, harczbárdot, boglárt 's a' t. találtak. Fájdalom! a' telekbirtokos további fürkésztést tilalmaz.

LITERATURA.

KÖNYVISMERTETÉS.

Császár Ferencz költeményei. MDCCCXLI.

Bírálat nem czéлом; mert e' lap hölgyeké; 's műtani bonczolás helyett szépségeit ajánlom gyöngéd figyelmökbe a' munkának, melly, nagyrészen lapiralommá alakult belletristicánk csaknem magánálló évnegyedi virága, 's még is minden méltányeredmény, melly kijötte után eddig jelentkezék, s ajtó mozgalmi rövid említés lön.

Kedélyes vezérszó nyitja-meg a' könyvet, mellyben az író nézeteit jelölő vallástétel, 's önkebléről tett emlékezet után költői hitének nemes elvét mondja-ki; 's ez, bár a' művészet önállását némileg korlátozni látszik, egyedül tiszta, emelkedett kebelé lehet; mert szerinte „csak úgy igényelhet a' magyar költő — körülményink között — költői nevet, ha nemzeti lelkéből 's lelkéhez szól.“ És műjelleme említett elvével következetes összefüggésben áll, átszöve a' szív-élet subjectív ömlengéseivel, melly mint vér eleveníti-föl az egészet, 's mellyet részemről minden költőben — tehetség' 's műgond járultával — avatott bensőség legbiztosbb kutféjének hiszek.

Ugy van asszonyaim! önök találandnak Császár művében honszenvedély lángzó igéit; találandnak önvitázó fátyolos érzelmet, 's fájó hangzatkaít a' szív belső hurjainak, mellyeken subjectivitas titkos szózata rezgett-el. És ime ez a' szerző költeményeiben képviselt vonzó lélek, melly ép és bájoló testet öltözék magára egy könnyű, gyöngéd nyelv elsajátolt olasz-lágyságában.

Szabad legyen mutatványul kiállitanom az alább közlött hangzatkákat, mellyben egy mély érzésű polgár fájdalom-haragos emléke pillant vissza a' multak elvonult viharába:

Visegrád.

Ott állsz, Visegrád, ősz Dumánk felett,
 Intő szoborkint, pusztuló romokban;
 O mennyi század víva ostromokban,
 Míg fénylakodból baglyok' fészke lett!

Jött nemzedék, melly téged elfeledt,
 Melly elfeledte: őse csarnokokban
 Mint vert bilincset arra bösz haragban,
 Ki zsarnokává lön király helyett.

Melly elfeledte, hogy te félvilágnak
 Osztal parancsot, 's önkint hódola
 Szavadnak a' harcz' 's béke' angyala.

— És napja megjött a' sors' bosszujának!
 Te rom levél; 's a' nemzedék
 Aczéligába kényszerítették.

's egy lyrai költemény megragadó töredékét, mellyben szemlélődő szív csalódott hite, bizalma tördelözék-föl; 's a' reményvesztett élet nyugtalan unalma oly költőileg bélyegzi magát:

Életkép.

(Öt utósó versszak.)

Így elhagyatva búsan tévedeztem,
 Irányt, világot hasztalan kerestem,
 Elestügedének lelke'm szárnyai:
 Szörnyű alakban rémek tánczolanak
 Köröttem: össze rombolt tartományok'
 És porba sújtott népek' vázai.

A' hős' babéra vérfoltok valának;
 A' szónok önzött; a' költő' dalának
 Fásult szívekre szálltak hangjai;
 És ment honából... 's hangokat cseréle,
 Mert megvetés lön ihletése' bére,
 És megszakadtak szíve' húrjai!

Polgárerény ha volt a' hon' fiában,
 Rettegte azt a' zsarnok trónusában,
 'S gyűlölve néze rá a' pórosoport;
 Ki a' nyomorban embertárat segíté,
 Csak hirre vágyott; vagy ha szíve tette,
 Kacagta őt a' nép — mint jó botort!

Barát barátnak lelkét megtagadta;
 Örök szerelmét a' szűz másnak adta,
 'S az ifju másnak lepkecsókjait;
 Játszott könnyelműn a' nő esküjével,
 A' férj feledte magzatát, nejevel,
 Feledte a' hon' édes gondjait.

O mennyi átok ül a' földi pályán!...
 Érzem az átkot, 's szenvedésim' árán
 Nem válthatám-meg lángszerelmemet!
 A' sok csalódás átok lön szívemnek,
 Megingató szent oszlopát hitemnek,
 Meg! — és elorzá végre'menyemet!

Emelő öröm leendne részemre, ha a' könyvről tett rövid emlékezetem ö-
 nök becses figyelmét részletes megismerés vágyáig bírná fölhangolni. Költ
 Pesten mart. 8. 1841.

KUTHY LAJOS.

„Kegyencz“ szomorújáték 5 fvsban. Irta gróf Teleki László. Pest
 1841. Kiadja Heckenast Gusztáv. 8ad rét 151. lap. — Jelen művel kezdi-meg
 a' kitünő miveltsgü mtgos szerző dramai literaturánk szaporítását, mit e'
 könyvnek pompás kiadásával előttünk kétszeres érdeküvé tön. Tartalma a'
 hajdankorból, 3-dik Valentinian romai császár (5-dik évszázad közepe) ide-
 jéből, vett történet. Sietünk tehát ez érdekes új tüneményre a' t. közönséget
 figyelmeztetni. Heckenast ur, ki a' magyar literatura előmozdítására márolly
 sokat tett, e' műnek pompás kiadásával érdemeit csak szaporitá. Megszerez-
 hetni azt nála 1 ft 40 kron pengőben.

Nagy Ignác szinmütárának 18-dik füzete a' mult héten jelent-meg.
 — Tartalma: 1) „a' parisi adós“ vigj. 1. fvnásban, N** után francziából ford-
 dítá Szemere Pál; — 2) „kénytelen király“ vigj. 2 fvsban, * * * után
 francziából Tóth Lőrincz. — A' kiadó e' füzetben szinpadunkra igen jól hasz-

nálható két művel kedveskedik, 's csüggedetlen szorgalommal szaporítja magyar színműveink javából fontt koszorúját. — Legyen bár bő jutalma fáradozásainak! — Ára e' kötetnek is 40 ezüst kr.

SZINÉSZET.

Magyar játékszin.

PESTEN, nemzeti színpadunkon, mart. 8-án, fens. cs. k. nádor főhercegünk születésnapja előestvéjén, a' nézőhely teljes kivilágítása mellett „Richard király a' szent földön, vagy Anglia zászlója“ történeti regényes színj. 4 fvsban (Lembert után Szigligeti) Hasenhut által betanított török táncszal és csoportozattal adatott. A' török táncban Car elle-né assz. ma előszer, Szakácsy ur pedig Kenneth szerepében, mint vendégek, léptek-fel. Különösen kitűntek Bartha (Richard) és Fán c s y (Emir) urak. — 9-kén Udvarhelyi Miklós ur javára „a' bűvös vadász“ Weber K. M. operája került színre. Mochonaky Amalia k. a. Agatha szerepében első színi próbáját tevén a' nagy számú közönség által zajos tapsokkal és köztetszéssel fogadtatott, sőt minden felvonás után (mellyben fellépett) háromszor hivatott. Ha minden dalszínészné első fellépte olly szerencsés sikerű, mint az említett kisasszonyé, méltán tekinthet legbiztatóbb reménnyel jövő pályája elébe. Mochonaky k. a-t középfermettel 's csinos alakkal áldá-meg a' természet, mi már magában is hathatós ajánlat. Hangjainak közép fekvése kissé éles ugyan, és talán további kimivelést vár; felső hangjai tiszták, de némelykor kelletén túl emelkedők; az alsók pedig igen szépek és lágyak, ollyak, millyeket még egy magyar dalnoknál sem vettünk észre: minél fogva igen ajánlanók, hogy bár ő az alt-szerepeket választaná magának, mellyekre alkalmas egyénünk még eddig ugy sincs. Előadása rendszeres és pontos volt, mi eléggé tanúsítá, milly hasznos befolyással hatott reá tanítónéjének (Cornega assz.) szilárd muzsikai ismerete. Az elfogultság, melly eleintén rajta mutatkozék, későbbben annyira eltűnt, hogy csaknem már gyakorlott dalszínésznét véltünk benne látni. Agatha szerény jellemét egyébiránt a' kedves vendégné hiven végig megtartá; 's így mi is örömmel kívánunk neki szerencsét kezdett pályájához. Éder k. a. (a' nyoszoló-leányok vezetője) elég rosszul éneklé azon csekélységet, mellyet már annyiszor jól hallottunk tőle. — 10-én „viszonyok hatalma“ szomj. 5 fvsban (Robert után Joannovics) került színpadra. Különös jelességgel játszott ma Fán c s y (Weisz Móricz) és Megyeri ur (Falkenau), kik több izbeli tapsokban részesültek. Lendva y, né assz. (Antonia), ki egy ideig Győrött vendégszerepeket adott, visszatérvén, ma lépett-fel előszer. — 11-re „a' veszedelmes nagyné“ vigj. volt hirdetve.

Zágrábi hírek szerint az ottani magyar olvasótársaság a' magyar színeszetnek házat készül nyitni, 's azt a' német előadásokkal össze szándékozik szövetkeztetni, míg a' terjedő magyarodás végre a' németet és illyrt egészen nélkülözhetővé teendő. Haulik György megyés püspök, kinek hazafíi buzgalma eléggé ismeretes már, a' magyar színészet ügyét hatalmas segélyvel szándékozik pártolni, tettel akarván bebizonyítani, hogy az illyr színészetet nem nemzetiség elleni törekvéből mozdítá elő. (J - R)

Külföldi játékszin.

Bécsből, a' Theat. Zeit. 52. 's 56. száma következőleg szól. Scho delné assz., 12 előadásra szerződve, tegnap előtt, febr. 28-án Mercadante „fogadás (eskü)“ operájának Elaisa szerepével kezdé-meg vendégjátékait. Örömmel adhatok igen kedvező tudósítást a' dalnoknának ezen első debütje felől, annyival inkább, minthogy e' szerep sokkal inkább nehéz, mint háladatos, és Sch. assz. az abban eszközölt sikert nem csupán vendégszereteti kimélésnek, mint inkább saját talentumának köszönheté. A' dalnokné talentumának e'sikeren éppen annyi része volt, mint a' színésznőnek; 's nem átalлом erősíteni, hogy csak igen kevés német dalnokné fog találkozni, ki a' játékban annyira értené magát, mint Sch. assz. — A' szerep egész felfogása igaznak és értelmesnek mutatkozik; különösen kitünő volt pedig az utósó felvonás, mellyben Sch. assz. és Basadonna vendégünk annyi tűz, élet 's kifejezéssel, és annyi megrendítő igazsággal játszó 's énekle, hogy a' közönség e' valóban művészi előadástól elragadtatva, több ízben a' legelénkebb tetszés-bizonyítványra tört-ki, 's opera végén mindkettőt 5-6-szor hívá elő. De ezen, mint tudjuk, igen fárasztó és nagy hangerrőre számított szerepnek muzsikai hatásait is nagy részint megközelíthetők-ké tudá Sch. assz. tenni. A' szerep szenvedélyes caractere is jól emeltetik-ki, 's az igen kitartó és intensiv organumnak ereje okos mérsékléssel vala felosztva 's kimélgetve az opera főpillanatai számára, úgy hogy előadás végére a' legnagyobb felemelkedést lelete fenntartani, a' nélkül hogy legkisebb erőkimerítést kellett volna észrevétni. — Minden esetre Sch. assz. igen szerencsésen debütirozott, 's így az operakedvelők érdekléssel várhatják többi vendégszerepeit, mellyek közül Romeo, zsidóné, Reuterholm gfné, 's az ismeretlennő neveztetnek 's a' t. — Sch. assz. második vendégszerepe Reuterholm gfné volt a' „báléjben“ — melly előadás valamint e' tisztelt dalnokné korábbi vendégjátékai alkalmával kitünő tetszésben részesült, úgy most is közfigyelmet vont magára érdekes 's értelmes kivitele által, sőt talán még fényesebb fogadtatást nyert, mint akkor.

TÁNCZ.

Kassáról. Különös figyelmet érdemel a' lefolytt farsangunk végnapján tartatott társasági tánczvigalom, mellyben honi nagyaink jeles példajoktól lelkesítve, az itt farsangolni szokott mtgos családok hölgyei rég ohajtott nemzeti tánczunknak eljárával minket is a' legörvendetesebben leptek-meg. H.V.

Azon lelkesedés példája gyanánt, mellybe Elszler Fanny Északamerika lakóit hozá, beszélik, hogy valaki Bostonban egy estve páholyáért 21 dollart fizetett. A' tánczosnő is 1000 dollarral nevelte a' Burkershillben állítandó nemzeti emlék tőkét. Elejénte megosztottak a' vélemények, vajjon illy forrásból elfogadható-e az ajándok? végre még is elfogadhatónak ítéltetett. B.J.

D I V A T.

PARISBAN, a' következő tavaszra igen szép szalmakalapokat készítenek bárson-szegélyek vagy pedig chenille-diszitményekkel. — Társaságokba himzett tarlatan, vagy pedig atlasz-ruhát, bárson fejdzit tollakkal használ a' szépncm. — Férjfiak öltözete köréből semmi újat nem közölnek a' divatlapok.

Szerkeszti Mátray Gábor, halpiacson, Dencs-ház, 56-dik sz. a.

Nyomatik Trattner-Károlyi betűivel, angol vas-sajtón
uri utsza 453.

HONMŰVÉS Z.

Pesten csötörtökön martius 18^{kán} 1841.

KÖLTÉS ZET.

Bucsú. — 1840.

(Nyárló 20-án.)

Otill, Otill! te kedves szende kép,
Te tünde álma büszke képzetimnek,
Hova sietsz, hova szép rózsafény!
Szerencsém romjait ledúlád, hogy
Ne legyen min kesergni multamat,
'S ilézni-fel kedves emlékeket. —
Helyébe légvárat építél csak;
Mert nem látom kékellő csillagid' —
'S szép álmaim nem boldogítanak.

Háttyu-kebledre vágyik e' kebel;
Való, való kell Tilkám! és leszek,
Mint ég lakói, nagy, dicső, nemes.
Nem mondtam, hogy szeress; nem vágytam rád;
Szivem magát nem tolja senkire,
Szerelmet ez nem koldul senkitől

Te létre hívád keblem lángjait, és
Viszonzák őszinte telegraphid;
'S repkényleg folyt egygyé az égi tűz.
Im elhagyál, 's álmimnak vége,
Kinzó emlék nekem, mi mostan a'
Pusztult légvár román fel-felsikolt.
De lelkemben visszhangzik szózatod;
Felejtmi lányka, hogy nem tudsz; hiszem
'S békén ül lelkemben hit és remény.

Isten hozzád tehat szép rózsafény,
Te tünde álma büszke képzetimnek!
Isten hozzád te kedves szende kép.

PÓLYA ENDRE.

ÉPÍTÉS ZET.

Salamon hires temploma Jerusalemben.

Azon helyen, hol egykor Salamon temploma állott, 's mellyen később Herodes építettett templomot az Ascaloniták számára, most egy nagy mecsetet szemlélhetni, melly a' törökök előtt majd csak olly szent, millyenek a' mecsetek Mekka és Medinában. Halálos büntetésnél tilos minden kereszténynek csak a' templom előudva-

rába is lépni, 's ez oknál fogva kénytelenek vagyunk megelégedni az irók közléseivel 's a' mondával.

E' mecsetet Omar kalifa építteté, ki Jerusalemet elfoglalta. Elhordatván a' templom omladványait 's a' szemetet, mellyekkel borítva volt a' tér, egy kőszirt találkozott, hol hagyomás szerint Isten beszélt vala Jákobbal. Ez eseménytől nyerte az tehát Dameat-el-Sakhra nevezetét. E' kőszirtre épült tulajdonképp' a' mecset, 's El-Luid kalifa megaranyozott rézből álló kuppolával ékesíté azt; jelenleg azonban csak ónnal van befedve. — Az előudvar egy nagy tér, melly kelet 's dél felől környezetetik a' városfalaktól, nyugotra török házaktól, éjszokról Pilátus bíró házától és Herodes palotájától. — Az olajhegyről meg lehet látni a' templomot 's előudvarokat, de csak látcsővel. Tizenkét peristyl (egyik a' másiktól különböző távulságra 's rendetlenül) képezik a' bejárást ez előudvarba. Ezek 3—4 arkádból állnak, 's olykor rajtok nyugszik egy második sor, és így kettős vízvezetőhöz hasonlítanak. E' folyosókban lámpák alkalmazvák.

Az előudvar közepén van egy kisebb, melly mint valamely terrasse emelkedik-ki az előbbi fölött diszkorladék nélkül. A' második udvar mértéke 200 láb a' hosszúságban, 's 150 láb a' szélességben; leléphetni négy oldalon márvány hágsókon, mellyeknek mindenike 8 fokkal van ellátva. — E' felső udvar középpontján emelkedik-ki a' híres Dameat-el-Sakhra mecset. Láthatni egy cisternát mindjárt a' mecset mellett, hol a' törökök mosdásukat végzik imádság előtt. Itt ott áll az előudvarokban néhány olaj- és cziprusfa.

Maga a' templom koszorúja is hasonlólag nyolczszögű sipka; kuppolat hord, egykor megaranyozott réz borítékkal, most csak ónnal. Egy meglehetősen izlésű torony, melly félholdban végződik, emelkedik-ki az építvény fölött. A' nyolczszögnek mindegyik oldala 32, a' mecset egész környezete pedig 150 lépést tesz, 's magassága 18 — 20 toise vagy bécsi öl lehet. — Kivülről a' falak bélelvék különféle színű négyszögű téglákkal, mellyekre sorok vannak irva a' koranból arany betűkkel 's arabeszkekkel halmozvák. A' koszorúnak 8 ablaka köralakú, és színes üveggel ékesítve.

E' mecset helyén, mint azt már érintők, állott vala Salamon temploma, mellyben, mint tudva van, a' Krisztus-gyermek, születése utáni 40-dik napon, mutattaték-be, 's a' szűz anya is itt nyerte-meg tisztulását; az üdvözítő, életének 12. évében, itt tanított mint Messias, 's e' templomból üzte-ki a' kereskedőket és pénzváltókat; számos néptől kísérve a' templomba, ott tartá be-

menetét, 's a' nép neki olájágakat és pálmákat hinte; itt mondá-el e' szavakat: „add-meg az Istennek, mi az Istené, 's a' császárnak mi a' császáré.“ Itt magasztalá ő az özvegynek fillérekjét, 's a' t. — Ez volt a' zsidók szent helye, mellynek elpusztulását előre megjövendölé a' Megváltó; melly az örök végzés szerint nem épülhet-fel soha akképp' mint volt, 's mellyből a' zsidók a' Mindenhatóság itélethozása szerint örökre kiküszöböltettek. Hasztalan volt Julianus Apostata minden eröködése, ki a' mennyei végzés itéletejtését semmisíteni 's a' zsidók számára éppen e' helyen még pompásabb templomot akart emeltetni; mert tűz tört-ki a' föld gyomrából 's elpusztítá a' kezdett munkát.

A' mecset belsejét művészileg megírni most lehetlen, csupán Desheyes tehette volna azt, engedelmet nyervén megtekintésére; melly ajánlást azonban ő el nem fogadott. — A' keresztes vitézek hatalmába jutván Jerusalemban, ők e' templomot keresztény egyháznak használák. Ujan kezökre jutván a' Mohamedánoknak, rövid idővel azután leirá azt a' tyrusi Vilmos érsek, ki említi, hogy az előudvar szögeiben rendkívüli magas tornyok állottak, honnan a' saraczen papok szokták imádságra szállítani a' népet. — Mások szerint a' templomba 4 ajtón juthatni, mellyek a' négy világrészre mutatnak; mindegyiknek portálja diszes faragványokkal, 's 6 oszloppal ellátva a' hozzá járuló piedestallal 's oszlopféjezettel. Valamennyin márvány és porphyrból készültek! A' mecset belseje egyáltalán fehér márványból áll; maga a' padlat is részint a' bethlehemi egyházból, részint a' szent siregyházból 's más keresztény templomokból idegenítették-el.

A' mecsetben szürke márványból kifaragott 32 oszlop áll két sorban; mellyek közül 15 nagy gyámolja az első boltozatot, többi pedig a' kuppolat; mindegyiknek van talapzata 's oszlopféjezete, vagy is kapitelje. Az oszlopok körül jeles munkák vannak meg-aranyozott vasból 's rézből gyertyatartók alakjában, mellyeken 7000 lámpa van. Ezek csötörtöki napalkonyodástól kezdve egész pénteki délig, 's évenként a' ramazan alatt (a' törökök böjt-ideje) egész hónapig égnek. — A' mecset közepén áll egy kis márvány torony, mellyre kívülről 18 lépcsőn juthatni-fel. Itt tartózkodik minden ünnepen a' kadi (bíró) déltől egész két óráig, meddig t. i. a' czerimoniák tartanak, hogy részint imádságot mondjon, részint magyarázatokat adjon, mellyeket ő a' koran főpontjaiból választ.

(Vége következik.)

SZOBRÁSZAT.

Közgyűlés Mátyás király szobra ügyében. — A' Mátyás királynak emelendő emlék felállításával foglalkozó társaság nagy gyűlését folyó hó 21-kén délelőtt 10 órakor t. n. Pestmegye tanácskozási nagyobb termében tartandván, arra minden már aláírtt, vagy azon alkalommal aláírni szándékozó honfi ezennel hivatatos. Költ Pesten a' választottságnak 1841. évi martius 9-én tart. üléséből.

Nyáry Pál.
egyesületi jegyző.

Adakozások Mátyás király lovagszobrára.

Tekintetes ur! — Csak felszóllítás kellett részemről, 's azonnal száz egy forint és tizen öt kr. váltóban gyűlt-be nálam Mátyás király lovagszobrára, melyet a' tettes ur czime alatt mult hó 22-én a' selmeczi sóhivatalnál le is tettem, a' pesti sóháznál nyugtatvány mellett felveendőt.

Aláírási ivet én ugyan nem kaptam, de ezen első nemzeti vállalatot előmozdítani igyekezvén magam nyitottam-meg egy ivet, melyet az ajánlók neveikkel együtt van szerencsém átnyújtani.

Szives indulatiba ajánlott tisztelettel maradtam a' tettes urnak alázatos szolgája Nagy Solymosi S i p o s P é t e r klyi ezüstkoh-ellenőr 's táblabíró. Zsarnócz martius 3-án 1841.

Mátyás Király lovaszobrára

Bars megye garami járásában Zsarnóczon tett ajánlatok.

Berner György 25 kr.; Collinászy János kir. tiszt 2 ft 30 kr.; 34 kir. fafuvaros 25 krval 14 ft 10 kr.; 109 kir. ezüstköh-munkás 15 krval 27 ft. 15 kr.; Floriáni pénztár 2 ft. 30 kr.; Fruhstorfer Henrik haszonbérelő 2 ft. 30 kr.; Furtner József plebános 2 ft. 30 kr.; Hammel József k. t. 1 ft. 40 kr.; Herbert Ferencz k. t. 3 ft. 20 kr.; Hurta István kereskedő 1 ft. 40 kr.; Kaschiár Lőrincz k. t. 2 ft. Köhler Ferencz k. t. 50 kr.; Sipinszky Ferencz 1 ft. Magospart város 2 ft. 30 kr.; Markovich György mézszáros 1 ft. 40 kr.; Melchióry József bányász gyakornok 1 ft. Melchióry Lajos kir. erdősz 1 ft. 30 kr. Mocsay József plebánus 2 ft. 30 kr.; Namesznik Lajos lelkisegéd 50 kr.; Nikl János k. t. 2 ft. 30 kr.; Noll Henrikné bába 1 ft.; Petritsek János 25 kr.; Schérer József. plebánus 2 ft.; Scultety István bányász gyakornok 1 ft. 40 kr.; Sipos Péter k. t. 5 ft.; Stolcz Ágoston k. t. 2 ft. 30 kr.; Strba József lelkisegéd 1 ft. 40 kr. Stróbl Maria, Fanny, és Lizi k. a. 2 ft. 30.; Szepessy József lel-

kisegéd 1 ft.; 54 kir. szénfuvaros á 5 kr. 4 ft. 30 kr.; Schwarcz Liber 50 kr.; Thuránszky Miksa számvevő 1 ft. 15 kr.; Weiszgaerber Károly 25 kr.; — Öszvesen 101 ft. 15 kr. váltóban.

SZINÉSZET.

Magyar játékszin.

PESTEN, nemzeti szinpadunkon, mart. 11-kén „veszedelmes nagynéne“ vigj. 4 fvsban előjátékkal Albinitól (ford. Szigligeti a' m. t. társ. költségén) adatott; mellyben Megyeri ur (Emmerling) kitünő jelességgel játszá messterileg felfogott szerepét, 's kivált a' színésznöveli jelenetet olly psycholog; pontossággal tünteté-ki, mint talán még soha. Lendvaynéban (Adele) néhol hidegséget lelete észre venni; de annál inkább sikerült neki a' nagynénei szerep; Egressy Benj. (gr. Prampero) feledni látszott, hogy grófi szerepet visz: különben bókolatait 's maga tartását illedelmesebben intézte volna. Miskolczy Julia (Fanny) napról napra hátra felé látszik haladni; mi annál sajnosabb, minthogy efféle kicsinységek is néha érdekesekké lehetnek szorgalmas színésznök kezeiben. Valóban csudálatos, hogy néhány színészi egyén a' kor kívánatinak lehetőségig megfelelni éppen nem iparkodik, 's csak régi együgyűségében tetszik magának. — 12-én Rossini „szevillai borbély“ operája adatott, mellyben Suppek Klára asszonyság, műkedvelőné, Rosina szerepében első szini próbáját tevő. Ha előre nem hallottuk volna is kitünő jártosságát dicsértetni a' zeneművészetben, már első ariájában is könnyü vala reá ismerni, 's e' szép tehetségét a' 2-ik fvsban „Lammermoor Lucióból“ kölcsönzött 's itt közbetett ariában (mellyet, mint mondják, ő maga hangszeresített is) még fényesebben bizonyítá-be: mind e' mellett azonban szava színházunk nagyságához képpeszt olly gyenge, millyet még e' szinpadon főénekesnéink egyikénél sem tapasztaltunk, 's így méltán sajnálható, hogy nála a' természet megtagadá azt, mit a' művészet akara pótolni. Ha egyébiránt e' pótlás itt amazt eléggé felejtethetné, mondhatnók, hogy mostani dalnoknéink közt ő az éneklési és zeneművészetben első fokon áll. — Termete kicsiny, és szinpadra nem igen kedvező. Magyar szövejtése 's egyéb szini alkalmazása még több kívánni valót hagyta. A' közönség, melly igen szép számú volt, nem mulasztá-el őt zajosan fogadni, több izbeli élénk tapsokkal 's előhivatásokkal buzdítani, mit illő szerény magaviselettel viszonzott. Joób ur (gróf) kivált első ariáját igen-igen jelesen éneklé. A' többi szerep a' régi gyakorlott kezekben levén, pontosan adatva közelégülést nyert. — 13-án „Luceza széke“ eredeti drama 3 fvsban, Katona Józseftől e' szinen előszer adatott. Különösen dicsérendő Fánscy ur (Lázár) szorgalmas működése. — 14-én „Ludas Matyi“ szép közönséget csöditett a' szinterembe; azonban eléggülten hagyá-e azt-el, nem merjük meghatározni. Annyit mondhatunk, hogy kár holmi kores szülemények előadásával a' jobb izlésű közönséget boszontani. Dicsérettel említendő Megyeri (Döbrögi), a' ezimszerepben Szerdahelyi ur. — 15-re „bűvös vadász“ vala hirdetve, mellyben Mochonaky k. a. Agatha szerepében közohajtásra másodszer volt szerencsés fellépni.

Zala-Egerszeg. A' nálunk levő színész-társaság febr. 16. és 18-kán végzé ez uttal előadásait, mellyekről bírálatba elegyednem nincs ugyan szán-

dokom, de az igazat szembe lövelni bár kinek kötelessége. A' 16-ki jövedelmet az igazgató ur nagylelkűsége szép célra határozá, tudni illik B e r z e v i t z i a' pécsi társaság tagjának Eliza k. asszonynyal egybekelési költségeire. Kár volt Berzevitzi (Kean) urnak előtte való estve J. P. urat harmadik fvnás utáni előhívásra és virágkoszorú-hajításra megkérni. E' köztudat sokat vontle egyébiránt is gyengén adott szerepei után érdeméből. Mi a' színészt méltányolni tudjuk; mint magyarnak, inkább többet mint kevesebbet adunk; Berzevitzi urat pedig két év alatt többszöri megjelentéből igen ismerjük; három holnap multán Pécsről visszatérve Egresy Gábor művész urat benne haladva ugy se képzeltük. Higgye-el, szorgalom által többre menend, mint fondorkodással. Ez intést fiannak mondom, de leányom is értsen alatta. — 18-kán pesti nagy vizáradás (pompás festmény) és „Rózsák“ többektől kívánva A b d a y által adatott, kinek ez est koszorúja jutott, 's kit mint a' nemes megye kötelezett színészeti igazgatóját t. első alispány ur felszólított, hogy az apr. 26-kán tartandó közgyűléskor megjelenjen. Noha a' részvényes urak a' nagy teremtet casinóvá változtatták: de egyéb honfiak azon nagy lelkűséget nyilváníták, hogy nagy gyűléskor színháznak adandják által addig, míg a' kisebb terem színházzá elkészülend.

KIS FARKAS.

Sz a b a d k á r ó l, mart. 2-kán. Gazdálkodási fáradalminak enyhítéseül tanjánk egyszerű 's télkor mogorvaköréből a' hozzánk távulra eső Szeged és zabadka miveltt körébe szoktunk rándulni, hol falusi gondjaink e' hatalmasan haladó miveltt körök nemes zajában oszlanak-fel. — K o m l ó s s y ur jelles dalszínész-társaságát, Szegeden egész évi biztosítás mellett közelgűlésre működöt, ugyan ott valék szerencsés pár izben látni, de a' farsangi végnapok Szabadkára csalák e' honunkban kétségkívül a' pesti után legjobb, legrendezettebb társaságot, hova mi is berándulánk előadásaiak gyönyöreit élvezendők. — Három szindarab: Griseldis, falusi egyszerűség, 's Miczbán családjá, és négy opera: Zampa, Norma, bájital, 's Romeo adatott. Különös, de még is való, hogy az opera kiválólag meghaladja, egész összes erejéttekintve, a' szindarabot, hol az egy Komlóssy Idán kívül többnyire középszerű talentumok csillámoznak; de előadásaiakat szorgalom, műszeretet, 's biztosság lehel-át, mi a' darabot kerekké teszi, 's talpra állítja minden erejökhez mértt követeléseknek megfelelőleg. Komlóssy Ida Sárkáját minden tekintetben kielégítőnek mondhatni. Griseldisbenjátéka kimértt, pontos; de nagyon eltanult, 's még nem bir sziveket rendíteni. Érzeményei igazak, forrók de nem olly roppantak, minők Griseldisnek annyi szerelemtől 's kinoktól szét-tépett kebléből áradnak-fel. Azonban kitartó szorgalom, merész küzdés mindent meghoz, 's kivált neki, kit Thalia annyi kedvezőkkel, 's mondhatni, minden megkívántatóval ellátott. Komlóssyné (Miczbánné) szakmáját változtassa-meg. Öreg szerepekben tán kedvesebb leend. Szilágyi (Percival) eleget mozog; szerepének pontos tudása miatt dicséretes: de játéka, érzelemfestése rideg, fagyos, hatástalan. Almási (Cesar. Falusi egyszerűségben) szorgalmas színésznek látszik, 's e' szerepben igen nevettetett: de más a' színész feladata, mint csak nevetetni. Cesarban kivált, hol nem csupán bohóckodni, de a' jellem többi oldalát, feszengő pedantságát, elbizottságát, 's imitt amott picantságát, majd társalgási könnyűségét kell felmutatni. Baranyi (Morgi) igen középszerű. Azonban mint említettett, előadásaiakban egybevágás, szereptudás 's közkedv a' főelem, mi az el nem maradható hatást szüli. — Az operáról minden dicséretest, sőt meglepöt mondhatni.

„Zampa“ ugyan nem sikerült, de hol vegyünk egy Wildet vagy Breitingot? Zampához érez-mell 's fényes játék szükséges; mi nem csak Kovácsnál, de Europa szerte csekély kivétellel minden Zampánál hiányzik. A' többi személyzet jobb, de kedv nélkül volt. Komlóssy Paulina a Norma szerepében nagy szorgalmat és szép énektehetséget mutatott, 's a' méltányos bíró előtt vidéken mindig kedves leend, miután ez óriási szerep sikerítésére minden erejét feláldozni látszott. A' pajkos Adina jellemében sokkal könnyebben mozgott, 's mind ének, mind játéka kielégítő volt. Nem annyira Juliában. Hangja erős, tiszta sopran, 's a' hangfutásokra meglepőleg gyakorlott. Gusztinyi Julia mezzo-sopran, 's Havi tenor, kétségkívül gyöngyei e' fiatal operának. Hangja mindkettőnek gyönyörű kellemes csengésű, lélekre ható. Gusztinyi Julia (Adalgisában) sok szépségét mutatá-fel hangjának. Legjobban sikerült Severrel párdalja, melly után zajosan kitapsoltatott Havival együtt. Romeóban kevés férfiaságot tudott mutatni, de éneke meglepő volt egész az utósó felvonásig, hol Schodelné után sohajtánk. Azonban szorgalom 's illy szép hang felüle a' legkedvesebb énekesnőt tehetik. Haviban a' magyar operának egy kedvence nevedik. Őt méltó volna figyelemre venni; gondos mesterre kellene bizni e' szép, egészséges, fiatal erejű hangot, melly mélységében úgy, mint ritka magasságában kellem-gazdag. Severnek első ariájával, melly a' tenoristák hangvész-köve, megvillanyozá a' közönséget 's tapsvihar közt hivatott. Nemorinóban őt látni, hallani kell, 's tüstént szeretni is. Az ő Nemorinója nem gyámoltalan pimasz suhancz, hanem ügyes, és végtelen szerelme 's féltékenysége miatt minden tulságra hajló kedves pórfú. Játéka tűz, folytonos 's következetes. Éneke lélekből fakad; de mester kell hozzá, 's a' cél egy jó tenoristát benne birni, elérve van. — Szép ur elég erős, de nem iveltt bassussal bír; buffóra alkalmasabbnak látszik; Dulcamarája mulattató. A' karékecsék számosak 's jók. Egressy Gábor a' „bájital“ felvonásai közt „Kont, a' kemény vitéz“ czimű balladát volt szíves az őt örömmel fogadott közönségnek elszavalni, Romeóban pedig „Kean“ czimű szindarabból két jelenést művészi tökélyel előadni. — E' hét előadás után visszautazott a' tisztelt társaság, elégtelenségét 's visszaohajtását a' közönségnek magával vivén Szegedre, miután itt mindennap zsufoltt ház előtt adá tetszéssel mutatványait!

S. — ch.

Külföldi játékszin.

A' matróz és színésznő. — „Mikor szegény leány voltam — beszélte egy körben st. Albans herczegnő — 's 30 sillingemért egész héten át izadva kelle fáradni, a' szünnapok alatt Liverpoolba menék, hol mindig barátságosan fogadtatám. Egy ujdarabban kelle föllépnem. Ez azon kis dramákhoz hasonlított, mellyek most másod rangú szinpadainkon adatnak. Egy szegény, elhagyatott 's legnagyobb inségben sinlő árvát személyesíték. A' darabnak hősnéjét egy szivtelen kalmár üldözé adósságért, és bezáratással fenyegeté, ha nem fizet, vagy valaki nem kezeskedik érte. Az üldözött leányzó mond: „ugy vége reményemnek; nekem széles e' földön egyetlen barátom sincs.“ — „Micsoda — kérdi a' hitelező — senki sincs itt, ki érte kezeskednék, 's a' fogságtól megmentené?“ — „Mondám már, nekem nincs barátom“ — felelék. Eppen midőn e' szavakat mondtam, pillanték-meg egy matrózt, az utósó karzat támaszléczén keresztül ugrót, 's egyik sorról a' má-

sikra ereszkedőt, míg nem a' hangáskaron 's előszínen keresztül szökve, mellém lépett. „Igen, legyen önnek legalább egy barátja, szegény elhagyatott leányzó — mond a' matróz nyílt, nap-barnította arcúnak élénk kifejezésével — én kezeskedem önért, bár mennyivel tartozzék is. És maga — monda a' megijedt színészhez fordulva — ha nem kotródik innen, 's másutt nem vet horgonyt, majd megcsiklandozom bordái között.“ — Egész közönség felállott; a' zaj leirhatlan nagy lön; társai a' karzatról harsogó kaczaj 's hurrahval kísérek beszédét, más részről sikoltások, a' hangáskarból hegedüzcinczogás hallatszának, 's mind e' zajnak ártatlan oka mellett állt, a' szegény elhagyatott leányt védve, 's minden üldözőnek romlást esküdve. Csak akkor lehet megnyugtadni, hogy rólam gondoskodni szünjék-meg, midőn a' rendező megmutatá, hogy egy csomó színpadi bankjeggyel megmenthető vagyok.

HANGÁSZAT.

PEST. — Tingry Czelesztin ur, a' parisi conservatorium tanítványa, Vieuxtemps barátja, és ugyan egy városban született belga hazafitársa, Bécsből mart. 11-én érkezett-meg Pestre, hol a' közelebbi napokban megkezdí hegedü-hangversenyeit; eddig bizonytalan, a' redutteremben-e, vagy színházaink valamelyikében.

PESTEN, a' nemzeti casino teremében mart. 14-kén adatott hangászati mulatságotismét igen nagy számú közönség látogatá. Tárgyai voltak: 1) Mozart F. A. (D-dur) quintettje. — 2) Thern Józ. (magyar színházi hangáskarmester) szerzeményeiből Stoll Kár. ur egy tenor ariát énekelt igen kellemesen fortepiano (Thern ur) kíséréte mellett. — 3) Beriot Bencze „duo brillante“ hangművét játszák igen derekasan fortepianón és hegedün Mayerfi Ludmilla szül. Weninger asszonyság és Kohn Dávid ur, a' nemzeti színház első hegedüse. A' jeles előadók érdemlett zajos tapsokkal tiszteltettek.

Zene Napoleon elta karitásánál. Thiers mindent elkövetett, hogy Napoleon hamvainak francia országbaní eltakarítása lehetőségig ünneplés legyen; különös gondot fordított pedig a' zenére. Auber hősi indulót készített, mellynek előadására 500 hangász állott rendelkezésére. Rossininek ezt írta: „Édes Rossinim! tudom, hogy ön egy „stabat mater-t“ írt, melly Napoleon császár hamvainak eltakarítására éppen illő lenne. Reménylem, ön nem vonakodik nevét a' hódolás ünnepevel társítani, mellyet francia ország e' nagy ember emlékének készít. Ez által fényes jelét adandó ön, hogy azon országról, melly önt folyvást tisztelte, távullétét pedig sajnálta, még nem feledett-meg. Kérésem kegyelése új megbecsülhetlen emléke leendő nem feledett régi barátságunknak. Fogadja ön szívesen, édes Rossinim! ezen tisztelem és ön iránti vonzalmam kifejezését. Thiers A.“

DIVAT.

11-dik divatkép (Párisból). — Kasemir schawl selyem himzeménnyel; új divatos zsebkendő; selyem ruha. — Bécsi divat mart. 11-kén: selyem ruha, gaze-iris szegélyvel; turban túllból és bársonból paradicsom-madár-tollal.

Szerkeszti Mátray Gábor, halpiazcon, Dencs-ház, 56-dik sz. a.

Nyomatik Trattner-Károlyi' betűivel, angol vas-sajtón
uri utsza 453.

HONMŰVÉSZ.

Pesten vasárnap martius 21^{kén} 1841.

KÖLTÉSZET.

Andor ujjonez dala.

(Tavaszelő 11 kén 1841)

Megyek, megyek katonának,
 Vagy gyalognak vagy huszárnak;
 Tiz évre nem mind a' világ,
 Idő, itt-ott, folyandóság.
 Mennyit költe jó fiána
 Uraságunk, utazttára;
 Engem pedig még fizetnek.
 Látni más hont ha vezetnek.
 Lobog zászló, szóll zengelem;
 Ezer pajtás tűr 's vig velem.
 Beszélük, szép jelt is adnak,
 Ha majd haza bocsátanak,
 'S viselni kell azt innepen,
 Szürdölmányon vagy süvegen.
 Hanem csak a' java kapja,
 Magyar írás ez lesz rajta:
 „Király a' hon jó fiának,
 Ki díszé lett, országának.“
 Megyek, mint egy nyiló virág,
 Hadd lám, másutt' mi a' világ?
 Ki minden vakarcsot megesz?
 Otthon, abból semmi sem lesz.
 Elég lyan nő szünet nélkül,
 Nekem is jut még hitvesül;
 Ki most van hét 's nyolcz évében,
 Az lesz enyim, ötven egyben.
 'S milyen szemlét tartok! mikor,
 Harminez leszek majd én akkor.
 Férfi addig megeszesül,
 Lépre vakon nem penderül;
 Kit sziv és ész hát megválaszt,
 Mézes békét rám az áraszt;
 Azzal viszem gazdaságom' —
 'S oszlatja, ha lesz aggságom,
 Élnek addig még szüléim,
 Őrzik őket jó öcséim,
 Ne hervassza-el hát anyám,
 Orczáját a' forró sirám,
 Ha érte a' sor Andorát;
 Jó az Isten, minden jót ad.
 Látja ked, én nem szeretem
 Bérbé venni más't helytettem;

Azt csak olyan nép csinálja,
 Ki bajuszát beretválja.
 Mert azt mondják, hogy ilyenért
 Magyar üt-fel, száz pengőért.
 'S érttem is így magyar menne,
 Nálam hát más külön lenne.
 Ej, gyávák az olly legények
 Kikért állnak vidékiek;
 Magyarul már ha tudnának,
 Kuczkóba nem vonulnának,
 Mert szóértve vér is ébred,
 'S nemzet-szellem ekkép terjed.
 Vagy, ha szabad, mást fogadni!
 Volna törvény, hasont adni.
 Amogy, mind' több magyarfi hullt,
 A' más nyelvű elsokasult:
 Ha zsidó megy a' zsidóért,
 Menne rokontárs, ilyenért,
 'S kire egy hon szép napja süt,
 Éljen, győzzön haljon együtt.
 Értse-meg a' magyar királ,
 Hogy magyara melléje áll.
 Megviv ez, bár köny szemében,
 Régi fénye érzetében.
 Fel kel jönni megint annak,
 'Tudni', hogy él — a' világnak.

DÖBRENTAI GÁBOR.

SZORGALOM.

Hernyópusztítás minél czélszerűbb eszközzésére a' Stuttgartban megjelenő „Merkur“ folyóirat ajánlja: 1) hogy a' fákon függő összezsugorodott levelek, mellyekben hernyótojások szoktak lenni, már most szolgálmasan leszedetessenek; ugy azon gyümölcsfágák is, mellyeken ugy nevezett gyűrűk (mellyek hernyótojásokból állnak) letöretven elégettessenek. — 2) A' régi fahéjat és mohát le kell vakarni; mert ezekbe is elrejtvék a' hernyótojások. — 2) Később a' kikelt hernyókat rövid seprővel vagy kesztyűs kezekkel szétnyomkodni kell a' fák gallyai közt levő fészkekben és csoportozatokban. Ezt leginkább reggel 's estve kell tenni, midőn a' hernyók csoportozva együtt vannak. — 4) A' hernyófészkeket szappanvizzel vagy dohánylével be kell fecskendezni, mert ettől is elvesznek. — 5) A' hernyófészkeket puska-vagy pisztol-lövésekkel is elpusztíthatni. — 6) Szekérkenővel bekent papiros-foszlánnyal hasznos a' fák törzse alját körülkeríteni. — 7) Az éneklő madarakat, minthogy ezek a' hernyókat feleszik, lehetőleg kimélni kell 's nem pusztítani.

Ujindigo. Altkirchben lakó bizonyos chemicus érti a' mesterséget, melly szerint a' tölgyfa fűrész hulladékaiból jóféle indigo

kerülhet, így ír az „Industriel Alsacien“ nevű folyóirat. Ha ez valószínű, úgy az eddig nagy jelentőségű indigo kereskedésnek furcsa catastrophája közelget.

C s e r e b o g á r - s z e s z. A' „fillértár“ febr. 6-ki számában érdekes cikk közöltetik a' cserebogarakból fejtett világító szesz készítéséről. Ebbeli első kísérlet múlt évben a' freibergeri (szász ország) szeszvilágítási intézetben tétetek, 's minden várakozáson felül ütött-ki. E' találmány következtében a' cserebogár igen keresett szorgalmi cikké válhatik.

ÉPÍTÉSZET.

Salamon híres temploma Jerusalemben.

(Vége.)

Az említett 32 oszlopon kívül, mellyek a' boltozatokat 's kupolát gyámolják, van még egy más kisebb nyugot felé igen közel az ajtóhoz, mellyet az idegen zarándokoknak mutatnak, azt adván-elő, ha ők szabadon járnak végig e' folyosók között, Mohamed paradicsomára rendeltetvék. Azt állítják ezentúl a' törökök, hogy ha valamely keresztény végig sétalna ez oszlopok között, azok összefutnának, 's összenyomnák őt. — Három lépésnyire ez oszlopoktól van egy kő a' padlatban, melly fekete márványból látszik lenni $2\frac{1}{2}$ láb négyszögben, 's valamivel magasb fekvésű, mint a' föld. E' kőben 23 lyuk van, mellyekben, úgy látszik, szegek voltak beverve; ezek közül még kettő ott van. Mire szolgáltak ezek, maguk a' mohamedánok sem tudják. Azon hiedelemben élnek, hogy e' kőre tevék a' proféták lábaikat, ha lovukról leszállottak a' templomba menendők, 's maga Mohamed is e' kövön szállott vala le lováról, midőn boldog Arabiából érkezett-meg azon időkorban, mikor utazást tön Palaestinába, hogy Istennel tanácskozzék ügyei felőtt.

A' mohamedánok azon meghittségben élnek, hogy ha valamely keresztény bejutna a' templom előudvarába, 's ott bármit is imádkoznék, sőt hatalán még azért is esedeznék, hogy Jerusalema' keresztények hatalmába jusson, az Isten meghallgatná kérését. Ez okból a' törökök mindig tartanak ott örököt, 's a' keresztényeknek halálbüntetés mellett tiltatik e' templomba menni, melly büntetéstől őket csupán az islamhoz áttérés menthetné-meg. Ennyit tudunk Roger atya közléséből Omar mecsetének belsejét illetőleg, ki mint látszik, az öröknek daczára is benn volt a' templomban.

Omar, mint győzedelmes, bemenetét tartván Jerusalemben, egyáltalán kegyes volt, 's a' keresztény lakosokhoz járulván azon szerény kérésével, engednének neki egy tért, hol mecsetet emeltethessen Mohamed tiszteletére, — a' keresztények gunyosan azon helyre mutattak, hol egykor Salomon híres temploma állott, 's hova a' keresztények csupa gyűlölség 's megvetésből a' zsidók iránt minden szemetet 's húshulladékot hánytak, 's azt felelék neki, hogy azt bizton elfoglalhatja. Omár elfogadá az általuk kijeleltt és szabad akaratból ajánlott tért, a' nélkül hogy megsértettnek érezte volna magát általa. Rögtön elhordatá onnan a' szemetet 's omladványokat, és felépítetté azon házat, melly olly hosszas ideig uralkodott Palaestina fölött. Ezt egyedül csak a' mekkai templom haladja-meg szentségére nézve, 's még maga a' szultan fermanja sem bir annyi hatalommal, hogy e' templom ajtait másnak, mint csupán az igaz hitűeknek megnyitassa.

A' muezzin hangos kiáltozása 's meghívása a' minaretekről esti imádságra szóllítja az igazhitűeket. A' mohamedan imádságnak folyamata valóban megható. Alig hangzik-el a' meghívás, azonnal minden, ki muselman nevet visel, térdre hull, 's elvonatva látszik a' külvilágtól. Ettől nem tartóztathat semmi vissza, legyen otthon, vagy foglalatosságban, gyalog vagy lóháton. E' szertartásnak színe ajtatosság, mellynek azonban valóságos értéke csekély; néhány összefoglalt szót morog a' pap, bizonyos számú meghajtás, lehullás, 's a' földnek megérintése a' homlokkal. — Ez megtörténvén, mindennek vége van. Tanácsos volna talán még is tőlel egyet tanulni, 's ez az imádásbani állhatatosság; mert nem fordulhat semmi elő, mi arra birná őket, hogy imádságuk tartozását az ég urához elmulasztanák.

Klenze Leo, kir. bajor architektus Münchenben, egy becses munkát adott-ki legközelebb, ellátva helyes rajzokkal Salamon templomáról Jerusalemben, melly munka megérdemli, hogy azt a' művészetek lelkes barátai figyelemmel vizsgálják, 's e' jeles építőművésznek a' hajdani zsidó templom fölötti közleményeit egész szorgalommal átolvassák, melly kis fáradságért 's türelemért dúsán megjutalmazva érzendik magukat.

Novák Dániel.

SZOBRÁSZAT.

Közgyűlés Mátyás király szobra ügyében. — A' Mátyás királynak emelendő emlék felállításával foglalkozó társaság nagy gyűlését folyó hó 21-kén délelőtt 10 órakor t. n. Pest megye ta-

nácskozási nagyobb termében tartandván, arra minden már alá-
írtt, vagy azon alkalommal aláírni szándékozó honfi ezennel hiva-
talos. Költ Pesten a' választottságnak 1841. évi martius 9-én tartf.
üléséből.

Nyáry Pál.
egyesületi jegyző.

LITERATURA.

Mokamat Hariri kézirata. — Hase ur egy 13-dik századbéli arab
kéziratot nyújtott-be a' franczia akademiának, melly a' Mokamat Hariri- t
tartalmazza.

A quinoi Tamás ujan fölfedezett munkái. — Romában, a' ca-
nalensi könyvtárban e' theolognak még nyomatlan két munkájára találtak:
egyik „de adventu, statu et vita Antichristi“ szöll; másik, melly János men-
nyei jeleneteinek magyarázata, — „de judicio finali“ czimet visel.

Tudományos választmány Afrikában. A' hadmenetet, melly
mult évi tavaszhoz 9-től 12-keig Konstantineből keletre a' Haractas-ok ellen
indult, Carrette Delamarre, Enfantin és Renou is követték. Az
átutazott földön tömérdek nyomára találtak a' romai uraságnak, városok,
falluk, villák-ra, mellyekben az épület, utak 's kövezet még tisztán megis-
merhetők. Az arabok azon rézbányákat is megmutogaták nekik, mellyekben
hajdan olly sok afrikai keresztény szenvedte a' vértanúi halált. (Echo du
Monde savant.)

SZINÉSZET.

Magyar játékszin.

É r t e s i t é s az országos igazgató választmány részéről. — Mi-
nektutána némelly személyek egy a' hazától pártfogolt, nemzetünk erkölcsi
életét kifejítő, 's tökéletesítő intézet — a' nemzeti színház ellen különféle
ócsárló költeményeket rebesgetni, sőt rágalmaikat a' nemes közönség merő
ámitására a' hirlapokba is tétetni meg nem szűnek: elegendőleg bélyegezven
vakmerőségeket, mellyel talán saját hazájok, vagy minden esetre azon nem-
zet ellen — mellynek ege alatt léteznek, mellynek jogait elég visszaélve hasz-
nálják, — kikelnek; lealacsonyítani törekedven azon intézetet, melly a' nem-
zet érdekeivel kétségtelen kapcsolatban áll; — ezennel az országos igazgató
választmányának rendeletéből figyelmeztetik a' nagyérdemű közönség az iránt,
hogy ezentúl minden színészeti tárgy felett, mellynek tudomása a' közön-
séget illetheti, a' hirlapokban közlendő tudósítás egyedül csak országos igaz-
gató választmányi titoknak, Asztalos Károly urnak saját neve aláírása
alatt leendő hiteles.

Figyelmeztetés. P e s t e n , jövő hétfőn, mart. 22-kén, nemzeti
szinpadunkon előszer adatik: „Devreux Robert“ opera 3 fvsban (forditá Ja-
k a b István; zenéjét irta Donizetti Kajetan); mellyben Langh k. a. Erzsé-
bet szerepét adandja. — Jövő héten S c o t t Emma kisasszony is megkezdí
vendégszerepei sorát „Romeo“ szerepben. Közli ASZTALOS KÁROLY
országos igazgató választmányi titoknak.

PESTEN, nemzeti színpadunkon, mart. 15-kén „bűvös vadász“ operában Mocho n a k y Amália k. a. (Agatha) közohajtásra másodszer lépett-fel a' multkorinál még kedvezőbb sikerrel; mire mai kevesebb elfogultsága, több bátorsága bizonyosan legtöbbet tehete. Az ismét igen nagy számú közönség ma is feltűnő bizonyítványait adá méltánylatának. Erkel ur (Max) ma szerencsésebb volt multkornál. — 16-án „az idegen nő“ 5 fvsos színjáték (ford. Kiss Iván) — 17-én „Ál-Endre“ eredeti drama 4 fvsban (Szigligetitől) harmadszor. — 18-kán „R ó z s a“ (ugyan Szigligeti eredeti vigjátéka) ismételtettek.

Z. Egersze gról. — Jan. 31-kén színészink Hugo Victor „Tudor Mariáját“ adák elő. Berzeviczy ur, pécsi színész-társaság tagja (Gilbert) esinós és vonzó külseje, helyes szavolata által mindnyájunkat meglepett. Eliza k. a. (Johanna), kit a' természet színészethez minden megkívántató tulajdonsággal megáldá — kedves jelenet vala. A' czimszerepben Abdayné nagyon helyén volt. Mi őt tapasztaltt színésznőnek tartjuk: de tanácsoljuk neki, hogy a' szende szerepeket (p. o. parisi naplopó 's a' t.) más fiatalabbakra bizza. Hevesi ur (idegen) megkívántató komolysággal adá szerepét. Az egész előadás jól sikerült. Játék végén a' középszámú nézőktől előhivattak Berzeviczy ur, Eliza és Abdayné. — Febr. 1-én „koldús-leány“ című erkölcsi rajzolatot 4 fvsban Kovács Páltól tüntették előnkbe. Berzeviczy ur (Bojtai) szerepét lehetőségig emelé. Amaliát közelégedésre vivé Abdayné; a' czimszerepet Eliza k. a. kellemesen. Színészink szorgalma valóban dicsérendő. — Febr. 2-kán „Griseldis“ dramai költemény 5 fvsban (Halm után Fánscy). E' mű előadása rosszul sikerült, részint szerep-nem-tudás, részint annak rossz kiosztása miatt. Azonban ne felejtjük-el Abday urat (Cedrik); mert kötelességének eléggé megfelelt. Nézők elegen. — 4-én „Luczaszék karácson éjszakáján.“ E' viggal elegendő 3 fvsos színjátékkal felhagyhatnak színészink; mert sokkal miveltebb mostani századunk, hogy sem erre szüksége volna. — 5-én „elragadtatott Helena.“ Munkásy ur a' lakostói birtokost helyesen, Eliza k. a. Boriskát iparral adák; Szöllősy ur (éjjeli őr) ki Győri ur restsége miatt lépett színpadra, a' szavilla helyett más fegyvert használhatott volna. — 6-án „Vidor, Mátyás király udvari bolondja“ 1 fvsban; irta Kisfaludy Károly. Kedvesen láttuk Békesy ur (Mátyás) és Munkácsy urat (Vidor). Berényit (Bartók) figyelmeztetjük, hogy öltözetére vigyázzon; ha én m. színész volnék, valójában szégyenleném a' magyar ménes-mestert hosszú szürben és német nadrágban másolni. Ezt követé Kotzebue tréfája 1 fvsban e' cím alatt „kastély az országuton“ — mellyben Hevesy ur (Potrohósy) és Eliza k. a. tetszés 's előhivatásban részesültek. E' három nap nézők gyéren. — 7-ére volt hirdetve „Tulokmányi Máté“ 3 fvsban: de Békesy ur hirteleni betegsége miatt nem adhaták; és így Kotzebue „csélesap“ című munkáját ronták-el. — 8-án „Tulokmányi Máté“ 3 fvsban. Mit mondjak mást, mint azt, — hogy vajha a' miveltebb izlésű darabokra jelennének-meg olly sokan a' nézők, mint e' maira! — 9-én Abdayné assz. részére „molnár és leánya“ érzékeny rajz 5 fvsban Raupach után Szerdahelyi J. Szorgalommal vivé szerepét Abday ur (molnár). Abdayné (Maria) dicsérhető volna különben, de azt nem tudjuk elhitétni magunkkal, ha valljon Raupach illy kövér és 35 évhez közelítő leányt képzelt-e a' molnárleánynak, vagy nem? Jó volt Munkácsy (sírásó), Hevesy ur (Konrad) 's Eliza k. a.

(Margareta). Játék közben „Kont a' kemény vitéz“ czimű balladát (Garay Jánostól) igen helyesen szavalá Berzeviczy ur. Nézők szinteremünkben illy sokan még soha sem voltak. — 11-kén „Jetta“ vigjáték 4 fvsban. (Szaplóczay, Schuster után) Nem sokat ér az egész, de még kevesebbet Abdayné (Jetta), kinek nyelvén a' szavak ma annyira pattogtak, hogy kénytelen voltam füleimet bedugni. Abday ur (Lövenzahn) előhivatásban részesült. Mért hívták-elő nejét is, nem tudom. Nézők sokan. — 14-kén „Borgia Lucretia“ színműben közelégedésre játszottak. Abday ur (Alfonso, Abdayné (Lucretia) és Munkácsy ur (kapitány). Györy ur (Liveretto) Sárosy (Ascario) szerepöket csak ritkán tudják, és mégis pártfogást követelnek. A' három első — játék végén előhivatott. Nézők kevesen. — 17-kén Berzeviczy ur és neje (volt Eliza k. a.) jutalmául adaték: „Kean“ színjáték. E' nagy műszerencsés kimenetelén kétkedénk: de Berzeviczy ur (Kean) várakozásunkat felülhaladá; helyes és szorgalmas játéka egészen megezőfólá kétkedésünket. — Berzeviczy urat sok szerepében, mint nagy reményű színészt láttuk: de jobbnak sohasem, mint Keanban. — Damby Annával és a' csapszékbani jelenete igen jeles volt; miért is kétszeri előhivatással 's koszorúval tisztelteték. Méltán állott mellette neje (Damby Anna) és Abdayné (Coe-feld grófnő). Abday ur hasonlag (Salamon) és Szöllösy ur (Pistol). Nézők reményünken felül. — 19-kén „Rózsák“ — Hevesy ur (Lamignon), Abday (Péter) Berzeviczyné (Zsuzsi) jók voltak. Ezt követé a' „pestbudai vizáradás“ mutatvány, mellyben a' diszitmények helyesek valának. — Színészeink e' mutatvánnyal elbucszúztak tőlünk. Ohajtunk nekik forró pártfogást 's boldog létet pályájukon.

MOLNÁR ENDRE.

Látványos mutatvány.

PHILIPPE Győrött. Az Athenaeum multkor igen jeles értekezést közölt e' hatalmas (?) bűvészlől, melly reám, 's mondhatom többekre nézve isnem veszté-el hatását. Elhatározám magamat, e' szemfényvesztőt, ki a' felvilágosodás napja után sovárgó köznépet ámitásával mélyebben sülyesztí-el lelki vakságába, 's így mint egy pártellene a' közjónak, minden megtekintés nélkül bocsátni tovább. Szorosan ragaszkodám ez elvemhez, annál is inkább, minthogy febr. 25-ére magyar színésznik, kikről már többször emlékezőnk, visszaváratatak, 's így, ha segélyre kívánom kinyújtani kezemet, elsőnek kell lenni annak, ki szívemhez közelebb van, 's kit egy megfejthetlen érzelem is csatol hozzám, igen, honfitársamnak! Így jótettem mellett pénzem is a' hazában marad. Azonban, ki emberismeretét gyarapítani akarja, nem tesz rosszul, ha illyesmikre is fordít némi figyelmet. Tekintsünk tehát be Philippehez, 's ha tele szinteremet látunk, vizsgáljuk-meg, van-e valami jó szellemi hatása, haszna? 's ha van, mellyik érdemel elsőbbséget? mellyik eszközöje inkább a' lelki mivelődésnek: ez-e, vagy a' színészet? Bementem. A' terem tömve volt olly noblesekkal, haute voléékkal, kiket ha csak a' magyar színi előadásokon láthatnék — soha meg nem ismerkedhetném velök. Most előjő a' hir-emelte bűvész egészen sajátzerű öltözetében (melly már magában sokat jelentő a' köznépnél), 's elkezdí ámitásait. — De miért tapsolnak önök? lelkihevültség, nemesb érzéstől indítatnak erre? Bocsássanak-meg! szerintem nincs olly érzelemhurja a' szívnek, melly ez által megpendítették. Vagy

az tetszik önöknek, hogy a practicus szemfényvesztő pénzért kitorli szemeket? O uraim! ezért ne gazdagítsák a külföld emberét, ki ha ott a miveltebbeknél részvétre találna, megvetné szegény hazánkat. — Adják inkább erre szánt pénzeket valamely közhasznú alapítványra; 's ha éppen kedvök telik az illyesmi kijátszásokban, menjenek odább! A nagy világban sokan ingyért is vállalnak-fel illy szerepet. — Mi a morál ellen követett vétékét illeti P-nek, azt megemlíteni örömet nem akarnám főképp' azért, mert olly személyek is voltak jelen, kiknek hivatásuknál fogva kötelességökben állott volna őt nem csak szigorún megfeddeni, hanem büntetni is. Én azt hiszem, ha valami, bizonynyal az erkölcsiség virágzása felette ohajtható; 's egy olly számú közönség előtt, millyen ott jelen volt, olly erkölcstelenséget követni-e, melyet nyilvánosan kimondani nem lehet, — nem szabad. 'S ezt egy külföldi tévé! ezért isteneltetik, szedi a sok pénzt, melyre sok nemzeti alapítványnak olly nagy szüksege volna! él, urat játszik hazánkban — 's mind ezért mit tesz a közbőre? a népet demoralisálja! Vessük össze most uraim! ez ember hitegetéseit a m. színészettel, ha bár annak jó oldalait kikutatni — mint hogy az ugysem sokba kerül — önökre hagyom is: melyiket érdemli-meg pártolásunkat? 's elpirulnak önök, mert eszökbe jut: melyiket pártolák inkább!

Sz—y L.—

HANGÁSZAT.

Travnyik új hangműve. — Napokban jelent-meg az 1841. pesti joghallgatók táncvizalmához készült, Magyar, zongorára Travnyik Jánostól „Pesti jogászbáli nefelejts“ czim alatt. A' csinos metszetű, köztetszésben részesült honi csemetét fiatal szerzője hazánk egyik lelkes leányának nagy mélt. Székelyi Majláth György, országbíró hitésének, Petheőfalvi Uzsovits Karolina palota-és csillag-keresztes rend dámája ő excellentiájának, az említett tánc-mulatság köztiszteletű házi asszonyának ajánlotta. — Megszerezhető e' mű Grimm Vincze műárusnál Pesten. Ára 15 kr. p.p.

B. József.

A' kis hegedűs. Midőn a' dán király utóbbi utazása alkalmával egy félrefekvő holsteini faluba ért, 's egy virágokkal diszitett tiszteleti kapu alatt elhajtattott volna, a' többi ujjongató pór között egy 9 éves kis fiút, az előszinbe vonulót 's hegedűjén vigdarabokat játszót, pillantott-meg. Keresztely magához hívá a' kis virtuózt 's kérdi tőle: „kitől tanultad ezt fiacskám? Senki mástól, mint a' természettől“ — válaszolt bátrana' fiú, 's nagy ártatlan kék szemeit a' fölséghez emelé. A' királynak mind ez annyira megtetszett, hogy azonnal évpénzt rendelt e' sokatigéző elme kimivelésére, mely kettőztetni fog, ha a' természeti adomány valósága bebizonyuland.

D I V A T.

PARISBAN. a' tavaszi szövetek közt legújabb a' „keleti muselin“ mely himezve van 's cannezout-mantillakra igen alkalmas. Ha csipkével köröztetik, még ékesebb tekintet nyer. Láthatók már musselin rubák, melyeken a' lassanként enyészet 's feledékenységre jövő lebegények helyét himzemények foglalják-el. A' nyári mantillák, duzzanyos bő vagy szük ruha-ujjak minden nemű változattal mutatkoznak.

Szerkeszti Mátray Gábor, halpiacson, Dencs-ház, 56-dik sz. a.

Nyomatik Trattner-Károlyi' betűivel, angol vas-sajton
uri utsza 453.

HONMŰVÉSZ.

Pesten csötörtökön martius 25^{kén} 1841.

KÖLTÉSZET.

Emlékezés.

Rövid öröm, hosszú gond, 's bánkodás
Bús életünk' szűk kerülete.

BERZSENYI.

Ne kérd az elfolyt rózsakort 's szép napjait !
Egyszer viritják azt az istenek ;
A' néma szenvedésre alkotott könyük
Utána o! hijában esednek.
Elég most a' tűnő gyönyörnek képzete —
Ha még tudsz multakat felképzeni —
A' kéjparban általélt szép hajnalok
Derengve nem tanitnak érzeni.

Nézd a' tavasznak életdús zöld bimbaját !
Csak egyszer fejledez 's virágzik-el ;
Lehajtott fővel áll föl a' szürke ősz ,
'S megért gyümölcsét zordan tépi-el.
A' fényes álmu ifju kornak illata
Egyszer vonul-át a' szűk életen ,
'S a' szivbajok rajának nyit orjas utat
Mélyen , mint a' sir végétéleten.

Fenn lelkesülve zeng az érzemény-dagály
A' költőnek sovargó hurjain ,
Mig ajkát ember-ár csudája környezi
Merengve a' dal égi bájain.
Ne o! ne nézd a' szenvedőnek harczait
Részvétlenül kemény embersereg ;
A' multakért elolvad bánat-tengerén
'S borús dalát éhlég emészti-meg.

Lefolytak életem gyönyördús napjai,
Lefolytak , mint tünelgő bérczi ár ;
Rám alkonyult a' bánat barna fátyola
Melly a' törtt szűn sirámban uszva jár.
Elhaltak óráim szelid kongásai,
Mint a' viharnak elnyögött panasz :
Kitárom keblemet , hogy adjon érzeményt :
De visszhangatlanul kietlen az.

Most itt ülök ledult reményem romjain ,
Bevárva a' jövő' zord végzetét ,
'S ha eltürem, te hozzád fordulok világ !
Hogy megköszönjem bal karod kegyét.
De nyögdel ajk: hogy a' kéj cseppjét végtelen
Kintengerrel kellett megváltanom
Ir lesz majd mély síromnak néma ejjelen
A' jobb időt ha visszaálmodom.

RAPOSA.

SZORGALOM.

Lovaglóostort fonó gépely. Manchesterben (az ottani „Chronicle“ szerint) Longton kézműgyárnok olly gépet talált-fel, melylyel 12 tuczat legszebb lovaglóostort lehet egy nap alatt megfonni. E' feladatot mind eddig a' britt műipar kivált az illy ostoroknak nagy szükében, miután a' felsőbb rendű szépnem' majd általján lovagolni szokott, nem vala képes létesíteni, 's így e' czikk keresettége állapotjában az uj találmány Longton urnak tetemes hasznot hajthat.

Muzsikai irógépely. — Sz. Pétervártatt egy zenetanító olly gépet talált-fel, mellynek *tonograph* nevet adott, 's azzal, ha a' fortepianohoz illesztetik, az e' hangszeren eljátszott zenedarabot olly helyesen leirhatja, hogy minden hangot legpontosabban lemásolni lehet.

Vizellenes hajó. Bizonyos Leclerc a' Seine vizén minapában próbákat tett azon általa készített vizellenes csónakokkal, mellyek el nem sülyedhetnek, 's használat után őket összehajtogatni és hón alatt odább vinni lehet; mert olly könnyűk, hogy hat emberre való illy térségű ladik csak 30 kilogramm nehézségű. — Leclerc jelenleg két nagyobb hajót készít, melly 120 tonna terhet vehet-fel; 's ezek még jelen hónapban bocsáttatnak a' Seine folyóra.

Kolompér ültetők közül sokan panaszkodnak, hogy az elültetett kolompérból sok megrothad 's hasztalanul elvesz. Ennek okát némelly gazdák abban keresik, hogy a' kolompért sokan csak majus, juniusban teszik a' földbe, 's már september — octoberben kiszedvén, azt tökélyesen megérni nem engedik, mi által ismét földbe jutván könnyen rothadásba indul. Más gazdák ennek elkerülésére saját tapasztalásuk után azt javasolják, hogy az elvetni készített kolompérnak szétmetszett darabjait mintegy 8 napig elteregetve kell száradni hagyni, 's az illyen, ha földbe jó, bizonyosan meg nem rothad.

FESTÉSZET.

Remek olajfestvények a' bécsi cs. kir. képtárban.

1) „Jézus az irástudósok közt.” — Spagnoletto (Ribera József) dolgozata; vászonfestvény 4' — 1'' magas 's 5' — 6'' széles. A' szent husvétii ünnep megtartása végett, Maria a' 12 éves Jézussal 's Józseffel Jerusalembé indult. Letelvén az ünnep napjai,

's visszaindulván ismét, Jézus csak egyedül marad hátra. Szüléi egy egész napi utazás után vevék csak észre hátramaradását, őt atyjafiainak kíséretében lenni vélvén. Öldöklő aggodásban kedveltjük vesztesége fölött, visszasiettek Jerusalembé, hol két egész napig siker nélkül keresék őt mindenütt, míg végre a' leirhatlan fájdalomban 's félnétségben azon okból, hogy Istenhez magához forduljanak, a' templomba irányzák léptüket; 's ime itt az atya házában tartózkodott a' kedvelt ifjú, körülvéve a' néptől 's tudósoktól, majd hallgatva oktata-saikat, majd ismét böles feleleteket adva azoknak. — Ribera a' jelenetet neki sajátságos erővel 's tisztasággal végezte. Mennyire kedves volt az ő korában e' szerzemény, bizonyítják azon ismétlések, mellyeket különféle nagyságban kelle készítnie. Itt mi csupán azon egyet hozzuk-fel, melly egykor a' palais royal galleriájában volt, 's jelenleg Londonban van a' Cheveland Houseban. A' bécsi festvény egykor a' brüsszeli műgyűjteményt diszité. Ez méltán Ribera pompás alkotásai közé tartozik. Fölséges a' kinyomás, melly e' képen általán uralkodik. Egyik oldalon az írástudósok mélyen gondolkodó nyomozása a' szent könyvekben, a' holt betűkön félnék ragaszkodás kinyomása, mellynek belső értelme az álnokságnak mindig elzárva maradjon, — más oldalról az isteni ifiúnak égtiszta alakzata, kinek felemelt jobb keze azon egy forrásra mutat, honnan az írás titkainak érthetőségére világosságnak és észnek kell jönni. Mi alatt a' tudósok, mint megszégyenítve vetik pillantásai-
kat a' lapokra, míg azok összehasonlítanak, vizsgálnak 's nyomoznak; az isteni ifjú csak saját elméjére hagyatva áll előttük dia-daimaskodva, hirdeti azonban alakja az üdvösség igaz útját, az igaz életet az atyában. — A' csoportozat igen jó rendezetű; a' moz-dulatok 's állások élénksége 's változandósága szép egyetemes hatást eszközöl, melly ezentúl még a' művész sajátságos módja által a' meglepő világítás és hathatós colorit mellett emeltetik is. Az ecset széles, merész kézzel van vezetve; mi mellett meg kell ismerni a' szorgalmat is, melylyel a' helyek a' világhomályban készítvék; a' hűs is (a' férfiak korunkhoz illesztve) legkisebb redő-kig iparral van végezve. A' fejek 's kezek rajza, miképp' Ribera összes dolgozataiban, mesteries, 's csupán a' visszaeső fejek a' perspective idomzatához képest egy kevésbé nagyok. Maria és József, kik Jézus háta mögött mutatják magukat, mint hézagpótló alakok igen is kiemelve vannak: így tehát hibázik náluk a' jelen-tés. E' festvényt Troyen és Fischer rézre metszették. — Riberát úgy tekinthetni a' historiai, mint Salvator Rosát a' táj-festészetben. Ha neki azon Madonnák, 's általán mind azon alak-zatok, mellyeknek karaktere szelidség, rosszul ütöttek-ki, ez nem

történt valóban közönségességből, mit némelyek szemére vetnek, hanem indulatja egészen más valamire tette őt hajlandóvá; 's ez sötét komolyság, az ijedség 's a' t. határa volt. Caravaggio modorja neki nem szolgál ösztönül arra, hogy fénye hatást hozzonki; nála inkább az volt a' leg jobban megfelelő érzéki modor, melly alatt gondolatai életbe léptek; indulatjánál nem lehetne neki más egyéb nézőpontja, még pedig akképp' hogy mondhatnók, mint-ha ő találta volna fel e' modort, ha azt Caravaggionál ő már fel nem leli vala. Azon nagy festvényéről, melly a' Karthausiaknál volt Nápolyban, 's a' keresztről levéltelt ábrázolja, Giordano úgy ítélte, hogy a' festvény maga már elég egy derék képi-rót kimivelni, 's magát az alkotót a' művészet első világi közé sorozni.

2) „Mózes.“ Valentin Mózes dolgozata; vászonfestvény 4' — 2'' magas 's 3' — 3'' széles. Az Izraeliták tövényhozója itt ülve van lefestve. Bal oldalán tartja a' kőtablát a' 10 parancsolattal, mellyre jobb kezével mutat; balkeze a' csudatevő pálczát tartva a' törvénytáblákon nyugszik. Tágas setét sárga köpönyeg fedi őt, melly a' jobb oldalon arany kapocs által veres drágakővel van összetartva; a' köpönyeg alatt kék ruha látható. — Ez valóban nemes kinyomású 's helyes rendezetű alak. Példaképpül szolgálhat ez, hogy Valentin alakjai általán nem olly közönségesek, mint azokat lenni tartják. Különös érdemű a' rajz 's a' hús színezete, melly világosan mutatja, milly vigyázólag bánt vele itt is a' művész; mivel a' milly ráillőleg van Mózes vénsége kinyomva a' redőzetes bőrben, 's az igen előnyomuló erekből, olly puhán 's tömötten van bánva egyszersmind a' hússal; mi bizonyítja, hogy e' férfi már a' bölcsőtől magas rendben élt vala, 's hogy nehéz munka által nem képezte-ki soha izmait. Kétség kívül többek, a' nélkül hogy felakadtak volna, athletai alakot adtak vala karjainak; mi pedig az ő életmódjával meg nem fért volna. A' fej kinyomása nemes, tüzes, melly az őszhaj 's mélyen lesimuló szakál által emeltetik. A' köpönyeg redőzete nagyszerű, 's a' colorit hathatós, őszhangzatú 's hatás-teljes. Az árnyékok erősek, de nem metszők 's az átmenetek által jól egyesítvék a' világossággal. Ha mind e' mellett is a' távulban erősnek jelennek-meg, ezt már az idő rovására, az után feketülés és festvényre kell számítani. E' festvény egykor a' brüsszeli gyűjteményben volt, hol azt Lisebetius metszette Teimers munkájának számára.

(Folyt. következik.)

LITERATURA.

„Jisrael könyörgései egész évré.“ Első rész. Budán 1841. 8-ad rét 175 lap. — E' közfigyelmet érdemlő munka magyar és héber nyelven (ugyan azon egy kötetben) mult héten jelent-meg igen csinos nyomtatással's alakban. 2-ik kötete pesti Medard - vásáron adatik-ki. A' zsidó textust eredetileg Rosenthal M. fordítá magyarra; most Bloeh M óricz magyartudós társasági levelező tag javítása után! adatott-ki pozsoni könyvtáros Korn Fülöp ur által. A' 2-dik füzetre előfizethetni mind a' kiadónál, mind Pesten Bloch urnál, a' héber biblia derék magyar fordítójánál (uj piac, marokkai-ház, 2-ik em.) 's Raspitz J. könyvtáros urnál a' nevezett házban. Mind a' két kötet előfizetési ára közönséges papiroson 1 ft. — írópapiroson 1 ft. 40 kr. — finom velinen 3 ft ezüstben. — Ki nemzeti nyelvünk terjedésén résztvevő kebellet csügg, nem veheti közönyösen ez uj tüneményt, melly egy tőlünk olly sokáig távulított népet ezen igen czélszerű eszköz által segíti a' hozzánk közlekedéshez. Vajha e' könyv minél több kézben forogna, 's minél hathatósabban mozdítná elő a' szép szándékot, mellynek minél előbb sikerülését minden jó hazafi elérni ohajtja.

A' britt kormány 400 font sterlinget ajánlott egy vakok számára készítendő szentírásra, melly Glasgowban készül 's decemberben vala kikerülő a' munkás kéz alól. E' munka 15 kötetben, a' legnagyobb royal — quartban jelenik-meg; belőle azonban csak 200 példány nyomatik. A' glasgowi biblia-társulat, mellynek felügyelése alatt történik a' nyomtatás, 10.850 kötetet adott már ki a' vakok oktatására. B—gh.

SZINÉSZET.

Magyar játékszin.

PESTEN, nemzeti szinpadunkon, mart. 18-án fens. es. k. főherczeg-nádorunk névnapja tiszteletére a' nézőhely teljes kivilágítása mellett Szigligeti eredeti vigját. „Rózsa“ szokott élénkséggel adatott. — 10-kén „moóri vásár“ vigj. (Blum után Kiss Iván) — 20-án „Lignerolles Luiza“ drama 5 fvsban (ford. Tompa Imre) — 21-én a' „gyámság“ vigj. 2 felv. (ford. Ecsedy Gyula), mellyben már mindkét visszajött művészünk Egressy Gáb. (Julius) és Szentpétery ur (Erand Tamás) fellépett — és a' „molnárók“ czimű vig ballet ismételtettek; — többnyire olly szinművek, mellyeket e' mostani vásáron itt volt idegenek e' szinpadon még nem láttak volt. — 22-én „Devreux Robert“ opera előszer.

Német játékszin.

Veszprém mart. 10-kén Midön a' magyarodásnak egész hon örvend, mi veszprémiek egy vándor német színész társaságot kénytelenítettünk keblünkbe fogadni. — Azonban habár magyar társaság jelent volna is meg körünkben, örömrünk nem lett volna tökéletes; mert nálunk, valamint többnyire minden tartományi kis városban — az egyébiránt rokon keblük sokszor

esupán az elágazott vélemények ártatlan különbsége miatt elkülönözt társaságokat alakítván, midőn az egyik felekezet színházba készül, hozzátartó-zandójival a másik inkább tulajdon körében kívánja tölteni esti óráját. — Más részről az izraeliták — egy kettőt kivéve — kik valamint egyéb a szászad szellemével homlok-egyenest ellenkező szokásaikból, úgy a honi nyelv iránti hidegségből sem akarván már valahára kivetközni, — jelenképpen is jobban vonzódnak a német színészethez, mint a magyarhoz; s így e részről is tanúsítják, hogy a haza atyjainak azon jó szándokát, mellynél fogva őket minden polgári jogban részesíteni ohajtották, éppen nem akarják méltányolni. — A közelebb lefolyt évnek tavasz felén a pécsi dalszínész társaság ohajtván minket a helyhez alkalmazott néhány válogatott darabjaival mulattatni, jóllehet a mívelt veszprémi közönség megismerte ügyességüket, még sem mehetett csak annyira is, hogy bevételével mindennapi szükségét fődözhetne volna; mert a főntebb érdeklött okoknál fogva igen csekély számmal voltak azok, kik mind ekkoráig a legroszabb társaságnak is huszasonként adózván, rendesen eljárak, s kielégítve érzették magukat az által, hogy valahára már valami jobbat is élvezhetnek, eltávozásából eredett fájdalomukat pedig azon káröröm enyhítette, hogy az irrt társaságnak némelly tagjai a pesti nemzeti színház padjára is érdemesítették. — Mint feljebb említők, legközelebb egy német színész-társaság jelent-meg nálunk, Stöger János igazgatása alatt, ki már tavál itt létében néhány ugrásaival inkább megrovatást, hogy sem méltánylást érdemlett elménczkedéscével — az azokban gyönyörködőkkel — magát megkedveltetvén, jóllehet egyik időkori fő szerepvívője becses állását Veszprémben ugyan azon fogadósnál, kinek terebében nem sokkal előbb királyokat és hercegeket személyesíté, jobbnak látta házi szolgasággal felváltani, elég bátor volt ismét körünkben megjelenni, 's feb 27-kén a „tékozló“ című darabban személyzetével föllépni! Ezt követte 28-kán a „varázs sziget“ Nestroy-tól. Mart 2-án a „molnár és gyermeke“ Raupachtól. — 4-kén „Knakerl, vig bérkocsis“ Bäuerletől. — 7-én Lumpacivagabundus, bohózat Nestroytól. — 9-kén a „szellemkirály gyémántja“ énekekkel, Raimund-tól. — 11-re „Faust tanár varázs sipkája“ volt hirdetve Stöger János igazgató jutalmára; tehát ismét bohózat! — Valamint a nézők többnyire csak zsidók voltak, ismét zsidók lesznek — Ha már a magyar és német vándor színész-társaságokat — hazánkban — összehasonlítjuk: minden sértés nélkül elmondhatjuk, hogy a magyar társaság férfiszemélyzete félig meddig tanult egyedekből áll: holott a német színészek társasága — kevés kivétellel — többnyire munka-kerülő mesterlegények gyülelévész csoportja szokott lenni; így a magyar színészek csak ezen tekintetből is elsőbbséget érdemelnének. Különben más alkalommal is előfordulhat azon eset, hogy Stöger uram ismét 60 ft. kárpótlást követelend az időközben Veszprémbé jövendő magyar színészekről.

Külföldi játékszin.

Bécsből az ottani Theaterzeitung Schodelné asszonyról következő közöl. — Sch. assz. az udv. dalszínházban nagy tetszéssel folytatja vendégjátékát. Az „esküben“ eddig háromszor énekelt, s kétszer a báljében, és ezen estvék mindenikén kitünöleg kedvező sikernek örvendhetett. Különösen

érdekli a közönséget Elaizája, egy valóban igen kitűnő előadás, melyben a tiszteletre méltó művésznő későbbi izekben még sokkal nagyobb biztosság 's nyugodtsággal működött, mint ez operában első megjelentekor történhetett. Tegnapelőtt, mart. 17-kén, új szerepben lépett-fel, mint Beatrice a „Guelfek és Ghibellinek“-ben. E feladat a legnehezebbekhez tartozik, melyeket valamely dalnoknő választhat: Sch. assz. pedig, mint értettük, e szerepet itt mint újat tanulá-be, és pedig öt nap alatt. Illy sietség mellett természetesen alig vala lehetséges e fárasztó, nagy műtelhetségre számított szerepnek minden hatásával tökélyesen megbarátkozni. Ki erre méltólag tekintte, az előtt vendégünknek e szerepe is, mint sok pillanatban sikerült 's helyeslésre méltó jelenhetett-meg. Annak ismételésekor Sch. a. hihetőleg még több alkalmat talál az elfogultságától megváltásra, 's ez első estnek sikerülte által értesítve itt ott benne még inkább meghonosodni. A 3-dik fvnási párdalban Marcellal több rész szép felfogással adatván élénken megtapsoltaték. Mindketen e szám után is ismételve hivatnak. A 4-dik fvnásnak még több hatása volt volna, ha Sch. a. egyébiránt jól átfontolt 's értelmes játékában magát annyira el nem hagyja ragadtatni indulatjától. A helyzet ugyan elég szenvedélyes, 's nem éppen könnyű lehet, magát az előadási tűzben mérsékelni. E fvnás után egy párszor hivatott Sch. a. Eri ural együtt, valamint opera végén is. Ez operát igen számosan látogatók.

HANGÁSZAT.

I) Felsőállítás a pestbudai t. cz. hangászokhoz 's műkedvelőkhöz. — A pestbudai hangászegyesület teljesíteni ohajtván a klasszikai hangművek tisztelőinek több ízben nyilvánított kívánatát, saját javára közelebbi husvétvasárnapon Mendelssohn-Bartholdy Bódog „Pál“ című nagyszemű oratoriumát adandja elő, és pedig, ha lehetséges, mintegy 500 egyénből álló személyzettel. Ennél fogva, illőleg felszólíttatnak a két rokon városban lakó t. cz. hangászok 's műkedvelők, hogy e vállalatot szíves részvétők 's együtt működésökkel az említett előadás alkalmával előmozdítani ne terheltesenek. A működőkre nézve megkívánatott rend és szükséges próbák felosztásának eszközölhetése végett kérttetnek a t. cz. résztvevők, hogy mindeinek előtt tiszt. nevöket 's lakásukat a felvállalandó szerep kijelölésével együtt a beiratási iven egyesületi pénztárnok Klausz E. L. urnál (tükörtár, a pestvárosi színház épületében) bejegyezni 's ugyan ott a próbák felosztását tárgyazó levelkét általvenni méltóztassanak.

II) A pestbudai hangászegyesület 4-dik műelőadása jövő vasárnapon (mart. 28-án) lesz a pesti redutteremben. A bemeneti jegyeket általvehetni 26 's 27-kén Pestben egyesületi pénztárnok Klausz E. L. 's Budán Miletz I. uraknál, előadás napján pedig csupán az egyesületi iroszobában.

III) Pestben mart. 20-kán délutáni 4 órakor a kis redutteremben Goby Etelka k. a. (13 éves) magánversenyt adott igen szép számú közönség előtt, melyben e lángeszű leányka elsőben Kalkbrenner „Álom“ című phantasiáját fortepianoán idejéhez képest valóban meglepő pontossággal — verseny végén pedig hegedűn Beriottól változatokat (melyek azonban réa nézve kissé nehezek valának) játszott. E' szízen Ellinger ur, amazon Merkel urtól tanult volt, 's jövődjöje felől a művészetben igen nagy reményeket nyujta. Részt érdemelt részt biztató tapsok valának ez első nyilvános felléptének

jutalmi. A' verseny egyéb részei voltak: Lindpaintner ouverture-je „Vampir“ operából; — a' „Renegat“ nagy daljelenet; szerzé Schindelmeiser Laj. hangáskarmester; éneklé Hirsch dalszínész ur. (Mind a' szerzemény, mind az előadás jelesen sikerült). — Változatok flautára; szerzé 's előadá Unger ur, nemzeti színházunk 2-dik flautistája fortepiano (Merkel ur) kísérete mellett. Szerzemény 's előadás csinos; — szavalmány Treumann ur, német színész által.

IV) A' nemzeti casinóban mart. 21-kén adatott hangászati multság részei voltak: 1) Haydn Józ. (D-dur) quartettje. — 2) Tingry Miklós ur, a' parisi conservatorium tanítványa (kiről e' lapokban már multkor emlékezünk, saját szerzeményeiből változatokat játszott hegedün, fortepiano (Erkel ur) kísérete mellett. — 3) Onslow Gy. (A-moll) quintettjéből az adagio és finale. Különös érdeküvé tette e' mai előadást Tingry urnak első fellépte nálunk. Játszásmódja pontos, finom, tiszta, kellemes, mondhatni gyönyörű, de nem a' nagy közönségre hatást keresve kereső. Valóban ő méltó barátja Vieuxtempsnak. Szerzeményének jelleme különös, és keresett sajátságokra, eredetiségre mutató. Hallgatók annyin valának ma ismét, hogy a' nagy terembe be sem fértek mind, kik e' fiatal vendégművészt élénk tapsokkal fogadták, kísérek, és zajosan bocsáták-el. Ugy vesszük észre, hogy az idén e' multságokra sokkal számosabb nép jelenik-meg, mint mult évben.

V) Hallomás szerint a' pesti német szinpadon virágvasárnap estve nagy hangverseny adatik a' pesti kisedekórház javára, mellyben Kossuth Lajos 's Frankenburg Adolf urak magyar felolvasmányt tartanak, 's a' főrendűekből is többen részt vesznek a' hangászati előadásban.

VI) Pirkhert Eduard ur, jeles fortepianista, kiről a' bécsi hírlapok olly sok dicséretet 's kedvező hirt közlének, Pestre megérkezett, 's néhány nap mulva megkezdí hangversenyei sorát hihetőleg a' redutteremben.

TÁNCZ.

Veszprém. — Farsangi tánczvigalmink az egyébiránt ügyes vállalkozók egykedvűsége miatt nem voltak igen érdekesek, de annál sűrűbben adatak a' farsangi lakomák és egyéb házi multságok, mellyeket K. G. kezdvén-meg, M. D. főszolgabiránk pedig több izben megújítván, az egyébként is vendégszeretetökről ismeretes K. J. — B. M. — S. J. (kanonokok) K. J. D. J. — Sz. J. és F. S. uraságok; — T. M. asszonyág, és F. K. B. J. T. kisasszonyok mintegy vetélkedve iparkodtak meghívott vendégeiknek, már csak távulról sejtett kívánságoknak is megfelelni, elannyira, hogy némelyek itt ott történt, de előre ki nem számíthatott kárukat is elfelejtették.

Séd főy.

D I V A T.

12-dik diva tkép (Parishól). — Férfi öltözetek tavaszra; kalap új divat szerint; oudinot-nyakkötő; nádpálca. — Bécsi divat mart. 18-kán: reggeli felruha virágos selyemből; fejkötő brüsszeli tüllből csipke-körzeménynyel.

Szerkeszti Mátray Gábor, halpiacson, Dencs-ház, 56-dik sz. a.

Nyomatik Trattner-Károlyi' betűivel, angol vas-sajtón
uri utsza 453.

HONMŰVÉSZ.

Pesten vasárnap martius 28^kán 1841.

KÖLTÉSZET.

Balassa.

I.

Fut; és a' hármas bércz felé
 Még egyszer visszanez,
 Hol hirt, nevet, 's hazát hagyott
 Balassa, a' vitéz;
 Keblén sajognak kinjai
 'S a' száműzésnek átkai.
 „Szívembe vésem én neved”,
 Szülöm, édes honom!
 Ki bűn-tudatlan lelkemen
 Bűn átkát hordozom;
 Kit ál-barátok ál-szíve
 Sodró örvénybe dönté-le.
 Kéjben merenghet a' kaján,
 Az ármányt jól szövő;
 'S mit régte szőtt bukásomul,
 Cselét célhoz vivé,
 'S kajánság áldozatja én
 Borongok kínom tengerén.
 Huron danája zendüle,
 Hő langra gyújtani
 A' szikla-nemzet vas szívet,
 Hogy tudna érzeni:
 De sugárzó reményivel
 Sziklák között zugott az el.
 Szentelj-fel egy könyvet nekem,
 Ha harcra felhívál,
 Ki vért, piroslót, áldozám
 Ugyedben o hazám!
 'S mond, hogy szeretsz, 's szerelmedért
 Nem félem a' szilaj veszélyt.“
 E' szók zengettek ajkain;
 'S mély sóhaj tört elé
 Keblébül a' bucsú szaván,
 'S szállott a' hon felé;
 „Isten veled“ rebegette hön,
 'S távol ködétől zárva lön.

II.

A' béke hűny; 's ellen-sereg
 Tolong a' hon terén,
 Hajókat usztat fel 's alá
 Az őz Iszter vizén:
 A' honfi 's ellen síkra száll
 Babért aratni a' csatán.

'S ifjú tüzökben, mint sasok ,
 Egymáson küzdenek,
 Fejök felett aczéljaik
 Magasban fénylenek.
 Gyors, mint villám, kard kardba vág,
 'S véres halált csapása át.

'S mint záportól nő a' folyam:
 A' vér ugy árad-el;
 Sebhedt test holtra dülve nyög
 Halál hörgésivel.
 Fordítsd-el arczod' o haza!
 Szalad fiadnak vertt bada.

„Megállj!” így dörg egy szózat át
 A' távul lég ürén:
 „Zászlós elé, kövessetek,
 Csatán vezérték én!
 Gyalázatul ki megfutott,
 A' hon nevében átkozott!”

Szóllott, 's szaván a' megzavartt
 Hadnép erőre gyul ;
 'S bár vért fedi hős homlokát,
 Hozzá bizton simul;
 Az uj sereg robog nyomán,
 'S uj vész kering a' véresatán.

Az ismeretlen hős elől
 Oszt száz véres halált;
 Hős jobb a ad mindenfelé
 És vesz kemény csapást:
 A' test előtte hegyre gyül
 Mig sebben ő is összedül.

Esett — boszulva ellenét;
 Ez fut rémülve szét;
 'S elhult testek felett üli!
 A' nemzet — ünnepét:
 De mig örül, a' bajnokot
 Siratja, hön ki áldozott.

Jő a' király, 's ismerni vágy
 A' hon védangyalát.
 Feltárja vértét; 's tagjait
 Sápadság futja-át;
 Mert a' holtban, kit számüze,
 Balassa hőre ismere.

HARMATH SÁNDOR.

SZORGALOM.

Hullám - hasító. — Taylor ur, angol erőművész, ujabban ismét egy nagy fontosságú találmányt adott elő. Ő tudniillik egy ugy nevezett hullámpaizsot készít, a' tengeri vézszzel küzködő hajók védfegyvereül; melly által a' hullámok tetemessége részint elháríttatik, részint dühöngésében megtöretik, és a' lehetőségig ártatlanná tétetik.

FESTÉSZET.

**Remek olajfestvények a' bécsi cs. kir.
képtárban.***(Folytatás.)*

3) „Sz. József alvása.“ — Mengs Rafael dolgozata; fafestvény 3' — 5'' magas, 's 2' — 5'' széles. A' művész azon pillanatot mutatja e' képben, mikor az angyal sz. Józsefnek álmában jelent meg, 's inti őt, hogy Egyiptusba fusson. E' bámulatos festvény kétségkívül az újabb kor legjobb műveinek egyike, 's a' művész e' képben olly erőt fejt-ki, melly a' fényes dicsőség aratását tökélyesen bizonyítja. A' rajz, ha azt akademi szempontról vesszük, általán igaz; a' világítás fölséges, 's a' colorit úgy, mint az ecsettel bánás bámulást érdemel. — Azonban bármi aetheriesen jelenik is meg az angyal alakzata, nem egyezhetünk-meg egészen azoknak dicséretével, kik az ideált, mellynek uralkodni kellene az angyal tekintetében, annyi lelkesedéssel magasztalják; kérdésen kívül benne valami édes fekszik, mi inkább magától taszító, hogy sem magához vonzó. Ellenben a' szentnek kezei, nevezetesen a' bal kéz, melly mintegy e' szavak mellett inteni látszik: „kelj-fel!“ fölöttebb szépen van rajzolva 's festve; öszhangzatosan illik annak lilionszinű köpönyege 's a' vizzöld alsóruha a' szinfenék megvilágított tónjához. — Ugy látszik, hogy e' festvényben az egész napon általi munka kifárasztá sz. Józsefet, és szunyadozásra kényszeríté őt. Kevéssé kis feje jobb kezén nyugszik; a' könyök a' munkapadon fekszik, melly a' fűrészszel együtt foglatatosságát mutatja. A' legnagyobb művészek többszer ezen 's több illy hasonló attributumokat vették segítségül. E' szent — rendszerint mint agg férfiú terjesztetik-fel; Correggio is ollyannak festé őt: a' nagy Sanzio Raphael felterjesztései még is gyakran elágazók egymástól. Mengs úgy képzelte magának Józsefet, mint körülbelül 40 éves férfit, kinek fekete haja már szürkülni kezd. A' meztelen részek minden tekintetben fölségesek; a' jobb lábón a' térd bámulatos 's felülmulhatlan, 's miképp' magában az ábrázolatban, úgy a' két kézben is a' művészet legfensőbb foka van kimerítve; 's legyen bár, hogy a' festvénynek nagy ritkaságú hatása van, annál a' világhomály még is olly tiszta, hogy mindegyik rész egészen világosan jelenik-meg. A' mellékrészek sem hagynak valamit hátra, mi ohajtani való volna; tetszőleg van hozzá simulva a' sárga köpönyeg a' violakék színű alsóruha fölött, 's a' legtermészetesb redőkbe fektetve. — Méltán úgy kell tekinteni Raphael, Mengs, és Battoni képirókat, mint a' classikai festészet helyreállítóit

Romában; azért igen ohajtható volna, hogy jelesül fiatal művészek a' historiai fachtól azoknak műveinél jól meggondolják, hogy szükség-e van a' festészet összes segéd tudományára annak, ki a' mult és jelenkor leghiresb művészeivel szembeszállást megkísérteni szándékozik.

4) „Tóbiás kigyógyítása.“ Caravaggio (Merigi Angelo Mihály) dolgozata; vászonfestmény 4' — 1'' magas, 's 5' — 2'' széles. A' vén, vak 's elhagyatott Tóbiás, a' jelenet közepén ül. Jobb felől áll fija, 's bekeni szemeit a' gyógyító haleppel, mellyet Raffael arkangyal, ki egy ifjú alakjában áll Tóbiás előtt, pohárban tart. A' szemköztti oldalon az elől álló alak Annát ábrázolja, Tóbiás nejét; kit mély helyzetéhez képest térdelni vélünk. A' más két-nő-alak talán Sára lesz, a' fiatal Tóbiás felesége, 's egy szolgálóleány; ámbár a' szentírás szerint csak hét nappal a' meggyógyulás után érkezett haza. E' festvényt ugy tekinthetni, mint Caravaggio személyesítőjét valamennyi dolgozata között, 's ennek analízisével egyszersmind már meg is van írva a' karakter, sztil, és modorja valamennyi más művének. Az egész hatás erős; a' sötét aly, a' magasról beeső világítás, 's erős árnyékok teszik, hogy jól kitűnnek az alakok, 's megkülönböztetik egymástól magukat. A' világhomály igazán ki van számítva, 's végezve, és sokkal érdemteljesebb, mint sem illy hatás-modortól, melly csupán bravourt akar mutatni, várni lehet. A' merényes, széles ecsetvétel egyhangzatban áll a' modorral. A' szerzeménynek elevenség 's a' világos előadás érdeme; nem is hagy kételkedést hátra az egésznek bánásmódjáról, 's mindegyik alak részvételéről különösen. — Ezek teszik művészünk érdemeit e' 's más dolgozatában. A' historiai festészet magasb tulajdonságai, t. i. karakter, a' nemes 's érzéketlen kinyomás, nála fájdalom! csak árnyékrészben állnak. Alakjainak mindennapisága itt különösen szemsértő az angyalokon, mi a' testformákban, ugy mint a' tartásban a' művész életiróinak véleményét bizonyítja-be, hogy ő t. i. az első szemébe ötlő koldust, parasztot, vagy teherhordót, mintájává választotta, 's szolgálai pontossággal másolta-le. A' többi alak még sikerültebbjei közé tartozik. Tóbiást, 's fiját talán jól eltaláltnak is lehet nevezni. Jelen festvényt Männel rézre metszette. — Láthatni e' művésztől a' cs. kir. képtárban ezentúl: Dávidot; fafestvény 2' — 10' magas, 's 3' — 7'' széles; „az olvasó - ünnepet“ vászonfestvény 10' — 8'' magas, 's 7' — 10'' széles.

(Folyt. következik.)

SZINÉSZET.

Magyar játékszin.

PESTEN, nemzeti szinpadunkon mart. 22-kén előszer adatott „Devreux Robert“ nagy opera 3 fvsban (irta Cammarano Salvator, zenéjét készíté Donizetti Kajetan, olaszból fordítá J a k a b István). — Tartalma ez operának az, melyet „Essex“ czimű szom. játékból ismerünk. Zenéje Donizettinek könyvnyű és szilárdabb műveiben mintegy közép helyre teendő. Bir nem annyira nagyszerű kardalokkal, mint egyes személyek tehetségeihez mértt, jeles hatást eszközölhető számokkal, ha t. i. azok gyakorlott 's előhaladott dalszínészek kezeikre jutnak. Mi ezt személyzetünktől joggal nem is várhattuk, miután Erzsébet szerepe L á n g h k. a., Sáráé a' gyengélkedő egésségű É d e r k. a. kezében volt. Amaz sokkal inkább kezdő még, hogy sem Erzsébetnek a' mai tárgy 's történetben hatásos dramai helyzeteit eléggé felfogni 's azokká, mikké kellene, tenni képes lehetne. Sárát a' zeneszerző, ugy látszik, különösen kitünő szerepben akará kiemelni, 's nehezen hibázunk, ha mondjuk, hogy ennek hatásköre mind énekre mind játéokra nézve legkedvezőbb. De Éder k. a. organuma erre gyenge, 's kivált ma észrevehető volt, miután egy időtől fogva egéssége gyengélkedő. Öltözete igen helyes 's korszerű volt. Erzsébet is pompásan öltözött. K o n t i (Nottingham) és J o o b (Devreux) urak szorgalmas előadása, ugy a' két kisasszonyé is több izbeli tapsok 's előhivatásokra méltatott. Különösen kitünők és tetszést nyerők voltak ez operában, és pedig az első fvsban: Erzsébet és Nottingham ariája, a' gyönyörű duett (fénye e' zeneműnek) Devreux és Sára közt; — a' 2-dikban terezett Erzsébet, Nottingham 's Devreux között és a' finale; — a' 3-ban: Nottingham és Sára párdalja, 's Erzsébet, Nottingham, Devreux tercettje. A' színház tele volt hallgatókkal. — 23-án „korona és vérpad“ drama 5 fvsban (Jerman után ford. Jakab I.) hanyagul adatott. Sz a k á t s y ur, mint vendég ma utószor, (Ethelwood) nem tudott keresztülhatni szerepével annyira, hogy előzőnökeit utólréhetne volna. E g r e s s y G. (király) nem angol öltözetet látszott választani; egyébiránt mind ő mind L e n d v a y n é assz (Katalin) kedvelenül munkálódtak. Az utóbbi (mit már többszer tett) zajos hivatás ellenére sem jelent-meg. — 24-kén T e l e p y György ur, a' debreczeni társaságnak volt igazgatója, mint vendég lépett-fel az e' szinen előszer adatott „két ur szolgálja“ czimű 3 fvsos vigj. (Goldoni után ford. Sággi Ferencz) Korlát inas szerepében, 's a' szép számú közönségtől nagy tetszéssel fogadtatván minden fvnás után zajosan hivatott. — 25-dikén normanap levén, a' színház zárva — 26-ra „Romeo és Julia“ opera volt hirdetve, melyben S c o t t Emma k. a. Romeo szerepét, mint vendég, személyesíté.

S z a b a d k a mart 6-án (Egy másik referenstől.) Komlóssy Ferencz a' Szegeden működő dal- és színész-társaság igazgatója, miután néhány hét előtt a' dalműk-részszel hozzánk átrándult, 's Norma, bájital, és Beatrice di Tenda nagy dalművek előadásával köztetszést aratott, f. e. febr. 22-kén aláírás utján hat előadásra biztosítván, a' szegedi hazafiaktól nyertt engedelem mellett minket ismét, és pedig az öszves színész-személyzettel meglátogatott: Griseldist, falusi egyszerűséget, 's Miczbánt, a' dalművekből pedig Zampát, Normát, bájitalt, 's a' személyzet javára Romeo és Juliát adatván, ez uttal is a' mindig tömött háznak köztetszését, sőt ha meggondoljuk, az illyrög-

tönzött szini előadások milly számos nehézséggel párosítvák, mondhatni, a műértők csudálkozását megnyerte: mert egyebeket figyelembe sem véve, ha az utnak terhe, a beszállásolással járó nagy zavar tekintetbe vétetik, lehetlen Komlóssy Ida k. a.-t Griseldisben, s a minden jelenetre nézve érdekes falusi egyszerűségben mint Sáríkat, különösen a levélírási jelenetben, dicsérettel nem halmozni; Griseldisben pedig nem csak hölgyeink s a közönség érzékenyebb részének, hanem férfiaknak, és pedig olyanoknak is, kik talán 10—12 év óta nem sirtak, könyvek hullottak szemeikből. Valóban Komlóssy Ida k. a.-t fiatalabb magyar színésznőink legjelesbjének minden tekintetben méltán nevezheti a magyar hon; s ámbár őt nálunk sokszor tisztelni szeretnők, s ő a szabadkai közönség méltó kedvenczvé lett, még is ha őszinte barátjai kívánunk lenni, neki rendes működési helyül számos okból a pesti színpadot ajánlhatjuk. — A drama többi tagja: Komlóssyné, Bartókné, s Egressyné assz. — Szilágyi, Almásy, Baranyi, s Nagy urak; mindnyáján egy provinciaalis városi közönség várakozásának megfelelők.

A dalművekben fellépett Komlóssy Paulina s Gusztinyi Julia k. a.-k, Havi és Szép urak, valamint a kardalnokok is a közönség tetszését megnyerték; kivevén Kovátsurat, ki a baritont éneкли, s a Zampában megkezdett fellépést Szabadkára nézve be is fejezte volt. Hogy azonban egyébként is ezen elősorolt dalművek hijányok nélkül nem adattak, s nem is adathattak, természetes; mert a fennebb előadott körülményeken kívül figyelembe veendő, hogy e csak öt hónap előtt Komlóssy ur által szerkezett opera-társaság illy rövid idő alatt, az említettekhez még a szevillai borbélyt is számítva, hat dalművet tanult-be, s hogy három nap egymásután kénytelenített a társaság énekelni, szerződési helyére, Szegedre, hova hamarabb visszatérni köteles levén. — Egyébiránt az egyes énekeseket illetőleg megjegyezzük: Komlóssy Paulina k. a hangja kielégítő, s további kiképezésre alkalmas; játéka azonban gyengébb, s első énekesnői állásához képeest arányban nincsen. Gusztinyi Julia k. a. mind hangjánál, mind csinos külsejénél fogva sebesen haladhat elő, mint értesítettünk, nem régen megkezdett pályáján: szorgalmas tanulásra van azonban még szükége, hogy az ollyatén nagyobb hibákat, millyenek Romeo utósó felvonásában több jelenetben éneklésekor szembetünőleg észrevethetők voltak, legalább bizton kikerülhesse. Havi kis játékszinre elegendő, s kellemes hangja mellett élénk játékaival teljesen kielégített; valamint Szép is Normában (Oroveso) s bájitalban (Dulcamara) hatásteljesen működött. A kardalnokok közül Molnár s Udvarhelyi urak erőteljes hangjaikkal a karok hatását különösen emelték. Nem különben karmester Kojanicz István s zenészkar-igazgató (egyszersmind első hegedüs) Hahnel Friedrich urak művészi talentumaik is kiténtek, s az operai osztály fáradszónak, s fiatal koruk mellett is igen szép tehetségeiknek sokat köszönhetnek. Valóban mondhatni, hogy Komlóssy urnak ezen összes társaságával s leányaival bármelly provinciaalis városi közönség megelégedhetik; mi legalább — egyébként finnyás izlésűek — teljesen megelégedtünk, s ezt hevenyében más módok hijányában az érdemes igazgatóval értekezés közben tudattuk, s méltánylatunkat nyilvánítottuk: de hol mi szóval, ott Kolowrat Leopold gróf, a helyben szállásoló 6-dik számú, szász király nevét viselő, vasas ezrednek bőkezűsége s nagylelkűségéről ismertt, őrnagya nemcsak tettel lépett-fel, Komlóssy testvér kisasszonyoknak néhány darab arany ékszert a-

jándékozván, hanem ajándékához — mi reánk nézve sokkal becsesebb — magyar levelkét csatolva, régi bilincseiből csak most szabadultt nemzeti nyelvünk iránti vonzalmát 's méltánylatát is bebizonyította. A' levél tartalma következő: „Paulina és Ida kisasszonyok kéretnek általam, az ide mellékeltt apróságot emlék gyanánt tölem elfogadni, és engem az által, mint a' művészetnek, mellynek mind a' két testvér dicső iparral feláldozta magát, legnagyobb tisztelőjét tekinteni — gr. Kolowrat m. k.“

(Vége következik.)

HANGÁSZAT.

PEST. — I) A' pestbudai hangászegyesület jelen vasárnap i műelőadásának részei következők: 1) Beethoven Eroica Symphoniájának első száma. — 2) Párdal Donizetti „Belizár“-jából. — 3) Haydn nagy karéneke „a' vihar.“ — 4) Mozart F. A. (az ifjabbnak) cantatója „a' tavasz első napja.“ — 5) Herz H változatai fortepianóra „irók rétfje“ című operából vett tételre — 6) Händl nagy kardalja „Alleluja.“

II) Vimercati Pietro ur, ki a' külföldön olly kedvező fogadtatásban részesült, Pestre érkezett, és saját találmányú hat huroslombardi hegedűjével szándékozik a' pestbudai közönséget legközelebb adandó hangversenyében megismertetni. Ez új hangszer különös a' maga nemében, 's rajta az előadás meglepő: minél fogva sietünk arra figyelmeztetni helybeli olvasóinkat kivált, kik bizonyosan igyekezni fognak e' művész versenyeit minél számban látogatni.

III) Pirkhert Eduard ur, a' jeles fortepianista, jövő hétfőn, 29-kén, szándékozik, a' pesti redutteremben első versenyét adni. E' művész Bécsben rendkívüli tetszéssel fogadtatott mult hetekben. Játszasmódja 's jelleme nagyon hasonlít Lisztéhoz, kinek műveit bámulatos ügyességgel szokta játszani.

IV) Tingry Czelesztin ur 25-én adá első versenyét a' redutteremben, 's folytatja 30-kán. Felőle bővebben jövő számunkban.

Új hangművek. — Pesti műáros, Wagner József ur (Szervita-tér Teleki-ház) ismét két érdekes hangművel kedveskedik a' t. közönségnek; ezeknek egyike dal, karkisérettel, olasz és német textussal. Címe „Cavatina con coro (ah quando in regio talamo) nell' opera Elena e Malvina del Sig. Maestro Giuseppe Mazza, scritta in Roma per teatro Valle, per la Signora Adelaide Mazza e dedicata dall' autore al distinto merito della celebre Cantante Signora Enrichetta Carl.“ Ára 45 kr. pp. — Igen csinos kiadás. — A' másik mű címe: „legujabb pesti báléji virányok — négyes táncz és magyar mars zongorára. Előadá a' nemzeti casino és városi teremben Morelli Ferencz.“ Ebben foglaltatnak az idej legkedveltebb francia tánczok, mellyeket ezennel sietünk a' t. közönség figyelmébe ajánlani. Wagner ur különös pártfogásra érdemes, hogy műveinél a' magyar nyelvre ügyelést ezélul tűzőki.

TÁNCZ.

Cz á f o l a t. — Szombathely harmadhó 12-én 1841. — A' folyóévi Honművész 10-ik számában Nárai Vilmos ur, vagy bárki e' névvel álarcozott,

elég törpelelkületű satyricus igénytelen városkánkat 's ebben néhány tisztelt egyént a' guny, engem pedig bár közvetlen talán némelly következetlenségénél gyandú játékvá aljasít. Az emberiség, 's mennyire becsületes fennforog, önérdek ügyében tehát ünnepélyesen kijelentem, miképp' a' fennérintett közlemény egy betűig koholmány. Sérv ez, városunk hírére; mert ennek belminőségét 's korszellem-rendezte haladását elfogultságunkban felfogni képtelen néhány vidékszomszédunkból kicsinylés 's rágalom kacaját család-ki; sérv azért is, mert a' másodhó 19-ére, tehát péntekre koholt tánczvizalom által ezt vallástalannak jellemzeni elég vakmerő volt; mert a' még alaptalan, 's még is fennállóknak kürtölt zeneiskola említésével városkánkra a' nem haladás bélyegét ütni akará. 'S mit kíván ettől? Nem csudákat művelt-e benne néhány év óta a' művelődés nemtöje? Nincs-e két casinónk, már két év óta fennálló ('s nem, mint N. V. ur dobolni akará, csak most aláírás útján keletkezendő) polgári rajz iskolánk; nem alapult-e legujabban gazdasági egyesület, 's az alig három évnegyed óta létesült és már jókora tőkéjű kisdédóvónk virágzása nem tanúsítja-e eléggé polgárink népbaráti összhangját, világosultát? — Sért tovább némelly egyedet, miszerint F—cs 's P—n becsületes polgár urakat zene- 's rajz iskola-elnököknek hiresztel 's a't. — Gázol végre önhiremen; mert, kikhez lét-viszony fűz, vagy akárhogy csekély személyemet ismerik, a' czimzett gunyiratot könnyen nevemre keresztelhetik, annál inkább, mert a' f. e. Honművész egyik számában —th B—r barátomtól bálainkróli közleményadásra felszöllittatám. — Ezen elvetemültség okának mást alig képzelhetni, mint hogy a' közlő vagy jövő évi pályadíjra versenyzendő legélesb 's legkiméletlenebb gunyköltő neve után sovárgva, ebbeli geniejét erővel akarja a' magyar olvasó világ által bámultatni, vagy azt fitogtatni, miképp' semmiből ennyit teremteni ő nála a' legcsekélyebb feladat. Már vagy ez, vagy az álljon, közlő ur a' merény 's ennek szülöttei, a' sérvek, következtében menthellen marad. Egy szempontból még is minden esetre sajnálható, hogy t.i. satyráját szótagmértékre nem szóritva, versenypályára nem lépett; mert vele a' diadalkoszorút kétségtelenül kivivandá. — Ha a' fennirtt okok találgatásában talán elég szerencsés nem valék, erről czáfíratát, valamint a' sértettek részére az írás- vagy szóbeli szigorú elégtételt, jogszerűleg, mulaszthatlanul, 's ünnepélyesen kikérem, egyébként aláarczát a' közönség előtt leleplezni tisztennem tartandom. — J—f.

D I V A T.

PARISBAN e' hónap első felében a' szépnem még mindig viselte a' selyem 's barson ruhákat különféle árnyéklattal. — Férjfiak a' téli köntösök közül még mindig viselik az ugy nevezett görög köpönyeget (le paletot grec) széles ujjakkal, mellyek zsinórral szegve, 's igen apró gombokkal, gallér nélkül, de több sor selyem-paszománnal. A' férjfiak felruháján csak egy sor gomb 's keskeny gallér van.

Szerkeszti Mátray Gábor, halpiacson, Dencs-ház, 56-dik sz. a.

Nyomatik Trattner-Károlyi' betűivel, angol vas-sajtón
uri utsza 453.

HONMŰVÉSZ.

Pesten csötörtökön aprilis 1^{én} 1841.

KÖLTÉSNET.

Á l m o m.

Csendes kebellet,
Nyugodtam én,
Az édes álom
Szelid ölen.

S' a' mint a' hajnal
Szüzen pirult,
Sugára termem
Beljébe hullt.

Egy kéjes érzet
Hatotta-át
Szerelmet éldeltt
Szivem honát.

És jött a' lányka
Az üdvhozó,
Mint hájdan olly hűn
Sohajtozó.

„Ahl kedves ifjú! —
Szóll édesen —
„Te létem üdve,
Te mindenem!

Florza töled
Bár végzetem,
'S bár kínok árján
Teng életem:

„A' síron innen,
'S a' menny ölen —
Mint angyal Istent —
Szeretlek én.“ —

E' szókra ajkát,
A' lángolót,
Arczomra nyomván
Csók csókra forrt.

És égi kéjbe
Bájoltatám,
A' tiszta érzet
Szelid karán.

Ah! bár ez álmom
Egyetlenem,
Ringatna által
Az életen!

HORVÁTH LAJOS.

SZORGALOM.

Molyok pusztítása ellen porrá törtt vasgáliczkő ajáltatik, minthogy tapasztalták, hogy a' természeti gyűjteményekben az illy porral meghintett madarak 's bogarakat a' moly nem bántá, holott az egérkövel készített állatokat többé kevesebbé megtámadták. A' fűszer-kereskedőknél vásárlott vasgáliczkövet azonban mindenek előtt kissé meg kell szárítani. Sikerrel használható volna e' por posztó-gunyáknál, lószőrben a' pamlagok és székeknel, 's gyapjú-portékáknál.

Csatorna-ásógép. — Egy francia hirlap szerint Hollette ur teljes géprendszert talált-fel, mellynek segédével a' földalatti csatornákat és folyókat megszálesíthetni, ujakat áshatni, és a' már létezőket kitisztíthatni. Ezen erőművek gőz erejével hajtának, és pedig szörnyű erő-kifejléssel.

Üveg-selyem-fonás. — Szinte csudálatos talánynak látszik Angliának ama találmánya, melly szerint a' selyem és üvegszálak gőz segédével összeszövetnek, 's belőlük legfinomabb szövetek, 's ruha-kelmék készíttetnek.

FESTÉSZET.

Remek olajfestvények a' bécsi cs. kir. képtárban.

(Folytatás.)

5) „S z. P é t e r.“ Mengs Rafael dolgozata; vászonfestvény 4' — 11" magas, 's 3' — 7" széles. Egy nagy komoly, erőteljes alakzat, érdemes azon férfira, kit mestere kőszirtnek nevezett, mellyen ő azután építeni akará egyházát. Az elrendezés és redőzet egyszerű; a' rajz biztosságot 's tartós fölségességet bizonyít, millyet egyedül csak az antikokban találhatni-fel, 's minden mutatja a' romai iskola fellengős sztiljét. E' kép olly czállal festetett, hogy magasan függesztessék-fel az ajtó fölött; mi okból Mengs a' szempontot igen alacsonyan választotta, mi által az alak valamivel megrövidítve jelenik-meg. Hihető, hogy éppen azon elrendezést kívánták. Mengs nem volt barátja illyes megrövidítéseknek a' mélységből; ugy hogy ő maga a' plafonddarabokkal, Raphael példája szerint akképp' bánt, miként közönséges festvényekkel. A' kép coloritja erős, 's a' világosság és tón czélszeres elosztása által plastikai tekintet ad az alaknak.

A' bécsi cs. galleriában vannak tőle: 1) „az angyali üdvözlét“ — egy nagy oltártábla, a' művész utolsó dolgozata. — 2) Az

angyal megjelenése az alvó Józsefnek.“ — 3) Maria a' szent gyermekkel. 4) Maria Louise császárnénak, a' spanyol infansnénak, 's toskanai nagyhercegnének alakzata. 5) A' nápolyi Maria Theresia infansnénak arczképe.

6) „Az angyalok megbuktatása“ Giordano Luca dolgozata; vászonfestvény, 13' — 4'' magas, 's 8' — 10'' széles. Mihály küzdése a' fellázadt angyalokkal, diadala, 's azoknak lehányatása az örvénybe, hatásdúsabb 's fellengősb anyag a' képző művészet számára, hogysem csudálkoznunk kellene azon, hogy oly kevesen használák historiai festvényeknél. A' phantasiának ez számtalan helyzetet nyújt, a' festész költői tehetségének számfeletti karaktereket mutat ellenkező módból; a' rajz felmutathatja egész mérenyét 's finomságát ezer féle formában, a' legkedvezőbb világosságban; a' színezés, égi világtisztaság, 's örvény setétségeit igen hathatósan állithatja elébe. Szóval, egy a' leghálásb anyagok közül. Azonban éppen azért, 's mivel az valamennyi fennevezett szellemi 's technikai emelcsőt szükségképp' mozgásba hoz, egyszersmind próbaköve a' lángésznek; mivel csak egyedül ez teheti mérlegre a' számtalan kigondolható helyzetből bölcs gazdálkodással a' legszükségesebbeket, és ezeket rendezni 's képezni fogja: midőn ellenben az izletlenség erőtetett attitűdek halmozásában fogja keresni hatását, 's így könnyen a' caricaturába is esik, ha rajta talán az elmegyengeség annyira hajótörést szenved, hogy sorban 's rendben állítja-fel az angyalokat és szemközt velük a' sátánok rémséges alakjait, mellyek az elsővel perlekednek, vagy éppen verekednek.

Giordano szelleme a' valódi utat választotta. Festvénye két főrészre oszlik, fenn világít az aether fénye, mellyben átlátható felhőcskén számos kedves angyalfő imádólag lebeg; a' világosság régiója körül vonulnak mindig tömöttebben a' kép közepe felé, míg végre az átvonagló pokolgőzébe, párolgásába mennek által, hol az elpártolt lelkek elsülyednek. Mint főalakok mutatkoznak e' képben Mihály arkangyal és a' sátán. Az első egy szép, aranyfürtös ifjú, kinek alakzata 's tartásában erő és a' formák lágysága igen szerencsésen van párosítva; a' sátán nyakára hág diadalosan, ki trónjáról lebukik, 's czinkos társait vele együtt örvénybe rántja-le. — E' festvény hatása nagy nemű, a' csoportozatok szép tömegekben levén tartva, 's a' világítás és árnyék jól elosztva. A' szerzemény a' legvilágosabb előadást, legigazabb elrendezést mutatja, 's bármily nagy tömegeket képeznek is azok különféle osztályokban, a' főalakok még is egész hatással lépnek-elő. Mihály alakja

helyes egybekötést szül az egésznek két fő része között, 's a' világoſságnak szép, félbeszakadatlan átmenetére szolgál. A' rajz nemes, merényes 's biztos; Mihály alakzatának formáiban lágy és folyó: midőn ellenben a' pártütők alakjai merészen odairvák. A' colorit magára nézve egyszerű ugyan, de különösen fénylik erős árnyékok 's jól kiszámított fokozatok által, 's itt a' jelenet alapideáját, t. i. a' világoſságnak diadalát a' sötétség fölött, világosan mondja-ki.

A' festvényen láthatni e' felirást: „Jordanus F. 1666.“ Ez egykor a' Minoriták templomában állott Bécsben, hova az hajdan a' Patalotti családtól küldetett alapítvány nevében. Mivel a' főoltár oldalán függött nevezetes magasságban sztiljére nézve a' compositióban és rajzban maguktól a' műértőktől is Buonarotti műdolgozatának tartatott. Eltörültetvén idővel a' kolostor, 's kihalván az alapítónak nemzetsége, az a' cs. kir. galleriába szállítottott, 's csak ekkor leheté a' művész nevét jól megkülönböztetni, 's a' festvényt közelebbi vizsgalat alá bocsátni.

7) „Isabella d' Este arczképe“ — Tizian dolgozata; vászonfestvény; 3' — 2'' magas, 's 2' széles. Isabella d' Este 1-ső Herkulesnek, a' ferrarai és modenai herczegnek leánya 's arragoniai Leonoraé, ki Ferdinand nápolyi király leánya volt. Atyjának udvaránál lévén neveltetve, kinek meghitt barátja Boyardo, scandiano gróf (Roland szerzője) volt, hol Ariost, Belli, a' két Strozzi, 's más elhírlt költész fénylett, — nem nehéz belátni, hogy az illy társalkodási körben ő neki a' műveltetésben jó formán kelle részesülni. Isabellát 1490-ben nejül adák szüléi II-dik Giovanni Francescónak, a' Gonzala-házból eredett mantuai marquisnak. Férje éppen ugy, mint ősei, a' condotterie-szolgálatnak szentelé magát; ez alatt pedig Isabella otthon a' műzsákat ápolta. Ha nem fénylik is neve a' politikai történetben, őt éri még is azon szebb érdem, hogy a' tudományosságot és művészetet tisztelé és előmozdítá azon férfiakban, kik neki lekötelezve valának. Antik gyűjteményének sokáig nem volt párja olasz országban. Fijai közül az uralkodásban 2-dik Fridrik követte atyját, Herkules pedig bibornok lön; Ferdinand a' katonai életet választá, 's alapítója volt a' Moletta és Guastalla herczegségeknek. E' kép a' női legszebb arczrajzok egyike Tizian ecsetjéből. A' szín-tón világos, az elrendezés a' legvarázslóbb erőtetlenséget bizonyítja.

(Vége. következik.)

SZINÉSZET.

Magyar játékszin.

PESTEN, nemzeti szinpadunkon, mart. 26-án Scott Emma k. a., Brün-
ben a' városi színház tagja, mint vendég előszer lépett - fel Romeo szere-
pében, Bellini „Montecchi és Capuletti-párt“ operában. Miután hallottam, hogy
a' nevezett vendégné mai fölléptekor nemesak nagy mértékben volt elfogulva,
hanem tökélyes egéssége sem volt (mi tehát mind éneklésére mind játszás-
módjára természetesen nem folyhatott-be jótékonyan), máskorra halasztom fe-
löle mondandó ítéletemet. Legyen most elég addig is, hogy magas termete
e' szerepben különösen kedvező volt; hogy mély a lt hangjainak egészen az
alsó G—ig terjedtségét hallottam, mi magában ritkaság. 'S ha ezutáni fellép-
tekor többi hangjának azokhoz aránylagos terjedését 's elfogultlanabb játékát,
énekrendszerét tökélyesebben fejleszti-ki, örömmel fogom arról véleményemet
kimondani. Hogy a' nézők 's hallgatók közt sok barátja lehetett, abból is ki-
tetszett, hogy mai játéka közben 's után öszvesen mintegy 15-ször is hivatott.
Már hogy ezt biztatásnak, vagy kitünt művészete következményének, vagy
azon körülménynek kell-e tulajdonítani, hogy Sc. k. a. a' magyar szókat több-
nyire olly helyesen ejté-ki, miképp' sokan elhitették magukkal, hogy neki nem-
csak jó magyarnak, de magyar születésűnek is kell lenni - elhatározni nem me-
rem. Emlitnem kell még Éder kisasszonyt, ki ma ismét, ámbár beteges volt,
bámulandó haladást bizonyíta-be, 's ujlag tanúsítá, milly szép tehetségek
rejteznek benne. A' közönség őt egyátalján zajosan tapsolá-meg, 's igen-igen
meg volt vele elégedve. Mi a' többi személyzetet illeti, annak nagy része nem
igen kedvezőleg munkálkodott, 's megvallom, régen nem távoztam operáink-
ből olly elégedetlenül, mint ma. Csaknem megfoghatlan, miként lehet régibb
dalnokainknak olly hanyag előadást, mint ma, publicum elébe hozni. — 27-
kén „Zolky, a' vén diák“ drama 2 fvsban (Malticz után Fekete Soma) kevés
néző előtt ismételtetett. A' czimszerepet Eg r e s s y Gáb. ur adá. Erre követ-
kezett a' „lepecsételt polgármester“ vigj. 2 fvsban (fordítá Megyeri). — Te-
l e p y ur (Lámpa) ma másodszer lépett-fel vendégként ismét köztetszésre.
— 28-ra a' hirdetett „Bátory Maria“ opera helyett Langh k. a. rögtöni eszrul
léte miatt „a' kalapos és harisnyatakács“ bohózat adatott. — Folyó eszten-
dei husvétől kezdve színházunkban a' bérlet következöleg történhetik:

Egy évre. Félévre. Évnegyedre. Egy hónapra.

	Váltó ft.	kr.	ft.	kr.	ft.	kr.	ft.	kr.
Földszini 's 16 emeleti páh.	1000.	—	550.	—	—	—	—	—
2-ik em. páholyra - - -	800.	—	440.	—	—	—	—	—
Földszini zártszékre - -	140	—	75.	—	45.	—	17	30.
2-ik em. zártszékre - -	110.	—	60.	—	35.	—	14.	—
Földszini bemenetre - - -	84.	—	48.	—	28.	—	12.	30.
2-ik em. bemenetre - - -	80.	—	42.	—	22.	—	10.	—

Jegyz et. A' hónapos bérlet csak majus 1-jén kezdődhetik.

Kik eddigi helyeikre bérlkezni kívánnak, szándékjokat ne terheltesse nek apr.
8-ig (reggel 10 órától kezdve) G e r e n d a y pénztárnok urnak (magyar ut-
sza, hatvani kaputól balkézre 3-dik házban, 428. sz. a. az emeletben, vagy
estve a' színházi pénztárnál) kijelenteni.

Szabadka. (Vége.) Hátra van még örömünk főpontja, mellyet szintén
Kömlössy ur általrándultának köszönhetünk. Eg r e s s y Gábor ur, az országos

színház egyik legjelesebb tagja, nálunk, illetőleg Komlóssy társaságánál volt nője utáni megjelenté közben, febr. 28-kán, midőn már a' dramai személyzet Szegedre visszament, a' bájital első felvonása után „Kont a' kemény vitéz“ Garay által írt balladát taps-özön követése mellett elszavalta; másnap mart. 1-én pedig szintén felvonások közben „Keanból“ két jellemdús jelenettel örvendeztetett-meg, 's jeles játéka közönségünket a' szó legszorosabb értelmében elbájoslván, legzajosabb éljenzés 's tapsok között előbbi ismételt hivatáson felül, előadása végén háromszor előhivatott, 's ő a' közlekedésnek szerénységénél fogva mindannyiszor engedett. Legfőbb fokára azonban a' lelkesedés, mellyet belénk varázsolt, csak fellépése után a' nemzeti casinóban több részvényes tag által tiszteletére adatott estvély alkalmával hágott (mellyre mind a' tisztelt művész, nőjével együtt, mind pedig a' még nálunk maradott dalszínészek is megjelenni szivesek voltak) — midőn a' művészt az egyesület egyik lelkes tagja K.Z. ur elragadó szónoklatával üdvözlé, 's két nagyobb szerű szónoklat után t. vendégünk többek között az üdvözlött pesti nemzeti színház, jelesen a' drama törvénybiztosította állása kiemelése mellett lelkesen válaszolt, 's a' jelenvolt egyesületi tagok mindannyi baráti emlékében örökké maradandó örömükre koszorús Vörösmartynk Liszt Ferencz világhírű művész hazánkfiájához szöllő verseit, ugyan annak „kis Petikéjét“ 's egy francziából fordított versezetet mulatás, szónoklás, 's baráti értekezés közben szavalni szives volt; melly szellemi élvezetű társalgás után, mellyhez hasonlót bár többször lehetnénk szerencsések élvezni, a' t. művésztől, valamint a' társaság többi egyedictől sajnosan váltunk-meg, a' szegedi közönséget boldognak mondván, hogy a' most t. művészt egész szindarabokban látandja, 's még boldogabbnak a' pestit, melly t. barátunk művészi előadásait rendszeren élvezheti: noha e' részben fájdalmas érzést gerjeszt bennünk az, hogy a' pesti nemzeti színház — mellynek Egressyn kívül Megyeryje, a' kedves Lendvay-pár*) 's több igen jeles tehetségű drama-személyzeti művésze van — mint köz-szomorodással többször olvastuk, az előbbi igazgatóság alatt **) sokszor botránnyig üres volt; a' provincialis városokba pedig, hova művésznink, mint jóltevő nemtők jelennek-meg néha, a' közönségek elegendő lelkesedést tartósan szintén nem mutatnak: de bizom a' mostani haladó kor szellemében, hogy pesti jelenleg már országos színházunk ezentul tömöttebb, 's a' provincialis köönségek is naponként lelkesebbek lesznek, jelesb művésznink pedig, mennyire szerződésük 's a' pesti színház körülményei engedendik, évenként rendszeren, ha rövidebb időre is, az ország több részében létező 's alakulásban levő színházakat meg fogják látogatni; és ha fáradságuk, költségeik, mint körülményeiknél fogva előre gyanyitjuk, kellően megtérítve nem lennének, legyen megnyugtató elégtételül azon büszke öntudatunk, hogy a' már felébredt ugyan, de első eszméletében levő hazának számos fiat szereztek vissza; sokban a' nemzetiséget felébresztették; ismét másokban az ingadozót megerősítették. Igen uraim 's polgártársaim! önök ne feledjék, 's önökkel mi sem, hogy a' szövetségés, egyesülés korszakában élünk; 's kit a' nemzet maga részére meg nem nyer, megnyeri más, a' keblünket rég időtől rágó idegen elem.

Köszönet tehát azon művészeknek, kik honunkban a' nemzetiséget, nemzeti nyelvet terjesztve, egységet árasztanak. Különösen köszönet t. Egressy Gábor urnak, ki csupán művészi magas hivatásából minket, csaknem szu-

*) Követem! Lendvay ur már egy évtől fi gya nem tagja a' nemzeti színháznak. A' szerk.

**) mostani alatt is.

nyadó életünket, egyébiránt igaz, jelenleg sok bajjal küszködöket, egykedvűségünkből felriasztott. Köszönet a szabadkai t. közönségnek, mindannyi barátimnak a közönséges részvéten felül valódi érdem iránt ez alkalommal lelkes pártfogásuk s rokon érzetükért. Én ezt városunkra — mellynek pályája még a jövődében van — várakozó szebb jövődö csalhatlan előjelének veszem. Végre köszönet őrnagy Kolowrath grófnak honi művészetünk s nemzeti nyelvünk iránti buzgósága és tettel mutatott érzelmeért! E' minden felől mutatott részvétben s közlekedésben bizva reménylem, hogy miután volt magános tulajdonú szinteremünk e' napokban polgári casinónk birtokába jutván, az a' már megkezdett változások s csinosítások után egy nagy egyesületi társalkodó, játszó, farsangon által pedig tánczeremül szolgálánd, közönségünk — mellynek egy része csaknem az egész ingatlan vagy birtokában van — a' nálunk örökké uralkodó pénz szüke mellett is egy alkalmas, s a' mostani kor kívánatinak megfelelő szinteremet nem sokára kiállitand, s Komlóssy igazgatónak és társaságának Szeged szomszéd lelkes barátink, s atyánkfiaival szövetkezésünk mellett legalább évenkénti 3—4 hónapra megnyerhetését magának czélul kitüzendi Bizom e' részben főleg a' városi ns tanács néhány lelkes tagjai munkálódásában mind ismert ebbeli vonzalmuknál, mind pedig azon nem sokára eljövendő alkalomnál fogva, melly szerint a' szinte rem a' még mindig hiányzó nagy vendégfogadó egyik elkülönzött szárnyába tervezett befoglalása mellett a' ns. város által felépittetni már több év előtt javasoltatott. Adja ég, hogy az valódilag minél előbb létre is jöjjön! Z.

HANGÁSZAT.

PESTEN: I) Tingry Czelesztin urnak a' városi kisebb redutteremben mart. 25-ki első hangversenyét nem igen számos ugyan, de válogatott közönség látogató. Részei voltak: 1) Beethoven „Fidelio“ouvertureje, derekasan előadva a' magyar színházi hangász-személyzet által. — 2) Tingry első versenyének allegrója; játszá a' szerző ur hegedün, orch. kísérete mellett. — 3) Pixis F-dur concertjéből a' rondeau és andante; játszá fortepianón igen jlesen Bräuer Therézia szül. Pfeffer asszonyaság. — 4) Mayseder változatai hegedüre; előadá a' versenylő ur. 5) Olasz dal; éneklé Conti ur fortepiano (Erkel ur) kísérete mellett. — 6) Beriot „le tremolo“ szeszélyes hangműve; előadá ismét Tingry ur, és pedig közkívánatra ismételve. Ezen fiatal művészlől méltán mondhatni, hogy ámbár nem rég került-ki a' parisi conservatorium intézetéből, már is a' művészet azon fokán áll, mellyre sok gyakorlottabb s korosabb sem juta-el. Innen méltán következethető, hogy rövid időn oda jut, hol első rendű legjelesebb művészekkel állhat sorompóba. Szerény, igénytelen viselete is barátokat szerezhet neki: de egyébiránt szép műtchetségei legméltóbb fogadtatásban részesültek. A' közönség zajos tapsokkal tisztelē őt Tremolója kivált kitünő tetszéssel fogadtatott. Multkori itéletünket mai előadása tökélyesen igazolá.

II) A' nemzeti casino teremében adatott hangászati mulatságnak (mar. 28-án, déli órákban) tárgyai voltak: 1) Spohr Laj. A-moll quintettje. — 2) Fantazia és változatok egy magyar themára; szerzé és játszá fortepianón Fáy Gusztáv ur. E' derék fiatal művészlől szép tehetségének folyóiratunk volt első ismertetője. Megjósoltuk több év előtt, milly fényes jövődö várakozik reá; s im jóslatunkat már is legtündöklibben látjuk teljesedve. Ő

ma nemcsak mint igen-igen jeles fortepianista, hanem egyszersmind mint szerző (ma előszer, szerzeményeinek zsengejével) lépett-fel. Themájaul saját jeles atyjának „ne sirj leányka“ kedves magyar dalját választá. (Megjelent az a' derék atya által 1818-ban kiadott „fris bokréta“ czimű könyvecské mellett; a' daltextusát 's zenéjét is Fáy András ur szerzé) A' dal melodiája egyszerű 's régen közkedvességet nyertt, nemes és lágy menetekkel teljes. Már azon körülmény is, hogy a' derék fiatal művész e' dalt, kedves atya szerzeményét, választá első muzikai szerzeménye tárgyaul, 's azzal legközelebbi évben, szeretett nemzőjét névnapján lépé-meg, olly gyengéd érzelmet visel magában, melly kétszeres érdekléssel vonz a' tiszteltt művészhez; ki ezen előadásban nem csak szerzői idomokat, de olly fényes művészi tehetségeket is fejte-ki, mellyeket csak első rendű művészeknél tapasztalhatunk. Fáy ur ma is kitünteté mind jobb mind bal kezének bámulatos ügyességét; 's olly nehézségeket önte szerzeményébe, mellyekkel valóban egy sokkal korosabb művész is meglepte volna hallgatóit. — A' derék előadó legméltóbb zajos tapsokkal tiszteltetett. — Halljuk, hogy e' műve nem sokára nyomtatásban is megjelenik pesti műáros Wagner urnál.

III) A' pestbudai hangászegyesület ez évi 5-ik 's jelesen sikerült műelőadását a' nagy redutteremben mart. 28-ki délután ismét nagy számú közönség látogatá a' szabadba kirándulásra kecsgető gyönyörű idő daczára is. A' nagyszerű 's derekasan előadott öszves részeket, kardalokat nem említve megjegyezzük, hogy maismét két jeles fiatal művésznét vala szerencsénk megismerni. Egyik W r k a., ki gyönyörű sopran hangját Donizetti „Bellizár“ operájának Hirsch dalszínész ural énekeltt párdaljában — másik H—ba k. a., ki Herz (könyv nélkül előadott) változataiban fortepianón nagy jártosságát 's ügyességét tünteté — ki; 's mindketten igen zajosan tapsoltattak-meg. Az ifjabb Mozart cantatéjában a' magánszerepek a' kellemes ezüst csengésű Pf - r Ilona 's N - r kisasszonyok, a' derék K—b és Hirsch urak kezeiben kellemes előadókra találtak.

IV) Pirkhert Eduard ur a' kisebb redutteremben, mart. 29-ki délután adá első hangversenyét; miről máskor.

V) A' pesti kisdedkorhá z javára a' nagy redutteremben csakugyan virágvasánapon esti órákban adatik egy hangászati és szavalati multság; mellynek báró Eötvös József ur lesz elrendezője. Nevezetesebb részei lesznek Rossini „Semiramis“ operájának ouvertureje, mellyet nyolc z fortepianón nyolc nő 's ugyan annyi férjfi fog eljátszani; — Derra asszonyágnak fortepianón — 's gróf Festicics Leo urnak az aeolodicon-on előadása; — Roggendorf grófkisasszony, Bujanovics-Beniczky asszonyág, gróf Majláth urnak szavalmányaik, — Kossuth és Frankenburg urak magyar felolvasásaik 's a' t.

Hangászegyesületi közgyűlés. Közelebbi virágvasánapon délutáni 4 órakor a' pesti redutépület egyik melléktérképében (felmenetel a' nagy hid-uttsza melletti kis lépcsőn) a' pestbudai hangászegyesületnek idei legelső közgyűlése leend; melly alkalommal az egyesületnek újabb, valamint is az általa felállítandó nyugpénzi intézetnek felsőbb helyen megerősített szabályai kihirdettetnek. Minél fogva a' t. cz. egyesületi tagok, művészek 's mindenek, kik az egyesület jövendő elrendezése és a' nyugpénzi intézet iránt érdeklél viseltetnek, minél számosabb megjelenésre meghivattnak

a' pestbudai hangászegyesület
igazgató választmányá által.

D I V A T.

13-dik divatkép (Parisból). — Tavasz-i öltözetek: barson spenszer, virágos vagy himzett ruha. — Gyermekek-öltözetek selyem és musselinből. — Bécsi divat mart. 25-én: hangversenyi öltözet: virágos atlasz ruha, alençonai csipke-fodrozattal 's blonde szalagbokrokkal; crep-baret marabutollak és blondokkal diszitve.

Szerkeszti Mátray Gábor, halpiaczon, Dencs-ház, 56-dik sz. a.

Nyomatik Trattner-Károlyi' betűivel, angol vas-sajtón
uri uttsza 453.

HONMŰVÉS Z.

Pesten vasárnap aprilis 4^{kén} 1841.

KÖLTÉS ZET.

V a s ú t.

Vasúton, vaskocsin,
Gyönyördús délután
Gyorsan, mint szél repült
Felém a' szende lány.

A' szende lány szíve
És keble olly kemény,
Miként a' pálya, hol
Őt megszemléltem én.

'S mert szíve, mint vasút
Kemény 's érzéstelen,
Éltem pályája is
Lefut gyönyörtelen.

O lány! mig koldulom,
Nyujtsd-át szép kezedet,
Ne hűtsd hiába el
Forró szerelmedet:

Mert gögöd szép kora
Sebesen elvonul
Miként e' kurta ut,
De visszhozhatlanul!

'S ha aggulás jegén
Keményül-meg szived,
Felolvasztgatni azt
Nem lángol — volt híved.

JÁMBOR GÉZA.

SZORGALOM.

Legujabb utszá-kövezet. Rövid idő előtt Londonban kizáró szabadalom adatott-ki új utszakövezet készítésére, mellyről a' legszebb reményt taplálja az angol közönség. Az egy különös mézgából (vas és fűrész-részekből) áll, melly egy erős fa-alapra rakatik-le. Eddig azt csupán hazfedelekre használták legnagyobb sikerrel. — Éppen e' kutfőből vesszük ama tudósítást is, hogy a' találmányok e' nagy honában mesterséges kautcsuk készítéséhez is értenek.

Moteur atmosphérique név alatt du Fresne Ödön találmányáról beszélnek, melly a' léghajózást is lényegileg megkönnyítene. A' tudományok francia akademiaja tudósításadásul küldöttséget

nevezett-ki, 's a' tudósító, Arago, mint mondják, megkülönböztető tisztelettel bánt a' feltalálóval. Nem rég a' Szajján próbatutottak egy sajtószertűleg épített sajkával, melly folyamon fel 's lefelé, szél-mentében 's ellene, evező 's vitorla nélkül járt, 's a' mozgató erő légkerékféle vala ott, hol különben vitorlák vagy gőzerőművek kéményei vannak.

KERTÉSZET.

Virág-tenyésztés. Dr. Ruschpler Fridr. Vilm. Dresdában a' Heszlerféle virág-ujság által adja tudomásul, miként neki tizenkét évi fáradatlan kísérletek után végre sikerült, új rózsákat nevelni magból, 's illy szavakkal rekeszti-be jelentését: az 1834-ben vetett magból örömmel láttam 1839-ben több kitünő rózsafajt virágozni, mellyeknek egyikét fensőbb engedelemmel szász királyné ő fensége nevével Mariának neveztem-el, mi által ama magas kegyben részesülni valék szerencsés, hogy ő fenségük, a' király és királynő, e' rózsát a' többi rózsavirággal együtt mult nyáron személyesen megtekinteni, és az iránt legfensőbb meglegedésüket nyilvánítani méltóztattak.

FESTÉSZET.

Remek olajfestvények a' bécsi cs. kir. képtárban.

(Vége.)

8) „Tizian arczképe.“ — Tizian dolgozata; fafestvény 1'—6'' magas, 's 1' — 3'' széles. A' nagy Tizian itt maga festé - le magát, 's pedig már vénségében. 5-dik Károly császár arany keglánca disziti melljét, mellyet zöld alsó ruha és setétbarna prémbőr fed. Bármilyen keményen bánt is az idő e' festvénynyel, 's habár megablotta is legfinomabb tintájítól: mind e' mellett is visszaadja hiven a' fejnek energikai karakterét. Ezen arczkép Teniers rézmetszvényeiben is előfordult (a' brüsszeli gyűjteményről kiadottban), és pedig eredeti formája 's fél-alak-nagyságban; de azt a' cs. galleria tökélyes épségben nem bírja; mert egy darab belőle 1726-ban elmetszetett.

A' bécsi cs. kir. képtárban következő darabok vannak e' híres művésztől: 1) nagy „Ecce homo“-kép, sok alakkal. — 2) Ecce homo; egyes fél-alak. — 3—4.) A' kéjtelgő asszony Krisz-

tus előtt; két felterjesztés. — 5.) A' sz. család sz. Zachariással együtt. — 6) A' sz. család sz. Jeromossal 's Istvánnal. 7) Maria a' Jézus-gyermekkel. — 8. — 9). A' három szent király általi imádtatás; kicsiny. — 10). Krisztus feltámadása; kicsiny. 11). Krisztus sirbatétele. — 12) Krisztus mint Megváltónak melképe — 13.) Jakab apostol melképe. — 14.) Sz. Katalin; félalakban. — 15.) Egy anya, gyermekével; oldalvást az angyal. — 16.) Diana és Kallisto. — 17.) Danae. — 18 — 19.) Lucretia; két felterjesztés; félalakok. 20.) Egy meztelen gyermek, tamburinnal játszó. — 21) Tájfestvény, Jakab álmával, staffirozva. — 22 — 23). Arczképek, allegorikai módon csoportozva, a' szeretetet 's házassági hűséget ábrázolva. — 24 — 25.) 5-dik Károly császár alakjai; az első élet-nagyságban, a' második egy kis vázlat. — 26.) Cornara Katalin, cyprusi királyné arczképe. — 27) János Fridrik szász választó fejdelem — 28.) Isabella d' Este herczegnő arczképe. — 29) Tizian kedvesének — 30.) Tizian saját arczképe. — 31.) Stradanus Jakab antiquarius — 32.) Sansovino Jakab szobrász és architektus arczképe. — 33) Tizian gyógyászanak, il Parma nevűnek — 34) Varchi Florentini tudósnak arczképe. — 35) Aldrovandi természetbuvár — 36 — 37.) A' velencei Salvaresio 's florentini Strozzi Fülöp — 38.) Egy ifjú szerzetesnek — 39 — 42.) ismeretlen férfiak, — 43. 44. 45) ismeretlen asszonyok arczképei. — 46) Egy keresztes vitéz arczképe, kinek köpönyegét egy asszony köztözi-meg.

9.) „A' három angyal megjelenése Abrahamnál.“ *Cura di Ferencz* dolgozata; vásznonfestvény 7'—3'' magas 's 5' — 5'' széles. Abraham a' Mambre-völgyben viskójának ajtaja előtt ülven, három angyal jelent-meg nála, kik az Ur ígérését bizonyíták, hogy ő koros nejétől Sárától egy fiút nyerend. Térdelve fogadja a' száz éves agg az égi követeket, 's kéri, térjenek-be hozzá. Sára az ajtó küszöbén áll, 's látható örömmel hallgatja a' jövendő örökösnek hirdetését.

E' szép festvény egyike azon keveseknek, mellyek e' művésztől olasz országon kívül feltalálhatók, mintán sem a' parisi kir. galleria, sem más német országi gyűjtemény nem mutathat-fel csak egy festvényt is, mellyet e' művész maga készített volna. A' cs. galleria megboldogultt igazgatója, Rosa, e' festvényt Tirolban Inspruckhoz közel az Ambras várakban szemelte-ki. Azon hely, hol a' mester neve írva állott, a' ráma oldalára volt áthajtva, 's bevett szegektől megsértve levén, úgy látszék, hogy e' kép eredetileg nagyobb volt; ennél fogva az angyal karja a' baloldalon, melly a' ráma által le van metszve, egész alakjában van

mutatva az utána készült rézmetszvényen. Az alakok életnagyságúak, 's coloritjok fölséges. Igen élénken van kifejezve annak mozdulata; az egész találmány romai iskolára emlékeztet, főleg a' tárgy bánásban Raphael loge-ira, mellyeket Curadi kétség kívül használt, ki általán a' romai iskola mesterei után képezte magát, ámbár ő maga florenczi volt is; mit világosan bebizonyít virágozó coloritja által e' festvényben. Egyedül csak a' tájfestés gyenge kevéssé, 's a' termékeny tartományt nem jellemzi eléggé.

E' jeles művész 1570-ben született, 's kimult hihetőleg Florenczben 1661-ben, életpályája 91-dik évében.

10) „Tengeri szélvész.“ L o u t h e r b o u r g Fülöp Jakab dolgozata; selyemfestvény, 3' magas 's 4' széles. A' kikötőből ki látás szabad tengerre nyílik, melly éppen a' legkeményebb szélvész-től hányattatva felbőszül. Egy kis hajó, melly éppen ekkor ügyekszik partot elérni, a' csalékony elem martalékja lesz. Teljes erővel küzd az a' hullámok dühével; segédül sietnek a' bal parton álló palota lakosai. Már néhány ember meg van szabadítva, de nagyobb száma a' hajón levőknek kétségbe esve kulcsolja kezeit, minden pillanatban elsülyedéssel fenyegettetvén. Egy fregatt a' tenger magasságán fölségesen vonul a' hullámok fölött.

Különös remekséggel terjeszté-fel Louthembourg e' jelenetet; 's e' kép méltán megérdemli, hogy Vernet, Backhuyzen, van der Velde 's több mások legjobb műveinek sorába helyeztessék. A' találmány regényes nagyságú; az egyes csoportozatok elrendezése pompás választású. Az egésznek tónja, a' hathatósan tartott szinelőtől elkezdve egészen a' legmesszebb távulságig, valamint is a' lég-perspectiva felülmulthatlanok 's magikai hatásúak. Architektúráját e' lapnak M a c h y Péter festette, 's a' többi részszel illő összhangzatban áll. Ennek, valamint Louthembourg neve az 1771. évszámmal az épületnek legközelebb eső kövein láthatók. — Schmith Sámuel e' festvényt Londonban mesterileg metszé rézbe; az irás rajta ez: „Junius 20. 1779.“ 's a' jelenetet megfordítva adja-elő.

E' derék festész Strassburghban született 1740-ki october 31-ikén; 's kimult Londonban 1812-ben, életpályája 72-dik évében, egy milliót hagyván hátra. Ő maga is 18 képet metszett rézre.

Novák Dániel.

SZINÉSZET.

Magyar játékszin.

PESTEN, nemzeti szinpadunkon mart. 29-kén a' hajdani „szebeni erdő“ szin. 4 fvsban (Weissenturni Franul Johanna után Telepy) vétetett elő, mellyben Telepy ur (Szokol) harmadik vendégszerepét adá, ebben is bebi-

zonyitván szini jártosságát 's ügyességét. Egressy Gáb. ur (Almarik) ma ismét furcsán öltözött, mint már multkor is tapasztaltuk ebbeli különcz nézeteit a „korona és vérpad“-ban. Erdélyi fejedelem létére nem orosz öltözetet 's kivált veres merinóból készült pongyola házi sikkát kellett volna neki választani. — 30-kán a' hirdetett „Montecchi és Capuletti-párt“ opera helyett Scott Emma k. a. rögtöni megbetegülése miatt „Rózika, a' holdkóros leánya“ bohózat adatott, mellynek czimszerepében Éder k.a. szokott szorgalommal játszott. Mulattatók voltak még Szerdahelyi és Megyeri urak. — 31-én „falusi egyszerűség“ vigj. 4 fvsban (Töpfer után Nagy Ignác) került szinpadra. Hubenayné assz. (Sárika) igen jelesen személyesítő a' daczos nőt. Egressy Gáb. ur (Caesar) kitünő jelességgel és szeszélylyel játszott. Átalján az egész személyzet egyiránt jó kedvvel és szorgalommal munkálkodott, 's mondhatni, hogy illy egybevágó, kivétel nélküli előadást szinpadunkon már rég nem láttunk. Színészeink tehát bebizonyíták, hogy a' tehetség meg van náluk, 's ha ahhoz szilárd akarat is járul, mint ma, a' közönségnek köztetszését és meglegedését egytől egyig, mint ma, meg tudják nyerni. — Apr. 1-re Tingry ur hangversenye volt hirdetve. — Lendvayné assz. Lángh k. a. és Erkel Józs. ur betegek. — Laborfalvi k. a. szabadsággal rövid időre elutazott. Ha e' szabadságos elutazások folyvástig fognak menni, úgy szükséges lesz, hogy az igazgatóság mindenemű szerepekre legalább három egyént tartson készen nemzeti társaságunknál.

Keszthelyt most az egyszer Abday Sándornak jelesb rendet tartó színészekből álló magyar társasága-tisztelő-meg, 's febr 25-dik napján kezdette „Griseldis“ színművel mutatványait, a' nagy vendéglői csinosan elrendelt teremben. Abdayné a' czimszerepben honn volt Ajánló külseje, pompás öltönye, tökélyes szavalata 's mimje tisztelőjévé tették a' nézőket, sőt egyes akarattal a' zsufoolt háztól több izben megtapsoltatva, éljen-kiáltások közt játék végén előhivatott. Artus királyt Hevesy, a' királynét Hevesyné, Cedrik szénégetőt Berényi jól — Percivalt, a' durva önhitt vitézt, Abday iparral adá; Győri Tristan szerepébe magát nem helyezve sokat vontle a' mindig vele jelenő Percival szerepéből is, kinek ajáljuk a' szorgalmas tanulást. — 27-én „molnár és leánya.“ Abday ur (molnár) jelesen tüntetőki magát; méltan megtapsolták több jelenetét, 's előhivatással is tisztelték. Méltó helyen állt mellette Abdayné (Maria) 's Hevesy (Konrad). — 28-kán a' „bárson cipő“ általján közelégedésre adatott. — Mar 2-án „koldusleány“ Kovács Pál urnak 1834-ik évben díjt nyertt jeles színműve harmadfél órai kedves élelményt nyujta. Abday (Márton) igen jeles volt. — 4-re „én voltam“ vala hirdetve. Sokat emeli a' játékok előadását az e' társaságnál tapasztaltt csinos öltöny, tisztaság, szereptudás, jó rend, pontosság 's pompás diszitmény; mi minden az igazgató ur rendességére mutat, ki valóban érdemes — megyénk nagylelkű pártolatára.

If. Plainer.

Losoncz, tavaszelő 6-kán. Farsangunk bucsúsztó monda, 's helyébe köszönte a' nyugodalmas böjt, e' hosszú szünóra, melly a' carnevali fársztó táncz nemek gyakorlóinak megnyugvást eszközöl. Farsang után annyi a' böjt, mint egy ifjúságában gyönyörködő hölgynek — rokona kihunyta miatt — tarka színű öltönei helyébe egyszerű fekete fölruhának változtatása. Vakmerő azonban az állítás annyiban, hogy sejtetlen történhetik: mig a' farsang határozott korlátai közé szorított végét előre tudjuk. De, hogy tárgyamtól mesz-

szebb ne térjek: bár farsangunkat 's a' vele járó vigalmakat eltemettük, helyébe nyertünk más 's szellemibb szórakozási módot, melly amazoknál élvezet-dúsabb. Ugyan is a' fennemlített napon serdülő városunkban egy — Ujfalusy igazgatása alatti — színésztestület adá első próbamutatványát „Zolky, a' vén diák“ (Maltiez után f. Fekete Soma) czimű 2 föl. dramával. Benne a' főszerepvivő Ujfalusy (Zolky), általunk rég ismertt színjártosságának új bizonyítványát adá, kinek erőtetés 's fesznlküli mozdulatai egész játékán könnyűséget ömlesztnek-el. Meglepő a' dal, mellyet szavalás helyettjártákába szőtt, 's gitárral kísért, és igen hatásteljes volt, midőn nyomorkisértt helyzetén könyezve, Kosciusko nagy lelkéhez fölfohászzkodott. — Erdélyiné (Theréz) kedvesebb tünemény olly szerepben, melly mély érzelmet rejt, vagy a' lélek küzdelmi perceit tolmácsolja, sőt csak egy nőben is. Ne vélje azonban az érdemes színésznő, hogy játéka ki nem elégített: inkább serkentésképp' mondatott ez az igazgatóhoz, hogy minden külön szellemű szerephez alkalmazható egyéneket birjon: mert Erdélyinének már termete sem engedi egy olly fiatal lánykát utánzani. Szigethváry (gróf) kevéssé türhető. Lángh (Flachentropf) elég élénken személyesíté különben is szeszélyes szerepét; csak öltözetét szerettük volna divatszerűbbnek. — 7-én „a' növendék“ (vigjáték 4 fvbán. Amalia szász királyi hercegnő után ford. Nagy Ignác) került szőnyegre. Erdélyiné (Emilia) özvegyi szerepét élettelmes játékaival személyesíté. Illy szerepekben ő otthonos; hol nagy rangú 's büszke nőt kell tükröznie, elemében találjuk; ide járulván változatlan kifejezést tartó arcvonásai, egész darab folyamatán hiven őri jellemét; öltözete jó izlésű. Lánghné (Judith) már állásával 's beszédével is egy elmagyarázhatlan öreg nőt tudván utánzani, ha játéka nem olly egybevágó is, mint volt, megfelel a' kívánatnak. Lángh (Hallerfeld Robert) illy szerepekre alkalmas. Szigethváry (Robert) szerelmesnek igen lágymeleg; ehez — mint hivatlan vendég — szerepe nem tudása ütköztvén, gyakran fárasztó habozással vesződik: pedig különben sem a' legjobb improvisator. Mikor szívére mutat, nem tudom, mi okból nyúl mellénye alá? Szigethváryné (Grünau Ida) kisé nagyobb hévvel működhetnék. Mi után mellyik egyének milly irányzatú szerepekbeni használhatását soroltuk elő, csak a' valóban kiemelendőket említendjük, 's rövidebbek leszünk. — 14-kén „nőm férje“ (vigj. 3 felv.) — 17-kén „zavarodottak“ (vigj. 1 föl. írta Kotzebue) és „színésznő szerelemből“ (vigj. 1 felv.) Az előbb említett vigj. (kár, hogy személyeit a' szini czédulán nem láttuk) ha pontos egybevágással adatik, bármilly tulfeszített illynemű igénynek megfelelhet, 's némelly — kivált eredeti bohózatfélék előtt — a' pesti szinpadon sem lenne gyakran is nem - szívesen látott vendég. A' jelen előadás különösen jól sikerült minden részről. — A' második darabban Erdélyiné hat külön szellemű szerepét tagadhatlan kedvező sikerrel fogá föl; gazdasszonyi, divathölgyi, vén szüzi 's a' t. hivatásainak hirteleni magá átváltoztatásaival kielégítőleg felelt - meg Öltözete mind ezen egyesekre jól alkalmazott 's fényesszerű. — Szigethváryné (Aurora) agg szerepét jelesül, Ujfalusy (ezredes) hasonlóan, minden szögletesség nélkül adá. Kovácsot (erdőmester) illy szerepekben, előbb is látunk, nem fogott lenni unalmas; például: „Zolky vén diák“-ban; Robert szerepében, inkább Szigethváryt adtuk volna a' sugólyuknak. — Nézők bár ez előtt sem voltak fuladásig tömötten, ma azonban annál gyérebben.

Külföldi játékszin.

Bécsből az „Adler“ hirlap mart. 24-diki száma következőt közöl. — Schodelné assz., a magyar nemzeti színház első énekesnéje. — Az alatt, míg a német költészerdőben Uhland szerencsétlen „énekekeljen, kinek az éneklési tehetség megadatott“ szavaitól fogva minden oldal 's minden ágról zeng és csiripelnek, 's a pintyek lármája miatt a fülmile elnémul, a német dalnokligetben csendes és setét lön. A német tölgyek alatt csak kevesen járdalnak a választottak közül, 's már ezek is nyugodni kezdenek; fejük azon ország borostyánleveleitől van koszorúzva, honnan csupán és egyedül leszünk nem sokára kénytelenek éneket és műszerzeményt hozni. Azon kevés között, kiknek öszves száma nem sokára egy tuczatot sem fog felütni, Schodelné assz. tiszteletteljes helyet foglal-el. Schodelné assz., született magyar nő, tulajdonképpen nem német: azonban ez nézetünket nem dönti-fel; mert előszer ama kötelekek, mellyek a két szomszéd országot egybekötik, oly szorosán vannak összefonódva, hogy a Magyarok országába történt átléptünkre csak a határkö emlékeztet minket, hol, kivált a fővárosokban, Pozsonban, Pesten, Budán 's a t. főleg a német nyelv és szokás uralkodik; — másodszor a magyar nemzeti színház életre csak nem rég lépett intézet; az éneknek nincs valamely sajátos iránya, 's így Schodelné asszonynak mint valamely jutalomkérdés megfejtése gyanánt tulajdonítható az, hogy ő, az eredetileg német dalnoknő, oly gyorsan és ügyesen tudá magát az éneklésre nézve idegen és szokatlan nyelvhez alkalmazni. Már egyedül kitünő fogadtatása is az oly szigorú közönség előtt, millyen az ottani, igazolhatná a tökélyes művésznő valódiságát, ha bár ő magát illyennek már korábban 's most is itt, a legműértőbb 's legelkényezettebb hallgatóság előtt nem mutatta volna. A gondos igazgatóság Hasselt assz. gyengélkedése által kénytelenítették egy helyettes első dramai dalnoknét szerezni; a választás — minthogy Stöckl-Heinefetter assz. csak keresztül utaziában látogató-meg Bécsset — csak Schodelné asszonyra eshetett, 's az minden tekintetben szerencsés volt. Szerepeinek eddigi sorában, Elaiza az esküben, Reuterholm gfné a báléjben, Alaide az ismeretlen nőben, Beatrice a Guelphek és Gibellinekben, ezen egyes szerepek mindenike leghetségesb tökélylyel személyesítették a művésznő által. Schodelné assz. melodiateljes, mindenképp' hajlékony hangjával kellemes előadást 's legtökélyesebb szini tehetséget párosít. Ő színésznő 's énekesné is; és ha bár a művésznő, ki még tehetségeinek teljes birtokában van, nem taláni hiányainak fedezésére, valamint sok más — a narancsok országából — nem szorult is arra, hogy menedéket a játszó tehetségnél keressen, de azért ez is igen kívánatos pótlék, sőt oly tulajdonság, melly az iskolamestert megkülönbözteti a művésztől. — Ősztozunk azért az operakedvelők legnagyobb részével azon ohajtásban, vajha Schodelné assz., ki minket az olasz opera-szak közelgő kezdetekor elhagy, minél előbb ide visszatérjen, 's ha lehetséges, mindenkorra mienk maradjon.

TÁNCZ.

Rimaszombatban télutó 23-án az építendő megyei kórház tőkepénzének szaporítására táncmultság volt rendezve, mellynek jövedelme valóban szaporítható is azt. A több megyéből egybegyült kör, mondhatni fényes volt a legszorosabb értelemben; társalgási mód (a nőnem részéről) finom 's kizárólag magyar. Dícséretül mondhatjuk, hogy a gömöri fiatalság élénken tán-

czolá a' magyart; sőt midőn a' fris után a' t'keringő-zene kezdetett, az előb-
binek ismélését kíváná. Visszataszító volt azonban a' magyar táncz közben
hallatott féktelen lárma. Mintha éppen e' tánczot az aljas rendűek szokása sze-
rint csak kiáltozással párosítva lehetne művészileg eljánni! Nem találtam rend-
jén 's finom társalgási rendszerrel egyeztethetőnek a' lágy érzékű nők kö-
rében restauratioi szellemű torokkal, két részre oszolva, más és más táncz-
netet öt hat perczig kiáltozva kívánni; vagy egy elesett szelid leánykát meg-
tapsolni; dalokat énekelni a' mellék-szobában. — Egyébiránt Gömör megye 'e
báljánál fényesebbet alig ha fog mutathatni.

HANGÁSZAT.

PESTEN, Pirkert Eduard ur mart. 29-én este 5 órakor adá első
hangversenyét a' kis redutteremben nem annyira számos mint válogatott mű-
értő közönség előtt. A' versenylő ur saját szerzeményeiből nagy phantasiát
gyönyörű hangú (Bécsben Besendorfernél készült) fortepianóján a' Rossini
Mózeséből vett preghiera — majd ismét egy andantét 's gyakorlatokat,
Schubert daljait (Liszt modorjában), u. m. az „esti dalt“ és „pisztrángot“
végre Liszt-szerzette magyar phantasiát játszott — 's előadásaiból messze
haladott mesteriség, kellemes légyságú 's érzékeny, szívhez szöllő játszás-
mód tűnt-ki. A' közönség méltó zajos tapsokkal tisztelé őt meg. — A' ver-
seny egyéb részei voltak: „hó-virágcsa a' siron“ dal Dittmer bárótól; ének-
lé Nusch assz. — 's „a' vak“ phantasia Keller Károlytól; dallá Nusch dal-
színész ur. — Pirkert ur, mint hallottuk, jelen vasárnapon a' nemzeti casi-
nóban fog játszani.

2) Vimercati Pietro ur apr. 1-jén adá első concertjét a' redutterem-
ben délutáni 5 órakor.

3) Tingry Czel. ur ugyan e' napon este a' magyar szinpadon második
hangversenyét adta.

4) Figyelmeztetjük a' t. közönséget a' pestbudai hangász-egyesület által
husvétvasárnapon a' pesti német szinpadon mintegy 500 személy segédmükö-
dése által adandó nagyszerű „Pál“ oratoriumra.

Hangászegyesületi közgyűlés. Jelen virágvasárnapon dél-
utáni 4 órakor a' pesti redutépület egyik mellékteremében (felmenetel a' nagy
hid-utsa melletti kis lépcsőn) a' pestbudai hangászegyesületnek idei legelső
közgyűlése leend; melly alkalommal az egyesületnek újabb, valamint is az
általa felállítandó nyugpénzi intézetnek felsőbb helyen megerősített szabályai
kihirdettetnek. Minél fogva a' t. cz egyesületi tagok, művészek 's minde-
nek, kik az egyesület jövőndő elrendezése és a' nyugpénzi intézet iránt ér-
deklrel viseltetnek, minél számosabb megjelenésre meghívattatnak

a' pestbudai hangászegyesület
igazgató választmánya által.

D I V A T.

Parisban tavaszi öltözetekre a' széppem selyem és musselin szövözeteket használ; utóbbit
mint már említettük, himezve. Ujságok közt nevezetes a' „tavaszi bárson“ — melly a' napon
különösen tündöklök. A' vállkendők foulard és chinai krepből készülnek igen szép himzemények-
kel. A' selyem felruhákat keskeny rojt-foszlányokkal körzik, vagy pedig zöld selyem vékony
czipfázatokkal. Fejdiszül kised fejkötőt csipkéből 's rajta rózsafüzért használnak.

Szerkeszti Mátray Gábor, halpiacson, Dencs-ház, 56-dik sz. a.

Nyomatik Trattner-Károlyi' betűivel, angol vas-sajtón
uri utsza 453.

HONMŰVÉSZ.

Pesten csötörtökön aprilis 8^{kán} 1841.

KÖLTÉSNET.

T é l e n.

Szemvakító lepleget
Von világteknékre
A' sűrűn repkedő
Hópehely fehéré.

'S bár vigadni látszatik
Csillogó mezében
A' természet — gyászt visel
Hervadt belsejében.

Keblem is, bár néha szót
Vig szeszélylyel hallat,
Rejtekében fájdalom-
Érzetet takargat.

LAKNER SÁNDOR.

FESTÉSNET.

Hires festők sajátágai.— Ha Van Dyc k fejét kezde festeni, addig fel nem kelt, míg az utósó vonásokig el nem készíté. Mindazáltal műszüleményének testszine sokkal gyöngédebb 's természetesebb, mint a' nagy Rubensé, minthogy Titian festményeihez jobban közeledett. Guido Reni soha sem festhetett szemet, Carracci pedig fület, olly jól, hogy tökélyesen megelégednék vele. Titian némelly másolatot kijavitott, 's mint eredetit jó áron adta-el.

SZOBRA SZAT.

Maria Christina Carolina Adelaide Francisca Leopoldina württembergi, szül. Orleans-hgnő, tavasz hó 13-kán 1812. Palermóban, hol szüléi akkor elvonulva éltek, született. Életírását kevés szóra lehetne szoritni, ha más egyébbel, mint királyi vérből származtával, ki nem tűnt volna, és ha élete sok más herczegnőéhez hasonlitandott. Mariának azonban ritkább érdeme volt, mint a' születés. Rövid élte alatt talentumokat fejtett-ki, mellyek elegendők nevét azon hölgyekéiez sorozni, kik nemöket és hazájokat disziték, 's e' tekintetben ő az utóvilágé is. E' herczeg-

nőt Mallet asszony, egy igen miveltt, csaknem tulságosan istenfélő dáma nevelé, kinek eszmeköre jeles volt szokott nevelésvezérletre, de tán igen korlátolt egy művészi képzőerő és szellemiség, mellyben genius volt a' tulnyomó, kormányzására. Fő érdeme vala egészen önzetlen és szenvedélyes érdeklődés növendéke iránt. Ifjúságában a' hercegnő éppen nem mutatta azon tulajdonokat, mellyek őt utóbb kitüntették. Ő meggondolatlan, döllyfős, ingerlékeny vala; mindazáltal könnyen tanult, 's a' történettanban, valamint, idegen nyelvekben korán lett jártos. Tanítóiból tréfát üzött, 's megharagításukban gyönyörét lelé. Csak Pradher, hangásztanítója, tudott bele egyenszerű szigorúsággal, melly heveskedéssé soha nem fajult, tiszteletet önteni maga iránt. Hangászati talentuma igen nagy leendett, ha őt utóbb más művészet egészen nem igénylé vala. Az Orleans-hercegnőknek rájztanítójok Ary Scheffer vala, ki e' hivatalt azon függetlenséggel 's tapintattal viselé, mellyet olly talentomú 's jellemű férfitől, mint ő, várhatni. Ő azon érdeklődéssel viselteték növendékei iránt, mellyet tanításához mutattak. Maria a' rajzolás sokáig csak időtöltésül tekinté, 's abban csekély előhaladást tön. Talentuma csak akkor kezdett fejlenni, 's művészihivatása mind inkább mutatkozni, midőn Luiza hercegnő férjhez mente 's e' gyöngéden szeretett testvértől elválta után jobban magára volt hagyatva. A' fiatal, eddig csintalan hercegnő rögtön komoly és értelmes lön. Érzé a' szükségét, hogy foglalkozzék 's életét munkában töltse. Minden művészet közül, mellyeket üzött, a' rajzolásnak kirekesztő elsőbbséget adott. Sokkal több képzelőerővel megáldatva, semhogy a' másolásban gyönyöröt találjon, nem sokára önállólag kezdett alkotni, 's nagy történelmi tárgyakat kísért rajzolni, azután feketére festeni vagy színezni. Mindjárt első kísérletei compositio eredetiségével, a' csoportulatok szerencsés elrendelésével, mindenek fölött pedig azon kinyomattal tüntek-ki, melly az ábrázolt személyek mozgalmi 's arcaiban uralkodik. Gyenge oldaluk e' műveknek a' rajzolás vala, melly nem correct, mit igen megfoghatónak találándunk annak meggondolta után, hogy a' hercegnő csak redőzött ábrák után tanulhatott. E' hiba daczára igen sajnálhatni, hogy gothai laka leégtekor mintegy 50. ilyen compositio odaveszett, mellyeket két év lefolyta alatt készítet, 's mellyek tárgyai megmutatandák, milly költészet 's magasság uralkodott a' fiatal hgnő talentumában. Bosszonkodtában a' fölött, hogy rajzai kivitelét tökélyre nem viheti, a' hgnő utóbb azon gondolatra vetemült, hogy megkísértse a' szobrászatot. Átlátá, hogy a' művészet ezen ágában ujat még alkothatni; arra tehát magát azonnal ráadá azon művész szenvedélye-

vel, ki különös szakját fedezte-föl. Első kísérlete féldomború kép vala, melly Götz von Berlichingent Márton testvérrel ábrázolá. A' kép azon képzeletet, mellyet Goethe a' lovag egyszerű 's férfias jelleméről ad, akará visszaadni; hanem kivitele egészen el van tévesztve. Ámbár ezen első kísérlet nem igen bátorító vala, egy másiktól mindazáltal vissza nem rezzent. Edgar Quinet kiadá „Ahasverus“ — át; a' hgnő olvasá, 's neme között tán egyetlen vala, ki megérté 's megismeré azt, mit az emberiség eseményeinek e' jelképi története a' költészet- 's ékeszöllásból magában foglal. Legott két féldomborműbe fogott, mellyeknek tárgya e' költeményből volt kölcsönözve. Az egyik Gábor angyalt ábrázolá, ki Ahasverusnak megtiltja lépni az atyai házba, 's hosszú kinos zarándoklását értésére adja. Már e' műben kitarultak a' szobrásznő természeti hajlamai. A' vázolatok jól rajzolvák; a' két arcz kinyomata helyes; minden művészlelket bizonyít. A' másik a' költész fölébredését ábrázolja. A' siron elaludt költész előtt a' nélkül, hogy fölébredne, elhaladnak a' Dante, Tasso 's Petrarca, valamint a' történeten 's regény által megdicsőített némberek; de életre föleszmél, mihelyt a' szépség szavát hallja, melly már azelőtt első hódolatait elfogá. Felfogásban e' féldombormű csudálatraméltó, 's minden, ki művészérzemenyvel bir, 's a' legyőzött nehézségeket mepitélheti, megvallandja, hogy az rendkívüli nemű munka. Kérdeni lehetne, a' fiatal művésznő hogyan gondolhatott olly terjedelmes terveket. De még méltóbb csudálatra azon mód, melylyel az ábrázolt személyek jellemei rajzolvák, főleg, ha meggondoljuk, hogy e' féldombormű harmadik kísérlete ollyan fiatal hgnőnek, ki a' költészeket 's regényírókat csak egy szenteskedő nevelőnőnek, ki e' literaturával csak kevéssé volt ismeretes, vezérlete alatt olvasá. A' lovon ülő Arc Johanna bronzmintája gombolyú alakban első műve a' hgnőnek. A' harcziás szent nő azon pillanatban van kiábrázolva, midőn egy angol lovagot lesujta. A' helyett, hogy diadalmában büszkélkednék, a' legyőzöttre sajonérzelemmel tekint, mellynek szende kinyomatát fenntarták számunkra az évrajzok. Lelkesedését a' művésznő egyszersmind hagyományból, Schiller „Orleansi szüz“-éből és saját szivéből merité. E' csoportulában a' kinyomat bámulatot gerjeszt; Johanna feje egykissé tán gyöngéd, de szerencsésen van eltalálva. Atyja, Lajos Fülöp, ezen időtájban rendelte-meg Pradhier, franczia ország első szobrászánál Arc Johanna szobrát a' versaillesi történeti museum számára. Semmi különös lelkesedéstől vezéreltetve Pradhier tervet adott, melly az orleansi szüz nemes és egyszerű jellemét vissza nem adá. A' király elégületlenségét nyilvánítá a' museum igazgatója előtt, 's

ez, tán jól kiütött hízlelésből, rá birta a' királyt, hogy egy más tervet Maria hgnőtől kívánjon. Ez az ajánlatot azon föltét alatt elfogadá, hogy tervének sikerülte esetében a' nagy szobrot is ő készíthesse. Legott a' munkához fogta után a' hgnő elveszté nevelőnőjét, Mallet asszonyt. Ámbár e' derék dáma növendéke nagy tulajdonai kifejlésének csak jeles irányt ada, nem tagadhatni mindazáltal, hogy pedantság 's egyes dolgokra kiterjedett felvigyázat által, mi a' tüzes szellemmel, mellyet kormányoznia kelle, sehogy meg nem egyezett, a' hgnő létét felettébb kinossá tevé. Mind a' mellett a' hgnő, nevezetesen utósó betegségében, olly gyermekileg ápolá őt, miként azt csak anya várhatja leányától. Testvérétől elvált napfényre hozá a' hgnő szellemi tehetségeit; nevelőnője halála szívének még jelesb tulajdonait nyilvánítá. Egész éltében meg nem szünt e' veszteségen bánkódni. Valódibb, szivrehatóbb fájdalom soha nem létezett, 's ez dicséret azon személynek, ki olly szokatlan helyzetben van, hol misem gyérbb, mint a' szives vonzódás és hála érzeményei. Szomorúsága legyőzéseül a' hgnő ismét munkáit vette elő. Igen eredeti művek keletkeztek akkor rajzónja alól; de ezek szerencsétlenségre mind elvesztek. Végre befejezte Arc Johanna nagy ábráját, melly rézmetszvény által megsokasittatván, egész Európában ismeretes. E' munkához hiányzott technicali tapasztalása, mit tanítója sem pótolhatott-ki; mert mint szobrász soha nem dolgozott. Mintája elkészítéseül agyag helyett, mivel könnyebben bánhatni, viaszt használt. Kétszer kellett előlről kezdenie; harmadszor a' szobor meghajolt, mivel a' viasz meglágyult. E' kellemetlen események, mellyekhez azon nehézség is járult, hogy tökélyes mintái nem voltak, bátorságát el nem rezzenték; a' szobrot bevégzé, melly Versaillesben az újabb szobrok között elvitázhatlanul a' legjobb mű, 's a' művészet mindennapias termékeitől, mellyekkel körözve van, a' kinyomat nemességével, az állás egyszerűségével 's a' jellem csudálatra méltó nőiségevel különbözik. Az nemcsak talentum bélyegét viseli, hanem azt is, mit műveire csak magas kedély nyomhat. A' tetszés, mellyben a' szobor részesült, roppant vala. Valamint sok más, ugy ez alkalommal is hízlelések nem hiányzának; hanem a' hgnő megveté az aljas tömjént, mellyet az udvaroncok királygyermekekre mindig pazaran szórnak. Ellenben szendén nyilvánítá örömét a' fölött, hogy művét a' nagy közönség csudálá, 's a' katonák tetszése nem az volt, mi neki legkevésbbé hízlegett.

(Vége következik.)

SZINÉSZET.

Magyar játékszin.

Felszólítás magyar színésztársaságok alapítóihoz. — Alólírt teljes tisztelettel figyelmezteti azon nagy érdemű hazafiakat, kik honunk nagyobb városaiban a magyarszínészetet megalapítani ohajtván magyar színésztársaságok szerkezetével foglalkoznak: — hogy ő elfogadható feltételek mellett kész volna színészeti igazgatóságot magára vállalni, s a kívánt színésztársaság összeállításában segédkezet nyújtani. Tehetségei felől elég kezesül szolgál országszerte ismeretes színi jártossága. Ide járul még az is, hogy ő a legujabb művekből álló színi könyv- és igen díszes ruhatárnak birtokában van, mi vállalatját kétszeresen segítné elő. — Pesten 1841. apr. 1-jén.

FARKAS JOZSEF

magyar színész; lakása üllői uton, 212. sz. a.

PESTEN, nemzeti színpadunkon, apr. 1jén előszer adatott „leány és nem fiú“ tréfa 1 fvsban (németből szabadon fordítá Szigethi Szily). E rövid csekélység nem iratott eredetileg más czélből, mint csupán azért, hogy egy gyermeknek jeles színi tehetségeit benne kitüntetni lehessen. Ennél fogva igen természetes, hogy a főszerep (Eugenia) gyermek kezében van; melyet csakugyan a kis Telepi Amalia, kit korábbi időkben elég dícséretes oldalról ismerünk, olly derekasan személyesített, hogy a kedves kis leányt nem lehetett elég méltólag megtapsolni. Biztos reményünk van, hogy atyjával együtt színi személyzetünk sorába fog nem sokára felvétetni. Telepy ur (Miska) mint vendég, kised szerepében is megtudá nyerni a közönség tetszését, s játék után leánykájával együtt zajosan hivatott. — Követé ez előadást Tingry Ozelesztin urnak hangversenye, melyben ő Bartay Endre „Csel“ operájának igen jelesen előadatott ouverture-je után saját szerzeményeiből egy Allegrót játszott, majd Maysédertől változatokat. Ezek közben a fiatal Pfeifer Adolf, e színházi zenészkar tagja, Lobe concertinóját derekasan adá elő. Mindkét művész a mérséklett számú közönségtől érdemlett tapsokat s hivatást nyert vala. — 2-kán „az álom élet“ szinj. 4 fvsban (Franz Józ. után Komlóssy) hanyag előadással tétetett untatóvá. Fancsuryral (Bardeaux Ágoston) ma különösen elégtelennek valánk. Ugy látszik, hogy készületlen volt. Átalján csaknem az egész személyzetten kedvetlenség mutatkozott. — 3-án „Zrinyi“ (Körner után Szemere) hősi szomj. 5 fvsban fordult-meg színpadunkon több szorgalommal. Bartha ur (a czimszerepben) mértékutli kiáltozó szavala-tával gyengíté némileg azon érdemeit, melyeket különben méltányolva ismert-el a kis számú közönség. (Halljuk, hogy ő is elhagyja színpadunkat.) Meyeri ur (Szoliman), mint mindig jeles volt; de Egressy Gábor uron (Juranics) ismét hidegség tünt elő. — Mától fogva a szent hét miatt zárva lesz a színház husvéthétfőig

RA - MY.

A nemzeti színház napi hírdetményeire husvétől kezdve előfizetést hirdet pesti könyvnyomtató Beimel József ur intézete, következőleg; egész évre 2 ft. — fél évre 1 ft. 12 kr. évnegyedre 40 kr. ezüstpénzben. — Előfizetni lehet a nyomtató intézet hivatalszobájában Pesten, zöldkert-utsza, 485-ik szám alatt.

Keszthely. Mart. 4-én „én voltam“ vigj. kerekded egybevágással adatott. Hevesiné a nyelves szomszédnőben jól működött. — 6-án a közkedvességben álló első színésznő Abdayné részére „Sobri és Milfai“ ful-

ladásig tölté-meg tágas termünket. Illy számos gyülekezetet színházunkban eddigelé soha sem lehetett szerencsénk szemlélni. (Abdayné ezt meg is érdemlette). — 7-én „Buda visszavétele“ nemzeti hős rajz kielégítőleg jutott szönyegre. Hevesy (Hamzsabég) elemében volt. Kimértt szavalattal jeleskedett Szapári Péterben Abday; diszesen állt mellette Abdayné (Szapáriné) 's mind hárman éljen kiáltások közt hivatnak. Berzevitziné Zulima, Hamzsa leánya iparkodott. Rákos gyászdalja jól sikerült Gyarmati és Győri urak által. — 11-én „hol sok a pénz, sok az atyafi“ vigj. jól mulattott. A tanácsost Győri, öltönyét kivéve, türhetön játszá. Maxot Csefalvi ma meglehetősen. Sibilla vén gazdasszonyt Hevesiné igen jól. Ő illy szerepekben honos. Merészt, a bujdosásából gazdagon vissza tért atyát Hevesy igaz érzéssel adá. Leányát Rózsit Berzevitziné minden elfogultság nélkül csacsckának vette; illy szerep látszik szorgosabb tanulás után nála sikerülni. Merész Mihályt, a' hirlapokon kapkodó parasztot Berényi, zsémbes 's mindent felpanaszló nejét Csefalviné jól; fíjokat Antalt Abday non plus ultra; játék végén zajosan hivatott — 13-án Berényi és Berzevitziné részökre „Angelo, Padua zsarnoka“ sikerülten adatott. Abdayné (Tisbe) igen jelesen játszott A' podestát Abday elég méltósággal adá; de hanyagság látszott szerepe kiemelésében. Nejét Catharinát Berzevitziné érzés nélkül adta. Illy jellemű szerepek nem köréhez tartoznak. Rodolfót Hevesy közelégültségre vitta-ki. Homodeit Berényi egész igyekezettel. Nézők szép számmal. — 14-kén „Árulás és szerelemföltés“ nyert köztetszést. — 16-án „pazar fősvények“ vigj. vontatva, némelly szerepek betanulás-hiányával adatott. Abday (Gereblye Márton) tartá-fel az egésznek érdekét. — 18-ra „korona és vérpad“ volt hirdetve. If. Krainer.

Nagy Körös mart. 21. Csupa jukszból (bocsánat uraim és hölgyek e' szóért! de bizony nem tudtam magyarul jól kitenni) történt, hogy a' „falusi egyszerűség megnézésére 3 és fél órai utat tettem, 's Körörsre bementem. De felsültem, mert nem a' falusi egyszerűséget adták. Igen ritka eset is, hogy kőbor művészeink a' hirdett darabot adják. De bezzeg láttunk ám az egyszerűség helyett egy eredeti vigjátékot — a' „szerelem és champagnei“-t, 's tulajdonképpen testvérét, a' „pazar fősvényeket“ — mit azonban művészeink jónak láttak „Gaspár, Menyhárt, Boldizsár“ név alá rejteni, 's idegen copertába rejtve játszani a' közönség elébe. En ugyan, ha valaha színművet írnék, 's azt játszatnám, alázatosan megköszönném darabomnak idegen rongyokba burkolását; mert ez körülbelöl annyit tesz, hogy a' darab saját neve alatt nem valami rendkívüli vonzó erőt gyakorol a' közönségre. Ez ártatlan jó eredeti darabban csaknem az egész első fvnás alatt mindig fűtenek, 's mind a' mellett is az egész olly hideg valami, mi az embert itélet-napig sem fogná a' színművek iránt fölhevíteni, 's az ember a' hosszadalmas fűtésnek csupán fojtó füst 's gőzét érzi a' nélkül, hogy általa csak (elme) szikra is, annyival kevésbbé láng (ész) tűnnék. Ezek a' takarékos testvér és nagybátya urak bizonyosan gőzzel fűtettek. A' szerepek, szintén ugy a' főbbek, mint az alsóbb rendűek a' sugó kezeiben voltak; mert hogy azok a' színpadon megjelent egyéneknél testileg feltalálhatók voltak volna, ugy tartom, maguk sem állítják. De adjuk-meg mindennek, mi övé. Szalaya (Daray Gáspár) mondókáját legtürhetőbben mondá-el, persze a' sugó után. E' színésznél, többszöri látásom után mondhatom, egy középszerű tehetség hamvad-el, fájdalom! már

kifejthetlennül. Van ugyan közönség, melyet ő arczfintorgatásával, akár van az helyén akár nincs, megnevetetni tud; de ennek ne örüljön. Müértő közönség illy sokszor ferdeséggé váló furesálkodásokban semmi esetre nem talál élvezetet. A másik két fősvény, Daray Menyhárt és Boldizsár, szerepei Könyves és Zomborin ak sugattak. Játékról szó sem lehet; kik is azokat bagadozva bár, de még is csak elmondák irgalmatlan nagy bajuszok alól. Eszti szerepe sokkal kevesebbet jelentő, hogy sem abban bárki is kitünhesék. Tehát Szaploneczayn éről hallgatok. Tanácslom neki, Thaliát kérje buzgón: „de szabadíts-meg a gonosztól és az illy szerelmestől, minő a ma Tihamért személyesített Farkas. Biztositom, ha könyörgése meghallgattatik, a fáradság bőven meg lesz jutalmazva. Farkasnál szerenesőtlenebb s egyszersmind kegyetlenebb szerelmezt vándor művészeink közt is ritkaság látni. Csinos külső, szomorúarcz, siránkozó hang, hamis pathosz, megszokhatatlan arczjáték, szerep-nem-tudás, alkatrészei e művésznek. Kegyetlenségére legyen elég megemlíteni a szerenesetlen hölgynek jobbra balra czibálás és rángatását, kinek szerelmezt nyilatkozat. Magyar (kertész) legtűrhetőbb volt A mű azonban csak átdöcögött a szinpadon tán elég folyvást, kivén vagy egy párszor, midőn t. i. a sugó elkoppantá gyertyáját. Ekkor természetesen az egész nehány perezre megállt. De hát még ne is pihenjen az ember? — Hogy a felvonások közt se unjuk-meg magunkat, arról is gondoskodott a sors. Talán az itteni zenészek ügyes játéka által? Kérem, feljebb! — Két egyén t. i. jónak látá az egész közönség figyelmét saját szerű módon magára vonni. Egyik a másik elébe állt; a másik e felett nem tetzését nyilvánítá; szó szót váltott; a szellem, mellyben egymással társalkodtak, azt gyanittaták referenssel, hogy két magyar literator polemizál: de referenst egyik szomszédja bizonyossá tevő, hogy az est hősei nem literatorok, hanem egyike diák, másik tán mészáros. Azonban a vita, természetesen a műveltebb közönség igen nagy botránnyára s a gyenge nőnem aggodalmára, vastagabb modorban folytattaték; míg nem egyik helybeli parancsolólag kiáltván: „fel kell huzni azt a kortinát és játszani kell!“ — a kellemetlen hevenyészetnek végét szakítá. Illy közbeszótt jelenetek után csakugyan vége lett a darabnak, mi után Almási magyart tánczolt. A játék végén előhivatott Szalai „Hinko“ czimű dramának kedden f. hó 23-án leendő adatását hirdeté Igen természetes hát, hogy a nevezett napon csakugyan nem a kihirdetett darabot adák. Adaték pedig a „tündérlak“ vigját. Kovács ur, a szegedi dalművész társaság tagja mint Farkas, vendégül lépe-föl. A napokban szándék a „peleskei notariust“ is adni. KARAKATNA DIMON.

HANGÁSZAT.

Hangászegyesület. — Közelebbi husvétvasárnapon estve a városi színházban mintegy 500 egyén által a pestbudai hangászegyesület javára, „Pál“ nagyszerű oratorium, Mendelssohn-Bartholdy Bódog szerzeménye, adatik elő. Páholy- és zártszék-jegyeket már nagyszombaton reggel szokott órák közben válthatni a színházi pénztárnál. — Az egyesület részéről minden elkövetett, hogy e classikai mű illő előadással kerüljön, legelőszer honunk középpontján, közönség elébe. Költséget, s pedig igen-igen tetemeset, áldozott mind a hangművek megszerzésére, mind pedig a színházban megkívántató szerek és diszítésekre. Mind ez, mind pedig azon körülmények, hogy az egyesület már több évtől fogva nem adott

versenyt saját pénztára javára, minthogy közelebbi években, ön áldozatai mellett, a' viz által károsultak felsegélésére ismételtt izben szentelé szolgálatját, 's mind e' mellett nem szünt-meg közhasznú intézkedéseivel a' honi műveltség előmozdítására munkálódní — méltán reméltetik, hogy a' t. közönség szives részvétét kedvezőleg fogja iránta beh bizonyítni.

PESTI HANGVERSENYEK. I) **Vimercati Pietro** ur, apr. 1-jén adá első hangversenyét a' kis redutteremben az itt lakó főrendűek csaknem egész köre előtt. Lombardi kis mandolinján, melyet e' művész, concert-hangszerre tökélyesített, bámulandó tetteket vitt az ősz vendégművész véghez. Mit a' legjelesebb violinista játszik hegedűjén, azt Vimercati megfoghatlan gyorsasággal, ügyességgel, 's pontossággal képes kised hangszereből előteremteni. 'S így nem csuda, ha az egyre zajló tapsok 's éljenek közösek voltak. A' derék művész valóban nagyobb közönséget is érdemlett volna. A' verseny egyéb számai voltak: **Proch** „havasi kürt“-je; éneklé derék műkedvelőnének **Uffer k. a.** klavir (**Zindl ur**) kísérete mellett; — **Schindelmeisser** új dalja „a' Renegat“ éneklé **Hirsch** dalszínész ur; — 's berekesztésül „**Rákóczy indulója**“ játszá mandolinon **Vimercati ur** fortepiano (**Zindl ur**) mellett.!

II) **Arnstein ur**, a' pesti német színházi zenészkar egyik első hegedűse és igazgatója, apr. 3-án a' kis redutteremben adott hangversenyt, melyben a' színész **Nusch-pár**, és **Uffer k. a.** több dalt éneklének. A' versenydarabok között, melyeket **Arnstein ur** előadott, különösen említendő **Ernst** szerzeménye „a' velencei carneval“ — melyet a' művész ur közkívánatra berekesztésül játszott.

III) A' nemzeti casinóban apr. 4-én adatott hangászati multság részei voltak: 1) **Onslow György** szép lövészeti quintettje — 2) **Schubert** „éji dalja“ — éneklé **Uffer Elisa k. a.** fortepiano (**Zindl ur**) kísérete mellett — 3) Változatok; játszá **Vimercati Pietro** lombardi mandolinján fortepiano (**Zindl ur**) kísérete mellett igen jelesen 's a' nagyszámú hallgatóktól hosszasan tartott zajos tapsokkal jutalmazva. (l'ége következik.)

Uj hangmü. — **Fáy Gusztáv** első hangmü szerzeménye egy pár nap előtt jelent-meg Pesten **Wagner József** szépműáros boltjában (Szervitatór, Teleki-ház). Czime ez: „Fantazia és változatok egy magyar themájára **Fáy András** urnak zongorára; szerzé fíja **Fáy Gusztáv**.“ 22 lapra terjed honi fiatal művésznünknek nyilvánosságra bocsátott ezen első műve; melynek belső technikáján még most, midőn azt szemünkkel látjuk, álmélkodunk igazán. Nem akarunk hosszabb dícsérgetésébe bocsátkozni: csak annyit mondunk, ki magában tehetséget érez e' nagy művel megmérkőzésre, siessen azt **Wagner** urnál 1 ft. 30. ezüst kron megszerezni. A' kiadás gyönyörű és pompás. A' czimlap **Kohlmann Kár.** pesti rézmetszőnek ügyes keze alól került-ki.

D I V A T.

14-dik divatkép (Parisból). — Kalapok indiai gros és indiai bársonból. Ruhák foulardból, vállkendő pekinből.

Szerkeszti **Mátray Gábor**, halpiacson, **Dencs-ház**, 56-dik sz. a.

Nyomatik **Trattner-Károlyi** betűivel, angol vas-sajtón
uri utsza 453.

HONMŰVÉS Z.

Pesten szombaton aprilis 10^{kén} 1841.

KÖLTÉS ZET.

T ű z v a n .

Tűz dühöng,
 Romboló
 Aethnaként
 Gázoló.
 Féktelen
 Vészitől
 A' karám
 Romba dől;
 Dörgve rá
 Ronta a'
 Villanyos
 Tűzczika.
 Ront, tör a'
 Láng-elem,
 'S oltni nincs
 Védelem;
 'S mert segély,
 Oltalom
 Nincs, a' ház
 Romhalom.
 Lányka e'
 Vészeket
 Szánni ah
 Nincs szived?!
 'S a' leány
 Arczírul
 Szánalom
 Gyöngye hull.
 'Szánd-meg ég
 Angyala,
 Kít tönkre
 Gázola
 E' tüz-ár;
 Szánd-meg őt,
 A' veszélyt
 Szenvedőt!
 Hol van e'
 Tűz-műhely?
 Jer, vezess
 Ifju el!
 Oltani
 Akarom

Mig fészül
 Ép karom
 „Lány, egem
 Angyala!
 Itt van e'
 Láng-tanya,
 Villanyos
 Láng-szemed
 Felszítá
 A' tüzet.
 Lányka ha
 Van szived,
 Oltsd-el ah
 K' tüzet!
 Hő szüm e'
 Tüz-karám;
 Oltsd, 's te légy
 Benn arám.

— gl .-. J. — f.

INTÉZET.

Fiatalszülők iskolája. — Mettrayban (francia ország) egy jóakaró társulat alakult, mely földművelést tanító iskolát alapított oly fiatal bűnösök számára, kik ifjúi heveségből hibáztván, egyedül javulás miatt tétetnek hűsre. Eme szép alapítvány nem rég D^o Ourches gróftól, egy fáradatlan jótévőtől 130.000 franknyi ajándékot nyert, miután ugyan ez a' mondott intézetnek első alapításakor már 10.000 frankkal nevelte alaptőkéjét. Az alapítványnak igazgató tanácsa a' nagylelkű gróft tiszteletbeli alelnökké nevezte-ki, és nevéhez az alapítvány czimét maradandóképpen mellékelte. Szívből örvendhetnénk mi is, ha édes honunk bölcs hatóságai az efféle intézeteknek minél előbbi keletkezését, idegen nemzetek példájára, tüzné-ki törekvése tárgyaul, felszóllítván hatalmasbainkat oly alapítvány pártolására, mellynek sikerétől nemcsak a' nemzet egyes tagjainak, vagy néposztályainak jólléte, hanem az összes emberiségnek boldogítása is függ.

Néger fiúk nevelő-intézete. — Az angol kormány elhatározá, miként Malta szigeten nevelő - és képző - intézetet alapítand a' pénzért megváltott néger fiúk számára. Szándék e' szerencsétlen fiúkat több afrikai helységtől 'megvásárlani, 's őket utóbb keresztény módon nevelve, mint jól kimivelt ifjak 's férfiakat hazájokba visszaküldeni.

SZOBRÁSZAT.

Maria Christina Carolina Adelaide Francziska Leopoldina (Vége.)

Aré Johanna szobra után a' hgnő még két hasonnagságút készített. Egyik Perit ábrázoló, ki a' megtértt bünös könnyeit az örökkévalónak lábaihoz rakja; másik a' menny ajtajánál örködő angyalt. Erről mondják, hogy márványból készittetve a' hgnő sirját diszitendi. A' belga királynőnek 's fíjának általa készített mellképeik tökélyesen el vannak találva. Ahasverus és Rahel csoportulátát is, azaz, az emberiségét, melly a' szeretetre támaszkodva zárandokutja végéhez közelit, kicsinyben kidolgozá, valamint két jeles lovag-csoportulatót és Schiller „Vándor“-át, ki fölkiált: „az amott, itt soha sincs!“ A' hgnőnek minden új műve új haladást tanúsít. A' munka nála szenvedélylyé lett, 's gyakran az éj egy részét is arra fordítá. Ő nemes művészeletről álmodott, 's meglehet, hogy a' nagy feladat: franczia országban a' művészet ujjá születését elősegíteni, lebegett fiatal képzelő ereje előtt. Mindent olvasott, mi szellemének táplát adhatott, ugy a' tudománynak, mint képzelő erőnek műveit; 's mit olvasott, meg is érté. Szigorú istenfélelemben neveltetve, minden művébe vallásos érzeményt lehelt; látni még is, hogy szelleme mindent kérdeni mert, 's a' következményektől vissza nem rezzent. Mindent csudált, mi nagy és szép vala. Könyezett, midőn Carrel Armand halála hírév vevé, azon íróét, kinek talentuma 's jelleme az új uralkodóház legveszélyesh ellene vala.

Izlése a' művészethez, szelleme magassága és szíve jósága mellett, melly nem a' nagyok szokott jósága vala, szokásban volt közzete 's egy udvar pompateljes élete létét a' hgnőnek nem igen kéjjelmessé teheték. Műteremébe zárkozni 's elvonulni benne ohajtás vala, mellyet táplálhatott, de teljesültnek nem láthatott. Azon korba lépett, midőn királyi családok is, mint a' polgáriak, fiatal leányaik férjhezmenetelét sürgölik, hogy a' róluk gondoskodástól szabaduljanak. Fridrik Vilmos Sándor württembergi hg (szül. tél-elő 8-kán 1804.) Parisba jöve. Szép vala; vonásai jóságot 's egész külseje ama német őszinteség és szerénységet mutaták, mellyet a' hgnő annyira szeretett. A' hg. megtetszék neki, 's hozzá 1837-ki őszhó 17-kén férjhez menvén, vele német országba, azon honba ment, mellyet csudált, mellynek nyelvét 's irodalmát ismeré. Becsét itt egészben véve helyesen elismerék: mindazáltal föltehetni, hogy sem szelleme sem képzelő ereje teljes eléggültséget nem találtak. Egészségére gothai laka meggyultakor az ijedség 's azon körülmény, hogy könnyű hálórúhában volt kénytelen a' nedves

udvaron átfutni, kártékonyan hathatott. Parisba visszatérte után, mint férjhezmente előtt vala, még egészen szellemdús, szeretetreméltónak 's amaz előkelő magatartásban mutatkozott, melly csudálat- 's jóakaratot ébreszt. Azonban azt vevék észre, hogy nem tartá magát többé kötelesnek az udvar körzetéhez alkalmazkodni. Gyöngé és kis termetű levén, azon szerencsétlenség éré, hogy rendkívül erős gyermeket, Fülöp Sándor Maria Ernesztet, 1838-ki nyárhó 30-kán szült. Lebetegedése után altestgyuladásba esvén, a' gyógyászok déli léget rendeltek neki; oly rendelet, melly szokás szerint mesterségök kifogytát mutatja. A' hgnő pillanatig sem csalatkozott fájdalmi természeté iránt; még francia ország elhagyása előtt elkerülhetlen halálát előre látá. Igen heves testfájdalmainak rendületlen bátorságot 's közel halálra kilátásának ritka maga megadást tön ellenébe. Először Genuába vivék őt, hol számára egy legszebb, e' város kecses halmain fekvő villát butoroztak-fel. De a' lég itt még éles vala, 's a' betegség megroszabbult; a' hgnő kénytelen volt Genuát Pisával fölcsereálni. 1839-ki télhó 1-jén gyóntatóját hivatá, 's másnap este kimult, miután még kevéssel azelőtt fiját átölelé, 's testvérével, Nemours hggel, ki utána utazott, hosszasan beszélt volna. Kik a' hgnőhez közelebb állának, mondják, hogy személyes méltóságát erősen érezé; de aristokratai büszkeség 's dölyf nélkül. Gyermeksége barátjaihoz hű volt halálaig; honát hévvel szereté, ámbár a' francia országban uralkodó forrongást gyűlölé. Helyzete következtében nem ismerve a' valódi francia jellemet, nem csudálhatni, hogy arról nem kedvezőleg ítélt. Erénye vala soha nem igényelni tulajdonokat, mikkel nem birt; sőt azon hibát követé-el, hogy gyöngeségeket mutatott, miktől idegen volt. Undorát a' becstelen eszközöktől 's rossz hírű férfiaktól nem titkolá, mi szükségképp' válaszfalat vont köztte 's körzetének egy része közt. Így nem csudálhatni, hogy a' cselszövék, kiket megvetett, átkozák őt. Élt volna még csak rövid ideig, a' rágalom őt is, mint mindent, mi nemes és jó, üldözi vala. Ámbár a' közönség kevés művét ismeri a' hgnőnek, művészire még is tulélendi őt. Több rajza, féldomborműve, szobra és szoborkája rézbe fognak vésetni, 's műveinek nyilvánittatása helyeslendi a' magas véleményt, mellyet róla a' művészvilág táplált, 's megmagyarázandja az általános sajont, mellyet kora halála német 's francia országokban okozott.

Fenelon szobra. Fenelon szobrának talapzata, melly ki-rendelt helyén megfaragtatandó egyetlen kőtuskóból áll, Perigueuxben nemrég felállittaték. Fenelon és Montaigne szobraik fölszentelése m. évi nyárutó 15-kén vala megtörténendő.

SZINÉSZET.

Magyar játékszin.

Zala-Egerszegről. — Válasz Kis Farkas urnak. — A' Honművész 22-ik számában K. F. ur tudósítását úgy látszik, nem a' legtisztább indulat szülé. Már annak eleje sem hibátlan; mert az itt volt színésztársaság nem febr. 16 's 18-kán, hanem 17 's 19-én végzé előadásait. Szintén hamis állítás, hogy Berzeviczy (Kean) J. P. urat 3-dik fvnás utáni előhívásra és virágkoszorú-hagyításra kérte-meg. Mert nem egyes hang, hanem zajos lár-mával hivatott elő B. ur, és a' virágkoszorú nem J. P. hanem A. B.-től jött a' többi fiatalság nevében. Egyébiránt bár ki nyujtá is neki, elég az, hogy ő mind az előhivatás mind a' virágkoszorúra érdemes volt. — Végre hibás és tulzott állítás volt a' pesti vizáradási festmény és „Rózsák“ felöli. Mert a' pesti vizáradás nem 18-án, hanem 19-én mutattatott És ha K. F. urnak ez is pompás festmény volt, úgy nem tudjuk, mi lehet előtte a' nem pompás festmény. — Kis F. ur ez est koszorúját Abdaynak itéli: de miért, elhallgatja. Talán mivel néha hátat fordított a' közönségnek. Valóban ő igen könnyen osztogatja a' koszorúkat. — Végre nagyon kétkedünk benne, hogy az itt létezett színészek a' szóba hozott nagy teremet előadásaikra fordíthatásul megkaphassák.

PALKOVICS és M. E.

Pécsről. — Mart. 18-áról olvastuk e' lapokban a' zalaegerszegi szini referens közlését, ki a' színésztársaságról akarván szólni, egyes személyeknek, t. i. Berzeviczy urnak, rágalmazására megy által. — Ugyanis azt mondja: „hogy a' társaság bírálásába ereszkedni nem akar, hanem az igazságot megmondani kénytelen.“ — Szép, valóban szép egy igazsági kifejtés! Az egésztől akar szólni, de mégis csak egyet zavar. Higyje-meg K. Farkas ur, vannak nagy Farkasok, kik a' kicsinyeket utól érhetik. Azon nagylelkűséget, melylyel az igazgató viseltetett B. iránt, kár volt említeni; mert nem kétkem, tudja, hogy olly társaságnál, melly egymás közt osztja a' jövedelmet, az igazgató nagylelkűsége mindeniknek tulajdon zsebéből néz-ki. Az egész társaság nagylelkűsége volt tehát az, 's nem az igazgatóé. Egyébiránt a' koszorú-dobás ügyében felszólíttjuk K. F. urat, ha szavának embere akar lenni, nyilvánítsa, ki volt az említett J. P. — ha pedig ezt nem teendí, rágalmazónak kiáltja maga magát; 's ha hitelen bizonyítja, ünnepélyesen visszavonom szavaimat. Mi a' játékot illeti, igaza lehet K. F. urnak; mert Kean t adni nem kis föladat, 's hogy annak B. ur egészen megfelelt volna, magam sem hiszem Azt mondja tovább, hogy „szorgalma által többre mehet, mint fondorkodásai által.“ Miösoda fondorkodás ez? ha valaki egy másik után valamely szerepet játszik, ha bár gyengébben is, már ez fondorkodás? Én részemről ezt csak nemes törekvésnek nevezhetem: ha K. F. ur másként véli, különös fogalmai lehetnek a' színészetről, bár olly idős színész már. Nálunk a' mi B. urat illeti, meg vagyunk vele elégedve, és azt tartom, hogy K. F. ur társaságánál a' sötétben világító csillag lehetett. — Ezeket addig, míg többre lesz szükség.

B. SIMON.

HANGÁSZAT.

Figyelmeztetés. Holnap, vasárnapon, esti órák közben, a' pestvárosi színházban, a' nézőhely teljes kivilágosítása mellett „Pál“ nagyszerű o-

ratorium 2 szakaszban, mintegy 500. egyén által adatik elő a pestbudai hangászegyesület pénztárának javára. Belépti jegyeket váltani lehet nagyszombaton reggeli 9 órától kezdve 12-ig a nevezett színház irószobájában. Bemeneti díjak: egy pá holly földszint 's az első emeletben 8 ft. ezüstben; a másodikban 6 ft.; a harmadikban 4 ft. — Zártszék földszint 's a második emeletben 1 ft.; a harmadikban 30 kr. — Bemenet földszint 's a második emeletben 40 kr.; a harmadikban 20 kr.; a negyedikben 10 kr. pengőben.

Hangászegyesület. — A pestbudai hangászegyesületnek m. gróf Festetics Leo ur elnöksége alatti közgyűlésében apr. 4-kén elhatározott, hogy az egyesületnek újabb és a nyugpénzi intézetnek szabályai minél előbb nyomtatás alá bocsáttassanak, valamint is a közelebbi nagy gyűlés f. e. majus 9-kén tartatni rendeltetett.

PESTI HANGVERSENYEK. (Vége.) IV) A' kisderek kórháza javára apr. 4-ki estve a nagy redutteremben adatott hangverseny különös érdekű volt, 's mind a mellett, hogy a zártszék ára 2 ft. a földszini bemenet 1 ft. vala ezüstben, a terem csaknem egészen tele volt hallgatókkal. Nem is csuda; mert ezen ugy nevezett „literariai-zenészet estvély“ részeinek létesítői közt olly személyek voltak, kik méltán vonták-be a kíváncsi közönséget. Lássuk csak a programmot! Első szakasz: 1) előszó, irta (német nyelven) gróf Mailáth János; szavalta Rogendorf Katalin gróf kisasszony. — 2) Nyitány Beethoven „István magyar király“ szimfőhéhez egész orchestrummal (mellyben hangászegyesületünk több tagja is működött) — 3) „Részvény és részvét“ humoristicai felolvasás; irta 's felolvasta Frankenburg Adolf ur, köztetszésre. — 4) Négyes dal Donizetti „Vergy Gemma“ daljátékából; éneklék: Weninger Louise 's Pfeiffer Ilona kisasszonyok, Korb Pál és Beke Kálmán urak. — 5) Romancz; irta és szavalta németül (ismételve) gr. Mailáth János. — 6) Weber K. M. F.-moll hangversenye; zongorán egész orchestrum mellett játszá Derra-Zettiry Maria asszonyság. — Második szakasz: 1) nyitány Rossini Semiramide operájához, nyolcz zongorán játszák: Bräuer Teréz, Majerffy - Weninger Ludmilla 's Zöllner Adél asszonyságok; Pfeiffer Ilona, Taborszky Gabriella, Uffer Eliza, Urbany Amalia és Weisz Eleonora kisasszonyok; Hora János, Merkel József, Moravcz Eduard, Rosenfeld Lajos, Weber Fridrik, Winkhler Kár. Ang., Zindl Károly és dr. Zöllner Fülöp urak csudálható pontossággal 's köztetszésre. — 2) „A megfagyott gyermek“ romancz; irta magyar nyelven b. Eötvös József; szavalta Bujanovich - Beniczky asszonyság. — 3) Schubert „egerkirályá“ (Liszt hangszerítése szerint) játszá fortepianón Derra - Zettiry M. asszonyság. — 4) Garay „részvét könnye“ című költeményét szavalta Tóth Lőrincz. — 5) Ábránd (phantasia) physharmonicára; szerző 's játszá gr. Festetics Leo, köztetszésre. — 6) Végyszó; irta és felolvasta a zajos tapsokkal fogadtatott Kossúth Lajos.

V) Pirkhert Eduard ur a kis redutteremben apr. 6-kán magányversenyt adván, az általa játszattott hangművekben ismét bebizonyítá jeles művészi tehetségeit. A 10 éves kis violinista, Singer, is hallatá magát e versenyben, 's kitünő tetszéssel fogadtatott előadása.

VI) A városi színházban a Pest városi tisztviselők özvegyei 's árváinak nyugpénzi intézetére apr. 6-án estve adatott hangversenyt szép számú közönséglátogatá. Az előzenék Rossini „Corinth ostroma“ és Weber „Eu-

ryanthe“ operájából vétettek. A többi részek voltak: Nus ch dalszínészpár által éneklett duett: Marschner „templarius és zsidóné“ operájából; — Ernst elegiája, violoncellón előadva Huber magánjátészó által; — Herz H. C-moll concertjének első száma; fortepianón játszva Pacht Henriette assz. által; — Spohr „Jessondájából“ aria; éneklé Hirsch dalszínész ur; — Lindpaintner concertje flautára, játszá Pfeiffer Adolf a nemzeti színház hangászkar tagja; — Ernst „velencei carneval“-ja; előadá hegedűn saját gondolatjával kiczifrázva Arnstein magánjátészó ur; — férfi-kardalok Weber „Euryanthe“ és „Tenda Beatrice“ operából; Bellini ariája „alla gioja“ — éneklé Mester házy Emma kisasszony; — Norma és Adalgisa párdalja (Norma 2-ik felv.); éneklé az említett kisassz. és Nuschné assz. — A többnyire régen ismertt darabok választása azt látszék bizonyítani, hogy e hangverseny csak futtában állítottatott össze; mi ha nagyobb gondossággal történik, talán jóvedelmesebb lehetett volna az előadás, 's a közönség nagyobb részvétellel viseltetik: de ma elég hidegen mutatkozott. A velencei farsang (melly pedig művészi értékre nézve talán a gyengébb hangművek közé tartozik) hihetőleg könnyű 's enyelgő jelleme miatt legkedvesebben fogadtatott, 's azt a művész, ámbár nem közösen kívántatott, ismételve eljátszá. Új tünemény volt ma Mester házy k. a., ki szívésségből (nyilvánosan legelőszer) vett részt e versenyben. Ha, mint természetes, annyira elfogultt nem volt volna, egyébiránt tiszta csengő hangja sikeresebb hatást gerjeszthete. Azonban nehezen hibázunk, ha azt ez óriási színházra nézve kissé gyengéljük. Mint kezdőnek e nemben előadási módját nem is vonhatjuk párhuzamba a már jártos dalszínésznék énekléséhez. Az intézet neki minden esetre nagy köszönettel tartozik szívésségeért; ugy különösen Pacht né asszonyságnak, kinek jeles tehetségei már régtől fogva ismeretesek előttünk. Sajnáltuk egyébiránt, hogy a fortepianónak, mellyen játszott, egyébiránt kellemes hangjai annyira elvesztek a nagy terem üreben.

BUDÁN, apr 4-kén a színpadon 2 szakaszú nagy hangverseny adatott, mellyben az előzenék, szavalatok, opera-dalok, tableaux, hangszeri versenydarabok egymást válták. Az előadók között különösen kitűntek Revie k. a. (énekben, fortepianón), Doppler ur (flaután), Holling és Grimm urak (forte-piano 's cellón), Hersan ur klarineten.

SOPRON. Az itteni muzsikai egyesület januar 29-kén adá 4-ik hangversenyét, mellynek részei: 1) előzene: Mercadante „Elena da Feltre“ című operájához: nagy hangászkarra alkalmazta Czegka ur, Károly f. h. dsidás ezrede hangászkarának mestere. — 2) Sopran dal „Il Crociato“-ból, Meyerbeer-től; éneklé az egyesület zenemesterének zongora-kisérete mellett t. P-irh Fanny kisasszony. — 3) „Le fou.“ Scène dramatique pour le Pianoforte par Fr. Kalkbrenner. (Un jeune pianiste trompé dans ses premiérés affections devient fou. Il exprime sur son Piano les diverses sensations, qu'il éprouve.) Ez uttal játszá n. Z-isa Adèle kisasszony. — 4) Soprandal Bellini „Bianca e Fernando“-jából; zongora-kisérettel éneklé t. P-irh Fanny k. a. — 5) Bravour-dal Donizetti „Elisir d' amore“-jából előadva vadászkártön Fousek ur által. — 6) A „lengyel ör“; romancz (magyar textussal) zongora-kisérettel éneklé t. P-irh Fanny k. a. — 4) Auber „Porticii némájához“ az előzene. — P-irh k. a. a legsudálatosb hangnak birtokában van. A leggyönyörűbb frisség, a legércztelibb csengés mellett annak ereje a középső és felső cordákban rendkívüli. A mély hangok az eddig még hiányzó erőt is bizonyynyal idővel megnyerendik. — A

Crociato-dal andantéját igen csinosan, a romanczot elragadó kellemmel éneklé. Kár volt Bellini dalját választania, melynek még minden hangja elfelejthetlenül cseng fülében az egész közönségnek, miképp' azt remekül a fájdalom! igen is korán elhunyt Jenik b. k. a. — ki nem lesz olly hamar kipótolható dallá. Egyébiránt az is igen kár, hogy a' t. k. a. azon érthetőség mellett, melylyel a' textus minden szavát kiejti, nem ügyel jobban az olasz dialectusra; holott egy kis szorgalommal azt is sajátjává tehetné. — A' romancz olly lelkesülést szült, hogy azt a' zajos „ujra“ után a' szép k. a. ismételni szives volt. Nem találunk szavakat, hogy a' t. k. a. ama szép figyelmét megháláljuk, miképp' magyar dallal végzé-be működését. E' lelkes k. a. tehát az, kinek ajkairól zengett előszer magyar szó egyesületi termünkben. Buzdítva azon forró szeretettől, melly keblében szüzi lánggal lobog édes hazája iránt, e' dalt fordítva ugyan, de szép honi nyelvén hallatá velünk. Honunk nemtóje kísérje őt minden léptén! Bár vissza nem ijesztve a' mind inkább tünelgő előitélektől a' hazának szentelné ritka hangját, szép talentumát! — N. Z - isa k. a. ugyan azon zongorán játszott, mellyen nagy Lisztünket hallottuk; és szintén azon körülmény érte rajta a' k. a.-t, melly nagy művészsünket; ki azonban a' darabot be nem végezve, haragosan ugrott-fel: holott most a' k. a. lélekéberségét nem tudtuk eléggé csudálni; miképp' ő csendesen ülve maradván, 's a' darabnak majdnem kezdeténél történt kellemetlenséget szeliden törve, a' zongorát értt bajt jóvá teendő, kettőzött szorgalommal, kettőzött erővel folytatá 's végzé játékát. — Valóban a' n. k. a.-t városunk legszeleműsabb zongora-játszónéjának bizton elnevezhetjük. De illy remekül, mint ma, még soha sem hallottuk őt. Milly mély tanulmány bélyegzé előadását! Tártt könyv volt játéka, mellyben ama szerencsétlen örült keblében zajgó minden indulatot kiolvashattuk. Egy tactust sem halottunk, melly nem volt volna tisztán felfogva, 's a' lélek legbensőbb tűzével kilehelve. A' ritka mechanikai ügyességgel olly erő van párosulva, hogy a' zongora remegni látszik; 's egy illyen megrendítő passage után egy szép melodia olly finoman, olly gyöngéden, olly érzeleműsan leheltetik a' bilentyükre, hogy meg nem foghatjuk, ugyan azon kéz-e az, melly előbb mennydörögni látszott, 's most e' csuda-hangokat kicsalni képes — 'S még is, hogy őszinte legyek, a' darab nem tetszett. E darab? Hjalitteni közönségünk csak könnyű zenét kedvel; egy illy remek szerzemény unalmas előttek. Azonban a' pár műkedvelő sovárgva szívá-be e' műdús szépségeit, 's nem tudjuk a' n. k. a.-nak eléggé meghálálni, hogy ő a' mindennapiságból annyira felemelkedve, minket illy főlélyben részesített. Fousek ur művészileg bánt hangszerével. Az előzenék igen pontosan adattak elő; valamint Mercadante előzenéjét Czegka ur igen derekasan hangszeresíté.

KIESI GYULA.

D I V A T.

PARISBAN jelenleg a' bárson, atlasz, és selyem vállkendők vannak napirenden; az indiai kasemir is, kivált a' kék, zöld és fekete igen számosan látható. Nyári öltözet mellé az ékeőbb viseletű damák fehér kasemirt vesznek. A' koczkas fehér hasonlólag kedveltetik. — Duzzanyos ujjakkal készített musselin ruhák, camezon-mantillák selyemruha mellé örömet használtak. Fekete csipkevel, vagy rojtokkal körzött selyem ruha nagyon fog divatozni ez évszakban; hozzá mantilla vagy vállkendő vétetik. A' selyem zsinór és paszománnal körzött 's ékesített ruhákat annyira kedvelik, hogy hihetőleg még sokáig fenntartják magukat. Krep- és szalmakalapokat nagy számmal készítenek a' divatárusok. Diszitményök virág. A' korall gyöngyök folyvást divatban állnak.

Szerkeszti Mátray Gábor, halpiazcon, Dencs-ház, 56-dik sz. a.

Nyomatik Trattner-Károlyi' betűivel, angol vas-sajton
uri utsza 453.

HONMŰVÉSZ.

Pesten csötörtökön aprilis 15^{kén} 1841.

KÖLTÉSNET.

Bányász-dal.

Barna sötétes bányaveremben
Pisla világú gyertya lobog;
Gyertyavilágnál vaskalapácsunk
Nappalon éjen csöngve kopog,
És foly a' munka, izzad a' homlok,
'S a' kalapácsnak enged a' kő;
Ott arany érnek fénye sugárzik,
'S fénye vakítón szembeszökő.

Lobban a' löpor; roppadoz a' fal:
És az üregben zúg a' robaj;
Csillog az ércz, 's a' bányaművesnek
Ajkaín ébred kéjtele zaj:
Mert ki nem örvend? hogy ha szerencse
Nyújtja feléje csába kezét;
Nagy hatalommal bir az aranyfény,
'S bűvös erővel hat szanaszét.

Nagy hatalommal bir az aranyfény,
Mít szerez a' gond 's faradalom;
Bányaüregben vész lesi éltünk—
'S értte silány kincs a' jutalom.
És e' silány kincs fenn a' világban
Nagyszerű tündér 's égi malaszt;
És a' ki birja, tarka gyönyörnek
Serge vidítón környezi azt.

Bányaveremből hogy ha kijöttünk,
Látni mi szép a' nap sugarát!
'S munka után milly édes ölelni
A' piros arczú ékes arát!
Igy foly-el éltünk szorgos ipar közt,
Mít követ újra a' nyugalom;
Miglen öröklő bánya fedez-be,
Barna, sötétes, — siri halom.

SZOLGA MIKLÓS.

SZORGALOM.

Pálinkaégetés és serfőzés.

A' szorgalom, kereset 's ipar egyik ágazata magyar országban a' pálinkaégetés és serfőzés, melly különösen fővárosinkban

Pesten és Budán, sok embert foglalatatoskodtat, 's nagy terjedtségű építvények felállítását tette már szükségessé, — elég mennyiségben teremvén hazánkban rozs, árpa, burgonya 's a' t. kivéve a' komlót, melly eddig nálunk kereskedési áru. Ezen okból tehát helyén lesz, talán e' fargyat itt néhány sorral megpenditni, mellőzván a' chemiai bánást, melly sokak előtt hihetőleg érthetlen, 's tehát érdek nélkül maradna.

Pálinkaégetőház egy olly épület, mellyben a' pálinkaégető végzi foglalatosságait. Tökélyes pálinkaégetéshez szükséges több osztály 's készület, névszerint:

1) Pálinkaégető szoba, vagy laboratorium, hol a' hólyag vagy retorta van fűtőkemenczéjével; a' hűtőhordó előedényével (Vorlage); egy kút, vagy e' helyett valamely készület a' viz kiszivattyúzására, ugy hasonlólag a' lé vagy maiskádak. Altalan a' pálinkaégető szobának magába kell zárni a' pálinkaégetéshez megkivántató bu t o r o k a t. Ez, hol csak lehet, tüzet kiálló legyen; kettős padlattal láttassék-el, hogy a' fölöslegesen kikerülő nedvességet levezérelje, 's az egyenes padlászat vagy plafond helyett gőzfelfogót (Brodem) kapjon dészkából, melly kinyuljon egészen a' tetőig, hogy így távoztassa-el az épületből a' gőzt.

2) A' kandalló vagy tüzkamara, mellyből a' hólyag-kemenczének fűtése, 's talán a' pálinkaégető legény szobájának kimelegítése is történjék, mellynek tehát tüzet kiállónak, beboltozott-nak, 's kéménynyel ellátottnak kell lenni.

3) A' maláta-vagy szaladpadlat (Malzboden), mellyre feltöltetik a' forrás-edényben a' csirázásra elkészített gabona. Annak padlata esztrikkel huzattassék-be a' gabona csirázásának előmozdításaul. Némelly pálinkaégető házakban térhiány miatt a' gabona malátazatlan dolgoztatik-el; azonban sokkal hasznosb, mindig egy kevés malátát használni. A' szaladpadlaton van:

4) A' maláta-kemencze, vagy a' szaladszárító (Malzdarre). Ez a' tüzkamarának vizirányosan emeltt kéményéből áll, melly itt pléhtáblákkal, vagy hasznosabban, öntött vasból álló táblákkal van beboritva; mivel a' pléh igen meghevül, 's tehát a' felöntött maláta könnyen megég. A' malátaszárítónak egyesítése a' szaladpadlattal egy térben egyébiránt sok kényelmet szerez.

5) A' tüzelő legény, vagy pálinkásnak szobája 's kamarája a' hólyagkemencze tüzkamarájából fűttetik. Itt akképp' tehetni az elintézést, hogy e' hajlék összeköttetésben álljon egy ajtó általa' kandallóval, de egyszersmind egy második ajtó által közösüljön a' laboratoriummal is.

6) A' fa- 's kőszénfészter magába zárja a' szükséges tüzelés-szereket; ennél fogva messze ne essék a' tüzkamarától.

7) A' tárbolt, melly, ha csak lehetséges, boltozott 's hives legyen. Ez a' kész pálinkának ad helyet, 's ott hordókban gerendákon fekszik.

8) Egy tér a' kádak készítőjének, vagy a' bognár számára, ki ott hordókat 's más edényeket készít, 's hol azután a' készek is elrakatnak.

9) Istálló szarvas marhák számára; melly mulhatlanul nem szükséges ugyan, azonban legtöbb esetben igen czélszeres elintézés. Kiterjedett pálinkaégető házaknál szükség van sok edényre; mert sok fogyatéék (Spülicht) marad-meg, melly az égetett pálinka seprejéből áll, mit sikerrel használhatni a' marhahizlalásnál.

A' pálinkaégető házakból sok nedvesség kerül-ki, 's ennél fogva hasznos, ha ez épületek tartós kemény kőből emelt falakat képeznek. Azon jó vélemény mellett, mindent ugy építeni-fel, hogy a' tűznek ellent álljon, óvjuk magunkat a' gőzfelfogót is a' laboratoriumból tömegileg építtetni; mert a' meleg vizgőz képes meg-rongálni a' legszilárdabb falakat is, minthogy az lassanként felolvasztja az ugy nevezett maltert is. A' gőzfelfogó tehát mindig csak könnyen szerkesztessék deszkákból; boritéka; azonban az égető szoba egész terét fedje-be.

A' pálinkaégetésnél szokott gyártásmód következő. Miután a' megőrölt gabna, vagy maláta, a' mais-kádakban forrás segedelmével pezsgő-anyag (seprő) hozzátételével legfinomabb álladék-részeire olvasztatott-fel, 's vékony kásával képeztetett, alkalmas lesz belőle szeszes álladék-részt kivonni. Ennél fogva a' hólyagba, vagy a' retortába meríttetik, 's tűz által főzésbe, forrásba hozatik. E' chemiai processus által távozik az elrepülő szesz, beburkolva vizgőzben emelkedik-fel; a' kalap, vagy süveg által azonban, melylyel a' retortanyílás be van borítva, a' spiráldad forgatott réz kigyócsőbe hajtatik, hogy itt azután praecipitáltassék. E' kigyócső folyton, hideg vízzel tölt edényben a' hűtőkádban van; a' tekervényes cső azonban a' felvett szeszt, mint gőzet, hozza által az előedénynek csepegő alkatban, mellyben felfogatik 's gyűjtetik. — A' pálinkának megszabadításaul a' víztől szükséges többszer rectificálni azt, felcserélvén minden rectificálásnál az előedényeket. Eleintén mindig az erős pálinka megy keresztül a' később levett edényekben már vizes alkoholt nyerünk, 's végre csak tiszta vizet.

Az első szesz tehát, mellynek szűrő (Läuter) neve, sok vizel van terhelve. Ez tehát ujan a' hólýagba hozatik, midőn már az általa visszahagyott maradék eltakarított a' retortából, 's ujan lepároltatik. Ez állapotban neve fél-bor; 's így ismételt kiégetés, vagy destillálás által nyer a' szesz mindig több szilárd-ságot, 's végre a' kitüzött spiritus tartalmát, mellyet azután pálinka nevezet alatt adnak-el, 's mit az araeometer által tanulhat és vizsgálhatni-meg.

A' serfőzőház olly építvény, melly körébe zárja a' sernek ki-főzésére szükséges készüléket, 's mindenféle butorokat. — A' serfőzőház száraz 's levegős fekvést nyerjen; különösen pedig a' napsugárok 's melegség behatása ellen óvott, hives hajlékokkal ellátva legyen. E' házban a' ser pezsgésére szükséges pin-czék rendszerint nem alkalmaztatnak; ha azonban ez feltételül szolgál, osztályokat szükséges elrendezni a' pinczében, mivel a' már kipezsgett ser nem ritkán a' forrásban levőt elrontja, 's izetlené teszi.

Jó rendezetű, tökélyesnek nevezhető serfőzőháznál következő osztályokat kell fellelni a' főzőházban.

1) A' maláta-perkelőháznak körébe kell zárni egy hüves, földszint helyezett, kólappal tisztán kirakott tért, a' maláta-táblának (Malzscheibe) azon elintézése miatt, hogy forrásba hozatassék a' maláta. Legyen azonban egyszersmind több edény is a' gabona beposványzására, mellyeket kőből készíthetni legtartó-sabban. A' beáztatásra (Einquellen) szolgáló viz tiszta folyóviz legyen, ennek legtöbb felolvasztó ereje levén, mellyet a' közel eső folyóvizből, vagy máshonnan kényelmesen 's könnyen oda lehessen vezetni. — A' malátaházban legyen egyszersmind a' maláta-száritó is, melly fonott vas drótból álló cserénnyel (Horde) láttatik-el, 's különös kemence által fűttetik. A' szaladszáritó az épület első emeletében lehet helyezve, 's a' többi tér, ugy mint a' tetőtér is, az elkészített 's megszáritott maláta számára szolgálhat.

(Vége következik.)

SZOBRÁSZAT.

Weber emléke.

Az eszme, melly szerint Webernek, a' „bűvös vadász“ szer-zőjének, Drezdában emlékoszlop emeltessék, 's holt teteme Lon-donból ide szállíttassék, most közönséges pártolásra talál, 's léte-süléséhez legkecsegtetőbbek a' remények. Drezdában élődjé-neje, született B r a n d t, néhány hét előtt a' berlini szinigazgatóságtól 100 aranyat kapott ajándékban.

Adakozások Kőlesey emlékére.

X. Közlés.

Lónya y Gábor úrnál Zemplénben: Kovács Imre 16 kr, Barkóczy Mihály 1 ft, Nemes Irma 1 ft, Jászay Mihály 1 ft, Sz. J. rector 10 kr, Bálint József 24 kr, névtelen 1 ft, Bánóczy Ferencz 1 ft, Kazinczy Klára 2 ft, B. Simon 2 ft, Lónyay Etelke 4 ft, egy valaki 1 ft. — Összesen 14 ft. 50 kr.

Szombathelyi Antal úrnál Békésben: Bodroghy István 1 ft, Szilágyi István 12 kr, Vidovich Ferencz 2 ft, ifj. Wenkheim József 5 ft, Németh Antal 2 ft, Karassiy 2 ft, Novák Antalné szül. Eckstein 10 ft, nn 8 kr, nn. 12 kr, Kis János 2 ft, Virágos 1 ft 36 kr, gr. Wenkheim Antal 5 ft, gr. Almásy Aloiz 20 kr, Csepcsányi Tamás 2 ft, Beliczey 2 ft, Omazta Zsigmond 2 ft, Placsintár 2 ft, Tessedik 1 ft, egy magyar 40 kr, Stacho 1 ft, Razl 1 ft, Szegő 2 ft, Sinay 1 ft, ifj. Farkas 40 kr, Tormásy 1 ft, Stummer 1 ft, Koricsánszky 40 kr, Placsintár Dávid 20 kr, Gedeon Gábor 1 ft, Neumann József 1 ft, Bonyhay Benj. 1 ft, Bodrogh József 1 ft, Horváth 1 ft, Bodoky 40 kr, Thezarovics 40 kr, Bogyó 40 kr, Jablonczay 1 ft, özv. Csuporné született Sánta 2 ft. — Összesen 83 ft 20 kr pengőb.

Az Athenaeum' szerkesztőségénél: Tanárky Gyula 5 ft.

A' X. közlési összeg 103 ft 17 kr pengőben.

A' Kőlesey-emlék-társaság egész tisztelettel kéri és szolítja fel azon t. cz. hazafiakat, kik gyűjtő ívöket még be nem küldötték, méltóztassanak azt juniusi pesti vásárra okvetetlen beküldeni, akár vannak rajta adakozások följegyezve, akár nincsenek.

Pest mart. 30. 1841.

Bajza József, m. k.

a' Kőlesey-emlék-társaság jegyzője.

LITERATURA.

„Remény zsebkönyv. Szerkeszté Szentiváni Mihály 1841. Kolozsváratt. 12-ed rétt 320. 1.“ — Mult héten jutott kezünkhez rokon Erdélyünk aesthetical törekvésének ez újabb csinos bizonyítványa, igen disse kiadásban, finom velinen, szép nyomtatással, Ender János rajzai után Stöber által aczélba metszetett két kellemes női képpel. Addig is, mig tartalma felől bővebb tudósítást adhatunk, említjük, hogy a' benne foglalt novellák 's beszélek Arpadina, Kúthy Lajos, Szentiváni Mihály, Veress József — a' költemények Alpár, Aranyosi, Dózsa Daniel, Finta Károly, Fogarasi János, Hatyú, Hory Farkas, Kabós Ferencz, Kriza János, Riskó Ignác, Szentiváni M., Szolga Miklós, Tárkányi Béla, Tiboldi István, Turul, Vályi Tamás, Veress József 's Vidor tollaikból kerültek. — A' könyv alakja kedveltető, 's hű maradt rendeltetéséhez, t. i. hogy zsebkönyv legyen, 's ne „lexicon“ nagyságú, mint a' tulzó angol divat kezdé behozni. Az illyesekben gyönyörködő mindkét némi fiatalság kellemes multságot fog benne találni, s mind a' toilette-asztalon, mind a' könyvtárban méltó helyet adand neki.

HANGÁSZAT.

SOPRON-ban mart. 5-kén hallottuk a' muzsikai-egyesület 5-ik hangversenyét, mellynek részei: 1) előzene „Vampyr“ operához. — 2) Sopranda „l' ultimo giorno di Pompei“-hez Paccinótól; éneklé Vattervliet Emel-

ka k. a. — 3) Változatok egy tételre „Somnambulából“ Döhler-től; játszámongorán Sieber Carolina k. a. — 4) Változatok fuvolára Haydn egyik tételére Scholltól; játszám Gabler ur. — 5) Magyar tételek Liszt által alkalmazva; játszám Sieber k. a. — 6) Nagy fantazia egész hangászkarra Stranierából vett motívumokból szerző Czegléka, hangászkarmester ur. — Azonban minden belépő azon hirdetést vevé kezeihez, hogy Farkas József győri magyar zenésztársasága az egyesület iránti sziveségből „Porticii néma“ előzenéjét, Mizar (igy) „Riquiqui“ francia négyesét, és Egresi „Hontalan magyar“-ját játszandja-el. — Vaternvliet k. a-nak, ki, mint mindig, ma is művészileg működött, nem köszönhetjük eléggé, hogy a nagy fantaziában a főszerepet felvállalni szives volt; mi az egésznek sikerültét tetemesen segíté elő. Paccini dalját elragadó modorral éneklé; csak a fantaziában vettük sajnosa a zongorának igen is magas hangulatát; mi okozá, hogy a k. a. a legnagyobb megerőtetéssel kényteték magas szerepét vinni. — Sieber k. a. a változatokat igen kellemesen játszám. Mint, megannyi ezüst harangocskák, oly tiszta volt játéka. Egyetlen tisztátlan hangot sem leheté hallani; és e mellett nagy mértékét bírja a mechanikai ügyességnek. Játéka finom, kerekded, és pontos. Hangfutásai gömbölyögek, rendkívül tiszták és teljesekek. — Mi a magyar tételeket illeti, ezek felett nem hozhatok ily kedvező ítéletet. Már azt is czéltalannak találom, miután Lisztet falaink között hallottuk, hogy egy műkedvelőné tőle választ szerzeményeket; mert képzelhetné, hogy Liszt varázsjátékának még csak árnyékát sem képes előteremteni. E mellett a szép k. a. kezében igen kevés erő van még; minek hiányzása itt feltűnő vala. És hogy őszinte legyek: hiányzott a szellem, melly életet öntött volna ez előadásba. Hidegen játszott, így hidegen is hagyott. — Gabler ur nagy sensatiót csinált. Rendkívüli gyakorlottsága, kellemes előadása, passageinak tisztasága feltűnővé teszék e fiatal ember talentumát. Várva vártuk az adagiót, a fuvolások e próbakövét; mi azonban fájdalunkra csak nem következett. — A fantazia meglehetősen pontossággal adatott elő, de az öszveszküvés kardal minden árnyéklat nélkül kiáltatott-le, mit igen sajnáltunk; mert a kardal egyébiránt elragadó, ha jeles előadás járul hozzá. Mi a czigányokat illeti, arról sok mondani való volna, hogy muzsikai-egyesület hangversenyébe, egy csupán műkedvelők egyesületébe, előadásuk nem illett. Azonban a közlekesület, mellyet előadásaikkal szülének, némileg helyesli az igazgatóság e tettét; melly jól tudá, hogy közönségünk felkiáltand: „mai hangversenyünkben legtöbbet értek a czigányok!“ — Illyen az izlés! *) — De egyébiránt meg kell vallani, hogy tőlök nem is lehet kívánni többet. De hiszen ők már félhonunkat összejárták, és így nem látom szükségesnek jeles előadásuk bonczolásához fogni. Csak azt említem még, hogy a Riquiqui ismételni szivesek valának; Egresi gyönyörű „Hontalan“-ját hasonlólag ismétlék, és ujlag ennek frissét; sőt erre még egy nemzeti egyveleget is (Farkastól) a sok éjjenekre és zajos tapsviharra játszottak.

KIESI GYULA.

*) Ez talán Pesten is megtörténhetnék; mert fájdalom, itt is sokan vannak még, kik a hangászegyesület nagyszerű előadásait figyelemre sem méltatják. Izlés a miveltséggel párhuzamban jár. Nem kell csüggedni. Ideje van már, hogy itt is tanítsunk, és jó példával menjünk előre, habár víz ellen is. A szerk.

Donizetti kitérítés e. — A „Diario di Roma“ jelenti, hogy a szultán Donizetti operaszerzőt érdemrend diszjelével tisztelte meg, és pedig ennek testvére által, ki a nagy ur zenekarának igazgatója Konstantinápolyban.

PESTEN: I) Husvétvasárnapon a „nemzeti csinosban“ a nagy innep miatt hangászati mulatság nem tartatván, az jövő vasárnapra halasztatott.

II) „Pál“ című oratorium, melyről már e' lapok előbbi számaiban előleges említés tétetett, a pestvárosi színpadon husvétvasárnap este a pestbudai hangászegyesület által, ennek pénztára javára adatott elő, és pedig az eredeti szerzeményből néhány kisebb értékű számok kihagyásával, s így igen czélszerű rövidítésekkel. Mind e' mellett 7 órától fogva tizedfélig tartott. A' szerzemény minden esetre nagyszerű, de nincs terhelve a' régi szokott oratoriumi pedant sztyllet dalszámai többnyire rövidek, s azért nem untatók. Egyes rövid ariák s több énekszóra irtt dalok a' nagyszerű kardalokkal egymást váltják; s bizonynyal nehezen lesz valaki, ki (mint illy nagyszerű hangművek előadásakor nálunk mondani szokás) unatkozott volna. A' működők száma csaknem 500-ra ment. Könnyen megütheti e' számot, ha részint azon műkedvelők, kik ígérkeztek, mind eljönnek vala, részint ha a' budapesti gyakorlati hangászok akár e' nagy hírvű műnek dicsőbb sikerítése végett, akár csupán a' hangászat iránti nemesebb érzelemtől vezéreltetve valamennyin részt vettek volna. Ez iránt alább bővebben. Az előadás egyébiránt a' felséges mű méltóságához illő nagyszerűséggel s a' körülményekhez képeest lehető pontossággal sikerült. Utóbbi tekintetben különösen kiténtek a' magán dalszerepek éneklőjei, u. m. Uffer és Neubaue'r kisasszonyok, Korb és Hirsch urak. Ezután még dicsérettel emlitendők a' jeles kardalokok is (kik között az egyesületi énekiskola nevendékeinek egy része) és a' hurok szerek játszóit. Nem annyira elégitett-kí pontosságra nézve a' fuvó magánzerek némelyike; pedig ezek mind a' színházi első hangászok kezeiben voltak. A' kardalokok száma mintegy 250-re; a' hegedűsöké 60-ra, a' cellistáké 8-ra, a' nagy bőgőseké 10-re terjedett; a' fuvó szerek kétszeresen, némelyek 3-4-szeresen is voltak ellátva. — A' nagyszerű hasonnemű művek kedvelői már rég ohajták a' szóban levő oratoriumnak itt Pesten hallhatását. Annak méltó módal sikerítését csupán hangászegyesületünk levén képes eszközölni, azon reményében, hogy a' tömérdek költség, melylyel azt létesíteni, bőven lesz pótolva, megszerzé az óriási művet némely nagylelkű műbarátok által adatott előleges költséggel, és sok fáradozás, gondoskodás, a' külső és belső színteremnek pompás megvilágítása mellett valahára létre hozá azt. S mi volt sikere? 600 pengő forintnyi jövedelem 500 pengő forintnyi költség után (mikről azonban későbbi lapjainkban, (miután a' számadások beadattak, tökélyesen tudósítandjuk olvasóinkat). Kérdeni fogjuk, miként történhetett ez illy csekély hasszonnal? Ezt magyarázza meg magának, ki tudja. Igaz, hogy a' bemeneti díjak felemeltettek: de olly nagy költségek után nem kellett-e azt tenni, s nem lehetett-e bizton reményleni, hogy ezen Europa szerte elhírvűlt nagy művet budapesti közönségünk sovárgva és teljes méltánylással fogadja, s bizonyosan olly nagy számmal csödündek annak hallására, hogy talán óriási színházunk kicsiny is lesz a' hallgatók befogadására. De nem így volt. A' púholyok, zártzártek, földszin s egyéb helyek jó része, elég szegynünkre, üresen maradtok. Így a' részvétlenség, a' nagyszerű mű iránti hidegség vádja minden rendű közönségünket érdeklí. Beszélhet nekem ezután valaki a' budapesti közönség müértése vagy műszeretete felől! (Mert valóban

kétlem, hogy a virágvasárnapi concertbe is csupa részvét ösztönzé-e bemeni ama szép de nem felesleges számú közönséget.) Ma valóban szépen bebizonnyítá azt, kivált ha még arra is gondolunk, hogy ezen előadás oly intézet javára volt szánva, mely a közmivelttség előmozdításán minden saját mellékes érdek nélkül már több év óta dolgozik; mely a szegények számára énekiskolát állított; mely újabb szabályai értelmében a szegény fiatalság számára mindennemű zeneiskolákat szándékozik megnyitni. 'S ime e' szép igyekezetű, a honi művészetet terjeszteni törekvő intézetet illy példásan pártolja közönségünk! E' keserű észrevételt tennünk már csak az is kényszerít, hogy azon gazdagabbjaink közül, kiktől e' kis áldozat (ha már annak nevezni kellene) könnyen kitelik (mert tudtak farsangban 10—20 ftot pengőben egy bálrészvényre adni), csak igen keveset láttunk. Ki hinné, hogy a budaiak közül csak hárman hárlelték páhelyt, 's a pestiek közül alig néhányan?! Nem hallgathatók-e itt egy szép caractervonást. Egy gazdagabbjaink közé tartozó, műkedvelő zenész, 's nagy hangászatpártoló urnak inasa a 3-ik emeletre zártszéket váltott, de ura (mennyre tudom) meg sem jelent ezen előadásra; pedig bizonyos tekintetnél fogva viszonyban áll egyesületünkkel, 's egyébiránt minden külföldi művész benne hathatós pártfogóra talál; minden idegen művész versenyeré szorgalmasan megjelenik. — Itt is tehát csak a szegényebbek tettek legtöbbet. — Méltó boszorkodással kell még említeni a gyakorlati hangászok némelyeinek is kárhozatos részvétlenségét; holott ezeknek műszeretöket illy alkalommal leginkább kellene bebizonnyítaniok. Hangászegyesületi mtgos elnökünk felszólítást bocsátott a budapesti három színház orchestrumi tagjaihoz; 's megkérte őket, hogy díj nélküli működéssel segítsék ez előadásban az egyesület vállalatát. 'S mi történt? A' nemzeti 's pestvárosi színházhoz küldött iveres, aláírás nélkül küldettek vissza; voltak azoknak hangászaik közt olyanok, kik azt izenték, hogy bármilly fizetésért sem jönnek; sőt volt egy, ki még másokat is törekvők lebeszélni a megfizetendő segédműködésről is. Meg kell pedig jegyeznem, hogy midőn multkor Tingry ur első concertjét adá a' redutteremben, az egész magyar színházi orchestrum ingyen játszott volt abban. 'S ezt egy idegen iránt örömet tette: de egy hazai intézet (mellyből e' nemzeti színház bizonynyal nem sokára hasznot nyerend, sőt már részint nyert is, részint személyzetének gyermekei ingyen taníttatnak a' hangászegyesületi énekiskolában) hasonló szívességgel viseltetni vagy gyalázatnak, vagy Isten tudja, minek tartani nem átalotta. Hasonlag gondolkodék hihetőleg közönségünk azon részével, mely idegen művészeket tulzásig pártol, 's örömet adja zsebeikbe a' külföldre kiviendő drága pénz, csak hogy azok a' magyar nagylelkűségről trombitáljanak: holott hazai hangászegyesületünket cserben hagyja, 's nem sokat gondol vele, ha ez minden áldozatja mellett tönkre megy; ha a' helyett (mint ma csaknem megtörtént), hogy jövedelemre szert tenne jutalom-előadásából, még saját erszényéből fizetne rá, hogy a' költségeket fedezni lehessen. (Vége köv.)

D I V A T.

15-dik divatkép (Pestről). — Eredeti magyar diszöltözet: világos kék dolmány és nadrág; medgy színű mente setét nyusztprémmel; mind aranya. — E' csinos divatöltözet rajzával Klasz Venczel ur, polgári magyar szabó Pesten (boltja a Ferencziek terén, Eggenberger-házban) kedvesedik a' t. közönségnek, ki hasonnemű és kedvesen fogadott szép-műveivel e' lapok mellett már több ízben megtisztelá a nagy érdemű honfiakat.

Szerkeszti Mátray Gábor, halpiacson, Dencs-ház, 56-dik sz. a.

Nyomatik Trattner-Károlyi' betűvel, angol vas-sajtón
uri utsza 453.

HONMŰVÉS Z.

Pesten vasárnap aprilis 19^{kén} 1841.

KÖLTÉSZET.

B — a`J — ihoz.

Jövök, hogy lássalak
Még egyszer, o leány!
Kíért e' szív epedt
Titkonnak alkonyán.

Jövök, hogy lássalak :
Vágyimnak anygala,
'S derüljön éjemen
Bájdinak hajnala!

Ne bánd, ha álmodom
Szemednek éjjelén,
Arczod virányíról
Milly üdv mosolyg felém.

Hajh, mert csak álmodom.
Nem nekem nyílik az;
Méltóbb halandónak
Leng ott örök tavasz.

A' kéklő ég felé
Király, koldús tekint,
'S bajban enyhületet
Mind a' kettőre hint.

Szeliden vedd azért:
Ha álmom fényölén,
Lelkem sugáritól
Dicsőülhetek én. —

Hiszen csak álmodik
Fölgyulladt érzetem,
'S valót ölelni tilt
Kegyetlen végzetem.

'S ha lelkem fölriad
Az álomkép után:
Ragyogjon egy könyű
Szemednek csillagán.

Alföldi Kaposvárról.

SZORGALOM.

Pálinkaégetés és serfőzés. (Vége)

2) A' serfőzőházban a' szárított 's megöröltött maláfa, a' neki szolgáló lég- vagy maiskádakban leveztetik be, azután kifőzetik, hogy így a' növény-anyagnak édeses mézgas keveréke a' szalad-ból kivonattassék. E' levet (Brühe) maisnak nevezik. Ez azután a' komló keserű nedvével kevertetik, 's tőle fűszer (Würze) nevet nyer. A' komlónak hozzájárulása szükséges, hogy az édes mais több tartósságot nyerjen, 's ne olly hamar hajoljon-át a' savany-sághoz; ez által egyszersmind megszabadul a' ser az undorító édes itzól, 's az egészségnek jobban megfelelő itallá készül. — Mind e' foglalatossághoz járulnak még a' serfőző házban a' nagy fa-edények (lév-'s állás kádak), 's egy réz-üst, a' tüzhelylyel a' maisok kilevezése 's főzésére, a' komló-kivonat elkészítésére. — A' térnek tehát e' házban alkalmasnak kell lenni mind ezen eszköz felállítására. — A' kész ser most már a' gyors kihűtés 's a' pezsgés-menet elintézéséül az épület egy harmadik osztályába hozatik, 's pedig:

3) a' pezsgő házba. Itt mindjárt eleve egy nagy vagy több edényben igen tágas fenéktérrel 's alacsony szegélylyel, vagy párkánnyal (hűtőhajók, hűtőteknők) kiterjesztetik, melly után ügykezni kell a' meghűtést olly serényen eszközölni, mint csak lehet. Az építő mester a' perzsgőház elrendezésére fordítsa tehát különösen figyelmét, hogy ő azt olly hevesnek és szellősnek készítse, mint csak eszközölhető. Légfolyások a' körfalakban itt hasznos szolgálatot tesznek, 's ha valósítható, az épület megárnyékolása keleti 's déloldaltól eszközöltessék. Nehány serfőzőházban azon elrendezést is tehetni, hogy a' forró mais az üstből a' hűtőhajóba vezéreltetik finom eső alakjában.

A' hűtőteknő alatt helyezve áll a' forrás- vagy pezsgőkád, melly a' megtörtént meghülés után felveszi a' folyóságot. Ez egy a' hajó fenékén levő tölsér által történik-meg. A' pezsgő kádban a' folyósághoz adatik a' savanyító bizonyos temperaturánál, melly a' serfőzőnek meghatározásától függ. Ha a' seprő (Hefe), vagy az ally, illőleg eloszlott a' folyóságban, 's jelei mutatkoznak a' kezdet forrásnak vagy pezsgésnek, a' ser pezsgőház alatt levő pinczébe vezéreltetik, itt azután hordókba öntetik, 's átengedtetik a' tökélyesen kifejlendező forrásnak.

A' serfőzőház-kemence olly készülék, melly által az üst meglemelegítettik, 's mellynél következőt érdemes megemlíteni. A' főző kemence olly közel hozattassék a' mais-kádakhoz, mint csak le-

hetséges, hogy így a' főzőüstben levő viz elég melegen, 's a' nélkül, hogy utközben meghűljön, a' lév-kádakba bocsáttathassék. Annyi hely hagyattassék ott, hogy azon állni, vizet meritni, 's más egyéb munkákat végezni lehessen. A' legrövidebb időben, 's az égetési szerek kimélésével, lehessen elegendő vízmennyiséget a' főzéshez hozni. Azt üstben levő vitzömegnek teste lapos fevésű paralelipipedont képezzen, mellynek széles oldala ki van egyenesen téve a' tűz hatásának a' kemenczében, hogy így ezen oldal négyszögtére a' lehajtott üstfenék által megnagyobbíttassék. Az üst feneke az üst nagyságához, 's a' tüzelőszer szükségéhez képest, a' kemenczének, vagy üst-tűzhelynek rostélyától 20 — 30 hüvelknyire legyen, ha t. i. fával fűttetik. A' tűzhely a' rostély mindkét oldalán rézsut építtessék; az üst olly módon függesztessék-fel, hogy azt a' tűz körösleg 3 — 4 hüvelkszéles vonásokban járhassakörül. Ezt az által eszközölhetni, hogy az üstnek mindkét oldalán köztérek képeztetnek, mellyekbe azután a' tűz, midőn már a' kemence hátsó-oldalán az üst mellett felemelkedik, fog vezetetni; mivel egyedül csak ezen oldalról lehetséges a' bejárás e' köztérekbe, vagy csatornákba. Két kijárás vezet a' kemence homlokfalán a' kéménybe, melly a' fűtőkandalló fölött 4 izmos oszlopon nyugszik. A' tűz folyása, pléhes ajtók vagy fiókok által a' füst kiömlésénél megerősítettik tetszés szerint, 's mérsékeltek, míg egészen elnyomattatik.

A' serfőzőüst rézlapokból összeszegezett edény, mellyben a' viz a' serfőzésre forróvá tétetik, 's a' felolvasztott maláta főzetik, vagy maga a' mais. A' serfőző üst nagysága az egyszerre belevetett gabona mennyiségéhez képesten alkalmaztatik. Hosszas paralelipipedont képez; befelé hajló feneke van, 's 4 vas horoggal fekszik-fel a' kemence falára. Az üst az alatt, míg t. i. a' mais, 's a' komló föl, fedéllel láttatik-el, hogy így akadályoztassék a' vizes gőzek visszadülése az üstbe, 's hogy ezen kivonatoknak futóvá vagy repülővé lett szeszét visszatartóztatni lehessen.

A' malátaszérű (Malztenne) azon hives tér a' serfőzőházban, hol a' beáztatott gabona, csirázás végett kiterjesztetik, 's mint szalad elkészíttetik.

A' serfőzőházak terjedtségi nagysága, 's azoknak külön elosztása, rendezése helybeli irányzatok; miről tehát lehetlen általánosan valami bizonyost előhozni.

Ha már visszaemlékezem ama kedves izű serre, mellyet mult évi utazásomkor német országban, névszerint München, Augsburg, Ulm, 's Nürnbergben ittam, 's melly elfeledteté velem a' magyar országi jeles kemény borokat, 's mellynek itszójét sehol drágáb-

ban, mint 3 rhajnai krajezáron nem fizettem, — lehetlen nem ohajtanom: hogy a' komlónövesztésre nálunk is már valaha szorgalom fordíttatnék, 's valóban a' drágán fizetett serért, mellyet itt többféle név alatt mérnek, jobb izübb és szeszeseb ser főzöttessék, melly olly bor-országban, millyen magyar ország, csak annál több figyelmet látszik szükségessé tenni; mihez azonban a' mesteremberi egyszerű bánáson kívül a' külön technikai chemia alapos értése mulhatlan szükséges, mi nélkül sikert soha nem remélhetni.

Novák Dániel.

Üvegszövés. — Dubus ur, ki az üvegszövés körében csaknem hihetlen műveket teremt elő, utóbbi hónapok alatt e' mesteriséget csudálatra méltó fokig emelé, 's jelenleg nem kevesebb mint nyolczvan üvegszövő-széket foglalkodtat. Az igen finom üvegszálatkat gőz segedelmével lágyítják-meg, mi által korábbi természetes törékenységeket egészen elvesztik, 's az után hasonló finomságú fényes selyemszálakkal egyesítette különféle színű kelmékké szövik őket, mellyek szépség, fény 's ékességre nézve sokkal felülhaladják mind azt, mi eddig angol, francia 's belga gyárokból kikerült.

Örök lámpa. Valamint már a' hajdani ősz korban mindig az után hajhásztak, miként lehetne az ugy nevezett „bölcsek kövét“ feltalálni, vagy a' kör négyszögét kifaragni 's a' t. — ugy az örök lámpa is a' szorgos fürkészet gyakori tárgya volt, 's legujabban is lett. — G. J. Knox ur t. i. nem régiben Dublinban, az irlandi akademia ülésében, tudós értekezést tartá az örök világosságnak physikai úton lehető eszközlése felől, 's nagy részvétet gerjeszte. Előidézé azon munkákat, mellyekben említés tétetik az örök lámpákról, u. m. Plutarch, Plinius, sz. Ágoston, Vives Lajos, Porta ker. János 's Licetuséit, mellyek bizonyítják, hogy a' régi sirokban volt lámpák ezer évig égtek volt. A' rózsakeresztesek felekezete, melly igen sokat foglalkodék titokteljes tárgyakkal, állítja, hogy ő is fürkészett e' csudálatos titok után, 's alapítója sirjába el nem alható lámpát helyezett. Pott dr., ki e' kérdés megfejtésére hasonlag elszánta magát, olly véleményben van, hogy csak aransodronyhól vagy asbestból gyertyabélt kell csinálni, 's ezt a' pitschfordi földigyánta-forrásokkal, Shropshire-ben, egybeköttetésbe hozni, vagy azt a' kőszén-ereknek kifogyhatlan szeszeivel táplálni. Illy módon kétségkívül a' lángot legalább olly sokáig lehetne fenntartani, mig ezen csaknem kifogyhatlan források léteznének. Azonban ez nem tulajdonképpi elve az örökké tartó

világnak; mert ezen alakban a' nélkül is feltalálható az égő naph-
taforrások] és vulkáni kén-iszapokban. Az örök lámpának közvet-
lenül magából kell tápláltatni 's fentartatni. Ennél fogva sir Her-
schel Villiam eszméje tökélyes helybenhagyást érdemel, ki a'
levegői elektromosságot kiapadhatlan világforrásul mutatá-be. —
Már most az mondatik, hogy B o t t o prof. Turinban ezen eszmét
vevé physikai vizsgálatainak alapjaul, 's villanyos uton érczek 's
vizgőzek segedelmével olly bánásmódot fedezze-fel, melly által ugyan
láng hozatik elő, de mellyről csak a' jövőendő fogja bebizonyítani,
valljon az ugy nevezett ö r ö k v i l á g o s s á g lesz-e belőle.

INTÉZET.

Budai jótékony nőegyesület. — Fens. Szász-Kó-
burg fejedelmi herczeg Ferdinandné, született herczeg K o h á r y
A n t o n i a; — nem különben főméltóságú herczeg K o h á r y
F e r e n c z n é, született gróf Waldstein Antonia; — ugy szintén
egy nevezeteni nem kívánó jótévőné a' sinlők budai intézetében
három beteg-ágyat, mindenikét ezer-ezer pengő forinttal alapítani
kegyeskedének. Melly magaslelkű alapítványokért ő herczegségök-
nek leghőbb hála mondatik. Budán 1841-ki april 14-kén tartott
ülésből.

Külkei Henrik
egyesületi jegyző.

LITERATURA.

Írói tulajdon tartóssága. — Franciaországban, hol a' kamrák
egy törvény-javallattal foglalkoznak e' tárgyban, az írói tulajdonnak tartós-
sága hihetőleg a' szerző halála után 50 esztendőre fog terjesztetni. Az angol
törvény 28 évet határoz; ha pedig ezeknek lefolyta után is élne a' szerző,
jogát holtaiglan fenntarthatja. Belgium: a' szerző és első nemzedékének
élteig terjeszti-ki. A' német szövetség: tiz-húsz évig holta után. Az
egyessültt tartományokban 28 évig, 's ha ekkor is életben volna a'
szerző, 14-ig hosszabbíthatatik. A' pápai statusokban a' szerző élteig, és
12 évig kimulta után. O r o s z o r s z á g b a n huszonöt évig a' szerző elhun-
ta után.

SZINÉSZET.

Magyar játékszin.

PESTEN, nemzeti szinpadunk apr. 12-én, az egy héti szünet után, fé-
nyesen nyitattott - meg; t. i. a' nézőhely teljes kivilágosítása mellett egy 5
fvsos új szom.játékkal „Olga, a' moszkvai árva“ czimüvel, Barbieri után
franciából fordítá Földváry Ferencz. A' szinmű története érdekes; az elő-
adás kielégítő szorgalmat bizonyíta. A' főszerepek Laborfalvi k a. (czár-
né), Hubenayné ass.(Olga), Egressy Gáb.(Obolenski), Fánesy (Bos-

caris) Szentpétery (Blaskoff) és Megyery (Fedor) urak kezeikben jeles előadókra találtak. — Mai naptól fogva Telepy ur (Uslad) a' rendes színészek sorában jelent-meg. — Lendvayné assz. (ismét!) és Bartha ur szabadsággal műtázásra mentek — 13-án a' „parisi naplopó“ vigi.-ban Jözi szerepét a' szorgalmas Hubenayné assz. lehető igyekezettel személyesíté, 's méltányló tapsokban részesült. — Követé e' vigjátékot Vimercati Pietro urnak, a' lombardi mandolinjátzó 's milanoi zenészkar-igazgatónak hangversenye, mellynek részei voltak: 1) nyitány Rossini „tolvaj szarka“ operájából az öszves zenészkar által jelesen előadva. — 2) „Tell Vilmos“ és „Korinth ostroma“ operákból egyveleg; zenészkar-kisérettel játszá Vimercati ur. 3) „Liszt Ferenczhez“ költemény Vörösmartytól; szavalja Egressy Gábor ur. — 4) „Változatok“ mandolinra; szerzé 's előadá a' versenylő ur, ki ma is mint alapos 's hangszerén valódi remekjátzó művész mutatkozván, a' mérséklett számú közönség nagy tetszését aratá, ha ezzel egyébiránt megelégedett. — 14-én „a' báj-ital“ opera került szinpadra, mellyben Mochonaky k. a. Adina szerepében, mint műkedvelő, második szini próbáját tevő. — Mit e' jeles műkedvelőné tehetségeiről már e' lapokban mondtunk, ma ismét kétszeresen bebizonyodva találtuk. Valóban csudálni lehetett, mennyire haladott a' kedves dalnokné illy rövid időn mind dramai mind éneklési tekintetben. Utóbbira nézve igen észrevehető volt tanítónéja, Cornega assz. sikeres munkálódása. A' 2-ik felvonásban közbetett Mazza-aria valamint több egyéb daljai is igen zajosan fogadtatván több izben hivatott harsány tapsok között. — A' közönség ma nagyon lelkesedett volt, úgy hogy az opera több egyes részeinek ismételését kívánta, mi teljesült is. Jóob ur (Nemorino) ma különös tetszésben részesült, 's látszott, hogy szorgalmas tanulmányt vön segédül. Valóban meglepők voltak a' daljaiba ügyesen öntött coloraturák, lágy 's érzéssel párosított menetek, mellyeket hihetőleg egy jeles dalkép utánzása után tön sajátjaivá. Joób urban bizonyosan igen haszonvehető tagot számlál szini személyzetünk. — 15-re „a' királyi parancs“ vigivala hirdetve, mellyben Farkas ur (Fridrik király) mint vendég előszer volt fellépendő.

RA—MY.

Külföldi játékszin.

Helyreigazítás. — Ujabbi időkben a' nyilvános lapokban több alaptalan adatok közöltettek a' színészi évdíjak felől, mellyeket a' parisi National és dalszínház több rendű előkelő művészei 's művésznői huznak. Mi állásunknál fogva következő hiteles számokat közölhetünk a' mondott színészi évdíjak felől Duprez közelebbi időkben a' franczia dalszínházról 100.000, Elszler Fanny 80.000, Dorus-Gras 40.000, Nau kisasszony 30.000, Stoltz asszonyság 30.000 franknyi évi fizetést huz, pedig ez utóbbi kevés év előtt 6.000 frankért szegődött.

TÁNCZ.

Contra-táncz poesise. — Eddig úgy hittük, hogy a' contratáncz igen hideg és egyalakú táncz; mind a' mellett pedig kis dramát képez. Két pár egymásfelé jön; ők még idegenek egymáshoz. A' „pantalonban“ ismeretséget kötnek, melly a' chaine anglaise és chaine des dames járásánál folytattatik. A' férfiak hölgyeikhez, a' hölgyek viszonttánczosaikhoz hívek ma-

radnak; és pillanatra sem hagyják-el egymást, kivéven az ártatlan hölgy-chai net. Az „Eté“ ben a' viszony már bizalmasabb lesz; mert mindkét részről az en avant deux-ben közelitnek egymáshoz; minden férfi azátellenében állótáncosnővel tánczol a' nélkül, hogy vele érintésbe jöne, vagy hozzá közelednék is, hacsak pillantattal nem. A' „Poule“ még nagyobb összeolvadásra nyújt alkalmat. Itt a' párok egyesülnek a chainehez; a' két ur kezeit dámáciába teszi-át, 's vissza. A' „Pastour elle“ még tovább megy; a' két ur egymásután az ellen-oldalra megy-által; mindenik hölgyet vágytársának engedi. A' Finaléban pedig illedelmes udvarisággal egymástól eltávoznak.

B - gh J. —

HANGÁSZAT.

PESTEN, — „Pál“ oratorium ügyében. (Vége.)

Igy mutatkoztak hangászok olly intézet iránt, melly legközelebb hosszas fáradozással dolgozá-ki 's legfelsőbb helyről nyere-meg azon nyugpénzi intézet szabályait, mellyet saját részvényes tagjainak, özvegyeik 's árváik (igy tehát leginkább hangászok és művészek) számára törekszik alapítani; melly folyvást a' nagyszerű hangműveknek egyedül tőle kitelhető módon megszerzésén 's előadásán minden jövedelmének feláldozásával munkálódik (minek elősegítésére pedig a' hangászoknak volna főhivatásuk); olly intézet iránt, melly a' hangászok nyilvános versenyeihez mindennemű butoraival ingyen szokott segédelmet nyújtani; melly énekiskolájában minden hangásznak gyermekeit ingyen taníttatja; melly mindenik hangversenyében mindcddig a' segédműködő hangászoknak 60 — 70 ezüst frintot szokott fizetni, 's igy élelmi keresetöket 5 évtől fogva szaporítja. Igy nem lehet csudálni, ha a' jelen oratoriumban csupán a' segéd működő hangászoknak majd 200 pgő forint fizettetett, miután a' kóták maguk is mintegy 150 — 160 ftba kerültek ezüstben. — Figyelmeznünk kell még ama magyarázhatlan hidegségre, melly ezen előadás ügyében budapesti hirlapjainkban mutatkozik; mert az egyesület hivatalos tudósításain kívül azokban alig tétetett említés, 's ezt is csupán a' pesti hirlapban 's Tageblatt folyóiratban tapasztaltuk: hollott tudjuk, milly kedvező előajánlatok 's buzdításokat bocsátottak a' közönséghez külföldi lapok olly városokban, hol e' nagy mű adandó vala. Ellenben dicsérettel és szives köszönettel kell említünk Grill János német színházi hangászkarmester ur szivességét, ki a' karmesteri fáradságot minden jutalom nélkül magára vállalta; ugy Schmid Sándor urnak, a' városi színház humanus bérlőjének, ama kegyességét, mellynél fogva ő nagylelküleg minden díjkövetelés nélkül sziveskedett a' színházat, minden megkívántató személyzet és requisitummal együtt átengedni; végre Nötzl Fülöp budai színház-igazgató urét is, ki maga ösztönzé hangász-személyzetét, hogy ez előadást díj nélküli működésökkel segitnék elő; minek valóban örvendetes sikerét tapasztaltuk is, 's hálával ismertük-meg mindazoknak szép készségöket, kik műlvezetünk szerzésében olly dicséretes részt vettek. Egy műbarát

Gyöngyösön, ma tavasz hó 12-én soha nem látott nagy számú zenehallgató van a' kaszinói nagy teremben. — Miért ez olvasóim? Hisz' nincs ott a' varázs-hegedüs, a' híres Morelly! — Mindjárt megmondom. Hölgyek *)

*) Gróf Almásy Lajosné, szül. Brezenheim Leopoldina herczegné, és leánya Irma grófné, — Almási Zsófia kisasszony, — Brezovia Nina, — Graiziger Irma, — Hersteiner asszonyság.

ülnek négy zongora mellett ártatlanság színében, 's ujjaik hangokat hallatnak, millyeket az ég maga is tetszéssel dicsőítne. — 'S mi célra a' zene? — A' legszebb, legdicsőbbre, legboldogítóbbra; — az elemi iskolák alapításukra! Milly szerencsés vagy Gyöngyös! Im elemi iskoláid lesznek; 's ezt kecses hölgyek! nektek fogja köszönni, 's mig Gyöngyös állni fog, áldandja neveiteket. — Ellágyultt kebelrel rebegek hálát nektek nemes hölgyek az éledeletért, melyly fenséges zenétek lelkünket andalítá; a' buzgalomért, melyly az elemi iskolák alapításukat olly dicsőn megkezdétek. — Legyen életek tartós, mint emberi legtartósbb lehet; legyen szép, mint gyöngyvirág; legyen örömdús, mint csillagdús az ég; legyen malasztal teljes, mint a' tavasz szelid esője. — Hála nektek is hangmüekedvelő nemes férjfiak **) kik a' négy zongorát olly szép ügyesség 's tökélylyel kíséreték, és a' szép célra együtt munkálkodni szerencsések, szivesek valátok. — Nem mondom-el, mi volt e' zenészet jövedelme. Mi közünk hozzá, ha egy fillér volt volna is? Érett a' mag; el van vetve. Hatalmas a' hölgy keble! Szent érzeményénél, mint majus szelid melegénél, virágok fakadnak gyümölcsöt hozandók. — Egy ige tőlek, és megnyílnak a' férjfi kéz-zárta pénzes ládák. — Egy iven, melylyen vidékünk tisztelt virágainak kézvónásaik láthatók, csak azért, mert e' varázs kezek megszentésíték lapjait, irandunk 's kötelezendünk ezreket, és dicsőségnek tartandjuk, ha egy lapon álland nevükkel nevünk. Hisz'ők a' hazza áldottai, áldást hozandnak reánk. — Ha illy ivet bocsátandnak, magam is irandok rá hat évre a' tanító számára hetvenkét kilabuzát azon szives kérelemmel, hogy az elemi iskola kisededőv legyen. — Vajha én e' zongorák-ból egy hurt bírhatnék, hogy midőn nehéz napom lesz, rá nézván eszembe jusson: „ez is elmúlik, mint e' hur hangja elrezgett“; — vagy midőn örömnapom lesz, azt megpillantva eszembe jusson, hogy haszonra éljek, mint egyszer haszonra rezgett az elemi iskolák ügyében. — Hallottatok-e szép leánytól magyar szavalmányt? O hazám hölgyei! jöttetek volna ma kaszinónk teremébe! hallottatok volna szavalmányt szép leánytól; csengőt mint ezüsté; lágyat mint Zephiré; kedvest mint fülmilé, szívatót mint szerelemé. A l m a s y Z s ó f i a kisasszony szavalt a' hit, reménység és szeretetről. — És hűséget esküdtetek volna a' magyar nyelvnek most és mind örökké. — Láttatok-e siró Cherubot paradicsom ajtajánál? Jöttetek volna e' kaszinói terembe, és láttatok volna a' szép szavalót a' Hit czikk alatt könyezni, és letérdeltetek volna, hogy imádjátok, ki e' könyeket adá a' szép szemeknek, érzelmeiket a' szép kebelnek, és ki a' hitet kincs gyanánt adá, hogy midőn minden elhagyott, midőn semmink nincs, rajta békét vehessünk, Együtt siránk az elérzékenyültt szavalóval, kit öt virágkoszorú tisztelt-meg. I.

*) Filó Alajos, Gondos István, Hanisz Alajos, Mrackó Ferencz, Pauch Károly urak.

D I V A T.

PARISBAN mult hetek közben a' menyasszonyi öltözetek igen egyszerűek voltak. A' ruha fehér krepből állott, melynek felső testét csipke körzé; felsőjét három sor rojt díszíté. Az alsó testet széles alençon csipkeszalag metszé keresztüli egyenes vonalban felülről le, 's itt körilövezé annak alját. A' szalagon három rózsá- bokréta kiszabott távulságban lebegett. A' szűk ujjakat alençon csipke két sorosan ékesíté. — A' krep kapotkalapok már mult hónapban is nagyon divatoztak; színök veres, zöld lila; díszitményök hasonló színű marabutoll; a' virágfüzerek vegyest rózsá, rezeda 's emlény.

Szerkeszti Mátray Gábor, halpiaczon, Dencs-ház, 56-dik sz. a.

Nyomatik Trattner-Károlyi' betűivel, angol vas-sajtón
uri utsza 453.

HONMŰVÉSZ.

Pesten csötörtökön aprilis 22^{kén} 1841.

KÖLTÉSZET.

Az én imám.

Feléd, feléd világok alkotója
Buzgón röpül ezernyi gondolat!
Szent mérleged ha a' por-embereknek
Áldást avagy csapást is osztogat.

Hozzád eseng az üldözött szegény nép,
Ha nyuglakán az önkény lángja dul;
'S a' bűn fija hozzád bocsát könyörgést
Oly bizva, oly kimondhatatlanul.

Én is hozzád bocsátom hő imámat;
De bűn-kegyelmet nem sovargok én:
Elszenvedem, büntess igaz bíróként,
Ha szent neved' híjába fölvevém.

Nem kincshalom, nem rang hiú vonásin
Emészttem én parányi gondomat:
Gazdag vagyok, 's nagy is, ha szorgalommal
Betölthetem sors - adta dolgomat.

Csupán azért esengek oly szivemből
Feléd, erős világok Istene:
Oltalmadért ha járul a' magyar nép,
Óvd a' koholt ármánynak ellene.

'S nagygyá növeld a' magzat hő szerelmét
A' nagyszerű honérdekek felé;
'S némuljon-el bölcsője ringatásán
Ki táp-tejét kores emlön izlelé.

Kriván felett a' honni szó uraljon;
Alföld terén a' nép magyar legyen;
Láng gyuljon a' bérezek kemény szívében,
'S láng gyuljon a' vegy-nemzet lelkében.

Nekem pedig ha szük napom lejárand,
Lesz uj lakom négy deszka-zárt alak.
Phoenix-erőt, sajátot, adj teremtő!
Ugy viseza — gyász-mult! — nem sohajtalak;

Mert a' halál nyugóra lesz, 's utána
Fölbredek, hogy éljek ujfolag;
'S fenn örködöm hazám felett szünetlen,
'S megtudhatom, leend-e boldogabb!

RÁTHONYI JÁNOS.

FESTÉSZET.

Lessing Károly Fridrik.

Egyik nevezetesb képíró a' düsseldorfi iskolából, melylyel ő főleg korábbi műveiben, hasonló színezetre, irányzattal a' természet-igaz kivitelre 's az érzemény határozott kiténésére nézve összefügg. 'S e' lyrai irány kedveért osztozik vele a' hajlamban is regényes-költészeti, balladák- 's romanczokból vett tárgyak iránt. Hanem e' rokonság mellett szintolly nagy különbség is mutatkozik. Az érzés, melly Lessing műveiben középpontként jelenik-meg, férfiasb, komolyabb, szigorúbb jellemű, mint a' többi düsseldorfi festész műveié, mellyekben az inkább némi kellemes, érzelő lágyság jellemét veszi-fel. Ennek tulajdoníthatni, hogy Lessing, míg más düsseldorfi képírók inkább asszonyi vagy gyermeki tárgyak előállítására hajlandók, határozott előszeretetet mutat a' harczias férfiaság kiabrázolására. Lessing 1808-ki télutó 8-kán Boroszlóban született, de élete első éveit lengyel Wartenbergben, a' lengyel határnál egy kis sziléziai városban tölté, hova atyja az ottani törvényszékhez tanácsosul mindjárt születése után áthelyezteték. Már korán tünt-ki a' gyermeknek, ki csak 4. éves korában kezdett beszélni, kép-ábrázolásokhozi hajlama. Ellenben nagy fogékonytalanságot mutatott mindennemű oktatásban, mellyben elméletileg, nyelv segedelmével, részesült. 'S mivel e' fogékonytalanság a' boroszlói gymnasiumba küldetése után sem veszett-el, atyja 1821-ben építészszakra szánta őt, rajzhajlamának tért így nyitandó. Ez okért Berlinbe vivé őt; de itt kedvtelenség fejlett-ki benne a' rá tolt hivatás ellen. Atyja rendeléséből oktatást a' rajzolásban és festészetben folyvást vön, 's ez által hajlama e' művészethez naponként nagyobbodott. Ide járult, hogy ez időtájban, berlini tájfestész Rösel professor oktatása 's Rügenbe utazása által neki biztattatva föléledt benne a' szeretet 's lelkesedés a' tájfestői művészet iránt, melly művészlényének tulajdonképpi velejét tesz O h a j t á s á b a n, hogy festész lehessen, atyja nem egyezett, 's hosszú és nehéz beltusák után Lessing kényszerültnek látá magát, hogy atyja megegyezte nélkül is életpályaul a' festészetet válassza; olly eltökélet, melylyel az értelmes atya nem sokára meg tudott barátkozni. Az első kép, melylyel Lessing telentuma figyelmet gerjesztett, 's melly ezen időtájból való — „a' temető“ — egy búskomor tájfestvény vala. Ezért a' berlini műegyesülethől kétszer annyit kapott, mint a' mennyit kívánt. Nem sokára azután a' düsseldorfi academia igazgatójaul kineveztetett S c h a d o w professort a' Rajnához követé. Schadow által rábirat-

va, hogy történeti festészül képezze-ki magát, alapul egy mellképet, még pedig magáét, festé berlini nagybátyja Lessing J. K. számára. Némi idő múlva cartont készíté az Ikonium melletti csatához, mellyett, később' Spee gróf helltorfi mezei lakán fresco be is végzett. Mielőtt e' cartonhoz fogott, egy tájképet — „vár a' tengeren“ festett; ez most Berlinben Wagener főconsul birtokában van. Nem sokára két festvénye származott, mellyekkel festészhirét nagyobb kör- 's mértékben megalapítá: „a' schneei zárdaudvar“ — 's „a' királypár.“ A' halál képeiben dulakodó búskomorság, mellyet Lessing több szerzeményén 's festvényén veszünk észre, e' két műben tetőpontra ért. Ezeknek bevégezte után egy tájkép, egy pusztá 's kietlen, legnagyobb mesterséggel kiabrázolt sziklapandal festéséhez fogott, mellyet a' frankfurti műegyesület számára festett. Ez időben szikiavilág volt az, mi őt a' tájtermészet mezején magához leginkább vonzá. E' tájkép után két, a' történeti művészet 's genre közt középben álló szerzeményt készített, egy jelenetet Bürger „Leonora“-jából 's a' „rabló“-t, mellyekkel 1832-ben a' berlini műkiállításán föllépett. Ez időtájban néhány fontos fejlődésszak történt Lessing mivelődése történetében. Eifelbe őszi utat tevén, a' természetet, mellyet ekkori középkor- költészeti idegzet 's regényes-álmódó képzelőerő fényében szemlélt, gyermeki szendeséggel, miként az egyszerű házi öltözetben előtte fekvék, élvezni 's előállítani tanulá. E' benyomatok következménye egy igen jeles tájkép, Wagener főconsul birtokában Berlinben, vala. Ehez hasonló módon lön Lessing a' következett télen élénkebb érdektől a' történeten 's különösen a' hussita zavarok iránt meghatva, 's mind ezek által ama regényes-költészeti idegzetek, legalább bizonyos ideig, háttérbe tolatva. Több szerzeményt vázolt a' hussita - történetből, 's közülök a' „hussita predicatio“ 's — „Huss a' konstanczi zsinat előtt“ különösen kitűnnek. — 1833-ban katonaévébe lépett, mi alatt csak egypár táj- 's kisebb képeket volt képes készíteni, mellyek közül kivált a' „sirnáli szerzetes“-t, Reimer berlini könyvtáros birtokában, egy régibb rajz után, 's egy kis, igen jeles őszitájképet, mellyet Decker berlini udvari könyvnyomató számára festett, nevezhetni. 1834-ki nyáron 's 1834. — 1835-ki télen is csak kis képeket, többnyire tájfestvényeket készíté, mellyek közé egy nagyobb őszitájkép Halberstadtban Spiegel báró birtokában, egy sziklatáj Frankfurtban Wagner kereskedő birtokában, a' hazatérő fáradt keresztes vitéz, mellyet a' művész régibb terv szerint Bendemann berlini tőzsér számára festett, 's Brockhaus Henrik lipcsei könyvtáros birtokában levő vulkani tó, egyike a' művész leg-

érdekesb tájfestvényeinek, tartoznak. — 1835-ki nyáron Lessing a „hussita predicatio“ kidolgozásához fogott, mi őt 1836-ki őszig foglalkodtatá. E' festvényen, mellyen tán csak a' szín szürke tónja gáncsolható, csudálni kell főleg a' szláv néptörzs sajátosságai jellemi felfogását, és árnyéklatait egy vakbuzgó felzudulásnak, melly ismét egészen szlávnak mutatkozik. 1836-ki ősszel Lessing hosszabb tudományos utazást tön a' sollingi erdőbe, mi tájfestési kifejlődésére a' legfontosb következményű vala. Az által ő, kinek tájfestési mestersége az előtt kivált kő- és sziklaparthiak előállításában mutatkozott, oly szemléletet nyert az erdei élet titkairól, millyenben eddig nem részesült. Legtöbb tájképterve ezen idő óta csak elszórt szénhuták-, csatangoló vadászok, 's emberekkel élénkitett őserdő magányába vezetnek minket. Egy ilyen terv szerint készített festvény, mellyen az erdő sűrűjében eltévedt lovag szénégetőnél utat tudakoz, Frankfurtban Wagner kereskedő, egy másik, mellyen egy öreg fáradt vadász gondolkozva fátörzsön pihen, Lipscebén Bärback kereskedő birtokában van. Kivált az utóbbi képen a' compositio legmesterkéltlenebb egyszerűsége mellett az erdei élet költészete a' legcsudálatosabban van felfogva 's visszaadva. A' két, utóbb nevezett tájfestvény 1838-ból való. E' közben, t. i. 1836-ki őszől 1838-ig, Lessing néhány más tájképet készített régibb rajzok után, 's köztük egy nagy, paktától átözönlött erdei szorost ábrázoló tájkép, hol lovaikról leszállott két utazó nagy őskorú cseren levő szentkép előtt térdel, legfőbb fokon áll. Itt alkalma volt sollingi útja benyomatait teljes mesterséggel első izben érvényesíteni. Szintolly jeles egy csudálatos kedvességű esti tájkép, hol balra a' háttérben a' vereses gőzburkolta-hold egy sziklaszög mögül kél, mig az előtér szikláján 's a' kép középterén egy hegykinyúláson fekvő zárdán az esti nap utósó sugarai játszanak. — 1838-ki nyáron hosszab félbenzakítás után Lessing ismét nagybecsű terjedelmes történeti képet, Ezzelino zsarnokot, festett; elfogatása 's megsebesítése után miként ő két szerzetes (vagy tulajdonképp' csak egy, mert a' másik — szigorúbb 's hierarchiailag gőgösebb — megtéríthetéséről már lemondott) jámbor bünbánatra inti. — Jelenleg a' művész két nagy történeti terjedelmes 's olly fontosságú szerzeményen dolgozik, millyet eddig nem készített. Egyik a' már előbb tervezett „Huss a' konstanci zsinat előtt“ — kit életnagyságban lefesteni szándékozik. E' végre egy színvázlatot festett, melly színhatásra nézve mindent felülmul, mit e nemben nemcsak Lessing, hanem általában tán a' düsseldorfi iskola eddig adott.

(Vége következik).

SZORGALOM.

The mse-tunnel. — Ama nagy akadályok, mellyek ez óriási munkának bevégzését gátolák, csaknem egészen el vannak hárítva. A' folyam alatti munkák egészen elkészítvék, 's a paizs, az építés előzőke, most már a' társaságnak Middlesex-parton levő építő-rakhelye alatt áll. A' Wapping mellett levő aknán, mellyen a' gyaloglók járnak-le, szorgalmasan dolgoznak. A' föld alapja, mellyet már elértek, az iszonyú téglatömeg leszállítására igen kedvező. Mihelyt az akna a' megkívánt mélységet éri, a paizs mostani helyéről előre mozdítatik, 's ha ez még 33 láb 's 6 hüvelknyi tért tud haladni fog, az egész tunnelen megnyitattik a' közlekedés. Jelenleg minden perczen 4—500 gallon forrás-viz szivárog ugyan a' tunnelbe: de mihelyt ez megnyitattik, a' vízszivárgás meg fog szünni. A' gép már félerejénél kevesebbel is kihány minden forrásvizet, 's a' látogatók számára megnyitott boltozat egészen a' paizsig tökélyesen száraz. Hihetőleg a' tunnel inepélyes megnyitása e' nyár vége felé megtörténhetik. Ő felsége a' királyné Brunnel urat a' tunnelnél bebizonyított ügyessége tekinteténél fogva lovagi méltóságra emelé.

SZINÉSZET.

Magyar játékszin.

PESTEN, nemzeti szinpadunkon, apr. 15-én a' „királyi parancs“ című 4 fvsos vigj.-ban (Töpfer után Lángh Ádám) Farkas ur, mint vendég, Fridrik király szerepében lépett-fel előszer. — F. ur mint jeles tánczos 's járatosabb színészeink egyike már régtől ismeretes. Ugyan e' szerepben őt már a' budai szinpadon is láttuk, 's így tehetségeit taglalni nem tartjuk szükségesnek. A' szerep a' nélkül is olly kicsiny, hogy előadója a' nevezett király öltözetének és sajtáságos beszédmódjának pontos utánzásán kívül egyebet nem tünethet elő. Farkas ur egyébiránt itt is bebizonyítván használhatóságát, tesszéssel fogadtatott. — 16-kán „Bátori Maria“ eredeti szom. opera (szerző Erkel Ferencz) czimszerepében Lángh k.a. lépett-fel ismét a' hosszú szünet után, 's ma is, mint mindenkori, kedves fogadtatásban részesült. Nem tudom azonban, csalódom-e vagy nem, ha mondom, hogy e' dalnoknék szava nem azon csengő 's könnyen folyó, kivált a' felső hangokban, millyet hallánk első felléptekor. Ugy látszik, mintha gyengélkedései némi tompasággal fátyolozták volna-be szavát; mi hihetőleg későbbben meg fog ismét szünni. Az opera talán soha olly jól nem adatott pontosságra nézve, mint ma A' 2-dik fvnási vadászkarének ma valóban tökélyesen sikerült, 's zajosabb tapsra való érdemes. Hallgatók szép számmal. — 17-kén „Miczbán családja“ eredeti drama 3 fvsban (Szigligeti műve) szorgalommal adatott. Leo szerepét ez uttal M e g y e r y ur személyesíté. — 18-án, ő es. k. felsége 5-ik FERDINAND apostoli királyunk születésnapja előestvéjén, a' nézőhely teljes ki-világításával, előszer került szinpadra Gaal József. eredeti vigjátéka 3 fvsban,

a' „pazar fősvények.“ E' színmű Nagy Ignác ur színműtárából (8-ik füzet) ismeretes lesz olvasóink nagy része előtt, 's így tartalmának elbeszélésétől megkíméljük őket. A' mű, habár a' szorgalmas szerzőnek nem legsikerültebbjei közé tartozik, a' szorgalmas előadás által még is érdeket gerjeszte, 's mulattatást szerzett a' meglehetősen számú közönségnél. Gáspár, Menyhért 's Boldizsár testvéreket Szentpétery, Megyeri 's Udvarhelyi urak, Tihamért László ur, Eszti Hubenayné assz. jelesen személyesíték. — 19-ére „világ divatja“ vig.j. 's 20-ra „báj-ital“ opera volt kijelelve. Az előbbiben Kálmáné assz. (Paulina) első vendégfellépte vala hirdetve. R—y.

Maros-Vásárhely. *) Tavaszho elején 1841. A' farsang vig estvéi elmultak, 's csak a' lánykák keblében maradt-meg mult öröme, emlékeivel. Casino-bájlaink jelesek voltak, új zenéinkkel. Különösen meglepő kedvesek sz. Miklóssy Károly „erdélyi hangok“ és „szív-virágok“ eredeti készítményei, mellyeken mivel izlés és teremtő erő némi jelei mutatkoznak. Más bájlainkban az ál és képzelte tulajdonoknak sorstól adatott vak hiedelme egy bűzhödöt képezet. Becsültetik az ész és társasági műveltség mindentől, mindennütt; kiben ez nincs, kiben ez hiányzik, hitvány marad minden aristocratiai elvével. Színészetünk az őszön, valamint a' télen, nem volt. A' biztosító egyesület munkálódását bevonta, nagy anyagi haszon csalódásával; mert anyagi haszonra is kell tekintetnek lenni. Gyakorlottabb, művészi ismerettel dúsbabbak meghozák vala, mit gyakori készületlenségök elrontott; 's mi csuda azután, ha a' közönség némelly színésznek tavali valódi vándort jellemző tette előtünése után el nem fogultt kebellet kerülte-el a' színházat. Eltelvén az idej farsang, a' színpad-állítást kinyeré igazgató Kovács és Czelesztin, kik is Szászvárosról ide jöttek, 's a' két igazgatón kívül még Vári, Lázár, Farkasné, Magosné, Benza és nője vendégszerepekre. Ez vala a' nagy társaság. Kovács kiment a' szomszéd honba, onnan színészeket hozni: de fáradozása sükertelen volt. — Tavaszho 21-én Benza és Czelesztin szavallati dalos versenyt adának. Benza Normából Orovezót a' fekete asszonyból egyes jeleneteket, a' havasi kürtöt, Zampából a' bordalt, Figaro magándalját, keveset az esküből, úgy a' tolvaj szarkából a' Podesta dalját várokozásnak tökélyesen megfeleleve, tapsokkal méltányoltatott; énekén méltóság, érzés, kinyomás, kedvesség vonult-el. A' közönséget ritka tüneményként elragadá; 's ha mellőzzük egyes hallatlan szavait, 's néhol nyelv-botlásait, azt kell mondanunk, hogy mai éneke classicaifelfogás volt. Czelesztin szavala 2 javalatot (nemjavaslatot?) férfiak és leányokhoz. Bár inkább hallgatott volna, mint illy faragatlan régi versekkel gyötreni, miben sem mérték, sem rim, néhol aljassággal. Az „élet képe“ hasonló előzőnőihez; végre a' „pesti gyászalkony v. a' hontalan árvizi hajos.“ (sic) Már ez szerencsétlenebb, értetlenebb volt társainál, rakva zagyva keveréssel. A' hontalan nem volt benne. 'S már kérdem Czelesztin urat, miért nem szavallt valami felemelő, elragadó művet ezek helyett? miért nem az eredeti árvizihajost? ezt nem tudom; holott megvonna hirdette. Szavallata kedvesség nélküli volt, minden hang-

*) Taval innen küldött színi nézeteim Xzrvn alatt jöttek: de az ősszel felküldött, és az idej 15-dik számú Honművészen kijöttek nem inneniek, mint ott áll, hanem Szászvárost illetők. K.

változás nélkül. Hatástalanságára ez is be folyt. Egy műkedvelő Sz. L. a fekete asszonyból magán-dalt énekelt. Hangja még nem elég hatós; gyenge, erőtelen: de jeleivel ipar után kiképezhető. A zenekart műkedvelők tették, mint tavál, az előtt, úgy most is dicséretes pontossággal. Az érdemfűzér a mindenkori lelkes D. S. ügyvédet illeti, kinek köszönhet a műkedvelő egyesület több oldalú ismeretét. Ezután igazgató Czelesztin és Kovács bérletet nyitottak több hónapra; mert „a két testvér haza több jeleseiből alakult színész-társaság itteni szőnyegre felléphetésére vállalkozának“ — kívánt sikerrel, mert sokan aláírtak, és fizettek is némelyek — Tavaszelő 28-kán „az alakulandó színész-társaság egy része által adatott „a ligeti kastély“ és „kozák leány“ újabb kor művei; fordította néhai koszorús író Csató Pál“ (?) Csak nem akar vándor színészetünk kis városiságából kivetközni. A darab napi semmiség; régi elunt nyelve teljességgel nem mutatják Csató fordítását. Czelesztin (haszonbérlo mindenés) sok oldalúságát megkívántató pontossággal, Benza az ittas Kóro kertészt nagyon természetes képezésével mulattatott. Ő comicusnak bírja sajátóságait: de tuzásokra és néholi aljaságokra könnyen hajlik. Farkasné (kozák leány). A darab XII. Károlyból egy jelenés. Itt a leány tánca van. Szava szinpadon nem megállható; néha elrekedt, tompa; kitöréseiben sértő. Ugráló kozák tánca kis könnyűséggel volt. Mi a mivel befolyás illy érzék-csiklandó szökés által? Biráló valóban ezeket számüzni szeretné. Ezt követte „Napoleon sirszobra“ képezet, görög fénynél. Az eszme nem volt ros, de az elterjedt fény kiállhatlan fullasztó füstöt bocsátott, melly ártalmasan szokott hatni. Mikor fogunk már mások bal példájokon okulni az illy tuzzel, fénynyel élésben. — 30-án „enzersdorfi postalegény“ dalos bohózat 3 szakban, tisztelt műkedvelők tevén a zenekart. — Mire való az illy ámitás uraim?! A darab számtalan kihagyásokkal, egyetlen ének nélkül volt. Benza (szapora) kedvesen énekelt ugyan egy pár oda nem tartozó dalt, de azért szemtelen ámitás „dalos“-t írni. 'S hol volt a műkedvelők zenekara? Egy mivel közönségnek, őket a gyengéket, személyzet hijjávaliakat, pártolónak kegyével igy visszaelni valóságos vándor színészt jellemző tett. Czelesztin (Egyed) kielégítően; néhol elsiertet vég-hangjai hallatlanok Játék-hatása ez által sokat veszt. Farkasné (haszonbérlo) ma is untatott értetlen beszédével, rakva nyelv-botlásokkal és stilisztikai hibákkal. A színház ma is tömve volt. Elkésések, kün-maradások rendén vannak. Eddig Benza volt a lélek, a mages, ki színházba vont; nála nélkül Czelesztin minden ismert tulajdonával is viaskodhatott volna kis személyzetével. — 31-én „a pajzán ifjú“ v j 3 fvsban Kotzebue után fordítódott a tudós t. költségén“ — Biráló ugy tudja, hogy Kassán fordítottat.*) Mire hát e többszöri ámitás ujra? Czelesztin a czimszerepben kevés kívánni valót hagyott hátra. Benzáné (Simbesné) nem illy szerepekre való. Neki alakja és hangja szinpadon megállható különben. Kár volt Farkasnéval (Erzsi) nem cserélni, ugy ő (Benzáné) bizonyosan kedves lett volna: midőn igy mindketten untattak. A sugó kövessen-el mindent; mert a szinpadon nem értik; 's vajmi kellemetlen a nézőknek, ha a játszó habozó némasággal egymásra néznek, 's ketten is egymás szavaiba vágnak. Ma pedig Czelesztinnek kettős érdeme volt. Ő játszott is sugott is. —

KENYÉRVIZY.

*) Budán, Baranyi által

HANGÁSZAT.

PESTEN: I) Tingry Czelesztin ur apr. 15-én 5 órakor adá bucsúversenyét a' kis redutteremben; mellyben ő Rode 8-ik versenyéncz első számát, saját szerzeményeiből pedig egy verseny-cantilenát és változatokat játszott kellemeshangú hegedűjén a' mérséklett számú hallgatók előtt. Ezek között Huber Józ. ur, német színházi hangászkar tagja, Kummer szerzeményeiből „la melancolie“ czimű jellemes hangművet játszá cellón derekasan, — Hirsch dalszínész ur pedig elsőbbén Proch egyik dalját koboz és fortepiano-kisérettel, majd ismét Parisi Jánosból a' seneschall ariáját ugyan fortepiano (Merkl ur) mellett éneklé köztetszésre.

II) Baermann Károly ur, bajor kir. kamarai zenész, apr. 17-én adá első hangversenyét a' kis redutteremben, mellyben ő saját szerzeményeiből egy katonai verseny három számát, s eredeti themára irtt változatokat játszott klarineton. A' verseny egyéb részei: Cherubini „Lodoiska“ ouverture-je; — romancz Bellinitől; éneklé Vial k. a. dalszínészné fortepiano (Bräuer ur) és koboz-(Huber ur) kísérettel; — „hóképek“ (Sephine költeménye, Netzer Józ. zenéje); éneklé Hirsch dalszínész fortepiano-kisérettel. Valamint minden számot tetszéssel fogada a' szép de nem nagy számú közönség, úgy különös zajos-tapsokkal tetézte a' művésznék vendég-előadásait, kit méltán a' klarinetisták óriásának lehetne mondani. Valóban rendkívüli s itt talán soha sem hallott művészeti előadás volt az e' hangszeren, s mit hallánk, csak nem hihetlennék tartottuk. Jó, hogy klarinetistáink illyesmit is tapasztaltak valahára. Legalább tudhatják, mennyire vihetni szorgalom és tanulmánynyal e' különben nem leghálásb hangszert is.

III) A' nemzeti casinóban apr. 18-kán adatott hangászati multság részei voltak: Fesca D-dur quartetteje. — 2) Thalberg fantaziája Bellini themájira; játszá igen derekasan Taborczyk Gabriela k. a. — 3) Onslow D-moll quintettjének két száma. Hallgatók szép számmal.

IV) A' szerencsétlen Szmolik hangász családjának felségelésére adandó hangverseny f. h. 20-ra hirdettetett. A' munkás résztvevők többnyire műkedvelőkből állnak. — Felöle máskor bővebben.

V) A' pestbudai hangászegyesület VI-dik s ez évben utósó műelőadása jövő vasárnapon, apr. 25-én, délutáni ötödfél órakor lesz Pesten a' városi redutteremben. Belépti jegyeiket a' t. cz. egyesületi tagok (de csak biztosító lapjaik előmutatása mellett) általvehetik f. h. 23-24-én Pesten egyesületi pénztárnok Klausz E. L. és Budán Milecz Imre urnál, előadás napján pedig csupán az egyesületi írószobában.

D I V A T.

16-dik divatkép (Parisból). — Tavasz kapot-kalap indiai bársonból, tollakkal. — Ruha selyemből; cannezou bársonból; czal-ernyőeske. — Bécsi divat apr. 16-án: ruha zöld selyemből; bajader fekete bársonból; selyem kalap virágokkal.

Szerkeszti Mátray Gábor, halpiacson, Dencs-ház, 56-dik sz. a.

HONMŰVÉSZ.

Pesten vasárnap aprilis 25^{kén} 1841.

KÖLTÉSNET.

Végkivánat.

Mély gödröt ássatok
Sirások én nekem;
Mert kedves lantomat
Magamhoz fektetem.

Magamhoz fektetem
Ez egy hő társomat:
Ne zengje senkinek
Kinos halálomat.

Ne zengje a' leányt,
Kíért e' szív epedt,
És mély keserviben
Ő érte megrepedt.

'S ha májd a' hittörő
Lakomnál elhalad,
'S nem halja zengeni
Kesergő lantomat:

Kéblén felébredend
A' kinzó öntudat,
'S keresve engemet
Találja hantomat.

Mély gödröt ássatok,
Sirások hát nekem!
Mert kedves lantomat
Magamhoz fektetem.

SISSÓI B—R— —N.

SZORGALOM.

Gépkivitel Angliából. — A' gépek kivitele iránt javalendő szabályok végett a' britt alsó-ház által kinevezett küldöttség előtt minapában többek között hozzá intézett meghívás következtében Marshall J. G., kender és lencszövetek gyártója (Leedsben) is megjelent. Közleményei között, mellyek, mint az illy sok tapasztalatú és a' gyakorlat széles mezején nagy hatású gyár-ferjfiútól várni lehet, igen bő és érdekes felvilágosítást foglaltak magukban, azon nevezetes állítás találkozik, hogy szövőgyáraiban minden orsó 4 font sterlingbe kerül, azoknak (25.000. darab) egye-

temes elkészítési díjja 100.000 fontba (egy millio forint ezüstben). — Az ezek által készített fonál ér 200.000 fontot, melynek felén, állítása szerint, a' nyers anyag vétetik, 's így a' munkabér, tőkepénz és nyereségre a' másik száz ezer font számítandó. — Tudva van-e az alsó-házi küldöttség előtt (kérdézi az ezen adatokat közlő Globe), hogy Lancaster grófságban különös emberek vannak, kik a' gépművészet ügyeiben derekasan jártosak, külföldi kézmű- 's gyár-tulajdonosok zsoldjában állnak, hogy ezeknek a' három britt királyságban feltaláltt új gépek mintáját azonnal megküldjék? — Tudja-e, hogy e' gép-kémlők 's minta-szállítók a' legtöbb gépnökkel egybekötésben állnak, 's ezektől gazdag jutalomért mintákat kapnak, mielőtt valamely új vagy lényegileg javított gépnek feltalálója vagy megrendelője azoknak birtokába juthatott volna!

FESTÉSZET.

Ismeretes képirók műdolgozatai Bécsben.

1) „V a d d i s z n ó v a d á s z a t.“ Vászonfestvény, 6'—6'' magas 's 10' — 6'' széles; S n y d e r s Ferencz dolgozata. Kilencz kutya riaszt-fel fekvőhelyéből egy derék ártányt. Kettő közülök már merészségük áldozatja lön. Nyivákolva fekszik hátán az egyik szép barna kutya a' szinelőben; felülmulhatlanul van kinyomva annak fájdalma. A' másik, melly szürke színű, óbégatva áll mellette, 's megsebesített első lábát emeli. Az ártányon fennebb a' két fa között álló kandisznót készül éppen egy világos barna kutya megtámadni, melynek pillantatiból a' legtüzesebb küzdéskedv tűnik-ki. Hasonló ösztönrel siet a' többi kutya is, melyek a' disznófogó fajhoz tartoznak, teljes bátorsággal 's vágyódással a' köz-ellenség, a' derék ártány ellen, melly bizakodva erejében készen várja a' megtámadókat. Feltátott szájából tajtékozó hab cseppeg-le. Jaj annak, ki hozzá közelg! E' festvény minden esetre Snyders fölséges műdolgozatai közé tartozik. Találmány, rajz, colorit, 's a' legmerészebb ecsetvitel karakterizálják joggal olly nagyon e' híres állatfestészt.

2) „A' v i z b e f u l t L e a n d e r.“ Vászonfestvény 4' — 10'' magas, 's 6' — 9' széles; S c h u t Kornél dolgozata. Hero, a' Venus Idalia egyik papnéja, Sestosban lakott, Thrácia egyik városában a' tenger-kikötőnél, atyai palotájának tornyában. — Hero fölötté szép volt, de a' szerelem sokáig ismeretlen maradt előtte; míg egy közünnepnél, Sestosban, Leander nevű deli ifjúval megismerkedett, ki megbájlolva tekintetétől, közelite hozzá, és lángoló szerelmüket tudaták egymással. Hero azonban kinyilatkoztatá az

örömbe merült ifjúnak, hogy házassági egybekötést nem engednek köztük sem rangja, sem az ő szülei, 's mi több, még lehetlen is őt meglátogatni. Az ifjú azonban, ki minden veszélylyel daczolt, sok kérésére megnyeré tőle az engedelmet, hogy éj leple alatt meglátogathassa, 's Hero ígéré, hogy égő fáklyával a' tornyon azon utat megvilágítandja, mellyen átuszva a' tengeren kell majd Leandernek Hero lakásaig keresztülvergődnie. Ekképp' jöttek-öszve többszer a' szerelmesek; míg egykor az ifjú, megvetve a' zajgó tenger veszélyeit éjilátogatását dühöngő szélvészkor tévén, szétzuzva a' partra vettetett, hol őt másnap Hero megpillantá, 's kétségbe estében a' toronyról leugorván, a' kedvesnek holt testére esett, 's átkarolva őt, kiadá lelkét. — E' költemény, mellyet az idősb Musäusnak tulajdonítanak, ámbár annak egy hasonnevű költész is szerzője, — a' poesisnak 's festészetnek sokszor tárgya volt. Így látjuk jelen festvényben is a' boldogtalan Leandert egy kőszikladombon meztelen kiterülve; mellette a' kétségbe esett szerető szétbomlott hajakkal, ki őt átkarolni akarja. Utolsó pillantata, telve fájdalommal, az istenek felé van fordítva. Jajgatva áll Amor az elhunyttnak fejénél, 's az ivre és nyilra tapod. E' festvénynél az észrevehető világítás költészeti tekintetben hajnalhasadásra mutat, valamint is a' kősziklán heverő kagylók az apály idejét jelentik. A' festvénynyeli bánás szellem és tüzzel bir; a' colorit hathatós, és keményen pastirozott; az alakok életnagyságúak; különösen Hero tekintete ez iskolának szokása ellen különös nemességű, 's emlékeztet Niobe karakterére. A' tájfestvény messze kilátást ad a' tengerre, és a' homályos világítás az egésznek egyetemes hatásához, igen jól illik és Schut festőművészt, mint egyikét Rubens legjelesb tanítványainak hirdeti, valamint is nemzete legszellemdűsb, leggondolkozóbb művészeinek egyikét mutatja-fel.

3.) „Philemon és Baucis“ vászonfestvény, 5' — 2" magas, 's 5' — 10" széles; J o r d a e n s Jakab dolgozata. A' hajdanaságtól elkezdve Philemon és Baucis nevek közmondássá vétettek-fel, hogy általok a' rendithetlen házassági szeretetet jeleljék-ki. A' Mythos következőképp' beszéli-el a' dolgot. — Jupiter egykor az emberek gondolkozását kitanulni akarván, Merkur kíséretében Phrygiát látogató-meg, 's e' végre mindegyike ember-alakban jelent-meg, mint segítségért esdeklő vándorok. Ezer gazdagnak házaajtájától illetlenül elutasítva, végre egy kis viskó előtt állottak-meg, mellyben Philemon és Baucis házaspár lakott, kik virágzó fiatalságuktól kezdve egész aggvenségükig egymást hiven szerették. Náluk a' földi szerenese-adományban érzett szegénység tiszta er-

kölcs gazdagsága által volt kipótolva. Itt a' vándorok nagy sziveséggel fogadtattak. Puha ágyhely készítettett azonnal nekik kából; a' fürdő felfrisíté bágyadt tagjaikat, 's ezután falusi vacsorát kaptak, olly jót, millyet csak a' körülmények megengedtek. Még az egyetlen egy lud is előhozaték, hogy az idegeneknek áldoztassék-fel. Az állat azonban elillant az öreg nő kezeiből, 's futott szabadulást keresve az istenek lábaihoz. Ezek megelégedének azzal, mit láttak; megismerteték magukat, 's ígérék megajándékozni a' párt. Philemon és Baucisnak a' közeli hegy csucsára kellett követni őket. Csak itt vettek parancsot visszanezni, 's ekkor láták a' házakat vízben állni; csupán az övék volt mentt a' víztől, mellyet azonban az Istenek hatalma pompás templommá változtatott-által. Jupiter megigérvén nekik, hogy teljesíti kívánságukat, ők nem ohajtottak egyebet, mint hogy az ő templomának szolgálai lehessenek, 's egyik se láthassa a' másiknak sirját. Ez be is teljesedett; mert miután néhány évig egyesülve felügyeltek a' templomra, végre feloszlásuk órája beköszöntvén, mindkettő egyszerre átváltozott, és pedig Philemon tölgy- 's Baucis hársfává. — A' találmány jó rendezetű csoportulatot képez, melly az állások megváltozásainál, a' becses rajz, hathatós színezetnél 's világitásnál — fölséges egyetemes hatást tesz. Az alakoknál nem hibázik a' nemes kinyomás, 's jó karakteristika; a' costüm is szerencsésen van választva, 's csak Baucis mutatkozik némiképp' újabb szerűnek. A' fejek megkülönböztetőleg helyesek; Jupiter méltóságjeljes, az antikok mázával ellátva; az isteni követ egy nemes nyíltságú szép ifjú; Philemon feje egyenességet, valamint Baucis jószívűséget bizonyít. — E' művésztől van még a' bécsi cs. galleria birtokában: 1) vig asztali társaság három király innepén; — 2— 3) az alakok, Van Ess Jakab két nagy festvényéhez tartozók, mellyek halvásárt ábrázolnak. *(Vége következik.)*

Lessing Károly Fridrik.

(Vége).

A' másik szerzemény, melly csak kisebb terjedelemben végrehajthatandó, Paschalis pápának V. Henrik császár parancsára elfogatását tárgyazandja. Ezeken kívül még több történeti szerzeményt rajzolt, mellyek az említettekhez méltóan csatlakoznak, 's bevégeztetésüket a' jövőtől várják. Ezek közt legjelesebbek Henrik hg. halála a' liegnitzi csatában a' mongolok ellen; egy különös élénkséggel előállított jelenet a' hussita háborúból, mellyen Lessing egy élő festésztől sem felülmúlt 's utólért mesterséget lélekerősen, élénk mozgalmak ábrázolása körül legfényesebben bi-

zonyított-be, 's a' kereszties vitézek járdalata a' sz. sirhoz, Jeruzsalemnek Bouillon Gottfrid általi bevétele után. Általában Lesinget csak tökéletlenül ismeri az, ki csupán bevégzett festvényeit, nem egyszersmind rajzait 's a' tervek teljét, mellyet mappái foglalnak magukban, veszi fontolóra. Igen befejezett feketére festett rajzai sajtóságtos osztályát teszik a' remekműveknek. Főleg tájképi e' nemű vázlatinak olyan varázs és hatás tulajdonuk, mellyel az olajfestész ecsete alig mer versenyezni.

SZINÉSZET.

Magyar játékszin.

FIGYELMEZTETÉS. — Pesten a' nemzeti színházban jövő hétfőn, apr. 26-kán bérszünettel FÁNCSY LAJOS rendező ur és színész javára először adatik: „az áldozat“ eredeti szomorújáték 5 fvsban. Irtá Vörösmarty Mihál. Zenéjét Thern Károly karmester ur. Asztalos Károly országos igazgató választmányi titoknok.

PESTEN, nemzeti szinpadunkon apr. 19-kén „világ divatja“ 4 fvsos vig j.-ban (Töpfer után Komlóssy) Kálmán né assz. (Paulina) mint vendég először lépett-fel. Ő egyike legmagasb termetű színésznéinknek. Ha már e' kedvező szini termettel tiszta, esengő hang, finomabb tapintatú izlés, a' maga helyén illő szerénység, miveltt női alkalmazás párosulna: nemzeti szinpadunk, mellyen már több igen jeles szinesznő fordult-meg, K. a. megjelenésének méltán örvendhetne. Egyébiránt a' mérséklett számú közönség részéről nem hibáztak a' vendégnő iránti biztató bizonyítványok. László ur (Károly) ma igen jó kedvében 's mulattató volt. — A' 20-ra hirdetett „báj-ital“ opera, mint értettem, M o c h o n a k y k. a. gyengélkedése miatt elhalasztatott. Helyette a' „tolvajkulcs“ színj 3 fvsban (Vogel után Láng) került szinpadra, mellyben különösen kitűntek, 's a' közönség tetszését nagy mértékben nyerék-meg: Megyeri (Durval) és T e f e p y (Fülöp) urak. — 21-kén másodsor adatott „Devreux Robert“ opera 3 fvsban (zenéje Donizettitől; fordítá Jakab Ist) Erzsébet angol királynét Lángh k.a. adá. Az előadás egészben véve sikerültebb 's hatásosabb volt ugyan az elsőnél: de ez opera nehezen fogja magát azon köztetszés fokára emelni, mellyre kellene. — 22-re „két Philibert“ előszer adandó vigj. 3 fvsban (Picard után Csepreghi Lajos) volt kijelelve

R - y.

Keszthelyen, martius 18-án „korona és vérpad“ hanyagul adatott. Hevesy 8-dik Henriket azonban elég tüzzel, ennek hugát Margitot Hevesy né szereptudás nélkül, rosszul öltözve személyesíté; Elhelwoodot Abday kedvetlenül, Katalint Berzevitziné. Az apróbb szerepek is mind vonzatva. Bámultuk e' mindenkor iparkodó társaság kedvetlenségét. Engedjen az igazgató ur igaz mondatomért! Én Katalint A b d a y n é n a k 's Margitot Berzevitzinének itelem máskor adandónak. Igy az előadás nagyobb hatás nyer. — 20-án „Borgia Lucretia“ Hevesy ur részére nagygyűleket előtt igen jól adatott. A' színészek helyre hozzák multi hanyagságukat. A' czimszerepben A b d a y n é működött, 's Alfonso férjével méltó tapsokat vívott-ki jeles ját-

szásával. Abdaynál jobb színészt a' vándor-csapatok nem sokat bírnak. Genarót Hevesy jelesen adá, kivált az utósó felvonatban. Játék végén mindhárman előhivattak. — 21-kén „Tulokmányi Máté“ vig bohózzattal zárták-be színészeink itt létezésök idejét. Érzékeny bucsúvétellel vált-meg az igazgató Abday ur a' nagyszámú gyülekezettől. Mi is fájdalmas szívvel bocsátjuk-el ezen ügyes tagokból álló társaságot: de édes remény biztat, hogy rövid időn ismét látandjuk őket. Addig is vándoroljanak békével. If. KRAINER.

F e h é r v á r a t t husvéthétfőn kezdő-meg mutatóványait F e k e t e G á b o r társasága.

L o s o n c z o n a' színésztársaság U j f a l u s y igazgatása alatt játszik, kivel közelebbi napokban egyesült volt a' Pesten létezett F a r k a s u r.

M a r o s V á s á r h e l y. Tavasz hó 1-jén „a' két alakú“ vig mű 2 fvsban (sic). Az adatott darab egy a' legszerencsétlenebb régiségek közül Kopott nyelve, vizenyős fordítása mult századnak hirdeti. A' játékot félbe kellett hagynom unalmas egyformaságáért. De itt (meg kell érteni) a' színész urak nem Holbein jeles darabját adták Jakab István után, hanem Kotzebue avatlan kézzel elkeresztelt „fogolyát.“ Benzáné (Aloysia) sok iparral. Czelesztin (Őszi) iránt szánakoztam; mert küszködött a' silányságokkal. Igy csak parodiáztatik a' darab; pasquill és satyra a' művészet. 'S ki fogja valljon ezután pénzét és idejét illy elsiettetett művek élettelen előadásaira vetni? Hogy Czelesztin a' kor kívánatainak meg tud felelni, tudjuk: de illy kevés társsal adott darabjai hogy ezután is pártoltassanak, kétkedem. Játék végén M a g o s n é magyart tánczolt. — 3-kára hirdetve volt „a' kettősök.“ Már előre örvendettünk Czelesztin működésén: de a' színmű ki nem osztható szerepek miatt elmaradt. — 4-én B e n z a vendégjátékának jutalmaul adatott „a' borzasztó nap, v. több éveken általi előítélet.“ Talán átok más neve e' darabnak? — Feb. 4-ke Wernertől? Egy műkedvelő (Kuncz) szavalatában kevés érzés; kinyomó hangejtései, indulatai, kitörő zaja minden mérséklet nélkül, ordító hangokba vegyülve. Benzáné (Gertrud) untató egyhangúsággal; nem neki illő illy szerepben L á z á r (Kurt). Elég legyen mondani, hogy ő valóságos botránkozató egyén. — Uram ne tegye magát ezutánra neveltségessé. Az „uj évi ajándék“-ban K o v á c s (b. Amári) a' féltékeny férjét képvisítő felfogás távul volt; sajátosság tulzott hajlongásai, esalfa pathoszával kiállhatlanok voltak. M a g o s n é (nője) színpadon nem megállható szabadsággal; hajlongásait tegye illedelmesebben, 's tagjait lépteit több szendéséggel, ne vesse olly önhittent gyárilag. Vándor társaságok sok színésznőjének, noha még távul a' kielégítéstől, ha tán a' természet képzetök után nem megvetendő alakot ada nekik, már magukat színészi talentum sajátosságaival bírónak véli: noha az ipar hátul santikál. És pedig ha illyeknek művészi utjaira visszatekintünk, mit látunk egyebet, mint hátrafelé menő előhaladást. B e n z a énekei gyönyörködtettek. Az ariát Zampából, varázs sípból, bordalt a' bűvös vadászból mélységgel, és kedvesen. A' jutalmazott zajos tapsokkal üdvözöltetett. Őt ma érdemfűzér illette. Elmentén szívesen bánkodunk: de ne vegye roszt neven, ha kérdem, mi indítá elhagyni Pestet? Vándortársaságoknál tán szellemi hasznot kívánt keresni? Ugy csalódott; mert valljon több hónapi hurezolódó vándorlásában kapott-e annyit, mint ott helyben? Fogadja baráti bucsúkat. Kívánom, kísérje művészete utján a' szerencse. — Innepek miatt az előadások megszüntek, olly biztató reménnyel levén kecségtetve,

hogy ezután rendszercsebb társaság fogja feledtetni eddigi unalminkat; mert az eddigiekről szük keblőség nélkül elmondhatjuk, hogy bírálatokon alóli komédiák voltak.

KENYÉRVIZY.

Külföldi játékszin.

A' színészet olasz országban.

A' Romaiak mindig szenvedelmes kedvelői valának a' színészetnek. Ez előtt kenyeret és játékot, a' mostaniak legalább színészetet kívánnak uraiktól. E' kívánat olly hathatós, hogy a' kormány minden vakbuzgóság ellenére is engedni kénytelen volt. Roma jelenleg nyolcz színházat számlál, 's ezek mindnyájan látogattnak. A' jelesebb színházak: Argentino, Valle, és Apollo. Az Apollo-színház csak a' francia kormány átvétele óta áll, 's e' színház és Pincio sétány, melyet hasonlóképp' a' franciaigazgatók nyitának-meg, tették Romában kedvesekké a' Francziákat. Elmenetelük ugyan 1815-ben szivesen láttatott, de midön a' régi birtokosok visszatérvén parancsolák, hogy a' színházak jövendőben csak farsang ideje alatt legyenek nyitva, 's többi időközben csak fabábok játszjanak, sajnálák elmentüket, 's a' kormány a' nép kegyét annyira elveszté, hogy a' színházakat meg kellett nyitni. Csak a' bőjt ideje alatt szünnek-meg előadásaikkal most valamint a' színészek, ugy a' fabábok; 's a' nép templomokba tolong.

Roma kisebb színházai, hol melodramák és bohózatok adatnak-elő, francia ország tartományi báltermeihez (jeux de paume) hasonlítanak; hol néha nyomorú kóborló színésztársaságok adják eléggé untató előadásaikat. Sőt a' nagyobb szintermek tekintete sem elragadó. Még is itt Pergolese, Cimarosa és Rossini diszeskednek, 's az elragadtatott sokaság előtt halhatlan becsű remekeik hallatnak. Első tekintetre peros Bazaroknak tartanók, mellyek körül példányképpen mindennemű kelmék felfüggesztvék. Kiki tetszése szerint disziti páholyát. A' karpitok vagy redőzetek vagy mennyezetként felfüggesztvék, 's a' páholyok előtt minden nemű bárson, pamut, vagy selyem szövetek függnek; minden tulajdonos magát honn lenni mondhatja, 's mindenkinek hiúsága ki van elégitve.

Azon idő körül, midön a' fabábok az élők helyébe tétettek, rendőrségi törvények is szabattak a' színház látogatóinak, mellyek ma már nehezen tartatnak-meg; mindazáltal vissza nem vétettek. Nyersségük és furcsaságuk őket hiresekké tették. Minden hely a' színházban számmal vala jeelve, és 100 pácza-ütéssel büntettetett azonnal Navone piac vérpadján a' néző, ki másnak helyét foglalta-el; öt évig gályára büntetteték az, ki a' színház kapusával czivódni mert, valamint az is, ki a' helyosztó, vagy terem rendőségével kötődött. Illy javító büntetéseknek elitélése a' hely színén mindig jelen volt bíráktól rövid uton végeztetett.

A' bastonade és galya-büntetések éppen olly kevésbé idegeníték-el Roma lakóit a' színházak látogatásától, mint a' jelenlegi szindarabok középszerűsége, tartalmatlansága. Még is az utóbbit kevesebbé veszik észbe, minthogy phantasiájok élénksége őket könnyen mindennemű csalódásra vezérli, mellyeket a' költő bár gyöngé színekkel fest. A' romai néző kevés pillanat alatt a' szinpad személyeinek megbizottja és barátjává, 's bizonyos tekintetben ömaga is színészszé lesz. E' könnyűség, mellyhez kiki érdekét köti, olly fok-

ra hág, hogy nem csudálhatjuk, ha a szenvedelmes nézők az előadást felbeszakasztják, az elnyomott erénynek és megsértett ártatlanságnak (mint nagy Peleske notariusus tevé) segéd-kezet nyújtandók!

(Folyt. következik.)

HANGÁSZAT.

PESTEN: I) apr. 20-kán 5 órakor a városi nagy redutteremben Grill János ur igazgatása alatt ment végbe a már említett hangverseny a szerencsétlen Szmolik hangász családjának javára. Részei voltak: 1) Kalkbrenner Es-dur septettjének első száma; játszó: a 10 éves Szmolik (fortepiánón) Hora ur tanítványa, s Kirchlener, Morawetz K, Pfeiffer, Huber, Czrwczek, Hawlisch urak, a német színházi hangászkar tagjai. — 2) Halm költeménye: „kék szemek, jó éjszakát“ (zenéjét írta Müller A.) — éneklé W-r ur, fortepiano (Babnig gur)-kisérettel. — 3) Változatok angol kúrtre; szerző s előadá egész hangászkar mellett Babnig ur. — 4) Párdal „eskü“ operából; éneklék L-r k a. s P-tz ur. — 5) Változatok Merkertől; játszá flaután Unger ur, magyar színházi hangászkar tagja. — 6) Szavalmány előadva Grillné assz. által. — 7) Párdal „Belizar“ operából; éneklék W-r és V-l urak. — 8) Beriot „tremolóját“ játszá a tiz éves Singer Zsigmond, Kohn ur tanítványa. — Az előadott számok pontosságot bizonyítanak, és valamennyin érdemlett méltánylásban részesültek; de különösen kitűnők voltak a már igen sokra haladott kis Szmolik (a szerencsétlen vízbe fullt atyának fia), a meglepő tehetségeket kifejtő Singer, s a dalnokok közül W-r ur, ki ma lépett-fel előszer illy módon nyilvánosan, s megismerteté velünk igen szép csengő, magas terjedtségű tenor-hangját. Elhatározottság, s bátorság, kellemes árnyéklatú, és igen helyesen alkalmazott sotto voce, fiatal erő mutatkozik előadásában, s a nagy számú közönség ezen első debütjét igen élénk tapsokkal fogadá. Fiatal magyar dalnokaink közül W-r ur hihetőleg legkellemesb tenorral bir, s valóban ohajtható, hogy őt több ízben hallhassuk.

II) Bärmann ur, klarinetista vendégünk 22-dikre hirdeté második versenyét.

III) A pestbudai hangászegyesület ez évi 6-dik s utolsó műelőadásának apr. 25-én tárgyai lesznek: 1) Nyitány Cherubini „Ali Baba“ dalművéből. — 2) Karének „az éji hadszemle“ Zedlitz b. balladája; zenéjét írta Titl A. Emil ur. — 3) Adagio és Rondo Herz Henrik 2-dik fortepiano-versenyéből. — 4) Közkívánatra: „az első Valpurgis-éj“ Göthe balladája; zenéjét szerző Grill János, hangászkarmester.

D I V A T.

PARISBAN, az indiai kasemir különös tetszését nyeré-meg a szépnemnek. Kitűnő ékes toillette mellől a rövid fátyol, canezott és kendőcskék, egészen angol csipkéből, nem hibázhatnak. — Kalapokat és fejkötőket apró rózsákkal vegyes százsorszép-rükercz (Gänseblume)-füzér zöld levelekkel elegyítve ékesíti. — A vállkendők, melyeknek fekete alapszínén mindenféle színű arab rajzok vannak, e nyáron nagyon fognak divatozni.

Szerkeszti Mátray Gábor, halpiacson, Dencs-ház, 56-dik sz. a.

Nyomatik Trattner-Károlyi betűivel, angol vas-sajtón
uri utsza 453.

HONMŰVÉS Z.

Pesten csötörtökön aprilis 29^{kén} 1841.

KÖLTÉS ZET.

Vágyódás.

Ez árva hult kebel

Fül-fülre beg,

Szememben bú-nedű -

Csillám rezeg,

Miért sohajt szívem,

'S merre dobog!

Szemem mért könytetjes,

Merre forog!

Arra, hol üdv tenyész,

Éden virul;

A' szebb jövő remény -

Virányirul;

Hol kéjöröme forr

A' bú maga:

O lány! a' hol te vagy

Föld csillaga!

VARGA S.

SZORGALOM.

Uj lőszer. — A' „Toulonnais“ jelenti, hogy Algierban kísérletek tétettek egy uj nemű lőszerrel, mellynek feltalálója egy oda való gyarmatos, egykoron a' császári testőrsereg tisztje. A' találmány a' szokott muskátgolyókhoz hasonló négy golyóból áll. Ezeknek egyike gyulékony szerekkel töltetik-meg, 's a' bele furtt 3 — 4 lyukból tüzet szórhat-szét; a' másik olly tulajdonságú, hogy kilövetése után 5 — 6 perczig is veresülésig tüzes marad; a' harmadik olajbogyó alakú; a' negyedik pedig, ha a' csőből kilövetik, hosszúkás lesz. Ha e' golyók czélt érnek, szétrepednek.

INTÉZET.

Pesti kisededóvó iskolára tett adakozások. — A' pesti kisededóvó intézet alapítására csak minap összeállt egyesület tagjai a' határozatok következtében felosztott városnegyedekben elkezdtek a' kegyes adakozások gyűjtését. A' hiteles bejegyzési könyvek szerint maig a' valódi kegyességű emberbarátok eltökélett, részint folytonos,

részint egyszerre nyújtandó segedelemre kötelezvé magukat, mind-
 eddig következő adakozást tettek évenkénti jövedelmül: — Acker-
 mann Antal 4 ft., Albert Fer. 1., Csapó Ján. 2., Csasz Márton
 5., Damianovics J. 1., Dercsik János 11., Eggenberger József. 5.,
 Faigel Fer. 1., Feichtinger Domokos 10., Fejér György 5., Ficht-
 ner J. 1., Gebhardt Fer. 5., Gebhardt Paksról egy ölfá, Gegus
 Samu 2., Hanak J. 1., Jordán Józ. 2., Kaiser Fer. 2., Keszthelyi
 Fer. 1., Krácz Józ. 3., Kitt Josepha 1., Lóstainer Anna 1., Mar-
 tinelli Antal 1., Muzsik Klára 1., Mráz Mihály 2., ifjú Müller Já-
 nos 1., Müller Károly 1., Pálma Elek 4., Patizs Károly 3., Pertin-
 ger Ignác 4., Reseta János 5., Roszmanith Antal 2., Rosty Anna 4.,
 Ritter Ádám 1., Schaudek József 3., Schönherr Fer. 1., Szekré-
 nyesi Endre 2., Szemerédy Ist. 1., Szaniszló Fer. 15., Szemmel-
 veisz Károly 2., Sztanojovics Lázár 1., Tölgyesi János 5., Thurn
 Erzsébet 2., Tretter György 2., Tipula Péter 5., Virozsil Antal 5.,
 Vrohofszy Mihály 2., öszvesen 139. pengő forintot. — Egyszer
 s mindenkorra: egy névtelen 2., Bene Fer. 5., Böhm Kár., 2., Fi-
 llinger Leopold 2., Fischer Bertal. 2., Frank Ignác 1., Grossinger
 özv. 2., Gyurkovszky István Aradról 5., Horváth István 2., Hof-
 ner Józ., 1., Hochecker I. 2., Meyer Lambert 3., Lemouton János
 1., Nachtigal Jakab 5., Nachtigal Fer. 5., Oswald Fer. 2., Peczvald
 Otto 2., Raffai Ján 2., Reisinger Ján. 5., Szadler Józ. 1. Schordan
 Zsigm. 2., Schedius Laj. 5. Stáhly Ign. 10. Szabó János 1. Szabó
 Nep. Ján. 2. Szilasy Ján. 2., Thietsch Józ. 5., Trsztyántzky Imre 5.,
 Uzovics Ján. 10., Tognio Laj. 2., Vass László 20., Veleczky Ján.
 2., Volfstein Józ. 1., Verner Józ. 1., Viskelety Fer. 3., öszvesen
 140. pengő forintot. — Az egész summa 270 pengő forint. Mi-
 dőn ezen igen tisztelt jótéví pártolók neveiket ezennel nyilvání-
 tom, bátorkodom egyszersmind a közérdekű tárgy iránt minden
 nemes lelkű emberbarátot legőszintébb bizalommal felszóllítani, hogy
 e zsenge intézetet, mellynek célja olly magas, s irányzata olly
 emberi, kegyes hozzájárulásukkal tovább is elősegíteni méltóztassanak.

Ackermann Antal
 egyesületi jegyző.

KERTÉSZET.

Camelliák. — Olvasóinknak nem mindenike fogja talán
 tudni, hogy a most annyira divatos *Camellia* virágnak hazája Ja-
 pan, China és India; még kevésbbé lesz ismeretes, hogy nevét *Lin-*
né adá neki, és pedig hálából *Camelli* jesuita atya iránt, ki
 azt Japanból 1739-ben hozá Európába. E virág elsőbben angol or-

szág kertjeit ékesíté; nem sokára olasz, majd francia, 's végre német országba ment által. Egyik 's még most is kedvelt faja, *Camellia japonica*, 47 évig egyetlen volt Európában; ettől azután mesterséges termékenyítés által többféle fajt kaptak, mellyek sokáig nagy becsben voltak. 1792-ben jelentek-meg végre a' fehérek, teljes veresek 's a' t. 's így az első fajiránti vonzalom lassanként elenyészett. Japan és Chinából ez óta több más faj is jött, mellyek nálunk ismét más alfajokat adtak, mellyekből ismét más újabbak származtak, úgy hogy jelenleg már hat száznál többféle fajú camelliát ismerünk.

FESTÉSZET.

Ismeretes képirók műdolgozatai Bécsben.

(Vége).

4) „Sámson elfogatása;“ vászonfestvény, 5'—8''magas, 's 8'—1'' széles Van-Dyck dolgozata. Sámson, a' hatalmas israelita küzdő a' Philisteusok ellen, Istentől elpártolt, 's Dalila nevű asszonynak (Sorekben) hódolt. A' hitszegést sarkban követé a' büntetés is. A' Philisteusok tizenegy száz ezüst pénzzel megvesztegeték az asszonyt, ki megígérte a' rettentő hőst nekik kiszolgáltatni. Három tett próba sikeretlen maradt a' nélkül, hogy Sámson valamit gyanított volna: miután végre a' szerető tőle ereje utósó titkát is kicsalta, ekkor alvása pillanatát használván, levágta haját, 's így megfosztá erejétől; minek következménye volt, hogy az oda rendelt Philisteusok zsoldosai könnyen legyőzhetek őt, és szemvilágától megfoszták. — E' festvénynek már első megtekintése is mutatja egyetemes hatásában Van Dyck legbecsesebb mesterműveinek egyikét; e' műtétellet teljesedve látjuk az egésznek közelebbi megvizsgálatánál. Az egész csoportozat telve van élénkséggel 's actióval; nincs benne fölösleges kiöltő alak; mindenike egyhangban áll a' situációval. Minden a' gyalázatosan kijátszott hőshez tódul, és annak pompás alakzata még is egész szépsége 's erejében mutatkozik. A' legmagasb, legnemesb karakter van öntve alakjába. Nem csupán az ájulás dühe, a' vad hatalom, 's felettébbi erő éleszti vonásait; hanem inkább a' mély fájdalom a' rettentő csalódás fölött. Még egy kétkedő pillantatot küld kedvelt árulónéjára, valljon képes lehet-e az illy gyalázat elkövetésére, ki röviddel az előtt buzgósággal vevé őt körül. Dalila tekintete azonban éppen olly kétszinű, mint az életben karaktere volt. A' Philisteus-szolgák, valóságos bandita-alakzatok, helyesen csoportoz-

vák, 's a' legigazabb mintát adják arra, miként lehet egybekötvé actio egysége a' legfelsőbb különbféleséggel a' compositióban. Colorit és ecsetvitel mutatják a' belgaiskolát legfelsőbb fényben, ámbár a' festvény erősen utánsötétült is. Csupán a' redőzet nem elég nagy, 's a' világitás némiképp' szét van szórva.

5.) „Szent Pipin 's leánya, sz. Bega“ fafestvény 3' magas 's 2' — 3'' széles, Rubens Péter Pál dolgozata. Pipin, a' burgundi herczeg, jobb kezét bal csipelyére támasztva, átöleli bal kezével Bega nevű leányát. Ő egy deli barna férfi, fekete öltözetben, kinek prémforma fejfedezete különös alkatú, körül van fogva füzérrel természetes zöld levelekből. Szent Bega, világos vörös prémruhában, gazdagon ékesítve, 's fején fehérszürke lepellel, olly öltözetet visel, mint az általa alapított Beguine-apácák, nem a' könyörületes szüzeknek. — Arcza sok frisséget árul-el, 's könnyű rajta megismerni a' családi rokonságot. — Mind a' két fej a' művész legvalósítottabb modorjából, 's legritkább, legvirágzóbb coloritjából való. Az alakok életnagyságban 's fél testig láthatók.

6.) „A' kinc s - á s ó n ő“ fafestvény 1'—6'' magas, 's 1'—10'' széles, Ryckaert Dávid dolgozata. Egy setét üreg kijárásában, melly csupán a' földből kitörő lángok fellobbanásától van megvilágitva, áll egy rút asszony, a' boszorkányság fő adtributumát, a' seprőt csóválva, melylyel ő egy csapat kísérteti alakokat, mellyek utját akarják elállni, üz-el. Ugy látszik, hogy ő itt kincset ásott; megrakott kötőjéből még arany lánczok 's emlékpénzek, ezüst edények 's más effélék tűnnek-ki. Még inkább mutatja tekintete ezen actiót, mesterileg levén benne a' telhetlenség öröme, 's egyszersmind a' pokol ereje elleni guny kinyomva. Ajkai erős átkozódásokat látszanak mormogni. Mesternéik hatalmát érezve, a' tüneményes alakok a' kijárásnál elillanni törekeshnek: az asszony azonban még nyomorgatásokat is küld utánuk. Igy látjuk, hogy a' boszorkányhoz legközelebbi alak félig elrothadt csudálatos madár, melly egy palaczk higanyával befecskendezve 's nyomorgatva van. Egnagy rák a' hátul álló alakok egyikére ragaszkodott, 's még maga a' kés is, melly az asszony oldalán függ, a' pokolbeli csapat ellen fordítja hegyét. — Nem csupán a' kép-találmány 's ennek rajza, hanem különösen coloritja 's világitása is valódi értelemben mesteri és szellemiek. Az ecset finom és könnyű; a' világosságok erősen impastirozvak, a' közönséges tón egy kevésbé sárgába esik. A' tárgynak miképp' létesítése e' képen bizonyítja, hogy ez a' művész utósó 's legjobb korából való műdolgozat

SZINÉSZET.

Magyar játékszin.

SZEMLE

Egressy Gábor ur, és több társának utóhangjai felett.

„De a' nagy közönség véleményével csakugyan gondolunk, melly előtt mind a' Pesti Hirlap, mint bizonyos political nevezetesség, mind a' tudományos becsü Athenaeum jelentősséggel 's tekintettel bírnak; azon közönségével, melly Dumas szerint „azt hiszi, mi neki naponként mondatik, a' mi előtte dicsértetik vagy gyaláztatik.“

Igy vannak e' sorok megírva ez évi 40-ik számú Athenaeum „Tárczájában“ Egressy Gábor színművész ur által.

Miután ezen ur rövid előleczkéjében némi utasításokat akart adni (ő, mint ki a' színészet practicaí életét legjobban ismeri, azaz ismerni hiszi) azoknak, kik fennhéjázó díjkövetelésök miatt felszóllalának: — a' közönséghez fordul, azon közönséghez, mellyet ő, ugy látszik, ismét legjobban akar ismerni. — Kérem egész tisztelettel Egressy urat, micsoda logica következtében állithatja: hogy a' közönség azt hiszi, mi neki naponként mondatik, mi előtte dicsértetik, vagy gyaláztatik? Midőn a' két említett lapnak tekintetet és jelentőséget tulajdonít, bölcsezen azt képzeli, hogy ezeknek olvasói a' műveltség azon fokán állanak, miképp' mindent hisznek a' lapoknak, mint szent bibliának! 'S e' közönség önállású ítélet szerzésére erővel nem bírván, csupán a' lapok szavai öntenek erőt lelkébe, valamint Egressy ur gyakori habar beszédei szinpadon a' karzat hőseinek. — Csalatkozik Egressy ur! Azért legyen szives studiumává tenni kevéskét jobban ismerni a' közönséget, melly ön szavait is szemle alá veszi.

Egyébiránt, ki hirlapokat olvas, ki a' magyar színészi előadásokat egykor Budán meglátogatta, és egyéb körülményekről is bármí kevés adatai vannak; ugy tartom az, és Egressy Gábor uron kívül más is alkalmas a' színház ügyében némelly mellék-hangokat közvélemény tárgyává edzeni. — Azonban talán Egressy ur azt hiszi, hogy a' provinciákon, hol szinpadí excellentiákat csinál, a' pesti szini életből közönség elébe bocsátott igazságok nimbusaitól valamiként jó társait megfosztják? Ott is találatnak férfiak, kik társas körökben hangulatot adnak, 's a' hirlapok közléseit a' tapasztalásaik utáni gyűjteménykével fűszerezik. — Egressy ur a' közönségről talán csak felteszi, hogy gondolkodik? Hisz' nem mysticaí világban élünk! Már a' mai életben sokra mentünk. A' szobrászatról nemcsak a' jó szobrász, szép képfestésről nemcsak a' jó képiró, jó dramáról nemcsak jó dramairó, színészetről nemcsak jó színész 's főleg Egressy ur azóllhat vagy értekezhetik, hanem mások is, kik elkészülének ezt vagy amaz igazán ismerni nemcsak tanulmány de ítélet utján is. Megengedi tehát a' közönségnek adott utóhangjait felfognom, és azokra kevés jegyzetet tennem.

„Színész és szinigazgató szerződés előtt kalmár és vevő.“ Igen is. — Tehát ha a' kalmárnak ugy tetszik, egy forintos kelmét 10 forintért is ad-

hat? és más kalmár nem lévén, az illető előjáróság nem léphet-e föl üzso-ráskodása ellen? nincs-e joga a' kalmárt rendre igazítani, hogy kelméjét il-lő áron adja?

Méltó boszorkodásában illy körülmények között nem fakadhat-e ki a' polgártárs? midőn látja társait pénzüket hasztalanul pazérlani. Mi a' factu-mokat illeti: hogy az ügyszeretet melyik részen áll, ugy hiszem, talán majd ellenkezőképp' mint Egressy ur hiszi. Hát a' hon nem ügyszeretéből teremt egy állandó színházat, magas tendenciákat tüzvéni neki, mellyek közvet-ve mozdítandók-elő ügyünket. Nem humanitásból akarja-e színésznink pályájo-kat biztosabb lábba állítani? Nem ügybarátok voltak-e (mert martyroknak csak maradjon Egressy ur, 's kiket képzel) azok, kik magyar színházat Pestről Budára mentek látogatni, jó rosz időben, hideg és melegben, hidon 's ladikokon Dunán át, hegyet mászva, éjjel éjfélkor haza borongva — mi-dőn a' pesti német színház akkor tájban még valamivel jobb lábon állott, mint most; 's talán nem esalatkozom, ha állítom, hogy Egressy urat 's társait Budán sokkal nagyobb szerű darabokban láthattuk fellépni, mint most. Itt a' körülmények tekintetbe veendők, mennyi volt az erő, 's mennyi most, és mil-lyenek amazok most 's akkor! Csak kis rövid visszaemlékezés, és elég.

„Minden hazafíui áldozat és öntagadásnak határa van, mellyen túl hasz-nosan 's józanon nem áldozhatni.“ — Ismét áldozat! Így tehát Egressy ur és társai sem áldozhatnak. A' színészetnek szükséges kellékei vannak; ezek-nek betöltésére tartozik a' díjhatározás, és ebből a' pesti jóllétnek egy ne-me, — és még egy privát ruhatár. — Érintetlenül nem hagyom-el, miképp' magasabb iskoláink tanítói, számos hivatalosok — kik évekig ingyen is szol-gáltak, hány munkás férfiak, kiknek mindnyájoknak volt szükségök annyi ta-nulmányra, mint Egressy Gábor urnak a' magáéira 2-5000 ft évi fizetéssel (betudván a' mellékéseket) magukat, 's családjaikat tisztességesen eltartják Pesten, Kassán, Debreczenben, Patakon 's a' t. — A' ruhatáron is lehet seg-itni. Egyezkedés utján jutalmasan egy pár estére első szabóinktól a' legu-jabb divat-öltözeteket megkaphatnók, hogy a' közönség így az öltözetet és érdekét szemügyre vegye. Egyébiránt uraim nem annyira fényt és cziczomat akarunk nélkülözhetlenül, hanem művészetet. Nem a' lord frakja nyújt nekünk életet, hanem a' jó, pontos előadás.

A' színészet becsét, művészetét szerintök talán a' nagy fizetés feltételezi? és talán nem volna rosz minden pár versért „à la Rachel“ 2 frank. Azután, ha az egyik megérdemli, a' másik, ugy a' harmadik is követelhet prog-ressíve.

Közönségnek, melly mindent hisz szerintök, részvételére leczkézve szá-molni, kissé különös.

Ugy-e, mi magunk vagyunk a' hazában egyedül, kik a' pesti szinpadon felléphetünk? nincs concurrentia, 's így mi is nagy díjt követelhetünk, mint dalnoknőink! Volt idő Budán, midőn az operában Megyeri, Szentpéteri, Bartha urak is szaporították a' kart; csak hogy iparukat lássa a' közönség: most Pesten az opera nyomta-el a' dramát; az opera képviselője kifütyöltetett, de egyszersmind a' páholyok üresek levének, 's a' dramai művészet győzött. O urak! nyelvünkre, lelkünkre (hitem szerint) a' jó nevelés legtöbb üdvet áraszt. A' közönség élvezet-vágyait ön dicső mély belátásuk szerint ne reformálják: nincs a' közönségnek szüksége untalan gyámra, tanítóra, vezérre!

Egész tisztelettel bátor vagyok önöket arra is figyelmeztetni: ne utazanak mindig páronként! Igaz, hogy a' provinciákon sem hiúk sem pazaroknak nem neveztethek; ott igazán művészek: de itt nálunk a' közönség mindig bírál, követel. Vidéki színpadokon—csak Szegeden nem most—„drama for ever!“ Igen igen nagy kár, hogy vidéki színészeinkhez nincs annyiszor szerencsénk Pesten, mint a' német színháznak a' német föld jelesbjeihez; mert ugyan egy darabot többször többektől örömebb látunk, mint folyvást és mindenkor ugyan azoktól.

Végszóm: Egressy ur 's társai legyenek szívesek a' közönséget sok jeles még elő nem adatott 's heverőben levő darabok színre hozásával örvendtetni, és több benső művészettel mint áldozattal: akkor folyvást mi is áldozunk pénzzel és elvesztegetett idővel. Budán 1841. apr. 22-én.

M. P.

PESTEN, nemzeti színpadunkon apr. 22-én először „két Philibert“ vígj. 3 felv. (Picard János eredetije után francziából Csepreghi Lajos) adatott. Kötő jelességgel 's vidám szeszélylyel játszott az illyesekben szinte páratlan László ur (ifjabb Philibert); különben az összes személyzet eléggé iparkodott e' művet érdekessé tenni, mi minden iparkodásuk mellett sem sikerült, mit a' darab ürességének és kopott helyzeteinek tulajdoníthatunk. — 23-án „enzersdorfi postalegény“ bohózat 3 szakaszban énekekkel és tánczczal (Told után Balog)—24-én „ügyvédek“ színj. felvonásban (Iflandtól Joannovics Demeter. Dicsérendő szorgalommal működtek utóbbiban Szentpétery ur (Klarenbach) Megyeri (Reiszman) és Egressy G. (Klar. Lajos) urak. — 25-kén először bérfolyamban: „a' festő és ikertestvérek“ bohózat dalokkal 3 szak. francziából Nestroy János; zenéjét írta Müller Adolf, magyarra fordította Balogh színész. Az előadás minden hatás nélkül maradt, és eléggé bosszontá a' közönséget. Szerdahelyi (festő) egyébiránt jeles volt, valamint a' derék Megyeri is. A' színházat már első felv. után többen hagyák-el elégtelenségből, 's a' többi szép számú hallgatóság hihetőleg nem kedvezőleg ítélte Balog ur fordítói izlése és hálátlan buzgósága felől. Különös, hogy ez ur többnyire illy aljasságokra vesztegeti a' drága időt 's munkáját! — 26-ra Vörösmarty „áldozat“ czimű szomjátéka volt hirdetve.

Külföldi játékszin.

A' színészet olasz országban.

(Folytatása.)

Illy esetek Romában még most is nem gyérek. Ezért a' színészek a' cselszövő szerepet veszélyeztetésökkal veszik-át, félvén, hogy a' közönségtől személyükben megsértetnek; 's ha tán egyes utazók illy nemű jelenetekről kellemetlenül érintetnek, csak azt jelentik, hogy a' népet nem ismerik, 's idegen tulajdonságokhoz nem értenek.

Hogy a' romai könnyen megelégszik, 's az előadást érdekesnek találja, azt szerencsés véralkatanak 's kiapadhatlan vig szeszélyének lehet tulajdonítani. Mindazáltal e' lármás részvét és kedv, mely csak hamar felizgattatik, mutatja, hogy jelleme komolyabb, mintsem közönségesen hinnök; mind e'

mellett megjegyzendő, hogy a' romai nép characterere nehéz tanulmány, mivel cz a' város minden szegletében változik.

Most Roma városnak lakóit közönségesen négy igen különböző részre osztják, kik Monteggiani, Romani, Populanti, és Trasteveri nevet viselnek. A' Monteggianók a' hét dombon, Romanik a' Corsón 's az egész régi Marsmezón laknak, a' Populantik a' porta del Popole negyed részét, 's a' Trasteverik a' Tiber tulsó partját foglalják-el. A' Romanik és Populantik, vagy is az új város lakói egy élénk, valamint szelid és gyöngéd nép keveréke, melly néposztály eme jellemét kétségkívül az idegenek szomszédságának és a' velük tartó közlekedésnek köszönheti. A' Monteggianók, vagy is a' hegyek lakói lármás és megátalkodottak; a' Trasteverek vadak. — „Passa, o mai più non passerai! (Menj, vagy többé nem fogsz mehetni.)“ — mond kést ragadva a' Trastevere lakója az idegennek, ki pillanatig megáll háza előtt nöje vagy leánya szépségét csudálandó; a' hegyek lakója hozzá tartozóit előidézi, 's vagy kikaczagja, vagy kövekkal siet utána. A' corso lakója öt nyugtalanul kissé tovább szokta kísérni, 's legfeljebb is elmés epigrammal sérti-meg. A' romai jellem árnyéklatai éppen olly élesek, ha egyikből a' másik osztályba megyünk. Az alsó néposztály általánosan durva- szenvedélyes, erő-és szellemdús; — a' közép osztály „il secondo cetto“ mellynek tetőpontján a' jogtudósok 's gazdag kereskedők állnak, hasonlóképp' erőteljes, sok természeti észszel 's egyszerűséggel kitünő tudományt kapcsol össze, lelkületük rendkívüli finomságú 's értelmük derék. Ez alattomban Voltairet olvassa, mégpedig a' hatalmasbakkal összekelni nem akarva; de minthogy szüksége van reájok, fél szavakat kell értenie, 's magát hasonlólag érthetővé tenni. Tehát a' polgár lelkülete inkább gunyló, mint gonosz. A' romai polgárság a' köztársaság főbb osztályával nem hasztalanul társalg. Változhatlan körülményi viszonyaiknak is a' polgárok erőtetett nyugalommal hódolnak; egyedüli fegyverük az epigramm és guny.

Jellemüknek ezen éles árnyéklat a' nép szinpadán két igen különböző typus által ábrázoltatik, mellyek egyenlően igazak, Meo Patacca és Cassandrino. Az első Trasteverini és Cassandrino a' vagyonos polgár.

Meo Patacca az alsóbb néposztálynak kedvence; azt a' tudósok Mak-kustól, amaz osci pórtól, — az Atellanok hősétől származtatják, kinek nyers és szellemdús szemtelenségét bírja. Rövid idő előtt még tört hordott övében, 's midőn ez neki megtiltaték, füttykössel pótolta ennek hiányát. Arcza barna, iszonyú barkóval körülvéve, 's nagy fővege vagy fungo-ja alatt valóban vilám tűzű fénynyel ragyog szemé. (Folyt. következik.)

SCHODELNÉ asszony Bécsből London felé utazott-el, hova a' német operatársasághoz hivatott-meg három hónapi vendégszerepekre.

D I V A T.

17-dik divatkép (Parisból). — Kalap tollal; tavaszi köpönyeg gaze-himzeményű mus-selinből; felruha rojtjal diszitve. Bécsi divat apr. 22-kén: magas ruha selyemből zsinór-diszitményekkel; nagy legező tafotából; krepkalap tollak és blonddal.

Szerkeszti Mátray Gábor, halpiaczon, Dencs-ház, 56-dik sz. a.

Nyomatik Trattner-Károlyi' betűivel, angol vas-sajton
uri utsza 453.

HONMŰVÉS Z.

Pesten vasárnap május 2^{kán} 1841.

KÖLTÉS ZET.

Csalóka képzet.

Fennsapongó
Csillagok körében,
Száll a' képzet
Lángoló hevében.

Eszme-lánca
Egybekapcsolása
Végzetlen,
Mint tenger folyása.

Bájtavaszban
Leng gyakorta rája
Üdv 's szerencse
Játszi fénysugára.

Ah, de ébred —
'S kéj, öröm helyébe
Gyász sötétül
A' való fölébe.

Ködlepelként,
Ábránd-szenderében
Csak tűnő volt
A' csalóka éden!

LAKNER SÁNDOR.

INTÉZET.

Rabok dolgozóintézete Jászberényben.

Miskolcz, octob. 23-án 1840. *) A' Zagyva folytában, téres és dombbal borított tájon, fekszik a' jász- kun hajdani nemzet fővárosa Jász-Berény, melly nádas és fás szigetekkel környezve a' nem róna földön itt ott kitünő halmok e' régi városnak nyájas tekintetével előzik az utazót. — Régiségei: Attila vára, mellynek omlott közepén áll a' szoros rendtartású ugy nevezett szürke barátok nem diszes de komoly rendeltetésének igen megfelelő emele-

*) E folyóiratnak egyik buzgó pártolója, a' szépnek és jónak előmozdítása tekintetéből, kegyeskedett e' hozzá intézett levelet a' szerkező kérésre köz-nyilvánítás végett átadni. Mellyből a' rab-dolgozó intézeten kívül szöllő némelly tudósítást, kívánságához képest, elhagytunk. A'szerk.

tes zárdája és temploma. A' Zagyva folytában ugyan, de még is a' város mozgalmától oly rejtve fekszik e' tisztes hely, hogy azt a' járatlannak felkeresni szükség. Nem illy helyen fekszik a' jász-kun nemzet kerületi háza, melly nem régi épület ugyan, de architecturája oly különös, hogy ennek sztyljét és mássait csak Normandiában találod, 's egy Európában forgott embernek oly furcsa az illy alakú épület látása, midőn még ezen éghajlat alatt mássát szinte nem látta, mintha onnan szárnyakon reppent volna e' helyre. Két oldalán pompás nagy két kapuja szabadon, diadalmi arczczal áll, melly bajnoki helyzetben 's megint más architecturával, de az egésztől nem elütővel, amannak emelő diszt ad: a' harmadik kapu az épület közepén vezet-be; hova midőn betértünk, a' négyszegű udvarnak bal hátulján ismét egy emeletű, valami száz éves épület mutatkozik. Ennek folyosói kemény bolthajtással bevonva állnak, midőn az udvar jobbik hátulján ismét egy emeletű, azonban uj és könnyökkel amahhoz ragasztott épület áll; 's ekként az egész udvar, mellynek hosszában szuronyos puskával, kard 's tarsolylyal oldalán, fel 's alá jár a' curia őrje, igen csinos alakban látszik. Éppen egy zömök, barna és őszbe elegyedett hajú, disz-öltözetű férjfi, komoly lesütött fejjel jöve felénk, kinek számos nagy kulcsok, karikára füzve, kezeit szinte lehuzván, azokkal tova lépdelni akart. Ez tömlöcztartó, kinek balján érdem-kereszt csüggvén, megszólításunkra mint köszál egyenesen megállva, tüskés bajusza közül: „mit tetszik parancsolni?“ — tisztelő hangon felelt. — „Barátom! micsoda épület ezen régi itt balról?“ — kérdezém őt. — „Ez a' jász tömlöcz!“ — volt a' felelet. — „'S micsoda emez uj épület itt jobbról?“ — kérdém ismét. — „Ez a' jász-kun tömlöcz alul, fenn pedig a' rab-dolgozó-ház, hol szürt, pokróczot, és padló-takarókat szőnek, varnak és fonnak.“ — Szemeink azonnal figyelmesebbek levének az épület külsejére, melly igen tiszta és csinos; 's csak ugyan egy pár pillanatig csendesen állván, az emeletből a' sok csörlőnek sergő zaját, csattogásokat, szövő székek nyikorgó csapásait hallván, előttünk egész gyár állott. — „Mi ezt látni akarjuk!“ — szólánk kérdő hangon a' tömlöcztartóhoz. — „Igen szivesen; tessék bejönni!“ — volt a' válasz, és virágos ágyak között az épületnek egyetlen két levelű ajtajához vezetve, minket az előlépéssel megkinált, 's előttünk üveges ajtó állván, onnan egy hajdú „„mit tetszik keresni?““ szókkal azonnal előnkbe toppant: de a' tömlöcztartónak nyomban utánuk jövede elegendő felelet levén neki, őrszobájába ismét visszament.

Vezető tömlöcztartónk, kissé balra a' folyosón, előnkbe lépven, egy rácsos ajtót megnyitva, 's azonnal egy dolgozó szobá-

ban termettünk, hol a' rab-dolgozók helyükről sem mozdulva, figyelmesen munkálkodtak. Szemeinket alig tudtuk, merre fordítsuk. Illy pillanati nem vélt meglepetés után azt vevők észre, hogy vezető tömlöcztartónk eltűnt, 's mellettünk egy polgári öltözetű, javabeli, magas szálú férjfi termett. Sajnáltuk, hogy meg sem köszönhattük amannak fáradságát. Ezen újabb előnkbe állott férjfitől tett kérdésünkre: ki legyen ő? — „Én ez intézetben a' mester vagyok“ (mi előttünk igen kedves hang vala) lön a' válasz. — „Mutasson tehát meg nekünk mindent!“ — szólánk neki, 's ő levett sipkával: „tessék utánam jönni“ — egy másik tágas szobába vezetete. Itt egy ör a' nyitott két levelű ajtó mellett fegyveresen állván, kérdeztük: „miért áll ez itt?“ — „hogya senki egymáshoz ne szólhasson!“ — lön a' felelet. Ez ajtóból egy festvényi látvány ötlék előnkbe e' teremben, hol 30 — 40. személy a' terem négysegei körül egyenes vonalban egyenlő távolságban szórt, gyapjút fon; félkézben szórt tart, másikkal fonalat nyújtva. A' többiek a' terem közepén egyenesen végig utszákra felosztvák, mindnyájan hajadon fővel, vasban (engedelemmel legyen mondva, ingben, gatyában), lesütött szemekkel némán dolgoznak, 's kinek-kinek neve és száma, háta mögött, nagy betűkkel írva. A' terem tiszta, világos, egészséges; padlója fejez márvány. Meglepő érzéssel jövének ki az ennél nagyobb terembe, hova előbb léptünk vala. Ez bizarr egy látvány: a' lefedezett betyár mint kukorog egy kis faszéken gyapjút, szórt fonásra csomózáván; ismét más helyen így rakásban mint fésülik a' szórt; midőn átellenben két szövő-szék-nél a' vetéllő és borda izzasztja a' nyalka betyár kezeit 's lábait. — „Ezek talán fogságba jutásuk előtt takácsok vagy szürszabók voltak?“ kérdeztük a' mestert. — „Nem uraim! ezek nem mester-emberek, hanem egymást tanítják; legényemmel egyet kitanítottam, 's ez, midőn a' szabadulás ideje közelget, másikat tanít, 's így egyik a' másikat tanítván, ki nem fogyok a' jó szövőköböl. Tessék most munkáikat látni!“ — E' becsületes ember Lancasternek „methode-mutuelle“-jét aligha tanulta, még is jól gyakorolja!“

Teljes elégteliséssel léptünk tovább e' tereméből, melly szintén fejez márvánnyal padolva, 's egy másik két levelű ajtón a' berakott munkák szobájába jutánk. Itt egy nagy kereskedői bolthoz hasonló helyen termettünk. Koczkában magasan felrakva egy szegletben a' szürpokróczok, mellette a' kiszabott és megvart szürök, odább fejez pokróczok 's ismét tovább festett finom és alábbvaló pokróczok, valamint a' terem egy részében a' legszebb színnel tarkázott szoba-padlókra készített szőnyegek annyira meglepének minket, hogy most azon kérdésre fakadtunk, valljon mind ezt e' rabok készi-

tik-e? — „Igen is, mind azok készítik!“ lön a' felelet. — „Még a' festést is?“ — „Arra is tanítom őket. Im tessék e' mellékterembe tekinteni: ez a' dolgozó-műhely.“

Most kilépénk ezen igen szép és gazdag raktárból, 's a' dolgozó műhelybe jutván, itt szerszámok összerakvák, a' terem szegletében fontt szór-gombolyagok, mellyek czukorsüveg és pyramisalakba rakva, minden illy süveg gombolyagon a' számok veres krétával felírva valának. — „Mit jelentnek e' számok?“ — kérdeztük ismét. — „Ezek a' fonó rab számai, 's erről tudni-meg, ki, miképpen és mennyit fon. Meglepő gyönyörűségünk több kérdést fakasztott ajkunkból, u. m.

„Mióta áll ez intézet?“ — „Harmadik esztendeje.“

„Igy folyik-e ez azóta mindig?“ — „Szünet nélkül.“

„Hány mázsa gyapjút dolgoznak-fel évenként?“ — „Két száz és több mázsa gyapjút és szőrt.“

„Hány rab dolgozik évenként?“ — „50 — 60“

„Ki volt ez intézet indítója?“ — „Verbói Szluha Imre főkapitány ur, királyi tanácsos ő nagysága; ő birta a' jász-kun urakat arra, hogy ezt építsék, és ő maga különös gondot fordít erre.“

„De ki ügyel most időközben reá, mikor főkapitány ur itt nincs?“ — „Sokan ügyelnek erre. Különösen van itt egy állandó küldöttség nevezve. Ez urak igen gondosak az intézet körül. Ezen kívül várnagy ur is a' pontosság iránt szigorú; hangjától is félnek a' rabok; a' tömlöcztartó is józan és pontos ember. Azért akármely pillanatban csak illy helyzetben 's rendben találtnak a' rabok, mint most tetszett látni.“

Eléggé csudálni alig tudtuk e' mostani látványt! Itt a' jász-kun nemzet keblében találni egy Európába most behozott 's Jász-Berényben a' rend, fenyték, szorgalom és pontos csinosságra nézve legtökélyesebb illy nemű intézetet. Az egykori vitéz lovag nemzet *) tehát, melly a' magyar nemessel egy mezőn aratá a' hősi erény fényeit, e' részben különös figyelmet érdemel; és habár Verbói Szluha Imre királyi tanácsos 's főkapitány ur is az intézet gondos ápolója; de ő részesekké tevé a' jász-kun urakat is ez emberbaráti tettben, érdemes lett arra, hogy más t. törvényhatóságok is erről példát vegyenek.

*) Ennek eredeti vonásai most is annyira kitünők e' nemzetben, hogy hiteles értesítés szerint legközelebb, midőn a' nagy mélt. kir. magyar. helyt. tanács által a' kiállítando katonák száma (melly majd ezerre ment) a' szabad közönségek között kihirdetteteit, ezek zsászlóikat azonnal kiútvén, legtöbb helyen 24. óra. alatt önként, két, sőt három annyi számmal is csapatnak-fel a' katonaságra.

LITERATURA

PESTEN, I) Trattner Károlyi könyvnyomtató intézetében mult hetek alatt következő nevezetes és közfigyelmet érdeklő munkák jelentek-meg:

1) Értekezés Andaluziáról spanyol országban. Irta Horvát István, a Széchenyi-országos könyvtár öre a magyar nemzeti museum mellett. — 8-ad rét 27. lap.

2) Nőnevelés és nőnevelő intézetek hazánkban Különös tekintettel nemesek, főbb polgárok és tisztos karúak lyánkáira. Fáy Andrástól. 12-ed rét. 142. lap.

3) Tudományos gyűjtemény 1841. I. kötet. 25-dik esztendei folyamata. — Tartalma: 1) Horvát Ist. „értekezés Andaluziáról spanyol országban. — 2) P. a. „consuetudo“ szónak értelme törvényeink szellemében. — 3) Ludasi: a földtan viszonyairól korunkhoz. — 4) Podhráczky: Zápolya János által Budán mart. 17-én 1525-ben tartott gyűlésről. — 5) F. Nyárádi: Nagy Fridrik előzőkei. — Hazai 's Külföldi Literatura. — Koszorú ezen 1-ső kötethez egy iv.

II) Nagy Ignác színműtárából a 19-dik fűzet is megjelent Tartalma: „megházasodtam“ Csató Pálnak igen kedvesen fogadtatott eredeti vigjátéka 3 fvsban.

SZINÉSZET.

Magyar játékszin.

PESTEN, nemzeti színpadunkon, apr. 26-án Fánecsy Lajos rendező ur javára előszer „az áldozat“ eredeti szomj. 5 felv. Irta Vörösmarty Mihál. A játék közben előforduló három karének zenéjét Thern Kár. készíté. — A műnek tartalmát, melly honi történetünk még ös pogánykorából vétetett, jó formán ismerik t. olvasóink, 's így azt mellőzzük. Maga a mű tagadhatlanul a szerző virágdús nyelvének dicséretes bizonyítványa: azonban sajnosan kell mondanunk, hogy jelenetei meglepő dramai hatásokra számítva nincsenek, habár itt ott a Shakespearismus utánzása tűnik is ki, p. o. Zenő (Lorbalk. a.) szerepében, névszerint midőn egykori szerelmesét Szabolcsot (Egressy Gáb. ur) vélvén halva fekünni, irtózatoss atkozásokra fakad, 's miután megtudván, hogy nem amaz, hanem saját, hitszegő 's neki sok bút és keservet szerzett férje Zaránd (Fánecsy ur) öletett-meg, Opheliaként megőrül; minek azonban elég indító okát psychologi tekintetben nem találhattuk illy körülmények mellett. A fő és mellék-eselekvények kifejlésénél nagy hiány az, hogy azoknak teljesezőket többnyire előre tudja a néző; 's ez többnyire oka, hogy a meglepő eredmények hiányzanak, 's hatás nem következik. Hozzá járul a műnek hosszúsága is; mert egész tiz óráig tartott. Ugy vetük észre, hogy a koszorús szerzőnek ez új munkája is inkább olvasás mint színpadra alkalmas. Az előadás szorgalmas volt minden tekintetre nézve. A dalok közt különös tetszést nyert Zaránd négy cselédjének éneke, melly finomított kellemes magyar népdal jellemét viselvén ismételtetni zajosan kívántatott. Nézők szép számmal ugyan, de 48 páholy közül 38-at láttunk, fájda-

lom! üresen. — 27-én másodszer került színpadra „semmi rosztat“ vigját. 2 fvsban Bon Fer. Ág. után Császár Fer. Ezt követé „a molnárok“ vig ballet 1 fvsban, a' színházi baletiskola gyermek-nevendékeitől adatva. Gyermek-ek által előadatott baletok csak akkor nyerhetnek különös tetszést, ha mind pantomini mind tánczbeli kitünő ügyesség jellemzi a' mutatványt Mi nálunk még most ezt követelni tulság lenne. Egyébiránt ollyasban, mint ma a' lajtorjával elesés, a' szegény gyermek lábait veszélyeztetni, lélekismeretes dolog. Különben a' gyermekbaletok erkölcsi tekintetben sem ajánlatok: 's e' szempontból itélve tiltattak azok el Europa nagyobb városaiban. Ne fejtsük ki olly korán az érzékiség csiráját a' gyenge csemetében; ez csak kora elhalását okozza. — 28-án a' „szevillai borbély“ operában Éder k. a. (Rosina) kitünő tetszésben részesült. 29-re a' „regelő, vagy, két állomás“ új vigjáték 3 fvsban, vala hirdetve.

RA — MY.

LOSONCZ. (Második közlés) Tavaszelő 21-én „falusi egyszerűség“ (vigját. 4. fől. Töpfer u. f. Nagy Ignác, a' m. akad. költségén). Ismét vigjáték! Ezért kivált felszöallunk nem jogszerűten, tekintetbe véve, hogy ez idegenit-e' főleg közönségünket a' színháztól; azonban a' szini személyzet csekély számát szemügyre véve, el kell hallgatnunk, minthogy jobbadán egy dramai, vagy szomorújátéki csomó kibontására több cselekvő lény járul, mint vigjátékokban. — Erdélyiné (Sárika) igényelheti, hogy elől említették. Azon psychologi tapintat, melly bélyegzé előadását, 's folyvást adott érzelmei 's körülmény-vezette szavainak, azon mindig éber figyelem, melylyel hivtelen férjét kísérte, az egész előadás érdekét föl fogta tartani. Lang (Morgi) néhol tulzott; 's bár szerepe öreg alkatú emberhez mérsékelt volt, még is kihagyhatta volna belőle a' sok „no — no“ egyes szavakat. Ujfalusy (Caesar) mulattatott különben minden czél nélküli szerepével. Langné (Zagyvainé) kielégített. — 25-én „második Katalin kegyencei“ (drama 5 f. Birchpfeifer Carolina u. Kovacsóczy). Mind a' mű érdeke, mind az előadás kerekdedsége megkedvelteték e' darabot. Erdélyiné (Katalin) tanúsítá sok oldalú használhatóságát, — ki más alkalomkor egygylő fogásaival utánozta azon falusi leányt, 's most egy kiművelt és éber lelkű hölgy birtokosneját példázolá. Méltányzott műértőségeért tapssal 's előhivatással jutalmaztaték. Ujfalusy (Potemkin) elég kedvvel. Szigethváryné (Agraffine) kielégítőbb, mint egyebkor. Szigethváry (Memmanof) mindig csak a' régi, ki ez előtt két évvel volt színpadunkon; ő nemesak személyben, de tulajdonokban is ugyanaz. — 28-án „dús és szegény“ (drama 5. fől. Souvestre Emil u. Kazinczy Gábor). A' különben is csekély érdekű darab, mellyben a' néző figyelmét igen kevés változatosság, vagy szövény tartja feszülten — kevésnél talált megelégedést, bár a' forditmány szabatos nyelvű. Erdélyiné azonban, a' legszilárdabb szerepvívő (Luiz), most is tapssal tisztelteték. — Tavaszelő 4. „Lignerolles Luiza“ (drama 5 f. Dineaux és Legouvé után for. Tompa Imre) olvasmánynak is különösen kedves, színpadon adatva azonban kétszeres hatást szül. Erdélyiné (Luiza) mint mindig — tetszett; főleg a' kijelölt sirnál találkozáskali jelenetét eléggé dicsérhetlen ügyességgel kísérté-meg. Lang (Miré hg) játéka máskor kerekdedebb; engesztelhetlen hiba, hogy „Lignerolles“-t egészen betűről betűre mondogaták-ki. Ujfalusy (Luiz férje) igen jól találta-el szerepe irányát. Nézők szép számmal. — 5-kén a' „falusi egyszerűség“ kisebb számú közönség előtt ismételteték. H—Y.—

Német játékszin.

PESTI német szinpadunk nevezetesebb tüneményei felől adandó tudósításunkkal már régen adósak vagyunk t. olvasóinknak. Ennek közlését nem figyelmetlenség ez intézet iránt gátlá mind eddig, hanem más kéziratok halmozata, mellyek a' sajtóra várakoztak. Jelenleg tehát csak e' szinpad kitünőbb jeleneteit közöljük röviden az utóbb lefolyt hónapokból. — Utósó közleményünk óta I) a' látványos mutatványok közül említendők a' M a z e p p a regényes szinjátékban (Varrytól) többizbéli fellépte D u m o s lovagművészeinek; — Z a n f r e t t a Bertalan olasz athleta és gymnastikusnak erőmutatványai; — P h i l i p p e parisi physicusnak a' folyó esztendő első havában bűvészeti előadásai; — februárban „R h i g a s és A b d a l l a h“ araboknak erőmutatványai. — II) Az operák körében vendégekként léptek-fel: S o n t h e i m ur mint Othello, E l v i n (álomjáró nő), S z e v e r; — S t o l l u r a' hamburgi színház dalnoka mult évi novembertől fogva egész husvétig vendégszerepekben, folyó apr. 20-án pedig, mint e' színházi személyzet szerződött ujtagja, lépett-fel „czár és ács“ című 3 fvsos operában (Lortzing Albert műve), mellyez uttal másodszer adatott nem különös tetszéssel. (Stoll urnak szava magas hangjaira nézve vesztett ugyan, de most is kellemes, 's örömet hallatik.) — N u s c h u r (kellemes bariton) és hitese (mezzo-sopran), hasonlag a' hamburgi színháztól, amaz januar, emez mart. elején kezdék-meg vendégszerepeiket, 's az óta színházunk szerződött tagjai is levének. Mindkettő birja a' közönség tetszését — M a y e r u r, klagenfurti dalszínész apr. 15-én mint E l w i n (álomjáró nő) lépett-fel, de nem igen szerencsés volt. Hangja ez óriási szinpadra gyenge; — B e z z i u r, olasz dalszínész, ki tavál az itt volt olasz társaságnál olly nagy kedvességet nyert, apr. 16-án a' „bájitalban“ az általa olly kedvesen adatott Nemorino szerepét n é m e t ü l személyesíté nagy tetszésre. Az óta ezt egyszer ismétlé. Halljuk, hogy a' nemzeti szinpadon is fel akar lépni valamelly egyvelegben. — A' fenn említett operán kívül legelőszer adatott jan. 23-kán „a' parisi tanácsbeli“ vig opera 2 fvsban (zenéje Dorn Henrikötől), meglehetősen mulattatva. Színházunktól eltávozott volt L e h m a n u r (kartanító) és hitese szül. R a u c h, ki most a' frankfurti szinpadon ad vendégszerepeket. — A' szinjáték körében H e r w e g h u r, Bécsben a' wieden színház tagja, martiusban kezdé vendégszerepeit; apr. 14-én „az élet álom“ szinműben (Roderich) már mint színházunk szerződött tagja lépett-fel.

(Iége következik)

HANGÁSZAT.

PESTEN, apr. 25-kén I) a' nemzeti casinóban tartatott hangászati mulatság tárgyai voltak: 1) S p o h r Laj. E-moll quartettje. — 2) Grill Ján. szerzeményeiből egy négyes dal, négy műkedvelő által énekelve. — 3) Fantazia klarinetre; szerzé 's játszá a' jeles B ä r m a n n u r, bajor k. hangász.

II) Ugyan e' napon volt a' nagy redutteremben a' hangászegyesület utósó műelőadása. A' gyönyörű tavaszi idő miatt nem leheté csudálni, ha nem rendkívüli nagy, de még is szép számú hallgatóság jelent-meg, melly bár az előadás jelesen sikerült minden részét tetszéssel fogadá, de különösen T i t l „hadszemléjét“ mellynek ismételtetése zajosan kívántatott.

KASSA, aprilis 3-án. — Városunkban e' télen muzsikai tekintetben nem volt annyi élvezet, mint tavál, midőn a' sok hangverseny egymást érte: de azon egy hangverseny, melly a' nemes Benzur ezred nevendékei hasznukra adatott, olly érdekes vala, hogy lehetlen ezt a' közönséggel nem közölni. Szerencsénk vala t.i. benne hallani mélt. gróf Fáy István maltai vitéz urat, ki igen jeles muzsikai tehetségét a' zongorán ismét egész fényben kitünteté, 's a' válogatott nagyszámú hallgatókat a' leglelkesebb öröme és zajos tapsokra ragadta. Kár, hogy a' tisztelt gróf nem játszik vagy egyszer Pesten. *) Gyorssága a' játszásban felette nagy; előadása gyönyörű, tele szivreható lágy-sággal. Valóban bizonyos nagyság bélyegét viseli játéka. Kétszer játszott azon estve: először **W e b e r** nagy hangversenyét adá elő, melylyel **Liszt** Bécsben és Pesten lépett-fel; másodsor egy nemzeti fantaziát. — Látszott a' grófon, hogy **Liszt** urtól sokat tanult; mert midőn a' marsot játszotta, a' hallgatók kétszer zajos éljenzésre fakadtak, és az utósó prestót olly tüzzel és sebességgel adá elő, hogy csak bámultak! Hijába, csak meg kell e' fiatal embernek adni, hogy azon mesteri névre, mellyben muzsikai tekintetre nézve mindenfelé áll, tökélyesen érdemes. Ő' utána szintén nagyon tetszett **Z e c h m a n** kisasszony, publicumunk jeles kedvence, ki azon estve valóban igen szépen énekelt, és hasonlag zajos „éljent“ nyert. — A' tisztelt gróf néhány nap mulva hazafi-érzésből elhozatá **Gömörből** a' harkácsi nemzeti hangászt, **R a d i c s** Márton társaival, kik színházunkban igen jelesen játszották **Csermák** és **Bihari** szerzeményeit; estve pedig a' tisztelt gróf egy nagyházba rendelvén őket, a' magnáság fénye majd három óráig olly lelkesedéssel tánczolt egész estve magyart, hogy más nótákról még csak hallani sem akartak; kik közt a' magyar tánczban igen jelesen tündeté-ki magát gróf **Sz. F.** és több fő rangú hölgyeink. Talán már a' nagy körökben is divatba jön valahára a' nemzeti táncz. Gróf Fáytól még az is igen szép, hogy csak azon feltétel alatt játszott a' fenn említett hangversenyben, ha a' czédulák magyarul lesznek nyomtatva, mi meg is történt, de azért német előadások is valának benne; mi azonban megbocsátható, minthogy Kassát sok német és tót lakja, kik fájdalom! sem magyarul nem tudnak, sem tanulni nem akarnak.

UJVÁRI.

*) Pedig ha ezt a' pestbudai hangászegyesület (mellynek a' mtgos gróf tiszteleti tagja) valamelyik műelőadásában tenné, vagy az egyesületi énekkola alappéneének szaporítására rendezendő külön hangversenyben is, bizonyosan nagy köszönettel fogadnók. A' szerk.

D I V A T.

PARISBAN, mint már említettük, az indiai kasemir, ezen kívül a' fél-voile 's fátylókák, kalapokra tűzve nagy divatban vannak. Ide járul a' kitűnő czifrázatú, fekete csipkéből, készült vállkendő, rózsá vagy lillás színű béléssel. A' zsebkendőket valenci csipkével szegik-be. A' napernyőskét már általánosan viselik. Leginkább kedveltetik feje selyemből, ékes nyellel. Csipkével szegett fekete sálók nagy számmal mutatkoznak. — Ékszerök közül viselik a' kulcsot, illatívegesét arany lánczon, két-három karpereczet egy kézen, kis boglárt (broche), arezképet a' karpereczen; sok hajtút a' hajakban.

Szerkeszti **Mátray Gábor**, halpiaczon, **Dencs-ház**, 56-dik sz. a.

Nyomatik **Trattner-Károlyi'** betűivel, angol vas-sajtón
uri utsza 453.

HONMŰVÉSZ.

Pesten csötörtökön május 6^{kán} 1841.

KÖLTÉSZET.

R. emlékkönyvébe.

Miképp' teremtsök
O lány! neked
Érzelmeimhez
Hű éneket!

Hogy bírva holtig
Emlékeket:
Ne fogj felejtni
Majd engemet.

A' dal, az irás
Elvesz, kihal
Az érező szív
Fohászival.

De zengne, zengne
Örökre bár;
Lángom' lefestni
Nincsen dal-ár.

'S emléket, irást
A' mostani
Kor olly hamar kész
Lerontani.

Azért, hogy érjen
Örök tavaszt:
Leányka! írjuk
Szivedbe azt!

SZELESTKY LÁSZLÓ.

FESTÉSZET.

Marko Károly új műve. — E' jeles képfestő, hazánkfiya, olasz országban egy igen jeles munkát készített, melly Krisztus kereszteltetését ábrázolja. Szándéka azzal a' magyar nemzeti muzeumot megajándékozni. Campetti Placidus legközelebb e' mesterművet Marko urhoz olasz versekben irtt levéllel dicsőíti, melly következő czimmal nyomtatásban is megjelent. „A Carlo Marko pittore paesagista Ungherese per un suo dipinto rappresentante il battesimo di Gesu' Cristo Epistola di Placido Campetti. Lucca. Ti-

pografia di Luigi Guidotti 1841. 12-ed ré t 9 lap.“ — Említették ebben f. t. De á ky Zsigmond kanonok urnak, a' lukkai örökös herczeg nevelőjének befolyása a' nevezett remekmű létesítésére; valamint az is, hogy jeles művészünket a' németek magyar ország „Claude Lorraine-“jének nevezik. — A' fenn említett kép tehát második lesz, melly nemzeti museumunk képtárát szaporitandja; mert t. olvasóink nagy része emlékezni fog, hogy már tavál a' pesti műkiállításban állott Marko urnak ama gyönyörű tájfestménye, mellyet egy társaság a' nemzeti museum számára adandó ajándékkul vásárlott-meg.

RÉGISÉG.

Kiásások Rusicadában. — Mióta a' philippevillei falépítéshez sánczokat kezdének ásni, szép metszvénytöredékeket, feliratokat, arany, ezüst és réz romai pénzeket találtak.

A' wani vár. A' Journal asiatique számos ékfelirást közöl, mellyeket az ismeretes Schulz utazó, ki Kurdistanban lelé halálát, Wanban 's környékén irt-le. Megmagyaráztatva e' felirások kétségkül nagy világot vetnek Előázsianak még több tekintetben homályos történeteire, mennyiben egy részökről mondatik, hogy Semiramis koraig terjednek, ki az örmények véleménye szerint Wan várost építé, 's ez okból ő k azt Schemiram-gher-nek (Semiramis városa) nevezik. Azonban maga a' város egészen új eredetű, hanem egy roppant szikla, melly a' sikságról magánosan fölemelkedik, fél lieunyi körületű, 's mellyről a' tenger egy részére pompás a' kilátás, egészen arra alkotvának látszik, hogy rajta fényes paloták 's megmászhatlan várművek emelkedjenek. E' szikla most is nagy hirben áll, 's egész Kurdistanban beszélnek (mint nevezik) a' ghurabról vagy Wan váráról, a' megkúszhatlan sziklafalakról, barlangok-, kincsek- és talizmanokról: de legkisebb közelebbi tudósítást róla Kurdistanban kisésem adhat. A' vani kormányzók az ország katonai segélyforrásai nyomorú állapotjában örültek, hogy vész esetében biztos menedékhelyök volt, 's a' várhoz közel kit sem eresztettek; csak igen hathatós ajánlólevelek 's a' basának, ki kutatáskor kincset találni remélt, lassanként megnyert barátsága által sikerült Schulznak e' hely pontosabb megvizsgálása. Schulz leírását, fájdalom, rövidre nem szoríthatni, 's az, mint maga mondja, egész terjedelmében fölötte száraz; ez okból csak azt jegyezzük-meg, hogy a' várban némi épületalapok és sziklába vésett lépcsőmaradványok találtaknak 's a' sziklafalak sokszor felirásokkal egészen elborítvák. A' leírásban földabroszra utaltatunk;

melly azonban a' fűzethez nincs mellékelve, 's ezért lehetlen megmondani a' teremek, kamrák 's fülkék számát és irányát, melylyek a' sziklákban kivésvék. Számos egynyelvű feliráson kívül van Xerxesről egy, három nyelven, 's ezeknek egyike zend nyelv; e' szerint a' felirások felette különböző korbóliaknak látszanak. E' hely többé nem erősség; néhány év előtt egy fölvetett lóportár nagy pusztításokat okozott, 's hol az előtt néhány száz jancsár táborozék, ott (beszéli Schulz) csak két élő lényt találtam, egy öreg jancsárt, ki a' nagy kapunál kapusköteleességeket végze, 's egy szelid medvét, melly szabadon futkározott, hova akart.

T a t t a v á r o s S i n d b e n. A' mostani Tattában csak a' sirok emlékeztetnek még e' hely régi népességére, fontossága- 's gazdagságára: a' 6. (angol) mföldnyi temetőben egy millio sírnál kevesebb nem lehet; a' tér négyszer annyit foglalna-el, 's kevés üres hely levén, a' föntebbi szám inkább kisebb, mint nagy. Szabálytalan sirvonalokat 's elkülönzött csoportulatokat látni, meddig a' szem ér, minden irányban. Az építészet sztylje uj 's mohamedan; de éjszak felé, ha mintegy 3. mföldnyire romok közt menénk, a' sikon hegyet látunk fölbukni, 's csupán két vagy három kis, mintegy 15. lábnyi átmérőjű kupot, mellyek régi hinduművészet bélyegét viselik. A' hajdani népességet 250,000-re mondják, 's ha nagyitva volna is, legalább 100,000-et bizonyosan föltehetünk; holott e' hely most néhány ember nyomorú fészke. Tatta, ugy látszik, a' portugalok első idejeig virágzott; mert a' XV-ik század közepeig bizonyos- és szabadnak kellett lenni az Induson hajózásnak; mivel ez nagy hajókkal, mellyek közül némelyik 40. álgýt is vitt, volt megtámadtatva.

A' r é g i I t a l i c a.—**I v o d e l a C o r t i n a u r,** jeles antiquarius, a' spanyol országi régi Italica romjairól következő tudósítást ad. A' h. 70 és sz. 380 alatt (igy szól Sevillában megjelent jeles muakája bevezetésében) fekszik Santiponce helység, mellyet San Isidoro del Campo közönség (a' föld tulajdonosa) 1595-ben a' régi város keleti oldala romjaiból építettett. A' régiségek, mellyeket ez idő óta folyvást találtak, a' földirók 's archäologoknak mutatak, hogy itt volt a' hely, hol a' „márványváros“ állott, 's megoldák a' meg nem egyező véleményeket. Leghiresb régiség-buvárok; szerint a' Celták alapítása korában e' várost Sanciosnak nevezék, 's e' nevet (ámbar Ptolomäus Pamaguanak nevezi) K. e. 208 évig megtartá, midőn afrikai Scipio itt gyarmatot alapita, hol diadalai fáradalmától megpihent, a' tartomány és spanyol ország nagy részének meghódítása után. Ő a' várost megnagyobbítá, 's Italicának ne-

vezé, emlékezetül a' legiók italiai nevére, mellyeknek hírét köszöné. E' szép várost a' Vandalok dühe, 's Ivo ur véleménye szerint, az ország lakosai 's több idegen hadsereg dulák-fel.—Szerző hebizonyítja, hogy e' feldulás Theodosius császár, Honorius Theodosius és Termentia, Italica előkelő lakosnője, fajok alatt kezdődék, midőn bálványozás elleni rendeleteit végrehajtata, 's ezen istentiszteletnek szentelt minden épület leromboltatott; hebizonyítja, hogy az V-ik század elején a' Vandalok e' régi város egy részét megsemmíték; hogy a' Svevek 440-ben kirablák, tornyait és sánczait feldulák; hogy 584-ben várműveit Leovigild újra fölépitteté, hogy magát Hermenegild fija ellen, ki őt Sevillából (Hispalis) megtámadással fenyegeté, védhesse. Tu y püspök beszéli, hogy a' VIII. században Witiza a' félsziget minden erősségét, Toledo, Astorga 's Leont kivéve, lerontata, és de la Cortina ur nem kétkedik, hogy ekkor Italica építvényei is, mellyeket oltalmaul Leovigild építettett, lerontattak, hogy ezután a' város a' Mórok dühének gyakran volt kitétetve, 's III. Abdorrhamen cordorai király által, ki azt felgyujtata, a' X. században egészen leromboltatott.

Antiquariusi vizsgálatok a' romai statusokban. — Raoul Rochette tudósítást kapott Visconti signortól a' romai statusok több helyén tett néhány érdekes fölfedezésekről. Anconához közel sirt találtak, mellyben a' test festett díszedények közt fekvék, a' hetruriai sirokban találtatókhoz hasonló arany koronával. Caetani hgnő egy régi romai város romai alatt az aureliani uton mozaikot talált, melly maga nemében kitűnőleg nevezetes, mennyiben a' kövek csak két, fejr és fekete színűek. Kilencz körből áll az, mellyek közt a' középső Orpheust lanttal, a' többi 8. pedig azon állatokat ábrázolja, mellyeket zenéje magához csábíta. Az ismét elkezdett camposcalai kiásások kis sir-aediculumot oszlopokkal 's közönséges kövű szoborral, egyszersmind hetruriai felirással hoztak napfényre. Visconti signor azt is jelenti, hogy a' munkában Augustus forumát (különben Nerva forumának nevezettet) ismét felásni ezután fogják, 's nagy fontosságú eredményeket várnak.

Ógörög féldombormű. — A' francia oktatási minister egy fiatal tudóstól, ki tudományos megbizatással küldeté a' görög országba, felette becses féldomborművet kapott, mellyet Athene vidékén találtak, 's finomsága- és az alakok nemes sztyljéből itelve, az antik szobrászat legjobb korába sorozható.

Középamerikai régiségek. — A' párisi földleirási társaság egyik legujabb gyűlésében Jomard ur, Mahelin ur Középamerikában francia főconsulnak levelét közlé, melly szerint Quiri-

guában Motagua folyamnál, Izabaltól 6. lieuenyire, érdekes régiségeket találtak.

Maltai régiségek. — Az angol régiségbúvárok őszutó 19-ki gyűlésében Vance tudósítása credii igen régi romokról (Maltán) olvastatott-fel. Valószínűleg hatalmas templomokéi voltak azok néhány durva szobor- 's ilyenek több nagy osztályával. Az értekezéshez rajzok, névszerint alaprajz is, voltak csatolva; de közelebbi ismertetést a' hirlapok még nem közlöttek. Ideje volna, hogy az angolok a' maltai régiségekkel pontosabban, mint eddig történt, foglalkodnának.

SZINÉSZET.

Magyar játékszin.

PESTEN, nemzeti szinpadunkon apr. 29-én előszer került szinre „a' regelő, vagy, két állomás“ vigj. 3 fvsban, Picard után ford. Fekete Soma a' magy. tud. társ. költségén. Lehet, hogy e' mű az eredeti francia előadásban a' szerző szellemének felfogásával és francia modorú előtűntetéssel hatását nem hibázza-el, de nálunk tökélyesen megbukott. Fekete ur, mint tapasztaljuk, igen sokat fordít, 's ennél fogva munkáinak illy szapora feltűnését 's azok közül többnek csekély szini. hatását megfontolva, nem lehet nem csudálkoznunk, hogy ő, mint színész, olly kevéssé válogatja-meg fordításrakiszemelt műveit, olly kevéssé törődve azzal, valljon magyar szinpadunkra magyar színészek által hozatott idegen nemzeti művek ígérnek-e kedvező eredményt vagy nem. Pedig, ha van ok e' tekintettel lenni fordítmányainkra, bizonyosan most különösen van, midőn a' botránkozásig kevés publicum jár valamelly feltűnő czimmal nem kápráztató dramáinkra; mit következő napon, 30-án is, midőn „Olga“ szom.j. 5 fvsban (Barbieri után Földváry Fer.) ismételtetik, eléggé tapasztalhatánk. — Majus 1-én „Montecchi és Capuletti-párt“ Bellini operája adatott. Scott Emma k.a. hosszas szüniidő után (mellyet gyengélkedése okozott) Romeo szerepében mint vendég lépett-fel. Felőle, vagy inkább művészi tehetségei felől, 's felüldülése után ez első felléptéről ismét nem nyilatkozhatom bővebben. Reménylem, nem sokára más operában is hallatja magát, 's ekkor tehetségei iránt, miután tökélyesebb erővel léphetett-fel, tartózkodás nélkül szólhatnak. Hallgatók szép számmal. — 2-án, „az arany király“ bohózat 2 fvsban (Hopp után Fán c s y L.) került szinpadra. Megyeri ur (Haris) egyetlen volt nemében 's igen mulattató. Szabó ur (Vidor) törekvést bizonyítja, 's maga felől jövődöre kedvező reményt ígért. — 3-ra „két Philibert“ vala hirdetve.

RA — MY.

S z é k e s F e j é r v á r ; tavasz hó 23-án. A' Győr megyében évszakonként biztosított 's jelenleg Fejérváratt ajánlkozó, F e k e t e G á b o r vezérlete alatti színész társaság apr. 12-én „Saluzzo Corona“-val nyitá-meg szini mutatványait. K o m á r o m i mint vendég (Saluzzo marchese) magát játéka hevének és hangja erejének kissé tulengedé. F e k e t é n é assz. (Corona) szerepe jellemét ugyan jól felfogá, de gyári mozdulataival a' lelkület nyilvánításából sokat elvont. A n t o n i a k. a. (Blanka) középszerű. G y ö n g y ö s y ur (gr. Sa-

vigliano) nem legjobb, és Török ur (Guido) meglehetősen.—13-án „veszedelmes nagynéne“ adatott, melyen fájdalom! jelen nem leheték, hogy Szilágyi, Szentpétery, Lendvayné, 's több mások tükrében a' mi veszedelmes nénikénk képét megláthattam volna. — 17-kén „parisi naplopó“ került szőnyegre. Az est babériját Józsi Feketéné és Morin tábornok Komáromi aratá. Ohajtottunk egy tágabb mezőre terjedő (műértő) közönséget, mely ezen igazán jó előadását Feketénének tapsokkal fogadta volna. A' jelenet, midőn nővérének ügyvéde Lesz, és Morin tábornokhoz betör; midőn itt nénje meggyaláztatását panaszolja-el; a' hízélgés nagyanyja körül; végre az utósó jelenet, midőn a' tábornokot megcsókolja, valóban kedves érzést ígéztek a' néző keblébe, 's nem magasztalódunk túl nemzetiskedésünkben, ha mondjuk, hogy jégvér volna szükséges e' játékot nem jónak mondani. Az ismert papírsüveg bohózatkája sem veszté-el színi és festői hatását. Komáromi megfelelt mind annak, mit a' mű összehangzása megkíván.—Igen, — művészi volt a' percz, midőn a' gyermek bohócska kívánatain mosolyog az ifjú büszkeség előítéletein túlemelkedett és belőlek kiöregedett ősztábornok. Egész lélekből jellemzé az indulatot, melynek heves kitörésével fíján anyagi megtámadást visz véghez; a' szerelmesek összepárosítása, szóval, minden ugy volt, mint vártuk, mint Komáromihoz illő. Morin asszony (Telepiné) jól és megkívántatólag, Meunier özvegy (Boerné) meglehetősen, Super (Bizot) jól játszanak. Békési ur (Emil) dicséretesen adá szerepét — Nem szabad kihagynunk Antonia k. a.-t is (Eliza), ki a' szegény polgári leánykát, szerelme örömeiben, vágyai aggályában, és keserűségében, ön érzelmeit ajándékozva játéknak, szinte valósággá varázslá. — 18-kán „gyászvitézek.“ A' színház (hogy ugy mondjuk) zsufozásig tömve volt, 's epedve vágytunk a' színpad után, mely végre felnyílt, 's versenypályát ohajta futni egy Megye-ry (Ráb) Lendvayné (Rózi) pesti gyászvitézecivel; de töle messze maradt. Mindezekért azonban hiba volna derék színészeinknek elcsüggedniek, fennhordván czimjökön Kisfaludynak e' sorait: „a' ki művész-pályát ohajt, tövisét ne tekintse!“ — sőt dicséretökre meg kell vallanunk, hogy mindenleg-ujabb eredeti és fordított színművel birnak, melyhez még csak bátor lépés kívántatik a' classicitas vágya felé; a' versenypálya minden esetre előttök tárva áll. — 19-én „agszínész és leánya.“ Bayard és Theaulon után Fácscy. Az első percz már humoristicai és hiv házi szokást festő Komáromink előléptével mulattatott. A' rendező pompás festői izlését nyilvánítá Sugár (Komáromi) öltözetében. Az első szakaszban Komáromi jeles játékból legjobb pont volt az, midőn felöltözködik, hogy a' színigazgatóhoz menjen, 's öltözködés közben leányának feleleteit adja. A' grófi klarinetos; Fényhalmi Gyula gróf (Török) a' műbarát és szerelem-kalandor jól össze tudá olvasztani játékát Antonia k. a. (Serena) igen jó játékaival, 's Feketéné Bájvölgyi Irmát művészileg állítá elő. A' próba felette jó volt valamint a' szinköltőnél, hol Marosiban (Pák) az író jobbat nem kívánhatásig volt festve, ugy szintén „a' levél“ szakában is Sugár ármánykodása művész-komikailag, Irma rozszulléte mesterileg, és a' színigazgató (Egedi ur) Szerdahelyire emlékeztető játékaival a' színi hideg vért, a' nyakáróli lerázást élethűn jellemzék. Békési ur (Keserű journalista) a' bírálót, kivált midőn a' huszártsitzekre pillantásról beszél, életbe hozá, — 's a' „kivívtam“ végszakban a' sülyesztés, atyai öröm, a' taps, minden igen jó volt. —

Német játékszin.

PESTEN: IV.) Uj színművek következők adattak: 1) „a' dogesfjai“ színj. 5 felv. írta Reinhold K. — 2) „a' bécsi szobaleányok“ bohózat 2 fvsban, Haffnertől. — 3) „Az utósó kép“ színj. 2 fvsban Kochtól. — 4) „Völegény mint művész“ vigj. 2 fvs. Herzenskrontól. — 5) „Montalvi Klotilda“ szomj. 5 felv. Firmenichtől. — 6) „Ki lesz tisztartó?“ életkép dalokkal 3 fvsban Kaisertől (tetszett). — 7) „A' férfigyűlölő nő“ vigj. 5 felv. Benedixtől. — 8) „Az utósó fehér rózsa“ drama 5 felv. Kurandától. — 9) „Konstantine elfoglaltatása“ pantomia. (Dumos lovagművészeivel) — 10) „Eljegyzés Genfben“ vigj. 2 felv. Blumtól. — 11) A' „24 órai királyné“ tréfa 2 felv. Kochtól. — 12) „Bolonság ellen nincs orvosság“ bohózat 3 felv. Nestroytól. — 13) „Dámák és huszárok“ vigj. 3 felv. Zimmermantól. — 14) „Egy család belső szerkezete“ jellemrajz 5 felv. Plöztől. — 15) „Kötéltáncos szerelemből“ bohózat 3 felv. Hopptól. — 16) „Az emberevő“ boh. 3 felv. Haffnertől — 17) „A' gyámatya“ színj. 4 felv. Amalia szász hgnőtől. — 18) „Róza“ drama 5 fvsban Herzenskrontól. — 19) „Az esedezők zavarban“ vigj. 1 felv. ugyan attól. 20) „A' tengeri rabló-admiral“ drama 5 felv. Lembergtől. — 21) „A' majoratus örököse“ vigj. 4 felv. Amalia hercegnőtől. — 22) „A' zebra-bőr“ jellemrajz dalokkal 3 felv. Miranitól. — 23) „A' holt vendég“ vigj. 4 felv. Lebrüntől. — 24) „A' talizman“ boh. 3 felv. Nestroytól. — 25) „A' falusi kisasszony“ vigj. 5 felv. Amalia hercegnőtől. — 26) „Werner“ színj. 5 felv. Gutzkowitzől. — 27) „A' szeraili esintalan nők“ boh. 2 felv. Toldtól. (Bolonság, de mulattatott, 's már mart. 27-től fogva több előadást ért.) — 28) „Menyegzői, báli, 's álarczos innep“ boh. 2 felv. Toldtól. — 30) „Hogy' lehet olesón élni?“ vigj. 3 felv. Lebrüntől. — Az arena, mint már említettük Husvéthétfőn nyitattott-meg.

Külföldi játékszin.

A' színészet olasz országban.

(Folytatása.)

Meo Patacca hasztalan nem cseveg, szóvitákat nem szenvedhet, 's egy módját ismeri a' meggyőződésnek, ellenmondóját legyőzni. Egyébiránt a' romai dialectust tiszta minőségében beszéli. Ő a' határtalan mód végszótagát elharapja, vagy a' szavak vétagja helyett ne névszócskát használ, akár illik, akár nem; így: fa ne fare helyett, sa pene sa pere, chine, chi helyett; gloria helyett groliat mond, miként főleg az R helyett l-et használ; d betűt szájából sohasem hallani; innét quanno quando helyett, anna andare helyett. Néha egészen érthetlen beszéde. Ha például valamely szolgalat véghezvitelére szállittatik - fel, 's ő éppen jó szeszélyű, dörgő hangon kiáltja: mo! — de hasztalan keresnök e' szó jelentését a' szótárakban, 's eddigelő érthetlen maradott volna, ha társainak egyike a' dessora nem magyarázá vala, miből láthatni, hogy „mindjárt“ -ot jelent. Ámbár Meo Patacca a' Forumról, Marcus Brutus, Julius Caesar, főleg Neróról beszél, mint ha őket csak tegnap hagyá vala el; még is csak a' 17-dik században jött a' nép ajkára. Azon időben, midőn a' Törökök Bécs várost ostromolták, a' hősiségnek kitünő jeleit adá, valamint azt egy tizenkét énekű hős költemény bizonyítja. Ő ugyanis Bécsset meg akará szabadítani, 's e' célból több társá-

val oda sietett; de már ekkor Sobieski megszabadítá, 's így jó akaratja dugába dült. A' fényes előkészületek alatt, mellyeket eme győzelem ünnepére tett, ama hirt vevé, hogy Budán a' zsidók a' Törökkel egyetértve a' keresztények ellen fegyvert fogtak; ő tehát bajtársait a' romai isrealita-negyed ostromlására szállítá-fel, hogy rajtuk a' magyarországi keresztény emberbarátok elárultatását megboszulja, kik kurjongás között vele Ghattóba siettek, ott rablás és gyilkolásukat mintegy jámbor czélből elkövetendők.

Igy végződik a' költemény, mellyet Berneri József Ruspigliosi bibornoknak ajánlott, ki utóbb XI-ik Kelemen nevű pápa lett, 's ezt újabb időkben Pinelli rajzokkal ékesíté.

Ezen dicsőséges időtől Meo Patacca nagyon hanyatlott. Minthogy a' tilalom daczára törét magánál akará tartani; a' poroszlókkal bajba keveredék, 's kénytetett Machiába szökni, hol a' pipernoi, 's strii utakon a' gazdag utazók málhait szedi-el, melly nekik talán nehéz leendett, vagyha kész pénzük nincs bőven, velük a' hegyek közé vonul, 's onnét rokonaikhoz váltságpénzért irat. Ha ez gyorsan nem érkezik, a' fogoly egyik fülével más levél küldetik, mellyet késedelem esetében a' másik fül és orr követ; mert Meo Patacca akaratlanul bir, 's esküjét szilárdul szokta tartani. Mindazáltal ő jó catholicus is, ki a' karabélyosoktól megfogatás veszedelme mellett is a' misét buzgón hallgatja. Melljén a' szent keresztet titkos írásaival viseli, a' csudákat erősen hiszi, 's beszéli, mialatt keresztet vet magára.

(Folyt. következik.)

HANGÁSZAT.

Hangászegyesület. — Nyugpénz-intézet. — A' pestbudai hangászegyesület ez évi második közgyűlése jövő vasárnapon (maj. 9.) dél előtti 10 órakor lesz Pesten a' városi redutépületben; melly alkalommal az egyesületi újabb szabályok értelme szerint elrendezendő igazgatási, valamint a' nyugpénz-intézeti ügyek is tanácskozásba fognak vétetni. A' t. cz. egyesületi tagok, és mind azok, kik a' nyugpénz-intézetben részt venni ohajtnak, megjelenésre kérettetnek. — A' nyugpénzintézet nyomtatott szabályait 10 ezüst kron lehet váltani Budán t. Dolezsálek A. urnál, vakok intézete igazgatója 's hangászegyesületi alelnöknél, és a' várban Miletz I. urnál; — Pesten pedig egyesületi főpénztárnok Weisz B. F. urnál a' „vastuskó“ melletti fűszerárus boltban, — ugy szintén Klausz E. L. egyesületi pénztárnok és Mátray G. e. titoknoknál.

A' pestbudai hangász egyesület
igazgató válaszmánya.

D I V A T.

18-ik divatkép (Parisból). — Kalap risszalmából tollakkal; capote-kalap krepből szalma-diszitménnyel; ruha selyem vagy könnyű nyári szövetből. — Bécsi divat apr. 29-én: foulard-ruha több szegélyvel.

Szerkeszti Mátray Gábor, halpiaczon, Dencs-ház, 56-dik sz. a.

Nyomatik Trattner-Károlyi' betűivel, angol vas-sajtón
uri utsza 453.

HONMŰVÉS Z.

Pesten vasárnap május 9^{kén} 1841.

KÖLTÉS ZET.

Három szín.

Hon! mellyben három szín lobog
 A' nép jelképeül,
 Mellyek mindegyikén külön
 Jóslat ígéje ül:
 A' zöld jelent egy szebb jövőt
 Melly áldást hoz reád,
 Midőn a' százados vihar
 Megunja önmagát.
 'S a' szüz fehér jósolja, hogy
 A' büszke harezi nép,
 Feledve a' vérszomjazást,
 Szendébb irányra lép.
 És a' bíbor piros tanít
 Lángzó szerelmeket,
 'S rokonszívvel ölelni a'
 Magas hon-érdeket.
 Hon! a' remény már itt vagyon,
 Néped okulni tud,
 'S napomnan szebb irányt tekint,
 'S törtt némileg az ut.
 De hon! szerelmet népeid
 Még nem tanultanak,
 Még százakon 's még ezreken
 Mint jéghegy állanak.
 Kevés szív és kevés kebel
 Hevül a' czél felé,
 A' merre 's hol az üdvkalászt
 Köz-érdek érlelé.
 Pedig csak akkor léssz te nép
 Boldog 's te drága hon!
 Ha szebb reményt, ha szebb irányt
 Szerelmed egybefon.

RÁTHONYI JÁNOS.

SZORGALOM.

A' földkerekeknek legnagyobb hajója. — A' „Liverpool Advertiser” jelenti, miként az ugynevezett Great-Western gőzhajózási társaság számára jelenleg az ottani hajóműhelyben olly hajó készül, melly 3600 tonna terhet (600-al több, mint az eddigieké) vagy is 72.000 mázsa árút viend. Ennek két kettős gőzönye

lesz, mellynek összesen 1000 lóereje van; és minthogy a' tervezett, vasból készitendő kőszénraktár segédével, az oda vissza utazásra az atlanti tengeren szükséges kőszén a' legjelesb angol kőszénből egyszerre berakhatja, ennél fogva ugy számítják, hogy a' „M a m o t h“ (e' hajó neve) utja Liverpoolból Uj-Yorkig 10 napnál tovább nem tarthat.

H a l á l b i z o n y o s s á g á t k é m l ő s z e r . — Rasse ur boni professor olly eszközt talált fel, mellynek neve Thanatometer, és annak segedelmével hibázhatlanul kikémleni tudja, valljon a' megholtak hitt valóban az-e, vagy csak ál-halott.

K r é t a - h á z . Woronesh kormány-osztályban, hol az épületkövek hiányzanak, próba tétetett, házat építeni krétából, melyet szokott négyszegű alakúvá vágtak. Csupán az ajtók szegélyei készitvék kőből, a' födélzet szalmából. A' ház felette csinos és száraz, 's igen jól fűlik; mi attól van, minthogy a' kréta igen rosz melegvezető (conductor). Most kérdés, valljon éghajlatunk alatt krétából jutányosabb-e a' házépítés vagy kőből?

INTÉZET.

Postaintézetek és utak olasz országban.—Rendkívüli postán olasz országban általában gyorsan 's jutányosan utazhatni. Legfőbb, mit gyorság tekintetében megéltem, a' pontini mocsárok közt történt, hol az egészen róna Linea Pián 8. migliát 35. percz alatt utaztam. Déli statusokban az árszabás a' postamesterek nagy hasznára van elintézve. Már magában véve meglehetősen széles értelmű rendeleteit a' különféle kocsikba szükséges lovakról gyakran még különös záradékok semmisítik-meg, hogy t. i. a' különösen nehéz kocsinak több lóra van szüksége, mint mennyi osztályára rendelve. E' határozatlanságból eredő hasznokat a' postamesterek ugy tudják magukhoz huzni, hogy nagyobbára ők okai az álnokságnak, mellyről az olaszok kelleténél általánosabban vádoltatnak. — Más visszaélést a' Cavalli di rinforzo-val üznek, mellyek gyakorta az állomásnak csak kis részére szükségesek, azután, a' postakocsisok kérelnére visszaküldetnek, de egész állomásért kell őket kifizetni. Utazó elejébe, kinek árszabása nincs, tartaléklovat is fognak akkor is, midőn az megrendelve nincsen. — Mivel 4. lovat mindig két postakocsis hajt, az utazónak javalltatik, hogy csak egy postakocsist fizessen, 's a' kifizetett 4. ló helyett csak kettőt egy postakocsissal fogasson. Sardiniai statusokban a' posták egészen francia rend szerint létegesitvék; az utak lieue-kre osztvák, 's a' fúutakon gyorskocsik járnak. Minden ide-

gen, ki rendkívüli postán utazik, utjára bolettone-t árszabással kap; így a' nevezett minden visszaélés meg van előzve. Ausztriai olasz országban is, hol minden állomás két német m'földből áll, jobb rend uralkodik. Itt is, mint a' többi ausztriai statusban, gyorskocsik járnak. — Déli statusokban, hol minden állomás 8. miglia (2. német m'földhöz hasonlít), a' nyilvános postavonalok utazók számára nemrég hozattak-be 's még igen tökéletlenek, kivált hol különböző statusok összeszögellenek. Így egy diligence Florencztől Perugiaig, egy másik Folignotól Romaig jár; de Perugia 's Foligno között az utazók maguk kénytelenek alkalmat keresni. Egy postakocsi Romából Anconába, egy másik Ravennán át Bolognába megy. A' nápolyi királyságban személytvisző postakocsik számára 4. ut járható; az Abruzzok Aquilaig, Apulia, Calabria Reggio végponttal 's Roma, mi úgy van elrendelve, hogy az utazók a' montecasinoi híres kolostort láthatják. Siciliában egy diligence három nap alatt Palermoból Cataniaig, azután Messinaig megy. Nápoly 's Roma közötti uton Angrisani, a' nápolyi főpostamester rokona, nagyban viszi a' vetturin-ügyeket. Ő e' vonal minden állomásán istállókat tart; 's idegeneket, kik saját kocsijokon utaznak, olcsóbban 's még is olly gyorsan szállít tova, mint a' posta. A' postakocsisoknak különféle cselédruhájok van, mellyből azonban szokás szerint csak a' nagy csizmákat, dolmányt pedig néha láthatni; nagy hőségkor csak üngben hajtanak. Cselédruhájok Sardiniában kék 's vörös; ausztriai birtokokban fekete, vörössel (azelőtt sárga és fekete), süvegöken forgókkal; Toscanában vörös, feketével; egyházi statusban zöld 's vörös; Nápolyban kék vörössel 's ezüst, alacson széles karimájú kalapokkal. Az olasz postakocsis borralójával, bármi nagy volna is ez, soha meg nem elégszik. Jól teszi e' szerint az ember, ha elejénte kevesebbet ad neki, mint mennyit adni szándékozott, 's kérésére tegye hozzá a' hiányzót; a' poste restante-levelek legkisebb magaigazolás nélkül annak adatnak, ki a' postapénzt megfizeti. Ha a' czimezetteket föl nem találják, mivel nagyon nem is törődnek, bizonyos idő mulva a' leveleket elkótyavetyélik. Ha a' postatisztek igen el vannak foglalva, a' levélkeresőnek minden poste-restante-levelet odaadnak, hogy a' magáét tetszése szerint kikereshesse. Külföldre czimzett levelekre az olaszoknak hihetlen földirási tudatlanságuk miatt jó az országot mindig, néha a' világrészt is följegyezni. Az országutak általában jelesek. Lombardia utjai igen kényelmesek 's pazarpompájúak. Szintolly merész mint tömör az ut Genuától Luccába, melly mindig tenger fölött magasán vezet, 's Montcenis legujabb darabja. Ellenben a' Simplonutat Sardinia szándékosan hagyja elromlani, 's a' már

6. év előtt elromlott tocei hídát Domo d' Ossola mellett meg nem esináltatá. — Castellamaretól jeles ut vezet Sorrent felé mély völgyben egymásfölötti kétsor ivű hidon, és Sorrent közelében részint sziklába van vágva, részint ivekre építve. Roma környékén az utak még kikövezvék. Itt 's Nápoly mellett egyes helyeken még ó romai kövezeten járnak. Az egyházi status hegyes vidékein az utak igen sokszor keskenyek 's mélységek ellen legkevésbbé sem védenek: ellenben sok pénz van a' márványtáblákra kiadva, melyek minden hidon pompás felírásban tudatják a' pápa nevét, ki azt építteté, mintha a' pontifex-névben nem rejlenék a' hidépitési kötelesség. Siciliában a' Palermo 's Messina közötti út, miután mind a' két várostól néhány migliára meg van esinálva, abban hagyaték. A' Palermóból Catanián át Messinába vezető uton hid hiányzik még: ellenben vannak sorompói, holott olasz országban utpénzt szokásszerint egyszerre a' határoknál fizetnek. — Városokban a' kövezet általában igen jó. Genuában a' járdák kilemezevők, az utszák kikövezvők, de középen két sorban lemezekkel borítvák, mellyek hegyesen összeszögellenek. Velenczében a' téreknél 's házaknál elnyuló keskeny quais-k rosz márvány lemezekkel kirakvák. A' florenczi utszák nagy, szabályszerűtlen kövekkel lemezevők, 's rajtok a' lovak könnyen elbuknak. Romában csak a' Corso 's más főutszák faragott bazaltdarabokkal, a' többi utsza pedig kis, erősen lekölyűzött kövekkel kirakvák. A' Corsón lemezezett 's oszlopokon, köztük nyílt ivekkel, nyugvó járdák vannak, mindkét oldalon téres csatornákkal; úgy hogy a' piszok 's nedv csaknem pillanat alatt eltűnnek. Nápolynak faragott, 6." vastag 's 4. lábnyi szinterületű lavalemezekből van kövezete, mellynek fenntartására évenként 2,000,000. ft. van rendelve. Ambár vannak rajta mélyezetek, a' lovak még is sokszor elbuknak. Palermóban az utgátok igen czélszerűtlenül lemezevők, a' járdák kis lavalemezekkel kirakvák; Messina szintén, csak hogy a' Ferdinanda utszában igen drága mészködarábokat használtak, mig több új utszája kövezetlen 's erős időben valódi pocsolyák. — Vasut olasz országban még csak kettő van; a' milano-monzai 's nápolyresinai, melly nem sokára Salernoig, utóbb Manfredoniaig meghosszítandó. Portici mellett, hol lavába volt vágandó, nagy nehézségekkel kellett küzdeni. A' tervezett milano-velencei pálya, melly Brescia, Verona, Vicenza, Padua népes városokat érintend, a' lagunák fölött nagyszerű hiddal fog végződni, melly Velenczébe egyszersmind gőzkocsikat, gyalogokat, vizet 's gázt hozandó. Nemsokára Florencztől Livornoig is vasutat várhatni; ha le leend győzve a' félelem, hogy a' két város között járó sok vetturino kenyér nélkül maradandna.

Leánynevelő intézet Algirban. A' szép Aifa, Achmed constantinei bey hajdani kegyencznője, az Algirban levő Dupuch püspöknek nőfestvérevel Afrikába megy, ott fiatal mórnök neveléseül intézetet nyitandó. Aifa, mondják, francziául meglehetősen folyvást beszél.

LITERATURA.

Angol journalisták. Egyik londoni journalista következőleg nyilatkozik egy francia előtt „Politikai nézetekbeni különbözősünken kívül még más oka is van annak, hogy angol journalisták egymás iránt mindig idegenek maradnak: a' névtelenség, mellyet ezikkjeiknél megtartani tartoznak. Francia országban minden alá, mit irnak, név jó, hacsak 10 sorból áll is: nálunk soha nincs név a' ezikk alatt. Minden netaláni dicsőség a' véleményre ruháztatik, mellyet a' lap képvisel; a' szerző igen csekély fontosságú személy. A' haszon, melly francia országban az ellenkező bánásmód követésével jár, igen jól tudom, azon alapszik, hogy bizonyos adag érdemmel gyorsan hirbe jöhetni: de engedjen-meg ön nyíltságomért! az ott nem egyéb önzésnél, 's tiszteletre kevésbé méltó, mint fáradalmas ön megtagadásunk. Azon kívül milly megnyugtató a' lélekismeretre sajtónk bánásmódja. Drama- regény- 's költeményírók előtt ismeretlenek lévén, érdeklél járó ajánlatok által nem terheltetünk; elnézéseinkért könyörgők soha nem alkalmatlankodnak; gondolatainknak szabad urai vagyunk. Ön azt felelheti erre: még nagyobb érdem illy kisértéseken diadalmaskodni, mellyeknek tán áldozatai lennének, ha a' dolgok másként állnának. — Igaz! de az ember gyarló, mint az irás is mondja, 's ki kezeskedik arról, nem bukának-e meg egy gyöngé óránkban a' kisértés alatt? Így tanácsosabb az ismeretlenség. Ön azt fogja kérdeni, valljon a' névtelenség titka olly szigorún megőriztetik-e, hogy szalónokban lordok vagy ladyk rá ne ismerjenek a' journalistára, 's pártatlanságát próbára tegyék? Erre elég e' rövid felelet: mi soha sem megyünk társaságokba. A' földnek egy tartományában sem olly ledönthetetlenek azon korlátok, mellyek a' születési- és pénz-aristokracziát a' szellemi aristokracziától elválasztják, mint nálunk; legnagyobb művészek, írók, hangászok és képirók csak mint nevezetességek vagy alárendelt helyzetben juthatnak felsőbb társas körökbe. Még maga Byron iránt sem viseltetik vala az angol aristokraczia, mint magához hasonlóhoz, hacsak Byron geniusát 's egyszersmind nemes levelét is nem birandá. Így elgondolhatja ön, hogy nálunk a' journalisticán nem kapkodnak olly hévvel, mint önöknél. Francia országban hirhez, vagyon 's méltóságokhoz segít ez életmód; nálunk feledés és szegénységben hagyja bajnokait tespedni. Francia országban minden hivatal nyitva áll önök előtt, még a' statuskormány is: nálunk megelégedhetik a' közönség embere, ha élhet. És talán ennek is meg van jó oldala; mert illyképpen a' véleményesatáknál kimarad a' személyeskedés játékból, 's csak a' nyilvános érdek és az író particularis meggyőződése forognak-fenn. Most is hiszi még ön, hogy Angliában a' rosz felülmulja a' jót, mint francia országban; és nem lát-szik-e ön előtt valóbszinűnek, hogy sajtónk lélekismeretességre nézve önökét felülmulja?

SZINÉSZET.

Magyar játékszin.

PESTEN, nemzeti szinpadunkon maj. 3-án másodsor adatott „két Philibert“ vigját. 3 fvsban (Picard után Csepreghi), ma sem több szerencsével, mint első izben. — 4-kén „Bátori Maria“ eredeti szom. opera fordult-meg szinünkön kedvező hatással. A' czimszerepben működött L á n g h k. a.-t érdemlett kitüntetésben részesíté az igen szép számú közönség. — 5-én Vörösmarty új szom.játéka „az áldozat“ másodsor került szinre, kerekdedebbelő-adással, szép számú hallgatók jelenlétében. E g r e s s y G. ur (Szabolcs) különös tetszést nyert. A' kancsódal (mellynek zenéjét mai hirdetemény szerint a' szorgalmas, munkás E g r e s s y Benj. ur szerzé) ismét kedvesen fogadtattott. Különös diesérettel kell e' szorgalmas ifjú emberről emlékeznünk azért, hogy ő szabad óráit köréhez tartozó 's gyakorlatilag használó munkákra fordítja, 's méltán ohajtuk, vajha, mig e' pályán marad, folyvást illyesekkel foglalkozzék. — 6-ra a' „báj-ital“ volt hirdetve, melly alkalommal M o c h o n a k y k. a. mint műkedvelő, Adina szerepében vala fellépendő.

S z é k e s F e j é r v á r. Tavaszhó 20-kán „Lignerolles Luiza“ ismét elégedést szült; kár, hogy kevés nézőink voltak. Igaz, a' játék egészen egybevágó nem volt; mert nem mind tudá magát színészink közül egy illy szinmű próbakővére föllálitni: kik közé sajnosan számoljuk a' mindig jól játszó Antonia k. a.-t is (Givry). B é k e s y ur (Lignerolles) jól tudá magát szerepe helyzetébe tudni. F e k e t é n é assz. (Luiza) igen jól tünteté-ki Luiza magas becsü lelkületét; de mindenek felett, ha vége felé valami közbentörténet vagy kedvetlenséget nem kellene K o m á r o m i (Lagrange) felől vélnünk, az est hősenek őt mondanók. Anyja sirjánál a' magánbeszédnek magiai ereje volt. Vissza emlékeztete az Scott Walter Buttlere, midőn a' bűbajos edinburghi éj után a' szabadban gondolatokba mélyed, vagy az agg Deans könyeire a' megfertőzött Leonard sziklalilioma fölött. — Egyéb kívánatunk nincs; csak mindig így játszék. — 21-én a' „természet és műveltségben“ A n t o n i a k. a. Aspasiát igen kedvesen adá, de Szikrát nem Bartha személyesité! — 22-én „nevelő ezer baj között“ nem jól, és a' „három egyszerre“ Kisfaludytól közezszerűen adaték. Csak A n t o n i a k. a. (Adél) tehetett valamit ezen esti megelégedésre

O * * * * g h.

Külföldi játékszin.

A' színészet olasz országban.

(Folytatása.)

Meo Patacca inkább hősi, mint dramai jellemű, mindazáltal a' Palla Corda színházat elfoglalta, hol számtalan apró szindarabokat ad, de többé nem olly gonosz mint előbb, és a' censurának jámbor intései 's üldözései által az erény ösvényére tért. Többé kit sem öl-meg, hacsak magán másképp' nem tud segítni; a' zsidóktól pénzt kölcsönöz, mellyet az előtt tőlük csak elvett, de most sem azon tekintetből, hogy visszaadja; régi diszruháját félretévé, és rútongyokat vesz helyettük, mialatt Brighella és Pulcinella közepett van.

Társai közül csak Pepe Marko mer ellene szegülni; külseje rettentőbb mint barátjác, 's öklét csipelyére támasztja, és nagy szeméit forgatva per B a c c o, vagy la santissima madonná-ra esküszik. Vélnéd nincs, ki

illy rémitő ellentől meg ne félemlenék: de ha Meo Patacca véletlenül megharagszik, és öklét szorítja, vagy botot emel, ekkor Pepe Marko hamar eloson, mintha a föld nyílt volna meg alatta. De a' gyávaság ezen megrohanása, és a' bottóli félelem daczára is elválhatlan társa Meo Pataccának; követi őt, mint árnyéka tagmozgásait; szava hangját utánozza; — ugyan azon fiasco d' Orvieto után kíváncsi, ugyan azon kedveseket szereti, habár ez a' kedveltebb szerető, 's üresen is adja-át a' palaczkot. A' romaiak állítják, hogy Trastevere, a' legzajosabb, egyszersmind legbékésebb lakosa a' városnak, nem valóságos romai, hanem Nápolyból vándorlott ide.

Most mindketten megkorosodtak, 's többé nem oly kedvencei a' népnek, mint ifjú erős korokban. Talán Cassandrino Ullipatanichi vetélytársa kellemes modorai, mulató jelenetei ronták-el némely tisztelőit.

Cassandrino valóban sokat nyer ellene. Ő koros férfiú, még is modora ifjú; ötven éve daczára mozgó, mint egy Seminarista. Mindig szépen hajporozott fejvel 's háromszegű főveggel jár, és vérszín ruhájában piros fészényében fénylő cipőiben, tündöklő fehér ruháiban porporatónak vélnéd. Mint minden romai polgár, ugy Cassandrino is, jól ismeri a' világot; alkalmas időben tud hizelegni, 's rágalmazni; süket az igazság hallására, és nagyon meg kell indulnia, hogy átkot vagy durva szót szalasszon-ki.

Még is „Entrato o signori!“ — kiált a' Palazzo Fianóbani színház kapusa. Hat bajoccoért nyitva áll előttünk. Így tehát magunk akarjuk látni; nem félhetünk attól, hogy zagyva társaságot lelnénk benne, mivel hat bajocco egy romainak már summa. Egyedül a' polgárok gyakorolhatnak illy fényűzést. A' színházi czédula Civita Vecchiába utazást és egy tüneményes balet-játékot hirdet.

Cassandrino késik. Neki mi sem tetszik, ruhája franczia posztóból; arany órája Genfből, 's arany burnót-szelenczéje van, mellyet csak minapában vett. Mi sem tetszik többé neki; még gazdasszonya is ijedve veszi észre, — hogy öreg. Ő reá pislog, 's maga magán boszankodik, magát felakasztandó, ha ez elvei ellen nem volna. Itt végre egy barát jő, 's utazásról beszél, mellyet Civita Vecchiába tön; most rögtön meggyógyul Cassandrino, és ő is utazni kíván. Azonnal rendeléseket tesz; néhány pisztolyt dug iszákjába; megtölti burnót-szelenczéjét, utazó podgyászát Griletto szamarára csatolja, reá ül, és kitártt napernyővel a' napsugárok elhárítására a' civita vecchiai uton halad.

Alig haladott néhány mértföldet a' Via Aurelián, midőn egy Vetturinóval találkozik, ki Civita Vecchiából Romába megy. Cassandrino az utazókat egész udvarisággal köszönti; de ezek többnyire narancs-héjat dobnak reá, 's G e l e o t t o névvel üdvözlök, és Griletto, melly keveset reggelizett, a' kocszi mögé kötött zabzsákot olly elbájolóan találja, hogy visszafordul, 's Cassandrino kérelmét és fenyegetéseit mellőzve, utána fut. Ő csak Osteria de Mala Grottá-nál éri utól hivtelen ménjét; de már ekkor napernyőjét elveszíté, ruhája egészen poros, 's teste ugy össze vissza van ütödvé, hogy leülni nem tud, noha fáradságtól majd elhal, 's az izzadság csermelyként folyik - le testén.

Mialatt ebéde készülne, a' fogadósnöt tekint-meg, és többnyire olly szeretetre méltónak találja, hogy megkisérti csókot nyerni tőle. Ezt a' fogadás észre veszi, 's a' nejét átkarolni akaró suhanczot egy katlan forró vízzel nyakon önti, mi által ez étvágyát egészen elveszti, 's kénytelen parancsolt c-

bédét megfizetni, a' nélkül hogy megizlelné. De ennél nagyobb ijedtség várja őt; mert fizetni akarván, elvesztett erszényét nem találva, kénytelen zseb-óráját a' keresmárosnak elzalogosítani, ki még 10 tallért ad neki utiköltségül.

(Folyt. következik.)

HANGÁSZAT.

Hangászegyesület. — Nyugpénz-intézet. — A' pestbudai hangászegyesület ez évi második közgyűlése jelen vasárnapon (maj. 9.) dél előtti 10 órakor lesz Pesten a' városi redutépületben; mely alkalommal az egyesületi újabb szabályok értelme szerint elrendezendő igazgatási, valamint a' nyugpénz-intézeti ügyek is tanácskozásba fognak vétetni. A' t cz egyesületi tagok, és mind azok, kik a' nyugpénz-intézetben részt venni ohajtnak, megjelenésre kérettetnek. — A' nyugpénzintézet nyomtatott szabályait 10 ezüst kron lehet váltani Budán t. Dolezsálek A. urnál, vakok intézete igazgatója 's hangászegyesületi alelnöknél, és a' várban Milletz I. urnál; — Pesten pedig egyesületi főpénztárnok Weisz B. F. urnál a' „vastuskó“ melletti fűszerárus boltban, — ugy szintén Klausz E. L. egyesületi pénztárnok és Mátray G. e. titoknoknál.

A' pestbudai hangászegyesület
igazgató válaszmánya.

PESTEN: 1) Baermann Kár. ur bajor k. jeles klarinetjátészó apr. 29-kén Preiser A. ur, a' pesti német színház első klarinetistája javára, ugyan azon színházban adott hangverseny alkalmával ismét köztetszést aratott. Játsszá t. i. saját szerzeményeiből egy verseny-symponia első számát, 's „emlékezet Parisra“ című phantasiáját. A' hangverseny egyéb részei voltak: Weber „Oberonjának ouvertüreje; Mazza ur által szerzett aria, éneklé a' most nyilvánosan legelőször fellépett 's kedvező tehetségeket bebizonyított Eder Jenny k. a.; Beriot változatai, játsszá hegedűn az ismét nagy tetzsésben részesült 10 éves Singer E., Kohn ur tanítványa. — Baermann ur bucsúversenye a' redutteremben maj. 8-ra volt kitzuve.

2) Majus 6-ra volt hirdetve Kioss Károly urnak, egykor Carolath hg. udv. zeneigazgatója 's Danzigban akad. gymnasiumbeli professornak nagy hangversenye a' redut-teremben; melyről máskor.

D I V A T.

PARISBAN, a' férfiak ruhájira többnyire setét színű, névszerint bronz sárga, fekete és zöld szövetek használtatnak. A' felruhák széles hajtókát 's mély gallért kapnak, és nem begombolásra készítettnek. Nyári nadrágokra cokkás és granit idomú szövet vétetik; mellényekre világos, apró rajzú selyem és kasemir. — Nőszemélyek a' selyem ruhát, szűk ujjakkal, csipke lebegénynyel folyvást viselik. A' chinai selyemből készült felruhák két szint játszóik; hasznájják azokra a' kasemirt, nyomtatott jaconet-et, színes organdit 's nyomtatott musselint is. Az alelçoni csipke-fejkötőt hosszan lehajló oldalszárnnyakkal, rezeda, 's geranium virággal, ugy a' krep-kalapot fátolkával kedvelik. — A' szalmakalapot oldalalag kis csomó toll disziti.

Szerkeszti Mátray Gábor, halpiacson, Dencs-ház, 56-dik sz. a.

Nyomatik Trattner-Károlyi' betűivel, angol vas-sajtón
uri utsza 453.

HONMŰVÉSZ.

Pesten csötörtökön május 13^{kán} 1841.

KÖLTÉSNET.

Reménycsillagom.

Miért, ha 'a' bösz tengerárt,
A' légtömegeket,
A' porszemek hullámaít,
A' csillagezreket
Langy alkonyonta nézgetem,
Eláll keservben érzetem !

Mivel könyimtől habzanak
A' tenger ársjai;
Mert a' léget reszkettetik
Fohászim jajjai;
Mert porszemecskeként kavár,
Zuz, sujt az ádáx sorsvilár,

Mert hunyt reményem fényinek
A' csillag tüköre;
Mert mint a' vad tengerdagály,
Mint légtömeg köre,
Mint csillagezrek 's porszemek:
Keservim olly végetlenek.

Ah bár e' szörnyü tenger-ár
Temetne, árna-el,
'S ne birna színi több léget
E' vész-zsarolta mell,
Vagy hamvam, a' bú, ha ledönt,
Növesztené a' porözönt!

'S szabad lelkem lerázva e'
Porhüvely romjait,
'A nagy csillag világ felett
Tölné-be vágyait,
Fellelve üdve angyalát,
'S szemén — reménye csillagát

G—r. J.

SZORGALOM.

Uj angol vasutak. — Az angol parlament parancsára nemrég kinyomatták az 1830. óta vaspályanyításra adott engedelmekről tudósítást. E' tudósítás nem kevesebb, mint 201. ugynevezett Railwaybill-t foglal magában, mellyek annak idejében a' kor-

mány elébe terjesztettek 's általa helybenhagyattak. E' számban van 74. társaság, új vasutat építeni szándékozó, a' többi 127. bill már kész pályára vonatkozik, mellyeknek törvényesen megállapított tőkéjük vagy szaporítandó vagy kevesbitendő. Mindazáltal legtöbb közülök az eredetileg megállapított tőke szaporítását tárggyazza, holott kevesebbitést egészben véve csak két javalat kért. Egyik a' York- és North- Midland- Railway- Compagny't illeti, melly 370,000. tőkéjét 335,000. f. stre. szorítá; a' másik pedig Dublin-'s Drogheda-Compagny'ra vonatkozik, mellynek tőkéje 800,000-ról 600,000. f. st. re kevesbítették. Az egész kevesbités tehát nem tesz többet 235,000. f. ft-nél, holott a' vasutakra kiadott összeg 62,991,931. f. st. roppant tőkére rug! Ebből esik

1831. évre 9. bill 1,799,875. f. st. tőkével.

1832. — 8. — 568,685. — —

1833. — 11. — 5,525,333. — —

1834. — 14. — 2,421,952. — —

1835. — 18. — 4,864,633. — —

1836. — 34. — 23,589,665. — —

1837. — 42. — 13,518,799. — —

1838. — 18. — 2,096,198. — —

1839. — 25. — 6,599,458. — —

1840. — 22. — 2,243,332. — — A' 74. új vas-

utternv közül 29. 1836-ban 's 15. 1837-ben jött a' parlamentbe. Ez óta csak az edinburg- glasgowi pályára 1,200,000. f. st. tőkével 's két más kisebb, ugynevezett Taw-Wale 's West-Durham-pályára kéreték engedelem. Az 1838., 39. 's 40-ki csaknem valamennyi engedelemadás csupán már fennálló vagy épülőfélben levő vasutak eredeti tőkéje szaporítására volt szorítva, 's éppen e' körülmény bizonyítja, hogy a' föntebb említett összeg nemcsak papiron áll, hanem a' nevezett célra csaknem egészen forgásba jött. A' fényes jövedelem mellett, mit több angol vasut adni látszik, nem csudálhatni, hogy arra olly nagy összegeket fordítanak. A' Grand- Junction-vasut pénz-állapotjáról Liverpoolból érkezett legujabb tudósítás a' lefolytt 1840. év első feléről 207,487. f. st. jövedelmet mutat-ki, 's ez 18,524 f. st. gel nagyobb, mint 1839-ben azon idő alatt. Más részről a' kiadások is kevesbültek, mellyek 94,661. f. st. vagy körülbelől 45 $\frac{1}{2}$ pctet tettek. A' társaság tehát elhatározá, hogy a' részvénytulajdonosoknak 7. pctet osztand; azonfölül minden 100 ftra. 15. pctnyi pénzpótot engedend, úgy hogy a' pénztárban még 1297. f. fölösleg marad. Ez az ezen vasutra fordított tőke 15 $\frac{1}{2}$ pct évenkénti kamatját teszi. A' londonbirminghami vasut jövedelme az első nyárutói héten utazóktól 16,335., áruktól pedig 2429. f. stget tett.

Selyemtenyésztés Középamerikában. — Angol tőpénzesek egy társasága ezen országban a' selyemtenyésztés terjesztése végett téres eperfaültetvényeket csináltatott.

Amerika 's orosz Ázsia aranyjövödelme. — Nemes érczek dús kincstáruul méltán tekintik az új világot. Aranytartalmú feketek- 's érczekről Amerikában tudnak már Virginiától Chili- 's Pampakig, 's ha ingadozott is a' nyertt arany mennyiség, ingadozása mindazáltal olly mértékben csekély, mint gondolják, soha nem volt. Már e' beszéd kezdete óta az éjszakamerikai egyesültt statusokban alapos remény volt aranytartalmú feketekhez; mert Meadon Creekben, éjszaki Carolinában, 1803-ban 28. fontnyi aranyhordalékot 's több kisebb érczrögöt találtak. Azonban a' földmivélés bizonyosbjövödelmét az aranymosás bizonytalanabb keresetének kisésem akarta feláldozni, 's a' tárgy sokáig marada figyelem nélkül. De 1824. felé az éjszak-carolinai mosott aranyat Philadelphióban pénzzé kezdék verni, 's Gallatin Albertt írott adatai szerint, mellyeket Humboldttal közöltt, 1824 — 1836-ig, 4,844,500. dollart vertek aranyban. Hanem ezóta a' jövödelem ismét tetemesen alászállt, a' nélkül azonban, hogy a' gazdagabb nyeremény reményét elvette volna, ha az országos viszonyok az ipar ez ágának kedvezőbbleg alakulandnak. — Mexicóban a' nemes érczek jövödelme 1834. óta régi állapotjára lépett, mi a' XIX. század elején 1600 kilogr. aranyat tett. Columbiában évenként 4700., Peruban 780., Chiliben 2800., Buenos-Ayresben 500. kilogr. aranyat kaptak. A' délamerikai angol consulknak a' britt kormányhoz beküldött tudósításai szerint az aranyjövödelem tett

	1790 — 1809-ig	1810 — 1829-ig
Panamában	223,518. f. st.	23,603. f. st.
Chiliben	863,974. —	1,904,514. —
Peru- 's Buenos- Ayresben	1,862,955. —	2,161,940. —
	<hr/>	<hr/>
	2,950,447. —	4,090,057. —

Innen az tetszik ki, hogy az aranyjövödelem az utóbbi 20. év alatt nagy negyeddal nagyobb, mint az előtt; hanem mind a' két számítás világos pontatlanság bélyegét viseli. Mexicóban, melly politicai nyugtalanságok által hasonlithatlanul többet szenvedett, mint más statusok, az aranyjövödelem 1810—1829-ig felével kisebb volt, mint előbb hasonló időszak alatt; 's ha valahol még hiány találkozik, az valószínűleg Columbiának esik terhül; mert Chiliben most végtelenül több nemes érczet szállitnak napfényre, mint a' mult században. Minden hajdani spanyol birtokot, mellyeknek aranyjövödelmét Humboldt évenként 10,380. kilogrammra számítá, jelenen 8. ezer kilogrammra biztosan tehetni. 1827-ben Mexico szabad uton 20. mil-

lio tallért ezüstben küldött Angliába: Peru és Chili a' bevitt árukat főleg arany- 's ezüsttel fizetik. Venezuela, Uj-granada 's Ecuador szint'azon esetben vannak, ámbár kivételül több földtermékek van. Csupán német országnak Venezuela 1837-ben 207,000., 1838-ban 105,000. piasterrel maradt adósa. Általában nem nagyon tévedünk, ha föl vesszük, hogy Peru-, Chili- 's Columbiának évenként 5. milliót arany- 's ezüstben kell fődözni. — Brazília aranyjöveldelmét az egész világon csaknem egészen elenyészettnek kűrtölék; mi van a' dologban igaz, láthatni a' következőkből. Nyilvános tudósítások szerint, mellyeket a' rio de janeiro pénzigazgatóság bocsátott közre, általában aranyban vertek 1703. — 1767., öszvesen 64. évig, évenként 2,422,500. piastert.

1768. — 1809.	— 41. évig	— —	2,159,000.	—
1810 ben	.	.	1,530,000.	—
1811. — 1821.	— 11.	— —	693,930.	—
1822 ben	.	.	169,065.	—
1823. — 1832.	— 10.	— —	73,878.	—

Innen azt következteték, hogy a' brazíliai aranymosásokbeli jövedelem 1822-ben 14-szerte 's 1823. — 1832-ig 33-szerte kisebb lett mint 1767-ig. De tudva van, hogy a' minas geraesi dús aranykörnyékben Rióba kivitelkor az ötödik rész (Quinto) adóképp' fiztetetik, 's a' kormány jövedelmei közt mászt még e' részben évenként 96—100,000. milreis vagy 120. — 125,000. piaster van kimutatva. Csupán e' körülmény még 600,000 — 725,000. piasternyi aranynereményre mutat, 's ezen adat igazságán kisémet kétkedhetik; mert azt maga a' kormány nyilvánítá. Azonban, ki Brazília belsejét ismeri, tudandja, hogy itt a' csempészetet nagyban üzük, hogy a' kormány a' kedves quinto leföljebb harmadrészét kapja, 's hogy az aranyjöveldelem legkisebb fölvetés szerint szint'olly nagymint 1703—1809 magasztalt években. Pillantatot vetve a' brazíliai pénzverőhivatal munkálatira, 1703 — 1815. években következő öszveg verték:

1703—1767-ig	64. év alatt	155,040,000. piaster.
1768—1809-ig	41. év alatt	88,519,000. —
1810-ben	.	1,530,000. —

111. év alatt az egész vertt pénz 248,558,650. — Hanem 1703—1815. vagy 1817-ig a' vámkönyvek (Registos) 's pénzhivatal közt némi ellenörködés létezett. E' könyvek szerint a' nevezett 111. év alatt Minas Geraesből 743,278. kilogramm aranyat nyilvánosan vittek-ki; ezen aranynak becse pedig 327,250,000. piastert tesz, így közel 80. millio piaster nem jött-be a' pénzhivatalhoz. Jelennen pedig tudva van, hogy a' vámkönyveket csak azért nem folytatják, mert átlátták, hogy a' csempészet sokkal több aranyat fizet-ki Minas Geraesből, mint mennyiből a' vámházaknál adót visetnek; mert az egész világon ki fog 20. pct. adót fizetni, ha azt elkerülheti? De ha a' csempészetet félretesszük, 111. év alatt egyremásra évenként mintegy 3. millio piasternyi aranyat kaptak, 's illyen öszveget ma is kapnak.

(Vége következik).

SZINÉSZET.

Magyar játékszin.

PESTEN, nemzeti szinpadunkon majus 6-kán adatott: „a' báj-ital“ vig opera 2 felv. Romanitól; zenéjét szerzette Donizetti. Osztatlan tetszésben részesült ma is kedves műkedvelő vendégünk M o c h o n a k y Amália k. a. (Adina), ki annyi báj és szinpadoni otthonosságot tüntetett-ki, mi bármely gyakorlati énekesnőnek is becsületére válhatott volna. A' derék Sz e r d a h e l y i v e l (Dulcamara) a' 2-ik felvonási barcarole-t olasz nyelven vala szives ismételni. Sz. ur ma is valóban jelesen és mondhatni művészi tapintattal vivó szerepét, valamint K o n t i u r (Belcore) is. — 7-kén „az agg színész és leánya, vagy még is kivivtam“ vigj. 5 felv. Bayard és Theaulon után Fánegy (a' m. tud. társ. költségén). M e g y e r i u r a' czimszerepben szokott jelességű szeszélylyel működött. Nézők az előbb említett operában igen számosan, ez utóbbiban példátlanul kevesen. — 8-kán „Ál-Endre“ eredeti drama Szigligetitől ismételtetett. — 9-kén „a' politicus eszmadia“ boh. 3. felv. Holberg után Balog István; zenéjét írta Kaczér Ferencz. Elismerést érdemel M e g y e r i u r; ő valóban magyar színházunknál az, ki a' szindarabok bár mellyikében válogatás nélkül helyén áll, és szerepének érdeket szerezni mindenkor tud. Emlitendő É d e r Luiza k. a. és T ö r ö k u r igyekezete is. — 10-ére a' szorgalmas E g r e s s y Gábor javára volt hirdetve „egy pohár víz“ vigj. Scribe-től. Kívánnók, hogy ez ur igyekezetéhez képest illő jutalmat arasson.

S z e g e d. Tavaszutó 1-én.—Látom, színészetünk bírálója, E t e l k a v á r y, elnémult; így egyik oka ő is, ha tisztelt közönségünk kontárkodással meg nem elégedendik, bár legfőbb törekvésem lesz véleményéről, 's nem ön nézetimről szólni csak. — Mind ekkorig dramai színészetünk haladásának fájdalom! csak ellenkezőjét tapasztalhattuk, az egyes, valóban jeles, és tán némelly igyekező színész-tagok az egésznek előmentét ki nem vihetvén. Ezen hanyatlás okát fejtegetni nem szándokom; közönségünk a' színészeket, ezek azt okolják. Mi, azt tartom, soknak érzelmeit fejezzük-ki, ha mondjuk: „itt is, ott is hiba van, ha nem egyenlő arányban is.“ — Örülnék tehát, ha e' kedvetlen körülményeket mi magunk sem tudnók. Egy részt ezért nem tudósíték nagyobb közönséget eddig; más részt tarték tőle, nehogy meggyőződési kötelességem szerint többeket fedve, egy kettőnek csekélyebb hibáit elnézve csak, 's azon egyet, ki olly igen nagyon megérdemli minden tekintetben a' dicséretet, érdemei méltánylását, ez egyet mondom, nagyon kiemelve, tollam részre hajlónak tekintetvén — czéломat tévesszem. — Mai előadás után azonban hallgatnom lehetlen, annyival inkább, minthogy szerencsém van örvendetest mondhatni. E' napokban érkezék K á l m á n n é asszony, mint ujan szerződött tag, 's ma Dumas „Terézjét“ adák a' városunk és szokásainkra nézve tele-ház egyhangú 's teljes meglegedésére, várakozásán felül. A' jó játék, hű rajzok keblünket annyira elfogák, hogy illetődéstől szólni sem tudva, a' különben nálunk is divatozó zajos éljen kiabálások helyett köztapssal jutalmazók a' jelesen működötteket. A' darab után egy szájjal mondá egész közönségünk: „még illy jól adva szindarabot Szegeden nem látánk.“ (t. i. szerződött színészetünktől) — Mi, bár mint tiszteljük is közönségünket, nem lehetünk velök egészben egy véleménynyel. Csekély nézetünk szerint az először adatott, előttünk ismeretlen darab jósága, újsága okozá egészbeni meg-

elégedésünket; mert bár általánosan igyekezett minden játszó személy: még sem kerülhette-el figyelmünket Kálmánnak (Paolo) tulságos feszsége, tánczmesteri állásai, Szilágyinak (Arthur) szokása szerinti szájtátogatása; bár ez utóbbi jelen hibáját letéve, 's keresett mozdulatait egy keveset szabadabbakkal felcserélve, tetszésre méltán tarthat számot azon közönség előtt, melly egy idő óta látszó iparkodását, szerepének jól megtanulását már is méltányolja. Baranyit (Delaunay) is dicsérettel említhetjük; ma a' szokottnál sokkal jobban játszott. Kérjük őt egyzersmind, vegye mintaul e' mai játékot; iparkodjék szerepét mindenkor illy jól elmondhatni, mint ma; mert bizony nem magasztalhatjuk uj syntaxisát, melly találánya, más alkalommal szerepében gyakorta nem-tudás miatt megakadván, olykor a' legrövidebb szótagot is felette hosszúra nyujtani kész-teté. Kálmánné (Teréz) a' közönség egész meglegedését aratá, annak ezentuli megtartása egyedül iparától függendvén; hangja, ha némelly jeleneteknél gyenge is, de külseje csinos, öltözete izlést, játéka érzést árul-el. — E' mai előadás lélekvándorlási hitemet is erősíti, 's tökélyesen meggyöz, hogy Dumas ur jelen utósó szüleménye előtti életében ismerte még meg, bár más alakban, Komlóssy Ida lelkét, olly hiven festé ennek jellemét Amáliában; melly szerepet viszont, mint megismert tulajdon valóját, Ida olly felette mes-terileg, olly remekül adá. Nem is tudunk egyet is nagy' 's valóban szép közön-ségünkben, ki ma Amáliától elbájolva nem volt volna. Ennek tiszta jellemeit, finom érzelmeit, lángoló szerelmét, szende ártatlan lelkét Idánál jobban fes-teni a' legnagyobb művész sem képes! Az illy belsejét hiven tükröző szere-pekben valódi művésznőről milly sokat lehetne szóllani dicsőítésére! de tölünk, melly olly igen gyenge, bármilly magasztaló szép szavakat is idézzen elő képzetünk, ugyan egy perczen elveti azokat, mint megannyi elégtelent. Szólljon ezentul bár ki szini iskolánk ellen, mi Idát emlitjük; 's czáfolva lesz. Ismernétek bár őt a' szinpadról lelépve honn is, milly lélek, finom gon-dolkozás, elvek! Nem hozzátok szóllok lakos társim! hisz' ti rég hódoltok művészi lelkével párosultt fedhetlen erkölcsének, ha ollykor közületek egy kettőnek gyengésege nem engedi is külsőképp' mutatni azt, hanem a' távulle-vőknek, 's elégnek tartom emlitni a' czáfolhatlanság büszke önérzetében csak ezt: „városunk kicsiny, 's ha az illyenben (mellyben, mint minden hasonlób-an) köztudomás szerint a' pletyka is édes éldelet, ennek vérrokona, a' rágalom éles mérges fogával, valakit még legkevésbbé sem illetett, annak tisztább-nak kell lenni a' napnál, szeplőtlennek maga az erénynél!“

MUZSAY J.

Német játékszin.

PESTEN, a' városi színházban Dessoir ur Badenben nagyhercegi udv. színész (kit a' budapestiek korábbi évekből, mint egyik legkedvesebb színészöket ismernek) apr. 26-án „Hamlettel“ kezdé-meg vendégszerepei sorát, 's elejénte füttyök, sziszegések közt, majd némi kevés nyomatékú mentegetés után nagy tetszéssel fogadtatot. Többi szerepe apr. 5-ig következők voltak: Zolky, Beaufort (fiatal férjben), Henrik (borostyán és koldusbot), Sancho Perez (királyleány és koldusnő), Bitter (vallomások), Brauser (humoristicai vallomások), Jordan (Werner). — Maj. 2-án az arenában előszerkerült szin-

re „minden pillanatban másik férj, 's még is mindig ugyan az, vagy a' bűvös korallok“ bohózat 2 fvsban (Schikh műve). — Maj. 3-kán a' városi színházban Rossini „Semiramide“ operája olasz nyelven adatott. A' czimszerepben Vial k. a. legtöbb érdemet szerze. Vimercati assz. a' turini színház (hihetőleg egykor)tagja, csak hanggromjait tüntetheté elő Arsace szerepében. Setti ur a' neápoli San Carlo színház tagja (most-e vagy valaha?) meglehetősen baritont hallatott Assur szerepében. A' többit Stoll (Idreno) és Hirsch (Oro) urak személyesíték. A' közönség nem vala tökélyesen meglegedve.

Külföldi játékszin.

A' színészet olasz országban.

(Folytatása.)

A' következő jelenetben Cassandrino rablóktól üzetve jelenik-meg; Giletto elvadult, 's lovagját ledobta annyira, hogy a' szencsétlennek a' rablók közeledtekor egy fára kelle másznia, hogy menekülhessen. Itt a' rablók vizsgálata elől szerencsésen elrejtí magát, kik mindennemű halált 's kínzást ígérnek neki, 's őt másként keresni szándékoznak, midőn náthája következtében, melylyel halál tusája alatt mulat, nagyot tüsszent; mire menedékét a' rablók azonnal megtudják, 's most husz fegyver czélpontul tüzi-ki személyét. Cassandrino ügyességét ekkor látni kell, hogy fogalmunk lehessen; mert ő ágról ágra ugrál, 's magát üldözői elől rejtteni ügyekszik. Kér, eszküszik, 's érzékeny beszédekert tart, a' kegyetlen szívü rablókat könyörületre inditni kívánván. Végre a' fáról leereszkedik, mialatt lelketlen levén, a' körülállók tól levetkeztetik. Már tanakodnak is a' rablók, valljon fülétől ne fosszák-e meg, midőn rendőri lovagok által megtámadtatva, futásnak erednek De Cassandrino sorsa még sem javul; mivel őt rablónak vélik, 's így kötve Romába kísértetik, hol utazásának vége szakad.

A' Fiano-színház bábok színháza, de egyike a' legjobbakkal, mellyeket e' nemben látni lehet. Az egész annyira kényelmesen van elrendelve, hogy igen kellemes a' hatás 's az előadás meglepő.

Corsóban él egy ékárus, Signor Cassandro, ki nappal a' boltban tartozkodik, de az utszát annyira szem előtt tartja, hogy figyelmét mi sem kerülheti-el, mi csak a' szinpadon hatást szülhet Gyakran azt, ki reá nézve érdekesnek látszik, nyomban követi, 's im ennek gyöngéit és szokásait estve a' szinen gunyos elménczéségekkal parodiázva látjuk.

A' legmulattatóbb szindarabok egyike: „Cassandrino dilettante ed impressario“ bohózosat vigjáték.

Cassandrino rögtön zene-tehetséget is nyert, és egy fiatal Maestro, ismerői közül, elhitei vele, hogy ritka tehetségű sopran hanggal bír, 's jelen a' falsetto-ban jeleskedik annyira, hogy David és Parchiarotti-t kipótolhatja. Azonnal elhatározza Cassandrino, hogy impressario lesz. Ő tehát Montefiascone színházát kibérli, kitünő költséggel egy tenore-t, prima donnát, basso cantantét és basso buffó-t szerez, 's a' legjobb dalszerepeket a' falsettre hagyja, mellyet maga bír. (?) Azután Montefiascone költőitől Crolinda librettót 6 talléron megveszi, 's fiatal maestro barátját zeneírásra szállítja-fel.

Mindazáltal e' bevezetések mit sem jelentenek, ha a' közönséget össze nem egyeztetheti, 's itt Cassandrino elébe két hiány tolu, jelesen zenésze-ti szerelme, 's egy szerfeletti vonzódás, melyet rögtön prima donnája iránt érez.

(Folyt. következik.)

Dramai díj. — Bulver „pénz“ című legújabb színművéért 500 font sterlinget kapott a' londoni Haymarket - színháztól, mi 5000 pengő forinttal egy értékű. — „Milly kevés!“ — így kiáltnak Bulver barátjai Angliában. — „Mi sok ez!“ — mondaná egy német dramairó, ha csak felét is kapná; mert itt 5000 helyett 100 forinttal is megelégszenek, sőt még ennyit sem kapnak a' dramairók. Mindazáltal a' dramai költészet nem kenyér-kereset végett folytatandó. Ki csak e' czélből barátja ez isteni művészetnek, az fordítson inkább, 's így talán czélt könyebben érhet!

HANGÁSZAT.

PESTEN: I) Kloss Károly ur maj. 6-án a' kis redutteremben hangversenyt adott, melyet igen csekély számú hallgatók látogattak. Ő azt három részre osztá, u. m. az első osztályba az olasz és német iskola újabb műveit, a' másodikba történeti zenét, a' harmadikba jelenkori olasz, német 's francia szerzeményeket adott. Azonban megvalljuk, hogy választásában nem a' legszerencsésebb volt. A' verseny részei tehát voltak: 1) Cherubini „tavaszi cantatéja“ négy énekszóra (Urbani Amalia, Lánér Erzsébet k. a-k, Petz és Hirsch urak által) fortepiano mellett; ezt Kloss ur 's átálján az egész versenyben játszá. — 2) Beethoven verseny-phantasziája, fortepianóra karkisérettel — 3) Történeti felolvasás „azős népek zenéjéről“ előadá Kloss ur. — 4) Abyssinai népdalok eredeti textussal; melyeket Kloss ur rhythmus-harmoniailag készítte (igen jelesen) karénekre. E' szám legérdekesebb vala. — 5) Rossini „szevillai borbélyából“ a' végkar à la polacca. — 6) Adhém ar gr. francia dalja „Malheur à toi.“ — 7) Spohr Lajos újabb szerzeményeiből egy dal, melynek czime nem jelettetett-ki.

II) A' nemzeti casinóban maj. 9-én adatott hangászati mulatságrészei voltak: 1) Mozart G-dur quartettje. — 2) „A' pásztor bucsúja.“ Szerző Guggenberger ur pesti fiatal hazánkíja, ki zeneszerzeményével ma lépett fel előszer nyilvánosan. Éneklé Stoll ur kedvésen fogadtatva. A' szerző szép reményt nyujta tehetségeinek további kifejlendése felől, minek kedvező jövődjét annyival inkább ohajtjuk, mert minálunk az énekszerzők száma még igen csekély. — 3) Beriot változatai hegedűre; játszá a' pestbudai vakintézet növendéke, Turanics, meglepő jelességgel 's nagy tapsekkal buzditva. E' derék ifjúnak szép tehetségei felől már máskor is kitünő dicsérettel emlékeztek lapjaink.

D I V A T.

19-dik divatkép (Parisból): kapot-kalap krepből; grande mère ruha; czal-ernyő. — Bécsi divat maj. 6-án: organdi ruha, a' redőkre illesztett vontt diszitménnyel; fél magas ruha selyemből zsinór-ékitménnyel; nagy legyező; szalmakalap virággal vagy reá tűzött tollal.

Szerkeszti Mátray Gábor, halpiacson, Dencs-ház, 56-dik sz. a.

Nyomatik Trattner-Károlyi' betűivel, angol vas-sajton
uri utsza 453.

HONMŰVÉS Z.

Pesten vasárnap május 16^{kán} 1841.

SZORGALOM.

Amerika 's orosz Ázsia aranyjövedelme. *(Vége).*

Minas Geraesben pontos felszámítás szerint mintegy 16,000. aranymosó (feiscadores) lakik, kik főleg vadászatból élnek, 's egy év alatt általában 64. piasternyi aranyat keresnek. Munkájok becse tehát 1. millio piasterre számítható. Hanem ezen aranymosókon kívül aranymosással még 20,000. rabszolga kirekesztőleg foglaltos, 's mivel nagyobbára gépekkel dolgoznak, 's aranyereket keresnek, keresetöket évenként 120. vagy öszvesen 2,400,000. piasterre tehetni. Mind a' két öszveg tehát Minas Geraes mostani aranyjövedelmét 3,400,000. piasternek mutatják, 's e' tartomány aranyjövedelme csak azon részzel kevesbült, mellyet már hajdan kicsempésztek, 's melly mar akkor valószínűleg jó harmadot tett. — Hogyan történt tehát, hogy 1810. óta olly kevés aranyat vertek pénzzé, 's e' miatt azon bálvélemény terjedett-el, hogy a' brazíliai aranymosások egészen alászáltak? Ez különös magyarázatot kíván, melly a' kalmárok fejében tiszta 's világos ugyan, de a' statistikuskok figyelemre kevésbbé méltatják. Az 1808-ki esztendő Braziliát királylyal ajándékozámeg; télhó 19-kén lépett a' szárazra. Kiséretében nagy udvari környezet volt, melly élni akart. Braziliának volt ugyan elég kincse a' föld belsejében, de statusgazdaságilag elrendezett segélyforrásai sehol. Ezenkívül vigyázatlanul háborút indítanak, 's az udvar legnagyobb pénzzavarba jutott. E' szorultságban VI. János király nem vélt jobb eszközt találhatni, mint ha ezüstöt vásárol, 's azt belbecsénél 20. pcttel magasb áron forgásba hozza. Veszteni való idő nem vala; spanyol piastereket szerzének tehát; ujra pénzzé verék, 's 800. reis helyett, mint addig forgásban valának, önkényesen 960-ra emelék. Folyamatba így 60. millio crusádot hoztak. Aranylyal fizetés helyett, mint hajdan, a' becsnélkülubb ezüsttel fizettek; a' nemesb arany eltűnt. Angliában a' váltófolyamat Braziliára tetemesen csökkent, 's kinek ott fizetnie kellett, aranyat küldött. Rudakban vertt pénzben vagy aranyporban ezen ércz tömegben özönlött Angliába. Végre ugyanazt tevék a' rézpénzzel is, és az országot még ezen

fölül czédulabankkal ajándékozáknak. E' bankba mértéken túl meritett a' kormány ; mert az ő műve vala; a' forgásban volt czédulák tizszeresen fölülhaladák a' kéznél volt készpénz becsét. Minden arany eltűnt; vele angolok zsebelék-meg magukat. Ehez járul, hogy már 1810-ben a' bányolóbért a' pénzverőhivatalnál 11. pctre határozzák, 's ha e' viszonyokat meggondoljuk, könnyen megmagyarázhatjuk, az aranynak pénzzé veretése miért szállt éppen 1810-ben olly tetemesen alá, 's az aranyjövedelem felületes vizsgálók szemeiben miért látszék annál csekélyebbnek. De illy körülmények közt aranyát kisésem akará pénzzé veretni, quintót fizetni, következőleg a' jövedelem csekélyebbnek mutatkozott. Pénzügyeiben Braziliát VI. János és don Pedro egészen megrongálák; hajdani aranyerejéhez csak lassan fog jutni.

Orosz Ázsia arany jövedelmét 1837-re Humboldt 7644. kilogramra teszi, mellynek bece mintegy 5. millio piasterre rúg. E' szerint következő öszvegű évenkénti jövedelem leend:

Mexico	8000. kilogram	5,300,000. piaster
Brazilia	4500. —	3,000,000. —
Orosz Ázsia	7644. —	5,000,000. —

'S mivel Humboldt az aranyjövdelmet századunk elején, Braziliát oda értve, 17,291. kilogrammra teszi, Brazilia jövedelme pedig 1000. kilogrammal többre van fölvéve; most 4000. kilogrammal több aranyat kapnak, mint akkor. Volt ugyan Braziliában is néhány év, hogy az aranyjövedelem 5. millio piastert fölülmúlt: de a' középszámot a' XVIII. századra, ide értve a' csempészetet is, 5500. kilogrammnál többre nem becsülhetni. Ha ezen öszvegnél maradunk, 's a' XIX. századra általában, mint föntebb említők, 4500. kilogrammot fölveszünk, csupán Brazilia 139. év alatt 480. millio piaster aranyat adott. — Egy kérdést kell még megmagyaráznunk. E' kérdés az aranybányák tartalmasságát tárgyazza. Mexicóban az annál nagyobb leend, minél több ezüstöt ásandnak. Columbiában roppant kincsnek kell feküdni; minden folyam aranyat hord. Chili- 's Peruban szintolly kedvező a' kilátás, Minas Geraesben az arany 's gyémánthordó vidék 54. □ legoányi, 's ebből ötödrész gazdag e' kincsekben. E' földdarab felszine nagyobbára fel van dolgozva, de a' legdúsabb fekveteket mélyebben kell keresni. Azonkül a' kormány is különös vidékeket sajátul megtartott magának. Egy illy vidék most eladandó, 's értéke a' papirospénz kevesbitésére fordítandó. 1836-ban egy angol próbát tön rajta, 's ügyetlen gépekkel két nap alatt 100,000. piasternyi aranyat 's gyémántot nyert. Ha e' kincsek sokkal kisebb arányban vannak is, a' szükséges szerek használata után a' nyeremény alig felszámít-

ható. Különösen a Mondanha megmélyebbitése végtelen kincseket hozandna napfényre. E' folyam 4500. — 6000. lábnyi széles, és medréhez még nem is nyultak. Most próbákat tesznek az arany 's gyémánttartalmú homoknak bűvárharanggal felszállításával. Altalában aranykeresés a' minas geraesi lakosok legfontosb kereset-ága. E' tartomány onnan nyéré jólétét, mi soha meg nem történhetendett, ha az aranyjövedelem azon mértékben csökkent volna, mint hívék. A' Rióba behozott árúknak csaknem fele Minasban adatik-el, 's nagyobbára aranynyal fizettetik, és mig Riótól Villa Rica- 's Villa Diamantinaig (hajdan Fejuco) jó ut nem lesz, a' földművelés tetemes előhaladást soha nem teend. Öszvérekeni szállítás által Brazilia fővárosába, a' belföld termékei 60. — 80. pettel megdrágulnak; de a' bank most kölcsönt akar fölvenni, oda utat építtetendő.

INTÉZET.

Az éjszaki régiségvizsgáló társaság Koppenhágában őszhó 29-kén tartá negyedik fertályéves gyűlését, melyben a' titoknok, Rafn tanító, átnézetét közlé a' társaság által 1839. 's 1840. nyáron Grönlandban tett antiquariusi vizsgálatoknak, melyeknek eredvényéről „Grönland történeti emlékei“ czimű munka harmadik kötetében fog körülményes tudósítás adatni. A' julianehaabi téritő, Jörgenson pap, Igalliko-Fjord-on fölfedezett, régi normannkorú romoknak antiquariusi földképpel magyarázott leírását és Fjord éjszaki részén levő temetőnek, vezérlete alatt felásatásáról tudósítást küldött-be, a' régiségnek különféle, ott találtt maradványaival együtt; ezek közt koporsótöredékeket fából (fejér fenyvekből, alkalmasint uszott fából), durva wadmalu 's veresbarna színű gyapjúruhadarabokat, többnyire azon kelméből, mellyet norvégi sirhalmokon a' pogányság utósó idejéből találni, 's millyet Jütlandban a' haraldsskjári holttesten leltek, mellyet Gunhild norvégi király nőjének tartanak; továbbá két malomkövet 's két sodrott, éjszaki kőgyűrűhez hasonló kis teknőt, egyet pedig köralakú czifrázatokkal. Az Igallilo-Fjord déli részén is tettek vizsgálatok, valamint Sermelik-Fjordon is, hol az iglersoiti romok feküsznek. Ehez csatolt még a' pap bizonyos népmondát, az eszkimók 's normannok közötti czivódásokról, ugy szintén grönlandi elnevezések jegyzékét, mellyek izlandi eredetűek. A' grönlandi két éves utjából nem rég visszatért M ö l l e r az Igalliko-Fjord déli partján levő romok rajzát terjeszté elő, 's K i e l s e n segéd, ki az ikigeiti templomromokat ásata, beszélé, hogy ott követ ta-

lált e' felirással: „Her chvilir (itt nyugszik) Hroaldr Kolgrimson“ 's más felirásokat, mellyek a' kereszténység uralkodására utalnak. — A' faroi szigetek tisztviselője P l ö y e n ur tudósítást adott az általa muzeumba hozott kőről, mellyet Süderő-ni Frodebö mellett földből ástak-ki, 's mellyre szalagjegyek voltak vésvé. Egyszersmind emlité a' szigeten most is uralkodó mondát, hogy a' kereszténység behozatása után a' papok minden szalagkő felforgatását parancsolák a' népnek. — A' társaságnak küldött iratok közt van nehány H a n k á t ó l is a' cseh literaturáról 's finnmarki S t o k f l e t t ó l a' lapp nyelvről 's ugyanazon nyelven kiadott munkákról.

Statisticai adatok. — A' parisi tanács részéről közhirre tett értesítésből (a' kórházak, és hospitiumok munkálódásait tárgyzóból) következő adatokat közlünk.—Az ottani ápolóházak évenként 12.000 dolgozni képtelen, betegeskedő személyt ápolnak; a' kórházak közel 80.000 embert vesznek-fel évenként, és a' lelenczházi ügyviselőség 16.000 egyént táplál mind a' mellett, hogy évenkénti gyarapodása mintegy 4600-ra rug. A' házi szegények és munkára ideiglen alkalmatlanok felsegélésére szántt, kéznél levő vagy gyűjtés által bejövendő alaptőke fölötté elégtelennek nyilvánítatik, minthogy egy 900.000 népességű városban, hol ennek ötöde a' vagyontalanok sorába tartozik, csak 60. gyámoltalan ember között osztathatik-el a' csekély segedelem.

SZOBRÁSZAT.

Wellington lovagszobra Wyatt ur felügyelése alatt igen élénk előmeneteleket tesz. Azt hiszik, hogy összes súlya 50. tonna teherre (mintegy 50.000 font) menend. Ez, a' talapzatot (pedestal) nem számítva, 32 lábnyi magasságra emeltetik. Menyire lehetséges, azon iparkodnak, hogy a' herczeg szobra azon ágyúk vegyérczéből öntessék, mellyeket ő foglalt-el az ellenségtől. A' ló mintája már csaknem félig kész, és rendkívüli szépségűnek mondatik. A' herczeg alakja meglepőleg jól van találva. A' választmány az emlék-emeltetésnek határidejét két évre tette; eddigelé már szinte egy év folyt-le. Közönségesen kétkednek, valljon a' kiszabott időre ez óriási munka elvégezhető-e? A' herczegnek e' mellszobra a' mai napig ismertt szobrok közül legóriásibb terjedtséggel bir.

Francia ország számára megvett féldomborművek. — Kilencz nagy láda féldomborművekkel, mellyek Florenz vidékéről a' hires pistojai kolostorba hozattak, a' palais des beaux-arts-ba megérkezett. Több metszvény, antik eredetű, kivált egy fiatal nő torsója, szintén megérkeztek. Az utóbbi tárgyakat Ingres, Villa Medici igazgatója, küldé.

LITERATURA.

Remény.—Zsebkönyv.

Szerkeszté SZENTIVÁNI MIHÁLY. 1841. Kolozsvárt. 12-ed rét 520. l.

(Harmadik évi folyamát.)

„Korunk a' classikai lebernyegét, a' philosophiai rongyokat, a' mythologiai álaranyozást határozottan eldobá — mond Hugo Victor, — 's helyébe vagy finom gyöngéd női, vagy tartós kiszámolt férfi-öltönyt öltött“ — — 's e' két osztályba tartoznak napunk irodalmi hősei; azok a' szív, ezek az erő emberei. — Azok himzett mezőkön, csörgő patakok közt, elégtelenséggel mosolygnak uti társaikra, ezek magas éggel, szalónok korlátai, 's birói szigorúság mélyével lépdelnek a' bámulat 's tisztelet csarnokaiban; — azok az emberiség bölcsőjében angyal-gyermekek, ezek erőteljes, igyekező, csodatevő Herkulest ápolnak; — azok birodalmat egyszerűséget, szerelmet követelnek, ezek biztosságot, szabályosságot, eredetiséget, önállóságot. — 'S nincse mindkettőnek igazá? — Mindkettő párosult akarattal igyekszik testesíteni hatós alakjait, — csakhogy az első vigyáz, nehogy szívet romboljon, míg a' másik faany képeivel, nevetséges rajzával kiméletlenül pusztít.

Ám rostáljátok, ha tetszik, ha van akaratotok, 's különösen kedv és időtök, az egyetemi irodalom összes miveit: egyik osztályba bizonynyal sorolhatjátok mindeniket, — 's midőn ezt tevétek, ismét rajtatok áll, ennek vagy amannak adni az elsőbbséget; mert ez alkalmasint ismét öntetszéstőtől függ, vagy tán — ha megegednétek — attól, mint vagytok kifejlődve, mennyire megáldva felfogási 's bírálói tehetséggel. — — De miért ez? — folytassátok okoskodásom fonalát úgy mint tetszik, addig míg tetszik, 's engedjétek, hadd mutassak-be irodalmunkból egy szende virágcsát, melly három éves növéseinek annyira megfelel, mennyire csak igényes kívánatunk terjedhet.

E' virágcsa erdélyi ifjú barátinktól hévvel ápolt csemete, 's nevének igen jó képlete. — Ha nem esalatkozom; a' remény színe zöld; — igen igen e' zsebkönyv, melly muló pályánk olly igen ölelt szavára van keresztelve, nemének színét viseli. — Egy zöld rét ez, kedves a' szem és szívnek, himezve minden színű és illatú növényekkel, 's közben itt ott nem hiányzanak a' gyógy- és tápnövények; — vagy ha akarjátok, e' zsebkönyv egy kert szép zöldbe borulva, de hol egyszersmind virág 's gyümölcsökkel kecsgetető zsenge fák vannak szétültetve. És mi szép az, hogy itt két honból egyesülnek ihletett kertészek, érdekességet, virulást, 's hatósbságot szerezni a' műnek. — Az athenaeumi igen tisztelt ismertetője e' zsebkönyvnek ezt így teszi-ki: — „Magyar országiak közül is csatlakoztak hozzájok néhányan.“ — Nem tudom, hogy érték ezt sokan. — Néhány barátom igen bal magyarázatát adá e' szónak: „csatlakoztak.“ — Én nem vagyok velek egy értelemben: demég is olly két értelmű e' kitétel, hogy mostani hitem nélkül könnyen vélhetném, mit ők hisznek. — Én örülök e' csatlakozásnak, — 's mindennek, ki barátja nemzetiségünknek és zsenge irodalmunknak, örülnie kell, hogy e' zsebkönyv létre hozásában kezet nyújt egymásnak a' két hon serdülő költészete. — Egyesült erő többet tehet, 's ha szabadna csekélyebb tárgyaknál nagy hasonlósággal élnem, előhoznám, mint ragyogott a' német irodalom napja Lessing, Wieland, Schiller, Göthe, Herder, Tieck, 's a' t. egylete által.

'S most ha tetszik, 's nekem is megengedjétek, pillantsunk a' könyv belséjébe, 's ha méltányos nézetimmal nem ellenkeztek, kísérjétek végig. — Két csinos Ender-nemű képpel nyitja-meg a' szorgalmas szerkesztő zsebkönyvét,

's azután mindjárt egy név áll, melyet csak látni vagy hallani kell, 's a' hálás magyaroknak feszül kebelök; e' név: — Mátyás — 's itt választása Finta Károlytól allegoriatlag csinos nyelvvél könnyűden van leírva.

Őt elbeszélésből áll nagyobb tartalma a' könyvnek, 's ezek közt első betű: —

KUTHY — „az eskü órája.“ — Ki nem ismeri Kuthy fellengős mély költészetét, dús tömött nyelvét, páratlan válogatott képeit. — Ő változtatva magasztas és szenvedélyes, egyszerű és ékített, komoly és heves, mélyelmű és fenséges. Ő a' szívhez gyöngédséggel, az udvarisághoz tapintattal, a' lélekhez lelkesedéssel tud nyulni — Ő, mint Lemenaisról mondja egy valaki, világosít mint Pascal, éget mint Rousseau, villámol mint Bossuet; — gondolatja a' lélekben, melyet érdeklét, nyomot hagy hátra. — Ő szédülje mind azt, mit fel nem emel. — Ő vigasztal, ha kétségbe nem ragad, 's mindent elsorvaszt, mi gyümölcsöt teremni képtelen. — Kuthy munkáiról osztott vélemény alig lehet. Én hiszem, hogy ki munkáját mint ellenség veszi kezébe, olvasás után védi azt mint barát. — Kuthy munkái korunk szükségai közé tartoznak; a' szép literatúrában nyelven forgó neve, 's munkáinak szerencsés sikere tanúsítják ezt; — a' zsebkönyvekből először az ő munkái emésztetnek-fel, 's a' megelégedett közvélemény számtalan javasoló magániratokkal méltánylá azokat. — 'S ez eskü órája, mely egy szerencsétlen férjet olly melegen, olly tisztán, olly férfiasan keseregve, olly gyöngéd szerelmetességgel állít előnkbe, lehetlen, hogy kevésbbé hatna. — Egy kesergő tündér sir itt könyeket, 's a' könyvek, mielőtt elszáradnának, gyöngyökké alakulnak. — Csak a' kivitelben látok némi regénytelent, 's az átmenet a' beszélőtől Ceylon grófra szakadozott hidhoz hasonló, mellyen féltünkben sokat elfelejtünk az elhagyott bájos tájképek közül; — 's a' gróf Ceylon névhez azon pásztori édelgés, egyszerűség, bánat-roham, ugy szintén a' halál is szokatlan, természetlen. *)

SZENTIVÁNI: — „a' föllelt ideal, — nehéz elműek.“ — Im néhány kép állitok előtökbe; — egyikét A... festé Chateaubriand vagy Hugo Victor után; másikat B... Scott Valter vagy Bulver után; — harmadikat C... Sue Eugen vagy Sand George után; — negyediket D... a' gyenge Kock Paul vagy az erős Boz—Dickens után; — az ötödik Szentivánié 's eredeti; — 's most válasszatok. Izléstek egyik vagy másikhoz fog vonszani, 's nekem is tán tetszenék mindnyája: — de jól megjegyyezétek, amazok csak utándolgozatok. 'S meglehet, hogy ez gyengém; de én Szentiváni eredetijét választanám. Híjjába, én barátja vagyok az eredetiségnek, 's barátimnak ollykor egy kis különbséget is megbocsátok, ha az eredeti. — És Szentiváni eredeti genreje olly könnyen folyó, olly tisztán egyszerű, olly kevertelen anyagú, olly keresetlen csinos, olly rendesen elműs, 's még is olly természetes, hogy lehetlen kedvvel nem olvasni; szeszélye, melylyel regéje hőseit, azoknak szokásaikat, balvéleményei 's erkölcesiket festi, olly tulság nélküli vigak, olly hűk, jellemei olly jól festvék, olly élénkek, 's életből vettek, olly aprólékoságig terjedők, — szívet életet, 's emberismeretet olly hűn rajzolók, hogy lehetlen rajtok nem örülni: — csak az első elbeszélésnek szövete egy

*) Sajtó alól már kikerült, 's néhány nap alatt készten lesz Kuthy ur elbeszéléseinek első és második köteté — örömmel 's jó levele figyelmeztetjük irodalmunk barátit, 's különösen azokat, kik eme tisztelt barátunk jeles elbeszéléseinek kedvelői, siessenek minél előbb e' korszerű, kedves, 's különös figyelemmel leginkább történetekre épült regényeknek birtokába jutni! — E...

kissé ismert alakú; — a' másodikban pedig az annyszor megénekelte Sobri-
alakoskodás csökkenti a' mű becsét, 's a' képzelet munkásságának, melylyel
magát a' regénybe bele álmódja, sokat árt. Lerántják az illy köznapi személy
és jelenetek az idealizáló elmét a' mindennapiság unalmaiba: rosszul esik, mi-
dön csillagokat készültünk csudálni, 's felgyult párák tünedeznek-le előttünk.

VERES JÓZSEF: — „a' költő“ — jeles növendék a' francia iskolából;
apróbb munkái, 's kolosvári színi bírázataiból ismeretes. — Ha jól emléke-
zem, egykor dicséretesen állt, az Erdélyi Hiradó ellenében, a' csatasíkon
Lendvayné és Laborfalvi Róza színi pályájok miatt; — s ismét hajól emlé-
kezem, férfiasan vitta-ki a' tusát, 's diadallal szállt nyugalomra. — Jelen be-
szélye virágos, költői, illatos; csinos pompás tizenhárom *) szőnyeg ez, mel-
lyek szakadozott falakat takarnak; — 's még is, mivel a' falak takarvák és
pedig jól takarvák, oly nyugton, oly édesen, oly honn érzi magát közöt-
tük az ember! — Ama szakadozott falak alatt e' beszély szeletjét, személyeit
és jellemeit értem. — Egy gazdag lepke-kéjencz, egy könnyelmű játékhős, 's
boszút lihegő testvér, egy gyengésege miatt haldokló hölgy, egy dús mar-
quisné, 's ezekhez még egy szép esábos színész, 's azon viszonyban, mely-
ben itt vannak, husz ó és uj regényben jöttek elő — Még egyszer mondom,
a' csinos, izletes, gonddal készült öltöny kár ez avult testre; e' pompás, fé-
nyes, gazdag szőnyegek nem illenek ama szakadozott teremekbe.

ARPADINA: — „majusfa“ — alkalmasint álnév. E' beszély kedves,
gyöngéd, mint a' hó, melynek nevét viseli; de nem meglepő: ügyes, de erőt-
len; — kedveltető, de hatással nem bír.

A' kötött munkák között Risko, Kriza, Veres, Szentiváni, Kabós „keleti
rajza“ — Alpár, Vályi a' kitünőbbek 's mindnyája között Risko „síró leány,
Feledni, és hit“-e — 's Veres „személyes leírás“-a nyerik a' babért. — Is-
mertetésül vegyék szerett olvasók a' „feledni“ czíműt 's a' „személyes
leírást.“

Feledni.

Feledni hát, feledni, a' mi volt
És a' mi nincs és többé nem lehet,
A' boldog kort, melly habzajként lefolyt,
Ragadva, mint rózsát, szerelmemet:
Ez a' tanács, mellyhez ti értetek;
Hozzátok, oh, igen jól illik az:
Részvétlen és hideg, mint szivetek;
Mit bánja ez, ha tél van vagy tavasz?
Keblünk felett derült vagy bús az ég,
Nap van vagy éj? mit értitek ti azt!
Hisz titeket nem ére veszteség,
Melly megvet, eltaszít minden vigaszt.
Az én húmat csak egy sziv ösmeri,
Csak az, kitől segítyt nem várhatok;
Oh, menjetek, mindennap emberi!
Oh, menjetek, ne vigasztaljátok.
'S feledni még! szegény egygyű nép!
Mosolyganék a' balga szó felett,
Mosolygni tán ajkam ha tudna még;
Igen, tud az; de gúnyt, öröm helyett.
Feledte-e, mit veszte ösapánk,
Hogy vakmerőn eljászta édenét?
'S e' sziv feledje, álomkép gyanánt,
Vesztett üdvét, mennyét és mindenét?

RISKO IGN.

*) Tizenhárom szakaszban van a' novella.

Személyes leírás.

Börtönben ült egy rab-leány
Nevét nem hírelem,
Csak egy évig raboskodott,
Vétke a' szerelem.

'S mivel csapongó volt nagyon,
'S lánczok nem terhelék:
Uresen hagyta börtönét,
Szökösdit játszódek.

A' lány kora tizenhat év,
Bájos, szylf termetű;
Arczán virágzik a' tavasz,
Május tekintetű.

Szögfürtje fodrokban foly át
Keblének szűz haván;
Derű gyönyörrel egyveleg
Virasztnak homlokán.

Szemöldöke, mint gothus-ív
Sötétén árnyalog,
Szempárja barna 's villogó,
Miként olasz gyilok.

Arczán két rózsatrón honol,
Szebb, mint királyoké,
És orra élein görög
Szabályat tün elé.

Kis ajka pírsegélyein
A' méh lakot cserél,
'S e' mézes ajkak ízibül
A' csók eszméje kél.

Nyelve magyar; de idegen
Szavakkal önti el,
'S csak gúnyolódik a' hamis
A' nemzet nyelvivel.

Egy folt e' lányka legnagyobb
Ismertető jele,
'S e' folt az arczon tündököl,
Mint szépség bélyege.

Ő rabló és gyújtogató,
Lelkem gyújtotta fel,
'S ez égés nagy zavarja közt,
Szívem rabolta el.

Ki megtalálja e' rabot
Juttassa át nekem;
Szerlemem forumán leve
Börtöne kebelem.

VERESS JÓZSEF.

Békétürést, ügyes szorgalmat, 's méltán érdemlett pártfogolást a' derék szerkesztőnek; munkás részvétet, és szerencsés sikert a' pályatársaknak; — köszönetet és tiszteletet a' magyar irodalom 's Remény pártolójának.

ENDREFY.

D I V A T.

PARISBAN az indiai kasemirkendők folyvást fenntartják díszüket. A' különféle színűselem vállkendőket paszománszegélyekkel ékesítik; sétányokra kis mantillákat használnak rózsaszínű vagy fehér levantinból, fehér tafotabéléssel, rózsaszínű vagy fehér zsinórral, vagy pedig hasonló színű rojtokkal díszítve. Vannak igen kellemes mantillák helyezett musselimból is rózsaszínű béleléssel, csipke-körzemenyvel; — vannak lilas színű nehéz selyemből fehéren bélelve, fehér selyemmel hímözve, fehér vagy lilas zsinórmunkával ékesítve. — A' zsebkendőken csaknem leírhatlan szépségű hímzemenyek láthatók. — A' foulardnak jelenleg nagy keletje van; 's elűzi lassanként a' pamut-musselint, mely már csak házi ruhává száműzetett. — A' chinai tafota falusi életre nagyon kedveltetik; mert minden kár nélkül úgy lehet mosatni, mint a' batiztet.

Szerkeszti Mátray Gábor, halpiacon, Dencs-ház, 56-dik sz. a.

Nyomatik Trattner-Károlyi' betűivel, angol vas-sajtón
uri utsza 453.

HONMŰVÉS Z.

Pesten csötörtökön május 20^{kán} 1841.

SZORGALOM.

Aranyosás Délamerikában. — Uj granadai Antioquia tartományban 25,000. font sterlinggel angol társaság alakult Rio Negro folyam aranytartalmú homokának kimosatása végett. A' társulat e' folyam medrét 6. ang. mf. kiterjedésben másfelé akarja vezetni, lecsapolásaul azon helynek, hol 17. lábnyi mély viztartót képez az Andesek egyik völgyében. E' hely Nudillales kis cantonban fekszik 50. ang. mfre. Magdolnafolyamtól. A' földirási társasághoz Uj-granada egy kitünő tudósától, Lopeztól, érkezett kimutatások szerint az egész Rio-Negro-völgy aranytartalmú homokban felette gazdag; ugy látszik, hogy a' Cordillerákon átfolytában e' folyam érczekhez érintkezik, és századok óta e' völgyben, melly nagy vizkor egészen el van árasztva, aranytartalmú üledéket rakott-le. Egy nudillalesi bűvár kevés óra alatt, mint mondják, 4. piastert nyer aranyban; 4. ember igen korlátolt eszközökkel naponként 8. obonnyi értékű aranyat huz-ki, 's költségök alig terjed 2 $\frac{1}{2}$ piasterre. E' tökélyetlen kezelés által nyert érczet 1835-ben 2. millio, 1839-ben 5. millióra (piasterre?) becsülik. Az eredvény egészen másként fog kiütni, ha jobb vezérlet alatt gondosabban folyand a' munka.

KERTÉSZÉT.

Császári mulatópaloták a' Newa-szigeten. — A' fejedelmi város legszebb pontjai közé, mellyekre dús bőség-szarvát önté-ki a' természet, tartoznak még a' város szorosb kerületében éjszakra fekvő szigetek, mellyeket a' Newa ágai kevéssel e' folyamnak tengeröbölbe szakadása előtt képeznek. Ott néhány pompás sétány és csinos mezei lakokkal környezett császári palotát találunk. Mintegy szeretetkarokkal övezi azokat a' fonséges folyó két ága, 's tiszta hullámaiban visszatükröződnek a' fák sötétzöld koronái. A' nyáresti légben virágillatok lebegnek, 's nyárhónak a' magas éjszakon sajátságos, hosszú estszürkülete, midőn Aurora letünés nélkül megvilágítja az éjt, bűfényt, mellyet semmi gőz és köd nem homályosít, vet a' kellemes partokra. — El-

hagyva newski-prospecti lakunkat, a' tanácstéren át Nagy Péternek Falconet készítette nagyszerű lovagszobra mellett menjünk a' hosszú hajóhídon Wasili-Ostrof-, szabályszerűleg és csinosan épített városrészbe, 's onnan a' másik hídon a' székesváros legrégibb, sz. pétervári részébe. Innen harmadik hid a' gyógyszerészek szigetére vezet, hol fűvészkert van; a' negyedik pedig Kamennai-Ostrofra, mellyen szigetlátogatásunkat kezdjük. — Kamennai-Ostrof (kősziget), hajdan Bestuschef-Rumin kancellár birtoka, élén áll az ugynevezett nagy és kis Newka (Newa részei) képezte szögletnek. E' sziget nevezett első tulajdonosa sokat költött annak megszerzésére, a' mennyiben több, granittal kirakott csatornát húzatott, 's a' még most is fennálló kert alapját ófrancia izlésben megveté. Szintén ő volt, ki a' nagy Newka partján kellemes ponton fekvő kőpalotát alsorral 's két emelettel építteté. Midőn Petrovics Pál akkori nagyherczeg (utóbb I-ső Pál császár) Kamennai-Ostrof tulajdonosa lett, a' palotához még több melléképület csatoltatott, mellyek narancsházat, istalókat 's a' t. foglalnak magukban, valamint a' kert mögötti matróz-rokkantház is létét e' fejdelemnek köszöni. Azután e' kórház 's kert közt egy kis udvari kőtemplomot keresztelő sz. János tiszteletére építettek, melly mellett Pál — a' rend császári nagymestere — maga korában a' máltaí vitézeket temetteté. Sándor császár Kamennai-Ostrofot szereté, és az utósó nyári hónapokat szokás szerint itt tölté, nagy hőségkor pedig a' hüs tengerlégű Peterhofban lakott. E' császár alatt keletkezett e' sziget nyugoti csúcsán, éppen a' Jelaginra vezető hid mellett épült színház is, mellyben most még francia 's német udvari színészek nyaranta minden héten néhány darabot szoktak előadni. E' szigetek felette csinos diszére dús magánszemélyek számos datsch-ai szolgálnak. Ezek birtokosainak szeszélye szerint különbözök, legmosolygóbb színekkel ékitvék, fából építvék, tündér-légyvárákként könnyűek, 's csaknem a' zöld földből, mellyen állnak, kinőni látszanak. Építészetükben egyenlő rendszer nem uralkodik: olasz, francia országok, Anglia, Holland és China adák a' mintát, 's így e' festőleges összekötés mindezen nemzet képzelőereje összeségéhez hasonlít. Egy hid közel a' palotához a' szigetről Newától éjszakra a' karjeli szárazon vezet, hol legott a' pompás, nagy stroganofi kertbe, azután a' Newába ömlő Tschornaja-Retschka (fekete folyamka) partjain fekvő Nowaja- és Staraja- Derewna (új és ó falu) csinos helységekbe jutunk, hol nyaratszaka a' székesváros sok családja lakik, 's innen a' tavas és granithegyű közel finn országba rándulni szoknak. Más hid a' nevezett színház mellett Jelagin szigetre vezet,

Jelagin, szomszéd testvéreinél kisebb, a' fővárostól éjszakra Krestofski-sziget és száraz közt Kamennoi-Ostefon alól fekszik, úgy hogy nyugoti csucsáról a' tengeröblöt látni, 's nevét egyik utósó birtokosától nyere, miután különféle kézre kerülté szerint nevé is változtatá, 's előbb Mischanskoi-, azután Melgunofnak-nak hivatték. Most Feodorowna Alexandra uralkodó császárnő birtokában e' sziget fejedelmi tulajdonosnője ápolása által valódi tündérhelylyé van átalakítva. Keleti csúcsán legvakítóbb pompával fölszereltt palota olasz izlésben emelkedik, éjszokról az említett szép stroganofi kertre 's a' szárazföld tájaira nyílt kilátás hagyva, nyugotról pedig a' legizletesb parkoktól környeztetve. A' park minden főfasora a' palotánál összejő, átlátást nyujtva a' közel tengerre, mi főleg nap szálltakor valódi büképet nyujt. Ama — tömör pompát, mellyet a' palota külseje szemléltet, benn is feltaláljuk, kivéve a' császári lakszobákat, mellyek egyszerűen csinos ékitvényeik által annyira vonzó. A' kert mosolygó bosquerei, virágpavillonai, sűrű lombozatú lugosok, szép tiszta homokutak, a' tarka szinekkel ragyogó trillage-ok, mellyek a' park egyes parthiejait besövényzik, azután a' tükörvilágos Newa, melly vizeit a' közel tengerbe gyorsan hömpölygeti, 's hullámai a' sziget lábát enyelgve csókolják, Jelagint varázsolvá nyájás, egyszersmind édes búsongást ebresztő helylyé teszik. Ha Jelaginon tartózkodik az udvar, mi igen gyakran történik, a' testőrezredek hangászkarai a' palotát környező parkokban, szokás szerint bosquetek közé rejtezve, zenéznek, 's misem hasonlít illy nyáresthez, midőn a' bokrokból szelid és andalító melodiák zengik körül a' sétálót. Nem is sejti az ember, hogy e' környezethez közel jeges tartományok vannak; úgy látszik, mintha jószívű tündér egy varázs-szóval minket Brenta partjaira helyezne-át, hol azur ég boltsodik fölöttünk, 's déliesen lágy lég fuval-át a' homályos éjszakán. Ehez járul, hogy Jelagin főleg a' csinos világ gyűlhelye, 's így a' kellemes idegzetet, mellyet e' csudasziget a' látogatóra kiáraszt, az erősen vidor, de sokszor gyöngédtelenségig kicsapongó népvigság el nem rezzenti. A' császári pár annyira szereti e' szigetet, hogy vidor innepélyekül az udvar télben is itt összegyül, 's ekkor az orosz országban annyira kedves szánhegyek nem hiányzanak. E' mulatságot maga a' császárnő is szereti, 's gyakran látám őt kis szánon, mellyet szokás szerint a' trónörökös nagyherczeg mint ügyes lovag igazgatott, a' házmagas jéghegyekről a' folyam széles tükörszinére leröpülni.

Jelaginnal szemközt dél felé Krestofski-sziget int magához, mellynek nincs ugyan császári palotája, de olly nyájás jellemet mutat, hogy szigetutunk záradékaul azt is meglátogatjuk. Hoszsza

6., széle egy werstnyi, 's így nagyságra nézve pompás Jelagintestvérét, mellynek hossza körülbelől 2. werst, túlhaladja. Hajdan Rasumofski gróf birtoka, e' század eleje óta Bieloselski-Bielosersky hg. tulajdona, ki itt nem meszsze az éjszaki parton fekvő templomtól erdőkörnyezte vadászvárat bir. Krestoffkin nem találjuk ugyan a' jelagini kellemes bosqueteket, hol a' mesterség egyes, kellemes tölgy-, bükk- 's akácpartiákat növesztett, hol minden-nemű fanövény a' fenyű sötét zöldétől a' halvány reszketeg nyirig összhangzó egészé van egyesítve; itt nem találunk finom homokkal terített fasorokat, hattyúktól beuszkált víztartókat, ékes épületeket, mellyek fák 's virágok közül lassan kikibukkannak, 's ismét eleltűnnek. Itt minket nagy fenyvesek fogadnak, mellyeknek homályában elszórt orosz kunyhók fekszenek, 's a' hosszú, kivágott utak tengeröbölt dagadó vitorlák- és zugó habokkal láttatnak. — A' kilátásnak éjszakra itt is a' stroganofi kert, melly magas facsucsáival a' szárazon kiemelkedik, vet véget. A' sziget déli partjáról vidám népujjongás hangzik felénk. Ott, szemközt a' sz. pétervári városrészszel, mellynek legkülsőbb élén éppen folyam mellett Naryschkin-család csinos majorja fekszik, izletesen épített vendéglő minden mulatságkellékkel, hinta-, szánhegy-, kúphelyekkel 's a' t emelkedik, mellyet csaknem kirekesztőleg németek, még pedig a' Péterváratt letelepült e' nemzetbeli gazdag kézművesek látogatnak, 's hol a' vidor, német népelet játéka- 's élveiben jellemzőleg mutatkozik. Mulassunk némi ideig e' vidám sokaságnál, mellyből sokan púncs és pipa mellett élénken emlékeznek vissza a' távul hazára. Azután elhagyva e' zajgást, keressük-fel a' csendes, a' közelgő éj homályosítja erdeimagányt, mellybe a' közel Jelagintról áthangzik a' zene, vagy búskomor accordokban nemzeti népdal hangzik-fel az elsikló gondoláról. Így az ut elvezet lassan az orosz helységhez, melly az erdőn túl, a' sziget legnyugotibb partján fekszik. Nyárhóban élünk. Éjfél van, de mialatt a' nyugoti láthatáron még az utósó estpir fénylik, a' keletin már gyöngé pirkadat a' közelgő hajnalt hirdetve festi. A' csillámló világtól aranyfényűek a' tengeröböl bodor hullámai; varázsos félhomály telepszik az erdők- és mezőkre, 's a' hullámbirodalom lehelete frísítőleg hűsíti a' naptól még fölmelegültt léghört. Csak bajjal szakadunk-el a' szép látványtól, a' nagyszerű székesvárosba térendők.

Muszy Károly, pesti műkertész mag-árus boltját a' nagyhidutszából áthelyezé a' Dorottya utzába, Wurmház melletti Ziegler-házba; miről e' szorgalmas hazánkfija törekvéseinek barátjait ezennel figyelmeztetjük.

LITERATURA.

„Általános világtörténet az ifjúság számára.“ Irta Stanosics Mihál. (Ára kötve 20 kr. ezüst pénz). — Budán Gyurián és Bagó betüivel 1841. — 8-ad rét 79. l. — E' hasznos könyvecske mult héten jelent-meg. Mint czime mutatja, az ifjúságnak van szánva; melly czélnak annál is inkább megfelel, mert a' történet folyama kérdések 's feleletekbe van foglalva: és így mind a' gyenge fiatalság olvasmányaul, mind magán- és nyilvános nevelőintézetekre egyiránt használható. — Stancsics ur, e' magyar Campe, hervadhatlan korszorút fon homlokára a' magyar ifjúságnak szenteltt könyvei által. Kivánjuk, hogy soha se feledje azon szabályokat, mellyeket illy nemű munkák készítésekor mindenkor szem előtt kell tartanunk, 's mellyeket a' józan nevelés tudománya különösen lelkünkre köt. — Stancsics urnak „természet historia — és — latin nelvtudomány“ czimű munkáji is nem sokára sajtó alá jönnek, mi által ismét tetemes segédet nyujt nemzeti nyelvünk megkedveltetése 's terjesztésére.

SZINÉSZET.

Magyar játékszin.

PESTEN, nemzeti szinpadunkon, majus 10-én előszer adatott Egressy Gábor ur javára „egy pohár víz“ vigj. 5 fvsban, Scribe után francziából fordítá Nagy Ignác, a' magyar tudós társaság költségén. Ezen előadás a' magyar szinpadon általunk látott legérdekesebbeknek egyike; 's méltán ajálhatjuk mindenkinek, hogy azt megnézni el ne mulassza. A' tárgy melly körül a' bonyolodás forog, csekélység ugyan, 's némileg rokon a' „tizenhat éves királyné“-val: de az udvari eselszövények, mellyet az udvari mesterné és ennek vetélkedője, a' ministerségre vágyó lord, egymás ellen koholnak, egymásra következett műtétei annyira lekötik a' nézők figyelmét, olly franczia finomsággal 's élénkséggel vannak kidolgozva, hogy a' hosszú öt felvonásra terjedő szinműnek végét szinte sajnálattal vesszük észre. Azonban a' műnek komoly tartalmánál 's csak annak elején itt ott előforduló nevettető néhány csekélységnél fogva azt inkább szin- mint vigjátéknak nevezhetjük. Az előadók részéről 1-ső felvonásban egy kis lankadság, későbben nagyobb részvét 's élénkség mutatkozik. Ha színészink a' szalón, de különösen az udvari élet fessesebb etiquettjében is jártosabbak volnának; ha egy gróf a' királyné szobáiban nem viselné ugy magát, mintha ot hon saját hálószobájában volna; ha kalapját nem dobná egyre a' királyné pamlagaira, hol ez utóbbinak csaknem egész jelenetei alatt is heverni hagyja azt; ha az alattvalók nem hagynák a' királynét a' szinpad hátulján állni, vagy ülni, midőn ők a' szin elejéről meg sem mozdulnak, hogy a' királynét ki 's bekisérnék, ajtót nyitnának előtte; — ha tudnák, miként kell különös visszatartozkodással beszélni 's magát mindig háttérbe vonni még akkor is, midőn királynénk legnagyobb meghitséggel beszél velünk, szóval, ha több fenső társalgási finomsággal bírnának színészink, mennyivel érdekesebbé tudnák e' szinművet tenni, melly 14-ik Lajos korában folyvást egy angol királyné teremeiben fejlik-ki. Mind e' mellett is az előadás igen kedvesen fogadtatott, 's e' mű hihetőleg még sokáig fel fog maradni repertoírunkon: minél fogva a' szorgalmas fordítónak e' kedves szinmű megszerzéseért nagy köszönettel tartozunk, 's ohajtjuk, vajha több illyennel gaz-

dagitná dramai litteraturánkat. A' tiszta szabatos nyelv iránt szólnunk nem is szükség. Legtöbb tenni valójuk van Laborfalvi k. a. (hercegnő) és Egressy G. (Bolingbroke) urnak, kik több ízben előtapsoltattak. Bartháné assz. (Anna királyné) legtöbb tapintatot látszék használni szerepe méltósága fenntartásában, 's ő is hivatott. Hubenayné assz. (Abigail) tehetsége, szerint szerényen, mint mindig szokott, alkalmazá tehetségeit állásaihoz, és dicséretes szorgalmát ma is eléggé bebizonyítá László ur (Masham) nem látszék észrevenni, hogy szerepének jelleme nem valamely elme-gyengeségben, hanem inkább a' körülményeknek előtte ismeretlen voltában alapul. Hangjának illedelmes mérséklését különösen ajáljuk a' királynéval első bizodalmas jelenetében. Ő neki is mint testőrezredi tisztnek, finom udvariságot kell előtüntetni minden szavában 's viseletében. A' nők öltözete átalján igen csinos volt. — 11-kén „a' fekete asszony“ — 12-én az „egy pohár víz hasonló köztetszéssel ismételtetett. — 13-ra Bezzilajos előre hirdetett, de gátoltatott zene-estvélye helyett „veszedelmes szomszédság — 's fiatal férj“ vigját. adattak. — 14-kén „egy pohár víz“ ismételtetett, 's annak harmadszori előadása nagy számú hallgatóságot kecsgetetett színházunkba — 15-én „a' parisi adós“ vigj. 1 fvsban (ismét és annyiszor ez a' „parisi adós.“) élénken adatott Egressy G. (Argentieres) és Szentpétery (Sarassin) uu. dicséretes élénkséggel adák szerepeiket. Követé ezt egy „zenészeti estély“ 2 szakaszban, melly különféle operákból vett jelenetekből costümben 's a' nélkül és szavalmányból állott; névszerint: 1) magándal „Puritanok“-ból; éneklé Lángh Pauline k. a. — 2) „Kont, a' kemény vitéz“ ballada Garay Jánostól. Szaválá Egressy G. ur. — 3) Párdal „Borgia Lucretia“ operából; éneklék Lángh k. a. és Bezzilajos olasz dalszínész ur (mint vendég) olasz nyelven. — 4) Nyitány „porticii néma“ operából. — 5) Magándal „Lammermoor Lucza“ operából karkisérettel (olaszul); éneklé Bezzilajos 's a' színházi férfi-karszemélyzet. — 6) „A' koldus, botjához“ Erdélyitől; szaválá Laborfalvi k. a. — 7) Párdal „Eliza és Claudio“ operából; éneklék Bezzilajos és Konti urak. — Bezzilajos ur a' nem nagy de szép számú közönségtől mindenkor élénk tappsal fogadtatván, az 5-dik szám alatti aria utóbbi részét ismételni sziveskedett. Egressy ur igen is természetesen akará szavalni a' balladát, 's ez által azt sok helyen érthetlenné tette. Megvallom, illy elégületlen még egy declamatiójával sem valék. A' tulzás itt nagy mértékben tünt elő, 's a' finom tapintatról szó sem lehet. — 16-án a' „tékozló“ tündér rege 3 fvsban (Raimund után Jakob) került színpadra. Különös, hogy e' színmű mai napon a' pesti és budai arenákban is adatott. — 17-re „az örült gyermeke“ volthirdetve, 19-re pedig „Belizár“ opera (először), mellyben Scott Emma k. a. (Antonina) mint vendég, Mochnakya k. a. pedig (Irene) mint ujan szerződött tag valának fellépendők. — Mint halljuk, nemzeti színházunk igazgatójává, ideiglen, az országos választmány által t. Simonchich János ur, Pest megyének előbbi alispánya, neveztetett-ki. Rendezökké Konti (opera), Szilágyi (drama) és Udvarhelyi (parodia) urak választattak. RA—MY.

Német játékszin.

Győrtt a' színházban husvét óta Röll német társasága játszik elég jól; azért az általunk jövő ősre is biztosított magyar színésztársaságnak

nem ajálhatjuk eléggé a' szorgalmat; mert a' német sógorok, kik most egy kis quasi lelkesedéssel járnak a' színházba, jó ízléssel bírnak, 's velők a' magyar színészetet csak a' német színészekét meghaladó finom 's mívelt játék kedveltetheti-meg.

J- ó.

HANGÁSZAT.

HANGÁSZEGYESÜLET.— Nyugpénzintézet.— A' pestbudai hangászegyesületnek f. e. maj. 9-én m. Festetics Leo gróf ur elnöksége alatti közgyűlésében 1) elhatároztatott, hogy az egyesületi nyugpénzintézet alapszabályainak rövid kivonatja minél előbb a' hírlapokban nyilváníttassék; — 2) hogy a' nevezett nyugpénzintézet első alapítóinak aláírása csak f. e. dec. 1-jén zárattassék-be; — 3) hogy a' nevezett intézet alapítására az aláírási ív már az említett gyűlésben nyíttassék-meg. Minek következtében az egyesületi mtgos elnök ur saját kezével méltóztatott megkezdeni az aláírást, melly szép példát azonnal többen a' jelenvoltak közül követték; — 4) hogy a' hangászegyesület évenkénti zeneakademiáira aláírás nyíttassék-meg három esztendőre. — 5) A' hangászegyesület igazgató választmánya tagjaivá (az elnök, alelnök, titoknok, pénztári előjáró, Klausz E. L. hivatalában ujan megerősített pénztárnok, 's hangászkarigazgatón kívül szótöbbséggel következő tízenhárom t. cz. ur választatott: Beke Kálmán, Bräuer Ferencz, Bräuer József, Eckstein Fridrik, Futsik János, Hora N., Korb Pál, Koszkleba János, Külkey Henrik, Mátray József, Ritter Sándor, Tessényi Zsigmond, Treichlinger N.

II) **Asszonyi-tenor.**— Mult héten érkezett Pestre Zöhre-r kisasszony, bécsi agens leánya, ki különös természeti ritkasággal, tenor vagy inkább erős bariton hanggal bír. A' tudósító hallá őt házi hangversenyben énekelni, 's ha nem látja, hogy kisasszony énekel, a' hangot, melyet ez hallatott, bizonyosan erős férfihangnak tartotta volna. A' nevezett szerény k. a. ez alkalommal Beethoven „Adelaide“-jét, Normából Szever 's Adalgisa duettjét, a' fehér asszonyból „ah mi szép az utazás“ ariát (meglepő jelességgel) — 's Belizárból „trema Bysanzio“ ariát éneklé.

III) **Javitás.**— Multkori számunkban tővedésből mondatott a' pesti nemzeti casino teremében tartatott zenemultság felőli tudósításban, hogy Guggenberger ur dalját Stoll (Petz ur helyett) éneklé.

IV) A' nemzeti casinóban maj. 16-án adatott hangászati multság tárgyai voltak: 1) Mayse der József második (A-moll) quintettje, nagy bögövel erősítve. — 2) Impromptu „Somnambula“ operából vett motivumokra; játszá aeolodiconon Stigler ur, fortepiano (Erkel ur) kíséretével. — 3) „Fogva“ című dal; éneklé Haller Rudolf ur fortepiano és violoncello (Erkel és Schlesinger uu.) kíséretével.

V) „Pál“ nagyszerű oratorium (szerző Mendelssohn-Bartholdy) magyar nyelven (Jakab István fordítmánya szerint) mintegy 500 hangász és műkedvelő által felséges királyunk névnapján (pünköst vasárnapon) a' nemzeti színpadon fog előadatni, és pedig a' pestbudai vakok intézete pesti házának új fölépítésére némi segedelmül. Nemcsak a' felséges czél, mellynek elősegítését csak a' legérzéketlenebb szív hanyagolhatja-el, hanem azon körülmény is, hogy ez lesz az első oratorium, melly magyar nyelven honunkban előadatik, reméltetik velünk, hogy nevezett alkalomkor színteremünk, kivált

pedig a' páholyok, üresek nem lesznek. Szerencsétlen embertársink 's hazánkfijai ápolásunkért esedeznek; — könyörögnek, hogy az árvíz által lerombolt menedékházuk helyreállítására segédkezet nyujtsunk! Sokba kerülhet-e nekünk e' sovárgást, e' könyörgést meghallgatni? Sokba-e a' nevezett szent napon egy irgalmassági tettet elkövetni? Sokba-e magunkon egy kis megtagadást gyakorolni, az az: akkor a' budapesti vidékékre ki nem rándulni, 's a' különben ide szántt háromszor annyi költség egy részét e' jótékony czélra áldozni?!

Győr, tavaszutó 8-án. — Midőn magyar színészing Fejérvárra távoztak, némi aggodalom fogott-el minket, 's a' gondolat, hogy a' mű-éledeleket sokáig nélkülöznünk kell, bánattal tölté sziveinket. Azonban mind ekkorig nincs okunk panaszkodni; mert bár magyarszínészet nem gyönyörködtetett, hallottunk zenéket, millyenek bármelly mivelt közönséget is képesek volnának kielégíteni. — Tavasz hó 5-ke óta Adler, Pirkbert, Tingry 's Piqué urakat, és Zöhrer Louise kisasszonyt hallottuk. Az első négy ismeretes az olvasóközönség előtt, azért itt az ítéletet, melly felettük a' társalgási lapokban kimondatott, újítani nem akarjuk; 's csak az utóbbiról kívánunk szólni. — Zöhrer Louise k. a. linczi születés; atyja jelenleg Bécsben agens. Hangversenyét tegnap este adá a' redutteremben; mellynek tárgyai voltak: 1) Tell Vilmos előzenéje Rossinitől; nagy pontossággal játszá az itt tanyázó Don Miguel gyalog ezred hangászkarja; azonban illy harsogó zene csak nagyobb színházakban, termekben, vagy szabad ég alatt lehet kellemes hatású. — 2) A' versenylő kiszasszony Othelloból magándalt énekelt tenor hangon. Mit mondjunk egyebet, mint, hogy mindnyájunkat csudálkozásra ragadott a' természetnek illy ritka játéka. — Előnkbe lép egy fiatal, kellemes külsejű nő; várva várjuk énekének bájos csengését; a' zongora enyelgve szóll, 's mintegy kísértve nyugtalanít, és mig kétesen reménylünk, megrázza kebleink érzeteit az előtörő ének, a' bátor erős férfias hang. Valóban ritka játéka a' természetnek, 's részünkről nagyobb megelégedést érzettünk, mint midőn egy jeles zongora vagy hegedűhöst hallhatánk; mert az emberi éneknél kellemesb a' hangok országában nincs; illy kitünőleg kedves férfias hang pedig egy gyenge nőben valóban csudálatra méltó. A' szép számú közönség zajosan megtapsolá Zöhrer kisasszonyt. — De leginkább tetszett a' „Belisar“-ból énekelt magándal, az ismeretes „Trema Bisanzio.“ Négyszeri előhivatás után szives volt azt ismétleni, 's a' közönség ujjal előhivatásokkal jelenté tetszését. — Egyéb részeczi a' hangversenynek voltak: magándal Beatrice di Tendából; éneklé Thomas Angelika asszonyság szorgalommal. — Weber quintettója, mellyben Massak karmester a' klarineton sok ügyességet tüntetett ki. — Kettős dalok Norma és Zampából, éneklék Thomas assz. és a' versenyadó k. a. — A' közönség igen elégyülten távozott. Zöhrer k. a. 9-én inét Pestre utazott, hol hasonlóképp' fellépend. —

J—ó.

D I V A T.

20-dik divatkép (Bécsből). — Organdi ruha a' redőkre tarlatanból alkalmazott vont boritékkal; félmagas selyemruha paszománmunkával díszítve; nagy legyezők; szalmakalapok virágokkal, vagy egy feltűzött tollal.

Szerkeszti Mátray Gábor, halpiaczon, Dencs-ház, 56-dik sz. a.

Nyomatik Trattner-Károlyi' betűivel, angol vas-sajtón
uri utsza 453.

HONMŰVÉSZ.

Pesten vasárnap május 23^{kán} 1841.

KÖLTÉSZET.

A' holdhoz.

Haladj, haladj!

Pályád távulában

O szende hold,

Haladj, haladj!

'S ha mély fájdalomában

Fül-fülsikolt

Az ifjú rémes arcczal szent körödbe:

A' jaj ne hasson érzékeny füledbe,

Haladj, haladj!

Haladj, haladj!

Miként az emberek,

Elvül tüzyén:

„Haladj, haladj!”

Hisz' ők-érzetlenek,

'S körükben én

Fájdalmim árján elsüllyedhetek,

Mig egy vigasztaló szót nyerheték!

O csak haladj!

Haladj, haladj!

'S ne vágyj jobb lenni, mint

E' tarka nép.

Haladj, haladj!

Mert ah! ha érzed a' kint,

Melly ül és tép:

Irigylik e' tiszta érzelmedet,

Félek, bünösnek mondják tetedet;

O hát haladj!

Haladj, haladj,

Pályád távulában

O szende hold!

Haladj! haladj!

'S ha mély fájdalomában

Fül-fül sikolt

Az ifjú rémes arcczal szent körödbe:

A' jaj ne hasson érzékeny füledbe;

Haladj, haladj!

HORVÁTH LAJOS.

SZORGALOM.

F a f ű r é s z e l é s. A' gépműi előhaladások mostani korában, midőn majd minden hónap valami újat hoz, egy találmány a' fának minden le-

hető alakban, zindely-, póznák- 's dongákul 's a' t. fölfürészelésére nem csekély érdekű. A' Litterary Gazette, melly e' dolgot említi, a' feltalálót nem nevezi; csupán azt mondja, hogy tudtára két ur, Taylor és Vilmot, szabadalmat váltottak rá. A' bámásmód rendkívül egyszerű 's gazdaságos. Egy fatuskót fél vagy három óranegyedig gőznek kitéve megpuhítanak; az által nemcsak a' rostok mitsem szenvednek, hanem a' fa az állati élet és növényi tapló felmulása által tetemesül erősb és tartósb lesz. Azután a' kések illesztetnek hozzá, 's a' tuskót hossza-, széle- 's vastagságában a' kívántt alakokban tökélyes pontosan fölszelik. Az egyenes és körmetszés (mert mindkettőt használják) olly könnyen történnek, mint ha vaj szeletnék, 's fűrészpor- vagy más hulladéknak hire sincs. A' megtakarított idő, kézmunka 's anyag igen tetemes, és 30—40. pctnél kevesebbet alig tehet. Az egész találmány rendkívül egyszerű, és számos, mindennap szükséges tárgyra alkalmazható.

Érczkötelek. — Ezen német találmány, még 1827-ből, Angliában mindinkább terjed. Newall ur 's társa Dundeeben nemrég e' kötelek megjobbitott nemére kiváltságot vett, mellynél fogva kenderköteleknél könnyebb, erősebb, 's olcsóbbakat állít-ki, 's azok részint vaspályáknál, részint 's jelesül bányáknál használhatók.

FESTÉSZET.

Festvények a' bécsi Belvederben.

1) „Az angyali üdvözlöt“ — Crayer Gáspár dolgozata: vászonfestvény 10' — 6'' magas, 7' — 6'' széles. Nagyszerű festvény. — A' térdelő szent szűz meglepetve áll az égi követnek megjeleneésekor; bámulása azonban igen gyengítettik annak méltóság-teljes 's fenséges alakzata által. Az angyal egy pálmaágot, a' béke- 's örömjelt tartva bal kezében, a' jobbal azon helyre utat, honnan ő kiküldetett; feje fölött lebeg a' szent lélek, 's annak gloriájában látszó 4. Cherub.

Egy ágy, mellynek karpitjai skarlát vörösek, és sárga bojtal 's rojtprémekkel megrakvák, áll a' drága rózsaszinű szőnyeggel borított térdelőszék mellett; a' mennyezetet 4 gyám tartja, mellyeknek egyikét megismerheti az, ki megtekinti, 's mutatja hogy az oszlopnemű, 's hogy metszett fadiszitményekkel van ellátva. Az előlépő architectura 's a' padlat pompás szobát bizonyítanak. A' szinelőben láthatni egy kosarat 3 könyvvel, egy zöld varróvánkost, ollót, 's egy darab vásznat.

Meg kell őszinte vallanunk, hogy a' belga iskola alig mutat-hat-fel hozzá hasonló műdolgozatot, mellyben mint itt, hasonló nemes összeállítás, 's fellengős physiognomiák volnának látha-tók, 's hol egyszerűség a' pompával érintői hatásban vetélkednek. Maria feje, ámbár egy keveset kicsiny is, mind a' mellett fen-séggel teljes; a' kezek különösen finoman 's csinnal rajzolvák, 's főlsegesen festvék; a' draperia erkölcsies; a' fehérsárga alsó ru-ha, melly majd csak a' nyakgödörig nyult-fel, foszlányozott, és sárgaszürkés kötő szalaggal van a' testhez foglalva; egy rózsaszí-nű, szürkébe játszó lepel van a' mellen átvetve: a' fő ellenben fehér, a' jobb vállon visszaeső lepellet van boritva, 's a' szép ma-gas alak, ég-kék köpönyegtől, világos violaszínű béléssel 's felsé-ges redőzethen van körülfogva.

Az égi követ violaszínű alsóruhát hordoz, átszöve nagy aranyos virágokkal, 's egy sárga köpönyeget. A' mennyei követ felhőkön áll, 's gráciával hajol-le. A' rajz sokkal több szorgalommal van vé-gzeve, mint sem az a' belga iskolánál vala divatban, 's a' colo-rit felséges, izzóbb a' Van-Dyck-éinél, kit honosai joggal mel-léje helyeznek. E' művész főleg oltárképeket festett, mellyeknek számát száznál többre teszik. Találhatni tőle a' cs. kir. bécsi gal-leriában a' már említetten kívül még két más festvényt, mellyek sok szépséggel bírnak.

2) „A' bűnös asszony“ — V a r o t a r i Sándor dolgozata; vá-zsonfestvény, 5' — 6'' magas, 's 7' — 4'' széles. Jézus éppen a' néptanítással foglalatoskodva tartózkodott a' templomban, midőn a' Pharisaeusok egy asszonyt vezettek elébe, kit házassági hivte-lenséggel vádoltak, 's kívánták, hogy a' vétkes nőszemély fölött mondana ítéletet. A' hízelkedők, az istenembernek legtisztább erkölcsse 's isteni bölcsessége által halálos gyűlölségre ingerelve, el-végzék maguk között az üdvözítőnek romlását, 's ennélfogva ala-csony czélhoz nyultak, mivel azon férfit, kit a' nép nagyra be-csült, szabadon nem támadhaták-meg. A' bűnös asszony felől mon-dandó ítélet volt ama veszélyes les; mivel ha Jézus, Mojzestől adott törvény szerint ejtendi a' nő fölött ítéletét, melly az illy sze-mélyt megkövezni parancsolá: ugy bevádolták volna őt a' romai kormány előtt, mint vétkest, melly hatalom t i. megfosztá a' zsi-dókat azon jogtól, hogy önkénytesen halállal büntessék vétkesei-ket; ha pedig Jézus a' büntetéstől felmenti a' vétkest, ugy mint a' mojsesi törvény athágóját gyűlöletessé tették volna a' zsidó nép előtt. — Az isteni tanító azonban rögtön átpillantá kérdésük áj-nokságát; nem is tartván érdemesnek a' feleletre, meghajlott, 's betűvonásokat rajzolt a' homokba, mint ha mély gondolkodásban

merengne. Csak azután, midőn megújíták kérdésüket, vetett pilantatot égi méltósággal reájok, 's mondá: „az, ki köztetek bün nélkül van, dobja reá az első követ.“ Erre ismét meghajlott, 's folytatá írását. E' kevés szó elegendő volt a' hizelgők álarczát lerántani, 's a' lélekismeret hangját keblükben felébreszteni. Mélyen megszegyenitve, egyik a' másik után elillant, míg végre csak a' bevádolt nőszemély állott Jézus előtt. Ekkor kérdé őt a' Megváltó, valljon az ő vádlói közül nem kárhoztatta-e egyik sem; 's midőn a' nő nemmel válaszolt, mondá: „ha tehát senki sem ítélte-el téged, én sem akarom azt tenni: menj, 's ne vétkezzél máskor!“

A' fölséges, általán bámultt festvény, egyike a' legjobbaknak e' mester művei közül, 's bizonyosságul szolgál, hogy a' karakterek indulatteljes felfogása 's illő felterjesztése a' művészet főfeltétele. Itt nem tündöklök szinpompa; erőtett állás vagy tett nem foglalatoskodtatja a' szemet, a' tárgynak magának csak erkölcsi érdeke levén: azonban isteni szelidség kinyomása Krisztus képében 's tartásában, az asszonyok mély megszegyenítése, a' Pharisaeusnak cselszövényes, ravasz gonoszsága, ki nem bátorodik az istenembernek szemébe tekinteni, — minden ellenállhatlan varázsával vonja magához a' megtekintőt, és szívesen elnézzük a' könyv és szemüveg anachromismusát a' színtónok gyengéd harmoniája mellett az elmésen rendezett csoportozat 's nedvteljes finom coloritnál, különösen a' szabad, velős ecsettel bánt húsrészek mellett. E' tulajdonságok, mellyekkel Varotari összes festvényei birnak, a' legfőbb mértékben Tizian mellett az első helyet jelelik-ki számára, kinek műdolgozatai után is mivelte ő magát.

3) „A' szent család — Varotari dolgozata; vászonfestvény; 10' — 2'' magas, 's 5' — 9'' széles. A' kép közepén mutatkozik a' Jézusgyermek, felemeltve a' sz. szüz és sz. Józseftől; keresztet tartva két kezében, melly fenn három angyaltól gyámoltatik gloriában. Maria a' felvett szokás szerint vörösön és kéken öltözve áll egy munkapad háta mögött, mellyen szerszámok vannak. Szemköztt ül vele sz. József, őszfővel és szakállal. Az ő viola-szürke alsóruhája kékbe játszik; köpönyege sárga. Egy fal, nagy kövekből egybe szerkezve, látszik a' színtűben.

E' festvény azok közé tartozik, mellyek 1814-ben Velenczéből jutottak Bécsbe. A' rajzban létező sztil kevésbbé van szigorúan véve, mint a' bünös asszonyén; a' művész azonban, ki ezt ol-tártáblának szánta, távulságra nézve a' színt és hatást művészeleg 's igazán kiszámította.

(Folytatása következik).

Hora J. Lajos e' lapokban többször említett jeles festőművész 's hazánkfija, régi lakásáról átköltözött a' pesti új épület átellenében levő Neuhofer - ház első emeletébe, a' két sas utsza szegletén.

LITERATURA.

FIGYELMEZTETÉS. — A' jános-fővét. pesti vásárra megjelenendő: *Hid e g v i z*, mint elemi ital és g y ó g y s z e r, 's lélek diaeteticája című könyvekre lehet minden könyvkereskedő 's könyvtáros vagy helyben *Trautner-Károlyi* uraknál határidőn túl is a' hirdetett 1 ft. 50 kr. pp. előfizetési áron előleg rendelést tenni.

VIRÁGH JÓZSEF

a' kiadó.

„Ansichten über die Erziehung der Zöglinge einer Blinden-Anstalt etc. Nebst einer Abhandlung über die Gymnastik der Blinden und der Geschichte des ungarischen Blinden-Instituts in Pesth. Mit Haüy's Portrait und 4 Tabellen zur Gymnastik der Blinden (rézmetszvények) von Anton Joseph Dolezálék, Direktor und Vorsteher der Pesther Blinden-Erziehungsanstalt 's a t. Pesth 1840. — 8-ad ré t. 90 lap. — Nem régen jött forgásba e' könyvecske, mellynek tartalmát a' fennidézett.czimből kiki értheti. Célja részint a' budapesti vakok intézetét megismertetni, részint azon szabályokat, mellyek szerint hasonló intézetek felállítandók, mellyeknek hazánkban is szaporitandását csak az nem ohajtja, ki előtt ismeretlen ama szerencsétlenek nagy száma, kik honunk szerte szánakozásra legméltóbb sorsban senyvednek. — Találattik e' hasznos és közfigyelemre méltánylandó munka Budán a' kiadónál, a' vakok intézete igazgatójánál; és Pesten Heckenast könyvtáros urnál. — Kérdezhető valaki, mért nem adatott az ki csupán magyarul, vagy magyarul is. De ezt csak olly valaki kérdezheti, ki hazánkfiainak illy tartalmú magyar könyvek vásárlására hajlandóságukat nem ismeri; ki nem tudja, hogy a' mérész vállalatra a' szerző saját áldozata mellett szánta-el magát leginkább azért, hogy e' honi intézetünket a' külfölddel is megismertesse; mert nevezett munkáját Europa nagyobb részére szándékozik elküldözni, 's csak illy módon is remélheti, hogy reá szentelt költségeinek ha nem teljes egészét is, de legalább nagy részét visszanyerheti — Ohajtható volna, vajha találkoznék tehetősebb honosink közül valaki, ki e' különben hasznos 's olvasásra is igen érdekes könyvnek magyarra fordítását 's nyomtatását saját költségén eszközölhetné.

SZINÉSZET.

Magyar játékszin.

PESTEN, nemzeti szinpadunkon, maj. 17-én „az örültt gyermeke“ drama 5 fvsban (Soulié után Nagy Elek) adatott. Ezuttal az örültt nőt *Laborfalvi k. a.* személyesité. Megvalljuk, nehéz elhatározni, ő-e vagy előznöke elégite-ki jobban; mert voltak pillanatok, mellyeket ő nagyobb erővel emeltki; voltak ollyak, mellyeket emez több gyengédséggel feste: mindkettő azon-

ban e' szerepet legsikerültebbjei közé számíthatja. **Lipcsy k. a.** Czelesztina, **Hubenayné assz.** Fanny szerepét mindenik tehetsége szerint és szorgalommal adá. A' többi szerep régibb személyesítőjeik kezében méltányolva fogadtatott. 18-án „vallomások“ vigj. 3 fvsban (Bauernfeld után **M. K.**) került szinpadra. **Hubenayné assz. (Julia)** kedvesen adá szerepét, **Egressy ur (Adolf)** szokott élénkséggel. A' két első fvnás között hangverseny volt, és pedig: 1) **Zöhrer Louise k. a.**, a' tenorista nő, **Boieldieu** „fehér asszony“ című operájából „ah mi szép az utazás“ katonadalt éneklé **fortepiano (Thern ur)** kissé nagyon is erős kísérete mellett; hasonlag 2) **Thomas assz. (kismártoni művészné)** „Tenda Beatrice“ -ból egy ariát. — 3) **Stigler K. J. ur**, keresztül-utaztában, aeolodiconon egyvelget játszott, mellynek egy részét magyar, végét **Rákóczy** indulója tevé. — 4) **Othello** nagy ariáját ismét **Zöhrer k. a.** egész hangászkar kísérete mellett énekelte. Mi az utóbbit illeti, itt egyedül csak a' hang ritkasága, a' természet e' különös tünénye, igényelheti figyelmünket. Zenetehetség 's művészeti miveltség nála úgy látszik, még eléggé kifejlödvé nincsen. Ide járulván hangterjedtségének csekély köre (mintegy 11 mell és középhang), előadása igen korlátolt határok közé szorítkozik. **Thomas assz.** hangja is már nem a' legfrisebb, 's azt igen mérsékelt mezzo-soprannak mondhatjuk. **Stigler ur** valóban elmaradhatott volna; mert előadásával sem bravourt sem egyéb műeleményt nem eszközölt. Még nem foghatjuk, miként lehet illyesmivel nyilvános hangversenyben fellépni. Hiszen már hangszere sem versenyre való, annál kevésbbé az előadott zene-művek választása, mellyeket szobában barátjai magánmulatására, de nem nyilvános helyen, mint művész, játszhatik. És még boszontásunkra, a' galleria tapsaitól elragadtatva újra kétszer is leült, hogy a' már úgy is hallott rosz magyar melodiát még egyszer 's a' minden muzsikai siker nélkül e' hangszeren játszható indulót eldudolhassa. — 18-án „Belizár“ szomorú opera 3 fvsban (írta **Cammarano Salvator**; zenéjét **Donizetti Kajetán**) előszer adatott bérszünettel. Ez uttal **Scott k. a.** mint vendég **Antonina, Mochonakya k. a.** mint szerző dőttag **Irene** szerepében léptek-fel. A' többi szerep **Udvarhelyi (Justinian)**, **Konti (Belizár)**, **Jóób (Alamir)**, **Mezei (Eutropio)** urak kezeiben volt. Az általan véve igen szorgalmas betanulás után jelesen sikerült, meglepő számú népséggel létesített előadást teljes elégedéssel fogadá a' nagy közönség. Nehány üres páholyt leszámítva a' szinterem tele volt hallgatókkal. Az opera belbecse felől szólni nem akarunk; mert róla e' lapok tavali emlékeztek, de közönségünk nagy része előtt a' nélkül is ismeretes. Mi csak azt ohajtjuk, vajha nemzeti színházunk, valahányszor ez opera adatik, mindig így tele legyen hallgatókkal. Különös tetszéssel fogadtattak: az 1-ső fvsban **Irene 's Antonina** ariája (de kivált az elsőé), **Belizár és Alamir** párdalja: „hadban, a' csatában“ 's a' finale (sextett); — 2-ban **Alamir** ariája „reszkess **Byzanzio**“ — 's **Belizár és Irene** duettja; — 3-ban az **Alanok** jelenete alkalmával a' hármas canon és karének. Szembetűnő kiűntetésben részesült ma ismét **Mochonakya k. a.**; ki, mint látszik a' publicum kedvence lön, mit óriási haladása művészi pályáján, 's kellemes alkalmazása méltán szerze neki. Valóban csudálni lehet illy rövid idő alatt hihetőleg vas szorgalommal eszközölt előmenetét; 's töle méltán igen-igen sokat remélhetünk, kivált ha egészséges, tiszta csengő hangja tartós leend, 's folytonos tanulással a' hangművészet alapos ismeretét is megszerzendí magának. Itt van ideje, hogy ígéretem szerint **Scott k. a.** felől is kimondjam

ítéletemet. Termete magas, 's így színen imponans, megható; alakja igen kedvező. Játszasmódja jóformán kielégítő és színi jártosságra mutat; az éneklés tudományában szilárd ismerettel látszik birni; mély és legfelsőbb hangjai tiszták, erősek; de a' középhangok, mellyekre leginkább van szüksége, gyengék, csengés nélküliek, mintegy befátyolozvák 's frisségöktől már megfosztvák; mi okozza leginkább, hogy előadását világ és árnyékkal diszíteni képtelen, 's így az örökös egyformaságban, egy színben, minden erőfeszíthetés nélkül tűnik-elő, 's ennél fogva hatástalan marad. Dicséretes sajátása ellenben a' magyar szónak tiszta 's helylyel igen értelmes kimondása. Egyébiránt mind ő mind M. k.a. több ízben zajos tapsok 's előhivatásokban részesültek, valamint Konti 's Joób urak is. Konti ur, mint mindig, derekasan megfelelt szerepének. Vajha szava neki is erősebb volna, hogy itt ott több erőt adhatna azon helyeknek, mellyek kiemelendők volnának. Joób ur ma is csudálandó bizonyítványát tünteté elő szorgalmas tanulmánya, és a' réginél egy jobb, izlésteljesebb iskolának. Őt valóban örömmel hallgatjuk, és méltán dicsérhetjük gyors haladását. Kar és orchestrum igen jeles; a' kettős hangászkar valóban meglepő eredményt eszközle. Szeretnék kedvezőleg írni a' fordítmányról; de az, fájdalom, nemcsak prózaisága mellett ki nem elégite, hanem több helyen a' prosodia ellen is botránkozató és sértő volt. Hogy a' fordító, ki a' zenét vagy legalább a' textussali éneklést nehezen érti, hibázott, még ezt elhallgatnám; de hogy senki sem volt, ki annyi próba alatt ama botránys hibákat figyelemre méltatta 's rajtok segítettett volna, csaknem bocsáthatlannak tartom. Operára eredeti textust írni, nagy mesterség: de jól fordítani vagy egy már kész zenére írni textust, nem olly könnyű, mint vélnök, sőt, kivált magyarban igen nagy feladat. Ez már mester kezére bizandó, és pedig olyanra, ki nemcsak zeneértő, hanem az éneklés tudományában is tökélyesen jártos legyen. — 20-ra „egy pohár víz“ — 21-re „Belizár“ operának ismétlése volt kijelelve. RA—MY.

Külföldi játékszin.

Ésslair temettetése. Innsprukból november 14-ről ezt írják. — Esslair Ferdinand, kir. bajor udvari színész, ki négy hónap előtt a' félórányi távolságra fekvő Mühlau faluba jött, a' hideg víz-orvoslást használandó, nov. 10-kén estve 6 órakor élte 68. évében esendesen és szerényen, mint élt, mult-ki. Egy nappal elhunytá előtt még néhány sort dictált ő fenségéhez a' bajor királynéhoz; 12-én reggeli 10 órakor egy igen épületes halotti-menet alakult. Zakarda ur, az innsprucki cs.k.nemzeti színpad igazgatója és a' személyzet gyászruhában jelent-meg, 's nyolcz postalóval fogott csézában vele Mühlauba kocsizott. Ő és a' színháznak tagjai a' nagy művész tetemeit vívék rendeltetése helyére. A' badeni nagyherczeg gyalog ezredének zenészkara saját akarattól jelent-meg, és Hübner ur igazgatása alatt a' menet előtt járt, gyászos - indulót játszva. Több ur csatlakozott a' menethez. A' sirnáli ima után a' mondott igazgató ur borostyánt tett-le a' művész sirjára, és néhány nyomos szavakat mondott; mire Pollák érzékeny karzenét rendezett. A' mondott karigazgató ur hangászkarának egy igen jelesen játszott gyászzenéje rekeszté-be az egész halotti-ünnepélyt. B - gh J.

TÁNCZ.

Szathmár. Folyó évi tavaszutó 2-kán a városi vendégfogadó terében táncmulatság tartatott, hol a kitünő világítás mellett, tavaszt jelentő zöld ágak közt igen élénk s talán mindenkit kielégítő lehet a társaságos összejövetel, ha az itt megjelent számos idegen s leginkább férjfiak összejöttöket, — helybeli tánczos nőnemeink jelenlétökkel szerencsésítették volna, — mely részvétlenség annál szembetűnőbb volt, mivel az előre tett hirdetés szerint e táncmulatság a szépnem felszóllítása következtében tartatott, s annak tiszta jövedelme a helybeli hangászkar jó rendben tartására való fordítandó; — s azon különben igen tisztelt szépnem, mely a jó muzsikát mindenkor kedveli, — mely e cél elérhetésére évenként sorshuzásra számos munkát ajándékoz — most a részvétlenséget tünteté elő, s ez által számos megjelent idegeneknek olly nyilatkozásra szolgáltatva okot, hogy a szathmári táncmulatságot, mely különben igen népes és fényes szokott lenni, ez uttal elégedetlenül hagyák-el. Azonban lehetlen volt észre nem venni, hogy a tánczterem ablakai alatti utszákon szépeink közül, szép holdvilág levén, számosan sétáltak, kiknek a táncmulatságban részvételök örömmel ohajtatott. A csemegetárak elég készülettel s frisitökkel valának ellátva: de egyebekben is minden készületnek elrendezése pontos rendtartásra mutatott. — Többnyire keringőt, lengyelt, és mazurt tánczoltak; nyug-óra alatt pedig sorshuzással játszottak-ki azon munkák, melyeket a szépnem, több év óta gyakorlott szokás szerint, a helybeli hangászkar évenkénti fizetésének pótlására ajándékozni kegyeskedett. Az illy lelkesedéstől buzditott szépeknek ezenel nyilvános hála tétetvén, betű rendszerinti névsoruk így következik: Abonyi Julia kisasszony, Becsky Antonia k. a., Beliczay Théréz k. a., Csiszár Miklósné assz., Dravetz Emma k. a., Kováts Josephine k. a., Kováts Cornelia k. a., Makay Róza k. a., Málik Antonia k. a., Olchváry Lila k. a., Orbán Czeccil k. a., Polányi Lina k. a., Tamássy Zsuzsanna k. a., Török Théréz k. a., Joó Klára k. a., Joó Zsuzsanna k. a., özv. Vládné assz., ifj. Vlád Jánosné assz., özv. Vagnerné assz., Vagner Jeanette k. a., Veisz Emma k. a.

Ugyan ez alkalommal sorshuzással játszottak-ki egy 18 aranyat nyomó arany láncz; s bár a huzás előtt meghatároztatott, hogy ennek nyerője a sorshuzási csekély költséget, négy pengő forintot fizetendi: mindazáltal, mivel az elnyerő a felszóllítás után sem fizetett, sőt azt kereken megtagadta, e tettet a közönseggel tudatni felszóllittattam. Lige ti Gyula.

D I V A T.

PARISBAN aprilis utósó fele s majus eleje is hasonlag olly meleg és száraz volt, mint nálunk. Minél fogva a szépnem félre tevén a bársont, az organdi, selyem, gaze, musselin és átlátszó tarlatan szövöthez nyult. Elővétettek a foulard, csikos moire, pékin, persa atlasz ruhák, fekete csipke s egyéb diszitményekkel. A paszomán és gombkötői munkákat folyvást használják ruhadiszitményül, de kivált reggeli köntösre. — A krep, tüll és risszalma-kalapokat gaze, zöld lomb, virág, és szalma disziti.

Szerkeszti Mátray Gábor, halpiaczon, Dencs-ház, 56-dik sz. a.

Nyomatik Trattner-Károlyi betüivel, angol vas-sajtón
uri utsza 453.

HONMŰVÉSZ.

Pesten csötörtökön május 27^{kén} 1841.

KÖLTÉSZET.

Nyilatkozás.

Mig szerelmi rózsaláncrezra fűzve,
Szium kegyeltje! képed él velem,
'S így az érzet kéjtadó tüzeinek
Üdveit nyugodva éldelem.
Bár! ne sejtne fürgeteg naszádom!
E' nagy élv csalóka tengerén;
Bár! örökre — mint a' sors-szeszély áll,
Ünnepehnek szívem édenén:
Hogy-ne vérzené kinos csalódás
Érzetét föláldozott szívem,
Dijadalt ne ülne a' sötét bú, —
Ingerülten rágya lelkemet.
Csak szerelmed az, szívem leánya!
Melly ki-vált e' küszködésektől;
Csak szerelmed, mely e' röpke létén
Biztosít a' lelki csend felől.
Bird szívem' 's hozzád rokon vonzalmát, —
Melly nem a' vak képzelet jele, —
'S keblemért tenkebledet cserélve
Üdvöm' add, 's vedd üdvölet vele.

HALASZTY.

SZORGALOM.

Uj-zelandi len terjedése. Remény van az orosz kendernek rövid idő alatt uj-zelandi lennel, ha nem is egészen, legalább nagyobbára felváltatásához. Uj-Zelandban a' roppant lentermesztmények miatt annak ára egy tonnától Angliában csak 18 ft. st. 'S ha elkészítésére még 10—12. fontot számítunk, ez még mindig sokkal kevesebb, mint mennyibe az orosz kender, melynek tonnája Angliában 40. — 45. f. st., kerül.

Uj mikroskop. Parisi hirlapok szerint Donné ur Parisban olly mikroskopot készít, mely világosságát magával hozza. Egy kis lámpa áll t. i. bizonyos tolvajlámpa nemében, mely a' mikroskophoz olly módon van illesztve, hogy a' visszasugárzó tükkörre teljes világot vet, mi által az eddigi módnál sokkal kényelmes és sikeresbben lehet mikroskopi vizsgálatokat tenni.

FESTÉSZET.

Festvények a' bécsi Belvederben.*(Folytatása.)*

4.) „Judith“ — Varotari dolgozata, vászonfestvény 3'—6'' magas, 's 2'—8'' széles. Diszes öltözet és gazdag asszonyi ékeség emelik kezeit e' bátorszívű nőalakzatnak, ki egy karddal 's Holofernes fejével kezeiben a' véghez vitt hősi tettet hirdeti. A' felső karján felgyűrtt alsó fehér ruhát fejér 's sibor vörösen foszlányzott felső ruha borítja; az utóbbi fölött szélein himezett sárga köpönyeg van vetve. Ékessége gyöngyökben áll, 's nagyobb 's kisebb lánczocskákban. E' festvény színfenekében sátoridomban felállítva mutatkozik egy vörös szőnyegzet, Judith feje jobb oldalra van fordítva. Hihető, hogy a' művész ez által azt akará kijelenteni, hogy a' nő, éppen akkor lépve-ki a' sátorból, oda visszatekint.

A' rajz sztilje sajátja a' velencei iskolának; a' colorit igaz, az ecsettel bánás lágy, széles; 's egyáltalán mesteries. — Azon kornak szokása szerint az előkelő személyek nem ritkán arczképöket történeti alakokra hagyák használni 's úgy látszik, hogy e' térddarabnak is van rokonsága vele.

5) „Az elveszett fiú visszatérése“ — Batoni dolgozata; vászonfestvény, 4'—4'' magas, 's 3'—1'' széles; az alakok életnagyságúak. E' szép festvény tárgya a' főpillanat felterjesztése a' parabolák egyikének hitünk szent alapítójától. — Midőn a' Pharisaeusok vak, szeretet nélküli gondolkozásukban szemére veték Jézusnak, hogy neki vétkes rossz híré emberekkel van dolga, akkor megfejté nekik más egyéb mentegetés helyett helyzetetését a' szegény bünöshöz képest 's mint jobbithatlannak tartotthoz következő elbeszélésben. Egy érdemes ember fija azt kívánta, feledve fiúi kötelességét, hogy atyja szolgáltatná-ki neki vagyonának felét, melylyel azután a' távulba indult-el, hol könnyelműen 's buján élt. Az így esztelenül elpazarlott arany nem sokára jó formán összeolvadt, 's éppen akkor fogyott-ki végképen, midőn éhség támadt az országban. Az, ki eddig bőségben élt, nagy nehezen vala képes életét fenntartani; szolgálatát hasztalan kínálá sokaknak; míg végre találkozott valaki, ki őt disznópásztorának felfogadta. — A' szerencse hatalmas változása 's a' beállott nyomorúság felébreszték lélekismeretét, 's mélyen megszorodva kezdé belátni 's érezni vétke nagyságát. Ekkor hosszas szenvedés után eltökélé magában, hogy a' megbántott atyával kibékéljen. Rongyos ruhában, minden zivatarnak kitéve, a' naptól összebarnult

tövisektől megsebesített testtel tér-vissza szomorkodva, 's töredelmesen atyja lábaihoz borul: „ne mint fiadat — sirankozék — o! mint legutósó cselédedet vegyél hozzád!” — Az atya azonban belátván az igaz megbánást, 's eltévedett fijának jobbulásán megindulva, atyai szívéhez vonja őt, 's a megengesztelés édes szavait rebegeti.

E' festvény az élénk colorit minden pompájában a' megengesztelés pillanatát terjeszti előnkbe. Az atya, kinek arczatméltsága 's drága costumje, valamint is a' test méltóságos hajlása által igen czélzatosan tekintetre 's gazdagságra mutat; illő kontrasztot képez a' fiúnak alázatos alakjával, kinek naptól megbarnult húsa, a' nehéz munka által erősen kifejlett idegei állapotját legélénkebben tolmácsolják. Az ivóedényben, melyet csipőihez kötött, olvasni lehet: „P. Batoni pinxit Romae 1773.”

6.) „Krisztus égbe menete.” — Lebrun dolgozata, vászonfestvény 1'—3'' magas 's 1' láb széles. Mind a' mellett is, hogy a' kép csak vázlat egy később végzendő nagy festvény számára, úgy véljük, nem lesz érdek nélkül, róla is említést tenni, ez levén tőle azon egyetlen festvény, melyet a' bécsi képtár bir. Legyen bár, hogy a' vizsgálódók figyelmét efféle képek nem vonják magukra, hi bázván azokon az ecset végső bevégezése, a' teljes colorit bája, és számtalan fokozatok a' világosságban és színben: a' műértő előtt azok mind a' mellett is becsesek, mivel a' művész ideáját az első fogantatás után világosan 's ollykor világosabban mondják-ki, mint maguk a' bevégzett műdolgozatok, 's azokban a' phantasia tüze merész kéz által futtában rajzoltatik a' táblára, a' nélkül hogy tovább tartó gondolkozás 's javítás által a' materiálékban ugyan nyerni, a' szellemiben ellenben veszteni lehetne. — Lebrun dolgozata, vázlatként tekintve, jó formán elvégzett műdarab; a' szinezésben 's ecsettel bánásban a' rhapsodiai alkotás minden nyomdokát viseli. Itt rajzolt 's festett az ecset egyszersmind, még pedig merész, szilárd kézzel, széles alakokban, 's még sem kellem nélkül, mi e' mester műveinek általán sajátja. Az alakok karakterét 's compositiót tekintve, igaz ugyan, hogy ez Raphael, Dürer 's mások műveinek hasonló foglalatjával egy fokon nem áll; mind a' mellett is nincs az minden érdem nélkül, 's az idea, a' felszálló Krisztust szinelőbe helyezni, mi alatt a' bámuló tanítványok csoportja a' távulba van állitva, nagyban végezve, 's illő világítástól támogatva, nem maradhat hatás nélkül.

7.) „Az angyalvár rajza Romában” — Vernet Claude József dolgozata; vászonfestvény 5'—6'' magas, 's 2'—4¹/₂ széles. Vernet, az angyalvár külsejét, mely Hadrian császár sir-émléke-

nek romjain épült, 's mellynél ő az álláspontot néha egy kevéssé változtatá, vagy a' mellékműveket másképp' terjeszté-elő, többféleképp' mutatá-fel. Így például Choiseul herczeg — birtokában volt egy hasonló festvénynek. A' parisi kir. museum galleriájában is van illyforma rajz. E' jelen festvény, mint műdolgozat, azok közé tartozik, mellyeket Vernet a' szokott kék világos lég tónjában festett. Az architektura igen szorgalmasan van kidolgozva; a' lég- 's lineárperspective pontosan ügyelt. A' festvény általán fölötté impastirozva van 's gyengéden lasirozva.

8) „Szent Péter bánatosága“ — Spagnoletto dolgozata; vászonfestvény; 3' — 7" magas, 's 2' — 9" széles. Az urnak azon jövendölése, hogy mielőtt megviradna, Péter őt háromszor megtagadja, teljes mértékben megvalósult a' nélkül, hogy azt Péter az előtt elhitethette volna magával. Csak a' kakasnak reggeli kiáltásánál, t. i. a' jövendöltt jelnél, gördült-le szemeiről a' háló. Most érezte ő hármass botlását; nyomasztó bánat, kimondhatlan fájdalom folyák-el lelkét, szivét. — E' pillanatot fogta fel Ribera vagy Spagnoletto, 's ő ezt egészen a' sajátos kinyomás és színezés erejével adá-vissza. Durva sárga köpönyegbe burkolva áll az apostol leejtett karokkal 's kulcsolt kezekkel az asztal mellett, mellyen könyvek fekszenek. Mellje fölött felnyitva van violaszínű ruhája, mint ha az, elkeseredésben, felszaggatva volna. Az agg, komolyredőzetű fej fel van emelve, a' könyvtől elbágyadt szemek égfelé fordítva. A' nyitott szájából legkeserűbb önszemrehányások hivatalsága miatt, a' domború mellyből mély fohászok repülnek; a' dagadó idegek elárulják a' belső küzdést. — Elragadó igazsággal, felülmulhatlan kinyomással van minden előadva, 's a' hatás még egy igen hathatós colorit 's pikant világítás által emeltetik. Az alakok elrendezése és rajza nemes és correct. Az ecset erővel 's merészséggel van vezetve; csupán az árnyékok Ribera szokása szerint, tarkásan vannak a' világosság elébe helyezve, 's hibáznak a' jótékony gyengéd átmenetek, mi az idő befolyása által inkább feltűnő lesz. — E' képet az ifjabb Vorstermann metszé rézre, de csak közepszerűen. Láthatni ezt a' florenczi galleriáról kiadott munkában; hol azonban e' műdolgozatot igaztalanul Cantarininak tulajdonítják.

A' bécsi cs. kir. képtárban Riberától következő műdarabok vannak: 1) a' 12 évű Megváltó az irástudósok között a' templomban. — 2) A' keresztvitel. — 3) Az említett bánatos Péter. — 4) — 5). Pythagoras; Archimedes; félalakok.

(Folytatása következik.)

SZINÉSZET.

Magyar játékszin.

PESTEN, nemzeti szinpadunkou maj. 20-án „egy pohár víz“ vigj. 5 fvs. negyedszer adatott. Illy rövid idő alatt négy előadást még egy szinmű sem ért magyar szinpadon! — 21-én „harmincz év egy játékos életéből“ szinj. 3 fvs. (Ducange után Jakab.) Egressy G ur (Béhlen György), Laborfalvi k.a. (Amalia), Megyeri ur (Warning), Szentpétery ur (Reupen) kezeikben voltak a' főszerepek. — 22-kén a' „bűvös vadász“ került ismét szinpadra. Mochonaky k. a. (Agatha) 's Éder k. a. (Anna) ismét kedvesen fogadtattak. 23-án „Zsigmond király álma“ szinj. 4 fvsban (Börnstein után Komlóssy. Az allegorikai képeket Engert diszitó ur festé.) Egressy Gáb. ur (Zsigmond), Laborfalvi k.a. (Bojthyné), Megyery ur (Bojthy), Szentpétery ur (iskolamester). Az allegorikai képek ma is, mint mindenkor, tetszést 's lelkesedést gerjesztének.

Pápa. — Tavasz hó 10-kén érkezett városunkba egy vándor színész-társaság ifjabb Balogh János igazgatása alatt, 's 12-én meg is kezdte mutatványait. Érkezésükön örvendettünk; mert városunk illy vendégektől igen ritkán látogattatik. Első mutatványul adatott a' moóri vásár. — 13-án Enzio király. — 15-én ikrek. — 17-én Lignerolles Luiza. Henri szerepében Györök műkedvelő lépett-fel. — 18-kán enzersdorfi postalegény mulattata. — 19-kén Rózsa, Szigligeti Eduardtól. Rózsa (Balogné) csinnal; Toldi szerepében ismét Györök elég nyomatékosan. 20-kán Zolky, a' ven diák. Boer a' czimszerepben szép színészi tehetséget fejte-ki. Játék végén előtapsoltatott. — 22-én Markitta. a' szép himzöleány. — 24-én a' „két feledékeny“ igen tetszett. — 25-kén hegyi lélek. — 27-én a' fiatal házások. Lengey (Boer) igen helyesen; Róza (Balogné), Harmos (Balog) — 28-kán „Parlagi Jancsi.“ — A' czimszerepben Boer kielégített. — 29-kén „a' veszedelmes nagynéne.“ Balog (Emerling) szerepe jellemét meglehetősen felfogta. A' társaság ez után Szombathelyre utazván a' színház tavaszutó 8-áig zárva volt. E' hónap 8-án adatott „gazdag és szegény.“ Antony (Boer) hatott. — 9-én „Borsszem Jankó.“ — 12-kén a' száműzött. Boer (Bernárd György) érzéssel. — 13-án Örkö. — Mathilde (Balogné) és Ferdinand (Boer) helyesen. — 15-kén „peleskei notarius“ Balogné jutalmára. E' darab hely szűke 's kevés személyzet miatt teljes hatással nem adathatott. Balog (Zajtay) iparkodott. Gazsi (Miklósi), Tóti Dorka (Miklósiné), Sándor (Boer) — 16-kán „a' fiatal házások“ vigj. ismételtetett sokkal nagyobb sikerrel. — 18-án „Antony“ Boer jutalmára. A' czimszerepben Boer kitünöleg. E' fiatal színész, ismeretei, characterek helyes felfogása, szavalásában ügyesség, erő és kivitel, ajánló külsője által megnyerte a' közönség figyelmét. — Mind e' mellett is, bár színészeink sok darabot a' középszerűn jóval feljebb, alább pedig csak igen keveset adtak, azon részvétlenség okát, melylyel városunk lakosai a' színészet iránt viseltetnek, ki nem magyarázhatom. Magyarok vagyunk; szeretjük magunkat műveltteknek mondani, és mondatni; 's im! mi rutul hazudtoljuk-meg illy módon minmagunkat. Szomorú és leverő bizonyosság ez, milly kevés nálunk a' szellemi műveltség utáni vágy. Azonban tisztelet a' jobbaknak! — Boer, mint hirlik, nyárelő 15-kén Füredre, Erdős társaságához menend. E' nap alkalmasint színészeink oszlása leend; mert, a' mire eddig haladott is a' társaság, az jobbára Boer ösztönzéseinek 's buzgalmának köszönhető.

A' színészet olasz országban.

(Folytatása.)

Szerencsétlenségre Cassandrino itt a' fiatal maestro riválja lesz, kiben Rossini arczraja adatik. Hogy személyét kecsesebbé tegye, úgy öltözik, mint ez; szemölteit szökére festi; szöke parókat tesz-fel; imádotja előbb őt meg ismerni vonakodik, 's őt unokájának tartja; nagybátyja ros vizetét és fősvénységét neki panaszképp' előadja; mire ő azt tagadni kívánván, nagybátyja nevében neki gyűrűket és aranylánczokat nyújt-át: de ez azokat, mint értékteleneket, visszaütasítja, és megveti. Végre szerepét elveti, neki uraságát és gazdagságát előszámolja, mellyek mind övéi leundnek, ha őt meghallgatja; most komikai kétségbeeséssel leírja fényes palotáját, pompás butorait, ezüst szereit, könyveit, festvényeit ama hiedelemmel, hogy ezen előadott ingerlő szerek nélkül toborzása bizonynyal visszaütasíttatnék; mire a' nézők a' nevetéstől magukat nem tartoztathatják. De ez sem használ, 's midőn előtte térdre hull, szépe hozzá hajol, őt szöke parókájától megfosztja, figyelmesen arczára tekint, 's illy felkiáltással: „ez ő; e z v a l ó b a n ő!“ hangos kaczaj közt eltávozik.

De e' sikerültlen próba a' könyörtelent meghódítani, őt nem ijeszti-el. Azt véli, hogy állhatatosság vezet célhoz, 's ha bár ma őt megveti, tán holnap megszeretheti. Ez alatt hamis fogai ellen emel szót, mellyeket magának berakatott, 's mellyek őt mindig szájbóli kieséssel fenyegeték, majd a' szük ruhák ellen, mellyeket a' Babuino piaczon egy angol szabótól vett; 's elfut, mivel észébe jó, hogy a' próba ideje közeledik, mellyet Florinda operájára tart.

E' próbánál az énekesnek minden szenvedélye kitör, 's a' személyesség-nél, mellyek igen jól vannak előadva, kielégítő rajtot nyújt. A' tenor nápolyi, és csak a' szó felét mondhatja-ki; a' bass kívánja, hogy minden zenedarab „patria“ szóval végződjék, mivel a' tartományi lakosok e' szót mindannyiszor megtapsolják; a' prima donna, ki előbb egy lovagnüvésztársaságnál játszott, és igen jól nyargal, azt akarja, hogy első fellépte lóháton történjék, 's a' ló fehér legyen. Miután e' föltételek mellett a' szini kísérlet elkezdődnek, kitünik, hogy a' bassista rekedt, az első énekesnő nem énekelhet, 's a' maestro zenéjét kisémet érti. Most hatalmas szövitá kerekedik, mellynek vége verekedés; — legelőször is a' zongora zuzatik össze, 's mindenki egymásra rohan. Mjután azonban Cassandrotól a' csend némileg helyreállítatik, kitetszik, hogy a' maestro és az első énekesnő hiányzik, kik már a' Florenczbe vezető uton vannak, 's hogy Cassandro tetemes pénzöszevegét hasztalan költé-el.

(Vége következik)

HANGÁSZAT.

PESTEN: 1) majus 23-án a' nemzeti casino teremében adatott zenemulatság részei voltak: 1) Spöhr Laj. Es-dur quartettje. — 2) Henselt Adolf verseny-változatai zongorára „Ördög Robert“ operából vett themák felett; játsza Wilt Johanna k. a. — 3) Nagy aria „Lammermoor Luczia“ ope-

rából (Donizettitől); fortepiano (Erkel ur) és nyolczas kíséret mellett éneklé Bezzi ur olasznyelven szokott mesteri előadásával, tapsok özönétől tisztelve. — Ma Wilt kisasszonyban (egri születésű) honi művészetünk koszorújának ismét egyik szépen fejlődő bimbóját tanultuk ismerni, ki a' brillant és nehézségekkel teljes változatokat bámulatos pontosság és bravourral játszá. Méltán örvendhetünk, hogy e' szép talentumot hazánk szépnemke közé számíthatjuk, Ő is zajos tapsokkal 's kétszeri előhivatással tiszteltetik. Hallgatókkal a' terem tömve. A' casinoi zenemulatságok mátol fogva egészen nov. 7-ig megszűnnek.

II) Seuffert Bertha, a' lemergi színésztársaság tagja, maj. 24-re hirdeté a' pesti reduttermében adandó szavalati 's zeneversenyét.

Sopron Tavaszelő 6-kán a' hangászegyesületi nagy teremben utazásai közül honunkba nem rég visszatért ez előtt Veszter, most Fitos Sándor, nemzeti színész 's tánczművész vezérlete alatt, az ugy nevezett Farkas és Bihari nemzeti zenészek egy estvélyi nagy hangversenyt adtak 3 szakaszban; melynek részei: 1) Megnyitó „Norma“ daljátékból, Bellinitől. — 2) „Le Postillon“ parisi négyes, Dufrenestől — 3) „Hontalan“ — magyar, frissel együtt, Egressytől. — 4) Reménysugárok; keringő Lannertől. — 5) Fitos ur nemzeti magántánca. — 6) Lassú verbung frissel, Rózsavölgyitől. — 7) „Éjviolák“ keringő Lannertől — 8) Legujabb parisi négyes, Tolbektől. — 9) Nemzeti egyveleg Farkas Józseftől. — Az egyvelget ismétlék, valamint Egressy Hontalanját is. Végül Rákóczy indulóját játszák. — A' terem zsúfolásig tömve. A' hallgatók között Károly Ferdinand cs. k. főherczeg is volt. — Mart. 10-én a' városi színházban, felemelt ár 's bérlétszűnés mellett, egy kis német darab után ugyan tőlök hallottuk: — 1) Bucszó, Rózsavölgyitől (ismételve) — 2) „Riquiqui“ quadrille Musardtól. — 3) „Reménysugárok“ keringő Lannertől. — Fitos ur nemzeti magántánca. — 4) Hontalan magyar, frissel együtt Egressytől (frisse ismételve) — 5) „Dominuar“ quadrille Musardtól. — 6) Előzene Auber „porticii némájához.“ — Végül még Rákóczy indulóját játszák. — Mart. 11-én ugyan a' városi színházban, ismét felemelt ár és bérlétszűnés mellett, egy kis német darab után a' már jobbara hallott darabokat játszák: u. m. 1) Norma megnyitóját. — 2) „Postillon“ — 3) „Éjviolák“ Fitos ur tánca. 4) Magyarka, frissel együtt Egressytől (ismételve) — 5) Quadrille Tolbektől; — Magyar egyveleg, Farkas Józseftől, 's végül ismét Rákóczy indulóját. Mindkét ízben példátlan tömve a' színház. — Azon rendkívüli pontosság 's őszhangzás játékukban; így ama roppant erő, melly ujjai hegyében van, valóban példaként állítható egyesületi hangszkarunknak, melly őszves személyzetével nem képes ennyi erőt kifejteni. E' mellett a' kellem 's finom árnyéklat előadásukban valóban meglepő Azon huzás, mellyet Farkas nyirettyűjével tesz, olly teli, mondhatnám velős. — A' lelkesedés, mellyet gerjesztének, leírhatlan. Azonban, hogy minden egyebet jobban, mint a' magyarokat játszák, fájdalommal tapasztaltuk. Lassú magyarjok nem vala áthatva ama mély, leírhatlan bús érzéstől, melly minden más cigányoknak magyarját olly kitünővé teszi. A' friset jobban játszák. — Fitos ur magántánca felett mit mondjak, alig tudom. Én részemről ezt nem találtam nemzeti táncnak. A' ballet-ugrások, lábak ideoda vetése, hogy szinte bele törnek — csudálkozást gerjesztenek ugyan, de sem nem kellemes a' szemnek, sem pedig a' nemzet komoly, méltóságos jellemét tükröző. De gustibus azonban disputandum non est. — Én részemről igen el-

finnyásultam utóbbi években, midőn Veszter még e' szinpad tagja levén, gyakran felséges, egyszerű, grácia- 's könnyűség-teli nemzeti tánczával gyönyörködtetett. — Mart. 26-án adá az itteni muzsikai egyesület 6-ik hangversenyét, melynek részei: 1) Kreutzer „granadai éjszallásához“ az előzene. — 2) Elegia: szerzé hegedűre Ernst; gordonkára alkalmazá Batta; zongora-kisérettel játszá Uhl János, Esterházi herczeg egyházi zenésze Kis Mártonból. — 3) Sopran-dal Donizetti „Belisario“-jából; zongora-kisérettel éneklé Knöps Pauline k. a. — 4) Air varié par C. de Beriot hegedűre; huga igen jeles zongora-kisérete mellett játszá Hofer Péter ur. — 5) Változatok Normából vett tételekre; hangászkarisérettel játszá zongorán Zvickel Elis a; egyesületünk tiszteletbeli tagja. — 6) „Az ígélet“ Canzonetta Rossinitól, zongora-kisérettel éneklé Knöps Pauline k. a. — 7) Változatok eredeti tételre; szerzé gordonkára Merk József; négyes kísérettel játszá Uhl János ur. — 8) Előzene Herold Zampájához. — Uhl ur az elegiát megfoghatlan hidegséggel játszá. Azonban a' változatokban ujjlag fényesen tünteté-ki művészi tehetségeit; valamint a' szerzemény is nemcsak igen jeles, de igen kellemes is vala. Az énekdarabokról inkább hallgatok; csak azt említem, hogy a' Belisario dalt sokkal több tüz zel, majdnem bősütséggel kell énekelni, 's éppen ez által az inkább szinpadra, mint hangversenybe illik. Rossini daljáról mai dalnoknékn nyilván felelé, hogy azt, a' műkedvelőnek első, legfényesb rendében álló Odescalchi marquisnö már itt nálunk dallá, 's pedig olly felülmulhatlanul, hogy kár volt ezt utána énekelni. — Hofer ur nevét örvendve olvastuk a' programmán. Olly ritkán van szerencsénk őt hallani; pedig vágyánk őt gyakran hallhatni! — E' tisztaság a' legmagasb hangokban, ez erő a' kettős futásokban, flageoletje, legfinomabb, átgondolt előadása, e' mellé a' szerzemény igen szerencsés választása, nemcsak a' legjelesb, de legkedveltebb hegedűjátzó műkedvelők sorába helyezik őt. — Mai játéka is nemcsak legnagyobb tetszést, de rendkívüli lelkesedést is szüle, úgy hogy minden változat után zajosan megtapsoltaték. — Zvickel k. a. igen sok mechanikai ügyességet fejte-ki; 's az introductiót igen csinosan is adá elő. A' darab többi részét fájaldalmunkra nem vehettük tisztán-ki; mivel a' hangászkar a' legboszontóbb rendtelenséggel működött; ritkán tartá-meg a' tactust, 's a' legszebb részekbe kíméletlenül bele karczolt. Csak sajnáltuk, hogy a' k. a. kénytelen volt illy kísérettel játszani, 's reméljük, ez által okulva, máskor egyedül zongorára irtt darabot választand. Ő igen is elszokott a' kismártoni herczegi hangászkar által; mellynek fájdalom! még csak árnyát sem képes művészi-egyesületünk előállítani. — Az előzenéket azonban meglehetősen pontosan adák elő. Hisz' azokat ráérnek egy évről másira betanulni.

KIESI GYULA.

D I V A T.

21-dik divatkép (Pestről). — Férfi-öltözetek : fekete frak, fehér nadrág, világos sárga mellény virágos szövethöl; világos zöld nyakkendő; fehér kalap. — Barna quaecker, világos barna nyári nadrág, fekete nyakkötő, sziurke mellény, fehér kalap. — Közlí Leszlim írsky Emmanuel ur pesti szabó (holtja „pesti uracs“ czím alatt van a' kiçyó utzában, a' parisi utsza ellenében) — és ez uttal teljes tisztelettel értesíti a' t. cz. közönséget, hogy ruhatarában, miután az igen nagy számmal megrendelt öltözetneműek készítésével a' készruhák naggyobb számmal kiállításában közelebbi hetek alatt némileg gátolatott, most már ezen utóbbiakkal is a' t. közönségnek tetszése szerint szolgálhatni mindenkor legnagyobb szerencséjének tartja.

Szerkeszti Mátray Gábor, halpiaczon, Dencs-ház, 56-dik sz. a.

Nyomatik Trattner-Károlyi' betűivel, angol vas-sajton
uri utsza 453.

HONMŰVÉSZ.

Pesten szombaton május 29^{kén} 1841.

KÖLTÉSZET.

Hajnal.

A' nyugalmas éj ha ébred
Csendkörözte alkonyából,
Harmatköny rezeg-ki minden
Fejledő növény 's virágból.

És a' rózsabájban úszó
Nap szelíd 'aranyugára
Ifju életet varázsol
A' már elhaló világra.

Nékem is — ha hajnalonta
A' derűfény újra nyílik —
Hévkönyű tünelg szememben,
Köny, mely gyászolón sötétlik.

Mert csalóka álmaimból
Csak keserves lét-valóra
Éberít engem, busongót
A' kellő-korányi óra.

'S ah, napom már, a' leányka
Szívem fájdalom-sebére
Enyhet, írt miként derítsen! . . .
Ő nyugodni sírba tére.

LAKNER SANDOR.

SZORGALOM.

Uj pisztol. Newyorkban Spiesz A. V. ur uj pisztolnemet talált-fel, mellyet ő „magát felhuzó 's visszagördülő pisztolnak“ nevez. Ezen ölöszernek hat csőve van egy körben, mellyeket csupán a' kakas megnyomása által egymás után el lehet sütni. A' rendkívüli egyszerűségű gép olly nemű, hogy a' kéznek kiterjesztése nem is szükséges. A' newyorki nevezett kardcsináló e' hat csőves pisztolt tengerész katonák és matrózok számára készíté, 's azzal a' matróz, midőn valamelly ellenséges hajót akarnak elfogni, ugy élhet, hogy mig egy kezével a' hajókötelekhez kapaszkodik, a' pisztol hat csővével mindig találhat.

A' márványfestés mesterségét (melly jelenleg olasz országban a' müipar egyik ága lön) Zosimus bizonyítása szerint már az ős régi korban ismerték.

FESTÉSZET.

Festvények a' bécsi Belvederben.*(Folytatása.)*

9.) Oltárfestvény, Perugino Péter dolgozata; fafestvény 2'—8'' magas, 's 1'—11'' széles. Ülve 's csendes gondolkozásban tekint a' szent szüz a' képről; a' Krisztusgyermek anyja öleiben oldalvást néz, 's úgy látszik, mintha felemelt jobbajával áldást akarna osztani. A' sz. szüz bal felén egy nőalakzat áll, melly a' pálmaág által, mellyet kezében tart, mint a' hit vértanúja ábrázolva, hasonló indulatérzést fejez-ki; szemköztt ezzel egy másik van, ki ajtatos imádkozásba merülve, mélyen lesüti szemeit.

A' Krisztusgyermek e' képbén meztelen; ibolyaszínű szövet övedzi Maria haját; arany ékességek diszítik veres alsó ruháját nyakán 's karján; a' zöld bélésű égkék köpönyeg szélén a' váll körül egy arany csillagot láthatni. Az imádkozó szentnek alsóruhája szürke; a' váll és csipő körül vetett köpönyeg narancs-sárga; egy a' hajba beszótt lepel, világoskék bibor-árnyékkal, 's egy aranyos háló szolgálnak fődíszítésül. A' vértanú nő fekete alsó ruhája violaszínű köpönyeggel 's világosabb fejkendővel kellemes színjátékot képez, 's arannyal gazdagon megrakva mutatkoznak mindkettőnek ruhájai.

A' festvény rajza tiszta és correct. Első megtekintésnél úgy látszik ugyan, mintha mind a' három nőfejnek egészen egyenlő arca volna; azonban közelebbi megvizsgálásnál a' finom fokozatok láthatólag elő lépendnek. Asszonyi fiatalsági felterjesztések a' művésznak majd mindig 's különböztetőleg jól ütnek-ki. A' festésre nagy szorgalom van fordítva, a' draperia szépen vetve; fordulatok nemesek, 's a' colorit olly kedves és fris, hogy valamennyi értőnek bámulasát letartóztatja. Az alakok $\frac{3}{4}$ életnagyságúak, 's az egész a' legtisztább sztil, legjobb izlésben van végezve. A' művész neve látható a' sz. szüz setétre festett székén.

A' bécsi cs. kir. képtárban van e' művésztől még két festvény: egy nagy oltárkép „a' Madonna trónon, szentektől körülvetetve; 's Krisztus kereszteltetése“ kicsinyben.

10.) „A' földmérő“ — Giorgione dolgozata; vászonfestvény; 3'—9'' magas, 's 4'—5'' széles. E' képet úgy tekinték ezelőtt, mint a' napkeleti három bölcsnek előadását. Mivel azonban e' jelentés be nem bizonyul, más véleményt veszünk-fel, 's azt tartjuk, hogy e' jelenet a' földmérőket mutatja. Habár nincs is eléggé bebizonyítva, ennek mégis több valószínűsége van, mint

az első állításnak. Kétségkívül a' balról eső alak a' főszemélynél egy chaldaei csillagászt ábrázol; az ülő inkább férfi (kinek vonásai hasonlítanak Giorgioneéihez) szöglet-mértéket és czirkalmat tart kezeiben; 's ugy látszik, mintha a' tájék egyik pontjára visirozna. — E' festvényt, habár sokat szenvedett is az időtől, felségesnek lehet mondani. A' rajz correct, a' contourok puhák. A' coloritnak olly ereje van, melegsége és olvadása, mellyek neki fölötté vonzó varázst adnak. Az egészszel-bánás az ecsetnek azon szabadságát mutatja, a' tinták pedig olly szép harmoniát és tisztaságot bizonyítanak, melly e' művésznak, t. i. Tizian tanítójának 's annak, ki a' velencei iskola fény-epocháját alapította, a' 15-ik század képirói között első helyek egyikét biztosítja.

11.) „Jézus születése“ — Baroccio dolgozata; réz-festvény 1' — 4'' magas 's 11'' hüv. széles. A' szüz Maria térdel itt jászol előtt, mellyben a' Jézusgyermek fekszik, 's örömmel néz a' mosolygónak arczára. — Jászol mellett áll a' két ismeretes állat, 'e ezek látszanak leheletükkel az új szülöttet melegíteni akarni. Az ajtónál két pásztor, vagy juhász mutatkozik, kiknek elsője néhány juhott hajt maga előtt; ezeknek sz. József csak félig nyitá-fel az ajtót, 's mialatt bal kezével a' jászolra mutat, ők kíváncsian reá tekintnek. A' kőajtó fölötti ablakon vörösesen megvilágított felhőket láthatni; 's ezen egész igen vonzó összeállítás azt látszik jelenteni, hogy itt valami rendkívüli eset ment-végbe. Az idő reggelre mutat.

A' Jézusgyermek nagy kék ruhában fekszik a' jászolban. Mariának rózsavörös felgyürtt ruhája van, alatta pedig sárga, zöld övvel. Valami különösnek tetszik, hogy a' jászol előtt világoskék ruhauja látszik; még feltünőbb Maria feje mellett a' megerősített árnyék. József violaszínű alsóruhában van; világossárga köpönyeggel. A' szinelőben némi útra valókat találunk, u. m. egy kosarat zöld kendővel beterítve, utazási kalapot, fapalaczkot, és egy zsákokot abrakkal.

E' festvény coloritja bájos, 's nem mutatja sehol a' kornyadozás nyomdokát, miképp' e' művésznak néhány más festvényén. A' tiszta szinezés 's valóítás e' darabot igazi olasz cabinetképpé teszi alkalmatossá, mi olly fölötté ritka.

12.) Péter egy bénát gyógyít — Poussin Miklós dolgozata; vászonfestvény; 2' — 6'' magas 's 1' — 9' széles. E kép tárgya az apostol történetéből van véve. Ott olvassuk t. i., hogy, midőn a' két apostol, Péter és János, a' jerusalemi templomba ment, egy férfi, ki már mint sánta született, alamizsnáért megszóllítá őket. Ennek így felelt Péter: „aranyom ezüstöm nincs, mim

azonban van, neked adom. Jézus Krisztus nevében kelj-fel, 's indulj.“ — Péter jobb kezénél fogta a' sántát, 's felemelte. Poussin, ki mint Tailasson igazán emlékeztet, a' costumre nem ügyelt mindig, a' templombejárást joniai oszloprenddel diszíté, 's mi több a' bemenet fülkéjében Nemesist, t. i. az igazság pogány istennéjét alkalmazá. Leszámitva e' hibát, a' helyes architektura nagy hatású, nevezetesen a' fehér völgyeletű oszlopok, mellyeknek szépsége a' sárga kő által, miből itt minden más is áll, még inkább emeltetik. A' bejárás is sötétsárga előzővel van jobbadán bevonva.

Péter, ki az égkulesnak attribútuma által ismeretes, mint a' szent irat szavaiból kivehetni, éppen a' béna felemelésével foglaltos, ki már mankóját elvetette magától, 's egy pillantattal, mellyben bámulás 's vidám várakozat tükröződik, a' csudálatos gyógyítás hatását érzi. János, bármilly szempontból tekintve, helyes alakzat; ki magasztalva az Isten hatalmát, ég felé emeli kezeit. E' három alak háta mögött áll még más két israelita is, mint e' csudálatos jelenet csendes nézője. Fölséges az egész csoportozat, miképp' a' találmányra, ugy rajzra 's kinyomásra nézve; 's valamint általán Poussin felterjesztései, akképp' ez is a' gondolkozó nézőnek indulatjára mélyen hat. Péter hathatós az alakzat 's kinyomásban; sárga ruhája fölött setétkéket hordoz: János ellenben világos vörös alsóruhája fölött szürkekék köpönyeget visel; a' két férfi közül az előbb álló a' szinfenékben, szürke szakállal, vörös köpönyeggel 's kék sipkával van fedve; a' második, barna hajú és szakálú, zöld köpönyegbe burkolva.

13.) „7-dik Pius pápa“ — Camuccini Vincze dolgozata; vászonfestvény; 4'—3" magas 's 3'—6" széles. Ő szentsége ülve van a' képbén előmutatva; kezeit a' karos szék könyöklőire bocsátva, 's bal kézben tartva az 1815-iki restauratiói oklevelet. Ez állás hasonlít 2-dik Gyuláéhoz, kit Raphael Sanzio festett; legalább a' hasonlatosság mindenhol feltalálható; a' colorit azonban itt egészen átláthatlan.

A' toskanai udvarnál tartózkodó rendkívüli követ Saurau gróf, ki e' képet magától 7-dik Pius pápától nyerte ajándékol, visszatértekor olaszországból átnyújtá azt 1ső Ferencz császárnak, 's e' festvény az óta a' belvederi cs. kir. galleriának egyik diszét teszi. — Az aláírás következő tartalmú e' festvényen: Dato in Dono da Pio 7. P. M. al Conte Francisco Saurau per avergli d' ordine di Francesco 1-mo Imperatore d' Austria, ed in virtu del Trattato di Vienna, restituito le Legazioni, le Marche, e' Benevento.

(Vége következik).

SZOBRÁSZAT.

Adakozások Kölcsey emlékére

XI. Közlés.

Szemere Bertalan úrnál Borsodban mindjárt Kölcsey' halála után még 1838. sept. és oct. hónapokban: Kún Miklós 10 ft, valaki 1 ft, Nagy Gédeon 15 ft, báró Eötvös Józsz 25 ft, Holecz András 2 ft, Törös Tamás 2 ft, Szalay Antal 5 ft, Szücs János 1 ft, Bakó János 2 ft, Kun Istv. 2 ft, Soltész Nagy János 2 ft, Máriássy Tamás 2 ft, Máriássy Menyhért 2 ft, Vadnay Lajos 2 ft, Miklós Ferencz 2 ft, Lossonczy Károly 2 ft, Dominkovics Laj. 2 ft, Genesy László 5 ft, Fekete Andor 1 ft, Tomka László 1 ft, Budy András 1 ft, Dobozy Antal 2 ft, Szepessy László 5 ft, Fejér Józsz. 1 ft, id. Ragályi Zsigmond 5 ft, Puky Istv. 5 ft, Szathmáry K. József 5 ft, Mária Pál 1 ft, Fleischer Adolf 2 ft, Telegdy Pál 1 ft, ifj. Szepessy Ferencz 1 ft, Kún Laj. 1 ft, Juhász Ist. 1 ft, Vadnay Barna 1 ft, Pilta Ádám 2 ft, Rác János 1 ft, ifj. Ragályi Károly 2 ft, Lichtenstein Józsz 1 ft, Pompéry 1 ft, Valaki 40 kr, Ragályi György 1 ft, Lukács Lajos 1 ft, Katona Mihály 2 ft 40 kr, Debreczeni Pál 2 ft, Széki Zsigmond 1 ft, Lossonczy András 1 ft, Okolicsányi Emánuel 1 ft, Orczy János 2 ft, ifj. Orássy József 1 ft, Tóthfalusy Miklós 1 ft, Gombos Miksa 2 ft, Paulikovics Pál 1 ft, Szép Sámuel 1 ft, Rácsok István 1 ft, Bárány Bertalan 1 ft, Visolyi Károly 1 ft. — Újabb gyűjtés: Pintér Ferencz 2 ft, Podmaniczky Fridrik 1 ft, Zichy Béla 1 ft, Zichy Mik. 1 ft, Hunsdorfer Pál 1 ft, Podmaniczky Armin 1 ft, Frey Ágoston 1 ft, Patay György 1 ft, Patay Ferencz 1 ft, Miskolczy Józsz. 1 ft, Csóka Pál 1 ft, Fogarassi János 1 ft, Léding Sándor 1 ft, Trefort Aug. 2 f., Fáy Ignác 2 ft, Majthényi Mihály 1 ft, Fáy Ignáczné szül. Halasy Józsefa 2 ft, Biró János 1 ft, Magyar Ferencz 1 ft, Kramercsik János 2 ft, Nagy Gedeonné szül. Plathy Constantia 1 ft, Ilkey Sándor 2 ft, Serényi László 2 ft. A' borsodi ifjúság által Kossuth Lajos' tiszteletére adott fáklyás zenétől felmaradt összeg 8 ft 12 kr, a' miskolczyi reform, lyceumbeli ifjúság a' Mátyás és Kölcsey-emlék javára szinpadon játszván, jövedelmének felével örömben áldozik 20 ft, a' gyűjtő maga 10 ft.

E' XI. közlés' összege 220 ft 32 kr pengő pénz.

A' kölcsey-emlék-társaság egész tisztelettel kéri és szolítja fel újra és ismét azon t. cz. hazafiakat, kik gyűjtő ivöket még be nem küldötték, méltóztassanak azt juniusi pesti vásárra okvetetlen beküldeni, akár vannak rajta adakozások följegyezve, akár nincsenek.

Pest maj. 24. 1841.

Bajza József, m. k.

a' Kölcsey-emlék-társaság' jegyzője.

LITERATURA.

A' „Szinmütár“-nak (kiadja Nagy Ignác) 20-dik füzeté mult héten jelent-meg. Tartalma „két Julia“ eredeti vigj. 3 fvsban; irta Gaal József; — és „fiatal kereszt anya“ vigj. 1 fvsban; Scribe után francziából fordítá Jakab István. — A' szorgalmas kiadó itt mára' 23-ik szinművet nyujt-

ja a közönségnek és pedig folyvást a' legesinosabb alakban. A' 21-ik füzet is nem sokára megjelenik, 's mint értettük, tartalma az oly nagy tetszést nyertt „egy pohár víz“ leend.

SZINÉSZET.

Magyar játékszin.

PESTEN, nemzeti szinpadunkon, maj. 24-én „tréfa és valóság“ vigj. 3 fvsban (Ziegler után Komlóssy) — 25-én „Belizár“ opera (Donizettitől) másodsor adatott, ez utóbbi bérletszűnéssel 's nem igen nagy publicum előtt; ámbár Scott kisasszonyon kívül (Antonina) Várai ur is (Belizár) mint vendég ('s így egyszerre két vendég) lépett-fel. Mochonaky k. a. (Irene) ma koszorúval tiszteltetett. Váray ur kedvesen fogadtott; hangját legalább sokkal tisztábbnak 's csengőbbnek találtuk, mint Pestről elmenetele előtt az utósó hetekben. — 26-án „gazdag és szegény“ drama 5 fvsban (Souvestre után Kazinczy Gábor) került ismét szinpadra. Luiz és Fanny Laborfalvi k. a. és Hubenayné assz. — 27-re „az ikrek“ vigj. 4 felv. (Schneider után Nagy Ignác) volt hirdetve.

Maros-Vásárhely. — Az ohajtott társaság csakugyan alakult, ide érkezvén Pály, nője, Kántorné, több fiatal pályatársakkal, Teleki, Nagy István, nője, Nagy Lajos, Czakó, Bereczki, Fonyi, Udvari, Albisi, Jakab; jellenen a' társaság áll 17 egyedből. — Tavaszhoz 25-én adatott „a' nemzeti szinész-társaságtól“ (nagyon szeretik szinészinke gyűlevész csoportjaikra e' nevet czégerezni) „Octavia“ hős szomorú mű 5 fvsban Koczebutól. Czelesztin (Antonius) Erdély veterán szinésze azon időben működött e' honban, midőn szinészetünk élni alig kezdett. Akkor tőle sokat vártunk hajlamai után. 12 év legördült a' világ szinpadán; reánk uj korány derült; uj hősek, uj tünemények, ritka meteorok állottak elő azután. Czelesztint művészete ekkor hívá e' pályára, mellynek ő kázdött bajnoka volt, az pedig sokszor hálátlan pártolója. Mai játékában, tekintve a' darab semmiségét, mit sem tett; a' hőst nem eléggé jellemzé; játék elején szerelmest kezdett, azután hőstre tért, de itt sem elégitett-ki. Volt egy jelenete, midőn az elhunyt rabszolga felett költői magasztaltsággal szónokolt; hangja felemelő volt, szavai tiszta, mi dicséretére vált; de halála előtti indulat-kitöréseit nem jellemzé hős méltóság. Kántorné (Octavia) Pestről elválva Pályval vándorolja Erdély városait, és mindenütt tiszteltetik. Lenni kell még is valaminek a' pesti szinpadon, mi onnan oly sok szinészt elégedetlenül távoztat el (Déryné, Kántorné, Schodelné, Lendvay, Benza), 's hova oly sok fiatal menni ohajtna. Kántornénak Octavia kedvencz szerepe; mindenütt felléptül veszi. Ő a' magyar régibb iskolához vonzódik, nem mentten annak gyarlóságaitól (elfojtott erős lélekzet kitörései, 's magasabb indulatai, néhol csalfa pathosa): de hol indulatot, kebel bel szenvedelmét festeni kellett, ott ő művészileg tett. Szavai elragadó, tiszta, minőt csak egy első szinésznőtől várhatni. Pályné (Cleopatra) indulatait nem tudá kitüntetni; méltóságos tekintetéből sok maradt hátra. Nem volt azon álnok, szinleltt, csábító Cleopatra; nem azon tekintetével, szavaival gögös, tagjárásaival kéjelgő nő; nem azon méltóságos szavallattal. Az öltözetek hiányosak valának. Nyelvbtlások (pedig voltak) hogy

Pályánál, Czelesztinnél lehetségesek, csaknem hihetlen. — 26-kán „az élet iskolája“ színmű Raupach után Deáky F. Samuel.“ Nagy Lajos (D. Alfons) erőteljes méltóságos hangja agg szerepekben, hol szelid indulatokat kell kitüntetni, elégitő; Pálné (Isaura) játéka elején tulzott göggel begyeskedett, mit végig nem tudott nélkülözni; szava hideg; szerelmeiben sem volt vonzó; néhol erőtetett beszédét úgy ejtő, mint ros sz színész a' mértékes verseket. Nincs pont, megállás; csak szaggatott, darabos. Feleki (Sancho) hajlamai után sokat fogunk idővel várni. Indulatai néhol találttak; hangejtése nem elég nyomos, sima. Sancho anyját Nagyné helyett Kántornénak kellett volna adni. Illyeknél ő elemében van. A' többiek sem megvetőleg. — 27-én „ál-Katalani“ dalos bohózat Bäuerlétől (zenéjét Schuster) adatott már nem „nemzeti társaságtól.“ Pontosabb előadással vasárnap i darabnak csak türhető: de így undorító, untató, tulzott. Vándor színész-társaságnál minden színmű, bohózat a' színészek tulságai miatt elferdül; mert a' komikumot parodiázó jellemfelfogás hijjával levén, maga állit egy hős, egy utszai betyárt, egy — sem mit, 's a' szerep lesz—egy nemértő, avatlan, érzés-sértő sülemény. Pály a' ozimszerepben lépett-fel. Játéka feszes, kevés természeti könnyűséggel; dalai betanultt szabályosak, 's elég kedvesek. A' többi énekes egyedről más alkalommal. Egy külföldi utazó, sajnál nom kellett, hogy éppen e' komé diai darab előadásán volt jelen. Mit vitt ez valljon tengeren tuli szabad honjába nemzetünkről, 's annak vándor színészetéről?? Kenyérvi zi.

Külföldi játékszin.

A' színészet olasz országban.

(V é g e.)

Igényesek a' kisebb tüneményes játékok 's baletok is. Ezekben Cassandrino viszi a' főszerepet; bennök főleg a' kis báboknak könnyűségét és csinos tánczát csudálhatni. Ezek a' San Carlo és della Scala színészeit és tánczosa it a' legnagyobb hasonlatosságig képesek utánozni.

Vége tekintsük Cassandrinót a' falusi népünnepeken; mint szeretőnek 's egy kitünő trasteverei szép nő férjének viszonyait akarjuk röviden előadni.

Ha Romában a' szüret és aratás bevégződik, mellyek nem annyira terméketlenek, mint állitni szokták, 's ha az éjszaki szél első lebelje a' forró léget meghüsi, és a' nyárnak láz-betegségeit tova üzi, a' nép husz napi terhes munkája után pihen, az octoberi ünnepek elkez dődnek, mellyek a' carneváliak után legvidámabbak szoktak lenni. Az ünnepe ly helye Borghese Villa kertje. Szakadatlan működésű zene-karok minden nemű táncz és játékokkal kínálkoznak; orviettoi bor költetik, annyi, mennyit fej és erszény megbir; annyit esznek, mennyit egy romai csak ehetik; ugrálnak, tánczolnak, dalolnak, 's tobzódnak. A' villa Borghese e' napokban a' here tartománynak olly valódi más s át ábrázolja, minőt az itteni költők olly szépen megénekeltek.

Cassandrino a' Villa Borghese ünnepebe keveredik, egy Eminente-re talál, kinek bájai őt azonnal lebilincselik. Egy Eminente pedig Romában nem más, mint kofa, ki illy alkalommal legkitünőbb színű selyem ruhákat szokott hordani, 's magát nem tisztességesen hiszi öltözve lenni, hacsak tarka szalagokkal, magát körül nem aggatja. Cassandrino első udvarlása után szépét esemegé kkel kínálja-meg, mellyeket ez elfogad,

's midőn nyilvánítását érthetőbben kezdi előadni, szépe, ki mindjárt férjhez menetelről gondolkodik, oly éberítő bátortalansággal válaszol, hogy az idős gyerkőcz fejét is majd elveszti. Időt sem engedve Cassandrinónak a' magáhozi térésre, őt azonnal atyjához 's a' többihez vezeti, kiket Cassandrino mély hódolattal köszönt, 's ezek őt mint családjuk leendő tagját üdvözlik. Igen érdekes illy alkalommal a' párbeszéd, melyet Cassandrino legnagyobb udvariassággal tart, de hol saját észrevételeit 's megjegyzéseit a' parte mintegy megvetőleg adja elő a' nézőknek, 's aristokratái modorban neveiket összezuzással fenyegeti. De jelleme, kivált gyenge öreg szerepekben kielégítő, 's igen sok finom vonást ad előnkbe, mellyek egészen a' közönséges életből meritvék, és éles emberismeretet árulnak-el. Például ama szép jelenet, midőn két előkelő néember, kik leendő nősülését hallák, jön őt lebeszélendő, szöke haját 's jövendő nejének alacsony származatát említvén. Miután nyugalmasan ezeket kihallgatá, szép külsejét, jó izlésű ruházatát kezdi dicsérni, 's kedves kis fiacskáik után kérdezősködik, kiket ő, mint kis csudákat el-eldicsér, 's az idősb hölgytől szeretett parpaglione nevű ölebecskéje egészségének mibenlétét tudakolja; és midőn a' két dáma, illetlen viseleteért megboszankodva, őt elhagyja, egész udvariassággal az ajtóig kíséri, mély bókokat tesz, és ismételve könyörög, hogy öcsesét, a' kis kedves fiúcskát, és minden rokont, de kivált parpaglione-t nevében köszöntsék.

Később lakodalmi ünnepélyében látjuk őt, hol rokoninak előregondoskodása megboszultatik, mivel még a' táncmultság ideje alatt, melly összekelésének ünnepére tartatik, neje szerelmi viszonyba jő egy fiatal festővel, ki hódolata 's hajlongásaiban még a' férj közeledte által sem hagyja zavartatni magát. Ezt ő örömmel megbüntetné, ha — tőle nem félné. Cassandrino eme szerelmi kalandjának vége olly darabot képez, melyet bizonynyal használt, vagy fordított Molière, midőn George Dandin czimű színművét írta; mert igen hű előadása egy Cassandrinoként szerencsétlen férj sorsának: csak abban különbözik, hogy a' francia magasabb származatúnak festi a' nőt, melyet az olasz alsóbb rendűnek állított. De mindkettőben a' characterfestés igen gyöngye.

Mindazáltal hinni nem lehet, hogy Cassandrino politikai bírálatait félben hagyja; mert ez óta állításai, mellyeket a' polgári élet és közönséges társas körökről adni szokott, sokkal élénkebbek és valóbbak, úgy hogy mit a' néző egy részről veszít, azt kétszeres kamattal nyeri a' másíkról. B— J—.

D I V A T.

PARISBAN jelenleg a' szalmakalapokat csaknem vállig hajló tollakkal díszítik. Vannak mások tüllből ránczolva 's bárson levelekkel körözve; mások angol csipkéből erdei rozzával 's gyöngyvirággal ékítve; szalmakalapokon is láttuk már ezeket. A' kalapernyők többnyire igen szélesek 's öblűsek. Ruhákon a' lebegények még mindig kedvesek, kivált könnyű öltözetben: a' moire és popline-t hasonló szövétű foszlányokkal, a' lévantine-t fekete csipkével, a' selyem ruhát foszlány és czikás csipkével ékesítik.

Szerkeszti Mátray Gábor, halpiaczon, Dencs-ház, 56-dik sz. a.

Nyomatik Trattner-Károlyi' betűivel, angol vas-sajton
uri utsza 453.

HONMŰVÉS Z.

Pesten csötörtökön június 3^{kán} 1841.

KÖLTÉS ZET.

A' mult kéje.

Fellebbentem a'
Mult fátyolát,
Hova csak képzet
Sugára lát.

'S Ielkemhez édes
Érzet simul,
Olly üdvesen, olly
Mondhatlanul.

Mert vissza képezek
Egy szép időt,
'S meglátom ujra,
Meglátom őt.

'S egy pillanatban
Átéldelém
Szent kéjeid' mind
O szerelem!

De hajh! mit ér e'
Csáb-képzemény?
Csak percznyi véle
Az éleemény.

Remény derithet
Bút és panaszt:
'S ah! én örökre
Elástam azt!

SZELESTY LÁSZLÓ.

SZORGALOM.

Angol ser. — A' „Sun“ szerint 1839. és 40-ik években az angol serfőző házakból következő mennyiségű Ale és Porter vitetett 's küldetett-el. — 1840-ben orosz országba 3849. hordó; Keletindia 's Chinába 45.097; australian birtokokba 51.735; éjszakamerikai angol gyarmatokba 4809; nyugotindiai angol birtokokba 37.935; északamerikai egyesült tartományokba 3017; végre Braziliába 5217 hordó — mi 151.660 hordóból álló nevezetes összeget tesz;—ide azonban nincsenek azon szállitmányok értve, mellyek az europai szárazföldre küldettek.

Légyvesztő papiros. — Calderoni István ur, polg. optikus Pesten, tiz esztendőre szabadalmat nyert az általa feltalált 's emberi egészségre ártalmatlan légyvesztő papirosra. Árultatik ez Pesten, a' feltalálónak boltjában, a' váczzi utsza éjszakyugoti végen, Kilian könyvtáros szomszédságában.

A' vas sínek készítése Ausztriában már olly élénken üzetik, hogy nem sokára külföld segedelme nélkül is elegendő számmal állíthatnak-ki ollyakat belföldünk használatára. Jelenleg három műhelyben készítik, u. m. Prevali-ban (Posthorn testvéreké), Wolfsbergben (Karinthia), és Wilkowitzon (morva ország). Ezekben összesen 100.000 mázsányinál több sínt készitnek. Az említett műhelyek elsőjében barna szénnel, a' másikon fával, harmadikban fekete szénnel dolgoznak.

Olajszeszlámpa. — Nagy Károly ur, cs. k. táborhadi fogalmazó (Bécs, belváros, 703. sz. a.) két esztendőre szabadalmat nyert a' magát tápláló olaj-szeszlámpákra, mellyeken ő tetemes javításokat tett; névszerint a' világosságot, mellyet adnak, annyira emelte, hogy 20 sőt több viaszgyertya világával is felér, holott az előtt csak tiznek világát adta volt.

ÉPÍTÉSZET.

Athene, Persepolis 's Roma.

Athenét, görög ország egyik tartományát, ugy nézhetni, mint bölcsőjét a' szép művészeteknek, jelesül az architektúrának, hol köztudomás szerint az összes művészetek eleintén a' Pisistratidák alatt miveltetvén, később Perikles uralkodása alatt a' tökélyesség legfensőbb fokára jutottak. Fő czélja e' kormányzónak különösen az volt, hogy a' népet elvonja a' kormány-dolgoktól 's köztársasági városok igazgatásától. Ő 40 évig volt a' nép kedvence 's 15 esztendeig birt a' fő-hatalommal. Perikles még mint privát ember az Odeum építtetése által szerze magának érdemet Athenában, melly épületet a' panathenaei ünneplésnél hangászati versenyre használtak. E' nevezett építvény alakja hasonlított a' színházakéhoz és pedig akképp', hogy a' nézők ülőhelyei egyik részén amphitheátrumi módra 's fél körben emelkedtek, másik felén pedig szinpad volt, hol zeneeloadás tartatott.

Cimon elhunytával Perikles kezére jutott a' kormányzás. Ő alatta virágzottak 's diszlettek a' művészetek, 's görög ország-

ban ez időben épültek a legjelesb emlékek. A fellegvárba való bejárást Mnesikles remekművei díszíték, az úgy nevezett Propylaeumok. A porticushoz, melly doriai oszlopokkal vala felékesítve, egy fenséges szabad hágcso vezetett; ez által leheté jutni egy terembe, mellynek mennyezetét joniai oszlopok tarták, 's melly ezután egy más kulcsarnok (porticus) által nyitott bemenetelt az Akropolisba. Ez épület mindkét felén templomok állottak, mellyek a szárnyatlan Victoriának valának szentelve. E most érintett Propylaeumok a Minerva Parthenon nevű templommal együtt meszerileg 's teljes szorgalommal készültek fejér márványból. Egyszerű de jeles szobrászmű (Sculptur) ékesíté a Parthenont, mellyet Phidias készített 's melly hypaethros volt doriai sztilben. 16 völgyezett oszlop képezé az elő- 's hát-homlokzatot, 34 pedig a két oldalfelen levőt; a templom belsejét végre kétszeres oszlopszat tartá. Hossza e most nevezett építvénynek, melly bámulást 's tiszteletet gerjeszt a vizsgáló szivében, 217 láb, szélessége pedig 98' volt. Kallikrates és Iktimus építőmesterek készítették e remekművet 10 év lefolyása alatt.

Persepolis, a hajdani városok egyike, melly onladéakai miatt ugyan nem, de azon palota romjai által lön nevezetéssé, melly Djemschied nevű király lakhelye volt. Ez szent hely levén, maguk a királyok is zarándokolni mentek oda, itt jeles emlékezetű siremlékek 's a honi istenek hazája levén. Főnséges, pompás és óriás építvények valának e nevezett mausoleumok; érdemmel teljes 's pompásan díszítve volt a palota, melly a többi épület közt méltósága által tűnt-fel. Persepolis sok kincscsel bírván, ennél fogva számos őr volt szükséges annak megőrzésére.

Roma. Augustus caesar, ki bizton mondhatta, hogy Roma városát kőből épülve találta, azt ellenben márvány falakká alkotta, Romát 14 regiona vagy kerületre osztotta. Egész köre mintegy 15000. lépést tőn, 's azon korban az épületek száma 48000, a lakosoké pedig 300 000 volt. Roma város akkor következő építvényeket foglalt magában: 37 kaput, 9 hidat, 215 utszát, 18 vásárpiaozot vagy tért, ugyan annyi számú campit vagy pázsitgyeppel benőtt helyet; 14 pompás, oszlopokkal 's galleriákkal díszített basilikát vagy törvényépületet, több mint 400 templomot, 32 istenberket (Götterhaine), sok curiát 's fürdőházakat (thermae et balnea), szobrok, kulcsarnokokat (portici), színházak, amphiteatrumok, magas pompás oszlopokat (obelisk), zenetermeket (odea) gyakorlati iskolákat, nagy 's magas falakkal korlátolt földetlen

helyeket, mellyek versenyfutásra 's állatviadalra szolgáltak (circi et stadia), cloakokat, nagy épületeket szökőkutakkal (Nymphaea), pompás siremlékeket, mezei 's más palotákat, 36 diadal-kaput, 5 naumachiumot, 14 vizesatornát, számos kisebb viztartót (bassin) 's a' t.

Az Augustusra következő császárok alatt Romában nem büszkélkedheték az architektura különös felserkentésével egész Nero koráig. De Nero a' várost szépíteni akarván, azt minden szögleten felgyújtatá, mi által két harmadrésze a' városnak emésztő lángok áldozatjává lön. Szebben 's rendesebben emelkedtek ugyan fel romjaikból most már az épületek 's ezek közt különösen feltűnt Nero arany palotája, nem annyira ugyan jeles izlésű alakja mint inkább pompa által, melly pazarkézzel vala mindenhova szórva.

(Vége következik.)

FESTÉSZET.

Festvények a' bécsi Belvederben.

(Vége).

14.) „Sz. József halála“ Maratti Károly dolgozata, vászonfestvény 11'—10'' magas, 's 6'—6'' széles. Marattinak e' műve egy a' legkedveltebbek közül. Bizonyítják ezt különféle másolatok, mellyeket utána más mesterek is vettek, 's mellyek közt Hauzingeré főleg érdemel említést, mellyet e' művész Maria The-rezia ő felségének parancsánál fogva készített a' cs. kir. udvari kápolna számára B e c s b e n, miért őt a' művészeteknek nagy pártfogónéja császárilag ajándékozámeg.

Az egésznek harmoniai tónja, a' hathatós színezet, az igaz rajz 's az alakok nemes tartása, mutatják világosan, hogy Maratti az ő hazájának fellengős példaképeit a' legnagyobb szorgalommal tanulta, 's hogy e' festvény kidolgozásánál a' kedvelt Guidót vette példányképül. Különösen vonzó az alsó angyalalakzatok. József, teljes kinyomású, annak megrövidített helyzete jeles elrendezésű, 's igazán van rajzolva. Nem illy mértékben kielégítő a' Megváltó karaktere; mosolygani látszó képvonásaiban hibázik a' mély jelentés; Maria sem mutatkozik eléggé részvevőnek; néhány ecsetvonás elég lett volna ennek arczába is a' csendes, az ég akaratjába magát engedő szomorúság kinyomását he-

lyezni, mit a' szüz anya tartása mutatni látszik. Az egésznek csoportozása jó elrendezést árul-el; csupán a' két legfentebb levő angyalnak kívánnánk kevésbé erőtetett testmozgást. — E' festvényen áll az esztendőszám 1676; a' művész tehát 51-dik évében készíté ezt. F a n t e t t i Caesar e' festvényt rézbe metszette.

A' cs. kir. képtárban láthatni tőle: 1) e' most érintett képet. — 2) A' sz. háromságot; nagy kép. — 3) Mariát a' Jézusgyermekkel; félalakok, életnagyságban. — 4) Az Egyiptusba futamlást; egész alakok. — 5) Mariát az isteni gyermekkel földgömbön ülve, 's imádtatva az angyaloktól; egész alakok, életnagyság felét meghaladva. — 6) Az alvó Jézusgyermeket sz. Jánossal együtt; tójasdad gömbölyegben. — 7) Egy kis sz. családot; czinre festve, e' derék mester utósó munkáját.

Novák Dániel.

LITERATURA.

„K u t h y munkái“ 1-ső 's 2-dik kötet. Pesten 1841. az író saját költségén Beimel Józ. betűivel. — 12ed rétt. 1ső köt. 164 lap. 2k köt. 148l. — Kuthy Lajos urnak, korunk egyik legkedveltebb novellistájának, beszélyeit foglalja a' két kötet magában. Névszerint az első kötetben olvasható: „Cleopatra; egy éj a' fővárosban; a' szerelemföltő; a' színésznő; nő és férjszeszély.“ — A' másodikban: Cilleyi Borbála; mátká-áldozat; Toulouse Saphója; végrendelet; a' száműzött; vetélytárs.“ — Ajálva van m. gr. Sz é c h e n y i Istvánnak. Ára mindenik kötetnek, velinen, 1 ft. 20 kr. pengőben. Találatika' könyvtárusoknál. Ki nem ismeri magyar olvasóink közül Kuthy szellemét 's literatori érdemeit? Igy ezeknek fejtegetéseire 's ajánlatára szükség nincs. E' szép művei bizonynyal dámaink toilette-asztalán 's mindenkinek könyvtárában méltó és diszes helyet foglalandnak.

SZINÉSZET.

Magyar játékszin.

PESTEN, nemzeti szinpadunkon, maj. 28-án Kisfaludy Károly „csalódások“ czimű eredeti vigjátéka 4 fvsban adatott, mellyben jovialisjátékukkal különösen mulattattak Megyeri (Lombai) és Szentpétery (Mokány) urak — 29-kén „két feledékeny“ 's „eleven holt házaspár“ egy-egy felvonásos vigjátékok adtak. Amabban Szentpétery (Szelesdy) és Megyeri (zavari) urak, — emebben Szerdahelyi ur (Hagyma) és Bartháné assz. (Rózi) voltak az est hősei Más nap, vagy is pünköst vasárnapján „Pál“ oratorium.

Maros-Vásárhely. — Tavasz hó 29-kén János Finnland hercege „András és Béla, vagy korona és kard“ honi érzékeny történet 5 fvsban czimmal került elő. Szerencsétlen gondolat volt e' tartalom-silány darabot magyar kaptára vonni a' fordítótól. Nagy Lajos (András) csendes beszéde

ma is érthető volt, de érzései és indulatai csalfa hangokkal, kevés tagmozgással. Fiatal színész, kinek emlékező tehetsége, tiszta hangja, alakja megállható, ne bizza magát az időre csak; ez bajosan fogja művészsze képezni. Pályné (királyné) megszagotott beszédével bíráló nem barátkozhatik, több természetességet hangváltozással ajánlunk. Czelesztin (Béla) szerepének jellemző része bőrtöni jelenetében van; nője holtáni részvétén kevés érzést tüntetett. Kitérésében mérsékelje magát, hevét ne engedje tulcsapogni illő korlátain. Kántornét (nője) érzelmét illető hangjaiban bámultuk; s ha néhol kevésbé túlzott asszonyi légységát mellőzi, mesteri lesz. Említendő: Kovács (Vid), Feleki (István), Bereczki (Poltai). — Tavaszutó 1-jén „Rózsika, a holdkórásos leány.“ itt nem adatott, vig dalos bohózat 3 fvsban, Scribe álomjárónéja ellen-tartalmára írta Nesztroy, zenéjét Ott, magyaritá Komlóssy. Kár, hogy nem hosszabb a' czim. Az előre híressé kürtöltt mű az izlést levetett Lumpacivagabundus irójának sértő darabja; s még is tud osztálya lenni az illy műveknek is, kik szeretik adatni; az igaz, vándor-színészetnél hatalmas motivumok az anyagi jövedelemre, s jellemet nem kell felfogni; mentől tulzóbb, aljasabb, annál inkább gondolja szerepét felfogva lenni. Illy módon azután hogy kaphat a' csak vasárnap i darabokra megjelenő alsóbb néposztályzat miveltséget? pedig mi kívánjuk saját hasznáért, hogy dobzódás helyett adja ide, e' becses időtöltésre szük pénzét. Már pedig mi finom miveltséget nyer itt? mit lát? Parodiát, egy túlzott aljáságot. Mi haszon van az olly műben, mellyben semmi erkölcsiség, semmi józan izlés, életből vett kép? Mi Erdélyiek, azaz, kis városiak, ismerjük már embereinket, s csak kaczagunk, ha egy F—y lapokon által magasultt költői lélekkel (?) ír a' vándorok mellett s azoknak „czafrangjai“ ellen. — 2-án „Hamlet legelső remek classicus mű 6 fvsban Shakespeare után Kazinczy.“ — Bíráló bajosan bucsátkozhatik a' darabba; mert itt az eredeti fordítás; itt Kazinczynak színünkre dolgozata. Ezen előadásban nem lehet Hamletről szólni; mert ők a' kihagyásokkal alkalmazottat is új kihagyásokkal adták, s még is Hamletet játsszák. Nagy L. (király) mindennapi egyformasággal, kevés jellemiséggel. Kántorné (nője) méltóságos ön állása, lelkes előadása gyönyörködtetett. Czelesztin (Hamlet) a' természet feletti indulatok zavarán nem tudott viaskodni; hangja értetlen, sértő; olly helyeken, hol mérsékelni tudná, jeles tehetségeket fejthetne-ki. Voltak helyes jelenetei, mint az imádkozó királynál, monologjainál, millyeket szini ismeret pontját elérttől lehetett várni. Feleki (Gusztáv) haipar után erőtelen szavolatán változtatni fog, több kinyomó érzést fejt-ki, ugy remélhető idővel, hogy szerepeinek kielégítő felfogója lesz. Farkasné (Ophelia) szerepét indulat, belszenvedelem nélkül, csak akadozó készültséggel, botlékony nyelven, rikácsoló, sértő hanggal és szóejtéssel, minden mozdulat, előadás nélkül, csak éppen elmondá. Opheliának ez nem elég. Miért nem játssza Pályné? mert már amannál szerencsétlenebb Ophelia nem lehet; a' többiek türhetők. Pály (sirásó) jelesen. Pontosság sehol nagyobb mértékben nem kívántatik-meg, mint szinpadon. A' szinfalak rendetlen alkalmazása, színészek későn vagy hirtelen bejöttök az értelmi hatásra nagyon is befoly. — 3-kán a' „féltékeny házások Koczebuetől vigj. 4 fvsban.“ Kántorné (professorné) helyesen működék, s felvonások között zajos tapsokkal hivatott. — 4-kén „30 év egy kártyás életéből, életrajz 3 szakban francziából Jakab István.“ — Nagy L. (agg Béhlen) iparral. Czelesztin (György) a' szenvedélyes könnyelműt nagy könnyúséggel, végjelene-

teit jártossággal. Pálné (nője) belső indulatai hatásos előtűntetésére még távol van a' műértők kielégítésétől: ebben áll Kántorné művészete. Kovács (Varning) mai szerepével szinpadi pályája kielégítő felfogását mutatá; végig élénken, hűn tudá változtatni az erkölcsileg süllyedőnek characterét. Feleki (Virckheim) Bereczki (B. Albert) sok iparral. Elég legyen mondanom, hogy ritka egyed az vándor társaságnál, ki tanító, utmutató példa nélkül, bármilly ismeret, ipar, és lelkes szorgalom után is bár csak türhető kielégítés pontját elérné; jaj azon színész-társaságnak, hol egy lelkes utmutató, egy vezér, egy tanító főnök nincs, ki a' fiatalokat oktató — 5-kén „Preciosa“ melodramai regényes dalmű (?) Wolf után Komlóssy 5 fvsban. A' jelen mű már tartalmi hiányáért mindünnen száműzetett; csak Pálnál van maradása, vele vándorol, mint első dalmű, mindenütt előadva. Az illy daljátékok jobb napjai nálunk kedvelt Lipesei Klárink elmenetével elmúlának. Kovács (D. Francesco), Czelesztin (Alonzo) szerep-felfogás hijjával, a' tüzes spanyol ifjú szerelmi vallomásait nagyon élettelen, az unalomig hidegen; egy hangú természetessége, mit olykor gyakorol, szinpadon nem türhető; telisége és termete ellen én is azt mondom most, maradjon sajátjánál; más szerepekben türhető, hol egyed nincs felfogó képezésre: de illy kisebbekben rontja sajátéutáni hatását. Pálné (a' czimzerepben) vándor színész-társaságnál egy nagyon is jelesen alkalmazható nő; dramai személyzetben, vigjátékban némüleg ha szintén nem is mindig, de kielégítő; az eddig itt voltak (Abdayné, Szathmáriné, Gödéné, 's másokat) túléri, 's még énekel is. Hangja ugyan nem elragadó, hatásos; erőtelen, néhol gyenge; de kedves, sima, előmlő. Kántornét (czigánynő) ma ujra bámultuk; előadása kedves élemény volt; hangja tiszta, érthető, correct. — Illy mesteri játék bár kit első színésznőink sorába helyez. Az érdemfűzér őt illeti. Udvari (várnagy) tulzott ismétlései nem hogy mulattattak volna, hanem inkább émelgyösekké lettek. A' számtalan oda nem tartozó „parapleau“ — „ezer krimiai tatár“ — „iszom sógor“ — nagy aljasságot mutatott; pedig az aljasság ragad másokra is; elég, hogy az aljas község és játszó valóságos botrány játszóra, és nézőkre. — 8-án „Báthori Maria“ szom.j.5 fvsban (Dugonits után korszerűbben írva). Elhallgatjuk, hogy a' darab az író századának egy kopott szüleménye, de jobb kidolgozata egy kedves estét adott. Nagy (Kálmán) nem egyenlő törekvésű szerepeiben; elfeledi hangját, önállását nem egykor. Kántorné (királyné) mint eddig, szorgalommal. Czelesztin (István) mit e' szerepben mesterség, ipar tehet, elkövette, heves beszédét néhol nagyon felemelte, érzék i elfogódásaiban jelle sen. A' nagyon is tömött község e' jutalomjátékban méltányolva fáradalmait zajos tapsokkal kihívá, és szünni nem akart „éljen“-nel tisztelé. Legyen e' méltánylás és öntudata elég jutalom. Kovács (Szemerédi) helyén volt. Nagy István (Árvai) minden szerepében saját jellemet fest; legyen bohóc, betyár, hős, azt tulzó mozgásaival, csalfa pathossal egy oldalú hiánynyal teszi; ő tüzes lármás hanggal egy tiszta, befolyás nélküli személyt állit elő, melly hős volna, de a' játszóhoz legkevésbé ért; — akadozási készületlenség, aljasság gyakori nála. Pálné a' czimre gondot fordított, 's helyesité; a' többiek is iparral. Felvonás közt Farkasné magán-magyart tánczolt; mesteribb szabályossággal, több könnyűséggel, 's mi legfőbb, több szerénységgel, nem olly szabadon mint Magosné. Emlitendő még Pály Lóra és Sarolta, Maria gyermekei, kik kedvesek voltak. — 9-kén „Benjamin lengyel országból, vagy a' nyolczgararasos atyafi, vignü

5 fvsban (Kuno után Komlóssy) az előadás tisztább élénkségére sok kívánni valók hátrahagyásával. — Kenyérvizay.

HANGÁSZAT.

PESTEN, I) a' nemzeti színházban, maj. 30-án „Pál“ oratorium adatott a' budapesti vakok intézete pesti új épületének némi elősegelésére. Ez volt az első oratorium, melly magyar országban magyarul adatott. A' pestbudai hangászegyesület kérelmére fordítá azt magyarra t. Jakab István ur; mert a' nevezett egyesület saját javára vagy pedig nyugpénzi intézetére akará a-datni: 's habár magának is igen-igen nagy szüksége volt volna is az abból nyerendő jövedelemre, elég nagylelkű volt azt a' nevezett jótékony célra általalengedni. A' magyar közönség nem is volt olly közömböse az előadás iránt; a' páholyok csaknem valamennyin kibérelve 's telve, a' többi nézőhely ha nem egészen tömve is, de igen nagy számú hallgatóktól volt elfoglalva; mint értettük, mintegy 670 ezüst ft. lön a' brutto-jövedelem. A' magánszerepek Uffer és Neubauer kisasszonyok, Erkel és Hirsch dalszínész urak kezeikben jeles előadókra találván, valamennyin érdemlett tapsokban (különösen Uffer k. a.) részesültek. Kar és orchestrum igen jeles. Az összes zenész-személyzet ha felül nem haladá, bizonynyal megközelíté a' 400. számot.

II) Pestre S iv ori Camillo ur, a' florenzi philharmoniai akademia tagja, a' híres Paganini nevendéke, ki Bécsben olly nagy tetszést nyert, múlt héten érkezett, 's jun. 2-ra hirdeté a' pesti redutteremben tartandó első hangversenyét.

III) A' kis redutteremben Se u f f e r t Bertha, a' leMBERGI színházi személyzet tagja, maj. 24-kén hangversenyt ada: de habár családja ebből gyámolt várt, kevés jövedelem vigasztalá őt, mert a' terem csaknem üres volt. A' boldogtalanság csillaga lebeg az idén hangversenyeink fölött, minnek okát magyarázni nem tudjuk. Részei a' jeles szerkezetű 's előadású versenyek voltak: 1) O n s l o w egyik quintettjének első száma; — 2) Seydl egyik költeményét D e s s o i r ur szavalá; — 3) M a z z a nagy ariáját É d e r Jenny k. a. éneklé. — 4) R a i c s Józ. ur költeményét „az alocsúti paraszt“ Se u f f e r t Bertha népdialectusban szavalá. — 5) M e y e r b e e r romanczját „a' szerzetes“ Hirsch ur éneklé; — 6) R a i c s költeményét „a' köny“ G r i l l e n é assz. szavalá; — 7) A r n s t e i n ur hegedűn „rccitativ, cadenza e finale“ hangművét játszá.

D I V A T.

22-dik divatkép (Parisból). — Séta-öltözetek: csipkével ékített capote-kalap; mások kalap tollakkal; ruha olasz tafotából, paszomán és zsinór-munkával, 's agátgombokkal diszitve. Vállkendő fekete csipkével. — Bécsi divat maj. 27-én: tarlatan ruha három sze-gélylyel; szalmakalap chenillel fonva 's egy tollal.

Szerkeszti Mátray Gábor, halpiacson, Dencs-ház, 56-dik sz. a.

Nyomatik Trattner-Károlyi' betűivel, angol vas-sajtón
uri utsza 453.

HONMŰVÉSZ.

Pesten vasárnap június 6^{kán} 1841.

KÖLTÉSZET.

A' remény.

A' völgyből egykor

Fölnézelék ;

Körülem anbrát

Lehelt a' lég ;

És fem a' dombon

Virány között

Egy bájoló hölgy

Emlényt fűzött.

Alakja olly szép

Olly tünde volt ,

Milly képzetemben

Még nem honolt ;

'S reám mosolygott

A' csintalan

Kezével intve

Minduntalan.

Utána szálltam

A' dombra fel :

De ah ő eltűnt

Emlényivel :

'S most búsan állok

A' völgy ölen ;

Mert a' esaló hölgy

Volt a' remény.

Sissói B—r—n.

SZORGALOM.

A' varrótüket Angliában elsőbben egy indiai születésű készíté 1544-ben ; de halála után ismét elveszett e' mesterség ; mig Greening Kristóf által 1560-ban ujolag feltaláltatott, ki Long Crondonban gyárt épített, melly mai napig fennáll. Jelenleg igen egyszerű készülettel élnek, melly által 20.000 varró tü éppen egymás mellé rakathatik, és a' legrendetlenebb fekvésű 's össze vissza hánytt tűk egypár percz alatt olly rendbe szedethetnek, hogy mindnyájának hegye ugyan azon irányban fekhetik.

ÉPÍTÉSZET.

Mercier, Mansart, Antoine.

Le Mercier, hires francia architectus ; sok szép művet hagyott maga után, mellyek alkalmasok, emlékezetét örökíteni 's

ajánlani. Ismeretlen, mellyik esztendőben született e' derék művész. Minden, mit születésére 's halálára nézve tudunk, az, hogy ő Pontoise-ban született a' 16-dik század vége felé, 's 1660-ban Parisban mult-ki a' nélkül, hogy valami vagyont hagyott volna maga után. Ugy látszik, Le Mercier hosszas ideig tartózkodott olasz országban, 's minden bizonyítja, hogy ő ott meríté a' régiség emlékeinek tanulmányaiban a' jó ízlés és szép architectura elveit. Tudva van, hogy már 1607-ben Romában tartózkodott. Visszatértekor Parisba, Richelieu bibornokban egy felvilágosodott 's hatalmas pártfogóra talált, ki neki, mint látszik, egyszersmind két nagy épület készítését szerzé-meg. — Hirt nevet szerze magának Le Mercier azon palota építése által, mellyet Parisban valósított 1629-ben Richelieu cardinál parancsára, 's melly utóbb Orleans, most Palais Royal nevet visel. E' most érintett palota sok változáson esett keresztül alapítása kezdetétől fogva. Sorbonne nevet viselő emlék, mellyet e' művész emelt, néhány iskolából 's egy templomból áll. Az egyház kúpja, melly kívülről helyes félgömböt képez, másodrendű kuppolak között foglal tisztes helyet. E' most említett egyház belső elintézését illetőleg, nehezen találhatni Parisban csak egyet is, melly kellemes alakra 's ízlésteljes használatára nézve a' díszítvényeknek csudásh összhangzásában állna.

Jules Hardouin Mansart (született 1647-ben, 's elhunyt 1708-ban) híres francia architektus volt, 's azon koszorús művészek egyike, kiknek hirtokával még most is dicsekszik francia ország; hirneve egész Európában elterjedett. Az akkor uralkodott 14-dik Lajos francia király, ki a' köztudomás szerint művészetek kedvelője 's pártolója volt, olly férfira akart szert tenni, ki minden oldalú jeles művészi tulajdonokkal levén felruházva, alkalmas legyen eszközlésére 's indítványozására azon számos javlatnak, mellyek létesítésével hosszas uralkodása folytában kelle foglalkodni az architecturának, csak hogy ez által a' 17-dik századot nevezetessé tegye.—E' derék művésznak első alkotmányai közé számíthatni a' Blagny nevű kastélyt, mellyet 1676-ban kezdett építeni, 's 1680-ban végzett-el. Azonban dicső nevét még inkább nevelik Versaillesben a' királyi palota, 's Parisban a' rokkant katonák főegyháza. — Igazsághoz ragaszkodva meg kell őszintén vallani, hogy Mansart jeles elméjű építőművész volt, óvni tudván magát a' különösség rendszerétől akkori körülményekhez képest: azonban azt is állithatni nyílt-szívűleg, hogy ha a' versaillesi kastély egy századdal előbb, 's tehát Palladio korában készül, az jobb hatást szülve, nem volna undorodásig halmozva azon tömött 's ízléstelen ékesítvényekkel, mellyek alkalmasak az efféle nagy

nemű építvényeket minden nemességétől megfosztani a' helyett, hogy kedveskednének a' szemnek. E' költséges épületnél nem találhatni-fel semmit, mit kellemesnek lehetne nevezni, mi szellemre nézve vonzó volna, 's mi annak nagysági tekintetet szerezne; mert a' palota terjedtsége nem képes azt eszközölni. E' királyi kastély nagy kiterjedését, mellynél nem áll idomzatban egymással a' hosszúság 's magasság, éppen annak lehet tartani, mi az épület tömegét 's erőt gyengíti. E' kastélyra pazar kézzel levén minden szórva, mit a' művészet valamely palotára halmozhat, elenyészik általa nemes tekintete; minélfogva azon narancsház, mellynek karaktere aggszerű és komoly, feltűnő kontrasztban áll a' kastély architektúrájával.

Mansart legjelesb emlékeinek egyike a' rokkant katonák főegyháza Parisban. E' templom, mióta elkészült, mintaképp' szolgálván az Europa több városában felállott egyházaknál, majd nagyobb, majd kisebb mértékben használtatott, kivéve némi csekély változtatást. Ha ez érintett főegyház nagyságát, a' szerkezményt, számos diszítvényt tekintjük, vélni lehetne, hogy ezen emlék az illy nemű építvények első sorába tartozik; ha ellenben ez egyházat más nevezetes főtemplomokkal, például a' romai Péter-bazilikával hasonlítjuk össze, akkor csak már harmadik sorban foglalhat helyet. Ezen egyház műterve nem képez görög vagy latin keresztet, mint a' többi basilika, hanem rendes négyszöget, mellynek mindenik szögletén egy kápolna levén elrendezve, szabadon álló oszlopokkal diszeskedik. Nehezen volt eredetileg kitézőtt cél az, hogy ez egyházat küptetővel diszítsék; minélfogva e' feladás elmés és ügyes megfejtésénél 's elintézésénél az architektusnak sok akadályon kelle áthatni. Művészi szempontból megbírálva e' technikai tárgyat, őszintén kell nyilatkoztatnunk, hogy ez nem kevés gondot 's fáradságot okozott, sőt a' művész egész ügyességét is szükségessé tette a' kúpnak olly módon összeillesztésében a' templommal, miként azt Mansart valóban megtette. — E' főegyház figyelmes szerkezet, teljes bevégzés, egyes részek 's profilok szép alakja által ajálja magát, mellynél, ha szemügyre vesszük az egyetemletet, sehol nem találhatni ferde alkatot, görbe vonalokat, hasztalan diszítvényeket; semmit sem ugyan, mit a' legclassikaibbnak nevezhetnénk, de ollyas valamit sem, mi a' művészet elveivel ellenkezetben állna. — Azon négyszögű tér által, melly Nagy Lajos-tér nevet visel, 's mellyet Mansart művészileg rendelt-el, hirneve csak még inkább öregbedett; 's legyen bár, hogy néhány kritikusk emelé homlokát ellene, mind a' mellett is nyíltszívűleg állithatni, hogy azon időtől fogva sem francia országban, sem

máshol, egész Európát ide értve, ennél nevezeteseb műalkotvány nem létesült. (Vége következik.)

Athene, Persepolis 's Roma.

(Vége).

Vespasian császár Romában a' Coliseo nevet viselő színház által tette magát főleg nevezetessé, mellynek tere 60.000 embernek nyújtott helyet, 's mellyből még most is nevezetes maradványokat láthatni. — Coliseum nevét azon kerek-színház viseli, melly az efféle építvények között a' legnagyobb 's legpompásb, és mellyet nem minden ok nélkül izletes deli alak, elrendelés 's helyes szerkezmény végett még romjaiban is bámulnak. E' nevezett épület az első század vége felé készült Vespasian császár uralkodása alatt. E' császár több nevezetes építvényvel diszité ugyan Romát; de e' coloss, melly iszonyú kiterjedése miatt újabb korban Coliseum nevet nyert, dicsőségét sérületlen épségben fenntartotta.

Ez építvény terve tojásdad-gombölyeg, mellynek nagyobb általzója 580', a' kisebb pedig 481 franczia láb. Magassága ez emléknek, melly az arenát környékezi, 156' — 's 4 emeletre van felosztva, mellynél közösülések vagy folyosók vannak, 's mellyek az ott elrendelt ülésekhez vezetnek. Az épület 3. alsó emeletének kül-homlokán 8 ivhelyzet van, mellyeknek merőfalai támaszoszlopokkal diszítvék, a' negyedik homlok pedig egy falat képez pilaszterekkel ékesítve, mellyek között változtatva ablakok vannak elrendelve. Az épület lépcsőkön álla, 's ezeken emelkedett-feloszlopaival az első ivhelyzet (Arcade), mellyek hasonlók a' doriaihoz, csakhogy magasabbak a' közönséges doriai oszlopoknál. Ezeknek magassága 9 átnérő, 's a' homlokzatban (Fries) nem láthatni hármás rovatékokat (Triglyphen). E' nevezett oszlopoknál még azon kellemetlenséget is vehetni észre, hogy azok egy harmadáig az oszlopesőnek egyenlő átnérővel birnak, 's csak innen kezdve vékonyulnak. A' második ivhelyzeten joniai oszlopok vannak, mellyek átjáró talapon állnak, 's mellyeknek ugrásuk van az oszlopok alatt. Hasonló talapon állnak a' harmadik emeletben a' korinthetai oszlopok; a' negyedikben támaszoszlopok vannak korinthetai fejezettel. A' joniai 's korinthetai oszlopfelvezetek (Kapitel) nem levén bevégezve, hihető, hogy az szántszándékból történt, mivel az épület olly magasságán a' nélkül sem lehetett volna kivenni a' kidolgozott lombok és kanyarokat (Voluten). Minden oszloprendnek tőkélyes gerendje (Gebaekke), és a' legfelsőbbnek különös szerkezete van, melly mindazáltal ez épület magasságánál jó hatást

szül. Vespasian császár rövid uralkodása miatt, mely csupán 10 évig tartta, e' jeles emléket tökélyesen be nem végezhetette, 's ezt fíjjára, Titusra, hagyta, ki azt végrehajtván, fel is szentelte.

Novák Dániel.

architektus.

SZINÉSZET.

Magyar játékszin.

PESTEN, nemzeti szinpadunkon, majus 31-kén a' mindig derült kedvet szülő „peleskei notarius“ czimszerepében Megyeri ur, Baczurében Szerdahelyi ur igen jól mulattaták az igen szép számú közönséget. — Jun. 1-jén „arkádiai menyasszony“ vigj. 4 fvsban (Grammerstetter után Balog) nem nagy részvétet gerjeszte az a' nélkül is kevés hallgatókban mind a' mellett, hogy Lendvayné assz. utazásairól (a' hirdetés nem közlé, mű- vagy más nemű utazásiról-e) visszatérvén, Adele szerepében lépett-fel előszer, és méltányosan fogadtatott. — 2-kán „a' bájital“ operát esős idő daczára is igen szép számú közönség látogató, és a' köztetszés nyilvánításaiban különösen részesíté Mochonakys kisasszonyt (Adina), Jóób (Nemorino) és Szerdahelyi (Dulcamara) urat. — 3-ra a' „nagyra vágyó nő“ szinj. 5 fvsban (olaszból Földváry Ferencz) volt hirdetve. — Halljuk, hogy opera-személyzetünk az „álmjáró nő“ operát tanulja; a' czimszerepet Lángh k. a. adandja. A' fordítmány Deákys ur tollából eredett.

SZEGEDEN tavaszutó 20-án Lendvay „Hamlettel“ kezdé-meg vendégszerepeit. Közönségünk e' jeles darabot Egressytől is látta már; azért némelyek ezt tartják benne jelesebbnek, talán mert éppen távol, mások Lendvayt mondják kitünőbbnek, ismét egy talán, mert jelen van. — Az egész közönséggel én is kezet fogok annyiban, hogy mindkettő művészileg adja szerepét; 's ha E. simább, játéka elején természetesb, finomabb, megmarad Lendvaynak is érdeme: mert bár fellepte nyersebb, de egészben erőteljes is; a' „lét, vagy nem lét“-et pedig olly felségesen, olly mélyen érezve szavalja, hogy a' figyelmes néző szellemi szemekkel mintegy látja a' halhatlan Shakespeare nagy eszméjét, — míg amannak bámultuk azon művészségét, mi szerint az ábrázoltnak jellemét egészen magára öltve, felede körülte mindent, ugy ennek köszönjük — ha bár a' hatásra is számolt — közönségünk iránt mutatott nagyobb figyelmét. — Komlóssy Idának (Ophelia) igen nagy iparkodását nem jutalmazá hasonló siker. Mi nem olly nyájas hangot kívántunk volna az örülttnél; nem olly szelid, ártatlan gyermeket. Aztán tébolyodottnak olly nagyon is szép volt; inkább simultunk volna hozzá, mint sem borzadtunk tőle. Ida, mint már minap említők, sajátóságos szerepeiben kitünő, jeles művész: azért koránsem elbított; tanul szünetlen, studiuma nem annyira meszterkélés, mint természetesség, eredetiség; így még egyszer elmondjuk, mit multkor felhozánk, hogy t. i. „Teréz“ czimű szindarabban Amáliának jellemét jobban festeni Idánál a' természet maga sem képes — ('s nem mint — hihető nyomtatási tévedésből — hibásan állott a' „természet“ szó helyett „legnagyobb művész“); mert e' szerepet mesterségesebben, nagyobb hatással adhat ugyan Idánál nagyobb művész, de hibeiben, eredetiebben bizonynyal

nem! Vannak mesterségesen utánzott olyan kövek is, millyenek a valódiak között szépségre nézve nem találhatók. — Az igen nagy színlapon óriásibetűkkel nyomtatott Hamlet nem éppen sok nézőt gyűjtött. Minek is néznök mi Hamletet, holott már kétszer is láttuk? minek Lendvayt, holott láttuk Egressyt? Hamlet olly bolond darab, mit sem értünk belőle! Learben legalább esörgő sipka is van. Dán királyfi! no bizony, még nem is arany 's biborba öltözött! Aztán anyját, apját megöli; hatan halnak-meg; hisz' nem is alhatnánk tőle. Vagy talán azon éles szavaktól nem álmodnánk édesen; azon megszö igazságoktól, mellyekre — tapsokkal pro hic et nunc temetett — lélekismeretünk az éj csendes magányában ne talán felzajdulna?! De mi legtöbb. Lendvay még nem Somogyi „a' szünetlen kurucz fidei.“ Ez a' nagy művész, ez a' lángész; hogy' tud minden szerepet önmagához alkalmazni, nem hogy ő urasága simulna szerepéhez. Vagy talán nem vevétek észre, hogy ő is hirdetve vala e' mai játéokra? Valóban felséges volt bohócunkat látni, mint Hamlet atyja lelkét. Alacson középszerű termete, leczkéjének egyhangú, de élénk elrecitálása tiszteletre gerjesztének!? Sokan még is bűnül tudják a' rendezőnek ama bocsáthatatlan vétkét, miszerint Som. 's Déésivel (Polonius) szerepet nem cseréltetett; bizonynyal türethetőbb is lett volna, jobban a' maga helyén mindkettő. Déésinek alakja szebb; mély hangja, amaznál jobb előadása ünnepélyesb volt volna. — A' többiről hallgatásunk ne gyaníttassa velők megelégedésünket; csak dicsérni nem tudjuk őket; megróni pedig csupán azért nem akarjuk, mivel Lendvay mellett Lendvayért sokat elnéztünk, sokat feledünk, 's talán nem éppen legigazságosabban; mert az illy jeles színészszele működés is ösztönül szolgálván — hanyagságuk semmiképp' sem érdemli-meg.

MUZSAY.

Maros-Vásárhely. — Tavaszutó 10-kén „Moór Károly, v. is tolvajok, szom. hős mű 5 fvsban, Schiller után Baresay László.“ — Azt kérdelem már, miért nem adták a' színészek Schedel „haramjait“ melly kiegészítőbb? midőn a' jelen fordítással alakjából, jelleméből, tartalmából kivetkezve van a' mű! Nagy L. (agg Moór) nem elegendő sajátssággal; több leverttséget és érzést kívántunk. Czelesztin (Károly) hevétől ma is, mint eddig, igen tul engedé magát ragadatni. Különben a' költő lelkét, nagyszerű eszméjét tisztán jellemzé. Kovács (Ferencz) ma elemében volt; neki ezek jól sikerülő sajátsságos szerepei. Ő Schillerrel sympathisál; mert mi kívánni való van a' darabban, azt szorgalmával, helyes tapintatával mesterileg felfogá. Illy nemű előadásokban, ha kedvetlen olykor, hidegséget, közömbös-ségét, tulzott tagjártatásait nem hozza-fel a' színre. Bátran elmondhatjuk, hogy ő a' vándor társaságoknál első Moór Ferencz Az érdemfűzer ma őt illeti. Pálné (Amalia). Biráló nem tudott szakadozott beszédével ma is megbarátkozni. Szavait olly nyújtva vajha ne ejtené, és fuldokolva; búsongó csendes érzelmeiben azonban kedves volt, ugy szerelmi szótlan elfogódásában is. Bereczki (Hermann) botlékony nyelvvél (minek szerep-nem-tudás oka) nem képes kielégíteni. Alakja, hangja megállható a' színen. Csak szorgalom és szilárd ipar tehet fiatal művészt (ha hajlamai különben is vannak) jelessé e' pályán. Az idő lefut, 's az elrablott, hasztalanul telt napok egy nagyszerű számadást kérnek. Mostanra és ezutánra! Czakó (agg szolga) öreg szerepein kevés finom tapintat és sajátsság van; tisztább hanggal törekedjék szavait ejteni. Nagy István (Spiegelberg) mindenkori pórias hangú organumát ma sem akará mér-

sékelni, vagy mi hihetőbb, nem tudá. Feleki (Schweizer), mint mindig, szorgalommal, de nem elég erővel. Magosné (Koszinszky) számtalan kihagyásokkal mondott szerepe egyhangú volt; érzelgése untató, bátortalan állása. Ő női szerepeiben tulzott szerény; ott állása néhol nagyon is szabad; tagjártásai olykor illedelem elleniek, 's ma nem használá, midőn engedhetőbbek lesznek vala. A' többiek tűrhetőek. A' darab a' jobban sikerültek közé számítható, ha a' színpalának mindenkor, ugy mai rozsz alkalmazásait el tudnók feledni.

Kenyérvizy *)

Külföldi játékszin.

Egyiptusi dramák. — Az egyiptusiak durva dramamutatókat kedvelnek. Azok szokás szerint két öket különösen érdeklő tárgy, t. i. vallásuk és adójok körül forognak. Vallásos dramáikban szokás szerint keresztény gyaurt látni, kire a' térítési műveletet derék bastonnade-alakban alkalmazzák, melly mindig a' mahomedan orthodoxia győzedelmével végződik; mert a' keresztény szenvedő lassanként enged, és záradécul az ütlegek túlmértékében hitelt is nyer. A' mulatkozás másik nemében szokás szerint adószedő jelenik-meg, 's egy szegény fellahtól 100. piastert kér, kinek mindössze csak 10. van, 's ki azután a' rokonszenvűek kaczagása közt megostoroztatik, mert nem teszi azt, mit tennie lehetetlen.

HANGÁSZAT.

PESTEN, S ivori Camillo ur, korunk egyik legjelesebb violinistája (genuai születésű) jan. 2-kán adá első hangversenyét a' redutteremben. Részei voltak: 1) diadal-nyitány, Limmer, Temesváratt a' székesegyház hangászkarmesterétől. — 2) A' versenylő műveiből első concertjét játszá orch. kíséretével. — 3) N u s c h dalszínész ur Proch egyik dalját éneklé fortepiano (Schindelmesser) mellett. — 4) „Duo concertante“ hegedűre (Sivori ur) és fortepianóra (Baldieri Nina k. a.) — 5) Aria a' „domingoi örültt“ ezimű operából, éneklé U r b a n y Amalia k. a. fortepiano-kisérettel. — 6) Paganini szerzette változatokat „nel cor piu non mi sento“ themára játszott a' versenylő ur. — Az éppen ez időben hullott nagy eső annyira eljleszté közönségünket, hogy csak igen kevés hallgató volt jelen. A' versenylő ur valóban óriási fokán levő művészetének legelragadóbb bizonyítványait adá, 's reméljük, hogy ezutáni versenyeiben a' közönség ez állításunkat igazolni fogja.

S o p r o n. Egymást üzik hangversenyink. April. 4-én adott a' művészegyesületi teremben egy tenoristanő, Z ö h r e r Ludovica. hangversenyt. A' hirdetmény kissé igen is pompás vala; mert abban a' dalnoknő ritka főélv-et ígért, mit ugyan nem teljesített. — Az előadott darabok következők: 1) párdal Mercadante „Elena da Feltre“ operájából; fuvó hangszereken. — 2) „Adelaide“ Beethoventől; zongora-kiséret mellett éneklé a' versenylőné. — 3) „Magyar melodiák“ R ó t h k r e p f t ö l; fuvó hangszereken. — 4) Nagy tenordal „Belisario“-ból Donizettitől; éneklé a' versenylőné. — 5) Négyes dal, férjűhangokra; Kreutzertől. — 6) Nagy aria R o s s i n i „Othello“-jából, zongora-kisérettel éneklé a' versenylőné. — 7) S c h u b e r t magyar indulója.

*) Kérjük a' nagyon tiszteltt közlő urat, ne terheltelessék közleményeit nagyobb betűkkel 's itt ott értelmesebb sztilben írni. A' betűszedő.

ugyanaz, melyet Liszt nálunk játszott, fuvó hangszerekre. A' versenylőné magát Cizimara (igy) tanítványának hirdeté. Hangja a' legnagyobb természetű csudák közé tartozik. A' kis természetű, csinos, gyönyörű széke hajú hölgy ajkai kinyílnak, 's a' legércztelibb, legesengőbb, 's roppant erejű tiszta tenorhang majd csudálkozásra, majd elragadásra bírja hallgatóit. Az Ehang még teljes erejű, ritka szépségű, de azon feljebb veszt a' hang kissé érczéből, erejéből: azonban mind e' mellett még az A-t érötetés nélkül éneklí. — Választott darabjaiban mindig fokokként ment. Beethoven dalját épen nem kielégítőleg dallá. Hangjának nincs pianója; sem crescendo, sem pedig decrescendója; így minden, ki e' gyönyörű dalt ismeri, át fogja látni, hogy az nem sikerülhetett. — Hisz' e' művet rendkívül gyöngéden, finoman kell előadni; néha a' hangot csak elhalóan kilehelni; 's ha a' hangnak nincs árnyékla, nem is tetszetik e' dal. — A' Belisario-dal már jobban ment. Azonban a' nagy dal Othelloból működésének fénypontja volt A' rouladeokat, floriturákat igen tisztán, gömbölyűen, 's nem amugy fél hanggal, hanem hangja erejének teljes használatával éneklé. E' dalhoz több erő 's bravour kell, mint gyöngédség, 's így igen derekasan éneklé azt, és zajosan meg is tapsolták. Iskolája jó; azonban methodust, megvallom, többet vártunk a' hirdetmény után. A' többi darabot Károly-uhlanok hangászkará fuvóhangszereken igen jelesen adá elő; csak hogy az igen üres teremben nagyon erősen harsogtak e' hangszerek; mi nem a' játszóknak, hanem csak a' közönség részvétlenségének tulajdonítható. Azonban ettől el nem ijesztve a' versenylőné, april 7-én a' városi színházban közönséges bemeneti ár mellett, ujlag hangversenyt adott, melynek részei: 1) Előzene Mercadante „Elena da Feltre“-jéhez. Igen derekasan előadva fuvó hangszereken az uhlanok hangászkarától. — 2) Tenordal Belisarióból; éneklé a' versenylőné jobban, mint multkor. — 3) „Grand potpourri brillant et concertant“ zongorára; Czernytől; hármás kísérettel játszá igen jelesen a' lángeszű kis Kern Janka. — 4) Párdal tenor és bassra Auber porticií némájából; zongora kísérettel éneklé a' versenylőné 's Klug ur. Ez utóbbinak már tanácsoltuk, ne énekelne többé nyilvánosan! Bár választott volna a' versenylőné párdalt soprannal, mi bizonynyal kellemesb hatást szült volna. — 5) Második 's harmadik része Preyer symphoniájának; fuvó hangszereken; mi kissé untatta a' hallgatókat. — 6) Dal: „milly öröm, katona lenni!“ Boieldieu „fehér nőjéből“ — éneklé igen derekasan a' versenylőné. — Csak az énekkísérőkkel nem valánk megelégedve. Klug ur szokása ellenére igen hangosan kíséré a' dálnoknöt; 's a' párdalt kísértt Kern Janka játéka sem vala elég gyöngéd. A' színház igen üres vala. Sajnáljuk, hogy a' versenylőné igen alacson termete nem engedí neki valamely operában fellépni: különben ezen tenor-szük időben bizonynyal minden színházbérlő szívesen szerződésre lépne vele. KIESI GYULA.

D I V A T.

PARISBAN a' selyem ruhák még mindig főszerepet játszanak; jelesen a' granit nemük, foulard, pékin. Ezek pongyola- és diszöltözetekre első rendben állnak. A' két 's több szint játszó szövetek is napi renden vannak, ugy a' passzomán 's gombkötői munkák. Igen kecses fejkötöket viselnek jelenleg almazöld és rózsza színű szalaggal, gyöngygombbal közepén diszítve 's mindkét oldalán angol csipkével körözve. A' gyöngygombokat cannezou-kra is szeretik használni.

Szerkeszti Mátray Gábor, halpiacson, Dencs-ház, 56-dik sz. a.

Nyomatik Trattner-Károlyi' betüivel, angol vas-sajtón
uri utsza 453.

HONMŰVÉS Z.

Pesten csötörtökön junius 10^{kén} 1841.

KÖLTÉS ZET.

V á g y.

Szírték szívéből
 É r csörgedez ,
 A' napsugár rajt'
 Hön zergedez ,
 Zöld martjain kis
 Leány piheg ,
 Ugy izzad , ég , hogy
 Alig liheg.

É s szomja olly nagy ,
 Olly végtelen
 Az ér eloltni
 Tán képtelen.
 Leölti melljén
 Himes mezét ,
 Hön tartja az ér
 Alá kezét.

'S mint hó-kezébe
 Viz folydogál,
 Belöle ajka
 Csak iddogál ,

'S a' hús vizet mint
 Szörbölgeti :
 Melljét kezével
 Meghütgeti ,

'S tölgyhez telepszik ,
 Dalt zengedez
 És ajkán ismét
 Szomj ébredez.

'S még rajt' szerelni
 Nagy szomja ül :
 A' mell dagadva
 Zajong , hevül.

O bár lehetnék
 Ezüst patak !
 Boldog , miként e'
 Kis zuhatag !

Élvdúsan oltnám
 Nagy szomjait
 Csók árral öntve -
 El ajkait ,

'S ha mellje lángol
 'S forr a' kebel :
 Meghütemém szüm
 Szerelmivel !

SZORGALOM.

Húsnak eltartása. — Gannal ur 15 esztendeig ki-
rekesztőleg azzal foglalkodék, hogy módokat gondoljon-ki külön-
fele életczikknek, név szerint a' húsnak sikeresebb megóvásaul rot-
hadtság és elromlás ellen, mintsem eddig lehetett. Mind eddig a' va-
lamelly hosszás tengeri utra vitt húst jól besózták, füstölték, sőt fae-
dényekbe (mert az ércz-edények károsak) hermeticailag bezárták:—
de mind ez elégtelen volt arra, hogy néhány hét múlva frisz, egésséges
tápszerül használhassák. Ujabb tudósítás szerint Gannal ur e' káron
tökélyesen tud segíteni, mert sikerült neki azon módnak feltalálása,
melly szerint bizonyos étkeket sok hónapig sőt évig is frisen 's meg-
ehetőre alkalmas állapotban lehet eltartani. Gannal ur. t. i. egy ökröt
vágatott-le, 's mihelyt az állat összerogyott, néhány erét meg-
nyitá, 's a' vért azokból utósó cseppig kifolyatta. Ezután finom mes-
terséges csöveken keresztül bizonyos sós higanyt ereszte az erekbe
mind addig, míg csak mintegy olly formán megteltek, miként vér-
rel voltak telve. 'S így a' dolog bevégezve volt. Az ökröt szokott
mód szerint eldarabolták, 's mondják, illy módon a' húst évekig
lehet eltartani.

RÉGISÉG.

Romai viasz táblák. Legjelesb emlékei hazánknak és a'
tudós világ előtt egyetlen fentartatott régiségek azon romai viasz-
táblák, mellyek Massmann János Ferdinand által nemcsak mester-
séges rajzolatokban szembe állítottak, hanem tudós észrevételek-
kel is felvilágosítva 's negyed rétbén kinyomatva Pesten Eggenber-
ger könyvtár által árultatnak. Czimök ez: „libellus aurarius, sive
„Tabulae ceratae et antiquissimae et unicae Romanae, in fodina
„auraria apud Abrudbányam, oppidulum Transilvaniae nuper re-
„pertae. Quas nunc primus enucleavit, depinxit, edidit Joannes
„Ferdinandus Massmann. Prostant Lipsiae apud J. O. Weigel
1841. in 4-to.“

Kettő az emlék. Egyik viaszszal borított bikfa, másik fenyőtáb-
lából, még pedig többekből van összeállítva. Amaz görög és
dák, ez pedig romai folyó betűkkel iratott, pedig még a' máso-
dik században, t. i. Kr. sz. után 162-dik eszt., Lucius Aurelius
Verus Caesar és Numidius Quadratus romai polgármesterek idejé-
ben. Az egész világban ezen egyetlen egy fentartatott kincscsel
csupán édes hazánk dicsekedhetik; de csak az óta, hogy e'
táblák foglalatjai tudós Massmann által tökélyesen megolvastattak
és felvilágosítottak. Azonban nem kevesebb köszönettel tartozik
az illy szerfeletti ritkaságú kincs feltalálónak is, kik azt akár a'

ragadozó Angoloknak már oda szántt eltulajdonitástól, akár az enyészettől szerencsésen megmentették, és nemes érzésű hazafiúságuk által magyar honunk dicsőségét ezzel is kitüntették. E' ritkaságot Erdélyben találták, abrudbányai rég elpusztult kénköves vízzel ellepett valamelyik arany aknának salakjában ez előtt ötven 's több esztendővel. 's kézzől kézre adatván, utóbb tudós Aranyka Györgyhez is eljutottak, ki az Erdélyi Magyar Társaság I. kötetében rólok mint ismeretlen, de nekie zsidónak látszott emlékekről tudósított. Utóbb azokat Litterati N e m e s Sámuelnek a' régiségek feltalálásában dicséretes buzgalma (miután Bécsben még a' császári kabinetben is kívánt áron el nem adathatva, hazájokba visszavitettek) megszerezvén, W. Id. Jankovich Miklós urnak, a' régiségek tudós ismerőjének 's méltó becsülőjének nem kis áron általengedte, ki őket közelebb megismervén, már mint valóságos romai viaszszal borított fatáblákat (Tabulae Ceratae) tökélyes megfejtés végett a' honi és bécsi tudósokkal siker nélkül közölte. Minthogy tehát sem itthon sem Bécsben czélját nem érheté, szándéka volt azokkal Parisba, Turinba, 's onnan Romába is kiutazni. Azonban midőn Münchenben, 1835. esztendőben mulatott, szerencséje lön tudós Massmann professor ural, a' régi iratoknak gyakorlott ismerőjével, sőt a' Németek között egyetlen palaeographiai hőssel megismerkedni, ki a' nevezett táblákat egy nap alatt egészen megfejtvén, ezen egyetlen egy ritkaságnak és nem annyira csak hazánk mint inkább a' tudós világ drága kincsének, melylyel egy europai nemzet sem dicsekedhetik, tudós megismertetését és nyilvános kiadatását reá ruházta, ki bokros foglalatosságai közben, minthogy tudós vizsgálataira hosszasabb időt szánni kénytelenítették, ama két emléket csinos képrajzokkal ékesített munkájában maga költségén csak a' jelen esztendőben bocsájtá közre.

Régi indiai oklevél. Az ázsiai társaság télelő 5-kei ülésében egy rézlap facsimiléje (5. vagy 6. századból K. u.) lön bemutatva. A' felírás csupán egy helység odaajándékoztatását bizonyos jámbor férfiaknak foglalja magában; de érdekes a' királyok nevei miatt, mellyek szerint e' keletnélküli oklevél az 5. század végéről vagy a' 6-ik elejéről való; érdekes egyszersmind az irásnak az allahabadi oszlopon levőhöz, mellyet Prinsep nemrég fejtett-meg, hasonlítása miatt.

ÉPÍTÉSZET.

Mercier, Mansart, Antoine.

(Vége).

Jacques Denis Antoine (született Parisban 1773-ban, 's meghalálozott 1801-ben) egyike volt a' legtudományosb francia

architectusoknak, 's 15-dik Lajos király alatt tüntette-ki lángeszét. E' most nevezett művész valamint oktatása, ugy közre bocsátott irományai által ujan életbe vezeté-vissza a' helyes izlés rendszeres alapjait, a' tiszta 's nemes sztilt, mellyből a' hajdanság helyes mintaképeket hagyott hátra, mellytől azonban eltávozván már régtől fogva az olasz művészek, annak hiányát észrevehetni mind azon emléken, mellyek 14-dik Lajos uralkodása alatt készültek. — Antoine hosszab ideig kőmives mesterséget üzven, ismeretes lön mind azon kézfogással, mellyek a' szerkezménynél vagy végrehajtásnál mutatkoztak. Azonban e' jeles férfinak lángesze, az általa készített rajzok, a' geometriában tett előhaladás, — igen hamar elárulák, hogy nagyobbra születve, belőle tudományos művész leend, melly véleményt tetteg bizonyítják az általa készített dicső művek. — Nem nehéz belátni, hogy a' művészetek mindenike több 's kevesebb technikai és szellemi részekből áll. A' művészeteknél olly szorososan van egyesítve a' valósíthatás érdeme a' gondolat vagy képzemény érdemével 's találmánynyal, hogy nem ritkán nehezebb esik a' theoriának, valamelly mű fejtegetésénél megkülönböztetni egyikét a' másiktól.

Parancsot vevén Antoine a' hospice charité udvarbelsején a' portálnak készítésére, azon gondolatra jutott, hogy ezen építvény frontonjánál görög doriai oszloprendet alkalmazzon, mellynek használata valamint a' Romaiaknál, ugy az ujjab építőmestereknél sem vala ismeretes, ámbár a' hajdani görög templomok egyedül csak ezen oszlopoknak, mellyeknek karaktere komolyság, köszönik kellő tekinteteket; így tehát már előbb is e' gondolatra juthattak volna. Azonban éppen mivel ez nem történt, az érdem 's becsület Antoine művésznak levén fenntartva, az imént említett oszloprendet ritka művészi ügyesség 's helyes izléssel használta építvényeinél. Ezen oszlopok használatára sokat tön a' híres Pestum romjainak feltalálása, mellyekről rajzolatok készülvén, Gazzola gróf által szépen metszve, jöttek napvilágra. — Számos építvénye között legnevezeteseb emléke a' pénzverőház Parisban. Habár igaz is, hogy e' most nevezett építvény nem tartozik a' középületek első sorába: mind a' mellett annak nevezetessége olly nagy, 's egy gazdag kereskedői városban azon karaktert kölcsönzi annak, mellynél nem szabad hiányzania sem a' nemességnek, sem komolyságnak, mit ismét a' nagynemű találmány egyszerűsége mérsékel. Ezen pénzverési építvény homlokzatát egy risalít disziti hat joniai oszloppal, mellynek alapzata 5 ivhelyzetből vagy arkádból állván, kellőn van diszítve simán faragott kövekkel. Koszorúzatát ezen építvénynek, annak egész hosszában, szép és fenséges párkány teszi, hozzá páruzó támaszokkal 's fedél-gerendafőkkel. Ezen risaliton van fölül egy főpárkányzat (Attik), mellynek homlokánál hat szobor van alkalmazva, a' törvényt, bölcsességet, erőt, kereskedést, bőség 's békességet ábrázolók.

Novák Dániel.

SZINÉSZET.

Magyar játékszin.

PESTEN, nemzeti színpadunkon, jun 3-kán „a nagyra-vágyó nő“ színj. 5 fvsban, fordította olaszból Földváry Ferencz. Laborfalvi k a (Laura) a' daczos és büszke nőt szorgalmasan adá; Szentpétery ur (Eustachio) a' papushóst hiven személyíté, valamint László ur is (Premoleti) a' titokbuvárt; Szigligeti ur (Riceardo) feszes játékaival ma sem eléghülhetünk-meg. — 4-kén két vigjáték került színpadra; egyike először „Miért?“ czimmel Lockroy és Anicet után Pitt, fordította Szigligeti a' m. t. társ. költségén. Jeles volt F á n c s y ur (Repkényi) és H u b o n a y n é (Luiza); különben az egész előadás kielégítő. Ezt követte „éjféli után“ vigj. 1 fvsban Dunkel eredetije után francziából G. S. szintén a' m. t. társ. költségén. S u g ó n é l - k ü l igen jelesen, és kerekdeden előadva E g r e s s y (Barbastoul) és L á s z l ó (Chaboulard) urak által. E' két darab hosszabb ideig fennállhat a' repertoireon. — 5-ikén „Bátori Maria“ szomorú opera került ismét színpadra béreltszűnésben igen nagy publicum előtt. Lángh k. a. ismét fellépett valahára örökös Bátori Mariájában. — 6-án „egy pohár víz“ vigj. ismételtetett, 's mind a' mellett, hogy a' német színpadon is adatott, hol a' híres Devrient Emil játszék Bolingbroke szerepében, szép számú közönség előtt. — 7-re „az áldozat“ eredeti szomj. Vörösmartytól — 8-ra béreltszűnettel „Belizár“ opera volt hirdetve, mellyben S c o t t k. a. már mint szerződött tagja dálszínészi személyzetünknek először vala fellépendő.

HANGÁSZAT.

L I S Z T.

Egy lelkes ember ezt mondá Lisztről: „lángesze magasb a' zenénél; minden körben nagy, mintha mint építész a' sz. Péter templomát építette volna.“ Határtalan sok igaz van e' szavakban Liszt szelleme minden nagyot átölel, 's minden elsőben felkapott eszmét óriásilag kiterjeszt, míg a' jelen ivadékának tul-nagyja lón, 's a' világot tölti-be, több bámulást, mint csudálatot okoz, ingadozva az időben, de az öröklétről biztosan Liszt a' harmonia titokteljes köreibe pillantott, 's világosan láta ott, hol mások csak tapogatóztak. Tisztán és erőteljesen zengett elébe a' hang, melly nagy elődeinek töredékesen 's kísértetiesen, aeolhárfa hangjaiként, sötét távulból csendült-meg; ők félnék sejtelmökben megtörék a' pályát, de egyedül voltak; 's azon nap óta, midőn az isteni látmány az anyagi jelennek támadásai ellenébe állt, meg kelle állapodniok; mert a' föld ingadozott lábaik alatt A' nagy szellemeket senki sem érté korukban; 's a' szentség ajtajában eltűnni láták a' mennyei alakot. De alig léptek-le hangjaik kinteljes szinteréről, éh-örökösökként esett hagyományaiknak az utóvilág; felbonczolt és tépett minden szikrát, 's midőn itt ott némellyki valamit érteni hitt, mindnyájan az öröklött egy eszme körében keringtek, fűrgén és szolgálilag, 's valami nagynak hívék magukat, hogy azt paraphrísálhaták, mit soha sem értettek, és születéskor fojtottak-meg. — És Liszt jött.

Világosan és tisztán nézett-el minden akadály fölött; óriás erővel kapta össze a' harmoniak világát ingadozó hatáiraival 's vállaira vevé. Azután nyílt könyvként lapozott benne, 's olly világosan és ugy olvasott, hogy mi sem maradt neki rejtvényül többé. Akarata győzött az ur szavai szerint: „hogy az akarát hegyeket süllyeszt-le, és völgyeket emel-föl.“

És e' rovatba szándékunk minden feltűnőt sorozni, mit a' külföld lapjaiban a' nagy embert illető lelendünk, méltányló csudálat koszorúi közt az irigykedés és rosz akarát töviseit is. 'S ha éppen olly fáradtságos, mint nem hálás ügyekvésünk némi adatul szolgálhatand a' szempont kijelelésében, miből a' hon és század e' diszét néznünk kelletik, örömmel folytatandjuk, míg csudálatunk férfiya, kiállva a' tisztuló küzdelem e' sulyos és nagy szakát, a' fénypontot kivivott megharczolhatlan leend, és — végre egészen miénk!

I) Azon különös hódolat, mellyet a' magyar-zenebarátok és művésztisztelők Liszt zongorásnak egy diszkard alakjában átnyujtottak, Danton torzfestőnek egy képre nyujta eszmét, nem éppen igen érthetőt minden külföldinek, de a' francziákat megnevettetőt. Liszt hangszere előttül; hosszú oroszlán sörénye (nem tudom, ha e' teuton (?) diszt a' magyarok földén hordja-e?) sovány vállain lehull, 's hátán egy vállszalagon a' magyar kard lóg, széles lapján e' bevéssett szavakkal: Pesthe!!! (P e s t e, fővárosunk nevével legalább egyenlőn hangzó, t. i. gunyos csudálat fölkiáltása a' francziáknál, 's a' mi „ördögadtánkkal“ igen rokon.) — A' jó parisiak különben ne igen hetykélkedjenek izletökkel 's helyes tapintatukkal; csatangoló bogárvásárai közt néha elhagyja, 's az europai elmésség és haladó polgárisodás nagy helynöke akkor valódi kisvároshoz hasonló. Nem nyujtottak-e a' parisi grófnak születésekor, mielőtt a' négy falat alig sikoltozható-be, pompás diszkardot, aczélán e' groteszk szavakkal: „Puisse-t il ne jamais 's en servir! „Mi mindent nem csinált volna Rabelais ez egyszerű szavakból?! A' legoriásszerűbb nevetség mellyik határán állapodnék-meg végre a' szellem, melly azon feladást tűzné-ki magának, hogy ez előzményt következmény-igaz és helyes párhuzamokban vonja-le! — Hasonbecsű e' diszkardról egy más lapnak elmézésége, hogy: „a' magyarok a' zenehősnek kardot adának, 's a' hon szabadtó messiása számára készen tartják a' cremonai hegedűt;“ 's a' Hirnök nem váratlanepés gúnya; miként Lisztet pozsoni tisztelői egy valódi törökarczkkal szándéklának megtisztelni. — Az ajándékban, uraim, még más valami is volt.

(Vége következik)

SELTENREICH F. KÁROLY taktus- és kótamérője. — A' gyakorlati muzsikai talentum milly nehezen szokik gyakran a' kóták elvontt rendszeréhez, bizonyítják a' naturalisták, sőt sokan a' kótából játszóközül is, kik hallás után hamarabb és könnyebben tanulnak muzsikai darabot, 's azt jobban is előadják, mint kótából. — A' különféle értékű kóták szabályszerű játszásának tanítása valóban a' zenemestereknek nem csekély próbakövetteszi; mellyen sokszor vagy a' tanuló kedve, vagy a' tanító mennyei béketűrése törik-meg. A' muzsika-tanítás ezen ágában még a' legjobb klaviriskolák is, millyenek egy Hummel, Czerny, Kramer, Mozart, Pleyel 's a' t. munkái sem nyujtának elegendő gyakorlati utasítást, 's zene mestereinek e' részben divatozó egyéb fogásai, ama próbálatok papiros szeletkéekkel, almával 's a' t., többnyire roszul ütnek-ki, 's megtörténik, hogy a' szétdaraboltt alma előbb jut virgoncz kis tanítványunk gyomrába, mintsem fejébe az általa ma-

gyarázott tudomány. — Seltenreich F. Károly urnak a' b. gyarmathi leány-nevelő intézet kormányzójának több évi szakadatlan próbák után sikerült végre taktus-, és kótamérőjében olly gyakorlati eszközt találni-fel, mellynek segedelmével a' zenetan említett ágát hamar, könnyen, 's mintegy játszva egész bizonyossággal felfogni, 's tökélyesen megtanulni leggyöngébb tanítványai is képesek.

Ezen eszköz, melly az orosz számoló géphez hasonlít, két táblából áll, mellyeknek egyikén az egész kóta értékéhez aránylag $\frac{1}{2}$. $\frac{1}{4}$. $\frac{1}{8}$. 's a' t. részre olly módón elosztott tagocskák vannak, hogy két, vagy több egyforma kóta egy egész 's ugyanazon értékű darabbal pótolthatik. (Ekképp' határozatnak-meg a' triolok és sextolok is.) A' másik táblán az érdekllett tagocskák mértékéhez képest gondosan felosztotthézagocskák vannak, mellyek a' szokott taktusnemeket képezvén, az első tábla tagocskáival töltetnek-ki, ugy hogy a' tételben minden hiba azonnal szembe szökik. A' tagocskák tulsó fehér felükön használva szünetet (pausát) jelentenek.

Mindenek előtt tehát szükséges, hogy a' tanítvány az időtartásra nézve egymástól különböző hangokra figyelmeztessék, 's minden hangnak meghatározott időtartásáról tökélyes fogalmat nyerjen.

Személyes tanúja voltam a' feltaláló ur gyakorlati módjának, melylyel tanítványainál a' mondottat eszközözlni szokta. — P. o. egy rövid 's könnyen felfogható muzsikai darabot játszik, 's figyelmeztetvén reá tanítványát, kérdi: valljon nem vette-e észre, hogy némelly hangok sebesebben, némellyek lassabban követték egymást?

A' válasz, mint képzelhetjük: igen.

És — folytatja tovább kérdését mesterünk, miután ugyanazon darabocskát még egyszer eljátszotta volna: — „mellyik kezemmel végzettem előbb?”

Tanítvány. Hiszen mind a' két kezét egyszerre emelte-föl.

Mester. Én tehát egyik kezemmel rövid, másikkal hosszabb hangokat játszottam egyszerre, még is ugyanazon ideig vala dolgom mindkettővel, — vagy pedig: ugyanazon idő alatt egyik kezemmel több, másikkal kevesebb hangokat játszottam, még is mind kettővel egyszerre lettem kész a' zongorán. — Természetesen; ha mi ketten együtt megyünk a' sétára, 's önt, hogy egyszerre érnünk oda, kézen fogom, mivel ön sokkal kisebb, mint én vagyok, félannyira sem tud lépni, mint én, sokkal több és szaporább léptekkel fog oda érni, mint én; 's mig magam csak ballagok, ön ugy szállván szaladni kénytelen mellettem 's a' t. 's a' t. Így áll tehát a' dolog hosszú és rövid hangainkkal a' muzsikában.

Miután a' tanítvány ekképp' azon aránynyal, mellyben a' különféle értékű hangok egymáshoz állnak, elegendően megismerkedett, a' tábla körzétére irott megfelelő hangjegyeket megtekintette, és egymással összehasonlította volna, akkor a' taktus, és különféle taktusnemek fogalma az által könnyítették neki, hogy a' második táblán levő hézagok, mellyekben a' szokott taktus-jegyeket szemléljük, az első tábla tagocskáival, mellyek a' kótát képezik, töltetnek-ki, különös figyelemmel levén a' mondott hézagok taktus-részeire, mellyeket a' tanítvány egyforma szakaszokban olvasni kénytelen, az egész olly világos és kézzel fogható, hogy a' legszórakozottabb és gyöngébb tanítvány is tüstént megtanulja.

Ez megtörténvén, a' tanítvány különféle taktus-hézagokat különféle kó-a- 's pausa -tagocskákkal tölthet-ki, hogy meggyőződést szerezzen magá-

nak, miszerint egyforma taktusok különféle kisebbel pótolthatnak 's a' t. A' feljegyzett taktus-osztály pontosan kimutatja a' tanulónak, mit kellessék venni mindenik taktusszámra.

Nem képzelhetni czélszerűbb gyakorlást, mint ha a' mester hibás taktusokat ír tanítványának, 's azokat készületén kirakatja; a' hiba ez által olly szembetűnővé tétetik, hogy azt minden szorgalmas tanítvány rövid idő múlva taktusmérője nélkül is nyomban feltalálja, 's képes felfogni a' legnehezebb taktusok játszasmódját, ha azok ez említett taktusmérőn széttagoltatva neki előbb nézhetővé tétetnek.

Referens tökélyesen meglevén győződve e' találmány czélszerűségéről 's fontosságáról, cseppet sem kételkedik, hogy rövid idő múlva közönségesen használtatni fog; és szülők, kik szellem nélküli, haszontalan bábjátéokra, üres lélektelen mulatságra, 's ártalmas nyalánságokra szép mennyiségű pénzecs-két tudnak kiadogatni, gyermekeik számára Seltenreich kóta- és taktusmérőjét is, mint amazoknál bizonyára jobb és hasznosabb játékot, megszerzendik. — Rendeléseket W a g n e r József műáros Pesten a' serviták piaczáa szives felvállalni 3 pgő forintért, melly árt sokalni senki sem fogja, ki e' tárgygyal bővebben megismerkedni nem restel.

Egyet kell igen sajnálnunk, hogy t. i. e' kóta és taktusmérő még mind ekkorig nyomtatott magyarázat nélkül szűkölködik; holott czélirányos lenne a' törött számokkal új bánásmódhoz, melly ugyan e' kótamérő segédelmével Seltenreich ur b. gyarmathi igen jó nevelő intézetében meglepő sikerrel gyakoroltatik *) muzsikát nem értő tanítóknak is kimerítő utasítást nyújtani.

J u t a l o m - t é t e l. Brüsseltől írják: „egy királyi rendeletnek következtében meghatározottat, hogy mostantól kezdve Belgiumban minden második évben egy zenészi jutalmaztatás menjen véghez. A' győztes három évig 2.500 franknyi segédpénzt nyer, mellyet francia, olasz, vagy német országban költhet-el. Folyó évben legelőször fog osztatni a' jutalom.

*) Képzelteti az olvasó, mennyire különbözik Seltenreich ur b. gyarmathi leánynevelő intézete budapesti Erziehungshausjainktól. — Innét per se sokkal nobelabb kisasszonykák kerülnek, 's alig hiszem, hogy két testvér-hazánk valamennyi nevelőháza egy leányt bírnának felmutatni, ki olly méltósággal tudna utszán köszöntést viszonzani, hajfirtőket rendezni, 's németül beszélni, mint fővárosunk szépei. De ki is a' manóban taníttatná leányt te-te-techno- vagy micsoda logiára, azután házigazdaságra, meg gymnastikára — Isten menten! ettől a' leányok egészséges testet 's parasztszint kapnak. Kisvárosi nevelés hijába csak kisvárosi nevelés marad, ha mindjárt orosz számoló gépen mint Seltenreich urnál, vagy taktusmérőn is tanítják leányainkat. Diese Leute haben doch keinen wahren Takt!

D I V A T.

23-dik divatkép (Pariából) — Ris-szalma-kalap fátjollal; nyílt (peignoir) ruha himzett musselinből; más ruha csipkéből. — Bécsi divat jun. 3-kán: tartalane ruha szines pamuttal limezve; krepkalap blonddal és füzérral ékesítve.

Szerkeszti Mátray Gábor, halpiacson, Dencs-ház, 56-dik sz. a.

Nyomatik Trattner-Károlyi' betűivel, angol vas-sajtón
uri utsza 453.

HONMŰVÉSZ.

Pesten vasárnap június 13^{kán} 1841.

KÖLTÉSNET.

A' hitszegő király.

(Ballada)

I.

Felhőtlen arczczal, mint remény,

Kis Károly egyedül

Egy márványfeszület előtt

Elmélkedőleg ül.

Egy gondolat még; 's hangzik a'

Nagy eskü ajakán:

Hogy ülni hagyja Mariát

Királyi trónusán.

'S elöntik képét a' szelid

Indulat árgjai,

Mint tiszta éjt a' vándor hold

Ezüst sugarai.

De hajh! az ember csörgeti

A' bűnnek lánczeit,

Bűnig vadássza a' világ

Muló csillámaait.

Szenvedni fél hajótörést

A' viz hullámain,

De nem kincsset keresni egy

Tört eskü romjain.

Károly megvetve a' nemes

Öngyűzés érzetét,

Egy ingatag trónért eped,

Megtörve esküjét:

Mert a' magyar ígér neki

Tündöklő koronát,

Ha ős Budának ormiról

Leüzi Mariát.

Nem tartják vissza nagy Lajos

Jótéteményei,

Törvénytelenység tudata

'S neje könyörjei.

'S mig hölgye honn utána sir

Fájdalmas könnyeket

Elmegy foglalni vétkeken:

Királyi kincseket.

II.

Ki az, ki olyan halovány

Az oltár szent kövén,

Szívén dul ádáz öntudat,

Korona ing fején!

'S ki az amott, ki nagy Lajos
 Sirján úgy kesereg,
 Hogy részvétgyöngyöt könnyez a'
 Tolongó népsereg?

Kis Károly az, a' halavány,
 Az oltár szent kövén,
 Reménységára törledez
 Bünének zord kódén;—

Lajosnak sirján Mária
 Áll atyja szobrakint,
 Fájdalma olly nagy, mint az ég,
 A' mellyre feltekint.

Mély hangok kelnek ajkiból,
 Vagy tán a' sir alól?
 „Elátkozott kincs, a' mit az
 Erőszak elrabol!

'S sajnálkozásra kél a' nép
 A' várt öröm helyett,
 És Károly összehorad a'
 Csekély öröm felett.

III.

Egyenlőn jár a' szende nap
 Jó és gonosz felett,
 Sugárít nem tagadja-meg
 Attól, ki vétkezett.

A' kor felettünk elszalad,
 Felejtés ül nyomán;
 Azért Károly sem borzad a'
 Multak sötét során.

Nyugodt kebellet egykoron
 Egy csendes estvelen
 Trónról leüzte nőkirály
 Lakában megjelen.

'S feledve vétkét, biztosan
 Beszédbe eredett,
 Kinos jövőt a' végezet
 Vele nem sejtetett.

De Isten nem feledte-el
 A' bünös hitszegőt,
 Elküldé véres angyalát
 Hogy megboszulja őt.

'S egy perczig Forgács fegyverét
 Villogni készíti ő,
 'S elvérzik meghasadva a'
 Bünkoronázta fő.

Tanítva zug-le végszava
 Szederjes ajakán:
 „Az ég kinyújtja ostorát
 A' hitszegők után!“

SZORGALOM.

Az asphalt-kövezet újabb korunk hasznos találmányainak egyike. Mintegy húsz év előtt tettek vele a' francziák kísérletet, 's az óta e' példát Baden, bajor és vürtemberg ország kedvező sikerrel követték. Több évi tapasztalat bebizonyítja az asphaltnak alig pusztítható tartósságát, és pedig lapos házfedeleken, hidak, terrasszok, hajótetőzet, járdák, udvarok, raktárak, konyhák, fürdőszobák, pinczék, magtárak, istállók, kapualyakban 'sa't. A' levegő minden befolyásának ellenállt azon helyeken; ezen kívül igen hasznosnak mutatkozott az asphalt-kenőcs fa- és érczedények 's készítményeken: mert azokat rozsdá, nedv, rothadás és férgék általi romlástól megmenté. E' jótékony találmányt Ausztriában, nevezetesen Bécsben is megkísérték. Itt a' vállalkozók bizonyítása szerint (kik Elsass-ból a' lobszani asphaltot hozták-meg) már is 52.000. négyszöglábnyi tért terítének-be vele, névszerint, a' bécsgyőri vasút 44 raktárát, a' cs. k. nemzeti bank udvarát, Dietrichstein gr. háza udvarát (Bauernmarkt), 's több magányházakban. A' fő ügyviselőség öt esztendőre jót áll, 's ez idő alatt levegő, nedv 's a' t. által okozott minden kárt ingyen javíttat-ki. Hivatalszobája a' Bauernmarkton, 585. szám alatti ház első emeletében van.

RÉGISÉG.

Emlékek a' régi pontusi királyságban. — Boré ur, kitől két kötet emlékiratok jelentek-meg, a' régi Amastris (most Amasserah) mellett fölemelkedő hegy éjszaki lejtőjén egy régi, felette sajtászerű emléket látott, t. i. colossalis szobrot, melly rendkívüli magasságban függőleges sziklatömegből van kifaragva. A' kép romai togába van öltve 's uralkodása jeleül karját tenger felé nyújtja, melly túl a' völgyeken borzasztó mélységben elterül. A' szobortól nem messze szintén sziklából faragott, toscanai rendű szobrot látni, mellyen egy sas kiterjesztett szárnyakkal áll, körnei közt kettős olajágot tartva. Két felírás alkalmasint felvilágosítná e' két emléket; de a' moh, melly azokat fedi, még távessővel is olvashatlanná teszi őket. — Amastrisvölgy más oldalán 's azon bércezen, hol Sesame régi fellegvár fekvék, Boré még rendkívülibb régiségmaradványt, t. i. óriási építményt talált, melly a' babyloni függő kertekre emlékeztetett, 's azokat megmagyarázá. A' hegyoldalban 19. colossalis boltozat nyílik, mindenik 10. metresnyi feszülésű, roppant, szabályszerűleg faragott 's vakolat nélkül egymással összekötött kövekből. E' galeriák hátte-

rében van egy ajtó, melly földalatti, most beomlott termekbe vezet, mellyek vályú-csatornája ismeretlen mélységben elveszett. E' boltozatok fölött hosszú, széles, sík terrasse terjed, melly éjszakelet felé nyílt, 's a' hegytaréj által a' forró, dühös déli és nyugoti szelek ellenvédve van.—Ugy hiszszük—mond Boré—hogy ez függő kert, 's a' gazdag Darius unokahúga (Amastris, ki a' várost alapítá) műve vala, ki kísértetbe esheték utánozni a' babyloni királynőt, kinek emléke keleten a' nép szájában folyvást él. A' terrasset támogató tömkeleg a' külföldi növényeket nagy hideg ellen volt védendő, 's nagy nyárhő alatt a' végtelen termek kellemesen valának meghűsítve. Persia és Babylon uralkodóinak szokását Amastris el nem feledé, kik nyár elején a' síkságról hegyek közé mentek, 's tiszta, kevésbé meleg levegőt kerestek. Monda szerint így ment forró évszakban Semiramis Wall örmény városba, hol sziklába faragott palotájára találtunk.

Emlékek az inkák korából. Cuscót, mint Romát, azon városok közé számíthatni, mellyek a' természet 's emberek minden forradalmát túlélék, 's csak földgömbünkkel enyészendnek-el. Az emlékek, mellyekkel a' régi inkák e' várost megajándékozák, kitorülhetlen emlékezetet hagyandnak, mellyek csudálatossága idővel csak növekedni fog; ezen emlékek, daczára a' léghatásnak, 's mi még több, daczára a' spanyolok vakhítú vandalismusának, számos századig fognak még fennállani: azok megtámadhatlanok, 's feldulatásuk csaknem lehetlennék látszik; mivel az anyag mind alakja mind nagyságára nézve minden erőködéssel daczol: azok nem kövek, nem szikladarabok, hanem egymásra, még pedig olly pontosan halmozott sziklatömegek, hogy az összekötési vonalba legkisebb tűt sem lehetne beszorítani. Ha meggondoljuk, hogy ezen indusoknak sem emeltyűjük, sem más gépeik nem valának, hogy a' vasat nem ismerék, annál kevésbé a' kőragaszokat, bámulnunk kell olly nagyszámú művek magas bevégeztségen; mert Cusco nem egyetlen város, melly illy vizsgálatokra felhí; meglehetősen távol völgyek telvék illy maradványokkal, 's a' hollaytaytamboi emlékek még bámulatosabbak, mint a' cuscoiak, ámbár rólok eddig egy író, az éleselmű és szende Garcilasso sem szóllt. Midőn az elenyészett polgárodás e' nevezetes maradványait meglátogatóm, czélom nem volt azokat archäologilag tanulni, mert e' tudomány szokott tanulmányimtól távol van; de pusztá látásuk azon gondolatra vezetett, hogy az inkák kormányának feudalismusfélén kellett alapulva lennie. Hollaytaytamboban, hova a' spanyol kapzsiság aligha eljutott, még számos, majdnem illetetlen házat látni, mellyek a' legmeredekebb helyeken, legborzasztóbb mélységek szélén ugy fekszenek, hogy építőik, mint középkori lovagink, a' legkönnyebben védhető helyeket keresék-föl, hogy magukat elleneik 's vetélytársaik sértései 's megtámadásai ellen védhessék; a' főnököknek erőseik valának, mellyek taccánk- 's fegyvereinknek is majdnem bevehetlennék volnának. E' maradványok minden időben felgerjesztenék az utazó csudálatát, 's csak éleselmű vizsgálóra várnak, hogy ezen elenyészett birodalom érdekes történeteit előtte feltárják.

INTÉZET.

Jóteköny leány-egyesület. Franciaország Dreux nevű városában nem rég egy jóteköny leány-egyesület alakult, mellynek csaknem minden ottani előkelő házból származott fiatal nőszemély tagja lön. E' valóban utánzásra méltó kisasszony-egyesületnek főcélja a' szegényebb sorsú leánykák neveltetésében és alkalmazásában áll. Ezen egyesület a' királyi családhoz tartozó nők részéről a' legkitünőbb méltánylásban részesült.

SZINÉSZET.

Magyar játékszin.

PESTEN, nemzeti szinpadunkon jun. 7-kén „az áldozat, eredeti szom. játék 5 fvsban (irta Vörösmarty Mihály) — 8-án harmadszor bérletszünéssel „Belizár“ szom. opera 3 szakaszban (zenéje Donizettitől), mellyben Scott Emma k. a. (Antonina), mint szerződött tag előszer lépett-fel — 9-én pedig „Monaldeschi“ drama 5 fvsban (Dumas után Havi) adatott. — Ugy látszik, a' pesti vásár 's megyei közgyűlés kedvezőleg hatottak nemzeti színházunk pénztárára; mert mind a' mellett, hogy a' német színházat a' jeles Devrient csaknem beférhetlenségig tölté-meg nézőkkel, a' mienket is mind eddig igen szép számú közönség látogatá. — Jun. 10-kén urnapi innep levén, a' színház zárva volt. — Halljuk, hogy Carl Henriette k. a. visszatérvén műtazásáról, nyakra főre magyarul tanul, 's nemzeti szinpadunkon vendégszerepeket adand, és pedig mindenek előtt, mint álomjárónő. Fellepte, habár hangja nins is már virágzó szakában, nemzeti színházunkra nézve bizonyosan nyereséges lesz; mert tőle legalább művészi előadást fogunk hallani, 's minden esetre benne művésznét tisztelhetünk.

RA—MY.

Székesfejérvár. Tollat kelle ragadnom, hogy azon részvevő érdeemes rec. urat, ki a' 40-ik számú Honművészb. a' györiek által jövő őszre is biztosított magyar színésztársaságnak nem ajánlhatja eléggé a' szorgalmat (mert a' német sógorok, kik most egy kis quasi-lelkesedéssel járnak a' színházba, jó izléssel bírnak, 's velek a' magyar színészetet csak a' német színészekét meghaladó finom 's mivelt játék kedveltetheti-meg) megnyugtassam; mert ebbeli aggodalmát megszünteti vala, ha f. e. maj. 15-én „Teréz“ Dumas 5 fvsú dramáját Nagy Elek forditmánya szerint nálunk szerencséje volt volna látni. Ugyan is e' drama a' társas élet azon baloldali viszonyaiból merített, mellyek az emberi szív hurjait megrendítik ugyan, de kívánót maguk után mit sem hagynak, 's csak szorgalom, mű, és helyes előadás azon erőteljes büszkere, mellyek az előadásra szánt órákat perczekké varázsolják. Engem is aggodalom lepett-meg, midőn a' meglehetősen telt színházból, részint melegség, részint e' mű két első felvonásai száraz tartalma miatt többeket kisietni láték: de aggodalmam enyészett, midőn Delaunay báro (Erdős ur) olly természeti 's jeles előadását szemlélém, millyet magyar színésztől, sőt külfölditől igen ritkán, vagy e' részben soha sem láttam. Ő az éltes 's fiatal neje (Teréz) által megcsalatott férjet ugy ábrázolá, hogy közönségünk őt egytől egyik szerepe jellemének felfogásában mesternek kiáltá-ki; 's ha a' társaság illy szerű nehéz művekben is olly utánozhatlan fokon áll, mit mond-

junk a' sógorokról, kik kisebb provincialis városokban nem hogy társalgási dramákat nem adnak, de a' vigjátékokban is gyengébbek, 's egyedül a' parodiának hősei. Erdősné assz. (Teréz) iparral, noha e' szerep erősebb színésznőt kíván; véleményem szerint Feketéné asszonyt itélem, ki annak megfelelhette, noha nagy csorbulással; mivel ő Amaliának utánozhatlan személyesítője volt, 's érdemes azon tapsokra, mellyeket a' helyes előadást méltányoló közönségtől nyert Török ur (Arthur) a' buba merültt férjet szini tökélyekkel képezé, valamint Egedy ur (Paulo). Játék végén mindnyájan előhívtak. — 16-kán „Miczbán családja“ viggal elegy eredeti színj. 4 fvsban; írta Szigligeti. Munkácsiné assz (Miczbánné) igen jól; nevezetesen a' dalnok (Egressy Benj. ur) szivreható 's igen kellemes hangú éneke hallatára kitöréseit művészileg tünteté elő. Erdősné assz. (dajka), Pázmán ur (Leo) szorgalommal. Gaal Terézia k. a. (koldusnő) egyhangú részvétlen előadásával, ha ezentul is csak így iparkodand a' kiemelendő szavaknak érzést adni, nemcsak untató, hanem boszantó is leend. Erdős ur (Miczbán) olly classicitással, millyet egyedül a' korunkban legfőbb fokon diszló Anschütz vagy Löwe remek előadásától várhatunk. E' színész gyengélkedő egészsége mellett is studium által magát az első rendű színészek sorába iktatá. Török ur (György) e' szerepben igen jó, jelleme felfogásában pedig nagy otthonosságot tüntetett-ki. Pázmánné assz. (Jolan) kellemmel, Komáromy ur (Geróban) élénk iparral működött, hogy társainak e' mai igen jó előadásuk által szerzett méltó dicséretében részesülhessen Antonia k. a. (Róza) mint mindenkor, mais kedves jelenet volt a' szinpadon. Boerné assz. (dajkája) mulattatott. Békesy ur (Simon) mai szerepét nem legjobb oldalról fogá-fel, 's annak jelleméhez igen távul volt Csudálkozunk, hogy főpróbákon az illyes hiba jártosabb színészek által némi utbaigazitással (mit hihetőleg köszönettel fogadna a' fiatalabb színész) nem orvosoltatik. Fehér ur (Dienes), Darvas ur (Boxa), Marosy ur (Demeter), Egedy ur (Detrik), Munkácsi (Tamás), mind szorgalmukra, mind igen jól választott öltönyeikre, főképp' az utósó, egyforma, egyszerű csinos nemzeti lovag öltözetére nézve, dicséretet érdemelnek. Gyöngyösy ur (várnagy) akadozva. Szuper urnak (szolga) ma sok tenni valója volt; mert egy személyben két urat is szolgált, mi a' darab belérdekét nem látszék nevelni. E' mai szinlapon, az igazgatót 's nőjét ide nem értve, 22 egyedet vala szerencsénk olvasni, kiknek öszvegét, szorgalmas előadásaik után, ide értve azon csinos öltönyöket, mellyeket egyedül a' pestinemzeti színházéilátászanak felülmulni, a' most honunkban létező (budapestit ide nem értve) legelső 's legerősebb társaságnak mondhatjuk, 's illy pontos előadások után megelégedésünket csak azon, fájdalom! mindenkor teljesedni szokott sejtés nyugtalanítja, hogy nem sokáig maradnak együtt. Adná az ég, hogy e' sejtés ne valósulna, 's egyszer már színészeink között e' valóban igazi átok súlya megsemmisülne. — Maj. 18-án „utósó segéd-eszköz, vagy, sok bajt okoz a' galopp-táncz“ vigj. 3 fvsban adatott. Munkácsiné assz. (Eréné), Török ur (b. tüzes) vivák-ki e' mai est koszorúját. Békesi ur (Vizi) szerep-nem-tudása sokat vont-le a' darab érdekéből. Antonia k. a. (Ida) ma ismét elemében volt; játéka, öltözete helyes. Lehetlen ez iparral dús színésznőknek szorgalmat dicséret nélkül elhaglatnunk. Telepiné assz. (Csörgöné) illyszerű szerepekben igen gyenge; 's minden ajk közegyezéssel ismétlé, hogy ez Boernét illette volna. Komáromy ur (András) jól; Sárosy ur (Jakab) meglehetősen.

M. V ásárhelyen, tavaszutó 11-kén „párt dáhe; történeti mű 5 fvshan Ziegler után Lilien Antal ügyvéd.“ Kovács (Kocke-t) azon hangot mérsékelni tudó, fagyaló hidegséggel, mellynek sajátlagi ábrázolására művészet kívántatik, tagjáratásaival, arczkinyomásával jelesen jellemzé. Itt Megyeriaz első, és Kovács következik. Ki őt illyekben látta, elismerendi jártosságát. Kántorné (Laud Joh.) mesteri hűn. A többi személyzet egykedvűséggel, untató egyformasággal, szerep-nem-tudással; pedig helyesen betanult szerep az előadás lelke, disze; különben mi szellemi élet van benne? hogyan lehetne akadozó, botlékony nyelven, ha volna is érzés, előtűtetni azt? Az illy készültség elrontja az előadást a főszerepvivők minden ipara mellett. Illy jelesebb darabok sok jelenetének mindenkori kihagyása botránkozató. — 12-kén „Hunyadi Mátyás királylyá választása. Eredeti dalmű (sic) 3 fvshan. Koronázás innepére irta Szentjóni László; zenéjét Arnold György, a romai szent szék arany érdem-pénzének tulajdonosa.“ Az eredeti dalmű egy tartalom-szegény mű; de annál dúsabb izetlen felkiáltásokban és zavaros szóárban; 's még dalmű! Uraim, kétkedem, hogy tudnák már, mi a' dalmű. Talán inkább énekes játék? mert van benne itt ott egy pár dal, de mellyek nagyobbára kihagyattak. Az ismertt „adja Isten, hogy a' magyar“ és „anynyiféle a' szerelem“ Kisfaludy Sándor érzésteljes darabjai is minden érzés nélkül vannak dalra, muzsikára alkalmazva; hiányzik az erő benne; nincs az a' kinyomás, felemelő, mit olvasva is fellelünk benne; nincs azon édes érzés, mi nélkül e' dalt zene mellett hallani nem lehet. S már ez a' két dal, 's három karének dalmű? Bereczki (Mátyás) a' fiatal királyt természeti könnyűséggel és pontossággal; daljai, énekei kedvesen, simán folytak, érzelem hangjain ömlöttek, és szívhez szóllottak. Ő kedves tenoristává válhatik. Czakó (Gara) játékában nem volt azon ön-állás, erőteljes méltóság tagjáratásaiban, szavaiban, hangjaiban; mivel az gyenge, és néhol csalfa, illy hősök képezésére nem elég hatás, nyomos: ezek nélkül pedig őket személyesíteni nem lehet. Bassus hangján jelét adá, hogy kiképezés után sokra mehetne. Kár volna illy fiatal egyedeknek, mint Bereczki, Czakó, Albisi, Konyi, kikben ipar van és hajlam, tökélyes éneki képzésökre nem hobbén munkálódni. Formálódásukra eddig legtöbbet köszönhetnek a' derék Pálynak. Emlitendő még Kántorné (Szilágyi Erzsébet), kinek illyekben mindig érdem-koszorút adunk. —

Kenyérvizy.

HANGÁSZAT.

PESTEN, Sívori Camill ur, jun. 6-kán 12 órakor adá második hangversenyét a' kis redutteremben, igen nagy számú hallgatóság előtt. A' művész ez uttal 2-dik hegedűversenyét, majd ismét magyar themára Vieuxtemps és Erkel Fer. által szerzett jeles változatokat (Erkel ural a' fortepianón) 's végre G-huron változatokat Bellini „álomjáró nő“ operájából vett themára játszott olly remekséggel, millyet hallani kell, hogy felöle képzetünk legyen. Sívori urnak nem csupán a' lágy és szivreható, tiszta és pontos előadás van birtokában; ő ezzel csaknem képzelhetlen nehézségeket köt össze. Neki az octávfutások, a' három, négy hangú accordok egymás után több tactsugig 's minden nemű hangokban előugratása csak gyermekjátéknak tetszik; nem is

emlitem a' terzfogásokkal csaknem hihetlen hosszúságig tett futásokat 's periodokat. Ő valóban egyike a' legcsudálandóbb hegedűvirtuózoknak; 's ha ezt és fiatal korát megfontoljuk, mit várhatunk tőle jövőre, miután már most is felülmulja az eddig itt hallottakat. — Méltán sajnálni lehetne, ha, mint hirdetve volt, ez utósó versenye volt volna nálunk. — E' hangverseny egyéb számai voltak: ouverture egész hangászkarral; — Schubert egyik dalja fortepiano mellett, éneklé Langer ur pesti német dalszínész; — romanz és preghiera Rossini Othellójából; éneklé Takács Augustza k. a. fortepiano (Sivori ur) kísérete mellett. A' fiatal dalnoknét ma hallottuk előszer nyilvános helyen. Mennyiben e' rövid dalokból ítélhetünk, igen erős csengő mezzo sopran vagy inkább alt hangja lehet, melylyel csinos és szabályos előadást párosít. Mind ő mind Sivori ur igen-igen zajos tapsokkal tiszteltetett.

L I S Z T.

(V é g e.)

II) Liszt ur, ugymond Soulié, az ismertt író, egy parisi lapban — hibázott, versenytársa Thalberg, e' magasb (ó, ó!) talentomú férfiú ellen, tulcriticalai cikket irván a' Gazette musicaleban; mert az által, hogy a' rend, módszer, és tudomány az izletet szabályozzák, lényeges tulajdonai is a' geniének: ellenben Liszt urnak igaza van, a' zongorát ugy játszani, mint játszsa. Szellem, ragyogás, röpület, ihlet van benne; lélekrázkodtató és elragadó; de éppen e' tulajdonok is téveszthetnek-meg. Ha e' röptöt kevésbbé ihlendi az aggkor, kézmesterséggé leend, 's az ihletett kézmestersége minden választható közt a' legnyomorúbb. Liszt ur őszinte csudálatával háf értésére kell adnunk, miként itt van ideje, hogy meleg elragadtatásait (entrâinement) rend és módszer szabályozzák. Miután Liszt ur író is, a' stylhez is értend. Jó! Tudandja, hogy kevés olly hatalmas tollú író van, mint Sand Georges, 's ennek daczára a' személyeit elárasztott élénkség közepette, tollától magát elragadni nem hagyó kéz hatalmára ismerünk; 's lehet-e mondat szabályosb, sztylbiztosabban rendezett, kifejezés odaillőbb? — Thalberg urat többször hallottuk; ha zongorához ül, nyugodtak vagyunk fölötte, mint ő saját maga; látjuk, hogy az első percz óta látja a' czélt, hova ügyekszik, 's hogy el is érendi; mert a' pálya előre sikárolva van. Nem ugy Liszttel; ő merész tengerhajós, evezőjével 's vitorlájával a' viznek menő, és pályájáról az ég csillagait kérdező. De ha az ég kiborul, a' tengerész eltéved, mig Thalberg magával viszi a' deléjtüt (Compass). Jegyezze-meg magának Liszt ur, hogy az uj világ csak a' deléjtüt segélyével fődötzetett-fel!

Szánk y Károly.

D I V A T.

PARISBAN a' szépnem különös divatcikkjei a' mór rajzokkal ékésített vállkendők kaemirből; az algérienne kendőben keresztbe futó széles barna, bíbor vagy kék csíkok vannak; alapszínök igen világos, mi leginkább sít a' keleti izléshez. Kevésbbé ékesek a' foulard kendők domborhímzésekkel vagy arab szegélylyel körözve. Színök többny re barna, vagy gesztenye színű. — A' szalmakalapokat most is virág vagy tollakkal díszítik; a' krepkalapot moharózsával, melynek levelei bársonból készítettnek.

Szerkeszti Mátray Gábor, halpiaczon, Dencs-ház, 56-dik sz. a.

Nyomatik Trattner-Károlyi' betűivel, angol vas-sajtón
uri utsza 453.

HONMŰVÉSZ.

Pesten csötörtökön június 17^{kén} 1841.

SZORGALOM.

Óriási papir-iv. Anglia műipari gyáraiban a' készítmények minden eddigelé divatozott mértékét, a' szokott nagyságot és idomot mellőzi, és helyébe az ugy nevezett „Objets-monstres“-eket vette-fel; így például óriási távcsövek, pástétomok, czimlapok, sajtók itt napirenden vannak. A' „Morning Heraldban“ május 16-ról egy jelentést olvasunk, melly szerint a' nagy castle-greeni papirmalom legközelebbi héten, hat óra alatt, egy iv rendkívüli finomságú papirt szolgáltatott, mellynek hossza tizenkét angol mértföldnyire tétetik.

A' legkisebb olló, melly valaha készült, egy londoni késgyárnok birtokában van; ez egy ujnyi hosszúságnak csupán huszonharmadik része. Minden egyes része csupán lószőrnyi erejű; különben igen éles, általán véve igen jól nyilik és csukódik. Tokul egy kifurtt öltögető tű szolgál neki, mellynek feje lecsavarható. Az egész elefant-csontból készült szelenczében őriztetik, mellyen különféle czifrázatok is láthatók.

SZINÉSZET.

Külföldi játékszin.

Schodelné assz. Londonban. — Angol országból közelebbi napokban jött levél szerint Schodelné assz. Londonba f. e. apr. 30-án érkezett; hol, mint tudjuk, az ott igen kedvelt olasz opera daczára, mellyben Grisi, Lablache, Rubini tündöklenek, 's az angol opera mellett egy időtől fogva német dalszínész-társaság is ad mutatványokat, mellyhez Sch. assz is meghivatott Bécsből, ki maj. 5-kén előszer lépett-fel Mozart „tündérsipjában.“ A' színterem tömve volt hallgatókkal, 's magyar művésznénk mindjárt első kiléptekor nagy lelkesedéssel fogadtatott, 's az első párdalt szünni nem akart tapsok után ismételnie kellett; minden jelenete után hivatott. — Másnapon 6-kán ugyan azon szerepet kelle ismételnie. A' nyomtatott hirdetményen többek közt következő sorok állottak, mellyeket jelen kivonat közlője itt Pesten, eredetiben olvasott: „Mozart's Grand Romantic Opera, The Magic Flute! in which Madame Schodel made, last evening, a' triumphant de-

but on this stage, before a brilliant and overflowing audience, will be repeated this evening, and on Monday next.“ (Mozart nagy re-
gényes operája, a' tündérsip! mellyben Schodelné assz. utósó
estvén e' szinpadon fényes és zsufoltt — más szót erre o v e r f l o -
w i n g nem tudok — hallgatóság előtt kivivott diadalos debütjét
ismételni fogja ez estvén és közelebbi hétfőn.) Az eredmény hason-
lag zajos volt, mint első alkalommal. — 7-kén „Fideliót“ adta,
mell különös lelkesedéssel fogadtatott. — Nem hittem volna —
szóll a' levelező — hogy enyekéből (phlegma) az Angol annyira
kijöhetne; mert még e' két szó is „nichts, nichts, mein Flore-
stan“ rendkívüli zaj közt tapsoltatott-meg. — 10 — 17-ig művész-
nénk beteg volt; a' szokatlan nedves és ködös angol levegő ká-
rosan hatott reá. — 19-kén lépett ismét-fel Mozart „Figaro me-
nyegzőjében“ 's ismét igen nagy tetszést nyert. — 21-kén ugyan
ez operában hasonló sikerrel. — 23-kán hangversenyi próbája volt,
mellyet Liszttel, derék hazánkfijával fog adni, ki őt valódi haza-
fiságos szivességgel üdvözlé, 's mint honjának maga nemében egyetlen
művésznéjét legméltányosb tisztelettel fogadá. — 26-án templarius és
zsidónőben“ lépett-fel. Az egész felette nagyon tetszett; de kivált a'
harmadik fvsban vége hossza nem volt az előhivatás és tapsoknak.
— 28-kán és 29-kén „Figaro menyegzőjében“ működék. Második
felvonási ariájával különösen nagy lelkesedést gerjeszte, 's most
is, mint multkor, a' párdalt ismételnie kellett. Taps és előhivatás
özönnel, mi Londonban nem mindennapi jelenet.

A' p u p o s.

(The Hunch Bak't.)

1834-ben egy vasárnap estéjén volt. Már tizenegyet kongott-
el az óra, és a' tartomány szokásaival 's törvényeivel ellenkező-
leg, melly a' legszigorúbb csendben 's visszavonultságban keresi
a' vasárnap szentségét, és Londont a' hétnek minden hetedik nap-
ján valóságos trappista kolostorra teszi, a' Hydepark-hoz közel,
egy ház padlásszobácskájának ablakából még fény világolt. Az e'
fénytől világosságot nyerő szoba alacsony, kicsiny 's a' legrozantabb
butorzattal volt ellátva. Idegen könnyen tarthatá vala egynek azon szu-
gok közül, mellyekben szerencsétlen gyármunkások találnak védhe-
lyet; de némi tárgyak a' szobában más lakóra mutattak. A' legsötétebb
szögleten asztal állott, 's rajta tarkán összevisszahánytt hirlapok, nyi-
tott könyvek és kéziratok heverték: a' kandallón angol ország legna-
gyobb költőjének szobra állt Hamletnek egyik jelenetével. A' tűz-
hely mellett, mellynek üszkei már már elhamvadának, bölcső állott; a'
bölcsőben gyermekcsé aludt, 's mellette egy hölgy ült, egyszerűen

ugyan de még is, bizonyos csinossággal öltözve, kinek tartása 's finom vonásai elég érthetően magyarázák, miképp' ő, ha nem is valamely arisztokratai család, de bizonynyal a' társaság fennsőbb osztályának származéka

Ezen nő mintegy 20—22 éves lehet. Noha elhalványíták arca rózsáit kór és lélekgyötrelmek; ámbár letörlék róla aggály és belküzdelem a' fiatalság harmatporát, 's testét elsorvaszták: még is megmaradtak még a' nem mindennapi szépség nyomai, 's különösen finomak és gyönyörű öntetűek voltak kezei. Ez órában éppen felingerültségével küzdött, melly annál hatalmasabb lön, minél inkább küzdött azt elnyomni. Valahányszor a' szomszéd sz. György tornyának ércznyelve megszóllalt, mindannyiszor megrendült testében, üléséből felállt, hosszasan hallgatózék, 's ismét visszahanyatolván székébe, elfogulva sohajtá: „Istenem, milly soká késik!”

Igy fölthetett-el mintegy órát kinos várakozásban. Ezen óra egész századnak tetszék neki, 's olly aggasztónak, hogy gyöngesége, a' dermesztő északi szélről, melly az ablakhoz havat 's jeget csapkodott, nyugtalan álmában fel-felsivalkodó gyermeke 's minden, mindenről megfeledkezék, csak azon egyről nem, kiért gond epezté. Ablakhoz támolygott, azt feltárá, messze kihajlott, 's rémitő sötétbe meredt. Végre nesz hatott a' távulból füleibe. Arczán 's keblében az örömmek egy sugára gyult-el: „ő az!” kiálta, 's visszaszédelt ülésére.

Néhány percz mulva egy férfiú lépett a' szobába, magas, nemes 's izmos termetű. Vonalmai ugyan nem voltak szabályosak, de feküdt bennök valami bátor és elmés, mi férfi-arczokat leginkább szépít. Szemeiből egy saját fény sugárzott, 's homloka, mellyet csak gyéren fedett a' haj, magas, ivezett, nyílt 's nemes volt, mindannyi jelei egy nagyobb léleknek. Kora mintegy 30—35 év lehet.

Beléptében összegyűrtt kéziratot vetett az asztalra, 's nedves köpenyét levetvén, a' fiatal hölgy homlokára egy csókot nyoma. — „Lady Anna — mondá, 's hosszasan, fájdalmasan nézte a' nőt — atyádnak igaza van. Csapláros vő mindig jobb a' költésznél.”

„De ha e' költész lángelma' 's lelkes!” — válaszolt gyorsan a' férje szavai által fájdalmasan meglepetett Anna.

A' férfi ajkain keserű gunyosoly villant-meg. — „Lángész! — kiálta — 's mire vezet ez?”

„Dicsőségre!”

„O nem! N yomorba.”

„Ugyan mit beszélsz? — Műveid — —”

„Mindenki tetszése szerint rendelkezhetik velök. Ezer meg ezer példányban nyomhatják-ki, nagy Britanniának minden szin-

padán előadhatják, 's pénzt kereshetnek velök. Munkáim mindenéi, csak nem enyimek; nem azéi, ki írja őket. Ez angol ország törvénye. Itt, a' haszonleső és fukar szatócsok honában, minden, még a' legostobább 's haszontalanabb találmányra is van szabadalom; de az elme művét, a' költészetet nem védi a' törvény. Illy művek a' madár dalaként számüzvék, mindenki elsajátíthatja őket."

„És új dramád? elfogadták? fogják adni?"

„Ne remélj tovább; a' drurylane-ből jövök."

„No's?"

„Nem fog adatni."

„És miért?"

„Mert egy nyomorú komédiás nem akarja a' főszerepet elvállalni."

„Macready?"

„Ugy van!"

„De hisz' te művész-névre, gazdagságra segitéd; szerepeket irtál neki —"

„Mind ez feledve van!"

„A' nyomorult! Így hát többé semmi reményünk."

„Még is Anna, egy még van."

„S az lenne?"

„Vannak könyveim, Shakspeare, Milton, Byron, ez óriási elmék, kikkel élni, meghalni akartam; megválok tőlek; ez legyen az utolsó áldozat. Azután Istenre bizzuk magunkat."

Más nap reggelén egy körülbelül negyvenöt éves férfiú nagy léptekkel mérdelte egy fény- 's izléssel butorzott szalón hosszát. Kezében egy éppen kiolvasott kéziratot tartja, 's komolyan elmélkedék annak tartalmáról. Egy kandalló mellett ült fiatal hölgy következő kérdéssel zavará-fel elmélyedéséből:

„No's atyám, mit mondasz e' dramához?"

„Lelkemre remekmű!"

„S ki írta?"

„Nem tudom. De bár ki legyen is szerzője, esküszöm neked, hogy mióta a' coventgarden igazgatója vagyok, még nem fordult meg ehhez hasonlítható ujdonság a' hármaskirályság színpadain."

„Ugy valóban különös, hogy a' szerző magát még nem nevezé. Különben a' szerénység nem szokott gyöngye oldala lenni költészeknek."

Inas lépett- 's egy idegent jelentett-be.

„Hogy hívják?"

„Névét nem emlité — mond az inas — hanem ugyanazon ur, ki reggel az irásokat hozta."

„Jó, bocsásd-be!"

(Folytatása következik.)

Magyar játékszin.

PESTEN, nemzeti szinpadunkon, jun. 11-én előszer került szinpadra „leány és nő“ vigj. 2 fvsban Dartois-tól; Cosmar után forditá Zsivora Józ. — Ha bár jelesebb színésznik vettek is részt az előadásban, e' szinművet mégsem valának képesek megkedveltetni az a' nélkül is kevés hallgatóval. — Követé azt „Arlequin, mint angol lovagművész“ pantomia 1 fvsban. Tóth Samu (Lipperl) ügyességét nem lehet dicséret nélkül említünk. — 12-én „Montechi és Capuletti párt“ ismételtetett. Scott Emma k. a. Romeo; Éder k. a. Julia. — 13-kán „nőragadás az álorzás hálból“ bohózat adatott. — 14-re „Benjamin lengyel országból — 15-ikre Sivori Camill hangversenye volt hirdetve.

Székesfehérvárra tt maj. 20-kán Fán c s y Lajos ur vendégjátéka „korona és vérpad, vagy az álomital“ szomj. 5 fvsban. Irta Jerman Eduard (eddig Dumastól 's Dunkeltől olvastuk) ford. Jakab István. — T ö r ö k ur (8-ik Henrik) e' szerep jellemét elegendőképpen látszott felfogni, 's ha több élénkséget önt szavalatába, legsikerültebb szerepei közé számithatja e' mait. Fán c s y ur (Ethelwood) vendégünk, noha már kiléptekor zajos tapssal üdvözlötetett, kedvetlén volt, mit vagy a' rekkenő meleg lankasztósága, vagy e' nagyszerű diszitményeket megkívánó darabnak illy szük, 's mondhatni, sötét, avult, és inkább fogház, mint szini mutatóványokra alkalmazott helyen előadatása okozza. Mi szerepe felfogását illeti, mit sem hagyott hátra, mi egy valódi művésztől kívánható. Szőejtése olly kedves, olly szabályos, hogy e' részben őt méltán színésznik mesterének mondhatjuk. Felv. közt játéka végén harsány éljen kiáltások közt hivatott elő. Békessy ur (Sussex) jól. Sárosy ur (Sir John) mondhatjuk, a' királyi követet nem helyesen személyesité; öltönye, arcz-mime, szóval egész külseje egy királyi köz-ört, de nem a' tett-teljes szavakkal felruházott „mindenkor kész“ érczkeblű Sir Johnt képezé. Benke ur (Norfolk) Komáromy ur (Flemming) szokott ügyességgel. Darvas ur (udvari marschal) Szabó ur (törvénytiszt) kielégítőleg, mennyit ujonczoktól kívánhatni. Munkátsiné (Katalin) ma elfogultsággal adá szerepét, noha vége felé annyira iparkodott, hogy a' számos nézők részvétét megnyerve előhivatásra méltatott. Pázmánné assz. (Margit) csinosan. Antonia k. a. (Robeki) Komáromyné assz. (Oxford), Telepiné assz. (Kennedy) iparral, mit leginkább helyes öltözeteiken vehettünk észre. Innen itélve, ne higye a' szinész, bár szerepe nem nagy hatású, vagy talán néhány szóból álló, hogy elkerüli a' néző figyelmét. Helytelen megjelenése szintén olly botrányt szülhet, mint kinek őt vagy hat ivét kénytelen a' közönség hallgatni. Borsodi ur (kapitány) nem nagy reménnyel. Az egész szinmű, ha nagyobb összehangzással adatik a' kisebb szerepesek által, jól sikerülend. — Majus 21-re Fán c s y Lajos ur 2-ik vendégjátéka: „fehér és fekete“ ered. szomj. Kuthy Lajostól, vala a' fekete táblán kitűzve, miről máskor bővebben. — Itt a' rec. érdemesnek tartja említeni, hogy a' mai szinlapon, miután tegnap a' biztosító választmány Fekete Gábor igazgató urral szerződésre lépett, 's a' szép példával előment győri biztosítást évenként néhány holnapra elfogadta volna, ez állott „Győrött és Székes-Fehérvárratt honosult“ társaság által; — söt, mint hallani, a' választmányi biztosság ujan szándékozik mind a' szinteremet mind a' diszitményeket rendezni, hogy szini vendéginket a' kormosság jóvendőre el ne búsítsa, vagy végképp elidegenitse; mert rec. őszinte megvall-

ja, diszitményink nincsenek. Ennek okai a' sok ponyvás igazgató, kik városunkban csak a' sokadalomra jelentek-meg (gyengébbek további itt létezhetésre) mint ragadozó sasok, 's kánya-pillantataikkal szemelék-ki a' feleslegeseket, és csak annyit hagytak végre, mennyi egy avult „Bohó Misi“ komédiára elégséges. Adná nemzetünk nemtője, hogy az illyek kiszemeltetve egybeolvadnának, és honunk egy vidékét elfoglalván erkölcsileg, összevonva, nem pedig ragadozó héjakként vándorolnának szerteszt, elemőknek tartván a' sorshuzást, házankénti szinlapok személyes kihordását; mit csak azért nem küszöbölnek-ki szokásból, mert a' finomabb koldulásnak egy neme sirba döntetnék.

C. B. és G.

M. V á s á r h e l y e n. — Tavaszutó¹⁵-kén Kántorné jutalomjátékára „Paulina a' titok gyermeke. Korszerű nagy színmű Weisenthurn Johanna után a' t. társ. által helyben hagyatott színmű 5 felv.“ (Uj ámitás!) Az „idegen nőt“ gondoltuk ebbe elbúva, de ez silányabb amannál. Ez egy hosszadalmas 2 fvsón untatólag elnyújtott mű, sopánkodó asszonyisággal, mellybe semmi meglepő; érzés, minden hatás, és helyes kifejlés nélkül. Czelesztin (Strahlheim) iparkodott mit sem jelentő szerepével. Pályné Paulinát sohajokkal, légysággal és pityergéssel adá; Kántorné (hercegnő) szorgalommal. Benzáné (Vangen grófnő) eddigi kevés játékaiból semmi jelei nem mutatkoznak előre törekvésének. Szavolata mindenkor egyforma szóejtés, unalmas, hangváltoztatás nélkül; változtatásai sértők, nem simák; tagjártatása nincs; érzéseit nem kíséri hang, tagmozgással, arcz kifejezéssel; nála a' búskomoly és kedélyes indulat mindegy 's már ha ehez még a' botló, akadozó nyelv, szerep-nem-tudás, kedvetlen hidegség is járul, mi reménnyel lehetünk felőle? A' csinos alak, természet szép ugyan, de kevés színi élvezetet ad érzékei csiklandozását ott keresőnek is. Farkasné (Barden gr.) színpadon honos volna helyes maga alkalmazásaival, ha több ügyelettel lenne szavaltára és mozgásaira. A' többiek is egész erővel viaskodtak a' semmiségekkel. — 16-kán „Notredame harangozója. Hugo Victor után Fánegy“ (igazán?) Kántorné (Gervaise) e' játékára elég legyen mondanunk, hogy e' szerepben ő magyar színésznőnek elsőseget nem enged. Kovács (vérbíró). Bíráló e' szerepet többszer látta tőle; de illy pontosan és hangmérséklettel soha. Emlitem itt Kovácsnak azon évektől sajátított, 's elhagyni nem akart tulzó kézrázásait, mellyeket daczunkra is mindig botránkozásig üzött. Ő, fájdalom hogy későn, megértett még is, 's több játékában nélkülözé. Ennek elhagyásával megmutatja, hogy sok évi ros szokáson is a' lelkes előre törekvés győzedelmeskedhetik. Feleki (Foebus) sebes szavolatát mérsékelje, mert érthetlen: az érthetőség pedig fő-eleme a' tiszta előadásnak. Reményem, a' munkás fiatal ettől is elfog szokni, 's nem engedi szokássá rögzödni őt gátló hibáját. Pálynénak (Esmeralda) a' színen kellemes szerényen alkalmazását 's helyes szerepfelfogását botló töredezett szavolatával untatóva teszi; mainál erőtetebb eddig nem volt. Czelesztin (Quasimodo) tavali előzőkénél, Szákfinál, több kívánni valók elhagyásával. Emlitendő Nagy (koldus), ki iparral és élénken játszott. Többiek tűrhetőn. Az előadás tisztább előtűntetésére mégkívántató képezet hiánya sokat levont az egész előadás hatása és helyes ábrázolásából. — 17-kén „hamis pénzverők, v. horzasztó éj 's nap a' sziklákon 3 szakaszban“ (ennyi?) „A' költészet lélekűs eszméi“ teljességgel „kielégítően“ nem mutatkoztak e' kritikán alóli műben, mellynek üres

tartalma nem érdemel előadást. Említendő Kovács (Mukk) különben helyes de rekedt szavaiata; Pálné (Ludmilla) sok hibás nyelvbottlása, Pály (ezredes) akadozó beszéde, és mindeniknek untató mindennapisága. Szokásban van sinészinknél a hirdetményeken minden darabnak rendkívüli magasztalása; mentől silányabb mű, annál több ajánlat, dicséret. Pedig ez szükségtelen; megdicséri az ön magát, s a közönség már annyira átlátta e hiú dicsékvéseket, hogy nem kapkod utánuk. A megnyitott első bérletnek e játékkal vége van, s komolyan mondhatjuk, hogy az eddigi mutatványokban a színház, a szó teljes értelmében, fuladásig mindig tömve volt. S valljon már nem méltó joggal kívánhat-e a közönség jobban alkalmazott, helyesebben betanult előadást, jelesebb műveket, kor szüleményeit? Mi a művészetet méltányoljuk, de lássuk is! — 19-kén Kovács jutalmi játékára „Lumpaci-vagabundus, v. a három jó madár, tüneményes dalos vigmü. Irta Nesztroy, zenéjét Müller“ — A német szerző vándor-színésztársaságinknak ebben nagyon alkalmaztatható darabot irt művészetök kifejtésére. Élni is fog náluk ez mindig, míg ott Lumpaci-vagabundusok lesznek, v. három jó madár lesz, ki azt elnyugodni nem engedi. Az illy czégegés aljasságokat csak csürökben és más illy nemű helyeken kellene adni; oda illő, nem pedig miveltségek közé. Illyes csak botrányoztató piacziság. Fonyi (Czérna) fiatal színész szokott könnyűségével és sebes hangejtésével honos volt. Szerepét szerény, ide illő illedelmességgel vivé, távul két értelmű szavaktól, mikkel sok helyen rakva van. Ő minden mellék-szerepet gond és iparral ad elő. Ha e pályán tovább maradni fog, haszonvehető egyed lesz mindig. Csirizben a szemérmes és illedelmet sértenilátszó meztelenség olly megbántó aljasság volt ma, mellytől elpirult a józan rész. Ujra tömött színház méltányolá Kovácsot. — 20-kán „neslei torony, drama 5 fvsban Dumas Sándor után Csató Pál.“ Helyes czélszerű dolgozata és hatásaért gyakran kerül vándor-színpadokra e mű. Bir. azt többször látta mindig silányul tőlek; ma silányabbul; nem azon tüzzel erővel, melly az illy művekben sajátságos. Pály (X. Lajos) mindennapi szokottsággal. Pálné (Margit) különböző feltűnő jeleneteibe nem tudá magát helyezni; színlelt nyájasságai hidegek voltak, fájdalmi nem elég természetzi előadással, nem hün ön magához; nem ábrázoló érzelmei zavarát; legjobban találttnak mondható volna börtöni, érzékei és szenvedélyéveli küzködése. Székelyes hibás dialectjén ma is sokszor hallottuk tapossak (tapodjak) lássák (látják). Kár, hogy ezeknek grammaticai szabályát egész bizonyossággal nem tudja. Czelesztin (Buridan) egyhangú hidegségével mit sem tett; szenvedélyei különböző fokán ugyanazon egy monoton, érdektelen, minden jelentés nélkül. Feleki (D. Robert) nem elegendő élénkséggel, tüzzel, állásait feledőleg, testvére haláláni fájdalmihoz nem elég hün. Kovács (Orsini), Udvari (Lendri), Fonyi (Saul). Feltűnő kevés közönség először (!)

Kenyérvizy.

TÁNCZ.

Tasnádnyárelő 4-kén. — Casinoi tánczvizalomról irok tudósítást kecses olvasó nők. S ha a tánczot kegyetek is annyira kedvelik, mint kis városunknak s közel vidékének sok bájos hölgye; s ha, mint ezeknél is, hő

lánggal lobog a' hattyú-fehér kebelben akármelly szép és jó czél iránti részvét-szülte munkás érzelem: bizton reménylem, miként jelen soraimban találandnak némi érdekest, vagy legalább fölkeltek azok kegyeteknél a' mult vig farsang napjaiból maradt emlékeket. Sorsjátékkal egybekötött tánczvigalmunk tavaszutó végső estvéljén tartatott. — Egyszerű volt az, mint maga a' szerénység, melly az egész vendégkoszorút ékesíté. A' tánczterem falairól nem pompás karpitok, nem viritó függönyök, hanem csinnal készített rózsafüzérek mosolygának, s egy két nemzeti lobogó függött alá. Nem fagyalálá itt el a' közös vidámság's elégtelenség örömvirágait semmi vissza-taszító gög, hideg feszesség, s döllyfős rangkórság. Szabadság, de az illedelem korlátai között; vigság, botrány nélkül; jókedv, zajos kitörés nélkül, rend és egyetértés bélyegzék az egészet. — Mint a' számos tagokból álló családot, szives vonzalom gyűjté össze az egész vendég-csoportot városunk egyik főrendű hölgye körül, ki, mint mindenkor, ez alkalommal is leereszkedő nyájassága s megelőző szivessége által mindenkit meghódítván, nemes lelkével szép irányt s lelkesedést adott vendéginknek. Messzeható ismeretsége s hálásan elismertt vendégszeretete által a' közel és távol vidék főbb rendű családjai körül többeket nyert-meg, kik nemesak jelenlétökkel diszesíték tánczvigalmunkat, hanem a' kijátszott műdarabok számát is szaporiták 'S e' tetteivel, valamint azzal is, hogy helybeli zenészing számukra — kik ez alkalommal is, mint mindenkor, helyesléssel működének — tetteleges részvételre szólítván többeket, s ő maga szép öszveggel nyitván aláírási ívet, néhány nappal a' tánczvigalom előtt, mondhatnók a' semmiből, disz-öltözetet varázslott elő — irántai halás tiszteletünket (ha ugyan a' végetlenhez még valamit adni lehetne) nagyobbítá. — Szünóra alatt történt a' sorsjáték. Az ajándékozott műdarabok száma nem volt ugyan nagy, de azok többnyire becsesek valának, s a' sorsot vettek között mindenki találhatta olly darabot, minek megnyerését ohajtá. 'S ezen vágy, valamint a' fürgé kandság is, a' sorsjátéknak olly élénkséget adának, hogy a' szünóra mint percz észrevehetlenül repült-el. 'S midőn a' zene ismét hangzott, kéjtelve indult ismét táncznak a' viritó fiatalság, és a' hajnal olly hamar tünt-fel, hogy szinte elhittük, mit egy vig szeszélyű barátom monda, miként a' bíboros istennő ez alkalommal korábban kelt-föl csak azért, hogy táncztermünkbe kandikálhasson, s az ott lejtő csinos ifjakat, kiket, mivel reggelenként sokáig szoktak aludni, másképp' nem láthat, megpillanthassa. — Hogy a' hajnal e' czélját elérte-e? nem tudom; reánk nézve annyi igaz, hogy a' táncztermet mindnyájan elégtelten hagytuk-el, köszönetet mondva a' széplelkű hölgyeknek, kik zsenge intézetünket munkákkal segíték, s örvendve azon, hogy casinoi tánczvigalmink által eddig mintegy elszigetelten állott városunk hova tovább élénkebbé leend.

Koroknay Gy.

D I V A T.

24-dik divat kép (Párisból). — Krep-kalap; selyem és musselin ruhák; amaz pazománmunka-ékitménynyel; csipke-gallér és vállkendő; napernyő, melly legyező gyanánt is használható. — Bécsi divat jun 10-kén: himzett tarlatan-ruha; alja két lebegénynyel, teste egy himzett foszlánnyal diszítve.

Szerkeszti Mátray Gábor, halpiacson, Dencs-láz, 56-dik sz. a.

Nyomatik Trattner-Károlyi' betűivel, angol vas-sajlón
uri utsza 453.

HONMŰVÉS Z.

Pesten vasárnap június 20 kán 1841.

KÖLTÉS ZET.

* * S z e m e i.

At útas ugy bolyong
Egész ez életen,
Tüvis, keserv között,
Ezernyi vészeken.

'S az égre föltekint,
Az ég vidítja őt,
'S imádja hálaul
Halálig a' dicsőt.

Utam borújain
Egedbe nézdelek,
'S vezér-szövétneket
Sugáridon lelek.

Zajongva kis hajónk,
Ha már vesz a' remény,
Le-árboóczoltatik
Az élet tengerén.

Ború között tűnik
A' part kék színbe' fel,
'S a' dőre szíveken
Ujultt reményre lel.

Zajongva tengeren
Partot kerestem én,
'S elérhetetlenül
Szemedbe' megelélem.

'S ezért ne mondjam-o!
Imádom az eget,
Melly élttem utjain
Olly édesen vezet."

MADÁCH EMŐK.

SZORGALOM.

A' f a k ö v e z e t, melylyel Londonban mintegy két év előtt tétetett az első kísérlet, az Oxford- uton igen jó karban áll. Ez időtől óta általán véve naponként rajta mintegy 7000 szekér, 4000-tól 10.000-fontnyi teherig mindegyiken, ezenkívül 12.000 ló jár a' nélkül, hogy a' kövezet legkevesebbé is elvászott volna. Ez egy sima síkságot képez, melylyen, mint vasutaknál szokás, a' dörzsölés annyira akadályozva van, hogy rajta egy ló annyit tehet, mennyit közönséges kövezetünkön négy. Ezenkívül még a' kocsis zörömbölése is elmarad, 's a' pálya minden portól és utszai tisztát-

lanságtól egészen mentt. A' hatóságok, mellyek az Oxford-utra gondot viselnek, még egy 1000 lábnyi tért akarnak hasonló módon készíttetni, melly a' Marylebone nagy plebánia minden részéből is fogna készülni, hogy a' községek az átjáró kocsik zörömbölése által többé meg ne zavartassanak.

SZINÉSZET.

Külföldi játékszin.

A' p u p o s.

(The Hunch Bak't.)

(Folyt. 's Vége.)

Pár pillanat mulva az idegen belépett. „„Uram — mond az igazgató — ön megtisztelt kéziratának hozzám küldésével, 's ön látja, hogy nem voltam rest átolvasásában; ámbár nálunk igazgatóknál jó formán szokás, hogy a' hozzánk küldött kéziratokba csak évnegyed multán pillantsunk.““

„„'S önnek ítélete?""

„„Hogy maga Sheridan sem irt ehhez hasonlót.““

„„Az az: ön nem barátja, 's így, mint látom, nem is hizelkedik neki.““

„„Én minden iránt igazságos vagyok. Sheridan talán azt hiszi, hogy Kemble Károly, mint szinköltő és színigazgató, kettős ellensége? először, mivel jeles elmebeli tehetséggel bir; másodsor, mivel a' coventgarde-nak nem csekély kárára dramáival a' Druyanet gazdagítja. Én elméjének bámulója vagyok, 's éppen nem neheztelek reá, hogy azt teszi, mit jónak lát. Csak azt sajnálom, hogy olly színházat gazdagít, melly, mint mondják, őt szükségét szenvedni engedi.““

„„Ugy mondják.““

„„'S így megengedi ön, hogy ez — ““

„„Engem nem érdekel““ — szavába vágott az idegen némi zavarral.

„„Igaza van, uram! Térjünk tehát magunk dolgára. Ön véleményemet kérte dramája iránt, 's én megmondám őszinte.““

„„Remélhetem tehát, hogy előadatik?""

„„Nem uram, azt nem.““

„„'S mért, Sir Kemble?""

„„Mert két fő szerep van a' darabban; 's én, bár mint akar-nám is, mindkettőt még sem játszhatom; a' p u p o s szerepére pedig nincs emberem.““

„„'S ha én találnék alkalmas színészt?""

„Már akkor —“

„No's, mit teendő akkor?“

„A' fölséges darabot betanítatom, és pedig még ma, még ez órában.“

„Én tehát ígérem önnek, hogy minden esetre számolhat tagra, ki véleményem szerint a' p u p o s t eljátszhatja. London itt ott tet-
széssel fogadta őt.“

„Annál jobb; a' jövedelem fele legyen övé.“

„Az sok; ő negyedével is megelégszik.“

„Legyen tehát negyede.“

„S mit kap a' szerző?“

„Szokott részét. A' husz első előadásból 400 font sterlinget. Megelégszik ön?“

„Jó, de csak egy föltétel alatt.“

„S az?“

„Hogy a' költő és színész neve titok maradjon mindaddig, míg azt maguk meg nem nevezik.“

„Az alku áll.“ — Kemble Károly hevesen szorítá-meg az idegen kezét, 's a' férfiú elvált.

„Kellj szaporán munkára — kiáltá Kemble, midőn leányával egyedül maradt. — Vitesd a' darabot a' másolóhoz. Neked is lesz szereped, — én is játszom benne; — és Shakspeare-re! mindennek jól és nyakrafőre kell menni. Két hét mulva tele házakat kell a' darabnak szerezni.

Őszelő 20-kán a' p u p o s (the Hunch Bak't) czimú új darab adatott a' coventgarden színházban. Londonban senki nem tudta sem a' szerző, sem a' pupos szerepét játszott színész nevét. E' titkályosság egy még soha nem történt esemény a' britt színészet évkönyveiben. Szokatlan néptömeg tolongott-be a' színház ajtajain; még nem volt hat óra, 's a' ház már zsufolva vala nézőkkel. Pá-holyok, karzatok, zártszékek mind elfoglalvák; a' földszin lázadt tengerhez hasonlít, 's mi több, még szinpadra is seregenként tódulnak a' kíváncsiak.

A' függöny fölszáll.

Az ismeretlen színész megjelenik; a' néptenger láttára, mely ezer vizsga szemmel kíséri, inogni kezd, de csak hamar magához tér, 's ritka művészi hajlamokat fejt-ki. Hangja erős, csengő, játéka átgondolt; eredetileg sugár 's nemesen kelt termetét groteszk módra kellett szerepe miatt elferdítnie. Ismeretlenül átöltözve talán Brighton, Lovely, Macready, az angol színészetnek e' hősei közül valamelyik az idegen? Nem; egyiknek sincs ez elragadó játéka,

megindító hangja, e' komoly, átható tekintete. De mire is a' színészt bírálni, véleményeket, hasonlításokat felhozni? A' pupos szerepe mintegy neki van írva. Többé nem szín-, a' való életet képzelték látni. Az ott fennálló nem komédiás, ki a' művészet szabályai szerint izzadja agyon magát; nem, egy érző ember, ki gondolatait szavakká, jó kedvét kaczagássá és búját könyűkké alakítja.

A' nézők mélyen megindulvák; majd öröm dagasztja keblöket, majd félelem gyötri. Némán, 's legfeszültebb figyelemmel kísérik a' dramát, mellybe a' költő egész lelkét önté, 's mellynek a' személyesítő egész művészetével éltet adott, és ha tetszésök néha tapsba tört is ki, rövid volt az, hogy egy igécskéjét se szalaszszak-el a' mélyen átgondolt műnek. És a' személyesítőre is befolyással volt e' bűv; mert mindig mindig többet tön; játéka jelenetről jelenetre megfontoltabb 's tökélyesebb lett. A' függöny valószínű taps-vihar között esett-le. Darab és színész elhatározott tetszést nyertek, olly sükert, mellyről a' színvilági történet még évek multán is magasztalva emlékezik.

„A' költő! a' költő!“ — harsogták a' páholyok, zugá a' földszin, rivalák a' karzatok.

„„Ön hallja a' közönség kívánatát!““ — mondá Kemble ismeretlen collegájához, ki ellankadva, de örömtől sugarzó arcczal rogyott egy székre.

„Legyen ! mondja ön, hogy a' költő Sheridan Knowles.““

„„Sheridan Knowles — kiáltá az igazgató meglepetve — ugyan az, ki Tell Vilmost ír!““

„„Ugyan az.““

E' már több izben dicséret 's hirrel koszorúzott név halltára uj vihara tört-ki a' tetszésnek, 's ezt még renditőbb és zajosabb láрма követte, a' színész nevét kívánó.

Most felállott az idegen üléséből, de az öröm miatt annyira reszketett, hogy csak Kemble által tartva állhata egyenesen.

„Nevét!“ — zugott ezer hangúlag a' teremben.

„„Sheridan““ — ismétlé az idegen.

A' lelkesülés most tetőpontját érte; a' szinpadra rohantak, és Sheridant groteszk öltözetében vitték diadallal szegény lakába.

Lady Anna majdnem áldozatja lön örömének.

Más nap reggelén Londonban minden hirlapban következő lehet olvasni: „Sheridan Knowles tegnap saját dramája „a' pupos-“ban, a' czimszerepet játszá. Rendkívül tetszett, és Kemble Károly, coventgardeni szinigazgató, még azon estve színházához szegődteté 1600 font sterling évbérért. Első dramai költőnk első színészünk is.“

Igy békült-ki a' most élő első dramai költész, Virginius, Tell Vilmos és a' pupos szerzője a' bal sorssal, melly őt olly sokáig üldöze.

Magyar játékszin.

FIGYELMEZTETÉS. — Pesten, a' nemzeti színházban jelen szombaton, jun. 19-kén, bérszünettel először adatik: „az alvajáró“ (Somnambula) opera két szakaszban, Román Felix után fordította Deáki Fülöp Samuel, muzsikáját szerette Bellini. — Lángh Paulina kisasszony Amina szerepében lesz szerencsés föllépni.

Ugyanott jövő kedden, jun. 22-én, bérszünettel Laborfalvi Róza k. a. jutalomjátékaul adatni fog: „egy pohár víz“ vigj. 5 fvsban; Scribe után francziából fordítá Nagy Ignác a' magyar tudós társaság költségén.

ASZTALOS KÁROLY m k.

országos igazgató-választmányi titoknok.

PESTEN, nemzeti szinpadunkon, jun. 14-én „Benjamin lengyel országból“ vigj. 5 fvsban (Kuno után Komlóssy) adatott. A' vásár elmúlt, 's így a' drama ismét gyéren látogattatik. — 15-én másodszerkerült szinpadra „miért?“ vigj. 1 fvsban (Pitt után Szigligeti): F á n c s y ur (Repkényi) szorgalmas játéka és Szentpétery ur (Ronai) élénk vidorsága méltánylástnyert Bartháné (Hortensia) és Hubenayné (Luiza) asszonyok törekvése ma is kitűnt. Követé ezt S iv o r i Camill urnak, e' második Paganininak, hangversenye, mellynek részei valának: 1) ouverture Normából; — 2) S iv o r i hegedüversenye saját szerzeményeiből: élénk, zajos tapssal és éljenzéssel fogadtatva; — 3) magándal „tengeri rabló (il pirata)“ operából; éneklé olaszul Be z z i Alajos ur hasonlóan igen kedvesen fogadtatva; ki ma mint vendég utószor lépett-fel; — 4) kettős verseny hegedü és fortepianóra; szerzék. Vieuxtemps és Erkel Fer.; játszá S iv o r i és Erkel urak harsány tapsokkal tisztelve, 's az allegro finale egy részét ismételve; — 5) magándal „bájit“ operából; előadá magyarul Be z z i ur ismételve; — 6) változatok (kiséret nélkül) „nel cor piu non mi sento“ thema felett; szerzé Paganini Miklós; játszá S iv o r i ur. A' lelkesedés, mellyet e' csaknem hihetlen nehézségekkel halmozott hangmü előadása által gerjesztett a' művész, ismét legzajosabb bizonyítványokban tört-ki. Hallgatók szép számmal. — 16-kán „leány és nő“ vigj. 2 fvsban (Cosmar után Zsivora) másodszer kisérté-meg a' tűzpróbát; utána „én“ eredeti vigj. 1 fvsban Bethlen Ferencztől következők. — 17-re „Lignerolles Luiza“ drama volt hirdetve.

Szege den tavaszutó 29-én „babérfa és koldúsbot“ Lendvay (Henrik) olly kitünő jelesen, olly valódi művészileg, olly nagyon tulhatva előképzetinket, remekelt, hogy igen csudálkoznánk sokkal többet nem olvasván fölöle a' hirlapokban, ha meg nem lennének győződve, hogy illyesmit leírni lehetlen. Képzetink vagy fel nem érik magasságát, vagy annyira tornyosulvák, hogy a' nagy tömeget egybeolvadottan ha nem hozhatjuk papiroñ életbe, érzésinket tökélyesen ki nem fejthetvén, inkább hallgatunk. —

Sok kell, igen sok egy művészt dicsőíthetni! Ezt én jelenleg igen nagyon érzem, 's önömben a' feltalált hiány búskomorra tesz. — Festhetném bár-le Correggio ecsetével magas tehetségét Lendvaynak, fujhatnám a' világ tárogatójával minden honfinak fülébe, 's az orkánokkal küldhetném bár tengeren túl, milly művészszel bír hazám! kit jelen szerepének különösen őrzöngő részében az eddig általunk ismertt színészek között Európában legjelesbnek hirlelt bécsi udvari színház legnagyobb hőse, La Roche Károly, érhet csak-el. — Hallom sokaktól: , hát Anschütz, Löwe, Egresynk? — Igaz uraim, ezek olly jeles művészek, hogy érdemökből legkevesbet is levenni csekélységem még csak nem is akarhat. Csudáltam én őket gyakran a' bámulásig: de nem emlékezem, hogy egyszer is felejtették volna az ábrázolttal önmagukat, mit Lendvay tett ma. Mi, bár mint igyekezőnk feltalálni a' koldusban Lendvayt, nem lehetett; csak az őrzöngő Henriket láttuk; — 's ha nője temetéséről jöttekor olly annyira illette kedélyünket, hogy mintegy összeborzadánk dult keble kinjain, ugy utósó jelenetében felejtett velünk minden egyebet, egész valónkat csupán művészségének csudálására kényszerítvén. — Nagy feladat ugy, mint L., láttatni, szó nélkül láttatni, mint küzd az ifjúkori szenvedély örültséggel; festeni azon diadalát a' léleknek, miként áttörve nagy nehezen a' bódultt elmén megismerteti tulajdon énekét, gyermekét; miként törí-szét rablánczait; miként hagyja-el az őt fogva tartotta roncsolt kolonczt, költözve egy szebb, egy szabad létre, hogy visszanyertt tisztaságát megtarthassa örökké! — A' darab bérletszünettel adaték; ennél fogva szokás szerint a' ház nem éppen tömve.

MUZSAY.

Székesfehérvárárt. — F á n c y Lajos ur 2-dik vendégjátéka. — Majus 21-én „fehér és fekete.“ Eredeti szomj. 4 felv. Irta Kuthy Lajos. Fekete (Don Matteo Cabrera) az illyszerűszerepek jellemében nagy jártosságot bizonyított-be. Munkácsi ur (D. Francesco) kielégítőleg. Török ur (Floresclus), Nagy Ignác színműtára szerint Floreschi Megjegyzésre méltó mind a' nyomtató mind a' rendezőség részéről, hogy illy hibák gyakrabban kerülnek elő a' színlapon; mi nem egyébre emlékeztet, mint figyelmetlenségre. Török ur mai szerepében noha színészi jártossággal, de nem elegendő készüléttel lépett-fel; kitérései mindazáltal 's leverettetése szivrendítő volt. F á n c y ur (Vatáb) mai szerepét az elkeseredett, lenyomatottnéger sklávtól látszott kölcsönözni; mert kitérései annyira lélekhatók valának, hogy Munkácsiné asszonynyal (Estiva) jelenetein szépeink szeméből könyeket is idézett, 's valamint e' kettőnek játéka egybehangzó volt, olly egyes akaratú azon méltánylás, hogy iparukat a' nézőség tapsai kísérjék. Komáromy ur (Porregi) az elkeseredett aggotat erőteljes 's megnyomó kiejtésekkel az egész közönség meglegedésére képezé. H u b e n a y urnál (Villedotti) kiteszett, hogy a' pesti nemzeti színház avatottja; mert declamatiója nem szagatott, hanem természeti. Vajha színészink azon szerencsét elérhetnék, hogy a' pestieket látva, okulva, bár kis szerepekben is a' tőlek nyerendő természetiséget sajátjokká tehetnék. A' kisebb szerepekben Pázmán assz. (Serena) és Pázmán ur (Bézer) méltán dicsérhetők; mert hibátlan előadásai által a' közönség figyelmét megnyerék. A' mai diszitmény némileg összefoltztatott ugyan, de az utósó felvonás semmi esetre nem vala bánya-barlangoknak képező, mi a' darab érdekétigen elősegítette volna. Előadás végén F á n c y ur, valamint felvonás közt is, zajos éljen kiáltások közt hivatott elő; nem különben Munkácsiné. assz. is. — 22-kén F á n c y ur utósó vendég-

játéka. — „Babérfa és koldusbot, vagy egy költőnek három tele“ színű 3 fvsban utójátékkal 1 felv. Irta Holtey Károly, ford. Szigligeti. Mit mondjon a' rec. e' darabról? hogyan ereszkedjék annak egész bírálatába? miután Fán-csy ur (Henrik) e' mai szerepet olly jellemteljesen adá, hogy valójában, annak írója is a' babérkoszorút neki szánta volna azon hozzá tétel és meggyőződéssel, hogy e' szerep elő színésznik között egyedül F. urat illeti, mert csak ez képes mesteri működése által abba olly lelket önteni, melly nemcsak művészi, de költői is. Jelesen működött az utósó fvsban Szabó József ur is (Vilmos); az ének szívünk leggyöngébb idegeit is megrázá. Valóban sajnos, hogy vendégünk illy jeles működését nem annyi néző látogatá, mennyit mesteri fáradozása megérdemlett. De ne csudáljuk azt. Nálunk a' színháznyárban huzamósb ideig nyitva nem állott eddig. Győződjék-meg azonban, hogy hervadatlan koszorú él emlékünkből 's a' forró vágy, őt minél előbb körünkben láthatni.

C. . B. . és G. . .

Maros-Vásárhelyen. — Tavaszutó 22-dikén Pálné jutalmára „Macskási Juliana, v. az arany pereczek. Igaz történeti színjáték 5 felvonásban Dugonics t. l.“ — Hát már minden megholt 's a' színpadról száműzött darab újra feléled? A' darab sokkal ismeretesebb gyengeségeivel együtt, mint hogy azt említsem. Czelesztin (Ákos) erővel, 's helyes tartással. Bereczki (Kálmán) illy szerepekre való. Pálné (M. Juliana) türehtő szavallattal, és szenvedélyek helyesebb ábrázolásával, egyes fájdalmaiban feltünőleg, kedvesen. Feleki (Bálint) hibájából erős törekvése kielégített. Czakó (bíró) szavallata érthetlen, hideg, ismétlésekkel; természeti hibát ipar soha sem fed-el. Helyökön volt Kántorné (Sára); Nagy L. (Gyárfás) számtalan stilisticai hibákkal, mi némüleg a' darabnak tulajdonítható, különben nagy pontossággal, betanult szerepekkel. Pálné fáradozásait kevés számú közönség méltánylá. Színésznik visszaéltek előbb türelmünkkel. — 23-án „nagy világ divatja, vig mü 4 fvsban Töpfer után Komlóssy“ adatott sok készületlenség okozta botlással, kevés közönség előtt. — 24-kén „vasálorczás drama 5 fvsban Arnauld és Fourniere után Garay.“ Kovács (sz. Mars) tökélyesen megfelelt. Nagy L. (D Aubigné) szerepe jellemét felfogni iparkodott, mint végig következetes, hü, érthetően. Feleki (Gaston) nehéz szerepének nem felelhetett-meg: erre gyakorlottabb studium és több valódi művészi jártosság kívántatik. Egész szerepe nem volt jellemző. Elején nem azon gyermeki saját könnyelműséggel, és természetesen, börtöni több évi leverttségei nem fokozatonként találók, nem kimérttek; szavallata elhaló, gyenge volt, és érthetlen, mi sokat levont a' darab hatásából. Pálné (O. Mari) kielégítő működéssel. Szánakozás és gyönyört ébreszte bennünk; vége felé mind vonzóbb, elragadóbb. Ha illy ügyelettel lenne ezutáni játéka, mindig érdemfűzérre méltatnám. Czakó (Ostanges) több társával szerep-tudás híjjával. Ha a' fiatalok még szerepeiket sem tanulják-meg, ugy kevés reménnyel lehetünk ezutánra. A' mai ritka közönség költség-fedezésre is kevés volt. Egy darabig fuladásig tömött színház, és most — üres. — 26-án „velencei kalmár, v. keresztény és zsidó, színű 4 fvsban; írta Shakespeare.“ Göde mint vendég lépett-fel a' zsidó szerepében; de jellemének nem felelt-meg; nem értette, nem tudta annak egyes helyeit, bélyegző, nyomos szavait kézjárásaival, arczki-nyomásaival ábrázolni; egyebet mit sem tett, mint földig hajló bókolatokat. Szavallata egyhangú, nagyon eltarkásítva elhalmozott kha-ival. A' h-t ha helyesen tudná alkalmazni, még jó volna: de itt avatatlanak jutott; lassú beszédébe igen sok kha, egyformaság; sebecsbben értetlenül habart. 'S ha

még ide teszem rossz ígére, névmás hasonlatát, mit többszöri intésünkre ön-hittségből is gyakorol elég rosszul, kevés kielégítő volt játékában: pedig hol kell több grammatikai correctség, nyelvbirás, mint színpadon? 's kinek kell több, mint színész igazgatónak? Ő nem előre törekvő színész; rögzött hibáival csatangolja évenként keresztül, mint térítő missionarius, csapatjával az országot, 's mint most is szász faluból örmény városba mentében, vendégjátékokat ad. Sajnálatra méltó társaság, és szegény igazgató! A' számos közönség megtapsolá; hihetőleg tőle ennyit sem várt. Thalia kísérje tovább is papját türedelmes vándorlásaiba. Czelesztin (Antonio), Feleki (Bassanio) helyökön. Pálné (Portia) kellemmel. Benzáné (Nerissa) készületlenség-okoza sok botlásával, akadozó, sipító hangjával kiállhatlan volt. Ki nem érez magában hivatást, lépjen-le, 's ne kinozza tovább magát és a' közönséget. A' már gyakori férfi ál-öltözetekre a' nőknél magam sem mondhatok javaló véleményyt. Kunoss így ír: „az erkölcsnek és illedéknek minden barátja kárhóztató ítéletet mondat és mondhat (a' nőknek férfi ruhákba öltözetekre a' színpadon) mint érzék-csiklándoztató 's állati ösztönt izgató különczködésre. Ez egyik közvetlen mód arra, hogy a' színpad megszűnjön erkölcs iskolája lenni. Nem gondolnók, milly ártalmas gerjedelmek csirájit ébreszti-föl illy jelet az élénk képzelődésű fiatalságban.“

Kenyérvizy.

HANGÁSZAT.

PESTEN, az erdélyi születésű, tíz évű kis művész, Filtsch Károly (mint halljuk egy szász lelkész fia), ki egy erdélyi főrendű dáma pártfogása alatt Bécsben nyere zenészmíveltségét, jun. 11-én adá a' kis redatteremben első hangversenyét a' jótékony asszonyi egyesület javára igen szép számú közönség előtt. A' kis művész valóban csudatehetségeket fejte-ki mindzeneismereti szilárdság, mind ujjai ügyessége és kezei ereje tekintetében. 'S ha már e' korban illy idomokkal tűnik-fel, méltán várhatni, hogy belőle Erdélynek Liszt-je válhatik. A' rokon haza büszke lehet, hogy a' most Londonban nagy lelkesedéssel fellépett Schodelnén kívül ismét egy rendkívüli talentummal dicsekhetik. — Kis művésznök Herz egyik phantasiájában, Hummel nagy septettjében, 's Thalberg rendkívüli erőt kivánt phantasiájában „Mózes“ operából kölcsönzött preghiera fölött tündeté-ki magát, 's zajos tapsokkal árasztatott-el. A' többi zenedarab volt: a) párdal „Nina pazza per amore“ operából; éneklék igen kedvezőleg fogadtatva 's zajosan megtapsolva Uffer k. a. és Bezzi ur olaszul; — b) hegedű verseny, és a' szünni nem akartt zajos taps és hivatás után különös szívességből játszott változatok, előadva S ivori Camill ur által.

D I V A T.

Parisban szobai ruhákra következő szövöketek használ jelenleg a' szépnem: marcze-lint; zöld vagy kék pamut-musselint keleti rajzokkal, ránczolt testtel; a' ruha alján gros-de-Naples-ból készültt egyes lebegénynyel; poplinet egy sor nagy gombokkal; jaconet-et három ujnvi szélességű két lebegénynyel, két sor ránczoltt batiszt-ékitménynyel; habos organdi-t paszomán-munka diszítménynyel, melly között egy sor gomb — A' fehér canezou-gallérokat himezik, 's valenczi esikével körzik. — A' ruhák ujjai középösségűek; alsó testük rövid, de lebegénynyel hosszítva. Szövetjek selyem, foulard, pékin, musselin (három sor ránczokkal, szük ujjakkal). Fialat személyek ruhái ránczolvák vagy koczkások. — Krep és szalmakalapok két színű bársonvirágokkal vagy fehér tollakkal folyvást divatosak.

Szerkeszti Mátray Gábor, halpiacson, Dencs-ház, 56-dik sz. a.

Nyomatik Trattner-Károlyi' betűivel, angol vas-sajtón
uri utsza 453.

HONMŰVÉSZ.

Pesten csötörtökön június 24^{kén} 1841.

KÖLTÉSzet.

Pesti vásárra jött porleány és anyja.

(Június 10-kén, 1841.)

Jaj de szép az a' Pest, istenem de szép,
'S benne millyen úri, milly szelíd a' nép!

CZUCZOR.

; Én istenem be szép
Ez a' Pest városa;
Van is neki minden
Szép holmi árosa.
A' sok rakott boltok
Fényes ékessége;
Hordhatná akár a'
Király felesége.
Piros gyolcs is vagyon,
'S belőle viganó;
Szolgálni eljövök;
Ah itt szolgálni jó!
A' ház egymásra nőtt
Az utsza kőrakott;
Mi szép-nagy urfiak
Csoportja ballag ott.
Ki szőke, ki barna,
Egyik rám is kacsint;
De jó szívű urak!
Másik mosolygva int.
A' ház mind olly magas,
Mint a' mi templomunk,
Hol szent vasárnapon
Misét imádkozunk.
Mi drágagyönyörű
Mulatni oda fel!
Hová rabolni pénzt
Tolvaj nem érhet-el.
Csak illy szép volt, ha volt
Rég' a' paradicsom.
La! ott muzsikálnak!

Futok, meghallgatom.
 De milly csudálatos!
 Isten biz' azt hívém,
 Egy nagy cigánycsoport
 Czimbalmoz itt felém:
 Hát! mind vitéz ember;
 Képök pirosfehér;
 Soknak furoglyája
 Fejétől talpig ér.
 Mihók pásztornak is
 Épp' illy hosszú vagyon;
 Azon fujt fris magyart
 Pünkösztvasárnapon.
 'S az a' hordónyi dob
 Miért szóll olly nagyon?
 Hirdetni tán, hogy itt
 Ház, eladó vagyon?!
 Ha illy muzsikával
 Lehetnék menyecske,
 Vigabb volnék miként,
 Sózásnál a' kecske.
 Nem adnám száz forintért,
 Lelkenure mondhatom;
 'S az volna ám még a'
 Hires lakodalom.
 Megyek megyék tovább
 Megnézni szép Budát;
 'S jó magyar országon
 Az óriás Dúnát.
 És rajta ah ni hogy,
 Pipázik a' hajó;
 Ing, mint bucsún szokott,
 Felül a' lobogó.
 Ni, mintha kergetnék,
 Ugy hajtja-fel magát;
 Hetedhét országon
 Nem látsz illy en csudát.
 Csak hogy magasb, 's színe
 Piros, zöld és fehér;
 A' templomunkéval
 Még is csak fel nem ér,
 Azon szent kép ragyog,

Arany a' csipkéje;
Én is köték rózsát
Ezüst tetejére.
A' drága szent kuthoz
Az a' legény viszi;
Ki Panni nénikém'
Feleségül veszi,
Minap, midőn szívem
Igen is bús vala,
Édes öreg anyám
Azzal vigasztala:
Egy nadrágos legény,
Szép fris, mint az övet,
Jön pünköstre hozzánk,
Ki engemet szeret.
Szeret? no és mért ne,
Bíró lánya vagyok;
'S ha ő ebédet ad,
Én vacsorát adok.
'S azóta olyan rosz,
Sem éjem, nappalom;
Valami akarja
Kifurni oldalom.'
Fejfájást szenvedek,
'S úgy ég ottan belül;
Míntha tüzet raktak
Volna szívem felül.
Jaj néked te szegény
Szívem karimája,
Ha az a' szerelem,
Tüzes bogarkája!
Vártam, várva vártam
Pünköst vasárnapot;
Mikor legénycsókot
Első izben kapok.
Kalácsot is süttem,
Bokrétát is köték;
'S a' nadrágos legény
Ah! el nem érkezék.
Minő nagy veszteség!
Nemde öreg anyám?
Veszett volna inkább

El vagy harmincz libám.
 „Édes Örzi lányom!
 Látom, szerelmes vagy;
 Ha még el nem vettek,
 Elvesznek majd, ha fagy.
 De mit beszéled most
 Szivednek bánatát?
 Hallgass szavamra jól,
 Melly most tanácsot ad.
 Nem mind arany, a' mi
 Szemed felé ragyog;
 A' pompás ház megett
 Sok éhhez tántorog.
 Lát'd, én azt jól tudom,
 Az élet hogy' megy itt;
 Ne higyj! itt a' hívés
 Sokat sirjába vitt.
 Ifjabb koromba', mig
 Itt gazdasszony valék,
 O én végig hozszig
 Mindent átismerék.
 Mondod, szolgálni jössz,
 Te csintalan bohó?
 Szolgálni Örzsikém
 Itt nem neked való.
 Kiket te jó szivű
 Uraknak hivdogálsz;
 Kacsintásuk után
 Csábot, veszélyt találsz.
 Sok nagy ház bársonyán
 Bú 's czifra gond lakik;
 Hol imádság helyett
 Hiúság áldozik.
 Sokszor szül bánatot,
 Mulatni oda fel,
 Hol áltolvaj szived
 Kincsét rabolja-el.
 'S mit olly mohón csudálsz,
 A' fényes lánysereg —
 Keblén vadkéji bünt
 Mi sokszor rejteget!
 Sok keztyűs gavallér,

Hahogy már estve lett,
 Hord cifra frak alatt
 Garasos kenyeret.“
 „Keztyűs? — miféle az?
 O bárcsak tudhatnám!
 Mi az a' gavallér
 Édes öreg anyám?“
 „Kik büszkén 's pompával
 Járnak melletted-el,
 Sokszor jól lakva uj
 Ruhájuk fényivel.
 Tudod, az a' keztyű
 Éppen olly bőr-edény;
 Minőt teins asszony
 Hord otthon a' kezén.
 Lány?! prédikációm
 Im már elég legyen;
 Ezekből a' szived
 Tanúságot vegyen.
 'S másszor, ha Pestre jössz.
 Légy néma és siket;
 Csalóka fényire
 Ne nyiss mohón szemet.
 'S most tudva Örzsikém
 Mihez tartsad magad?;
 Tüstént megyünk haza
 Pakold-fel holmidat.
 'S ki búdra elmaradt
 Piros pünköst hetén,
 Azóta tán eljött,
 A' nádrágos legény.“
 „De már akár hogy is
 Édes öreg anyám!
 Bizony szép az élet
 Pest városába ám.“

L. Damó Kálmán.

INTÉZET.

A' pesti műkiállítás hétfőn, jun. 21-kén nyitattott-meg a' városi redutépületben. Megszemlélhető naponként reggeli 9 órától, innep 's vasárnapokon délelőtt tizenegyedfél órától esti 6 óráig. — A' t. cz. részvényesek ingyen belépti jegyeket kapnak Wagner Józs. múárus urnál, a' szervita-téren, gr. Teleki-házban. — Nem részvényesek belépti jegyeket a' műtermeknél felállított pénztárnál 10 pgő kron kaphatnak.

SZINÉSZET:

Magyar játékszin.

PESTEN, nemzeti szinpadunkon, jun. 18-án „Kean“ szinj. 5 fvsban (Dumas után Fánecsy) adatott. Egressy G. ur a' czimszerepben nem látszott olly

hévvel, tehetségeinek olly lelkesedett kifejtésével munkálódottnak, mint egyébkor. L e n d v a y n ó assz. (Damy Anna) folyvást azon kedvetlenség vagy hidegségnek nevezhető valamiben látszik szenvedni, mellyet rajta csaknem fél esztendő óta veszünk észre; mi ha ezutáni játékait folytonosan bélyegzendí, méltán sajnálhatjuk; mert így nemzeti színészetünk ismét egy másik, dramánk pedig egyetlen, kipótolhatlan művésznője vesztét panaszlandja. — 19-kén előszer került színpadra bérszűnettel az „alvajáró“ (sommambula) opera 2 fvsban. A' szöveget Romani, zenéjét Bellini írta; fordította D e á k y F. Sámuel. Az új diszitményeket Engerth, színházunk rendes diszitője festette A' ezimszerepes Aminában L á n g h k. a. lépett-fel, több izbeli taps és előhívásban részesülve. Igaztalanok volnánk tőle többet kívánva, mint illy nehéz szerepben, egy kezdőtől, és a' neki sajátos tehetségektől követelni lehet. É d e r k. a. (Liza) ma ismét fényes bizonyítványait adá rendkívüli haladásának; de ő, ámbár két jelesen éneklett ariájánál élénk tapsokkal tiszteltetett, sokkal nagyobb kitüntetést érdemlett volna. J o o b u r (Elvino) igen jelesen használá szép tehetségeit. 's ismét bebizonyítá, mennyire vannak hatalmában a' magas hangok, mellyeknél más egyének többnyire hajótörést szenvednek. K o n t i u r (Rodolfo) kis szerepében is diszére vált az egésznek. L i p c s e y k. a. (Teréza) szerénység korlátai közt használá tehetségeit. A' karok különösen jók, 's bámulatos ügyességet bizonyítanak. Az orchestrum is derekasan viselé magát. Ha bár ez opera igen sok, fülreható szépséggel bír is, nem tudom azonban, míg minden főszerep igen jeles kezekben nem lesz, meddig lesz szerencsés a' közönség részvétét lekötelezni. A' fordítmány (melly Bécsben Wallishausen Ján. betűivel csinosan nyomva adatott-el 50 vto kron) értelmes, de egyszersmind nem mentt dialecticai és régi írásmód sajátosságaitól, 's itt ott az ujjab grammatica elleni vétségektől; sőt ebben is, mint a' bájitalban, tapasztaljuk, hogy több helyen engede a' fordító hosszú szótagot igen röviden ejtendő hangra, p. o. az első fvnási 2-ik jelenet karénekében a' „rózsája“ szó első tagját röviden „rözsája“ valának kénytelenek a' kardalnokok ejteni; — ugy a' 2-dik fvs. 4-dik jelenetében Elvino a' „számára“ szó első tagját is röviden, így: „szamára“ volt kénytelen énekelni: már pedig illyesmi a' magyar fület nagyonsérti. Valóban nem győzünk eléggé csudálkozni, hogy dalszínésznink, miután (mint ma is sok helyen tapasztaltuk) nem gondolva a' versnemek mértékével, kedvök és belátásuk szerint változtatják a' fordítónak olly szavait is, mellyek megállhatnának, illy szembetűnő hibákat javíttatlanul hagynak. Nem is hihetünk egyebet ennél fogva, mint, hogy illyeseket készakarva hagynak-meg. Erre már Belizár operánál is figyelmessé tettük őket; lássák bár, ha tökélyesbülni nem akarnak. — 20-án „Miczbán családja“ drama 4 fvsban (Szigligetitől) került színpadra, 's részvétellel fogadtatott.

S z é k e s f e h é r v á r a t t majus 23-án „pajzán ifjú“ Kotzebue régi avultsága 2 felv. a' vasárnap közönséget meglegedésig mulattatá. Kiténöbбек valának: Fitos ur (Tüzes), ki ma mint ujan szerződött tag lépe-fel; Fekete ur (Bivajfi), ki igen helyesen személyesíté a' szenvedélyes agg vadászt; Komáromy ur (Molkus) a' részegségi jelenetekben igen természetileg festé a' rokant katoná kicsapongását: de Telepiné assz (Zsémbesné) helyébe Boernét ohajtottuk volna Az illynemű szerepekben Boerné feledhetlenné tette magát előttünk. — 25-kén „nőm férje“ vigj. 3 felv. írta Scribe. Munkácsi ur (b. Merlau) jól, de a' 3-ik felv. némileg akadozva; mit ugyan annak vége felé helyes játékaival kipótolt. Békési ur (Albert) a' házasságra kevésbbé ügyes

szeles uracsot igen híven. Komáromy ur (b. Lindenweiler) ha néhány tuldo mimjeit, mellyek a' társalgási mivel életkörben tulságosak, mellözzük, dicsegetesen. Munkácsinó assz. (Zsófia) kellemdúsan 's bájjal. Az egész darab egybevágó volt, 's végén valamennyin elötapsoltattak. Fitos ur, játék után nemzeti magántánczczal tisztelkedett. Ő a' 42-dik számú Honművész szerint tavaszelő 6-kán Sopronban is kedveskedék fent érintett tánczával, 's Kiesi Gyulát, mint recensent, balletugrásai a' lábak ide oda vetése (hogy szinte bele törnek) csudálkozásra gerjesztő ugyan, de a' szemnek semmi kellemetességet nem szült, sőt a' nemzet komoly méltóságos jellemét nem tükrözé. De gustibus azonban disputandum non est. — Ezen egy pontban K. G. rec. barátom uramnak igaza van. Valóban csudálom, hogy Veszter urnak grácia 's könnyüségteni nemzeti táncza gyönyörködtetése által elfnyásult; ebbeli betegsége gyógyítása végett a' pesti színházban kellett volna megjelennie, hol V. ur többszöri fellépte által inkább untatott, mint gyönyörködtetett, annyi- val inkább grácia- 's könnyüség nem találtunk tánczában: ellenben F. ur szerényen megvallva, a' könnyüségben 's a' tánczműben olly fokon áll, hova a' nála e' tárgyban művészebbek sem tudának jutni; 's ha ő Farkas urat, vagy Szöllösy urakat látandja, ezeknek művész elveit magáéivá teendi, közöt- tük méltán foglalhat helyet; hova V. ur, nehezen hiszem, hogy eljutand. Mi igen sok nemzeti tánczot láttunk, 's igy megkülönböztető tehetséget is érzünk magunkban. —

C. . B. . és G. . .

HANGÁSZAT.

NYUGPÉNZINTÉZET. A' budapesti hangászegyesület nyugpénzintézetének felállítására szolgáló aláírási ivet délelötti órákban egyesületi pénztárnok Klausz E. L. urnál (Pest, színházi tér, tükör-tár, a' városi színház épü- letében) megtekinthetni 's arra aláírhatni. Kik e' rég ohajtott 's jótékony intézet hasznaiban, 's az első aláírók vagy is alapítóknak engedett tetemes kedvezésekben részesülni ohajtnak, méltóztassanak akarajtjokat aláírásuk által minél előbb nyilvánítani.

MÁTRAY GÁBOR m. k.
egyesületi titoknak.

PESTEN, Filtsch Kár., a' kis zongora-művész jun. 17-én adá másod- dik 's utósó hangversenyét a' kis redutteremben mérséklett de válogatott hall- gatók előtt. Fiatal művésznk ma ismét bámulandó bizonyítványait adván rend- kívül tehetségeinek, azokhoz mért 's arányzott jeleit is tapasztalá a' hallga- tók tetszésének. Ez uttal ő Thalberg phantasiáját „Stranierából“ vett mo- tivumokra, nemzeti melodiákat saját bátyja szerzeményeiből, 's Herz-nek hí- res koronázási phantasiáját játszá kitünő bravourral; mellyek után midőn igen zajos tapsok közt több ízben hivattatnék, ráadásul szives volt ismételni Thal- bergnek „Mózes- phantasiáját“ mellyben multkor, első concertje végén is, annyira lebilincselé álmélkodásunkat. — A' hangverseny egyéb részei voltak: a) olasz aria Persiani „Ines de Castro“ operájából, igen jelesen 's zajo- san megtapsoltatva éneklő Urbani k. a.; — b) Vörösmarty egyik köl- teménye, szavalva Lendvayné assz. által; — c) Kummer versenye cel- lóra; játszá igen derekasan Schlesinger ur, a' nemzeti színház zenész- tagja.

Felszóllítás a' pesti nyilvános énekiskola ügyében. A' pestbudai hangászegyesület több lelkes műbarát és honak mívelődését elő- mozdítani törekvő hazafiak hozzájárultával szerencsés volt mult évi tavaszkor

egy nyilvános énektanító iskolát három esztendőre biztosítva (mennyire az aláírásokban bizni lehet) megnyitni, melly már az első esztendő alatt is bámulatos bizonyítványait adá haladásának. A' mindkét nembeli szegényebb flatalság itt ingyen nyer oktatást, író és segédszereket, a' tehetősek gyermekei pedig igen csekély díjért. A' tanítás sikere igen kedvezőleg bizonyodottbe már az első félévi nyilvános vizsgálatkor, 's hihetőleg még kedvezőbbben tűnendik az fel közelebbi hasonalkajommal, jul. 1-én, miről bővebb tudósítás fog közöltetni. E' jótékony intézetnek léte azonban még mindig a' t. cz. hazafiak 's honleányok kegyes pártfogásától függ. Az egyesület szomorúan tapasztalá, hogy többen (de szerencsére nem sokan) saját nevök aláírásával lekötelezett évi részvényöket (öt pgő ft!) az idén megtagadák különféle, semmiképp' meg nem állható, üres kifogások mellett, 's fájdalom! ezek között kisebb tehetségűek, gazdagok, tekintetben, főhivatalban állók, 's nagy urak is vannak! Vannak olyak is, kik még az első évre lekötelezett mennyiséget sem fizeték-be. Részint tehát azért, hogy az illyesekből származható hiány pótolassék, részint hogy az intézet fennállása minél biztosabb alapra juthasson, a' részvényesek utóbbi közgyűlésében a' t. cz. tagok megkéretettek, hogy a' hazafiakat minél serényebben szállítsák-fel ezen célirányos 's a' korszellem kívánságának megfelelő intézet gyámolítására, és újabb részvények aláírására. — Többek közt én alólírt is megbízatni szerencsés valék, hogy folyóiratom t. olvasóit ugyan arra felszólítsam. Mit midőn ez alkalommal tisztelettel teljesítek, tudósítom egyszersmind a' t. közönséget, hogy: ez intézetre egyszer mindenkorra is lehet bármilly csekélypénzösszeget ajánlani; kik évenként 5 pgő ftot vagy többet is fizetnek, ezek a' részvényesek sorába iktattatnak, 's csak ök vehetnek részt a' közgyűlésekben, egyszersmind joguk van valamelly szegény gyermeket ingyen tanításra ajánlani 's beküldeni a' leczkékre. — Alólírt mindenkor kész egy nyomtatott aláírási iven az aláírásokat elfogadni, mellyekről a' gyűlésekben számot ad, idővel pedig a' gyámolításra nyújtott összegek hírlapok útján közhírré tétetnek. — Felszólítom ezennel a' hazánkszerte lakozó műbarátokat 's hangművészeket, legyenek szivesek a' fenn említett központi intézetre pénzbeli segedelmeket gyűjteni, 's akár egyesületi mtgos elnökhöz, gr. Festetics Leo urhoz Pestre (szélszta, Schernhofer-ház) akár hozzám beküldeni, ki a' kívánóknak kész vagyok nyomtatott aláírási ivateket is e' ezélből kézhez szolgáltatni. — Bátor lesznek e' napokban folyóiratom t. olvasói elejébe is megbízatásom következtében egy nyomtatott aláírási ivet terjesztetni, 's valódi öröm részesévé teendnek, ha minél többen sikerítendik alázatos kérelmemet; mert e' közbenjárásom által azon legszivesebb ohajtásom teljesüend, hogy valamint több alkalommal szerencsés valék jótékony célokra t. olvasóim kegyes adakozásaival megbízatnom, most egy hasznos 's jótékony czél előmozdításával zárhatom-be hírlapi pályámat.

MÁTRAY GÁBOR m.k.

D I V A T.

DIVATKÉPÜNK hosszabb munkát kívánván, mai napra el nem készülhetett, 's így azzal jövő számunkban szolgálunk.

PARISBAN a' színes musselinek, selyem, keleti foulard, organdi a' jelenkori szépnemnek kedvencz szövetei. Leginkább divatozik a' sima ruhatest vagy egyenesen begombolva, vagy a la Sévigné készítve. A' szűk ujjak folyvást fenntartják uralágukat; a' ruhák körzemenyei most is szalagbokrok, fölrok, foszlány, lebegény és rojtok. A' crinoline-alruha még mindig elmaradhatlan. Vállkendőre most is fekete csipke, vagy csipkével körzött fekete túll vétetik

Szerkeszti Mátray Gábor, halpiaczon, Dencs-ház, 56-dik sz. a.

Nyomatik Trattner-Károlyi' betűivel, angol vas-sajtón
uri utsza 453.

HONMŰVÉSZ.

Pesten vasárnap június 27^{kén} 1841.

SZORGALOM.

Selyemtenyésztés Porosz Sziléziában. Jelenleg Sziléziában a' selyemtenyésztés nemcsak érdeket gerjeszt, hanem tetemes előmeneteket is tesz. Miután a' kormány a' selyemtenyésztés hű pártolására felszóllított, a' két utóbbi évben némelly szerencsésebb kísérletek után az első is megtétettek a' briegei örültek intézetében és pedig a' legújabb francia rendszer szerint, melly eddigelé legcézirányosbnak látszik. Már a' 21-dik napra nyerték a' legnemesebb fajú selymet, 's vele egyszersmind a' meggyőződést, hogy Sziléziában is meghonosulhat a' selyemtenyésztés. Ha ez fáradatlan szolgálommal ugy folytattatott volna, miként II-dik Friderik kezdé, azon esetre Szilézia, hasonló éghajlata mellett, még selyemtenyésztésre nézve is ama fokon állna, hol éjszaki China áll. Mihelyt e' Chinából eredt francia rendszer gyakorlatilag is elterjedend a' köznép közt, minden biztosítva leend, 's ismét tétetett egy fontos mivelődési lépés, 's ezer dologtalan szegény, ki most hasztalan lát munka után, ekkor a' műipar ez egyik legszebb ágában gazdag forrású alkalmazást 's belőle élelmezést nyerend.

INTÉZET.

Pesti műkiállítás. Mult lapunk emlité már, hogy az idej műkiállítás f. h. 21-én nyittatott-meg a' városi redutépületben. Jelen esztendőben, ugy látszik, a' műdarabok és a' hazai művészektől beküldött tárgyak sokkal nagyobb számmal vannak, mint tavaly. Első nap alatt látható volt az 1-ső osztályban (rajzolatok, réz-, aczél-, és kőmetiszvények; miniatur- és aquarell festvények) 41 darab. — 2-ik osztályban képfaragó művek 4 darab, 's az olajfestvényekből ugyan e' 2-ik 's a' 3—4—5—6-ik osztályban 330 darab. — Voltak ezek mellett más jeles festvények is, mellyek későn érkeztek miatt a' nyomtatott lajstromba nem vétethettek-fel, mindazáltal szám 's művész neve nélkül közszemléletre kitétettek. — Mennyire egyszeri rövid megtekintés után tudósítást adhatunk, sietünk t. olvasóinkat értesíteni azokról, mellyek részint hazafias, részint művészi tekintetből figyelmünket magukra vonák, és pedig osztályonként:

I-ső osztály.—1) Nagyszerű egyveleg (quodlibet); tollal készült rajzolat. L ö v y E -tól Pesten.—2) Adriai tengeren tanyázó halászoknak messzebb tanyára utazásuk. Rézmetszvény Prevosz L.-tól Parisban Robert Leop. után. Próbyomat. Aláírás utján Wagner Józs. pesti műárusnál megszerezhető. — 3—9) Gyönyörű porcellan festvények Peroutka Fezencz és Schwendt Antaltól Bécsben. — 11) Fáy András arczképe; kőmetszvény; Eybl F.-tól Bécsben. — 12) Angyali üdvözlet. Sepiafestvény, O. T. bárónőtől. — 13—14) Himzett képek K e r e s z t ú r y Mariától Pesten. — 15) Madonna, Murillo után porcellanra; Wollenweber Münchenben. — 16) Corinthi Eudamidas végrendelete; Poussin után irónnal rajzolta Bellók György Bécsben. — 17) Arczkép; pastellfestvény; Schwindt Kár. Pesten. — 19) Ossian: Gerard után (tusoltt rajz); Müll er Ján. Pesten. — 32) Jelenet Homer Odysseájából. (Miniatur.) Ferstler Ján. bécsi prof. (300 aranyért eladó). — 33) Hattyútó Hohenschwangau mellett. (Aquarell) G a á l Guszt. Bécsben. — 34) Sümegh vára; ugyan Gaáltól. — 38) Az utósó Hohenstaufen Konrád. (Sepiafestvény); F r ü h l i n g Kár. Pesten. — 39) Krisztusfő (selyemre himezve); R e m e k h á z y Maria Pesten. — 40) Magyar ország pártfogója (Miniatur) H e l d w e i n Ist. Pesten. — 41) Amor, rózsák közt (Min.) Schwindt Kár. Pesten. — 42) Két arczkép. (Min.) E n g e r t Vilh. Pesten. — A: bécsi lövelbástya ostromlatása törökök által 1683ban. Russ Leandertől.

II-dik osztály.

a) Szoborművek.

1) Korvin Mátyás lovagszobra gipszből. Wiedemann Max. Münchenben. — 3) Megváltó Krisztus; szoborka érczből. Petrovics Demeter Baján. — 4) I-ső Ferencz cs. és k. mellszobra ezüst filigran sodronyból; 65.000-nél több részből egybeillesztve. Libay S. Besztercebányán.

b) Olajfestvények.

1) Házasságtörő nő. K h o o r Józs. Pesten. — 2) Téli vidék Fidanz után. B a l k a y P. Egerben. — 16) Kápolna belseje gyertyavilágnál. Ernst L, Bécsben. — 25) Gyümölcsök. P f a l z Ferencz Eszéken. — 29) Briel háttére. S c h e r n h o f e r Ida Pesten. — 30. 31). Guttensteni és egy magyar vidék, S z a l e Ján. Bécsben. — 34) Rudelsburg. S c h e r n h o f e r Ida Pesten. — 35) Falusi vidék. S á g o d y Józs. Budán. — 38) Vén Sybillák. Pfalz Fer. Eszéken. — 40) Stajer vidék. Schwindt Z s ó f i a Pesten. — 45) Vak koldus. Ságody Józs. Budán. — 46) Magyar romok. Abbiati Gyula Bécsben. — 47) Lucretia. Pfalz Fer. Eszéken. — 48) Arczkép. Kiss Bálint Pesten. — 49) Romai koldus. K h o o r Józs. Pesten. — 50). Kilátás egy ablakról. Kiss Bál. Pesten. — 51) Tanulmányfő. T i k o s Alb. Kassán. — 52)

Sakkjátszó. Kosarek M. Budán. — 53) Kaltenleutgebener vidék. R a u h F. Budán. — 56) Huszárok. Sterrer Fer. Bécsben. — 58) Tájrajz; Indrikovics Ján. Budán. — 62) Batthyány hercegek törzsvára romjai. Waltmann Jak. Bécsben. — 63) Sárköz-vidéki leány. B o r o s Ján. Bécsben. 64) Nagyanya. Schwindt Z s ó f i a Pesten. — 65) Dresda melletti vidék. M ü l l e r Ján. Pesten. — 66) Paraszt-jelenet. P f e f f e r H o n a Pesten. — 70) Meglepett nyilatkozmány. Heinrich Ed. Pesten. — 72) Halastó a? Karpatokban. Glatz Tivador Bécsben. — 74. 75). Laneck romjai; Jordan melletti vidék. M a d á c h Pál Pesten. — 76) Gyümölcsök 's virágok. I n d r i k o v i c s Ján. Budán. — 78) Arczkép. S c h w i n d t Kár. Pesten. — 79) Kétségbeeső Artemisia. B a l k a y Pál Egerben. — 82) Magyar ménló feje. Hess Kár. — 85) Virágok. Id. Brunner Leop. Bécsben. — 86) Napoleon visszatérte Elbából. M ü l l e r Ján. Pesten. — 87) Tájkép. Balkay Pál. — 94) Művész saját arczképe. Heinrich Ed. Pesten. — 96) Lomnitzi csúcs. P i c h l e r Kár. Nagymihályon. 97) Esti tájék. W e b e r Anna Budán. — 98) Gyümölcsök. S t e c h Alajos Vácson. 100) Gyümölcsök. K h ó r Józsf. — 104) Tyroli vidék. K a r a f i a t Emmelina Pesten. — 105) Murányi vashámor. Glatz Tiv. — 108. 109). Gyümölcsök. Schwindt Zsófia és Khóor Jó. Pesten. — 110). Huszárkémeles. P o l l a c k Vilh. Landenburchban. — 111. 113). Csendélet. Gyümölcsök K ä r g l i n g Henr. Pesten. — 114) Leányka alvó ölebével. Tikos Alb. Kassán. — 115). Macskával játszó két leány Schwindt Zsóf. — 116) Jóslás. Ulbrich Ján. Bécsben. — 118). Leskelődő rabló. K a n n Henr. Pesten. — 123) Uti jelenet. Kiss Bálint. — 124. 140). Baromfiak. Vak Tóbiás. Balkay Pál. — 126) Rabló a? börtönben. Boros Ján. 128. 130. 131. 149) Tájképek. Szale Ján. — 132). Tót pásztorfiú ebédjénél. Tikos Alb. — 134. 135). Arczképek. Schwindt Kár. — 141). Enyelgő kéményseprő. Ságody Józ. Budán. — 145) Vén pipaárus. Bernhardt Fer. Bécsben.

III-dik osztály.

(Olajfestvények)

151. 159) Schodelné assz. mint Norma, élethiven találva. Kár, hogy teljes életnagyságban nincs véve. — A? szalagfű. B a r a b á s Mikl. Pesten. — 152) Fialat jósnő. K ä r g l i n g Henriette Pesten. — 153)) Sobri halála, Hemmerlein K. Mainzban. 154) Arczképek. L e s t y á n Ján. Pesten. — 155) Neápoly egy része. M ü l l e r Ján. Pesten. — 161. 204). Vidalpra vezető ut és tájkép. S z a l e Ján. Bécsben. — 162) Déli nyugalom. W e i d e Vilm. Budán. — 174) Apácza-zárdai csarnok. Id. De Pian Ant. Bécsben. — 175) Arczkép. T i k o s Alb. Kassán. — 176) Arczkép. H o r a J. L. Pesten. — 182) Stajer cseresznyevásár. Ritter Ed. Bécsben. — 189) Zsákmányra akadt parti

lakosok. Kovács Mih. Bécsben. — 191. 192.) Csendélet; és hála-
érzet. Borsos Józ. Bécsben. — 196. 197.) Hunyady Ján. két szerb
rabló ellen; és, Bodó István. Kiss Bálint Pesten. — 198) Pozson.
Rasmayr Ján. Bécsben. — 201) Egy horvát fiú. Eybl F. Bécsben. —
— 202) Magyar vidék. Marko Kár. Pisában. — 209). Pesti utza-
söprő gyermekek. A. E. gróf Pesten.

IV-dik osztály (Folytatás).

214). Liget Óvár környékén. Szale Ján. — 215. 240. 241. 248)
Arczképek, tanulmányfő, bretagnei pórnő. Hora J. L. — 218. 219.
220), Gyümölcsök és csendélet. Kärbling Henr. — 228) Gabna-
aratás Amertánál. Zimmermann Richard Münchenben. — 229) Gara
Miklós védi a két királynét. Herbsthofer Kár. Bécsben. — 231. 233).
Katona-szállásosok. Politizáló magyar parasztok. Weide Vilm. Bu-
dán. — 243) Pusztai csikósok. Heicke Józ. Bécsben — 247) Árpád
az alaptörvényeket alkotja. Schmidt Józ. Bécsben. — 251. 252.) Táj-
képek. Marko Kár. — 258) Élelmet vivő huszár. Schindler Kár.
Bécsben.

V-dik osztály (Folytatás)

264. 302). Család- és arczkép. Barabás Mik. — 266. 295).
Arczképek. Hora J. L. — 268) Tanulmányfő. Eybl F. — 269) Virá-
gok. Petter F. H. Bécsben. — 271. 293. 296). Madarak fészkekben.
Virágok. Gruber Kár. Bécsben. — 274) Garda tó, Zimmermann Alb.
Münchenben. — 276) Schodelné assz. (Gyönyörű festvény; de nem
olgy élethű, mint Barabásé.) Schiavoni Natal. — 279) Ibolyaárus le-
ányka. Waldmüller F. S. Bécsben. — 281) Egy aggastyán déli nyu-
galma. Flüggen G. Münchenben. — 282) Fölfedezett levél. Francoi. —
286) Egy olasz meglepi gyümölcsvivő kedvesét. Hansson H. Mün-
chenben. — 287) Ezer éves tölgy Ilmenaunál. Bellermann. 289) Táj-
kép. Bürkel H. Münchenben. — 294) Tájkép napnyugotkor. Scheins
L. Düsseldorfban. — 297) Olajfa-erdő Athéna mellett, Ross München-
ben. — 299) Egy Marinajo kedvesével ül nap nyugtakor. Ifj. Rahl Kar.
Romában. 305) Vadrécék. Hartinger Ant. Bécsben. — 307) Gyónás
Lodi Velenczében. — 308) Egyveleg. Vandez a Miskolczon.

VI-dik osztály (Folytatás.)

310) Olvasó leány. Tikos Alb. — 311) Bern vidéki hajadon.
Hora J. L. — 314) Tyrol menyegző éji világitásnál. Müller Mór.
Münchenben. — 317) Campagna Roma mellett. Bürkel H. Münchenb.
— 318) Mocsáros vidék. Feid. Józ. Bécsben. (E' három utóbbi felsé-
ges tájrajzok.) — 320) Kölcsey életnagyságban. Einsle Ant. Bécsben
— 322). Nyugvó nő. Clarot Sánd, Prágában — 324) Kincsásók. Geyer
Münchenben. — 330) Sz. László király. Frankenberger Ján. Bécsben.

LITERATURA.

Nagy Ignác szinmútarából a 24-ik füzet mult napokban jelent-meg. Tartalma a' hirt szerzett „egy pohár viz“ vigj. 5 fvsban; Scribe után francziából fordítá a' kiadó. Ára, mint a' többi füzetnek 40. kr p.p.

Wallisi literatura. — A' wallisi tudományos társaság évnepját öszhő 7. és 8-án Abergavennyben ünneplék. Számos jutalom volt kiosztva. Egyike különös figyelemre méltó; mivel értte egész Europa pályázhatott, t. i. 80 guinea-jutalom a' legjobb értekezésért, a' wallisi hagyományok befolyásáról a' német, francia és scandinaviai irodalmakra. Az értekezést lehetett wallisi, német, francia vagy angol nyelven írni: de azon esetben, ha a' két elsőbb nyelven iratnék, francia vagy angol fordítást is kellett hozzá csatolni. Bunsen lovag volt odaitélő bíról kinevezve. Három értekezés lön beküldve; egy német - angol fordítással, — egy francia 's egy német-francia fordítással. A' jutalom az utóbbinak, Schulz brombergi tanító által irottak, ítéltetik oda. Reményleni, hogy figyelmét a' társaság a' celta nyelvmaradványok fenntartására fordítandja; jelesül a' manx nyelv szótárát igen ohajtják a' nyelvtudósok. A' társaság által megjelenendő első könyv, mint mondják, Liber Landavensis vagy Llyor Teilo, a' landaffi székesegyházra vonatkozó krónika leend.

SZINÉSZET.

Magyar játékszin.

FIGYELMEZTETÉS. — Jelen szombaton, jun. 26-án, bérszünettel adatik: „alvajáró“ (Sonnambula) opera Bellinitől, 2 fvsban. Romani Felix után általtette Deáky F. Sámuel. Carl Henriette k. assz. porosz királyi udvari kamara-énekesnő Amina szerepében, mint vendég, először lesz szerencsés fellépni.

ASZTALOS KÁROLY

országos igazgató-választmányi titoknok.

PESTEN, nemzeti szinpadunkon, jun. 21-én az „Amerikai“ vigj. 4 fvs. (Töpfer után Láng Ádám) adatott. — 22-én Laborfalvi k. a. javára „egy pohár viz“ vigj. 5 fvsban (Scribe után Nagy Ign.) igen szép számú közönség előtt került szinpadra. Laborfalvi k. a. (herczegnő) a' zajos tapsokon kívül két koszorúval is tiszteltetik-meg. — 23-án „Capriciosa“ vigj. 3 fvsban (Federici után Kovacsóczy M.) fordult-meg szinpadunkon. —

Székesfehérvárratt. — Maj. 27-én „méregkeverő“ szinj. 3 fvsban írta Scribe, ford. Pály Elek. Munkácsiné assz. (b. Marquise) és Komáromy ur (Gallifard) e' mai darabban olly jelesen 's műértő összehangzással léptek-fel, hogy e' készülettel még nemzeti szinpadunkon sem félthetni őket; zajos tapsokkal hivattak elő. Jelesek voltak még Pázmánné assz. (Heloise), Békésy ur (Arthur), Török ur (Vernilac). A' két utósó részvét-szülte tapsokban részesült, 's mindketten szerepök mélyeig hatottak. Illy szorgalommal szinészinkek még egy darabot sem adának, 's bizton remélhető, ha az igazgató ur e' mű ismétlését a' télen nem feledi, számos mivelt nézőre tarthat számot. — 29-re „Kean“ volt kitűzve.

C. B. és G...

HANGÁSZAT.

Énekiskolai nyilvános vizsgálat. — A' pestbudai hangászegyesület igazgatása alatti énekiskola nevéndékeinek második félévi nyilvános vizsgálatára f. e. jul. 1-jén reggeli 8 órakor tartatik Pesten a' városi kisebb redut-teremben hangászegyesületi mtgos elnök Festetics Leo gróf ur előülése alatt, melyre ez uttal a' nevezett intézet t. cz. részvényesei, gyámolói, és barátjai tisztelettel meghivattatnak. A' vizsgálat tárgyai: zene- és énekelmélet, gyakorlatok, magán- és több hangú dalok, karénekek, Haydn C-miséje, Engeszer professor ur miséje magyar textussal, megkísértésül, itt legelőször előadva. Berekesztésül: jutalom-osztás a' jelesebb nevéndékek számára. — Az egyesületi igazgató választmány megbízásából.

MÁTRAY GÁBOR m. k.

egyesületi titoknok 's énekiskolai igazgató.

SOPRON. Szükségesnek látom megemlíteni, hogy ugy látszik, különös rossz csillag örködik utóbbi közleményimen. — Utósó két közleményem megfoghatlan későn jöttek-ki; 's miután tudom, hogy e' lapok szerkezője nem szokta azokat hetekig hevertetni, csak hanyagságnak, mely a' postán uralkodék, tulajdonithatom. — E' közleményem azouban, melyet már egyszer írek, ugy hiszem, elveszett; tán valakinek kandsága rablá azt el; 's így kénytetve vagyok azt ujlag írni. — April 11-kén (tehát két hónap előtt!) ada nálunk Stigler Jósef Károly nagy hangversenyt Phylaeolodicon-ján, a' muzsikái egyesület termében. — A' hirdetmény szörnyű pompás vala, és Stigler urat külföldi lapok által a' legdicseretesebben ismeretes virtuoz-nak, több phylharmoniai társaság tagjának 's orosz országba műutazásra szándékozónak hirdeté. Mi, tudja ég! mit mindent vártunk — és — mit sem leltünk. A' hangverseny részei: 1) Introductio és kar Parisina operából Donizettitől; játszá a' Károly-uhlanok hangászkara. 2) Motivumok Normából, Likl alkalmazása szerint játszá Stigler ur. 3) Dal „Elisa és Claudioból“ Mercadante-től; éneklé Knischaurek Eliza. — 4) „Inpromptu svaiczi dalokra“ (igen hosszú cz. m-mel) játszá Stigler ur. — 5) „Megemlékezik-e még rólam?“ dal Prochtól; éneklé Purt ur. — 6) „A' havasi kürt; 's a' csillagokhoz“ két dal Prochtól; játszá Stigler ur. — 7) Nagy versenydarab fuvolára Berbiquertől; játszá négyes kísérettel Szelezky István ur, hoboista Sándor-gyalogezrednél. — 8) „A' vándor“ Schuberttől, fuvó hangszerekre. — 9) „Trombita-induló;“ a' nyílt hangszeren játszá Stigler ur. — A' legjobb darab kétségkül Szelezky előadása volt. Biztosság, erő, rendkívüli tisztaság, ritka bravour, 's igen finom előadás bélyegzék játékát; feltűnő jeles crescendo és decrescendója. — Knischaurek k. a. ma igen derekasan énekelt; roulade-jai tiszták, előadása kellemes. Bár csak szoknék-el attól, hogy, igen is érthetően akarván énekelni, az i-vel hangját annyira beharapja; mi nagyon kellemetlen. Stigler urról mit mondjak, alig tudom. Virtuozitásáról csak azt mondhatom, hogy ebben minden legközepserűbb dilettans bátran megállhat mellette. Hangszere sem valami új; — szalónban kellemes lehet, de hangversenyre nem méltó. Azon hiedelemben valánk, hogy e' hangszer saját találmánya, 's így ebben kerestük érdemét; de nem leltük, mivel az Deutschman ur, bécsi hangszerkészítő találmánya és munkája. — Így a' virtuoznak kürtölt urban közönséges csalónál egyebet nem leltünk, és szükségesnek látjuk ezt nyilvánítani,

hogy más városba érve, ne legyen alkalma a' mainál nagyobb közönséget jég-
 re vinni. — April 30-kán hallottuk a' helybeli muzsikai egyesület nevendé-
 keinek próbatéti hangversenyét. — Ugy hiszem, hosszas, sőt unalmas volna,
 a' 15 darabot elősorolni, 's így csak a' kiemelendőket említem. Petz Gyula
 ur Schubert „vándorát“ éneklé, 's mi örvendve üdvözöljük a' talentumtelif-
 jút. Valóban felséges hangja a' természet zsufozásig tömött közönségre olly meg-
 lepő volt, hogy a' taps majdnem szünni sem akart. Ez érez, e' esengés, ez
 erő uraim! 's mellette milly szívhez szóló, milly megrendítő hangja! Szébb
 hangot valóban még képzelni sem lehet. Előadása átgondolt volt ugyan, de
 láthatni, hogy ő még nem hallott Schubert-dalt úgy énekelni, mint azt kell.
 E' mellett ő — hihetőleg nem akarván hangja gömbölyűségének, teliségének
 ártani — érthetőleg semmiképp' sem énekelt, 's ez által mutató, hogy még
 kezdő: mert hisz' az is kívántatik a' művészséghez, hogy illy teli hang ne
 veszszen kelleméből, 's még is érthető legyen minden szó. Mi ezt semmiképp'
 sem gáncsolásul, csupán csak baráti intésül hozzuk-fel. Igen sajnálva vesz-
 szük, hogy ő olly pályára lép, melly őt gátolni fogja, gyakran hallatni ve-
 lünk csudiszép hangját. Szíves tanácsunk volna; menne Bécsbe, igyekeznék
 ott jeles mestertől utasításokat nyerni, 's adná magát színészetre. Illy rend-
 kívüli hang, minő az övé, fényes jövődöt biztosítva neki, 's mind ő mind
 családjá meg nem bánna, ha néhány év mulva pár ezer, 's utóbb mindig ne-
 vekvő díjjal szerződésre léphetne. Szinte vétek volna illy természet-ajándékot
 nem művelni, 's avval embertársait nem gyönyörködtetni. — Glos er Emilia
 hangja legtöbb reményt nyújt; az teli, gömbölyű lesz maholnap; előadása is
 kitűnt azon érzés által, melly már is bélyegzi azt. Csak érthetőség! ez itt
 is a' bökkenő. Schmid Maria hangja tán erősebb, de ő nagyon kiáltoz; e' mel-
 lett hangja éles 's nem teli. — E' kettőből, ha szorgalmas, idővel még lehet
 valami: a' másik két dalnokné azonban bizvást hagyja abban; mert itt a'
 hangnak még árnyékát sem lelhetni-fel, 's kár az időért, mellyet itt elvesz-
 tegetnek. — Végül Becker nagy hírvű költeményét: „Sie sollen ihn nicht ha-
 ben, den freien deutschen Rhein“ Haekl-től muzsikárátéve, eléneklé az egye-
 sület egész dalnok-nevendéksége, melly között nem egy 8-6 évű kisdéd is
 vala látható. Már ennek hangja legyen? A' szép kardal természetesen minden
 siker nélkül kiáltatott-le. — Egyáltalán megjegyzendő, hogy a' solo-ének da-
 rabok mind nagyon nehezek valának. Megrögzött szokás, hogy illyes alka-
 lomra, a' mesterek mindig roudadeokkal, nehézségekkel tulhalmozott, nagy-
 áriákat, mellyek még művésznékek sem könnyűk, választanak! — holott egy-
 szerű, könnyű dalokat jól énekelhetnének, illy ariákat pedig csak elrontanak.
 — E' nehézséget vadászás a' hegedű-daraboknál is feltűnt. A' 18-20 fiú ál-
 tal egyszerre eljátszott darabokat nem is említem; mert azok valóban kritika
 alattiak valának. Csak azt mondom, hogy midőn Jansát 's két izben Benescht
 olvastam a' hirdetményen — eljédtem, 's pedig méltó joggal. Azt leróva, hogy
 illy nehéz műveket csak igen tökélytelenül adhatták elő, 's egyáltalán mind
 igen hamisan játszottak. Buck Eduard-ról azt találom megjegyzendőnek,
 hogy vonása kellemes, 's flageoletje mindnyája közül a' legjobb vala. Rátz
 Ágoston még leginkább diadalmaskodott a' nehézségeken; Steiner Mihály pe-
 dig meglehetősen tisztán, érzéssel, sőt finomul játszott. Ez utóbbi Klug ur
 szerzeményét adá elő, melly bár nem tűnik különös, valódi muzsikai érdem
 által-fel, még is kellemes a' fülnek. — Hummel egyik concertjét ismét el kel-
 le nyelnünk a' kis Hászpelytől; ismét tiszta játék, de csak ismét semmi bra-

vour, érzés, átgondoltság; 's mindazon tulajdonok hiánya, mellyek a' derék zongorázónak sajátjai. Bárcsak más szerzeményeket választana, ne mindig Hummeléit, mikre illy gyenge gyermekjátéknál ismerni sem lehet! — Az ugyan e' nap reggelén történt theoriai vizsgálatnál sokkal több okunk vala megelégedni: azonban eddig csak a' hangversenyekről értekezvén, nem czélom, most ennek taglalatába ereszkedni. — Mind eddig még egyszer sem emlitém a' nevendékek vizsgálati hangversenyét, mivel az olly kevés érdekest nyujta, hogy nem találám érdemesnek azzal e' lapok t. cz. olvasóit untatni. Azonban most, midőn szándékom közléseimet egészen félben hagyni, szükségesnek láttam, legalább ez egyesületnek igen csekély hasznát *) e' közlések olvasóival tudatni. — Ha valami rendkívüli találná magát előadni, köteletségemnek tartandom, arról maga helyén jelentést tenni; különben azonban — elhallgatok. Véget akarok vetni ama számos félreértésnek, ama végtelen sok találgatásnak, mellyre nevem el nem találhatása okot nyujta; — 's csak még ez egyet kérem: hagyjanak-fel azon gyanúval, melylyel — az igazság kimondás vétkében annyi ártatlan egyént üldöztek. Nevem betűi még is olly egyszerűen fekszenek aláírásomban.

KIESI GYULA.

*) Nem lehetünk a' tudósítóval tökélyesen egy értelemben. Intézetekben még tanuló nevendékektől tökélyt követelni soha sem kell. Ott csak az alap tétetik-le, mellyre sok esztendő elfolyása közben építsen a' nevendék. A' tehetségeknek ott csak irány és az ut eleje mutattatik, mellyen még sokáig kell haladni a' nevendéknek, míg a' Parnass ormára érhet. Csak itt, 's nem az iskolában kell kivánni érett gyümölcsöket. A' szerk.

D I V A T.

27-dik divatkép Pestről. — Magyar diszöltözet férfiak számára. Mente, dolmány és mellény ezüstre; a' zöld dolmány selyem zsinór-diszitménynyel. Ezen igen diszes nemzeti öltözet rajzát Kostyál Ádám ur, polg. férfszabó Pesten (boltja a' kigyó-utza elején, gr. Teleki-házban) volt szives velünk közleni. Ő az, ki, mint e' lapok legbuzgóbb pártfogóinak egyike 's a' honi szép izlés haladásának maga körében mindenkori ohajtója 's előmozdítója nem csekély áldozattal törekvék a' Honművész lapjait kezdetöktől fogva szebbnél szebb nemzeti divatképek közlésével ékesíteni 's érdeküket ezzel is nevelni. Miért milly köszönettel tartozhatunk neki, csak az képes megítélni, ki előtt tudva vannak az akadályok, mellyekkel azoknak ügyében küzdenie kellett, 's az áldozatok, mellyeket reájok szentelt. — Nem lesz érdektelen említeni, hogy ő jeles régi könyvek birtokában van, mellyekben a' hajdankori magyar női és férfi öltözetek rajzai igen nagy mennyiségben foglaltatnak, 's azokat megbízóinak rendelése szerint újabb izléssel párosított utánozhatlan ügyessége mellett a' jelenkor kívánataihoz képest mintaul használhatja. Ő az, ki a' hazából nagy mennyiségben kivitt drága pénzen vásárolt külföldi özős-vásznon (Steifleinwand) helyett az Eperjesen készítettetni szokott szövsvásznon használatát ajánlá, mellynek rőfét az előtt 4 garason alig, most pedig már 12 garason adhatják-el az azt jelenleg ruha-bélések alá szélteben használó magyar és ausztriai szabóknak; mi által sok millio forint maradt-meg az a' nélkül is pénz-szük honban. Ő az végre, ki a' hazai vakvarjú 's gémtollakból készitendő kócsagokat ajánlá, 's visszhangra találva szózata, ezzel is sok száz-ezer forintot mente-meg honunknak a' külföldre pazérlástól.

Vége a' jelen félesztendőnek.

Szerkeszti Mátray Gábor, halpiazcon, Dencs-ház, 56-dik sz. a.

Nyomatik Trattner-Károlyi' betűivel, angol vas-sajón
uri utza 453.

Honművész foglalatja.

A' számok a' folyóirat számaira utasítanak.

Költészet.

Ohajtás új év napján. Dryden (életrajz) 1. — Valóság és álom 2. — Leányrabló 3. — Koporsó 4. — Lányka szerelme 6. — Árva fiú 7. — Pápai emlék. Szegények képtára 8. — Novaja-zemlai. Agg tölgy 9. — A' parthoz ért 10. — Csanád 11. — Hervadt virágom felett 12. — Az ajak 13. — Nöteremtés 14. — Tavaszkor 15. — Mustdal 16. — Bolena Anna 17. 18. 19. 20. 21. — Bucsú 22. — Andor ujjoncز dala 23. — Emlékezés 24. — Balassa 25. — Álmod 26. — Vasút 27. — Telen 28. — Tűz van 39. — Bányászdal 30. — B a J-ihoz 31. — Az én imám 32. — Véggivárat 33. — Vágyódás 34. — Csalóka képzet 35. — R. emlékkönyvébe 36. — Három szín 37. — Reménycsillagom 38. — A' holdhoz 41. — Nyilatkozás 42. — Hajnal 43. — A' mult kéje 44. — Remény 45. — Vágy 46. — Hitzegő király 47. — * * Szemei 49. — Pesti vásárra jött porleány és anyja 50.

Szorgalom.

Légtől hajtott gép 1. — Asszonyi fésűk. Győzhetlen varázsgép. Óvó mellények. Összeszorított lég, mint mozdító erő 2. — Vasuti 's gőzhajói veszélyt háritó. Tehén-faláb 3. — Rhabarbara-bor 5. — Új tunnel. Piano Quarré. Új öntetű betűk Amerikai találmány 6. — Miniatur-gőzgép. Europa legnagyobb műcsatornája 8. — Ausztriai édességek 9. — Órök óra. Electro-magnesi gépely. Vad gésztenyefa levelei. Electricai telegraf. Üvegmetész acél. Anemometre 10. — Új nemű fortepiano. Süketnémák nyomtató intézete. Fogsajtó. Természetileg festett fa. Kovakő felolvasztása 13. — Kén Anglia 's Irlandban Tőkehal-halászat. Új bádóg 15. — Angol gazdasági egyesület. Mellezigarrók. Org-nakészítő szabó 16. — Új nemű fűtés 17. — Hernyópusztítás. Új indigo. Cserebogár-szesz 23. — Lovagló ostort fonó; muzsikai író-gépely. Viz-ellenes hajó Kolompér-ültetők 24. — Hullámhasító 25. — Molyok pusztítása ellen Csatornaásó gép. Üveg-selyem fonás 26. — Legujabb utszakövezet. Moteur atmosphérique 27. — Pálinkaégetés és serfűzés 30. 31. — Üvegszöves Örök lámpa 31. — Themse-tunnel 32. — Gépkivitel Angliából 33. — Új lőszer 34. — Földkerekek legnagyobb hajója. Halál bizonyosságát kémlő szer. Krétaház 37. — Új angol vas-utak. Selyemtenyésztés Középamerikában. Amerika 's orosz Ázsia arany jövedelme 38. 39. — Aranymosás Dél-amerikában 40. — Fafűrészelés. Érzékötelek 41. — Új-zelandi len terjedése. — Új mikroskop 42. — Új pisztol. Márványfestés 43. — Angol ser. Légyvesztő papiros. Vas sínek Ausztriában. Olajszeszlámpa 44. — Varrótűk Angliában 45. — Húsnak eltartása 46. — Asphalt-kövezet 47. — Óriási papír-iv. Legkisebb olló 48. — Fakövezet Londonban 49. — Selyemtenyésztés porosz Sziléziában 51.

Festészet.

Üveg festészet 5. — Óriási díj. Rivelles és Ribera képirók 6. 7. — Granet Ferencz Marius 10. — Hora János Lajos 13. 41. — Remek olajfestvények a' bécsi es. k. képtárban 24. 25. 26. 27. — Hires festők sajtóságai 28. — Lessing Kár Frid. 32. 33. — Ismeretes képirók műdolgozatai Bécsben 33. 34. — Marko Károly új műve 26. — Festvények a' bécsi Belvederben 41. 42. 43. 44. 45.

Szobrászat.

Adakozások Mátyás kir. lovagszobrára 1. 4. 8. 11. — Közgyűlés 22. 23. — Beethoven és Gluck szobra Bonn és Parisban 5. — Minta Napoleon siremlékéhez 14. — Maria Christina 28. 29. — Fenelon szobra 29. — Weber emléke. 30. — Adakozások Kőlcsey emlékére 30. 43. — Wellington lovagszobra. Franciaország számára megvett féldomborművek 39.

Kertészet.

Tulipán és jáczint 11. — Virágtenyésztés 27. — Camelliák 34. — Császári mulatópaloták Newa szigeten. Muszely Károly pesti műker-tész 40.

Építészet.

Scamozzi 3. 4. 5. 6. — Ivara és Vanvitelli 9. 10. — Salamon tem-ploma Jerusalemben 22 23 — Athene, Persepolis, Roma 44. 45. — Mersier, Mansart, Antoine 45. 46.

Régiség.

Philosophiai elmefuttatás 2. — Régi sirkő 6. — Romai castrum 9. — Özönvíz előtti erdő. Régiségi nevezetesség. Gallo-romai pénzek 21. — Kiásások Rusicadában. Wani vár. Tatta város Sindben. Italica. Anti-quariusi vizsgálatok. Ó görög féldombormű. Középamerikai's maltai régi-ségek 36. — Romai viasztáblák 46.

Intézet.

Nöcselédek menedéke 14. — Pesten alapítandó kiseddóvó intézet tárgyában 19 34. — Fialat bűnösök iskolája. Néger fiúk nevelő intézete 29 — Budai jótékony nőegyesület 31. — Rabok dolgozó intézete Jász-berényben 35. — Posták és utak olasz országban. Leánynevelő intézet Algierban 37. — Északi régiségvizsgáló társaság. Statisticai adatok 39. Jótékony leányegyesület 47. — Pesti műkiállítás 50. 51.

Literatura.

Literaturai pártemberek 2. — Nemzeti színházi zsebkönyv 1841 re 7. — Ruth 9. — Lehet-e a' vegyes házasságoktól a' beszentelést meg-tagadni 11. — Igaz-e, hogy nehéz új jellemeket a' regényekhez találni? 12. 13. 15. 16. 18. — Kísfaludy-társaság 4-ik közülvése 12. — Szin-műtár 12. 21. 35. 43. 51. — Bánya az ifjúság képzéséért 16. — Long Chiva 19. — Császárf. Ferencz költeményei. Gr. Teleki László „kegyencz” szom. játéka 21. — Makamat Hariri kézírata. Aquinoi Tamás ujan-felfedezett munkái. Tudományos választmány Afrikában 23. — Jisrael könyörgései. Szentírás vakok számára 24. — Remény; zsebkönyv 1841 re 30 39. — Írói tulajdon tartóssága 31. — Értekezés Andaluziáról (Hor-vát I.); Nőnevelés (Fáy A.); Tudom. Gyűjt I k. 35. — Angol jour-nalisták 37. — Világtörténet az ifjúság számára (Stancics) 40. — Hidegvíz, mint elemi ital és gyógyszer, s lélek diaeticája (Virágh); Ansichten über die Erziehung der Zöglinge einer Blindenanstalt (Dolezál-ek) 41. — Kuthy munkái 44. — Wallisi literatura 51.

Szinészet.

1) *Értekezések.*

Csödület a' nemzeti színház igazgatóságára 3. — Utasítás nemzeti színházunk igazgatójának. Schodelné nyilatkozása 6. — Egressy Gábor megtiszteltetése 9. — Miss Pardoe, Schodelné felől. Schodelné bucsúnyilatkozata 14. — Szigligeti nyilatkozata 16. — Értesítés az országos igazgató választmány részéről 23. — Farkas felszólítása magyar színesztársaságok alapítóihoz 28 — Szemle Egressy G. utóhangjai felett 34.

2) *Magyar játékszin.*

Debreczenben 10. — Esztergomban 3. — Székes Féhérvárat 33. 36. 37 47. 48. 49 50. 51. — Győrött 1. 2 4 6. 8. 9. 10. 11 12. Kassán 4. — Kecskeméten 5. — Keszthelyen 27. 28. 33. — Kolosvárat 2. 6. 9. 11. 14. — Losonczon 27. 33. 35. — Lőcsén 13 — Marmaros Szigeten 13. — Marosvásárhelyen 15. 16. 32. 33. 43. 44. 45. 47. 48. 49. — Miskolczon 17. — Nagyváradon 7. — Nagykörösön 28. Pápán 42. — Pécsen 3. 4. 29. — Pesten majd minden számban. — Szabadka 22. 25. 26. — Szegeden 1. 33. 45. 49. — Zágrábban 21. — Zalaegerszezen 12. 13. 22. 23. 29.

3) *Német játékszin.*

Pesten 35. 36. 38. — Kassán 20. — Győrött 40. — Veszprémben 24

4) *Külföldi játékszin.*

Schodelné assz. Bécsben 19. 20. 21. 24. 27. 34. Londonban 48. — Meggátolt tengeri utazás. — Odry 19. — Matróz és színésznő 22. — Helyreigazítás 31. — Színészet olasz országban 33. 34. 36. 37. 38. 42. 43. — Esslair temettetése 41. — Egyiptusi dramák 45. — A' pupos 48. 49.

5) *Látványos mutatóványok.*

Philippe Győrött 23.

Hangászat.

1) *Hangművek.*

Hubovszky búharító keringőjei 11. 12 — Travnik új hangműve 23. — Mazza cavatinája, és báléji virágok Morellitől 25. — Fáy Gusztáv első hangműve 28.

2) *Hangverseny.*

Budán a' vakok javára 1. — Színház javára 29. — Pesten (Pfeiffer Antal) 3. ; nemzeti casinóban 3. 18. 20. 22. 24. 26. 28. 30. 32. 35. 38. 40. 42. — Hangászegyesületé 18. 19. 20. 24. 25 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 35. — Morelly és Judex tánczene - próbái 3 ; reünio 19. Tingry 22. 25. 26. 27. 29. 22. Gobby Etelka 24. — Pirkhert Eduard 24. 25. 26. 27. 29. — Kisdéd-korház javára

24. 26. 29. — Vimercati Pietro 27 28. — Arnstein 28 — Városi tisztviselők özvegyei javára 29. — Baermann Kár. 32. 33. 37 — Szmolik család javára 32. 33. — Kloss Kár. 37. 38 — Zöhrer kisassz. 40. Pál orat, magyarul 40. 44. — Seuffert Bertha 42. 44. — Sivori Camill 44. 45. 47. — Filtsch Kár. 49. 50. — Gyöngyösön 31. — Sopronban 5. 13. 29. 30. 42. 45. 51. — Törökbecsén 19. — Kassán 35. — Győrött 40.

3) *Egyveleg.*

Pesti énekiskolai vizsgálat 1. 4. 51 — Énekiskolai részvényesekhez 9. — Ezeknek közgyűlése 16. 20. — Zene Napoleon eltakarításánál 22 — A' kis hegedűs 23. — Hangászegyesületi közgyűlés 16. 27 29 36. 37. 40. — Donizetti kitüntetése 30. — Hangászegyesületi nyugpénzintézet Pesten 36. 37 40. 50. — Liszt 46 47 — Seltenreich tactus- és kótaméroeje. Jutalomtétel Brüsszelben 46. — Felszállítás a pesti nyilv énekiskola ügyében 50.

Táncz.

Bostonban 21. — Budán 2. — Contratáncz pöesise 31. — Csákvárratt 14. — Csanádon 13 19. — Dabason 3. — Esztergomban 16. — Gyöngyösön 17. — Győrött 14. — Kassán 21. — Kecskeméten 7 14. — Losonezon 17. — Nyitrán 19. — Pápán 7. — Pesten 2. 4. 6. 7. 8. 10. 11 12. 14. 16. 17. — Rimaszombaton 17. — Székesfejérvárratt 12. Szatmáron 41. — Szombathelyen 19. — Czáfolat ugyan innen 25. — Tasnádon 48. — Tatán 17. — Veszprémben 24. — Veszter Debreczenben 19. — Virágföld 18. — Zalaegerszegen 13.

Utasító.

Argauer a' szépnemhez 2. 5. —

Szép mű.

Divatkép 25. — Honművész czimlapja (rézmetszvény).

Divat.

Divathirek minden számban.